

STALIN

SPØRSMÅL I LENINISMEN

Artikler og taler i utvalg 1924–1939

Oktober

Josef Stalin
SPØRSMÅL
I LENINISMEN

Proletarer i alle land, foren dere!

Josef Stalin

SPØRSMÅL I LENINISMEN

**FORLAGET OKTOBER A/S
OSLO 1976**

Josef Stalin: SPØRSMÅL I LENINISMEN.

Forlaget Oktober, Oslo 1976.

Utgitt i samsvar med 11. russiske opplag, Moskva 1951.

Med et tillegg henta fra 10. russiske opplag, Moskva 1936

(»Samtale med den første amerikanske arbeiderdelegasjon» 9. september 1927
og »Samtale med den engelske forfatteren H. G. Wells», 23. juli 1934.)

Originalens tittel: ВОПРОСЫ ЛЕНИНИЗМА

1. opplag, mai 1976.

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk, 1976.

ISBN 82-7094-118-2

FORORD FRA FORLAGET

Dette store bindet med utdrag av Stalins verker har vært ei lærebok i marxisme-leninisme for millioner av kommunister og revolusjonære over hele verden i titalls år. I Sovjet kom det ut i elleve utgaver, den siste i 1951.

I de siste tjue åra har boka nesten ikke vært å få tak i. Hvorfor blei den vekk? Kort og godt fordi makta i Sovjet gikk over fra proletariatet til en annen klasse, byråkratborgerskapet, da Khrusjtsjov og hans klikk greip makta i Sovjetunionens kommunistiske parti og i staten på den tjuende partikongressen i 1956.

Alt før denne partikongressen begynte Khrusjtsjov å berede grunnen for at Stalins verker skulle vekk fra bokhandlene, ikke bare i Sovjet, men i alle land, om han kunne få det til. Det blei viska til folk fra broderpartiene i Europa og andre verdensdeler at et av de siste arbeidene til Stalin, »Sosialismens økonomiske problemer i Sovjetunionen», inneholdt en del ubehagelige ting, og at det ikke gjorde noe om det ikke blei spredt så mye. Slike hint blei særlig fulgt opp av partier som NKP, der revisjonismen alt var langt utvikla på forhånd. Nå er artikkelen tilgjengelig igjen i Norge, etter at forlaget Oktober ga den ut på nytt i 1975, sammen med to andre viktige femtitallsartikler av Stalin.

Etter den tjuende partikongressen stoppa Khrusjtsjov utgivelsen av samla verker av Stalin og dro inn restopplaga av Stalin-bindet »Spørsmål i leninismen». Som erstatning for det siste fikk de sin ledende teoretiker Suslov til å koke sammen ei svær bok med tittelen »Marxismen-leninismens grunnlag», som propaganderer for fredelig revolusjon og resten av den revisjonistiske linja.

Det samme skjedde med den store læreboka i Politisk Økonomi, som var blitt til i begynnelsen av 1950-åra under vegledning av Stalin. Den blei erstatta med ei ny bok, skrevet av en av byråkratkapitalistenes egne teoretikere. Det skjedde også med Sovjetunionens Kommunistiske Partis (bolsjevikenes) historie fra 1937. Den blei erstatta av ei ny bok som fratar Stalin all betydning i historia og bygger opp Khrusjtsjov. Da Khrusjtsjov så viste seg ubrukelig som leder for det nye borgerskapet, kom det enda ei ny utgave som bygger opp Bresjnev i stedet for Khrusjtsjov igjen.

NKP fulgte ordrene fra Sovjet, og stoppa salget av de norske utgavene av Politisk Økonomi-læreboka og partihistoria fra 1937.

Begge bøkene er tilgjengelige igjen nå, etter at Oktober ga dem ut i nye utgaver i 1974 og 1975.

Med den boka du nå har i handa er også Stalins »Spørsmål i leninismen» tilgjengelig på norsk igjen.

Den foreliggende utgaven svarer til det ellefte russiske opplaget fra 1951, med et tillegg som er henta fra det tiende opplaget fra 1934.

Det ellefte russiske opplaget bygde på det tiende av samme verk, med den forskjellen at fem nye arbeider kom i tillegg, mens tre arbeider ble tatt ut.

De fem nye arbeidene var: »Tale på Kreml til avgangskandidatene ved akademiene for den røde arme», 4. mai 1935, »Tale på den første unionskonferanse av stakhanov-arbeidere», 17. november 1935, »Om utkastet til Sovjetunionens forfatning», 25. november 1936, »Om den dialektiske og historiske materialisme», september 1938 og »Beretning på partiets 18. kongress om arbeidet i sentralkomiteen for SUKP(b)», 10. mars 1939.

Alle disse er med i foreliggende utgave.

De tre som ble tatt ut var »Samtale med den første amerikanske arbeiderdelegasjon», 9. september 1927, »Politisk beretning fra sentralkomiteen på SUKP(b)s 16. partikongress», 27. juli–2. juli 1930, og »Samtale med den engelske forfatteren H.G.Wells», 23. juli 1934.

I denne utgaven har vi tatt inn igjen to av disse arbeidene, det førstnevnte og det sistnevnte. De er med bak i boka i et tillegg. Vi har valgt å holde Beretninga fra 16. partikongress utenom. Om den skulle vært med, ville boka blitt for omfangsrik.

Innholdslista til dette bindet finner du bak i boka.

Forlaget Oktober
Oslo, april 1976.

OM LENINISMENS GRUNNLAG

*Forelesninger ved Sverdlov-universitetet
i begynnelsen av april 1924*

*Tilegnet Leninoppbudet.
J. Stalin*

INNLEDNING

Leninismens grunnlag er et omfangsrikt tema. For å behandle det uttømmende ville en trenge en hel bok, ja en hel rekke bøker. Det er derfor en selvfølge at mine forelesninger ikke kan bli noen uttømmende framstilling av leninismen. De kan i beste fall bli en kort sammenfatning av leninismens grunnlag. Ikke desto mindre mener jeg det er nyttig å legge fram denne sammenfatning, for å gi noen grunnleggende utgangspunkter som er nødvendig for å kunne studere leninismen med framgang.

Å gjøre greie for leninismens grunnlag betyr likevel ikke å gjøre greie for grunnlaget for Lenins livssyn. Lenins livssyn og leninismens grunnlag dekker ikke hverandre i omfang. Lenin er marxist, og grunnlaget for hans livssyn er naturligvis marxismen. Men av dette følger på ingen måte at framstillingen av leninismen må ta til med framstillingen av marxismens grunnlag. Å gjøre greie for leninismen betyr å peke på det særegne og nye i Lenins arbeider — det han har beriket marxismens skattkammer med og som naturlig er knyttet til hans navn. Bare i denne forstand er det jeg vil tale om leninismens grunnlag i mine forelesninger.

Altså — hva er leninismen?

Noen sier at leninismen er marxismen anvendt på de særegne forhold i Russland. I denne definisjon ligger en del av sannheten, men den uttømmer langt fra hele sannheten. Det er faktisk så at Lenin anvendte marxismen på den russiske virkelighet, og anvendte den på en mesterlig måte. Men hvis leninismen ikke var noe mer enn marxismen anvendt på de særegne forhold i Russland, ville den være en rent nasjonal og utelukkende nasjonal, en rent russisk og utelukkende russisk foreteelse. Nå vet vi imidlertid at leninismen er en internasjonal foreteelse, og at den har sine røtter i den internasjonale utvikling i sin helhet — at den ikke utelukkende er en russisk foreteelse. Derfor mener jeg at denne definisjonen lir av ensidighet.

Andre sier at leninismen er en gjenoppliving av de revolusjonære elementer i marxismen fra førtiårene i det 19. hundreåret, til forskjell fra marxismen i årene som fulgte etter, da den angivelig

var blitt moderat og ikke-revolusjonær. Om vi ser bort fra denne dumme og platte inndeling av Marx' lære i to deler — en revolusjonær og en moderat — må vi innrømme at det ligger en del sannhet selv i denne helt utilstrekkelige og utilfredsstillende definisjon. Dette korn av sannhet består i at Lenin faktisk gjenopplivet det revolusjonære innhold i marxismen — det som opportunistene i Den 2. internasjonale hadde skrinlagt. Men dette er likevel bare en del av sannheten. Hele sannheten om leninismen er at den ikke bare har gjenreist marxismen, men at den gikk enda et skritt lenger og utviklet marxismen videre under de nye vilkår for kapitalismen og den proletariske klassekamp.

Hva er altså leninismen?

Leninismen er marxismen i imperialismens og den proletariske revolusjons epoke. Nærmere bestemt: leninismen er den proletariske revolusjons teori og taktikk i alminnelighet, teorien og taktikken for proletariatets diktatur i særdeleshet. Marx og Engels levde og virket i den førrevolusjonære periode (vi tenker her på den proletariske revolusjon), da det ennå ikke fans noen utviklet imperialisme, i en periode da proletariatet forberedte seg til revolusjonen og da den proletariske revolusjon ennå ikke var direkte praktisk uunngåelig. Lenin, Marx' og Engels' elev, levde og virket derimot i den utviklede imperialismes periode, i den periode da den proletariske revolusjon utfolder seg, da den proletariske revolusjon alt har seiret i ett land, har slått det borgerlige demokrati i stykker og innledet det proletariske demokratis æra, sovjetenes æra.

Av denne grunn er leninismen videreutviklingen av marxismen.

En understreker i alminnelighet den overordentlig stridbare og overordentlig revolusjonære karakter som leninismen har. Det er helt ut riktig. Men denne eiendommelighet ved leninismen finner sin forklaring i to årsaker: for det første fordi leninismen er gått fram av den proletariske revolusjon, noe som må sette sitt uutslettelige preg på den, for det annet fordi den vokste seg stor og sterk i kamp mot Den 2. internasjonales opportunisme, en kamp som var og er en nødvendig forutsetning for en framgangsrisk kamp mot kapitalismen. En må ikke glemme at mellom Marx og Engels på den ene side og Lenin på den annen ligger en hel periode da Den 2. internasjonales opportunisme hersket, og at en skånselløs kamp mot denne opportunisme måtte være en av de viktigste oppgaver for leninismen.

I

LENINISMENS HISTORISKE RØTTER

Leninismen vokste fram og utformet seg under imperialismens forhold, da motsetningene i kapitalismen hadde tilspisset seg til det ytterste, da den proletariske revolusjon var blitt et umiddelbart

praktisk spørsmål, da den gamle periode med arbeiderklassens forberedelse til revolusjonen nærmet seg og vokste over i en ny periode med direkte storm på kapitalismen.

Lenin kalte imperialismen «døende kapitalisme». Hvorfor? Fordi imperialismen skjerper motsetningene i kapitalismen til deres ytterste punkt, til de ytterste grenser, bak hvilke revolusjonen begynner. Av disse motsetninger må en se følgende tre som de viktigste:

Den første motsetning — det er motsetningen mellom arbeid og kapital. Imperialismen betyr allmakt for de monopolistiske truster og syndikater, for bankene og finansoligarkiet i industrilandene. I kampen mot denne allmakt viste det seg at de metoder som arbeiderklassen var vant til å bruke — fagforeninger og kooperativer, parlamentariske partier og parlamentarisk kamp — var helt utilstrekkelige. For enten overgir du deg til kapitalen på nåde eller unåde, vegeterer videre som før og synker stadig dypere, eller så må du gripe til et nytt våpen — slik stiller imperialismen spørsmålet for proletarietets millionmasser. Imperialismen fører arbeiderklassen fram til revolusjonen.

Den annen motsetning — det er motsetningen mellom de forskjellige finansgrupper og imperialistiske makter i deres kamp om råstoffkilder, om fremmede territorier. Imperialismen betyr eksport av kapital til råstoffkildene, rasende kamp om det monopolistiske herredømme over disse råstoffkilder, kamp om nyoppdelingen av den allerede oppdelte verden, en kamp som føres med særskilt raseri av de nye finansgrupper og makter som søker en «plass i solen», mot de gamle grupper og makter som seigt klamrer seg fast til sine erobringer. Denne rasende kamp mellom de forskjellige kapitalistgrupper er bemerkelsesverdig av den grunn at den innebærer imperialistiske kriger, kriger for erobring av fremmede områder som et uunngåelig element. Denne omstendighet er på sin side igjen bemerkelsesverdig fordi den fører til at imperialistene gjensidig svekker hverandre, til at kapitalismens posisjoner overhodet svekkes, til at øyeblikket for den proletariske revolusjon skyndes og at denne revolusjon blir en praktisk nødvendighet.

Den tredje motsetning — det er motsetningen mellom et fåtall herskende «siviliserte» nasjoner og de hundrer av millioner koloniale og avhengige folk i verden. Imperialismen er den mest skamløse utbytting og den mest umenneskelige undertrykking av hundrevis av millioner mennesker i de veldige kolonier og avhengige land. Målet med denne utbytting og undertrykking er å trekke ut ekstraprofitt. Men imperialismen er nødt til å anlegge jernbaner, fabrikker og verksteder, industri- og handelssentrer i de landene som den utbytter. De uunngåelige følger av denne «politikk» er at det dannes en klasse av proletarer, at det oppstår en innenlandsk intelligens, at den nasjonale selvbevissthet våkner,

at frihetsbevegelsen styrkes. Veksten i den revolusjonære bevegelse i alle kolonier og avhengige land uten unntak er et tydelig bevis på dette. Denne omstendighet er viktig for proletariatet, fordi den fullstendig undergraver kapitalismens posisjoner og forvandler koloniene og de avhengige land fra å være reserver for imperialismen til å bli reserver for den proletariske revolusjon.

Dette er i sin alminnelighet de viktigste motsetninger i imperialismen, som har forvandlet den gamle «blomstrende» kapitalisme til en døende kapitalisme.

Betydningen av den imperialistiske krig, som brøt ut for ti år siden, består blant annet i at den samlet alle disse motsetninger i en knute og kastet dem i vektskålen, og at den derved framskyndte og lettet proletariatets revolusjonære kamper.

Med andre ord: imperialismen har ikke bare ført til at revolusjonen ble praktisk uunngåelig, men også til at det ble skapt gunstige vilkår for et direkte stormangrep på kapitalismens festninger.

Dette var de internasjonale forhold som leninismen oppsto under.

Dette er jo alt sammen vel og bra, vil en her innvende, men hva har det med Russland å gjøre, som jo ikke var og heller ikke kunne være noe klassisk imperialistisk land? Hva har dette med Lenin å gjøre som jo framfor alt arbeidet i Russland og for Russland? Hvorfor er nettopp Russland blitt leninismens arnested, fødelandet for den proletariske revolusjons teori og taktikk?

Fordi Russland var knutepunktet for alle disse motsetninger i imperialismen.

Fordi Russland mer enn noe annet land var svangert med revolusjonen, og fordi av den grunn bare Russland var i stand til å løse disse motsetninger på revolusjonær vis.

La oss begynne med at det tsaristiske Russland var et arnested for enhver art av undertrykking — både kapitalistisk, kolonial og militær — og det en undertrykking i den mest umenneskelige og barbariske form. Hvem kjenner ikke til at i Russland gikk kapitalens allmakt i spann med tsarveldets despotisme, aggressiviteten i den russiske nasjonalisme med tsarens bøddelrolle overfor de ikke-russiske folk, utbyttingen av hele områder (Tyrkia, Persia, Kina) med tsarismens annekasjon av disse områder, med erobringskrigen? Lenin hadde rett da han sa at tsarismen er en «militær-feudal imperialism». Tsarismen var et konsentrat av de mest negative sider ved imperialismen, opphøyd i annen potens.

Videre. Det tsaristiske Russland var en mektig reserve for den vesteuropeiske imperialismen, ikke bare i den forstand at det lot den utenlandske kapital, som holdt slike avgjørende grener av den russiske folkehusholdning som brennstoffindustrien og metallurgien i sine hender, få fritt innpass, men også i den forstand at det kunne stille millioner av soldater til disposisjon for imperialistene i Vest-

Europa. Husk den tolv millioner mann sterke russiske armé, som forblødde ved de imperialistiske fronter for å sikre de engelske og franske kapitalister kjempemessige profitter.

Videre. Tsarismen var ikke bare imperialismens vakthund i det østlige Europa, den var samtidig også et agentur for den vesteuropeiske imperialismen når det gjaldt å presse ut av befolkningen hundrer av millioner i renter på lån som den hadde fått i Paris og London, i Berlin og Bryssel.

Og endelig var tsarismen den mest trofaste forbundsfelle for den vesteuropeiske imperialisme ved oppdelingen av Tyrkia, Persia, Kina osv. Hvem kjenner ikke til at tsarismen førte den imperialistiske krig i forbund med ententens imperialister og at Russland var en betydningsfull faktor i denne krig?

Av disse årsaker var tsarismen og den vesteuropeiske imperialismes interesser flettet sammen og floket seg til slutt sammen i en eneste knute av imperialistiske interesser. Kunne den vestlige imperialisme finne seg i å tape et så mektig støttepunkt i Østen og et så rikt reservoar av krefter og midler som det gamle tsaristiske borgerlige Russland var, uten å sette alle sine krefter inn i en kamp på liv og død mot den russiske revolusjon, med det mål å forsvare og bevare tsarismen? Naturligvis kunne den ikke det!

Men derav følger at den som ville slå tsarismen, uunngåelig måtte rette et slag mot imperialismen, at den som reiste seg mot tsarismen, også måtte gjøre opprør mot imperialismen. For den som ville styrte tsarismen, han måtte også styrte imperialismen, hvis han virkelig tenkte på ikke bare å slå tsarismen, men å knuse den fullstendig. Revolusjonen mot tsarismen nærmet seg såleis revolusjonen mot imperialismen, den proletariske revolusjon, og måtte vokse over i den.

Imidlertid brøt det i Russland fram en veldig folkerevolusjon, ledet av det mest revolusjonære proletariat i verden, som hadde en så betydelig forbundsfelle som Russlands revolusjonære bønder til sin rådighet. Trengs det nå lenger bevis for at en slik revolusjon ikke kunne bli stående på halvveien, men at den, hvis den lyktes, måtte gå videre og heise opprørsfanen mot imperialismen?

Det er årsakene til at Russland måtte bli knutepunktet for de imperialistiske motsetninger, ikke bare i den forstand at disse motsetningene lettest lot seg avdekke nettopp i Russland på grunn av den særlig uhyrlige og særlig uutholdelige karakter de hadde der, og ikke bare fordi Russland var et høyst viktig støttepunkt for den vesteuropeiske imperialisme, broen mellom Vestens finanskapital og Østens kolonier, men også fordi det bare i Russland fans en reell kraft som var i stand til å løse de imperialistiske motsetninger på revolusjonær vis.

Men derav følger at revolusjonen i Russland uunngåelig måtte

bli til en proletarisk revolusjon, at den fra de første dager av sin utvikling måtte anta en internasjonal karakter og at den såleis uunngåelig måtte ryste selve grunnvollene for verdensimperialismen.

Kunne de russiske kommunister under slike forhold i sitt arbeid innskrenke seg til de snevre nasjonale rammer for den russiske revolusjon? Naturligvis ikke! Tvert om — hele stillingen, både den indre (den dyptgående revolusjonære krise) og den ytre (krigen), drev dem til i sin virksomhet å gå ut over disse rammer, føre kampen over på den internasjonale arena, avdekke imperialismens pestbyller, bevise at kapitalismens sammenbrudd var uunngåelig, knuse sosialsjåvinismen og sosialpasifismen og endelig styrte kapitalismen i sitt eget land og smi et nytt kampvåpen for proletariatet, den proletariske revolusjons teori og taktikk, for å gjøre det lettere for proletarene i alle land å styrte kapitalismen. De russiske kommunistene kunne ikke handle annerledes, for bare på denne måten kunne en regne med at det ville inntre visse endringer i den internasjonale situasjon som kunne garantere Russland mot at den borgerlige ordning ble gjenopprettet.

Det er årsakene til at Russland ble leninismens arnested og til at de russiske kommunisters leder, Lenin, ble skaperen av den.

Med Russland og Lenin «skjedde» her omtrent det samme som med Tyskland og Marx-Engels i førtiårene i forrige århundre. Tyskland var den gang svangert med den borgerlige revolusjon på samme måte som Russland i begynnelsen av det 20. århundre. Marx skrev den gang i «Det kommunistiske manifest»:

«Kommunistene retter hovedoppmerksomheten mot Tyskland, fordi Tyskland står umiddelbart foran en borgerlig revolusjon, og fordi det fullbyrder denne omveltning under mer framskredne vilkår i den europeiske sivilisasjon overhodet og med et langt sterkere utviklet proletariat enn England i det 17. århundre og Frankrike i det 18. århundre, hvorfor den tyske borgerlige revolusjon bare kan være det umiddelbare forspill til en proletarisk revolusjon.»

Med andre ord, sentret for den revolusjonære bevegelse forskjøv seg til Tyskland.

Det kan vel neppe være tvil om at nettopp denne omstendighet, som blir understreket av Marx i det anførte sitat, sannsynligvis var årsaken til at nettopp Tyskland ble den vitenskapelige sosialismes fødeland og at det tyske proletariats ledere, Marx og Engels, ble de som skapte den.

Det samme gjelder i enda høyere grad for Russland i begynnelsen av det 20. århundre. Russland sto i denne periode umiddelbart foran den borgerlige revolusjon — det skulle fullbyrde denne revolusjon under mer framskredne vilkår i Europa og med et mer utviklet proletariat enn Tyskland (for ikke å snakke om England og Frankrike), samtidig som alle omstendigheter talte for at denne

revolusjon måtte bli gjæringsstoffet og forspillet for den proletariske revolusjon. Det er visselig ingen tilfeldighet at Lenin allerede i 1902, da den russiske revolusjon så vidt var begynt å utvikle seg, skrev følgende profetiske ord i sin brosjyre «Hva må gjøres?»:

«Den nærmeste oppgaven som historien har stilt oss (dvs. de russiske marxister, J. St.) overfor, er den *mest revolusjonære* av alle de *nærmeste oppgaver* som proletariatet i noe land står overfor... Gjennomføringen av denne oppgaven, å ødelegge det mektige bolverk ikke bare for den europeiske, men også for den asiatiske reaksjon, vil gjøre det russiske proletariat til det internasjonale revolusjonære proletariats fortropp.» (Lenin: Verker i utvalg, bd. II, «Hva må gjøres?», slutten av kap. I.)

Med andre ord, sentret for den revolusjonære bevegelse måtte forskyve seg til Russland.

Som kjent har forløpet av revolusjonen i Russland fullt ut bekreftet denne forutsigelse av Lenin.

Er det etter alt dette underlig at det land som har fullført en slik revolusjon og har et slikt proletariat, er blitt fødelandet for den proletariske revolusjons teori og taktikk?

Er det da underlig at lederen for dette proletariat, Lenin, samtidig også ble den som skapte denne teori og taktikk og ble lederen for det internasjonale proletariat?

II

METODEN

Jeg har allerede sagt at mellom Marx og Engels på den ene side og Lenin på den annen ligger det en hel periode hvor Den 2. internasjonales opportunisme hadde herredømmet. For nøyaktighetens skyld må jeg føye til at det her ikke er tale om opportunismens formelle, men bare om dens faktiske herredømme. Formelt var det de «rett-troende» marxister, de «ortodokse» — Kautsky og andre — som sto i spissen for Den 2. internasjonale. Men i virkeligheten ble Den 2. internasjonales hovedvirksomhet ført etter opportunismens linje. Opportunistene tilpasset seg etter borgerskapet i kraft av sin kompromissvennlige, småborgerlige natur, de «ortodokse» på sin side tilpasset seg etter opportunistene for å «bevare enheten» med dem, av hensyn til «freden i partiet». Følgen var herredømme for opportunismen, for kjeden mellom borgerskapets politikk og de «ortodokses» politikk var sluttet.

Dette var en periode med en forholdsvis fredelig utvikling av kapitalismen, en førkrigsperiode så å si, da de katastrofale motsetninger i imperialismen ennå ikke var trådt fullt åpent i dagen, da arbeidernes økonomiske streiker og fagforeningene utviklet seg mer eller mindre «normalt», da valgkampen og parlamentsfraksjonene ennå ga «svimlende» resultater, da de legale kampformer ble

hevd til skyene og da en trodde at en kunne kvitte seg med kapitalismen ved hjelp av legaliteten — kort sagt, det var den periode da partiene i Den 2. internasjonale ble fete og da en hverken ville tenke alvorlig på revolusjonen, på proletariatets diktatur eller på den revolusjonære oppfostring av massene.

Istedenfor en helstøpt revolusjonær teori — innbyrdes motstridende teoretiske retningslinjer og bruddstykker av en teori som var løstrevet fra massenes levende revolusjonære kamp og var blitt til forsteinede dogmer. For syns skyld husket man vel av og til Marx' teori, men bare for å drive den levende revolusjonære ånd ut av den.

Istedenfor revolusjonær politikk — visstent filisteri og snusfornuftig politisk kannestøperi, parlamentarisk diplomati og parlamentariske kombinasjoner. For syns skyld ble det naturligvis fattet «revolusjonære» vedtak og paroler, men bare for å la dem gå i glemmeboka.

Istedenfor å oppdra partiet og lære det en riktig revolusjonær taktikk på grunnlag av dets egne feil — ble alle brennende spørsmål omhyggelig omgått, ble de dysset ned og tilslørt. For syns skyld var man naturligvis ikke utilbøyelig til å snakke om ømtålige spørsmål, men bare for å skaffe saken ut av verden ved en eller annen «elastisk» resolusjon.

Slik var Den 2. internasjonales fysiognomi, dens arbeidsmetode, dens arsenal.

Imidlertid nærmet det seg en ny fase med imperialistiske kriger og med revolusjonære kamper fra proletariatets side. Det viste seg tydelig at de gamle kampmetoder var fullstendig utilstrekkelige og maktesløse overfor den allmektige finanskapital.

Det var nødvendig å underkaste hele Den 2. internasjonales arbeid, hele dens arbeidsmetode en revisjon og utrydde filisteriet, sneverheten, kannestøperiet, renegatvesenet, sosialsjåvinismen og sosialpasifismen. Det var nødvendig å overprøve hele Den 2. internasjonales arsenal, kaste vekk alt som var markstukkent og rustent og smi nye våpen. Uten dette forarbeid var det hensiktsløst å dra i krig mot kapitalismen. Uten dette forarbeid var det fare for at proletariatet ble stående utilstrekkelig væpnet eller endog helt våpenløst, ansikt til ansikt med de nye revolusjonære kamper.

Æren for denne generalrevisjon og generalrensing av Den 2. internasjonales augiasstaller tilfalt leninismen.

Det var disse forhold leninismens metode oppsto og ble meislet ut under.

Hvilke krav stiller denne metode?

For det første krever den en *prøving* av Den 2. internasjonales teoretiske dogmer i den revolusjonære massekamps ild, i den levende praksis' ild, dvs. den krever at den ødelagte enhet mellom teorien og

praksisen blir gjenopprettet og kløften mellom dem fjernet – for bare på denne måten er det mulig å skape et virkelig proletarisk parti, som er rustet med en revolusjonær teori.

For det annet krever den en *prøving* av politikken til partiene i Den 2. internasjonale, ikke etter deres paroler og resolusjoner (som man ikke kan tro på), men etter deres gjerninger, etter deres handlinger, for bare på den måten er det mulig å vinne og fortjene tillit fra de proletariske masser.

For det tredje krever den at hele partiarbeidet *stilles om* på en ny, revolusjonær måte, i en ånd som oppdrar og forbereder massene til revolusjonær kamp, for bare på den måten er det mulig å forberede massene til den proletariske revolusjon.

For det fjerde krever den *selvkritikk* av de proletariske partier, at de trekker lærdom av og oppdrar seg selv gjennom sine egne feil, for bare på den måten er det mulig å oppdra virkelige kadre og virkelige ledere for partiet.

Dette er grunnlaget for og kjernen i leninismens metode.

Hvordan er denne metoden blitt anvendt i praksis?

Hos opportunistene i Den 2. internasjonale fins det en rekke teoretiske dogmer, som er de kjepphester de alltid rir. La oss ta for oss noen av dem.

Første dogme: om forutsetningene for proletariatets erobring av makten. Opportunistene hevder at proletariatet ikke kan og ikke må overta makten hvis det ikke selv er i flertall i landet. Noen bevis blir ikke ført i marken, og det er heller ikke mulig teoretisk eller praktisk å begrunne denne meningsløse tese. La oss si det er slik, svarer Lenin herskapene i Den 2. internasjonale. Men hvis det nå er oppstått en slik historisk situasjon (krig, agrarkrise osv.) at et proletariat som utgjør mindretallet av befolkningen, har mulighet til å sveise det store flertall av de arbeidende massene sammen om seg – hvorfor skal det da ikke gripe makten? Hvorfor skal ikke proletariatet nytte den gunstige internasjonale og indre situasjon til å bryte igjennom kapitalens front og framskynde generaloppgjøret? Har ikke Marx alt i femtiårene i forrige århundre sagt at det ville stå «glimrende» til med den proletariske revolusjon i Tyskland hvis en kunne støtte den med «så å si et annet opplag av bondekrigen»? Er det ikke kjent for alle og enhver at det fans forholdsvis færre proletarer i Tyskland dengang enn f. eks. i 1917 i Russland? Har ikke den russiske proletariske revolusjons praksis bevist av dette dogme, som er yndet av heltene i Den 2. internasjonale, savner enhver livsviktig betydning for proletariatet? Er det ikke klart at den revolusjonære massekampes praksis stadig slår dette forslitte dogme sønder og sammen?

Annet dogme: proletariatet er ikke i stand til å beholde makten om det ikke rår over et tilstrekkelig antall ferdige kulturelle og

administrative kadrer som er i stand til å organisere styret i landet. Disse kadrer må først utdannes under kapitalismens forhold, og først da kan en overta makten. La oss anta det er slik, svarer Lenin, men hvorfor skulle en ikke kunne gripe saken slik at en først tar makten og skaper gunstige vilkår for proletariatets utvikling og derpå rykker framover med sjumilsskritt for å heve de arbeidende massers kulturnivå, for å oppdra tallrike kadrer av ledere og administratører fra arbeidernes rekker? Har ikke den russiske praksis vist at lederkadrene fra arbeidernes rekker under proletariatets herredømme vokser hundre ganger hurtigere og grundigere enn under kapitalens herredømme? Er det ikke klart at den revolusjonære massekampes praksis skånselløst tilintetgjør også dette opportunistenes teoretiske dogme?

Tredje dogme: metoden med politisk generalstreik er ubrukelig for proletariatet fordi den ikke teoretisk holder stikk (se Engels' kritikk), fordi den i praksis er farlig (den kan bringe uorden i den normale gang i landes økonomiske liv og tømme fagforeningskassene), fordi den ikke kan erstatte de parlamentariske kampformer, som er hovedformen for proletariatets klassekamp. Godt, svarer leninistene. Men for det første kritiserte ikke Engels enhver generalstreik, men bare en ganske bestemt slags generalstreik, nemlig anarkistenes *økonomiske* generalstreik, som anarkistene stilte opp som *erstatning* for proletariatets politiske kamp. Hva har det med den *politiske* generalstreiks metode å gjøre? For det annet — når og hvor har noen bevist at den parlamentariske kamp er den viktigste form for proletariatets kamp? Viser ikke den revolusjonære bevegelses historie at den parlamentariske kamp bare er en skole og et hjelpemiddel til å organisere proletariatets utenomparlamentariske kamp, at grunnspørsmålene for arbeiderbevegelsen under kapitalismen avgjøres ved makt, gjennom de proletariske massenes umiddelbare kamp, gjennom deres generalstreik og oppstand? For det tredje — hvor har man det fra, at den parlamentariske kamp skal erstattes med den politiske generalstreiks metode? Hvor og når har tilhengerne av den politiske generalstreik forsøkt å erstatte de parlamentariske kampformer med utenomparlamentariske kampformer? For det fjerde — har ikke revolusjonen i Russland vist at den politiske generalstreik er den største skole for den proletariske revolusjon og et uerstattelig middel til å mobilisere og organisere de bredeste proletariske massene umiddelbart foran stormangrepet på kapitalismens festninger? Hvorfor så disse filisteraktige klager om forstyrrelse av det økonomiske livs normale gang og om fagforeningskassene? Er det ikke klart at den revolusjonære kampes praksis slår også dette opportunistenes dogme fullstendig i stykker?

Osv. osv. . . .

Derfor brukte Lenin å si at «den revolusjonære teori er intet dogme», at den «bare tar endelig form i intens samband med en virkelig masse- og virkelig revolusjonær bevegelses praksis» («Radikalismen» — osv.), for teorien skal tjene praksisen, «teorien skal gi svar på spørsmål som stilles av praksisen» («Hva er «folkevennene», osv.), for den må prøves gjennom praksis.

Med hensyn til de politiske paroler og politiske vedtak som ble utformet av partiene i Den 2. internasjonale, så er det nok å minnes historien om parolen «krig mot krigen» for å skjønne hele falskheten og råttenskapen i den politiske praksis hos disse partier, som smykker sin antirevolusjonære gjerning med høytravende revolusjonære paroler og resolusjoner. Hvem husker ikke Den 2. internasjonales pompøse demonstrasjon på Basel-kongressen, hvor imperialistene ble truet med alle oppstandens redsler hvis de skulle våge å begynne krig, og hvor man lanserte den truende parole «krig mot krigen»? Men hvem husker ikke også at kort tid etter, umiddelbart før krigen brøt ut, ble denne resolusjon lagt på hyllen og arbeiderne fikk den nye parole — om å utrydde hverandre til ære for det kapitalistiske fedreland? Er det ikke klart at de revolusjonære paroler og resolusjoner ikke er verdt en rød øre om de ikke bekreftes ved handling? En trenger bare å stille Lenins politikk, som tok sikte på å forvandle den imperialistiske krig til borgerkrig, opp mot Den 2. internasjonales forræderske politikk under krigen, for å skjønne hele nedrigheten hos opportunistens politiske spekulanter, og på den annen side hele storheten i leninismens metode. Jeg kan her ikke unnlate å anføre et sted fra Lenins bok: «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», der han skarpt refser det opportunistiske forsøk fra Den 2. internasjonales fører K. Kautsky på å vurdere partiene ikke etter deres gjerninger, men etter deres papirparoler og dokumenter.

«Kautsky driver en typisk småborgerlig, filisteraktig politikk når han innbiller seg ... at *det å oppstille en parole* endrer noe ved saken. Hele det borgerlige demokratis historie avslører denne illusjon: for å bedra folket har de borgerlige demokrater stadig stilt opp alle mulige «paroler», og stiller framleis opp slike. Men det dreier seg om å *prøve* deres oppriktighet, sammenlikne ordene med *gjerningene*, ikke slå seg til tåls med en idealistisk eller sjarlatanaktig frase, men finne ut det *virkelige klasseinnhold*». (Lenin: Verker i utvalg, bd. VII.)

Jeg vil ikke her komme inn på frykten for selvkritikken i Den 2. internasjonales partier, vanen de har med å skjule sine feil, tilsløre de brennende spørsmål, dekke over sine mangler med det falske skinn av at alt er i den skjønneste orden, noe som avstumper den levende tanke og fører til at partiets revolusjonære oppfostring ved hjelp av dets egne feil blir hemmet, en manér som Lenin har latterliggjort og naglet til skampelen. I sin brosjyre «Radikalismen», osv., sier Lenin følgende om de proletariske partiers selvkritikk:

«Et politisk partis holdning til sine feil er et av de viktigste og sikreste kriterier for partiets alvor og for at det *virkelig* oppfylle sine forpliktelser overfor sin *klasse* og overfor de arbeidende *massene*. Åpent å tilstå feilen, blottlegge årsakene til den, analysere de forhold som har frambrakt den, omhyggelig drøfte midlene til å rette på feilen — det er kjennetegnet på et alvorlig parti, det er å oppfylle sin plikt, det er å oppdra og skolere *klassen*, og dernest også *massen*.» («Radikalismen» — osv., s. 38.)

Noen sier at avsløring av egne feil og selvkritikk er farlig for partiet, da motstanderen kan utnytte dette mot proletariats parti. Lenin tok ikke slike innvendinger alvorlig og mente de var fullstendig feilaktige. Allerede i 1904, da vårt parti ennå var svakt og ubetydelig, skrev han om dette i brosjyren «Ett skritt fram, to tilbake»:

«De (dvs. marxistenes motstandere. J. St.) jubler skadefro over våre stridigheter, de vil naturligvis anstrenge seg for til sine egne formål å rive løs fra sin sammenheng enkelte deler av min brosjyre som er viet manglene og svakhetene i vårt parti. De russiske sosialdemokrater har alt vært ute i tilstrekkelig mange slag til ikke å la seg forvirre av disse nålestikk og trass i dem fortsette sitt arbeid med selvkritikken og med hensynsløs avsløring av sine egne mangler, som ubetinget og uunngåelig vil bli overvunnet gjennom veksten i arbeiderbevegelsen.» (Lenin: Verker i utvalg, bd. II.)

Dette er i sin alminnelighet de karakteristiske trekk ved leninismens metode.

Innholdet i Lenins metode fans i det vesentlige allerede i Marx' lære, som etter Marx' ord «i sitt vesen er kritisk og revolusjonær». Nettopp denne kritiske og revolusjonære ånd gjennomsyrrer Lenins metode fra først til sist. Men det ville være uriktig å tro at Lenins metode er rett og slett en gjenreiseing av det Marx har gitt. I virkeligheten er Lenins metode ikke bare en gjenreiseing, men også en konkretisering og videreutvikling av Marx' kritiske og revolusjonære metode, av hans materialistiske dialektikk.

III TEORIEN

Fra dette tema tar jeg tre spørsmål: a) teoriens betydning for den proletariske bevegelse, b) kritikken av spontanitets-«teorien» og c) teorien om den proletariske revolusjon.

1. *Teoriens betydning.* Det fins folk som tror at leninismen gir praksisen fortrinnet framfor teorien i den forstand at det vesentlige i den er at den omsetter de marxistiske grunnsetninger i virkelighet, at den «gjennomfører» disse grunnsetninger, mens leninismen når det gjelder teorien, angivelig skal være temmelig ubekymret. Det er en kjent sak at Plekhanov ofte spottet over Lenins «ubekymrede» innstilling til teorien og særlig filosofien. Det er

også en kjent sak at mange leninister som i dag er i praktisk arbeid, ikke er særs velvillig stemt overfor teorien, særlig i betraktning av den uhyre mengde praktisk arbeid som forholdene tvinger dem til å utføre. Jeg må erklære at denne mer enn besynderlige mening om Lenin og leninismen er helt feilaktig og på ingen måte svarer til virkeligheten, at praktikernes forsøk på å avfeie teorien står i strid med hele leninismens ånd og innebærer store farer for vår sak.

Teorien er de erfaringer som arbeiderbevegelsen i alle land har gjort, tatt i deres almene form. Teorien blir selvfølgelig meningsløs om den ikke knyttes sammen med den revolusjonære praksis, på samme måte som praksisen blir blind hvis dens vei ikke opplyses av den revolusjonære teori. Teorien kan imidlertid bli en mektig kraft for arbeiderbevegelsen, hvis den i sin utvikling knyttes uløselig sammen med den revolusjonære praksis — for teorien, og bare teorien, kan gi bevegelsen sikkerhet, orienteringsevne og forståelse av den indre sammenheng i det som skjer omkring oss — for den, og bare den kan hjelpe praksisen til å fatte, ikke bare hvordan og hvorhen klassene beveger seg i nåtida, men også hvordan og hvorhen de kommer til å bevege seg i den nærmeste framtid. Ingen annen enn Lenin har utallige ganger gjentatt den kjente grunnsetning:

«Uten revolusjonær teori kan det heller ikke finnes noen revolusjonær bevegelse.»¹⁾ (Lenin: Verker i utvalg, bd. II, «Hva må gjøres?», kap. II.)

Bedre enn noen annen skjønnte Lenin teoriens store betydning, særlig for et parti som vårt, sett ut fra den rolle det har fått som forkjemper for det internasjonale proletariat, og i betraktning av den kompliserte indre og internasjonale situasjon som det befinner seg i. Lenin forutså allerede i 1902 denne vårt partis særlige rolle, og allerede den gang holdt han det for nødvendig å minne om at *«bare et parti som ledes av en framskreden teori kan fylle forkjemperens rolle»*. (Samme sted.)

Det er vel overflødig å bevise at denne grunnsetning av Lenin får særlig kraft og særlig betydning nå da det som Lenin har forutsagt om vårt partis rolle allerede er gått i oppfyllelse.

Den store betydning som Lenin tilla teorien, går kanskje klarest fram av den kjensgjerning at ingen annen enn Lenin tok fatt på å løse den overmåte betydningsfulle oppgave å generalisere på grunnlag av den materialistiske filosofi det viktigste av det som vitenskapen hadde gitt i perioden fra Engels til Lenin, og å underkaste de antimaterialistiske strømninger blant marxistene en allsidig kritikk. Engels sa at «med hver ny stor oppdagelse får materialismen

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

et nytt ansikt». Som kjent er det ingen annen enn Lenin som har løst denne oppgaven for sin tid i sin ypperlige bok «Materialisme og empiriokritisme». Som kjent har Plekhanov, som yndet å gjøre seg lystig over Lenins «ubekymrede» innstilling til filosofien, ikke engang vågd for alvor å ta fatt på å løse en slik oppgave.

2. *Kritikken av spontanitets-teorien» eller avantgardens rolle i bevegelsen.* Spontanitets-teorien» er opportunistens teori, teorien om knefall for arbeiderbevegelsens spontanitet — den er en teori som faktisk forneker lederrollen for arbeiderklassens avantgarde, arbeiderklassens parti.

Teorien om knefall for spontaniteten retter seg avgjort mot arbeiderbevegelsens revolusjonære karakter; den er imot at bevegelsen føres inn på en kamplinje mot kapitalismens grunnvoller — den er for at bevegelsen utelukkende skal holde seg til de krav som «kan oppfylles», som er «antakelige» for kapitalismen — den er helt og fullt for «den minste motstands linje». Spontanitetsteorien er trade-unionismens ideologi.

Teorien om knefall for spontaniteten er avgjort imot at den spontane bevegelse skal gis en bevisst, planmessig karakter, den er imot at partiet skal gå foran arbeiderklassen, at partiet skal løfte massene opp på et bevisst nivå, at partiet skal lede bevegelsen — den er for at de klassebevisste elementer i bevegelsen ikke skal hindre bevegelsen i å gå sin egen vei, og den er for at partiet utelukkende skal lytte til den spontane bevegelse og dilte etter denne. Spontanitetsteorien er en teori som nedvurderer det bevisste elements rolle i bevegelsen — den er «khvostismens»¹⁾ ideologi, det logiske grunnlaget for *enhver* opportuniste.

Denne teori, som opptrådte på arenaen allerede før den første revolusjon i Russland, førte i praksis til at de som var tilhengere av den, de såkalte «økonomister», nektet at det var nødvendig med et selvstendig arbeiderparti i Russland, opptrådte mot arbeiderklassens revolusjonære kamp for å styrte tsarismen, forkynnte en trade-unionistisk politikk innenfor bevegelsen og i det hele tatt utleverte arbeiderbevegelsen til det liberale borgerskaps hegemoni.

Den gamle «Iskra»s kamp og den glimrende kritikk av «khvostismens» teori i Lenins brosjyre «Hva må gjøres?» gjorde det ikke bare av med den såkalte «økonomisme», men skapte også det teoretiske grunnlag for en virkelig revolusjonær bevegelse av den russiske arbeiderklasse.

Uten denne kamp ville det vært umulig å tenke på å skape et selvstendig arbeiderparti i Russland og på dets lederrolle i revolusjonen.

Men teorien om knefall for spontaniteten er ikke bare en russisk

¹⁾ Avledet av det russiske ord «khvost» (hale): å «dilde etter» begivenhetene, halehengspolitikk. *Red.*

foreteelse. Den er, riktignok i en noe annen form, utbredt i alle partiene i Den 2. internasjonale uten unntak. Jeg tenker her på den såkalte teori om «produktivkreftene», som er blitt forflatet av Den 2. internasjonales ledere, og som rettferdiggjør alt og forsoner alle, som konstaterer og forklarer kjensgjerninger etter at alle andre er blitt lei av dem, og som nøyer seg med det. Marx sa at den materialistiske teori ikke kan innskrenke seg til å forklare verden, men at den også må forandre den. Men Kautsky og co. bekymrer seg ikke med dette. De foretrekker å bli stående ved den første del av Marx' formel. Her er et av de mange eksemplene på hvordan denne «teorien» blir anvendt. Man sier at partiene i Den 2. internasjonale før den imperialistiske krig hadde truet med å erklære «krig mot krigen» hvis imperialistene skulle begynne krig. Man sier at disse partiene umiddelbart før krigen begynte, la parolen «krig mot krigen» på hyllen og satte den motsatte parole om «krig for det imperialistiske fedreland» ut i livet. Man sier at resultatet av denne ombytting av paroler var mange millioner arbeideres død. Men det ville være galt å tro at noen var skyld i det, at noen hadde sviktet arbeiderklassen eller forrådt den. Langt ifra! Alt gikk som det måtte gå. For det første fordi Internasjonalen var et «fredsinstrument» og ikke noe krigsinstrument. For det annet fordi en med det «nivå for produktivkreftene» som en hadde dengang, ikke kunne foreta seg noe annet. «Produktivkreftene» hadde «skylden». Dette blir «oss» nøyaktig forklart av hr. Kautskys «teori om produktivkreftene». Og den som ikke tror på denne «teori», han er ingen marxist. Partienes rolle? Deres betydning i bevegelsen? Hva kan vel partiet gjøre med en så avgjørende faktor som «produktivkreftenes nivå»?

Slike eksempler på forfalskning av marxismen kunne en komme med en hel haug av.

Det er vel neppe nødvendig å bevise at denne forfalskede «marxisme» som skal tjene til å dekke over opportunistens nakenhet, bare er en europeisk avart av den samme «khvostistiske» teori som Lenin kjempet imot allerede før den første russiske revolusjon.

Det er vel neppe nødvendig å bevise at tilintetgjøringen av denne teoretiske forfalskning er en forutsetning for å kunne danne virkelige revolusjonære partier i Vesten.

3. *Teorien om den proletariske revolusjon.* Lenins teori om den proletariske revolusjon går ut fra tre hovedgrunnsetninger:

Første grunnsetning. Finanskapitalens herredømme i kapitalismens mest utviklede land; utstedelse av verdipapirer som en av finanskapitalens viktigste operasjoner; kapitaleksport til råstoffkildene som et av grunnlagene for imperialismen; finansoligarkiets allmakt som resultat av finanskapitalens herredømme — alt dette avslører den monopolistiske kapitalismes grovt snyltende karakter,

gjør åket under de kapitalistiske truster og syndikater hundre ganger mer følelig, forsterker veksten i arbeiderklassens forbitrelse mot kapitalismens grunnlag, og fører massene fram til den proletariske revolusjon som den eneste redning. (Se *Lenin*: Verker i utvalg, bd. V, «Imperialismen osv.».)

Derav følger den første slutning: tilspissing av den revolusjonære krise innen de kapitalistiske land, opphoping av sprengstoff på den indre, proletariske front i «moderlandene».

Annen grunnsetning. Forsterket kapitaleksport til kolonilandene og de avhengige land: utvidelse av «innflytelsessfærene» og kolonibesittelsene til å omfatte hele jordkloden; forvandling av kapitalismen til et verdenssystem av finansielt slaveri, og kolonial undertrykking for det store flertall av jordens befolkning under et fåtall «framskredne» land — alt dette har på den ene side forvandlet de enkelte nasjonalhusholdninger og nasjonale områder til ledd i en enhetlig kjede som bærer navnet verdensøkonomien, og har på den annen side spaltet folkene på jorden i to leirer: i en håndfull «framskredne» kapitalistiske land, som utbytter og undertrykker vidstrakte koloniale og avhengige land, og et uhyre flertall av koloniale og avhengige land, som er tvunget til å kjempe for å fri seg fra det imperialistiske åket. (Se «Imperialismen osv.».)

Derav følger den annen slutning: tilspissing av den revolusjonære krise i kolonilandene og økende elementer av opprør mot imperialismen på den ytre front, på kolonifronten.

Tredje grunnsetning. Monopolherredømme over «innflytelsessfærene» og koloniene; ujevn utvikling av de forskjellige kapitalistiske land, som fører til en forbitret kamp om nyoppdeling av verden mellom de land som alt har annektert territorier og de som også vil ha sin «del»; imperialistiske kriger som det eneste middel til å gjenopprette den rokkede «likevekt» — alt dette fører til tilspissing av kampen på den tredje front, den interkapitalistiske front, noe som svekker imperialismen og letter foreningen av de to første fronter mot imperialismen, den revolusjonær-proletariske front og den koloniale frihetsbevegelses front. (Se «Imperialismen osv.».)

Derav følger den tredje slutning: at kriger under imperialismen er uavvendelige og at en koalisjon mellom den proletariske revolusjon i Europa og den koloniale revolusjon i Østen for å danne en enhetlig revolusjonens verdensfront mot imperialismens verdensfront er uunngåelig.

Alle disse slutninger forener Lenin til den alminnelige slutning at «imperialismen er terskelen til den sosialistiske revolusjonen»¹). (Se *Lenin*: Verker i utvalg, bd. V, «Imperialismen osv.», forordet.)

I samsvar med dette endres også selve stillingen til spørsmålet om

¹) Uthevet av meg. J. St.

den proletariske revolusjon, revolusjonens karakter, omfang, dybde og utviklingsskjemaet for revolusjonen overhodet.

Når man tidligere analyserte forutsetningene for den proletariske revolusjon, gikk man som regel ut fra den økonomiske stilling i dette eller hint land for seg. Nå duger ikke denne måten å stille spørsmålet på lenger i full monn. Nå må en se dette spørsmålet på bakgrunn av den økonomiske stilling i alle land eller i de fleste land, se det ut fra stillingen i verdensøkonomien — for de enkelte land og enkelte nasjonale husholdninger har opphørt å være enheter som er seg selv nok og er blitt ledd i den enhetlige kjede som vi kaller verdensøkonomien; den gamle «siviliserte» kapitalisme er vokst over i imperialismen, men imperialismen er et verdenssystem av finansiell underkuing og kolonial undertrykking av det overveldende flertall av folkene på jorden under et fåtall «framskredne» land.

Tidligere brukte man å tale om at det fans eller at det manglet objektive forutsetninger for den proletariske revolusjon i de enkelte land, eller nøyaktigere — i det ene eller andre av de utviklede land. Nå duger ikke dette standpunktet lenger i full monn. Nå må en tale om at de objektive vilkår for revolusjonen er til stede i hele den imperialistiske verdensøkonomis system som et enhetlig hele — idet den omstendighet at det innenfor dette system fins noen land som ikke er tilstrekkelig utviklet i industriell henseende, ikke kan være noen uovervinnelig hindring for revolusjonen, *hvis* systemet som helhet, eller rettere sagt, *da* systemet som helhet allerede er modent for revolusjonen.

Tidligere brukte man å tale om den proletariske revolusjon i dette eller hint utviklede land som en enkeltstående størrelse som var seg selv nok og som ble stilt opp mot den enkeltstående, nasjonale kapitalistiske front som dens antipode. Nå er dette standpunkt allerede utilstrekkelig. Nå må en tale om den proletariske verdensrevolusjon, for kapitalens enkelte, nasjonale fronter er blitt forvandlet til ledd i en enhetlig kjede som kalles imperialismens verdensfront, og den må møtes med en fellesfront av den revolusjonære bevegelse i alle land.

Tidligere betraktet man den proletariske revolusjon utelukkende som resultatet av den indre utvikling i vedkommende land. Nå er dette standpunkt allerede utilstrekkelig. Nå må en først og fremst betrakte den proletariske revolusjon som et resultat av utviklingen av motsetningene i imperialismens verdenssystem, som resultat av at den imperialistiske verdensfronts kjede blir brutt i det ene eller det annet land.

Hvor vil revolusjonen begynne — hvor, i hvilket land kan kapitalens front først bli gjennombrutt?

Der hvor industrien er mest utviklet, der proletariatet danner

flertallet, der kulturen står høyere, der det er mest demokrati – slik svarte man vanligvis på dette spørsmålet tidligere.

Nei – svarer den leninske revolusjonsteori – *ikke ubetinget der industrien er mest utviklet osv.* Kapitalens front vil bli brutt der den imperialistiske kjede er svakest, for den proletariske revolusjon er resultatet av at den imperialistiske verdensfronts kjede blir brutt på sitt svakeste sted, og det kan hende at det land som har begynt revolusjonen og brutt gjennom kapitalens front, i kapitalistisk henseende er mindre utviklet enn andre, mer utviklede land, der den kapitalistiske ordning likevel framleis består.

I 1917 viste den imperialistiske verdensfronts kjede seg å være svakere i Russland enn i andre land. Der brast den da også og banet veien for den proletariske revolusjon. Hvorfor? Fordi det i Russland utfoldet seg en veldig folkerevolusjon, med et revolusjonært proletariat i spissen, et proletariat med en så betydelig forbundsfelle som de mange millioner bønder som var undertrykt og utbyttert av godseierne. Fordi den proletariske revolusjon der sto overfor en så motbydelig representant for imperialismen som tsarismen, en motstander som manglet enhver moralsk anseelse og hadde pådratt seg et alminnelig hat fra befolkningens side. I Russland viste kjeden seg å være svakere, skjønt Russland i kapitalistisk henseende var mindre utviklet enn f. eks. Frankrike eller Tyskland, England eller Amerika.

Hvor vil kjeden bli brutt i den nærmeste framtid? Igjen på det sted hvor den er svakest. Det er ikke utelukket at kjeden vil bli brutt, la oss si i India. Hvorfor? Fordi vi der har et ungt, stridslystent, revolusjonært proletariat, som har en forbundsfelle som den nasjonale frihetsbevegelse – utvilsomt en stor og betydelig forbundsfelle. Fordi revolusjonen der står overfor en så vel kjent motstander som den utenlandske imperialismen, som mangler enhver moralsk autoritet og har pådratt seg et alminnelig hat fra Indias undertrykte og utbyttede masser.

Det er også helt ut mulig at kjeden kan bli brutt i Tyskland. Hvorfor? Fordi de faktorer som virker, la oss si i India, også tar til å virke i Tyskland, samtidig som den veldige forskjell i utviklingsnivået mellom Tyskland og India selvsagt må sette sitt preg på gangen og utfallet av revolusjonen i Tyskland.

Derfor sier Lenin:

«De vesteuropeiske kapitalistiske land vil fullende sin utvikling til sosialismen... ikke ved en ensartet «modningsprosess» fram til sosialismen i disse land, men ved at noen stater utbyttes av andre, ved at den første av de stater som ble beseiret under den imperialistiske krig, blir utbyttert, i samband med utbyttingen av hele Østen. Og på den annen side er Østen nettopp som følge av denne første imperialistiske krig for alvor kommet med i den revolusjonære bevegelse og for alvor trukket inn i den revolusjonære verdensbevegelses alminnelige strøm.» (Lenin: «Heller mindre, men bedre».)

Kortere sagt: Den imperialistiske fronts kjede må som regel bli brutt der leddene i kjeden er svakest, og på ingen måte ubetinget der kapitalismen er mest utviklet og der det fins så og så mange prosent proletarer og så og så mange prosent bønder osv.

Av denne grunn får de statistiske beregninger av proletariatets andel av befolkningen i de enkelte land ikke den avgjørende betydning for løsningen av spørsmålet om den proletariske revolusjon som så gjerne ble tillagt dem av de skriftlærde i Den 2. internasjonale, som ikke har forstått imperialismen og frykter revolusjonen som pesten.

Videre: Heltene i Den 2. internasjonale hevdet (og hevder framleis) at mellom den borgerlig-demokratiske revolusjon på den ene side og den proletariske på den annen side er det en avgrunn, eller i hvert fall en kinesisk mur, som skiller den ene fra den andre med et mer eller mindre langt mellomrom. I dette mellomliggende tidsrommet utvikler borgerskapet, som er kommet til makten, kapitalismen, mens proletariatet samler krefter og forbereder seg til den «avgjørende kamp» mot kapitalismen. Dette mellomliggende tidsrom anslås som regel til mange årtier, om ikke mer. Det er vel neppe nødvendig å bevise at under imperialismen er denne «teori» om den kinesiske mur blottet for enhver vitenskapelig mening, den bare tjener og må tjene som skalkeskjul og skjønning av borgerskapets kontrarevolusjonære lyster. Det er vel neppe nødvendig å bevise at under de forhold som hersker under imperialismen, som er svanger med konflikter og kriger, under de forhold som hersker «på terskelen til den sosialistiske revolusjon», da den «blomstrende» kapitalisme forvandler seg til «døende» kapitalisme (Lenin) og den revolusjonære bevegelse vokser i alle land i verden, da imperialismen knytter forbindelse med alle reaksjonære krefter uten unntak, like til tsarismen og feudalismen og dermed gjør det nødvendig å slutte sammen alle revolusjonære krefter, fra den proletariske bevegelse i Vesten til den nasjonale frihetsbevegelse i Østen, da det blir umulig å fjerne de feudale levninger uten revolusjonær kamp mot imperialismen — da er det vel neppe nødvendig å bevise at den borgerlig-demokratiske revolusjon i et mer eller mindre utviklet land under slike forhold må nærme seg den proletariske revolusjon, at den første må gå over i den andre. Den russiske revolusjons historie har klart bevist at denne tese er riktig og ubestridelig. Ikke for ingenting har Lenin alt i 1905, på terskelen til den første russiske revolusjon, i sin brosjyre «To slags taktikk», framstilt den borgerlig-demokratiske revolusjon og den sosialistiske omveltning som to ledd i én kjede, sett begge som et enhetlig og helstøpt bilde som viser hvordan den russiske revolusjon utfolder seg.

«Proletariatet må føre den demokratiske omveltning til ende, idet det får bondemassene til å slutte opp om seg, for med vold å knuse selvherskerdømmets motstand og paralysere borgerskapets vankelmodighet. Proletariatet må fullføre den sosialistiske omveltning idet det får massen av de halvproletariske befolkningselementer til å slutte opp om seg for med vold å knuse borgerskapets motstand og paralysere bøndenes og småborgerskapets vankelmodighet. Dette er proletariatets oppgaver som nyiskraittene framstiller så snevert i alle sine betraktninger og resolusjoner om revolusjonens slagkraft.» (Lenin: Verker i utvalg, bd. III, norsk utg. s. 102.)

Jeg vil ikke tale om andre, seinere arbeider av Lenin, der tanken at den borgerlige revolusjon vokser over i den proletariske, trer enda skarpere fram enn i «To slags taktikk» og danner en av hjørnesteinene i Lenins teori om revolusjonen.

Det viser seg at forskjellige kamerater mener at Lenin kom fram til denne tanken først i året 1916, og at han til da hadde ment at revolusjonen i Russland ville holde seg innenfor borgerlige rammer, og at makten altså ville gå over fra organet for proletariatets og bøndenes diktatur til borgerskapet, og ikke til proletariatet. Denne påstand skal til og med ha trengt inn i vår kommunistiske presse. Jeg må slå fast at denne påstand er helt feilaktig og ikke stemmer med det virkelige forhold.

Jeg kunne påberope meg Lenins kjente tale på den 3. partikongress (1905), der han betegnet proletariatets og bøndenes diktatur, dvs. den demokratiske revolusjons seier, ikke som «ordenens organisasjon», men som «krigens organisasjon».

Jeg kunne videre påberope meg Lenins kjente artikler «Om den provisoriske regjering» (1905), der han skisserer perspektivene for utviklingen av den russiske revolusjon, og der han stiller partiet oppgaven «å nå dithen, at den russiske revolusjon ikke blir en bevegelse for noen måneder, men for mange år — at den ikke bare fører til små innrømmelser fra maktøverne, men til at de blir fullstendig styrtet», der han også utvikler disse perspektivene videre og knytter dem sammen med revolusjonen i Europa, og fortsetter slik:

«Men hvis dette lykkes, da... da vil den revolusjonære brann sette Europa i flammer; den europeiske arbeider som vansmekter under den borgerlige reaksjon, vil på sin side reise seg og vise oss «hvordan tingene skal gjøres», da vil det revolusjonære oppsving i Europa virke tilbake på Russland og gjøre en periode på noen revolusjonsår til en periode på flere revolusjonære tiår...» (se Lenin: Verker i utvalg, bd. III.)

Jeg kunne videre påberope meg en kjent artikkel av Lenin, som han offentliggjorde i 1915, der han skriver:

«Proletariatet kjemper — og vil urokkelig kjempe videre for å erobre makten, for republikken, for konfiskering av godseierjorda... for å få de «ikke-proletariske folkemasser» til å være med på å fri det borgerlige Russland ut fra den militærfeudale «imperialisme» (= tsarismen). Og denne utfriing av

det borgerlige Russland fra tsarismen, fra godseierherredømmet over jorda, vil proletariatet utnytte *øyeblikkelig*¹⁾ — ikke for å hjelpe de velhavende bønder i kampen de fører mot landarbeiderne, men for å fullføre den sosialistiske revolusjon i forbund med proletarene i Europa.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. V, «Om de to linjene i revolusjonen», s. 147–148.)

Jeg kunne til slutt påberope meg det kjente sted i Lenins brosjyre «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», der Lenin viser til sitatet ovenfor fra «To slags taktikk» om utviklingen i den russiske revolusjon. Han kommer til denne slutningen:

«Og det gikk da også slik som vi hadde sagt. Forløpet av revolusjonen har bekreftet at vår argumentasjon var riktig. *Først* — sammen med hele befolkningen mot monarkiet, mot godseierne, mot levningene fra middelalderen (og så langt forblir revolusjonen en borgerlig, borgerlig-demokratisk revolusjon). *Deretter* — sammen med de fattige bønder, sammen med halvproletariatet, sammen med alle de som er utbyttet, *mot kapitalismen*, innbefattet også de rike på landsbygda, kulakene, spekulantene — og så vidt blir revolusjonen en *sosialistisk* revolusjon. Å prøve på kunstig vis å reise en kinesisk mur mellom disse to, å skille mellom dem ved noe annet enn graden av proletariatets beredskap og graden av sammenslutning mellom det og de fattige bøndene, er den største forvrengning og forflating av marxismen, er å erstatte den med liberalismen.»

Det greier seg vel med dette.

Vel, vil man innvende mot oss — men hvorfor bekjempet så Lenin ideen om den «permanente (uavbrutte) revolusjon»?

Fordi Lenin foreslo å «tømme til bunns» de revolusjonære evner bøndene hadde, og utnytte deres revolusjonære energi til siste rest for å likvidere tsarismen fullstendig, for å gå over til den proletariske revolusjon — mens de som var tilhengerne av den «permanente revolusjon» ikke forsto den betydningsfulle rolle bøndene hadde i den russiske revolusjon, undervurderte kraften i bøndenes revolusjonære energi og likeså undervurderte det russiske proletariatets styrke og evne til å lede bøndene, og såleis gjorde det vanskeligere å fri bøndene fra borgerskapets innflytelse og knytte dem til proletariatet.

Fordi Lenin forsto å *sette kronen* på revolusjonsverket med maktens overgang til proletariatet, mens tilhengerne av den «permanente» revolusjon ville *begynne* direkte med proletariatets herredømme, uten å begripe at de dermed overser en «bagatell» som levningene av feudalismen, ikke akter på en så betydningsfull kraft som de russiske bønder — uten å begripe at en slik politikk bare kan være en hindring når det gjelder å vinne bøndene for proletariatet.

Lenin kjempet altså mot tilhengerne av den «permanente» revolusjon, ikke på grunn av spørsmålet om permanensen — for Lenin sto selv på det standpunkt at revolusjonen skulle være uavbrutt —

1) Uthevet av meg. J. St.

men fordi de undervurderte bøndernes rolle, bønderne som er proletariatets mektige reserve, og fordi de ikke forsto ideen om proletariatets hegemoni.

Ideen om den «permanente» revolusjon er ingen ny idé. Den ble først utviklet av Marx i slutten av førtiårene i hans kjente «Henvendelse» til «Kommunistenes forbund» (1850). Fra dette dokumentet er det også våre «permanentikere» har tatt ideen om den permanente revolusjon. Men det må føyes til at våre «permanentikere» har forandret en del på denne teorien som de lånte fra Marx, og at de har «forkludret» den og gjort den udugelig til praktisk bruk ved denne forandringen. Det var Lenins erfarne hånd som måtte til for å korrigere denne feilen, for å ta opp igjen Marx' idé om den uavbrutte revolusjon i ren skikkelse og gjøre den til en av hovedhjørnesteinene i hans teori om revolusjonen.

I sin «Henvendelse» sier Marx følgende om den uavbrutte revolusjon, etter at han har regnet opp en rekke revolusjonær-demokratiske krav som han oppfordrer kommunistene til å sette igjennom:

«Mens de demokratiske småborgere vil bringe revolusjonen til avslutning hurtigst mulig og i høyden nøye seg med å gjennomføre de krav som er nevnt ovenfor, er det i vår interesse og vår oppgave å gjøre revolusjonen permanent helt til alle mer eller mindre besittende klasser er trengt bort fra herredømmet, til statsmakten er erobret av proletariatet og til sammenslutningen av proletarene ikke bare i ett land, men i alle herskende land i verden er så langt framskreden at konkurransen mellom proletarene i disse landene er opphørt og i det minste de avgjørende produktivkrefter er konsentrert i hendene på proletariatet.»

Med andre ord:

a) Marx har på ingen måte foreslått å *begynne* revolusjonen i Tyskland i femtiårene direkte med den proletariske makt — i *motsetning* til våre russiske «permanentikeres» planer;

b) Marx foreslo bare å *sette kronen* på revolusjonsverket med at proletariatet tok statsmakten, ved skritt for skritt å styrte den ene borgerlige gruppen etter den andre fra maktens høyder, for deretter — etter at proletariatet har tilkjempet seg makten — å tenne revolusjonsbrannen i alle land. Og det er *full overensstemmelse* mellom dette og alt det som Lenin lærte og utførte i løpet av vår revolusjon, da han fulgte sin teori om den proletariske revolusjon under imperialismens forhold.

Det viser seg altså at våre russiske «permanentikere» ikke bare har undervurdert bøndernes rolle i den russiske revolusjon og betydningen av ideen om proletariatets hegemoni, men at de også har forandret (til det verre) Marx' idé om den «permanente» revolusjon og gjort den ubrukelig i praksis.

Av denne grunn latterliggjorde Lenin våre «permanentikeres» teori, kalte den «original» og «vidunderlig», og anklaget dem som

var tilhengere av den for at de ikke ønsket «å tenke over hvorfor livet i ti samfulle år gikk denne vidunderlige teori forbi». (Lenins artikkel er skrevet i 1915, ti år etter at «permanentikernes» teori dukket opp i Russland, — se: «Om de to linjer i revolusjonen».)

Derfor så Lenin på denne teori som en halvmensjektivisk teori, og sa at «den overtar fra bolsjevikene appellen om at proletariatet skal føre en målbevisst revolusjonær kamp og om at proletariatet skal erobre den politiske makt, mens den fra mensjevikene overtar «fornektelsen» av bøndernes rolle». (Se samme artikkel.)

Slik er sammenhengen når det gjelder Lenins tanke at den borgerlig-demokratiske revolusjon vokser over i den proletariske, om å utnytte den borgerlige revolusjon for «øyeblikkelig» å gå over til den proletariske revolusjon.

Videre. Tidligere mente man det var umulig for revolusjonen å seire i *ett* land, da man trodde at en felles aksjon av proletarene i alle framskredne land eller i det minste i de fleste av dem, måtte til for å seire over borgerskapet. Nå svarer dette standpunktet ikke lenger til virkeligheten. Nå må en gå ut fra at en slik seier er mulig, for den ujevne og sprangvise karakter som utviklingen har i de forskjellige kapitalistiske land under imperialismen, utviklingen av de katastrofale motsetninger innenfor imperialismen som uunn-gåelig fører til kriger, veksten i den revolusjonære bevegelse i alle land i verden — alt dette gjør det ikke bare mulig for proletariatet å seire i ett enkelt land, men gjør det også nødvendig. Den russiske revolusjons historie er et direkte bevis på dette. En må her bare være oppmerksom på den ting at en kan styrte borgerskapet med framgang bare når visse, absolutt nødvendige vilkår er til stede, og at en uten dem ikke kan tenke seg en makterobring fra proletariatets side.

Om disse vilkårene sier Lenin i sin bok «'Radikalismen' osv.»:

«Den grunnlov for revolusjonen som er blitt stadfestet gjennom alle revolusjoner og særlig gjennom alle tre russiske revolusjoner i det 20. århundre, går ut på følgende: For en revolusjon er det ikke tilstrekkelig at de klasser som er utbyttest og undertrykt innser at det er umulig å leve videre på det gamle viset og krever en forandring; for en revolusjon er det nødvendig at utbytterne ikke lenger kan leve og regjere på det gamle viset. Først når de *«lavere lag» ikke lenger vil ha den gamle ordning og de «øvre lag» ikke lenger kan leve på det gamle viset*, først da kan revolusjonen seire. En kan uttrykke denne sannhet med andre ord slik: *revolusjonen er umulig uten en alminnelig nasjonal krise (som omfatter både de utbytteste og utbytterne)*.¹⁾ For at det skal komme til revolusjon er det følgelig nødvendig, for det første å nå fram til at flertallet av arbeiderne (eller i hvert fall flertallet av de klassebevisste, tenkende, politisk aktive arbeidere) fullt ut skjønner at det er nødvendig med omveltningen og er rede til å gå i døden for den, for det annet at de herskende klasser gjennomgår en regjeringskrise som trekker selv de mest tilbakekliggende massene inn i politikken ... gjør regjeringen maktesløs og gjør det mulig for de revolusjonære hurtig å styrte denne regjering.» («'Radikalismen' osv.» s. 64.)

1) Uthevet av meg. J. St.

Men å styrte borgerskapets makt og opprette proletariats makt i ett land betyr enda ikke å sikre den fullstendige seier for sosialismen. Etter at det seierrike proletariat i det ene land har befestet sin makt og overtatt ledelsen over bøndene, kan og må det bygge opp det sosialistiske samfunn. Men betyr dette at det dermed vil nå fram til fullstendig og definitiv seier for sosialismen, dvs. betyr dette at proletariatet bare med et enkelt lands krefter kan befeste sosialismen for godt og garantere landet mot intervensjon og følgerlig mot en gjenreise av det gamle? Nei, det betyr det ikke. Derfor er det nødvendig at revolusjonen seirer i det minste i noen land. Derfor er det en vesentlig oppgave for revolusjonen som har seiret, at den utvikler og støtter revolusjonen i de andre land. Derfor må revolusjonen i det land der den har seiret, ikke betrakte seg som en størrelse som er seg selv nok, men som støtte, som et middel til å framskynde seieren for proletariatet i de andre land.

Lenin uttrykte denne tanken i få ord da han sa at oppgaven for revolusjonen som har seiret, er å gjennomføre «maksimum av det som er mulig å gjennomføre i *ett enkelt land, for å utvikle, støtte og utløse revolusjonen i alle land*». («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky».)

Dette er de karakteristiske trekk ved Lenins teori om den proletariske revolusjon i sin alminnelighet.

IV

PROLETARIATETS DIKTATUR

Fra dette tema tar jeg tre grunnspørsmål: a) proletariatets diktatur som redskap for den proletariske revolusjon; b) proletariatets diktatur som proletariatets herredømme over borgerskapet; c) sovjetmakten som statsform for proletariatets diktatur.

1. *Proletariatets diktatur som redskap for den proletariske revolusjon.* Spørsmålet om det proletariske diktatur er framfor alt spørsmålet om selve grunninnholdet i den proletariske revolusjon. Den proletariske revolusjon, bevegelsen i den, omfanget den har og erobringene den gjør, blir kjøtt og blod først gjennom proletariatets diktatur. Proletariatets diktatur er redskapet for den proletariske revolusjon, organet for den, det viktigste støttepunktet den har — kalt til live for det første for å undertrykke motstanden fra de styrte utbyttere og sikre de erobringer som er oppnådd, for det annet for å føre den proletariske revolusjon til ende, føre revolusjonen fram til fullstendig seier for sosialismen. Å seire over borgerskapet og styrte det fra makten, det greier revolusjonen også uten proletariatets diktatur. Men knuse motstanden fra borgerskapet, opprettholde seieren og gå videre til fullstendig seier for sosial-

ismen greier ikke revolusjonen lenger hvis den ikke på et visst trinn i sin utvikling skaper et spesielt organ i form av proletariatets diktatur som sin viktigste støtte.

«Grunnspørsmålet i revolusjonen er spørsmålet om makten.» (Lenin.) Betyr det at en er ferdig med saken i og med at en tar makten, river den til seg? Nei, på ingen måte. Å ta makten er bare begynnelsen. Borgerskapet som er styrtet i det ene land, forblir av mange årsaker ennå i lang tid sterkere enn det proletariat som har styrtet det. Derfor beror alt på at makten blir hevdet, at den blir konsolidert og gjort uovervinnelig. Hva er nødvendig for å nå dette målet? Det er nødvendig i det minste å løse tre hovedoppgaver som «dagen etter seieren» oppstår for proletariatets diktatur:

a) å bryte motstanden fra godseierne og kapitalistene som er styrtet og ekspropriert gjennom revolusjonen, å slå ned alle forsøk på å gjenopprette kapitalens makt;

b) å organisere oppbyggingen i en ånd som betyr sammenslutning av alle arbeidende omkring proletariatet og gjennomføre dette arbeid i en retning som forbereder til å likvidere, til å oppheve klassene.

c) å væpne revolusjonen, organisere revolusjonens armé til kamp mot de ytre fiender, til kamp mot imperialismen.

Proletariatets diktatur er nødvendig for å gjennomføre, for å mestre disse oppgavene.

«Overgangen fra kapitalismen til kommunismen,» sier Lenin, «omfatter en hel historisk epoke. Så lenge den ikke er avsluttet, beholder utbytterne uunn-gåelig håpet om en restaurasjon, og dette *håpet* forvandler seg til *forsøk* på restaurasjon. Og utbytterne som er styrtet og som ikke har ventet å bli styrtet, ikke har trodd at de kunne bli det, ikke har tillatt en eneste tanke på det — kaster seg etter det første alvorlige nederlag med tidobbelt energi, med rasende lidenskap, med hundredobbelt hat ut i kampen for å vinne tilbake det tapte «paradis», for sine familier som førte et så herlig liv og som den «simple pøbel» nå dømmer til ruin og fattigdom (eller til «simpelt» arbeid). Og etter de kapitalistiske utbytterne trækker den brede masse av småborgerskapet — og når det gjelder småborgerskapet, viser den historiske erfaring fra alle land gjennom årtier at det vakler hit og dit, at det i dag følger proletariatet, i morgen viker tilbake for vanskene ved omveltningen, blir grepet av panikk ved det første nederlag eller halve nederlag for arbeiderne, mister hodet, renner hit og dit, jamrer seg og løper fra den ene leir over i den andre.» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», norsk utg. s. 34.)

Borgerskapet har imidlertid sine grunner til å forsøke å gjenopprette den gamle ordning, for det fortsetter ennå i lang tid etter at det er styrtet å være sterkere enn proletariatet som har styrtet det.

«Hvis utbytterne blir slått bare i ett land,» sier Lenin, «og det er naturligvis det typiske tilfelle, for en samtidig revolusjon i en rekke land er et sjeldent unntak — så fortsetter de *likevel å være sterkere* enn de utbyttede...» (Samme sted, s. 33.)

I hva består så styrken hos det borgerskap som er styrtet?

For det første «...i den internasjonale kapitalis makt, i styrken og seiglivet-heten i borgerskapets internasjonale forbindelser...» («Radikalismen' osv., s. 10.)

For det annet i at «utbytterne ennå i lang tid etter at de er blitt styrtet beholder en hel rekke store faktiske fortrinn: de beholder pengene (å avskaffe pengene med en gang er umulig), de beholder en del og ofte også ganske mye løssøre, de beholder forbindelser, erfaringer med hensyn til organisering og administrasjon, kjennskap til alle «hemmeligheter» (sedvaner, metoder, midler, muligheter) i forvaltningen, de beholder den høyere utdanning, den nærmere berøring med det høyere tekniske personale (som lever og tenker borgerlig), de beholder en uten sammenlikning større øvelse i krigskunsten (noe som er meget viktig) osv., osv. («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», s. 33.)

For det tredje «i *vanens* makt, i *småproduksjonens* makt. For småproduksjon fins det dessverre svært mye av i verden, men småproduksjonen *avler* kapitalisme og borgerskap uavbrutt, hver dag, hver time, spontant og i masseomfang»... «for å tilintetgjøre klassene betyr ikke bare å fordrive godsieierne og kapitalistene — det har vi greidd forholdsvis lett — det betyr også å *fjerne de små vareprodusenter*, men dem *kan en ikke fordrive*, ikke undertrykke, dem *må en komme til forståelse med*, dem *kan (og må) en omdanne og oppdra* på nytt bare gjennom et langvarig, langsomt og forsiktig organisatorisk arbeid.» («Radikalismen' osv., s. 10 og s. 29–30.)

Derfor sier Lenin:

«Proletariatets diktatur er den mest krevende og skånselløse krig som den nye klassen fører mot en *mektigere* fiende, mot borgerskapet, hvis motstand er tidoblet etter at det er blitt styrtet.» ... «Proletariatets diktatur er en hårdnakket kamp, en blodig og ublodig, voldelig og fredelig, militær og økonomisk, pedagogisk og administrativ kamp mot det gamle samfunns krefter og tradisjoner.» (Samme sted, s. 10 og s. 30.)

Det er vel neppe nødvendig å bevise at det er umulig å løse disse oppgavene på kort tid, å gjennomføre dem i løpet av et par år. Derfor må en ikke betrakte proletariatets diktatur, overgangen fra kapitalismen til kommunismen, som en hurtig forbigående periode med en rekke «høyrevolusjonære» handlinger og dekreter, men en må betrakte det som en hel historisk epoke som er fylt av borgerkriger og sammenstøt med utenverdenen, av hårdnakket organisatorisk arbeid og økonomisk oppbygging, offensiver og tilbaketog, seirer og nederlag. Denne historiske epoke må til, ikke bare for å skape de økonomiske og kulturelle forutsetninger for sosialismens fullstendige seier, men også for å gi proletariatet mulighet til for det første å oppdra og stålsette seg som den kraft som har evne til å styre landet, for det annet å oppdra på nytt og omdanne de småborgerlige lag i en retning som sikrer organiseringen av den sosialistiske produksjon.

«Dere må,» sa Marx til arbeiderne, «gå gjennom femten, tjue års borgerkrig og folkekamper, ikke bare for å forandre forholdene, men også for å forandre dere selv og dyktiggjøre dere for den politiske makt.» (Karl Marx: «Avsløringer om kommunist-prosessen i Køl.n.»)

Idet Lenin fortsetter Marx' tanke og utvikler den videre, skriver han:

«Under proletariatets diktatur må en oppdra på nytt millioner av bønder og småprodusenter, hundretusener av funksjonærer, embetsmenn, borgerlige intellektuelle, underordne dem alle under den proletariske stat og det proletariske førerskap, seire over de borgerlige vaner og tradisjoner hos dem...», på samme måte som det vil bli nødvendig «gjennom langvarig kamp på det proletariske diktaturs grunn å oppdra på nytt proletarene selv; som frigjør seg fra sine egne småborgerlige fordommer ikke med ett slag, ikke ved et under, ikke på den hellige jomfrus bud, ikke ved en parole, en resolusjon eller et dekret, men bare i langvarig og vanskelig massekamp mot masseinnflytelsen fra småborgerskapet.» («'Radikalismen' osv.», s. 97–98.)

2. *Proletariatets diktatur som proletariatets herredømme over borgerskapet.* Det går fram av det som er sagt ovenfor at proletariatets diktatur ikke betyr et personskifte i regjeringen rett og slett, ikke et «regjeringsskifte» osv., mens de gamle økonomiske og politiske forhold forblir urørte. Mensjevikene og opportunistene i alle land, som frykter diktaturet som pesten og av skrekk erstatter begrepet diktatur med begrepet «makterobring», mener at «makterobringen» vanligvis er gjennomført når vi har fått et «regjeringskifte» slik at en ny regjering med folk av typen Scheidemann og Noske, MacDonald og Henderson er kommet til makten. Det er vel neppe nødvendig å forklare at et slikt og liknende regjeringsskifter ikke har noe til felles med proletariatets diktatur, med erobring av den virkelige makt av det virkelige proletariat. Med bibehold av den gamle borgerlige ordning og med MacDonaldene og Scheidemennene ved makten — der kan deres såkalte regjeringer ikke være noe annet enn et hjelpeapparat i borgerskapets hender, et dekke over imperialismens pestbyller, intet annet enn et redskap i hendene på borgerskapet mot den revolusjonære bevegelse fra de undertrykte og utbyttede masser. Kapitalen trenger derfor disse regjeringer til skjumbrett når det er ubekvemt, ufordelaktig og vanskelig for den å undertrykke og utbytte massene uten kulisser. Riktignok er det at slike regjeringer blir stablet på bena, et tegn på at det ikke er «rolig i Sjikpasset»¹⁾ «hos dem» (dvs. hos kapitalistene). Men på tross av dette vedblir denslags regjeringer uunngåelig å være maskerte regjeringer for kapitalen. Det er en himmelvid forskjell mellom en MacDonalds eller en Scheidemanns regjering og proletariatets erobring av makten. Proletariatets diktatur er ikke et regjeringsskifte, men en ny stat, med nye maktorganer i sentrum og i provinsen — en proletariatets stat som har reist seg på ruinene av den gamle stat, borgerskapets stat.

1) «Alt er rolig i Sjikpasset» — en russisk talemåte som skriver seg fra den russisk-tyrkiske krig 1877–78. I kampene ved Sjikpasset hadde russerne store tap, men likevel meldte tsarens generalstab i kommunikéene fra fronten: «Alt er rolig i Sjikpasset». O. a.)

Proletariatets diktatur oppstår ikke på den borgerlige ordnings grunn, men oppstår etter hvert som denne ordning bryter sammen, etter at borgerskapet er styrtet, etter hvert som godseierne og kapitalistene blir ekspropriert, etter hvert som de viktigste produksjonsredskaper og produksjonsmidler blir sosialisert, i løpet av proletariatets voldelige revolusjon. Proletariatets diktatur er en revolusjonær makt, som støtter seg på vold mot borgerskapet.

Staten er en maskin i hendene på den herskende klasse til å undertrykke motstanden fra dens klassefiender. *I denne henseende* skiller ikke proletariatets diktatur seg i sitt vesen fra enhver annen klasses diktatur, for den proletariske stat er en maskin til å holde borgerskapet nede. Men det er likevel en *vesentlig* forskjell. Og den består i at alle klassestater som hittil har eksistert, var diktaturer av et mindretall utbyttere over et flertall av utbyttede, mens proletariatets diktatur er det utbyttede flertalls diktatur over det utbytende mindretall.

Kortere uttrykt: *Proletariatets diktatur er proletariatets herredømme over borgerskapet, et herredømme som ikke er innskrenket av noen lov og som støtter seg på vold, et herredømme som har sympati og støtte fra de arbeidende og utbyttede massene.* («Staten og revolusjonen.»)

Av dette følger to grunnleggende slutninger:

Første slutning. Proletariatets diktatur kan ikke være et «fullstendig» demokrati, et demokrati for *alle*, både for de rike og for de fattige — proletariatets diktatur «må være en stat, som er demokratisk *på en ny måte* — *for*¹⁾ proletarene og de eiendomsløse overhodet, og diktatorisk *på en ny måte* — *mot*¹⁾ borgerskapet . . .» («Staten og revolusjonen»). Kautsky og konsorters snakk om alminnelig likhet, om «rent» demokrati, om «fullkomment» demokrati er en borgerlig tåkelegging av den utvilsomme kjensgjerning at en likhet mellom de utbyttede og utbytterne ikke er mulig. Teorien om det «rene» demokrati er en teori for arbeideraristokratiet, som er dresert og som blir gjødd av de imperialistiske ransmenn. Den ble skapt for å skjule kapitalismens pestbyller, for å skjønne male imperialismen og gi den moralsk kraft i kampen mot de utbyttede massene. Under kapitalismen fins det ikke og kan det ikke finnes noen virkelige «friheter» for de utbyttede — de kan ikke finnes bare av den enkle grunn at lokaler, trykkerier, papirlager osv. — som trengs for å kunne gjøre bruk av disse «friheter» — er et privilegium for utbytterne. Under kapitalismen er det ikke og kan det ikke være slik at de utbyttede tar virkelig del i forvaltningen av landet, og det bare av den enkle grunn at regjeringene ikke blir innsatt av folket — selv når det under kapitalismen hersker de mest demokratiske tilstander — men blir innsatt av folk som Rotschild og

1) Uthevet av meg. J. St.

Stinnes, Rockefeller og Morgan. Demokratiet under kapitalismen er et kapitalistisk demokrati, et demokrati for det utbytende mindretall, som hviler på en innskrenking av rettighetene for det utbytte flertall og som er rettet imot dette flertall. Bare under det proletariske diktatur er det mulig med virkelige «friheter» for de utbytte, er det mulig for proletarene og bøndene å ta virkelig del i styret av landet. Demokratiet under proletariatets diktatur er et *proletarisk* demokrati, et demokrati for det utbytte flertall, som hviler på en innskrenking av rettighetene for det utbytende mindretall og er rettet imot dette mindretall.

Annen slutning. Proletariatets diktatur kan ikke oppstå som et resultat av en fredelig utvikling av det borgerlige samfunn og det borgerlige demokrati — det kan bare oppstå som en følge av at det borgerlige statsmaskineri, den borgerlige armé, det borgerlige byråkrati, det borgerlige politi blir knust.

«Arbeiderklassen kan ikke ganske enkelt ta den ferdige statsmaskin i besittelse og sette den i gang til sine egne formål,» sier Marx og Engels i forordet til «Det kommunistiske manifest». Oppgaven for den proletariske revolusjon er «ikke lenger som hittil å overføre det byråkratisk-militære maskineri fra en hånd til en annen, men å *slå det i stykker*, og dette er forutsetningen for enhver virkelig folkerevolusjon på kontinentet,» sier Marx i et av sine brev til Kugelmann i 1871.

Det at Marx innskrenker seg til å nevne kontinentet, har gitt opportunistene og mensjevikene i alle land høve til å skrike opp om at Marx følgelig innrømte at det var mulig med en fredelig utvikling fra det borgerlige demokrati over i det proletariske demokrati, i det minste i noen land som ikke hører til det europeiske kontinent (England, Amerika). Marx innrømte virkelig en slik mulighet, og hadde også grunn til å innrømme den for England og Amerika slik disse land var i syttiårene i forrige århundre, da det ennå ikke fans noen monopolkapitalisme, ingen imperialism, og da det som følge av de særskilte utviklingsvilkårene i disse land ennå ikke fans noen utviklet militarisme og byråkratisme der. Slik var stillingen før den utviklede imperialism sto fram. Men tretti-førti år seinere, da forholdene i disse landene var blitt fullstendig forandret, da imperialism hadde utviklet seg og omfattet alle kapitalistiske land uten unntak, da militarismen og byråkratismen også var oppstått i England og Amerika, da de særskilte vilkår for en fredelig utvikling i England og Amerika var forsvunnet — da måtte forbeholdet for disse land falle bort av seg selv.

«Nå,» sier Lenin, «i 1917, i den første store imperialistiske krigs epoke, faller dette forbehold av Marx bort. Både England og Amerika, de største og siste representanter i verden for den angelsaksiske «frihet» i den mening at det der ikke fans militarisme og byråkratisme, er nå fullstendig sunket ned i den almeneuropeiske, skitne og blodige sump av byråkratisk-militære institusjoner

som underordner alt under seg og undertrykker alt. Å slå i stykker, å knuse det ferdige «statsmaskineri» er nå «forutsetningen for enhver virkelig folke-revolusjon» såvel i England som i Amerika (der det i årene 1914–1917 er utviklet til «europæisk», almenimperialistisk fullkommenhet).» («Staten og revolusjonen».)

Med andre ord, loven om proletariatets voldelige revolusjon, loven om at forutsetningen for denne revolusjon er å knuse den borgerlige statsmaskin, denne lov er ufrakommelig gyldig for den revolusjonære bevegelse i de imperialistiske land i verden.

En gang i en fjern framtid, når proletariatet har seiret i de viktigste kapitalistiske land og den nåværende kapitalistiske omverden har veket plassen for en sosialistisk omverden, da er en «fredelig» utviklingsvei naturligvis helt ut mulig for flere kapitalistiske land, der kapitalistene som følge av den «ugunstige» internasjonale situasjon finner det hensiktsmessig «frivillig» å gjøre betydelige innrømmelser til proletariatet. Men denne formodning gjelder bare for en fjern og mulig framtid. For den nærmeste framtid fins det ingen, absolutt ingen grunner for en slik formodning.

Derfor har Lenin rett når han sier:

«Den proletariske revolusjon er umulig uten at det borgerlige statsmaskineri blir ødelagt med vold og erstattet med et nytt.» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», s. 16.)

3. *Sovjetmakten som statsform for proletariatets diktatur.* Seieren for proletariatets diktatur betyr at borgerskapet blir undertrykt, at den borgerlige statsmaskin blir knust, at det borgerlige demokrati blir erstattet med det proletariske demokrati. Dette er klart. Men av hva slag er de organisasjoner en skal hjelpe seg med for å greie dette kjempearbeidet? At de gamle organisasjonsformene proletariatet har — som er vokst opp på den borgerlige parlamentarismes grunn — ikke strekker til for dette arbeidet, er det vel neppe tvil om. Men av hva slag er de nye organisasjonsformene for proletariatet — de som skal greie å spille rollen som den borgerlige statsmaskins banemann, som ikke bare er i stand til å slå i stykker dette maskineri og erstatte det borgerlige demokrati med det proletariske demokrati, men også til å bli grunnlaget for den proletariske statsmakt?

Denne nye organisasjonsform for proletariatet er sovjetene.

Hva består sovjetenes styrke i, sammenliknet med de gamle organisasjonsformene?

I at sovjetene er de mest *altomfattende* masseorganisasjoner av proletariatet, fordi de — og bare de — omfatter alle arbeidere uten unntak.

I at sovjetene er de eneste masseorganisasjoner, som omfatter alle undertrykte og utbyttede, arbeidere og bønder, soldater og matroser, og at en derfor lettest og i fulleste monn kan gjøre det til en reali-

tet at avantgarden for massene, proletariatet, får den politiske ledelse av massenes kamp.

I at sovjetene er de *mektigste organer* for massenes revolusjonære kamp, for deres politiske aksjoner og for deres oppstand — organer som kan greie å bryte allmakten til finanskapitalen og det politiske tilhengen på den.

I at sovjetene er de *umiddelbare* organisasjonene for massene selv, dvs. de *mest demokratiske* og derfor mest autoritative organisasjoner massene har, som i høyeste grad gjør det lett for dem å være med å bygge opp den nye staten og styre den, og som i fulleste monn utløser den revolusjonære energi, initiativet, de skapende evner i massene i kampen for å knuse den gamle orden, i kampen for den nye proletariske orden.

Sovjetmakten er sammenslutningen og utformingen av de lokale sovjet til en eneste felles statsorganisasjon, til statsorganisasjonen for proletariatet som avantgarden for de undertrykte og utbyttede massene og som herskende klasse — den er sammenslutningen av dem til sovjetrepublikken.

Sovjetmaktens vesen består i at de organisasjoner som omfatter de bredeste masser og som er mest revolusjonære — dvs. organisasjonene for nettopp de klasser som ble undertrykt av kapitalistene og godseierne — nå er «det *stadige* og *eneste* grunnlag for statsmakten i sin helhet, statsapparatet i sin helhet», at «nettopp de samme massene som selv i de mest demokratiske borgerlige republikker» etter lovens bokstav riktignok var likeberettiget, men som «ved hjelp av tusen midler og knep i virkeligheten ble holdt borte fra å være med i det politiske liv og å bruke de demokratiske rettigheter og friheter, nå blir trukket med til å ta *stadig*, ubetinget og *avgjørende* del i den demokratiske forvaltning av staten.»¹⁾ (*Lenin: «Tesser om demokrati og diktatur», 1919.*)

Derfor er sovjetmakten en *ny form* for statsorganisasjon, som skiller seg prinsipielt fra den gamle borgerlig-demokratiske og parlamentariske form, en *ny statstype*, som ikke er tilpasset til oppgaven å utbytte og undertrykke de arbeidende masser, men til oppgaven å befri dem fullstendig fra enhver undertrykking og utbytting, til oppgavene for proletariatets diktatur.

Lenin har rett når han sier at i og med at sovjetmakten sto fram, «er perioden med borgerlig-demokratisk parlamentarisme slutt og et nytt kapittel i verdenshistorien begynt: perioden med det proletariske diktatur».

Hva er de karakteristiske kjennetegn på sovjetmakten?

Det er at under betingelser hvor det eksisterer klasser, er sovjetmakten den mest masseomfattende og mest demokratiske av alle tenkelige statsorganisasjoner, for ved det at den er arenaen for sammen-

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

slutning og samarbeid mellom arbeiderne og de utbyttede bønder i kampen mot utbytterne, og ved at den i sitt arbeid støtter seg på denne sammenslutning og dette samarbeid, er den flertallets herredømme over mindretallet, dette flertalls stat, uttrykket for dets diktatur.

Det er at sovjetmakten er den mest internasjonalistiske av alle statsorganisasjoner i klassesamfunnet, for ved at den rydder ut all nasjonal undertrykkelse og støtter seg på samarbeidet mellom de arbeidende masser av forskjellige nasjonaliteter, gjør den det lettere å forene disse masser i et enhetlig statsforbund.

Det er at sovjetmakten allerede som følge av sin struktur gjør det lettere for massenes fortropp, for proletariatet som den mest beslutsomme og klassebevisste kjerne i sovjetene, å lede de undertrykte og utbyttede massene.

«Erfaringen fra alle revolusjoner og alle bevegelser av de undertrykte klasser, erfaringen fra den sosialistiske bevegelse i alle land,» sier Lenin, «lærer oss, at bare proletariatet er i stand til å sveise sammen og lede de splittede og tilbakeliggende lag av den arbeidende og utbyttede befolkning.» (Samme sted.) Sovjetmaktens struktur gjør det lettere å sette lærdommene fra denne erfaring ut i livet.

Det er at sovjetmakten knytter arbeiderne og de arbeidende masser overhodet umiddelbart til statsforvaltningens apparat, og lærer dem å styre landet, da den forener den lovgivende og utøvende myndighet i en enhetlig statsorganisasjon og erstatter de territoriale valgkretser med produksjonsenheter, fabrikker og verksteder.

Det er at bare sovjetmakten er i stand til å befri arméen fra underordningen under den borgerlige kommandomakt, og forvandle den fra et redskap til å undertrykke folket slik den er det under den borgerlige ordning, til et redskap til å fri folket fra åket under det egne og fremmede borgerskap.

Det er at «bare sovjetsystemets statsorganisasjon er i stand til å slå i stykker og definitivt knuse det gamle, dvs. det borgerlige, embetsmanns- og justisapparat». (Samme sted.)

Det er at bare sovjetformen for staten er i stand til å forberede at staten dør bort, noe som er et av grunntrekkene ved det framtidige, statsløse kommunistiske samfunn — fordi bare sovjetformen for staten trekker masseorganisasjonene av arbeidende og utbyttede med til stadig og ubetinget deltagelse i forvaltningen av staten.

Sovjetrepublikken er altså den politiske form en har søkt og endelig funnet, og innenfor rammene av den er det at den økonomiske frigjøring av proletariatet og den fullstendige seieren for sosialismen må fullføres.

Pariskommunen var kimen til denne form. Sovjetmakten er denne form utviklet og fullendt.

Derfor sier Lenin:

«Arbeider-, soldat- og bonderepresentantenes sovjetrepublikk er ikke bare en form for demokratiske institusjoner av en høyere type..., men også den *eneste*¹⁾ form som er i stand til å sikre den mest smertefrie overgang til sosialismen.» («Teser om den konstituerende forsamling», desember 1917.)

V

BONDESPØRSMÅLET

Fra dette tema tar jeg fire spørsmål: a) Problemstillingen; b) bøndene under den borgerlig-demokratiske revolusjon; c) bøndene under den proletariske revolusjon og d) bøndene etter at sovjetmakten har festnet seg.

1. *Problemstillingen.* Det fins noen som tror at det grunnleggende i leninismen er bondespørsmålet, at spørsmålet om bøndene, rollen de spiller og betydningen de har, er utgangspunktet for leninismen. Dette er fullstendig uriktig. Grunnspørsmålet i leninismen, det den tar utgangspunkt i, er ikke bondespørsmålet, men spørsmålet om proletariatets diktatur, forutsetningene for å erobre det og befeste det. Bondespørsmålet som spørsmålet om proletariatets forbundsfeller i kampen det fører om makten, er et spørsmål som er avledet av dette.

Denne omstendighet forringer likevel ikke det minste den alvorlige, livsviktige betydning som dette spørsmål uten tvil har for den proletariske revolusjon. Det er en kjent sak at folk blant de russiske marxister tok til med å granske bondespørsmålet alvorlig nettopp på terskelen til den første revolusjon (1905), da spørsmålet om å styrte tsarismen og realisere proletariatets hegemoni reiste seg for partiet i hele sin bredde, og da spørsmålet om forbundsfellene for proletariatet i den borgerlige revolusjon som foresto, fikk en høyst aktuell karakter. Kjent er det også at bondespørsmålet i Russland ble enda mer aktuelt under den proletariske revolusjon, da spørsmålet om proletariatets diktatur, om hvordan en skulle erobre det og hevde det, hadde ført over i spørsmålet om forbundsfellene for proletariatet i den proletariske revolusjon som foresto. Dette er lett å skjønne: den som tar sikte på å overta makten, og forbereder seg til det, han må også interessere seg for spørsmålet om hvem som er de virkelige forbundsfellene hans.

I denne mening er bondespørsmålet en del av det alminnelige spørsmål om proletariatets diktatur, og som sådant et av de viktigste livsspørsmål i leninismen.

Den likegyldige, av og til rent ut avvisende holdning som partiene i Den 2. internasjonale tar til bondespørsmålet, lar seg ikke forklare bare ut fra de særegne utviklingsvilkårene i Vesten. For

1) Uthevet av meg. J. St.

klaringen er framfor alt den at disse partiene ikke har tro på det proletariske diktatur, at de er redde for revolusjonen og ikke har tenkt å føre proletariatet til makten. Men den som frykter revolusjonen, som ikke vil føre proletariatet til makten, han kan ikke interessere seg for spørsmålet om forbundsfellene for proletariatet i revolusjonen — for ham er spørsmålet om forbundsfellene et likegyldig, ikke aktuelt spørsmål. Den ironiske holdning som heltene i Den 2. internasjonale tar til bondespørsmålet, regnes blant dem for god tone, gjelder som tegn på «ekte» marxisme. I virkeligheten fins det heller ikke her det minste grann av marxisme, for likegyldigheten overfor et så viktig spørsmål som bondespørsmålet på terskelen til den proletariske revolusjon, er baksiden av fornektelsen av proletariatets diktatur og utvilsomt et kjenne-tegn på direkte forræderi mot marxismen.

Spørsmålet står slik: er de revolusjonære muligheter som slummer i bondemassene på grunn av deres bestemte eksistensvilkår *allerede uttømt* eller ikke — og i tilfelle de ikke er det, *fins det begrunnet håp* om å utnytte disse muligheter for den proletariske revolusjon, om å forvandle bøndene — det flertall av dem som er utbyttet — fra å være en reserve for borgerskapet, slik de var det under de borgerlige revolusjoner i Vesten og ennå er det, til å bli en reserve for proletariatet, forbundsfelle for proletariatet?

Leninismen svarer ja på dette spørsmålet, det vil si den står på det standpunkt at det er revolusjonære evner til stede blant flertallet av bøndene og mener at det er mulig å nytte dem til fordel for det proletariske diktatur. Historien om de tre revolusjoner i Russland bekrefter fullt ut de slutninger leninismen trekker når det gjelder dette.

Av dette må en trekke den praktiske slutning at de arbeidende lag av bondemassene ubetinget må få støtte i den kampen de fører mot undertrykking og utbytting, i kampen for å fri seg fra åket og elendigheten. Dette betyr naturligvis ikke at proletariatet må støtte *enhver* bondebevegelse. Det dreier seg her om å støtte bevegelser og kamper fra bøndenes side som er av en slik art at de direkte eller indirekte letter proletariatets frigjøringsbevegelse, som er av en slik art at de på den ene eller andre måten bærer ved til bålet for den proletariske revolusjon og også bidrar til å gjøre bøndene om til en reserve og forbundsfelle for arbeiderklassen.

2. *Bøndene under den borgerlig-demokratiske revolusjon.* Denne perioden omfatter tidsrommet fra den første russiske revolusjon (1905) til den annen (februar 1917). Det karakteristiske for denne perioden er at bøndene river seg løs fra det liberale borgerskaps innflytelse, at de *vender seg bort* fra kadettene og *vender seg til* proletariatet, til bolsjevikenes parti. Historien i denne periode

er historien om kampen mellom kadettene¹⁾ (det liberale borgerskap) og bolsjevikene (proletariatet) for å vinne bøndene. Utfallet av denne kampen ble avgjort gjennom dumaperioden, for perioden med de fire dumaer var en anskuelsesundervisning for bøndene, og den gjorde det klart for dem at de av kadettene hverken ville få jord eller frihet, at tsaren var helt på godseierne side, at kadettene på sin side støttet tsaren, og at den eneste kraft de kunne regne med å få hjelp fra — var arbeiderne i byene, proletariatet. Den imperialistiske krig bekreftet bare lærdommen fra dumaperioden, den førte til at bøndene rev seg fullstendig løs fra borgerskapet, til at det liberale borgerskap ble helt isolert — for krigsårene viste hvor grunnløst det var å nære bedragerske håp om en fred som tsaren og hans borgerlige forbundsfeller skulle bringe. Uten de anskuelige lærdommer under dumaperioden ville ikke proletariatets hegemoni vært mulig.

Slik oppsto forbundet mellom arbeiderne og bøndene under den borgerlig-demokratiske revolusjon. Slik ble proletariatets hegemoni (ledende rolle) til i den felles kamp for å styrte tsarismen — det hegemoni som førte til februarrevolusjonen i 1917.

De borgerlige revolusjoner i Vesten (England, Frankrike, Tyskland, Østerrike) gikk som kjent en annen vei. Der satt ikke proletariatet, men det liberale borgerskap med hegemoniet i revolusjonen, for proletariatet dannet ikke, og kunne som følge av at det var svakt, ikke danne noen selvstendig politisk kraft. Der ble bøndene fridd fra feudalismen ikke av proletariatet, som var fåtallig og uorganisert, men av borgerskapet. Der kjempet bøndene mot den gamle ordningen sammen med det liberale borgerskap. Der dannet bøndene en reserve for borgerskapet. Der førte revolusjonen derfor til en veldig økning i borgerskapets politiske vekt.

I Russland derimot brakte den borgerlige revolusjon helt motsatte resultater. Revolusjonen i Russland førte ikke til at borgerskapet ble styrket, men til at det ble svekket som politisk kraft — ikke til at det økte sine politiske reserver, men til at det tapte sin viktigste reserve, til at det tapte bøndene. Den borgerlige revolusjonen i Russland brakte ikke det liberale borgerskap, men det revolusjonære proletariat i forgrunnen, og fikk bøndenes millionmasser til å samle seg om det.

Dette er blant annet også forklaringen på den kjensgjerning at den borgerlige revolusjon i Russland vokste over i den proletariske revolusjon på forholdsvis kort tid. Proletariatets hegemoni var kimen og overgangstrinnet til proletariatets diktatur.

Hvordan skal en forklare denne egenartede foreteelse i den

¹⁾ *Kadetter* — forkortelse for det «konstitusjonell-demokratiske» parti for det russiske liberal-monarkistiske borgerskap, som også kalte seg «Folkfrihetens» parti. Stiftet i oktober 1905. — O. a.

russiske revolusjon, en foreteelse som ikke har noe sidestykke i historien om de borgerlige revolusjoner i Vesten? Hva er det som ligger til grunn for denne egenart?

Forklaringen ligger i at den borgerlige revolusjon i Russland fant sted under mer utviklede vilkår for klassekampen enn i Vesten, i at det russiske proletariat allerede på denne tid var blitt en selvstendig politisk kraft, mens det liberale borgerskap, som var slått av skrekk for den revolusjonære ånd i proletariatet, selv hadde tapt enhver gnist av revolusjonær ånd (særlig etter erfaringene fra 1905) og hadde alliert seg med tsaren og godseierne mot revolusjonen, mot arbeiderne og bøndene.

En bør være oppmerksom på følgende forhold, som var bestemmende for egenarten ved den russiske borgerlige revolusjon:

a) Den overordentlig sterke konsentrasjon innenfor den russiske industri like før revolusjonen. Det er f. eks. kjent at 54 pst. av alle arbeidere i Russland arbeidet i foretak med mer enn 500 arbeidere, mens i et høyt utviklet land som Nordamerika bare 33 pst. av alle arbeidere var beskjeftiget i foretak av denne størrelse. Det er vel overflødig å bevise at allerede denne omstendighet sammen med at det fans et revolusjonært parti som det bolsjevikiske, gjorde Russlands arbeiderklasse til en veldig kraft i landets politiske liv.

b) De motbydelige former utbyttingen av arbeiderne tok i bedriftene, og tsarlakeienes uutholdelige politivelde — forhold som forvandlet enhver betydelig arbeiderstreik til en politisk handling av uhyre betydning, og som stålsatte arbeiderklassen som konsekvent revolusjonær kraft.

c) Den politiske vissenhet i det russiske borgerskap, som etter revolusjonen 1905 utviklet seg til håndlangertjeneste overfor tsarismen og til direkte kontrarevolusjonær innstilling — foreteelser som ikke lar seg forklare bare ved at det russiske proletariat var revolusjonært innstilt, og at det drev det russiske borgerskapet over i armene på tsarismen, men også ved at dette borgerskap var direkte avhengig av bestillingene fra regjeringen.

d) De motbydeligste og mest uutholdelige rester av livegenskap som forekom på landsbygda — og i tillegg til dem godseierens allmakt — en omstendighet som drev bøndene over i armene på revolusjonen.

e) Tsarismen, som kvelte alt liv og gjennom sin vilkårlighet gjorde åket under kapitalistene og godseierne enda tyngre — en omstendighet som forente arbeidernes og bøndenes kamp til en enhetlig revolusjonær strøm.

f) Den imperialistiske krig, som lot alle disse motsetninger i Russlands politiske liv smelte sammen til en dyp revolusjonær krise og ga revolusjonen uhyre slagkraft.

Hva hadde bøndene å gjøre under slike forhold? Hvor skulle

bonden søke hjelp mot godseierens allmakt, mot tsarens vilkårlighet, mot den ødeleggende krig som ruinerte hans bruk? Hos det liberale borgerskap? Men det var jo en fiende — det hadde han lært gjennom mangeårig erfaring med alle de fire dumaer. Hos de sosialrevolusjonære? De sosialrevolusjonære er naturligvis «bedre» enn kadettene, og deres program er «brukbart» — nesten et bondeprogram, men hva kan en vente av dem når de tenker å støtte seg bare på bøndene, og når de er så svake i byene, der motstanderen først og fremst henter sine krefter? Hvor er den nye kraft som ikke viker tilbake for noe, hverken på landet eller i byen — som dristig går foran i kampen mot tsarismen og godseierne og som vil hjelpe bøndene med å gjøre seg fri fra åket, jordhungeren, undertrykkingen, krigen? Fans det overhodet en slik kraft i Russland? Jo, den var der. Det var det russiske proletariat, som allerede i 1905 hadde vist sin kraft, sin evne til å kjempe til siste slutt — sitt mot og sin revolusjonære ånd.

I hvert fall var det ikke noen annen slik kraft for hånden, og den ville ikke ha vært å finne noe sted heller.

Det er grunnen til at bøndene, som vendte seg fra kadettene og til de sosialrevolusjonære, samtidig ble overbevist om at det var nødvendig å underordne seg lederskapet fra en så modig fører for revolusjonen som det russiske proletariat.

Dette er de omstendigheter som lå til grunn for det egenartede ved den russiske borgerlige revolusjon.

3. *Bøndene under den proletariske revolusjon.* Denne periode strekker seg fra februarrevolusjonen (1917) til Oktoberrevolusjonen (1917). Det er et forholdsvis kort tidsrom på bare åtte måneder — men når en ser disse åtte måneder ut fra det de ga av politisk opplysning og revolusjonær oppfostring av massene, kan en trygt sidestille dem med hele tiår med vanlig konstitusjonell utvikling, for det var åtte måneders *revolusjon*. Det karakteristiske ved denne periode er at bøndene revolusjoneres stadig mer, at de blir skuffet over de sosialrevolusjonære, at de *vender seg bort* fra de sosialrevolusjonære, at de gjør en ny vending, og nå i retning av *direkte oppslutning* om proletariatet fordi det var den eneste til det ytterste revolusjonære kraft som var i stand til å gi landet fred. Historien i denne periode er historien om kampen mellom de sosialrevolusjonære (det småborgerlige demokrati) og bolsjevikene (det proletariske demokrati) for å vinne bøndene, for å erobre flertallet av bøndene. Utfallet av denne kamp ble beseglet ved koalisjonsperioden, ved Kerenskiiperioden — ved at de sosialrevolusjonære og mensjevikene tok avstand fra å konfiskere godseierjorda, ved at de sosialrevolusjonære og mensjevikene kjempet for å fortsette krigen, ved junioffensiven ved fronten, ved at det ble innført dødsstraff for soldatene, og ved Kornilovopprøret.

Mens hovedspørsmålet i revolusjonen tidligere, i perioden som gikk forut, var å styrte tsarens og godseiernes makt, så var det nå, etter februarrevolusjonen, da det ikke lenger fans noen tsar og da den endelige krig ødela landets økonomi og førte til fullstendig ruin for bøndene, å gjøre slutt på krigen som ble det viktigste spørsmål for revolusjonen. Tyngdepunktet ble åpenbart forskjøvet fra spørsmål av rent indre natur til hovedspørsmålet om krigen. «Slutt på krigen!» — «Ut av krigen!» — det var ropet fra det utpinte land og i første rekke fra bøndene.

Men for å komme ut av krigen var det nødvendig å styrte den provisoriske regjering, det var nødvendig å styrte borgerskapets makt, det var nødvendig å styrte de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes makt — for de, og bare de var for å fortsette krigen til en «seierrikk slutt». I praksis fans det ingen annen vei ut av krigen enn å styrte borgerskapet.

Dette var en ny revolusjon, en proletarisk revolusjon, for den feide den siste, ytterste venstre fraksjon av det imperialistiske borgerskap, de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes parti, vekk fra makten — for å skape en ny, proletarisk makt, sovjetmakten, for å gi makten til det revolusjonære proletariats parti, bolsjevikenes parti, partiet for den revolusjonære kamp mot den imperialistiske krig og for en demokratisk fred. Flertallet av bøndene støttet arbeidernes kamp for freden, for sovjetmakten.

Noen annen vei for bøndene fans det ikke og kunne det heller ikke finnes.

Kerenskiperioden ga såleis den beste anskuelsesundervisning for de arbeidende bondemasser, for den viste på en anskuelig måte at under de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes herredømme kunne landet ikke komme ut av krigen, ville bøndene hverken få jord eller frihet — og videre viste den at mensjevikene og de sosialrevolusjonære skilte seg fra kadettene bare ved sine søtladne taler og falske løfter, mens de i virkeligheten førte den samme imperialistiske politikk som kadettene, og at den eneste makt som var i stand til å bringe landet inn på den rette vei, bare kunne være sovjetmakten. Den videre fortsettelse av krigen bekreftet bare at denne lærdom var riktig, pisket revolusjonen framover og drev millionmassene av bønder og soldater til å *slutte direkte opp* om den proletariske revolusjon. De sosialrevolusjonæres og mensjevikenes isolasjon ble en kjensgjerning som ikke kunne forandres. Uten denne anskuelsesundervisning under koalisjonsperioden ville proletariatets diktatur ikke vært mulig.

Dette er de forhold som lettet overgangsprosessen da den borgerlige revolusjon vokste over i den proletariske revolusjon.

Såleis ble proletariatets diktatur til i Russland.

4. *Bøndene etter at sovjetmakten har festnet seg.* Mens det i

den første periode av revolusjonen først og fremst hadde dreid seg om å styrte tsarismen, og derpå, etter februarrevolusjonen, framfor alt hadde dreid seg om å finne veien ut av den imperialistiske krig ved å styrte borgerskapet — så trådte nå, etter at borgerkrigen var likvidert og sovjetmakten befestet, spørsmålene i den økonomiske oppbygging i forgrunnen. Å styrke og utvikle den nasjonaliserte industri, å knytte denne industri sammen med jordbruket gjennom den statsregulerte handel for å nå dette målet, å erstatte rekvisisjon av levnetsmidler med en naturalskatt for seinere litt etter litt å minske denne skatt og la utveksling av industriprodukter med landbruksprodukter tre i stedet for den, å skape liv i handelen og utvikle kooperasjonen ved å trekke millioner av bønder inn i den — det var de aktuelle oppgaver for den økonomiske oppbygging som Lenin skisserte opp for å legge grunnlaget til en sosialistisk økonomi.

Man sier at denne oppgaven kan vise seg å være uoverkommelig for et bondeland som Russland. Det fins til og med skeptikere som snakker om at denne oppgave ganske enkelt er utopisk, ugjenomførlig — for bønder er nå en gang bønder, de er småprodusenter, og en kan derfor ikke få dem med på å organisere fundamentet for den sosialistiske produksjon.

Men disse skeptikere tar feil, for de tar ikke hensyn til en rekke forhold som i dette tilfelle har avgjørende betydning. Vi vil undersøke de viktigste av disse forhold.

For det første. En må ikke forveksle bøndene i Sovjetunionen med bøndene i Vest-Europa. Bønder som har gått gjennom en skole med tre revolusjoner, som sammen med proletariatet og ledet av det, har kjempet mot tsaren og borgerskapets makt, bønder som har fått jord og fred gjennom den proletariske revolusjon og av denne grunn er blitt proletariatets reserve — disse bøndene må skille seg fra dem som under den borgerlige revolusjon kjempet under det liberale borgerskaps ledelse, som har fått jorda av dette borgerskap og derfor ble borgerskapets reserve. Det er vel overflødig å bevise at sovjetbøndene, som har lært å sette pris på det politiske vennskap og det politiske samarbeid med proletariatet og som kan takke dette vennskap og samarbeid for sin frihet, må være særdeles godt skikket for det økonomiske samarbeid med proletariatet.

Engels sa at «det sosialistiske partis erobring av makten er rykket fram og blitt overskuelig nær. Men for å erobre makten må dette parti først gå fra byen og ut på landet, må det bli en makt på landet». (*Engels: «Bondespørsmålet i Frankrike og Tyskland»*.) Dette skrev han i nittiårene i forrige århundre med henblikk på bøndene i Vest-Europa. Trengs det enda bevis for at de russiske kommunister, som gjennom tre revolusjoner har ytt et kolossalt arbeid nettopp når det gjelder dette, allerede har greidd å skaffe

seg en slik innflytelse på landet og sikre seg den støtte der som våre kamerater i Vest-Europa ikke engang tør drømme om? Hvordan kan man da benekte at denne omstendighet i ganske overordentlig grad må lette organiseringen av det økonomiske samarbeid mellom arbeiderklassen og bøndene i Russland?

Skeptikerne maser om småbøndene som en faktor som ikke lar seg forene med den sosialistiske oppbygging. Men la oss høre hva Engels sier om småbøndene i Vest-Europa:

«Vi står jo avgjort på småbondens side, vi vil gjøre alt som bare er mulig for å gjøre kårene lettere for ham og lette overgangen til kooperasjonen for ham hvis han beslutter seg til dette, ja til og med gjøre det mulig for ham å få forlenget betenkningstid mens han sitter på sin parsell, hvis han ikke kan ta denne beslutningen. Vi gjør ikke dette bare fordi vi mener at den selv-arbeidende småbonde potensielt tilhører oss, men også av direkte partiinteresse. Jo større tallet på bønder er som vi sparer for å bli styrtet direkte ned i proletariatet, som vi kan vinne for oss ennå mens de er bønder, desto hurtigere og lettere fullbyrder den samfunnsmessige omdannelsen seg. Vi kan ikke være tjent med å vente med denne omdannelsen til den kapitalistiske produksjon overalt har utviklet seg til sine siste konsekvenser, til den siste småhånd-verker og den siste småbonde er falt som offer for den kapitalistiske storbedrift. De materielle ofre av offentlige midler som i denne forstand må bringes i bøndenes interesse, kan fra den kapitalistiske økonomis standpunkt synes å være bortkastede penger, men de er likevel en fortreffelig kapitalanbringelse, for de sparer kanskje det tidobbelte beløp i omkostningene ved samfunnets omorganisering overhodet. I denne mening kan vi altså opptre meget liberalt overfor bøndene.» (Fr. Engels: «Bondespørsmålet i Frankrike og Tyskland», i Marx-Engels: Utvalgte verker i to bind, bd. 2, s. 394–95 engelsk utg., Moskva 1949.)

Dette sa Engels med henblikk på bøndene i Vest-Europa. Men er det da ikke klart at det som Engels sa, ingensteds kan gjennomføres så lett og fullstendig som i det proletariske diktators land? Er det ikke klart at bare i Sovjetrussland kan såvel «den selvarbeidende småbondes overgang til oss» som også de «materielle ofre» som er nødvendig til dette, samt den nødvendige «liberale opptreden overfor bøndene» virkeliggjøres straks og fullstendig – at denne og liknende forholdsregler til beste for bøndene allerede blir gjennomført i Russland? Hvordan kan man da nekte for at denne omstendighet på sin side må lette den økonomiske oppbygging i sovjetlandet og drive den framover?

For det annet. En må ikke forveksle landbruket i Russland med landbruket i Vest-Europa. I Vest-Europa foregår utviklingen i landbruket i de baner som er vanlige under kapitalismen, under forhold med en dyptgående differensiering mellom bøndene, med store godser og privatkapitalistiske latifundier ved den ene pol og pauperisme¹⁾, utarming og lønnslaveri ved den annen. Der er forfallet og oppløsningen av denne grunn en ganske naturlig foreteelse. Helt annerledes i Russland. Hos oss kan utviklingen i landbruket

1) Masseelendighet. Red.

ikke gå i en slik retning allerede av den enkle grunn at sovjetmakten består og at de viktigste produksjonsmidler og -redskaper er nasjonalisert, og at dette hindrer en slik utvikling. I Russland må utviklingen i landbruket gå en annen vei, nemlig gjennom at millionene av små og mellomstore bønder blir organisert på kooperativ basis, gjennom utvikling av en kooperasjon som omfatter massene på landsbygda og som blir støttet av staten ved at den bevilger dem fortrinskreditt. Lenin har i sine artikler om kooperasjonen med rette pekt på at utviklingen av vårt landbruk må slå inn på en ny vei, den vei å trekke flertallet av bøndene med i den sosialistiske oppbygging gjennom kooperasjonen, ved litt etter litt å gjennomsyre landbruket med kollektivismens prinsipper, først i avsetningen og seinere også i produksjonen av landbruksprodukter.

Overmåte interessant er i denne forbindelse det nye som er oppstått på landsbygda i sammenheng med landbrukskooperasjonens virksomhet. Som kjent er det innen «Selskosojus» (Landbrukskooperativenes sentralforbund) oppstått nye store organisasjoner for forskjellige grener av jordbruket (lin, poteter, smør osv.), som har en stor framtid for seg. Av disse omfatter f. eks. vår sentralinstitusjon for lin (Ljno-tsentr) et helt nett med produksjonskooperativer av linbønder. Sentralinstitusjonen for lin forsyner bøndene med frø og produksjonsredskaper, kjøper så hele linproduksjonen av disse bønder, organiserer avsetningen en gros på markedet, sikrer bøndene deres del i fortjenesten, og knytter såleis bondebruket sammen med statsindustrien gjennom landbrukskooperativenes sentralforbund. Hva skal en kalle denne form for organisering av produksjonen? Etter min mening er det et system med hjemmeindustri i den statssosialistiske storproduksjon på landbrukets område. Jeg taler her om hjemmeindustri i den statssosialistiske produksjon sammenliknet med det kapitalistiske hjemmeindustri-system, slik det var f. eks. i tekstilproduksjonen, hvor hjemmearbeiderne, som fikk råstoff og verktøy av kapitalisten og avga hele sin produksjon til ham, faktisk var halvveis lønnsarbeidere som arbeidet hjemme. Dette er et av de mange forbilder for hvordan landbrukets utvikling vil gå hos oss. Jeg ser bort fra andre forbilder av liknende art i andre grener av landbruket.

Det skulle vel ikke være nødvendig å bevise at det overveldende flertall av bøndene gjerne vil slå inn på denne nye utviklingsvei, og at de forkaster den vei som fører til at det dannes privatkapitalistiske latifundier med lønsslaveri, utarming og ruin.

Om utviklingsveiene for landbruket vårt sier Lenin:

«...Statens herredømme over alle store produksjonsmidler, statsmakten i proletarietets hender, forbund mellom dette proletariat og de mange millioner småbønder og dverg bønder, og å sikre at dette proletariatet får ledelsen over bøndene osv. — er ikke det alt som er nødvendig for at vi av kooperasjonen,

og bare av kooperasjonen, som vi tidligere har sett ned på og behandlet som kremmeraktig, og som vi i visse henseender også nå, under NEP, gjør rett i å behandle som sådan, er ikke det alt som trengs for å bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn? Dette er ennå ikke selve det å bygge det sosialistiske samfunn, men det er alt som er nødvendig og tilstrekkelig til å bygge det opp.» (Lenin: «Om kooperasjonen».)

Lenin taler videre om nødvendigheten å yte finansiell og annen støtte til kooperasjonen som det «nye prinsipp for organisering av befolkningen» og som den nye «samfunnsordning» under proletariats diktatur, og sier da:

«Enhver samfunnsordning oppstår bare ved finansiell støtte fra en bestemt klasse. Det er overflødig å minne om de hundrer og atter hundrer millioner rubler som det kostet å føde den «frie» kapitalisme til verden. Nå må vi være oss bevisst at for nærværende er det den kooperative ordning som er samfunnsordningen vi må støtte, mer enn vanlig, og vi må sette denne erkjennelse om i handling. Men vi må støtte den i den virkelige betydning av ordet, dvs. det er ikke nok å forstå denne støtte som en støtte til en hvilken som helst kooperativ omsetning — men det vi må forstå med den, er støtte til en kooperativ omsetning der *virkelige masser av befolkningen virkelig deltar.*» (Samme sted.)

Hva vitner alle disse forhold om?

Om at skeptikerne har urett.

Om at leninismen har rett når den betrakter de arbeidende masser av bøndene som proletariats reserve.

Om at proletariatet, som sitter med makten, kan og må nytte denne reserve til å knytte industrien sammen med landbruket, utfolde den sosialistiske oppbygging og gi proletariats diktatur det nødvendige fundament uten hvilket overgangen til den sosialistiske økonomi ikke er mulig.

VI

DET NASJONALE SPØRSMÅL

Fra dette tema tar jeg to hovedspørsmål: a) problemstillingen og b) de undertrykte folks frigjøringsbevegelse og den proletariske revolusjon.

1. *Problemstillingen.* I de siste tjue år har det nasjonale spørsmål gått gjennom en rekke meget betydningsfulle forandringer. Det nasjonale spørsmål i Den 2. internasjonales periode og det nasjonale spørsmål i leninismens periode er ikke på langt nær ett og det samme. De er vidt forskjellige fra hverandre — ikke bare i omfang, men også i sin indre karakter.

Tidligere omfattet det nasjonale spørsmål som regel bare en liten krets spørsmål, som hovedsakelig berørte «kultur»nasjonene. Irlendere, ungarere, polakker, finner, serbere og noen andre nasjonaliteter i Europa — det var den krets av ikke-fullberettigede folk hvis

skjebne interesserte heltene i Den 2. internasjonale. Folkeslagene i Asia og Afrika, som teller dusinvis og hundrevis av millioner som stønner under nasjonal undertrykking i den hardeste og grusomste form, ble som regel oversett. Man vågde ikke å sidestille hvite og fargede, «siviliserte» og «usiviliserte». To-tre intetsigende og sursøte resolusjoner som omhyggelig omgikk spørsmålet om frigjøringen av koloniene – det er alt hva lederne i Den 2. internasjonale kunne rose seg av. Nå må en betrakte denne dobbelthet og halvhet i det nasjonale spørsmål som uttrykket. Leninismen har avslørt dette skrikende misforhold, revet ned skilleveggen mellom hvite og fargede, mellom europeere og asiater, mellom imperialismens «siviliserte» og dens «usiviliserte» slaver, og har såleis knyttet det nasjonale spørsmål sammen med spørsmålet om koloniene. Med dette er det nasjonale spørsmål forvandlet fra et separat og indrestatlig spørsmål til et alment og internasjonalt spørsmål om å fri de undertrykte folk i de avhengige land og koloniene fra imperialismens åk.

Tidligere ble prinsippet om nasjonenes selvbestemmelsesrett som regel tolket uriktig og ikke sjelden redusert til nasjonenes rett til autonomi. Noen av førerne i Den 2. internasjonale gikk endog så vidt at de laget selvbestemmelsesretten om til en rett til kulturelt autonomi, dvs. rett for de undertrykte nasjoner til å ha sine egne kulturelle institusjoner, mens hele den politiske makt framleis ble ved å ligge i hendene på den herskende nasjon. Denne omstendighet førte til at selve ideen om selvbestemmelsesretten risikerte å bli forvandlet fra et våpen i kampen mot anneksjonene til å bli et redskap for å rettferdiggjøre anneksjonene. Nå kan vi betrakte denne forvirringen som overvunnet. Leninismen utvidet begrepet selvbestemmelsesrett, idet den tolket den som retten for de undertrykte folk i de avhengige land og koloniene til full løsrivelse, retten for nasjonene til å eksistere som selvstendige stater. Dermed var muligheten til å rettferdiggjøre anneksjonene ved å tolke selvbestemmelsesretten som en rett til autonomi utelukket. Selve prinsippet om selvbestemmelsesretten ble med dette forvandlet fra et middel til å bedra massene, som det utvilsomt hadde vært i sosialsjåvinistenes hender under den imperialistiske krig, til å bli et redskap for å avsløre alle slags imperialistiske lyster og sjåvinistiske anslag og for å opplyse massene politisk i internasjonalismens ånd.

Tidligere ble spørsmålet om de undertrykte nasjonene som regel behandlet som et rent juridisk spørsmål. Den høytidelige proklamering av den «nasjonale likeberettigelse», de talløse deklarasjoner om «nasjonenes likhet» var det partiene i Den 2. internasjonale fordrev tiden med og brukte til å dekke over den kjensgjerning at en «nasjonenes likhet» er en blodig hån mot de undertrykte folk under imperialismen, når en gruppe nasjoner (mindretallet) lever av å utbytte den annen gruppe. I dag kan vi betrakte den

borgerlig-juridiske stillingtaken i det nasjonale spørsmål som avslørt. Leninismen har trukket det nasjonale spørsmål fra de høyttrevende deklarasjoners høyder ned på jorden, idet den erklærte at deklarasjoner om «nasjonenes likhet» som ikke blir bekreftet ved at de proletariske partier gir direkte støtte til de undertrykte folkenes frihetskamp, er hule og hyklerske deklarasjoner. Dermed ble spørsmålet om de undertrykte nasjoner til et spørsmål om støtte og hjelp, en virkelig og stadig hjelp for de undertrykte nasjoner i deres kamp mot imperialismen, for virkelig likhet mellom nasjonene og for deres eksistens som selvstendige stater.

Tidligere ble det nasjonale spørsmål behandlet reformistisk, som et isolert, selvstendig særspørsmål uten sammenheng med det alminnelige spørsmål om kapitalens herredømme, om å styrte imperialismen og om den proletariske revolusjon. Det ble stilltiende forutsatt at proletariatet i Europa kunne seire uten direkte forbund med frigjøringsbevegelsen i koloniene, at løsningen av det nasjonale og koloniale spørsmål kunne foregå i det stille, «av seg selv», utenom den proletariske revolusjons brede vei, uten revolusjonær kamp mot imperialismen. Nå må en betrakte dette antirevolusjonære standpunkt som avslørt. Leninismen påviste — og den imperialistiske krig og revolusjonen i Russland har bekreftet — at det nasjonale spørsmål bare kan løses i sammenheng med den proletariske revolusjon og på dens grunn, at veien til revolusjonens seier i Vesten fører over det revolusjonære forbund med frihetsbevegelsen i koloniene og de avhengige land mot imperialismen. Det nasjonale spørsmål er en del av det alminnelige spørsmål om den proletariske revolusjon, en del av spørsmålet om proletariatets diktatur.

Spørsmålet står slik: er de revolusjonære muligheter innenfor den revolusjonære frigjøringsbevegelsen i de undertrykte land *allerede uttømt* eller ikke — og hvis ikke, er det begrunnet håp om å kunne nytte disse mulighetene til fordel for den proletariske revolusjon, for å forvandle de avhengige og koloniale land fra en reserve for det imperialistiske borgerskap til en reserve for det revolusjonære proletariat, til dets forbundsfelle?

Leninismen svarer ja på dette spørsmålet, dvs. den står på det standpunkt at den nasjonale frigjøringsbevegelse i de undertrykte land eier revolusjonære evner som kan nyttes til å styrte den felles fiende, til å styrte imperialismen. Mekanikken i utviklingen av imperialismen, den imperialistiske krig og revolusjonen i Russland bekrefter fullt ut de slutninger leninismen trekker i så måte.

Av dette følger nødvendigheten av at proletariatet støtter de undertrykte og avhengige folks nasjonale frigjøringsbevegelse på den mest bestemte og aktive måte.

Dette betyr selvsagt ikke at proletariatet må støtte *enhver* nasjonal bevegelse, alltid og overalt og i alle enkelte konkrete tilfelle. Det

dreier seg om å støtte de nasjonale bevegelser som tar sikte på å svekke og styrte imperialismen, og ikke på å styrke og opprettholde den. Det gis tilfelle hvor de nasjonale bevegelser i enkelte undertrykte land kommer i konflikt med utviklingen av den proletariske bevegelse. Det er en selvfølge at det i slike tilfelle ikke kan være tale om noen støtte. Spørsmålet om nasjonenes rettigheter er ikke et isolert spørsmål som kan tas for seg, men en del av det alminnelige spørsmål om den proletariske revolusjon, et spørsmål som er underordnet det hele og som en må se fra det heles standpunkt. I førti-årene i forrige århundre var Marx for polakkenes og ungarnes nasjonale bevegelse, men var imot tsjekkernes og sørslavernes nasjonale bevegelse. Hvorfor? Fordi tsjekkerne og sørslaverne den gang var «reaksjonære folk», «russiske forposter» i Europa, forposter for absolutismen, mens polakkene og ungarnes var «revolusjonære folk» som kjempet mot absolutismen, fordi støtte til tsjekkernes og sørslavernes nasjonale bevegelse den gang betydde en indirekte støtte til tsarismen, den farligste fiende for den revolusjonære bevegelse i Europa.

«Demokratiets enkelte krav, deriblant selvbestemmelsesretten,» sier Lenin, «er ikke noe absolutt, men en *liten del* av den almen-demokratiske (i dag almen-sosialistiske) verdensbevegelse. Det er mulig at i enkelte konkrete tilfelle kan en del stå i strid med helheten; gjør den det, må den forkastes.» («Resultatene av diskusjonen om selvbestemmelsesretten», Verker i utvalg, bd. V.)

Slik forholder det seg med spørsmålet om de enkelte nasjonale bevegelser og med muligheten av at de kan ha reaksjonær karakter, naturligvis når en bare ikke betrakter dem formelt, dvs. fra abstrakte rettigheters standpunkt, men konkret, ut fra den revolusjonære bevegelses interesser.

Det samme gjelder også for den revolusjonære karakter hos de nasjonale bevegelser overhodet. Den uten tvil revolusjonære karakter hos de aller fleste nasjonale bevegelser er likeså relativ og egenartet som den mulige reaksjonære karakter hos enkelte nasjonale bevegelser er relativ og egenartet. Den revolusjonære karakter som en nasjonal bevegelse har der det hersker forhold med imperialistisk undertrykking, forutsetter slett ikke ubetinget at det må være proletariske elementer i bevegelsen, at det må finnes et revolusjonært eller republikansk program og et demokratisk grunnlag for bevegelsen. Den kamp som emiren av Afghanistan fører for landets uavhengighet er objektivt en *revolusjonær* kamp, trass i de monarkistiske synsmåter emiren og tilhengerne hans har, for denne kamp svekker, oppløser og undergraver imperialismen — mens den kamp som slike «innbitte» demokrater og «sosialister», «revolusjonære» og republikanere som f. eks. Kerenski og Tsereteli, Renaudel og Scheidemann, Tsjernov og Dan, Henderson og Clynes førte under den imperialistiske krig, var en *reaksjonær* kamp, for den resulterte

i at imperialismen ble skjønnet og styrket og til at den seiret. Kampen som de egyptiske kjøpmenn og borgerlige intellektuelle fører for Egypts uavhengighet er av samme grunner objektivt en *revolusjonær* kamp, trass i at førerne for den nasjonale bevegelse i Egypt kommer fra borgerskapet og gjelder som borgerlige, trass i at de er imot sosialismen — mens kampen den engelske arbeiderregjeringen fører for å opprettholde Egypts avhengige stilling, av de samme grunner er en *reaksjonær* kamp trass i at medlemmene av denne regjering kommer fra proletariatet og går for å være proletarer, trass i at de er «for» sosialismen. For ikke å tale om den nasjonale bevegelse i andre, større koloniale og avhengige land, som India og Kina, der hvert skritt på veien til frigjøring er et dampammerslag mot imperialismen, dvs. uten tvil er et *revolusjonært* skritt — selv om det støter an mot det formelle demokratiske krav.

Lenin har rett når han sier at en ikke må se de undertrykte lands nasjonale bevegelse fra det formelle demokratiske synspunkt, men ut fra de virkelige resultater av den felles kamp mot imperialismen, dvs. «ikke isolert, men i verdensmålestokk». (Samme sted.)

2 *De undertrykte folks frigjøringsbevegelse og den proletariske revolusjon.* Ved løsningen av det nasjonale spørsmål går leninismen ut fra disse grunnsetningene:

a) verden er delt i to leirer — i en leir som består av en håndfull siviliserte nasjoner som sitter inne med finanskapitalen og som utbytter det store flertall av jordklodens befolkning — og i en annen leir som består av de undertrykte og utbyttede folk i koloniene og de avhengige land, de som danner dette flertall;

b) koloniene og de avhengige land, som undertrykkes og utbyttes av finanskapitalen, danner en veldig reserve og en overordentlig viktig kraftkilde for imperialismen;

c) de undertrykte folks revolusjonære kamp i de avhengige land og koloniene mot imperialismen er den eneste vei som fører til å frigjøre dem fra undertrykking og utbytting;

d) de viktigste kolonier og avhengige land har allerede slått inn på den nasjonale frigjøringsbevegelses vei, noe som nødvendig må føre til krise for verdenskapitalismen;

e) den proletariske bevegelses interesser i de utviklede land og den nasjonale frihetsbevegelses interesser i koloniene krever at disse to arter av revolusjonær bevegelse forener seg til en felles front mot den felles fiende, imperialismen;

f) arbeiderklassens seier i de utviklede land og frigjøringen av de undertrykte folk fra imperialismens åk er umulig uten at en felles revolusjonær front dannes og befestes;

g) det er umulig å danne denne felles revolusjonære front hvis ikke proletariatet i de undertrykkende nasjoner direkte og beslutt-

somt støtter de undertrykte folks frigjøringsbevegelse mot «hjemlandets» imperialism, for «et folk som undertrykker andre folk, kan ikke være fritt» (Marx);

h) denne støtte betyr å forfekte, forsvare og virkeliggjøre parolen om nasjonenes rett til å rive seg løs, til å eksistere som selvstendig stat;

i) uten å virkeliggjøre denne parole er det umulig å gjennomføre nasjonenes forening og samarbeid i en enhetlig verdensøkonomi, det som danner den materielle basis for sosialismens seier;

j) denne sammenslutning kan bare være en frivillig sammenslutning, som er oppstått på grunnlag av folkenes innbyrdes tillit og broderlige forhold til hverandre.

Av dette ser en at det er to sider, to tendenser i det nasjonale spørsmål: tendensen til å frigjøre seg politisk fra de imperialistiske lenker og til å danne en selvstendig nasjonal stat, — en tendens som er oppstått av den imperialistiske undertrykking og den koloniale utbytting — og tendensen til økonomisk tilnærming mellom nasjonene, en tendens som er oppstått i samband med at det har dannet seg et verdensmarked og en verdensøkonomi.

«Når kapitalismen er i utvikling,» sier Lenin, «kjenner den to historiske tendenser i det nasjonale spørsmål. Den første tendens: det nasjonale liv og de nasjonale bevegelser våkner, kamp mot enhver nasjonal undertrykking, det danner seg nasjonalstater. Den annen tendens: forbindelser av enhver art mellom nasjonene utvikles og blir hyppigere, de nasjonale skranker fjernes, det oppstår en internasjonal enhet av kapitalen, av det økonomiske liv overhodet, av politikk, vitenskapen osv. Begge tendenser er en universallov for kapitalismen. Den første er framherskende i begynnelsen av dens utvikling, den annen kjennetegner den modne kapitalisme, den som går sin forvandling til den sosialistiske samfunnsordning i møte.» («Kritiske bemerkninger til det nasjonale spørsmål», 1913.)

For imperialismen er disse to tendenser uforenlige motsetninger — for imperialismen kan ikke leve uten å utbytte koloniene og med vold holde dem fast innen rammen av et «enhetlig hele», for imperialismen kan ikke bringe nasjonene nærmere hverandre på noen annen måte enn ved anneksjoner og kolonierobringer, fordi den overhodet er utenkelig uten dem.

For kommunismen derimot er disse to tendenser bare to sider ved én og samme sak — nemlig den saken som dreier seg om frigjøring av de undertrykte folk fra imperialismens åk, for kommunismen vet at folkenes sammenslutning i en enhetlig verdensøkonomi er mulig bare på grunnlag av innbyrdes tillit og frivillig overenskomst, at veien til å danne en frivillig sammenslutning av folkene går gjennom at koloniene river seg løs fra det «enhetlige» imperialistiske «hele», gjennom at de går over til å bli selvstendige stater.

Av dette følger at det er nødvendig med en hårdnakket, uavbrutt, beslutsom kamp mot stormaktssjåvinismen blant «sosialistene» i

de herskende nasjoner (England, Frankrike, Amerika, Italia, Japan osv.), som ikke ønsker å bekjempe sine egne imperialistiske regjeringer og støtte den kampen som de undertrykte folk i «deres» kolonier fører for å fri seg fra undertrykkningen og for å rive seg løs som stater.

Uten denne kamp er det utenkelig å kunne oppdra arbeiderklassen i de herskende nasjoner i den virkelige internasjonales ånd, i den ånd at de nærmer seg til de arbeidende massene i de avhengige land og koloniene, at de virkelig forbereder seg til den proletariske revolusjon. Revolusjonen i Russland hadde ikke seiret, og Koltsjak og Denikin var ikke blitt slått hvis det russiske proletariatet ikke hadde hatt sympati og støtte fra de undertrykte folk i det tidligere russiske rike. Men for å vinne sympati og støtte fra disse folk måtte det først og fremst sprenges den russiske imperialismes lenker og fri disse folk fra nasjonal undertrykking. Ellers ville det ikke vært mulig å befestes sovjetmakten, utvikle en virkelig internasjonalsisme og skape den storstilte organisasjon for folkenes samarbeid som bærer navnet «Unionen av sosialistiske sovjetrepublikker» og som er det levende forbilde på den framtidige sammenlutning av folkene i en enhetlig verdensøkonomi.

Av dette følger nødvendigheten å kjempe mot den nasjonale avsondringen, sneverheten og isolasjonismen blant sosialistene i de undertrykte land, de som ikke vil heve seg over sitt nasjonale kirkespiers nivå og som ikke begriper sammenhengen mellom frihetsbevegelsen i sitt eget land og den proletariske bevegelse i de herskende land.

Uten å føre en slik kamp kan en ikke tenke seg å hevde en selvstendig politikk for proletariatet i de undertrykte nasjoner og klasse-solidariteten mellom det og proletariatet i de herskende land i kampen for å tilintetgjøre den felles fiende, i kampen for å styrte imperialismen; uten å føre en slik kamp ville internasjonalsismen være umulig.

Slik er veien til å oppdra de arbeidende masser i de herskende og undertrykte nasjoner i den revolusjonære internasjonales ånd. Om denne tosidige oppgaven for kommunismen når den skal oppdra arbeiderne i internasjonalsismens ånd, sier Lenin:

«Kan denne oppdragelsen ... være konkret ensartet i store undertrykkernasjoner og i små, undertrykte nasjoner, i annekterende nasjoner og i annekterte nasjoner?

Åpenbart ikke. Veien til ett og samme mål: til full likestilling og den mest intime tilnærming og dernest *sammensmelting av alle* nasjoner går her åpenbart etter forskjellige konkrete veier på samme måte som, la oss si, veien til et gitt punkt midt på denne boksiden, fra en kant fører fra venstre og fra den motsatte kanten fra høyre. Hvis en sosialdemokrat som tilhører en stor undertrykkende, annekterende nasjon bekjenner seg til en sammensmeltning av nasjonene i sin alminnelighet, men samtidig et eneste øyeblikk glemmer at «hans» Nikolai II., hans Wilhelm, Georg, Poincaré osv. også er for sammen-

smeltning med de små nasjoner (gjennom anneksjoner) — Nikolai II. for «sammensmeltning» med Galitsja, Wilhelm II. for «sammensmeltning» med Belgia osv. — en slik sosialdemokrat er en latterlig doktrinær i teorien og en medhjelper for imperialismen i praksis.

Hovedtyngden i den internasjonalistiske oppdragelse av arbeiderne i undertrykkernasjonene må nødvendigvis legges på propaganda og forsvar for de undertrykte nasjoners frihet til å rive seg løs. Uten dette *finns det ingen* internasjonanisme. Vi har rett og plikt til å behandle enhver sosialdemokrat i en undertrykkernasjon som *unnlater* å drive slik propaganda, som en imperialist og en skurk. Dette er et ubetinget krav selv om *sjansen* for at løsrivelse før innføringen av sosialismen var mulig og «gjennomførlig», bare var én mot tusen.

På den annen side må en sosialdemokrat i en liten nasjon legge hovedtyngden i sin agitasjon på det *andre* ordet i vår almene formulering: nasjonenes «fri-villige sammenslutning». Han kan, uten å svike sine plikter som internasjon-alist, være for *enten* politisk uavhengighet for sin nasjon eller for dens innlemmelse i en nabostat X, Y, Z osv. Men i alle tilfelle må han kjempe *mot* smånasjonssneverheten, isolasjonismen og vær-deg-selv-nok-mentaliteten, han må kjempe for hensynet til helheten og fellesskapet, for at delens interesser skal underordnes helhetens interesser.

Folk som ikke har tenkt grundig over spørsmålet, tror at det er «selvmot-sigende» når sosialdemokrater i undertrykkernasjoner krever «frihet til *løs-rivelse*», mens sosialdemokrater i undertykte nasjoner insisterer på «frihet til *sammenslutning*». Men litt ettertanke vil vise at det ikke *finns* og ikke kan finnes noen *annen* vei *fra den gitte* tilstand til internasjonalsismen og nasjo-nenes sammensmeltning, ingen annen vei til dette målet...» («Resultatene av diskusjonen om selvbestemmelsesretten», *Lenin: «Marx-Engels-Marxisme»*, s. 224—225, norsk utg.)

VII

STRATEGI OG TAKTIKK

Fra dette tema tar jeg seks spørsmål: a) strategi og taktikk som vitenskapen om ledelsen av proletarietets klassekamp; b) etappene i revolusjonen, og strategien; c) flo og ebbe i bevegelsen, og tak-tikken; d) den strategiske ledelse; e) den taktiske ledelse; f) reform-isme og revolusjonisme.

1. *Strategi og taktikk som vitenskapen om ledelsen av proleta-riatets klassekamp.* Perioden da Den 2. internasjonale hadde herre-dømmet var i overveiende grad en periode da de proletariske arméer ble formert og skolert under mer eller mindre fredelige utviklings-forhold. Det var perioden da parlamentarismen var den dominer-ende form for klassekampen. Spørsmålene om de store sammen-støt mellom klassene, om å forberede proletariet til de revolusjo-nære kamper, om veiene til å erobre proletarietets diktatur sto den gang ikke på dagsordenen, så det ut som. Oppgaven besto i å utnytte alle legale utviklingsmuligheter til å formere og skolere de proletariske arméer, i å utnytte parlamentarismen i samsvar med de forhold hvor proletarietet forble i opposisjonsstilling og så ut til å måtte forbli i denne stilling. Det er knapt nødvendig å bevise at i en slik periode og med en slik oppfatning av proletarietets opp-

gaver kunne det hverken finnes en enhetlig strategi eller en utarbeidet taktikk. Vel fans det bruddstykker, enkelttanker om strategi og taktikk, men ikke noen strategi og taktikk som sådan.

Den 2. internasjonales dødssynd består ikke i at den i sin tid fulgte den taktikk å utnytte de parlamentariske kampformer, men i at den overvurderte betydningen disse former hadde, at den så dem nesten som de eneste kampformer, og at partiene i Den 2. internasjonale snudde ryggen til de nye oppgaver, avlo å ta dem opp da perioden med åpne revolusjonære kamper begynte og spørsmålet om utenomparlamentariske kampformer kom i forgrunnen.

Først i perioden som fulgte etter, i perioden med åpne aksjoner fra proletariatets side, i perioden med den proletariske revolusjon, da spørsmålet om å styrte borgerskapet ble et spørsmål om umiddelbar praksis, da spørsmålet om reservene for proletariatet (strategi) ble et av de mest brennende spørsmål, da alle former for kampen og organiseringen — de parlamentariske såvel som de utenomparlamentariske (taktikk) — trådte fullstendig klart fram, — først i denne periode kunne det skapes en enhetlig strategi og en gjennomarbeidet taktikk for proletariatets kamp. De geniale tanker av Marx og Engels om taktikk og strategi, som opportunistene i Den 2. internasjonale hadde dradd et glemselens slør over, ble nettopp i denne periode trukket fram i lyset igjen av Lenin. Men Lenin innskrenket seg ikke til bare å gjenreise de enkelte taktiske grunnsetninger Marx og Engels hadde satt opp. Han utviklet dem videre og supplerte dem med nye tanker og grunnsetninger, slik at han sammenfattet alt dette til et system av regler og retningslinjer for ledelsen av proletariatets klassekamp. Verker av Lenin som: «Hva må gjøres?», «To slags taktikk —», «Imperialismen», «Staten og revolusjonen», «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», «Radikalismen» — kommunismens barnesykdom» — vil uten tvil inngå som de mest verdifulle bidrag i marxismens hele skattkammer, i dens revolusjonære arsenal. Leninismens strategi og taktikk er vitenskapen om ledelsen av proletariatets revolusjonære kamp.

2. *Etapjene i revolusjonen, og strategien.* Strategien er å bestemme retningen for hovedangrepet fra proletariatet i den gitte etappe i revolusjonen, er å utarbeide en tilsvarende plan for hvordan en skal stille opp de revolusjonære krefter (hoved- og bireserver), er kampen for å gjennomføre denne planen under hele forløpet av den gitte etappe i revolusjonen.

Vår revolusjon har alt lagt to etapper bak seg, og er etter oktoberomveltningen gått inn i den tredje etappe. I samsvar med dette har strategien endret seg.

Første etappe. Fra 1903 til februar 1917. Mål — å styrte tsarismen, å likvidere fullstendig levningene fra middelalderen. Hovedkraft i revolusjonen — proletariatet. Første reserve — bøndene.

Retning for hovedangrepet — å isolere det liberal-monarkistiske borgerskap, som prøver å få bøndene under sin innflytelse og likvidere revolusjonen gjennom et *kompromiss* med tsarismen. Plan for oppstillingen av kreftene: arbeiderklassens forbund med bøndene. «Proletariatet må føre den demokratiske omveltning til ende, idet det får bondemassene til å slutte opp om seg for med vold å knuse selvherskerdømmets motstand og paralysere borgerskapets vankelmodighet.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. III, «To slags taktikk for sosialdemokratiet i den demokratiske revolusjon», s. 102, norsk utg.)

Annen etappe. Mars 1917 til oktober 1917. Mål — å styrte imperialismen i Russland og å komme ut av den imperialistiske krig. Hovedkraft i revolusjonen — proletariatet. Første reserve — de fattige bønder. Proletariatet i nabolandene som sannsynlig reserve. Gunstige momenter er at krigen trekker i langdrag og at imperialismen befinner seg i en krise. Retning for hovedangrepet: å isolere det småborgerlige demokrati (mensjevikene og de sosial-revolusjonære), som legger an på å få de arbeidende bondemassene under sin innflytelse og å gjøre slutt på revolusjonen ved et *kompromiss* med imperialismen. Plan for oppstilling av styrkene: proletariatets forbund med de fattige bønder. «Proletariatet må gjennomføre den sosialistiske omveltning idet det får massen av de halvproletariske befolkningselementer til å slutte opp om seg, for med vold å knuse borgerskapets motstand og paralysere bøndenes og småborgerskapets vankelmodighet.» (Samme sted, s. 102.)

Tredje etappe. Den begynte etter oktoberomveltningen. Mål — å feste proletariatets diktatur i ett land, idet en bruker dette til støttepunkt for å styrte imperialismen i alle land. Revolusjonen går ut over et enkelt lands rammer, verdensrevolusjonens epoke er begynt. Hovedkrefter i revolusjonen: Proletariatets diktatur i ett land, proletariatets revolusjonære bevegelse i alle land. Hovedreserver: de halvproletariske massene og massene av småbønder i de framskredne land, frigjøringsbevegelsen i koloniene og de avhengige land. Retning for hovedangrepet: å isolere det småborgerlige demokrati, isolere partiene i Den 2. internasjonale, som er hovedstøttene for *kompromiss*politikken med imperialismen. Plan for oppstilling av styrkene: den proletariske revolusjons forbund med frigjøringsbevegelsen i koloniene og de avhengige land.

Strategien befatter seg med hovedkreftene i revolusjonen og reservene for dem. Den endrer seg når revolusjonen går over fra en etappe til en annen, men forandrer seg ikke vesentlig under hele den gitte etappe.

3. *Flo og ebbe i bevegelsen, og taktikken.* Taktikken er å bestemme linjen for hvordan proletariatet skal opptre i de forholdsvis korte perioder med flo eller ebbe i bevegelsen, oppsving eller nedgang i revolusjonen, den er kampen for å gjennomføre denne

linjen ved å erstatte de gamle kampformer og organisasjonsformer med nye, erstatte gamle paroler med nye, eller ved å kombinere disse former osv. Mens strategien tar sikte på det mål å vinne krigen f. eks. mot tsarismen eller mot borgerskapet, å føre kampen mot tsarismen eller borgerskapet til ende, så stiller taktikken seg mindre langtrekkende mål, for den tar ikke sikte på å vinne krigen som helhet, men bare på å gjennomføre med hell enkelte slag, enkelte kamper, enkelte kampanjer, enkelte aksjoner som svarer til den konkrete situasjon i en periode enten med oppsving eller nedgang i revolusjonen. Taktikken er en del av strategien, og den er underordnet strategien og tjener den.

Taktikken skifter alt etter som det er flo eller ebbe. Mens den strategiske plan ikke ble forandret i tiden for den første etappe av revolusjonen (1903 til februar 1917), så forandret taktikken seg flere ganger i løpet av denne tiden. I perioden 1903 til 1905 var partiets taktikk offensiv, for vi hadde flo i revolusjonen, det var oppsving i bevegelsen, og taktikken måtte bygges på denne kjensgjerning. I samsvar med dette var også kampformene revolusjonære og svarte til de krav som revolusjonsfloen stilte. Lokale politiske streiker, politiske demonstrasjoner, politisk generalstreik, boikott av dumaen, oppstand, revolusjonære kampparoler — det var kampformer som ble brukt skiftevis i denne perioden. I sammenheng med kampformene forandret også organisasjonsformene seg den gang. Fabrikkomitéer, revolusjonære bondekomitéer, streikekomitéer, sovjetter med arbeiderrepresentanter, et arbeiderparti som opptådte mer eller mindre åpent — slik var organisasjonsformene i denne perioden.

I perioden 1907 til 1912 var partiet nødt til å gå over til en defensiv taktikk, for vi hadde på det tidspunkt en nedgang i den revolusjonære bevegelsen, en ebbe i revolusjonen, og taktikken måtte regne med denne kjensgjerning. I samsvar med dette forandret både kampformene og organisasjonsformene seg. Istedenfor boikott av dumaen — deltakelse i dumaen, istedenfor åpne revolusjonære aksjoner utenfor dumaen — aksjoner og arbeid innenfor dumaen, — istedenfor politiske generalstreiker — økonomiske streiker på mindre avsnitt eller ganske enkelt helt vindstille. Det sier seg selv at partiet måtte gå i illegalitet i denne perioden, men de revolusjonære masseorganisasjoner ble imidlertid erstattet med kultur- og opplysningsorganisasjoner, kooperativer, forsikringskasser og andre legale organisasjoner.

Det samme er å si om den annen og tredje etappe i revolusjonen — da skiftet også taktikken temmelig ofte, mens strategien forble den samme.

Taktikken befatter seg med proletariatets kamp- og organisasjonsformer, med hvordan de skifter og hvordan de kombineres. Med en gitt etappe i revolusjonen som grunnlag kan taktikken

skifte flere ganger, alt etter som det er flo eller ebbe, oppsving eller nedgang i revolusjonen.

4. *Den strategiske ledelse.* Reservene for revolusjonen kan være direkte: a) bøndene og mellomlagene av befolkningen i ens eget land i det hele tatt; b) proletariatet i nabolandene; c) den revolusjonære bevegelse i koloniene og de avhengige land; d) alt det som er erobret og ervervet gjennom proletariatets diktatur — for disse resultatene kan proletariatet, etter at det har sikret seg overlegenheten i styrke, utnytte slik at det forbigående gir avkall på en del av dem i den hensikt å bestikke den sterke motstanderen og vinne et pusterom, og

indirekte: a) motsetningene og konfliktene mellom de ikke-proletariske klasser i ens eget land — noe som proletariatet kan utnytte til å svekke motstanderen og styrke sine egne reserver; b) motsetningene, konfliktene og krigene (f. eks. den imperialistiske krig) mellom de borgerlige stater som står fiendtlige mot den proletariske stat, noe som proletariatet kan utnytte når det er på offensiven eller må manøvrere i tilfelle det blir tvunget på tilbaketog.

Vi trenger ikke gå nærmere inn på det første slaget reserver, for betydningen de har er klar for alle og enhver. Når det gjelder de indirekte reservene, — hvis betydning ikke alltid er klar — så må det sies at de av og til har førsterangs betydning for gangen i revolusjonen. Det står neppe til å nekte at f. eks. konflikten mellom det småborgerlige demokrati (de sosialrevolusjonære) og det liberal-monarkistiske borgerskap (kadettene) hadde en veldig betydning under og etter den første revolusjon, og at denne konflikten uten tvil bidro til å frigjøre bøndene fra borgerskapets innflytelse. Enda mindre kan en nekte at den krig på liv og død som hovedgruppene av imperialister førte mot hverandre i perioden da oktoberomveltningen gikk for seg, hadde en kolossal betydning — den gang da imperialistene som var fullt opptatt av krigen seg imellom, ikke fant mulighet til å konsentrere kreftene mot den unge sovjetmakten, og da proletariatet nettopp av den grunn fikk mulighet til direkte å ta fatt på å organisere sine egne krefter, konsolidere sin makt og forberede seg på å tilintetgjøre Koltsjak og Denikin. Vi må anta at de indirekte reserver vil få stadig økt betydning for proletariatet nå da motsetningene mellom de imperialistiske gruppene stadig blir dypere og en ny krig mellom dem blir uunngåelig.

Opgaven for den strategiske ledelse består i å utnytte alle disse reservene på en riktig måte, for å nå revolusjonens hovedmål i den gitte etappe av dens utvikling.

Hva består det i, dette å utnytte reservene riktig?

Det består i å oppfylle noen nødvendige betingelser — og av dem må en se følgende som de viktigste:

For det første. Å konsentrere hovedkreftene i revolusjonen der motstanderen i det avgjørende øyeblikk har sitt svakeste punkt, når revolusjonen allerede er modnet, når offensiven har satt inn for full damp, når oppstanden banker på døren og når den viktigste forutsetning for et godt resultat er at reservene blir trukket fram til fortroppen. Som et eksempel som anskueliggjør en slik måte å nytte reservene på, kan en bruke partiets strategi i perioden april til oktober 1917. Uten tvil var krigen motstanderens mest sårbare punkt i denne perioden. Uten tvil greidde partiet å samle de bredeste masser av befolkningen omkring proletariatet som avantgarde fordi det reiste dette spørsmål som grunnspørsmålet. Partiets strategi i denne periode gikk ut på å oppdra avantgarden ved manifestasjoner og demonstrasjoner i gatene, og samtidig trekke reservene til avantgarden ved hjelp av sovjetene bak fronten og soldatkomitéene ved fronten. Utgangen på revolusjonen viste at det var riktig å utnytte reservene på denne måten.

Om denne betingelse for å utnytte kreftene i revolusjonen i strategisk øyemed sier Lenin, idet han gir sin tolkning av de kjente teser av Marx og Engels om oppstanden:

«Lek aldri med oppstanden, men når en først begynner den, må en være fullt klar over at en må gå like til slutten. Konsentrer meget overlegne styrker på det avgjørende punkt, i det avgjørende øyeblikk, for ellers vil fienden, som har den fordel at han er bedre forberedt og organisert, tilintetgjøre opprørerne. Når motstanden først er begynt, må en handle med største besluttsomhet og med alle midler, ubetinget ta offensiven. «Forsvar er døden for enhver væpnet oppstand.» En må prøve å overrumple fienden og nytte det øyeblikk da hans krefter er spredt. En må søke å oppnå daglige framganger, selv om de er små (en kunne si framganger hver time dersom det gjelder en enkelt by) og for enhver pris beholde den «moraliske overvekten.»» (Råd fra en tilskuer, i «Marx-Engels-Marxisme», s. 275–76, norsk utg.)

For det annet. Valget av tidspunkt for det avgjørende slag, tidspunktet for å innlede oppstanden må være beregnet slik, at krisen allerede har nådd høydepunktet, at avantgarden er rede til å slåss til siste slutt, at reserven er rede til å støtte avantgarden, og at det allerede hersker den størst mulige forvirring i motstanderens rekker.

Det avgjørende slag, sier Lenin, må en betrakte som helt ut modnet når «alle de klassekrefter som er fiendtlige mot oss er kommet i tilstrekkelig forvirring, når de er røket i hårene på hverandre i tilstrekkelig grad, når de har svekket seg tilstrekkelig gjennom en kamp som overstiger kreftene deres», når «alle vaklende, vankelmødige, ustø mellomgrupper — dvs. småborgerskapet, det småborgerlige demokrati til forskjell fra bursjoasiet — i tilstrekkelig grad har avslørt seg i folkets øyne, blottet seg tilstrekkelig gjennom sin bankerott i praksis», når «det i proletariatet har reist seg en massestemning som blir stadig mektigere til fordel for støtte til de mest besluttomme, grenseløst dristige, revolusjonære aksjoner mot borgerskapet. Ligger sakene slik an, da er tiden moden for revolusjonen, da er vår seier sikret så fremt vi har beregnet riktig de forutsetninger som er nevnt ovenfor og har valgt det rette øyeblikk.» («Radikalismen» osv.» s. 79 og 80.)

Den måten oktoberoppstanden ble gjennomført på kan gjelde som mønster for en slik strategi.

Om en synder mot denne forutsetning, fører det til en farlig feil som kalles «tempotap»: dvs. at partiet blir liggende etter bevegelsen eller kommer langt foran den og derved nedkaller faren for nederlag over sitt hode. Et eksempel på et slikt tilfelle med «tempotap», et eksempel på et feilaktig valgt tidspunkt for oppstanden, er det forsøk som noen kamerater gjorde på å innlede oppstanden med å arrestere Den demokratiske konferanse i september 1917, på et tidspunkt da en ennå kunne merke vakling i sovjetene, da soldatene ved fronten ennå ikke hadde bestemt seg, og reservene ennå ikke var trukket fram til avantgarden.

For det tredje. Har en først slått inn på en kurs, må en føre den til ende uten å vakle, trass i alle vansker og komplikasjoner på veien til målet; dette er nødvendig for at avantgarden ikke skal tape hovedmålet for kampen av syne, og for at massene, som streber mot dette mål og legger vinn på å slutte seg sammen omkring avantgarden, ikke skal fare vill på veien. Synder en mot denne betingelse, fører det til den meget alvorlige feil som er velkjent for sjøfolk under betegnelsen «å miste kursen». Som et eksempel på det «å miste kursen» må vi se den forkjærte måten vårt parti opptrådte på umiddelbart etter Den demokratiske konferanse, da partiet fattet vedtak om å være med i forparlamentet. Partiet glemte i det øyeblikk på sett og vis at forparlamentet var et forsøk fra borgerskapet på å lede landet bort fra sovjetenes vei og inn på den borgerlige parlamentarismens vei, og at når partiet var med i en slik institusjon, var dette egnet til å blande kortene og til å bringe arbeiderne og bøndene som førte den revolusjonære kampen under parolen «All makt til sovjetene», ut av kurs. Denne feilen ble gjort god igjen ved at bolsjevikene trakk seg ut av forparlamentet.

For det fjerde. En må manøvrere med reservene på en slik måte at en kan gjennomføre et ordnet tilbaketog når fienden er sterk, når tilbaketog er uunngåelig, når det er åpenbart ufordelaktig å ta opp den kampen som fienden vil påtvinge oss, når styrkeforholdet er slik at tilbaketog er det eneste middel til å trekke avantgarden i ly for slag fra motstanderen, og til å bevare reservene for den.

«Revolusjonære partier,» sier Lenin, «må stadig lære nytt. De har lært å angripe. Nå må de begripe at en må supplere denne vitenskap med en ny, nemlig med vitenskapen om hvordan en trekker seg tilbake på den rette måten. En må skjønne — og den revolusjonære klasse lærer av sin egen bitre erfaring å skjønne — at en ikke kan seire uten å ha lært å foreta framstøtet riktig og å retirere riktig.» (Samme sted. s. 11.)

Hensikten med en slik strategi er å vinne tid, demoralisere motstanderen og samle krefter, for så å gå over til angrep.

Som mønster for en slik strategi kan en se fredsslutningen i Brest-Litovsk, som gjorde det mulig for partiet å vinne tid, gjorde det mulig å utnytte sammenstøtene i imperialismens leir, demoralisere motstanderens krefter, beholde bøndene på sin side og samle krefter for å gjøre klar til offensiven mot Koltsjak og Denikin.

«Ved at vi slutter en separatfred,» sa Lenin den gang, «frir vi oss fra begge imperialistiske gruppene som ligger i kamp med hverandre, og frir oss i en grad som er den høyest mulige i det givne øyeblikk, utnytter fiendskapet og krigen mellom dem — som gjør det vanskelig for dem å komme til en overenskomst som er rettet mot oss — og får i en viss periode frie hender til å fortsette og befeste den sosialistiske revolusjon.» («Taler om freden», 1918.) «Nå ser selv den største dumrian,» sa Lenin tre år etter Brest-Litovskfreden, «at 'Brestfreden' var en innrømmelse som styrket oss og splittet den internasjonale imperialismens krefter.» («Nye tider, gamle feil i ny skikkelse».)

Dette er de hovedvilkårene som sikrer en riktig strategisk ledelse.

5. *Den taktiske ledelse.* Den taktiske ledelse er en del av den strategiske ledelse og er underordnet de oppgaver og krav denne stiller. Oppgaven for den taktiske ledelse består i å mestre alle proletariatets kamp- og organisasjonsformer og sikre at de blir utnyttet på en riktig måte for å nå de størst mulige resultater under det gitte styrkeforhold, noe som er nødvendig for å legge grunnen til den strategiske framgang.

Hva består det i, dette å utnytte proletariatets kamp- og organisasjonsformer på en riktig måte?

Det består i å oppfylle noen nødvendige vilkår, og blant dem må en se følgende som hovedvilkårene:

For det første. Å stille i forgrunnen nettopp de kamp- og organisasjonsformer som svarer best til de betingelser som gir seg ut fra om det er ebbe eller flo i bevegelsen, og som er egnet til å lette og sikre at massene føres fram til de revolusjonære posisjoner, at millionmassene føres fram til revolusjonsfronten og fordeles der.

Det dreier seg ikke om at avantgarden skal innse at det er umulig å opprettholde den gamle ordning og at det er uunngåelig at den blir styrtet. Det dreier seg om at massene, millionmassene skal forstå at dette er uunngåelig og at de viser seg beredt til å støtte avantgarden. Men massene kan bare nå fram til å skjønne dette på grunnlag av sin egen erfaring. Å gjøre det mulig for millionmassene gjennom sin egen erfaring å innse at det å styrte det gamle herredømme er uunngåelig; å stille i forgrunnen nettopp de kampmetoder og organisasjonsformer som gjør det lettere for massene på grunnlag av sine egne erfaringer å erkjenne at de revolusjonære paroler er riktige — det er dette oppgaven består i.

Avantgarden ville blitt isolert fra arbeiderklassen og arbeiderklassen ville ha tappt forbindelsen med massene, om partiet i sin tid ikke hadde besluttet å være med i dumaen, om det ikke hadde besluttet å konsentrere kreftene om arbeidet i dumaen og utvikle

kampen med grunnlag i dette arbeidet, for å gjøre det lettere for massene å innse ved hjelp av sin egen erfaring at dumaen var verdiløs, at løftene fra kadettene var falske, at et kompromiss med tsarismen var umulig, og at det var nødvendig med et forbund mellom bøndene og arbeiderklassen. Uten den erfaring massene fikk i duma-perioden ville det ikke vært mulig å avsløre kadettene og opprette proletariatets hegemoni.

Faren ved otsovismens¹⁾ taktikk var at den truet med å skille avantgarden fra millionreservene.

Partiet ville ha isolert seg fra arbeiderklassen, og arbeiderklassen ville ha mistet sin innflytelse på de brede masser av bønder og soldater, om proletariatet hadde fulgt venstrekommunistene som kalte til oppstand i april 1917, da mensjevikene og de sosialrevolusjonære ennå ikke hadde avslørt seg som tilhengere av krigen og imperialismen, da massen ennå ikke gjennom egen erfaring hadde gjennomskuet falskheten i mensjevikenes og de sosialrevolusjonæres taler om fred, jord og frihet. Uten den erfaring massene fikk under Kerenskiiperioden ville ikke mensjevikene og de sosialrevolusjonære blitt isolert, og det ville ikke vært mulig å opprette proletariatets diktatur. Derfor var taktikken med «tålmodig opplysning» om de småborgerlige partiers feil, og med åpen kamp innenfor sovjetene, den eneste riktige taktikk.

Det farlige i venstrekommunistenes taktikk var at den truet med å forvandle partiet fra å være lederen for den proletariske revolusjon til å bli en liten flokk holdningsløse sammensvorne uten fast grunn under føttene.

«En kan ikke seire med avantgarden alene,» sier Lenin. «Å kaste avantgarden alene ut i den avgjørende kamp, før hele klassen, før de brede masser har tatt standpunkt for enten direkte å støtte avantgarden eller i det minste være velvillig nøytral overfor den ... det ville ikke bare være en dumhet, men også en forbrytelse. Men for at virkelig hele klassen, for at de brede massene av dem som arbeider og er undertrykt av kapitalen virkelig skal nå fram til et slikt standpunkt, er det ikke nok bare med propaganda og agitasjon. Til det trengs også disse massenes egne politiske erfaringer. Dette er grunnloven i alle store revolusjoner, en lov som er blitt bekreftet med forbausende styrke og anskuelighet ikke bare i Russland, men også i Tyskland. Ikke bare massene i Russland, som er kulturfattige og ofte ikke kan lese og skrive, men også massene i Tyskland, som står høyt i kultur og som alle kan lese og skrive — måtte først føle på kroppen hele maktesløsheten, hele karakterløsheten, hele hjelpeløsheten, hele øyentjenieriet overfor borgerskapet, hele nederdektigheten hos en regjering av Den 2. internasjonales bolde riddere — måtte erfare at de ikke kunne unngå et diktatur av de mest ytterliggående reaksjonære (Kornilov i Russland, Kapp og co. i Tyskland) som det eneste alternativ til proletariatets diktatur, for å ta det avgjørende skritt i retning av kommunismen.» («Radikalismen» osv., s. 78—79.)

1) Otsovister — (av ordet otosvat = tilbakekalle) kalles tilhengerne av en opportunistisk, småborgerlig strømning innenfor det bolsjevikiske parti i reaksjonsårene (1908—1912). Otsovistene krevde at de sosialdemokratiske representantene skulle kalles tilbake fra riksdumaen, og at bolsjevikene skulle holde seg fra å arbeide i fagforeningene og de legale arbeiderorganisasjonene. O. a.

For det annet. I ethvert gitt øyeblikk å finne det spesielle ledd i utviklingskjeden som sikrer et fast grep i hele kjeden, for å kunne skape forutsetninger for å oppnå strategisk framgang.

Det gjelder å gripe fatt i nettopp den nærmeste oppgave i rekken av de oppgaver partiet står foran – den oppgaven hvis løsning danner det sentrale punkt, hvis løsning sikrer at de øvrige aktuelle oppgaver blir løst med hell.

Betydningen denne grunnsetning har, kan en gjøre anskuelig med to eksempler, og det ene tar vi fra en fjern fortid (den periode da partiet ble dannet), det annet fra den nærmestliggende nåtid (NEP-perioden)¹).

I den perioden da partiet ble dannet, da de utallige sirkler og organisasjoner ennå ikke var knyttet sammen, da dilettantismen og sirkelvesenet tærte på partiet fra topp til rot, da det ideologiske virvar særkjennte det indre liv i partiet – i denne periode var det viktigste ledd i kjeden og den viktigste oppgave i rekken av oppgaver som partiet den gang sto overfor, å skape en illegal avis for hele Russland. Hvorfor? Fordi en under de forhold som rådde den gang bare kunne skape en fast partikjerne ved hjelp av en illegal avis som ble spredt i hele Russland – en kjerne der alle gikk i samme takt og som var i stand til å knytte de utallige sirkler og organisasjoner sammen i et enhetlig hele, skape grunnlaget for ideologisk og taktisk enhet og på det viset legge fundamentet som skulle til for å danne et virkelig parti.

I overgangsperioden fra krigen til den økonomiske oppbyggingen, da industrien så vidt det var skranglet og gikk som følge av landets ruin, og jordbruket led av mangel på produkter fra byene – da et nært samvirke mellom den statlige industri og bondebruket ble grunnvilkåret for en framgangsrik sosialistisk oppbygging – i denne perioden ble hovedleddet i utviklingskjeden, den viktigste oppgave i rekken av andre oppgaver, å utvikle handelen. Hvorfor? Fordi samvirke mellom industrien og bondebruket under NEP ikke er mulig på annen måte enn gjennom handelen, fordi en produksjon uten avsetning under NEP betyr døden for industrien, fordi en kan utvide industrien bare når en utvider avsetningen ved å utvikle handelen, fordi en bare når en har fått fast fotfeste på handelens område, bare når en mestrer handelen, bare når en mestrer dette ledd, kan håpe på å kunne knytte industrien tett sammen med bondemarkedet og løse andre aktuelle oppgaver med framgang, for dermed å skape forutsetningene for å bygge opp grunnlaget for den sosialistiske økonomi.

¹) NEP-perioden («den nye økonomiske politikk») ble innledet i 1921 med overgangen fra krigskommunismen til det fredelige oppbyggingsarbeid for å gjenreise økonomien i landet og skape forutsetningene for den sosialistiske rekonstruksjon. *Red.*

«Det er ikke nok å være revolusjonær og tilhenger av sosialismen eller å være kommunist sånn i sin alminnelighet,» sier Lenin. «En må i hvert øyeblikk vite å finne det spesielle ledd i kjeden som en må ta fatt i med alle krefter for å kunne holde hele kjeden fast og for støtt og sikkert å forberede overgangen til det neste leddet» ... «I det øyeblikk vi er inne i ... er det å få liv i den indre *handel* ved en riktig regulering (dirigering) fra statens side et slikt ledd i kjeden. Handelen er det 'ledd' i den historiske kjede av begivenheter, i overgangsformene for vår sosialistiske oppbygging i årene 1921–22, 'som en må ta fatt i med alle krefter' ...» («Om gulletts betydning», 1924.)

Dette er de grunnvilkår som sikrer en riktig taktisk ledelse.

6. *Reformisme og revolusjonisme.* Hva er det som skiller den revolusjonære taktikk fra den reformistiske?

Det er flere som mener at leninismen er imot reformer, kompromisser og overenskomster overhodet. Dette er fullstendig feil. Bolsjevikene vet like godt som alle andre at i en viss mening er «enhver gave et gode», at under visse forhold er reformer i alminnelighet, kompromisser og overenskomster i særdeleshet, nødvendige og nyttige.

«Å føre krig for å styrte det internasjonale borgerskap,» sier Lenin, «en krig som er hundre ganger vanskeligere, mer langvarig og komplisert enn selv den mest hårdnakkede av de vanlige kriger mellom statene, og så på forhånd gi avkall på å manøvrere, på å utnytte (selv bare forbigående) interessemotsetninger mellom fiendene, på overenskomster og kompromisser med mulige (selv bare midlertidige, ustø, vaklende, betingede) forbundsfeller — er ikke det over all måte latterlig? Ville ikke det være det samme som at vi, om vi hadde foran oss en vanskelig bestigning av et fjell som ennå var uutforsket og utilgjengelig, på forhånd ga avkall på av og til å gå i siksak, av og til gå tilbake, oppgi den retning en først valgte og 'prøve forskjellige retninger?» («'Radikalismen' osv.», s. 55.)

Det kommer åpenbart ikke an på reformene, kompromissene og overenskomstene i seg selv, men måten en bruker reformene og overenskomstene på.

For reformisten er reformen alt, det revolusjonære arbeid derimot en bisak, bare munnsvær, som tjener til å kaste blå i øynene på folk. Derfor forvandler også reformen seg ved en reformistisk taktikk så lenge borgerskapet sitter med makten, uunngåelig til et redskap for å styrke dette herredømme og undergrave revolusjonen.

For den revolusjonære derimot er det revolusjonære arbeid og ikke reformen hovedsaken; for ham er reformen et biprodukt av revolusjonen. Derfor forvandler reformen seg ved en revolusjonær taktikk så lenge borgerskapet sitter med makten, uunngåelig til et redskap for å oppløse denne makt, til et redskap for å styrke revolusjonen, til et støttepunkt for å utvikle den revolusjonære bevegelsen videre.

Den revolusjonære godtar reformen bare for å nytte den som et bindeledd mellom det legale og det illegale arbeid og som et dekke for å forsterke det illegale arbeid, med sikte på å forberede massene på revolusjonær vis til å styrte borgerskapet.

Der ligger kjernen i det å utnytte reformene og kompromissene på revolusjonær vis under imperialismens betingelser.

Reformisten derimot gjør det motsatte — han godtar reformen i den hensikt å gi avkall på enhver form for illegalt arbeid, for å undergrave arbeidet med å forberede massene til revolusjonen, og for å hvile ut i skyggen av reformen han har fått «til givendes».

Der ligger kjernen i den reformistiske taktikk.

Slik forholder det seg med reformene og kompromissene under imperialismens betingelser.

Saken endrer seg dog til en viss grad etter at imperialismen er styrtet, under proletariatets diktatur. Under bestemte forhold, i en viss situasjon kan den proletariske makt se seg nødt til midlertidig å forlate veien med revolusjonær omdanning av den bestående ordening, og slå inn på veien med en mer gradvis omforming av den — «den reformistiske vei», som Lenin sier i sin kjente artikkel «Om gulletts betydning», en vei med omgående bevegelser, en vei med reformer og innrømmelser til de ikke-proletariske klasser, for å få inn sprengkiler i disse klassene, for å skaffe revolusjonen et pusterom, samle krefter og skape vilkårene for en ny offensiv. Det står ikke til å nekte at denne veien i en viss forstand er en reformistisk vei. Men nå skal en ikke glemme at vi her har å gjøre med en grunnleggende særegenhet, og den består i at reformen i dette tilfelle utgår fra den proletariske makt, at den styrker den proletariske makt, at den gir den det nødvendige pusterom, at den har oppgaven å oppløse, ikke revolusjonen, men de ikke-proletariske klassene.

Såleis forvandler reformen seg under slike forhold til sin motsetning.

Å gjennomføre en slik politikk fra den proletariske makts side er mulig av den grunn og bare av den grunn at slagkraften i revolusjonen i perioden som gikk foran, var stor nok og dermed skaffet vidde nok til et tilbaketog, til å kunne sjalte om fra angrepstaktikk til midlertidig tilbaketrekkingstaktikk, til en taktikk med omgående bevegelser.

Reformene var altså tidligere, mens borgerskapet hadde makten, et biprodukt av revolusjonen, men nå, under proletariatets diktatur, er kilden til reformene proletariatets revolusjonære erobringer, den opphøpte reserve i hendene på proletariatet, en reserve som består av disse erobringene.

«Forholdet mellom reformer og revolusjon,» sier Lenin, «har bare marxismen bestemt nøyaktig og riktig. Marx kunne riktignok bare se dette forhold fra en side, nemlig under betingelser som lå forut for proletariatets første, mer eller mindre faste, mer eller mindre varige seier, om enn bare i ett land. Under slike vilkår var grunnlaget for et riktig forhold følgende: Reform er biproduktet av proletariatets revolusjonære klassekamp... Etter proletariatets seier, om enn bare i ett land, kommer det noe nytt inn i forholdet mellom reformer og revolusjon. Prinsipielt har intet endret seg, men i formen inntreffer en forandring, som Marx personlig ikke kunne forutse, men som en likevel

bare kan bli klar over på grunnlag av den marxistiske filosofi og politikk... Etter seieren er de (dvs. reformene. J. St.) (mens de i internasjonal målestokk nå som før forblir det samme «biprodukt») dessuten et nødvendig og berettiget pusterom for det land der seieren er oppnådd, i de tilfelle hvor kreftene etter at de har vært anspenst til det ytterste, åpenbart ikke strekker til for å gjennomføre den ene eller den annen overgang på revolusjonær vis. Seieren gir et slikt «forråd av krefter» at en kan holde ut under et påtvunget tilbaketog — holde ut både i materiell og i moralsk forstand.» («Om gulletts betydning».)

VIII PARTIET

I den førrevolusjonære periode, i den perioden med en mer eller mindre fredelig utvikling da partiene i Den 2. internasjonale var den ledende makt innenfor arbeiderbevegelsen og da de parlamentariske kampformer gjaldt som de viktigste — under slike forhold hadde ikke partiet — og kunne det heller ikke ha — den store og avgjørende betydning som det fikk seinere under forhold med åpne revolusjonære kamper. For å verge Den 2. internasjonale mot angrep, erklærte Kautsky at partiene i Den 2. internasjonale var et instrument for freden og ikke for krigen, og at de nettopp derfor var ute av stand til å utrette noe som helst av betydning under krigen, i en periode med revolusjonære aksjoner fra proletariatets side. Dette er helt riktig. Men hva betyr det? Det betyr at partiene i Den 2. internasjonale ikke duger for proletariatets revolusjonære kamp, at de ikke er proletariske kamppartier som leder arbeiderne til makten, men et valgapparat som er innrettet på parlamentsvalg og på den parlamentariske kamp. Dette forklarer i grunnen også den kjensgjerning at i den perioden da opportunistene i Den 2. internasjonale hadde bukten og begge endene, da var det ikke partiet, men parlamentsfraksjonen som var den utslagsgivende blant proletariatets politiske organisasjoner. Det er en kjent sak at partiet i denne perioden i virkeligheten var et vedheng til parlamentsfraksjonen og en tjener for den. Det er knapt nødvendig å bevise at det under slike forhold og med et slikt parti i brodden ikke engang kunne være tale om å forberede proletariatet til revolusjonen.

Men stillingen forandret seg fra grunnen av da den nye periode inntrådte. Denne nye periode er en periode med åpne sammenstøt mellom klassene, perioden med revolusjonære aksjoner fra proletariatets side, perioden med den proletariske revolusjon, perioden da en direkte forbereder kreftene til å styrte imperialismen, og proletariatet til å erobre makten. Denne periode stiller proletariatet nye oppgaver: å omstille hele partiarbeidet på ny, revolusjonær

måte, å oppdra arbeiderne i en ånd som innstiller dem på revolusjonær kamp om makten, å forberede reservene og trekke dem fram til seg, å få i stand forbundet med proletarene i nabolandene, å knytte et fast samband med frigjøringsbevegelsen i koloniene og de avhengige land osv., osv. Å tro at disse nye oppgaver kan løses med kreftene i de gamle sosialdemokratiske partier som er oppdratt under parlamentarismens fredelige forhold, betyr å dømme seg selv til håpløs fortvilelse, til uunngåelig nederlag. Å beholde de gamle partier i brodden lenger når en har slike oppgaver å mestre, ville være å stå fullstendig våpenløs. Det er knapt nødvendig å bevise at proletariatet ikke kunne finne seg i en slik tingenes tilstand.

Av dette følger at det trengs et nytt parti, et kampparti, et revolusjonært parti som er dristig nok til å lede proletarene i kampen om makten, som har erfaring nok til at det kan finne seg til rette i de kompliserte forhold under en revolusjonær situasjon og elastisitet nok til å omgå alle blindskjær på veien til målet.

Uten et slikt parti trenger en ikke engang å tenke på å styrte imperialismen og erobre proletariatets diktatur.

Dette nye parti er leninismens parti.

Hva er det som særkjenner dette nye parti?

1. *Partiet som arbeiderklassens fortropp.* Partiet må framfor alt være *fortropp* for arbeiderklassen. Partiet må oppta i seg de beste elementer i arbeiderklassen, deres erfaring, deres revolusjonære ånd, deres grenseløse hengivenhet for proletariatets sak. Men for virkelig å være fortroppen, må partiet være væpnet med en revolusjonær teori, med kjennskap til lovene for bevegelsen, med kjennskap til lovene for revolusjonen — for ellers er det ikke i stand til å lede proletariatets kamp, å føre proletariatet. Partiet kan ikke være et virkelig parti hvis det innskrenker seg til bare å registrere det som massen av arbeiderklassen gjennomlever og tenker, hvis det holder seg i kjølvannet på den spontane bevegelsen, hvis det ikke greier å overvinne tregheten og den politiske likegyldigheten i den spontane bevegelsen, hvis det ikke makter å heve seg høyere enn til proletariatets øyeblikksinteresser, hvis det ikke makter å heve massene opp på nivå med proletariatets klasseinteresser. Partiet må ligge forut for arbeiderklassen, må se lengre enn arbeiderklassen — det må lede proletariatet og ikke dilte etter den spontane bevegelsen. Partiene i Den 2. internasjonale, som preker «halehengspolitikken», tjener oppgaven å formidle den borgerlige politikk, som dømmer proletariatet til å spille rollen som redskap i hendene på borgerskapet. Bare et parti som danner proletariatets fortropp og som er i stand til å heve massene opp på nivå med proletariatets klasseinteresser, bare et slikt parti har evnen til å lede arbeiderklassen bort fra trade-unionismens vei og skape den

om til en selvstendig politisk kraft. Partiet er den politiske leder for arbeiderklassen.

Jeg har alt talt om vanskene i arbeiderklassens kamp, om det kompliserte i kampvilkårene, om strategi og taktikk, om reservene og manøvreringen, om angrep og tilbaketog. Disse vilkår er ikke mindre kompliserte enn krigens vilkår — hvis de ikke er enda mer kompliserte. Hvem kan finne veien under slike forhold — hvem makter å gi millionmassene av proletarer en riktig orientering? I krig kan ingen hær greie seg uten en erfaren stab, om den da ikke vil gå rett inn i nederlaget. Er det ikke klart at proletariatet enda mindre kan greie seg uten en slik stab, hvis det ikke vil utlevere seg med hud og hår til sine dødsfiender? Men hvor er denne stab? Denne stab kan bare være proletariatets revolusjonære parti. Arbeiderklassen uten et revolusjonært parti — det er en hær uten stab. Partiet er proletariatets kampstab.

Men partiet kan ikke være bare *fortropp*. Det må samtidig være en avdeling av *klassen*, en del av klassen — og med liv og lemmer må det være rotfestet i klassen. Forskjellen mellom fortroppen og de øvrige masser av arbeiderklassen, mellom partimedlemmer og partiløse kan ikke viskes ut så lenge klassene ikke er forsvunnet, så lenge det ennå strømmes elementer fra andre klasser til proletariatet, så lenge arbeiderklassen som helhet ikke har mulighet til å heve seg opp til samme nivå som fortroppen. Men partiet ville opphøre å være parti, om denne forskjell forvandlet seg til en kløft, om det kapslet seg inn og rev seg løs fra de partiløse massene. Partiet kan ikke lede klassen hvis det ikke er fast knyttet sammen med de partiløse massene, hvis det ikke er et intimt samband mellom partiet og de partiløse massene, hvis disse massene ikke anerkjenner partiets lederskap, hvis partiet ikke har moralsk og politisk tillit hos massene. For kort tid siden ble det tatt opp 200 000 nye medlemmer fra arbeiderne i vårt parti. Ved dette høve var den omstendighet av stor betydning at de ikke så meget av egen drift kom til partiet, men snarere ble sendt av hele den øvrige massen av partiløse, som deltok aktivt da nye medlemmer ble opp-tatt i partiet, slik at uten samtykke fra dem ble i det hele tatt ingen av de nye opptatt. Denne kjensgjerning beviser at de brede masser av partiløse arbeidere, i vårt parti ser *sitt* parti, det parti som er dem *nært* og *fortrolig*, som de er sterkt interessert i skal vokse og styrkes, og som de frivillig betror sin skjebne til og vil bli ledet av. Det er knapt nødvendig å bevise at partiet ikke hadde kunnet bli den avgjørende kraft innen klassen uten disse umerkelige moralske tråder som knytter partiet sammen med de partiløse massene. Partiet er en uatskillelig del av arbeiderklassen.

«Vi er klassens parti,» sier Lenin, «og derfor må *nesten hele klassen* (og i krigstider, i borgerkrigens epoke også hele klassen uten unntak) handle under

vårt partis ledelse, må slutte seg så tett til vårt parti som mulig, men det ville være manilovvesen¹⁾ og «khvostisme» (halehengspolitikk) å tro at nesten hele klassen eller hele klassen under kapitalismen noensinne vil være i stand til å heve seg opp til bevisstheten og aktiviteten hos sin fortropp, hos sitt sosialdemokratiske parti. Ingen fornuftig sosialdemokrat har ennå tvilt på at selv fagorganisasjonen (som er mer primitiv, mer tilgjengelig for de utviklede lags bevissthet) under kapitalismen ikke vil være i stand til å omfatte nesten hele eller hele arbeiderklassen. Å glemme forskjellen mellom fortroppen og alle de masser som blir tiltrukket av den, å glemme fortroppens stadige forpliktelse til å løfte stadig bredere lag opp til dette framskredne nivå — ville bare bety å bedra seg selv, å lukke øynene for det veldige ved våre oppgaver, å inn-snevre disse oppgaver.» (*Lenin: Samlede verker*, bd. VI, s. 205–206, russisk utg.)

2. *Partiet som arbeiderklassens organiserte tropp.* Partiet er ikke bare arbeiderklassens *fortropp*. Hvis det for alvor vil lede klassens kamp, så må det også samtidig være sin klasses *organiserte tropp*. De oppgaver partiet har under kapitalismen er overordentlig store og mangfoldige. Partiet må lede proletariatets kamp under overordentlig vanskelige utviklingsforhold både innad og utad, det må føre proletariatet til offensiv hvis omstendighetene krever offensiv, og det må trekke proletariatet i ly for slagene fra den overlegne motstanden når omstendighetene krever tilbaketog, det må tilføre millionmassene av uorganiserte, partiløse arbeidere en ånd av disiplin og planmessighet i kampen, organisasjonsånd og evne til utholdenhet. Men partiet kan bare løse disse oppgavene hvis det selv er legemliggjøringen av disiplin og organisasjon, hvis det selv er proletariatets *organiserte tropp*. Uten disse vilkår kan det slett ikke være tale om noen virkelig ledelse av proletariatets millionmasser fra partiets side. Partiet er arbeiderklassens *organiserte tropp*.

Den oppfatning at partiet er et organisert hele er lagt ned i Lenins kjente formulering av det første punkt i våre partilover, der partiet blir betraktet som *summen* av organisasjonene, og medlemmene av partiet som medlemmer av en av partiorganisasjonene. Mensjevikene, som allerede i 1903 gikk imot denne formulering, foreslo isteden «systemet» med at enhver uten videre kunne regne seg som partimedlem om han ville, et «system» med å utvide «tittelen» partimedlem til å omfatte enhver «professor» og «gymnasiast», enhver «sympatiserende» og «streikende» som støtter partiet på et eller annet vis, men ikke hører til i noen partiorganisasjon, og heller ikke vil høre til i noen. Det er knapt nødvendig å bevise at dette originale «system», om det ble satt igjennom i partiet, uunn-gåelig ville ført til at partiet ble overfylt av professorer og gymnasiaster, og til at det ville utartet til en utflytende, formløs, desorganisert «skabelon», som kom til å drukne i et hav av «sympatisere-

1) Manilov — type på en karakterløs frasehelt i Gogols «Døde sjeler». Manilovvesen — sjølgodhet, uvirksomhet, dagdrømmeri. *Red.*

rende» — til at grensene mellom partiet og klassen ble utvisket og at partiets oppgave med å heve de uorganiserte massene opp på nivå med fortroppen ble forhindret. For ikke å tale om at vårt parti med et slikt opportunistisk «system» ikke hadde kunnet fylle sin rolle som den organiserende kjerne i arbeiderklassen under vår revolusjon.

«Ut fra Martovs synspunkt,» sier Lenin, «blir grensene for partiet latt helt ubestemte, for 'enhver streikende' kan 'erklære seg for å være partimedlem'. Hva nytte har vi av denne utflytende tilstand? En vidstrakt utbredelse av 'navnet'. Den skade dette volder er at den *desorganiserende* idé som blander sammen klasse og parti, får innpass.» (Samme sted.)

Men partiet er ikke bare *summen* av partiorganisasjonene. Partiet er samtidig det enhetlige *system* av disse organisasjonene, den formelle sammenslutningen av dem til et enhetlig hele, med høyere og lavere ledende organer, med underordning av mindretallet under flertallet, med praktiske vedtak som er bindende for alle partimedlemmer. Uten disse forutsetninger kan ikke partiet være et enhetlig, organisert hele som evner å gjennomføre den planmessige og organiserte ledelse av arbeiderklassens kamp.

«Før,» sier Lenin, «var vårt parti ikke et formelt organisert hele, men bare summen av enkeltstående grupper, og derfor kunne det heller ikke være noe annet forhold mellom disse gruppene enn den ideologiske påvirkning. Nå er vi blitt et organisert parti, og nettopp dette betyr at det er opprettet en makt, at ideenes autoritet er forvandlet til maktens autoritet, at de lavere partiinstanser må bøye seg for de høyere.» (*Lenin: Samlede verker*, bd. VI, s. 291.)

Prinsippet at mindretallet må underordne seg flertallet, prinsippet at partiarbeidet skal ledes fra et sentrum, framkaller ikke sjelden angrep fra ustø elementer, beskyldninger om «byråkratisme», «formalisme» osv. Det er knapt nødvendig å bevise at et planmessig arbeid av partiet som helhet og ledelsen av arbeiderklassens kamp ville være umulig uten å gjennomføre disse prinsipper. Leninisme i organisasjonsspørsmålet betyr at disse prinsipper blir konsekvent gjennomført. Kampen mot disse prinsipper kaller Lenin «russisk nihilisme» og «herremannsanarkisme», som ikke fortjener annet enn å bli gjort til latter og slengt på skraphaugen.

I sin bok «Ett skritt fram osv.» skriver Lenin om disse ustø elementer:

«Denne herremannsanarkisme særkjenner spesielt den russiske nihilist. Partiorganisasjonen står for ham som en uhyrlig «fabrikk», at delen må bøye seg under det hele og mindretallet under flertallet står for ham som «livegenskap» — arbeidsdeling ledet fra en sentral framkaller hos ham tragikomiske klagerop om at menneskene er forvandlet til «små hjul og skruer»... og nevner partiets organisasjonslover, framkaller det en foraktelig grimase og en nedsettende bemerkning... om at det kunne greie seg også uten lover.» «Det er vel klart at skrikene om den famøse byråkratisme bare er et dekke for

misnøyen med personsammensetningen i de sentrale organer, et fikenblad... Du er en byråkrat, for du er ikke utnevnt av partikongressen med min vilje, men mot den, du er en formalist, for du støtter deg på formelle vedtak av partikongressen og ikke på samtykke fra meg; du handler grovt mekanisk, for du påberoper deg det «mekaniske» flertall på kongressen og tar ikke hensyn til mitt ønske om å bli kooptert; du er en tyrann, for du vil ikke overgi makten til den gode gamle klikken...»¹⁾ (Lenin: Verker i utvalg, bd. II, s. 402–403, norsk utg.)

3. Partiet som høyeste form for proletariats klasseorganisasjon.

Partiet er arbeiderklassens organiserte tropp. Men partiet er ikke den eneste organisasjon arbeiderklassen har. Proletariatet har en rekke andre organisasjoner, og uten dem ville det være umulig å føre en framgangsrik kamp mot kapitalen: fagforeninger, kooperativer, bedriftsorganisasjoner, parlamentsfraksjoner, partiløse kvinneforeninger, pressen, kultur- og opplysningsorganisasjoner, ungdomsorganisasjoner, revolusjonære kamporganisasjoner (når det er tider med åpne revolusjonære aksjoner), representantsovjeter som den statlige organisasjonsform (når proletariatet sitter ved makten) osv. Et overveldende flertall av disse organisasjoner er partiløse organisasjoner, og bare en viss del av dem er direkte knyttet til partiet eller utgjør en forgrening av partiet. Alle disse organisasjoner er det under visse forhold absolutt påkrevd for arbeiderklassen å ha, for uten dem lar det seg ikke gjøre å styrke proletariatets klasseposisjoner på de mangfoldige områder der det kjemper; uten dem er det umulig å ståls sette proletariatet som den kraft der er kalt til å sette den sosialistiske ordening i den borgerliges sted. Men hvordan kan en få i stand en *enhetlig* ledelse når det fins en slik rikdom på organisasjoner? Hvor fins garantien mot at denne mangfoldigheten *ikke* fører til rot i ledelsen? En kan innvende at hver av disse organisasjonene arbeider bare innenfor sitt særegne virkefelt og at de derfor ikke kan komme på tverke for hverandre. Dette er selvsagt riktig. Men riktig er også det at alle disse organisasjonene må dra i samme retning, for de tjener *en* klasse, proletarenes klasse. Derfor spørs det: hvem bestemmer linjen, den almene retning som skal være kursen for alle disse organisasjonenes arbeid? Hvor fins den sentrale organisasjon som takket være nødvendig erfaring makter å utarbeide denne felles linje, og ikke bare det, men som takket være at den har den autoritet som skal til for dette, også er i stand til å få alle disse organisasjoner til å sette denne linjen ut i livet for å oppnå enhet i ledelsen og hindre virvar?

En slik organisasjon er proletariatets parti.

Partiet rår over alle forutsetninger som er nødvendige til dette, for det første fordi partiet er samlepunktet for de beste elementer

¹⁾ Hentydninger til «klikken» med Axelrod, Martov, Potresov og andre, som ikke bøyde seg for vedtakene på den 2. partikongressen og beskyldte Lenin for «byråkratismen». J. St.

i arbeiderklassen som har umiddelbar tilknytning til proletarietets partiløse organisasjoner og meget ofte leder dem; for det annet fordi partiet, siden det er samlepunktet for de beste folk i arbeiderklassen, også er den beste skole til å utdanne ledere for arbeiderklassen — ledere som evner å stå i spissen for alle arter av organisasjoner som klassen har; for det tredje fordi partiet som den beste skole for lederne i arbeiderklassen, som følge av sin erfaring og autoritet er den eneste organisasjon som makter å sentralisere ledelsen for proletarietets kamp og såleis gjøre alle arbeiderklassens partiløse organisasjoner overhodet til hjelpeorganer og transmissjonsremmer som forbinder partiet med klassen. Partiet er den høyeste form for proletarietets klasseorganisasjon.

Dette betyr naturligvis ikke at de partiløse organisasjoner — fagforeninger, samvirkeorganisasjoner osv. — formelt må være lagt under partiets ledelse. Det dreier seg bare om at de partimedlemmer som tilhører disse organisasjoner og uten tvil er personer med stor innflytelse, bruker alle overbevisningsmidler for å bringe det dithen at de partiløse organisasjoner legger sitt virke så nær som mulig opp til proletarietets parti og frivillig stiller seg under dets politiske førerskap.

Derfor sier Lenin at partiet er den «*høyeste form for proletarietets klassesammenslutning*», og at dets politiske lederskap må utstrekke seg til alle andre former for organisasjon som proletariet har. (Se «*Radikalismen*» osv.» kap. VI.)

Derfor er den opportunistiske teorien om «*uavhengighet*» og «*nøytralitet*» for de partiløse organisasjoner — en tilstand som aler opp *uavhengige* parlamentarikere og journalister som er *løsrevet* fra partiet, *sneversynte* fagforeningsfolk og *småborgerlige* kooperatører — helt uforenlig med leninismens teori og praksis.

4. *Partiet som redskap for proletarietets diktatur.* Partiet er den høyeste form for proletarietets organisasjon. Partiet er kjernen, den ledende kraften innenfor proletarklassen og denne klassens organisasjoner. Men av dette følger på ingen måte at en kan betrakte partiet som et mål i seg selv, en kraft som er seg selv nok. Partiet er ikke bare den høyeste form for proletarietets klassesammenslutning — det er samtidig også *redskapet* i proletarietets hender *til* å erobre diktaturet så lenge det ennå ikke er erobret, og *til* å styrke og bygge ut diktaturet etter at det er erobret. Partiet kunne ikke heve seg til så stor betydning og kunne ikke rage opp over alle andre former for proletarietets organisasjon, om ikke proletarietet sto overfor spørsmålet om makten, om ikke vilkårene under imperialismen, de uunngåelige kriger og kriser, hadde krevd konsentrasjon av alle krefter i proletarietet på ett punkt, sammenknytting av alle tråder i den revolusjonære bevegelse på ett sted, for å styrte borgerskapet og erobre proletarietets diktatur. Proletarietet trenger partiet

framfor alt som sin kampstab, som det må ha hvis det skal ha framgang med makterobringen. Det er knapt nødvendig å bevise at det ikke ville vært mulig for proletariatet i Russland å sette sitt revolusjonære diktatur ut i livet hvis det ikke hadde hatt et parti som maktet å samle om seg proletariatets masseorganisasjoner og i løpet av kampen å sentralisere ledelsen av hele bevegelsen.

Men proletariatet trenger partiet ikke bare til å erobre diktaturet, det har enda sterkere behov for partiet til å hevde diktaturet, styrke det og bygge det ut til beste for sosialismens fullstendige seier.

«Nå innser sikkert nesten alle,» sier Lenin, «at bolsjevikene ikke ville ha kunnet beholde makten i to og en halv måned, for ikke å snakke om to og et halvt år, uten den strengeste, i sannhet jernhårde disiplin i partiet vårt, uten den mest fullstendige og grenseløse støtte til partiet fra hele massen av arbeiderklassen, dvs. alt det i arbeiderklassen som er tenkende, ærlig, selvoppofrende, innflytelsesrikt og i stand til å lede eller trekke med seg de tilbakeleggende lag.» («Radikalismen» osv., s. 9.)

Men hva vil det si å «hevde» og «bygge ut» diktaturet? Det vil si å tilføre millionmassene av proletarer en ånd med disiplin og organisasjon; det betyr å reise et brystvern og et bolverk i de proletariske masser mot den nedbrytende innflytelse fra den elementære styrke i småborgerskapet, fra de småborgerlige vaner; det betyr å støtte proletarenes organisatoriske arbeid med å oppdra på nytt og omdanne de småborgerlige lag; det betyr å hjelpe de proletariske masser med å oppdra seg selv til den kraft som er i stand til å oppheve klassene og skape forutsetningene for å organisere den sosialistiske produksjon. Men å gjennomføre alt dette er umulig uten et parti som er sterkt ved at det er sammensveiset og disiplinert.

«Proletariatets diktatur,» sier Lenin, «er en hårdnakket kamp, en blodig og ublodig, voldelig og fredelig, militær og økonomisk, pedagogisk og administrativ kamp mot det gamle samfunns krefter og tradisjoner. Makten i de mange millioner og atter millioners vaner er den frykteligste makt. Uten et jernhardt parti som er stålsatt i kamp, uten et parti som nyter tillit hos alt det som er ærlig i denne klasse, uten et parti som forstår å følge stemningen i massene og innvirke på den, er det umulig å føre en slik kamp med framgang.» («Radikalismen» osv., s. 30.)

Proletariatet trenger partiet til å erobre og hevde diktaturet. Partiet er et redskap for proletariatets diktatur.

Men av dette følger at i og med at klassene forsvinner, med at proletariatets diktatur dør hen, må også partiet dø hen.

5. *Partiet som en viljens enhet som er uforenlig med at det eksisterer fraksjoner.* Å erobre og hevde proletariatets diktatur er umulig uten et parti som er sterkt ved at det er sammensveiset og har en jernhård disiplin. Men en jernhård disiplin i partiet er utenkelig uten viljens enhet, uten en full og ubetinget enhet i handling

fra alle partimedlemmer. Dette vil selvsagt ikke si at en derigjenom utelukker muligheten for en meningskamp i partiet. Tvert om – den jernhårde disiplin utelukker ikke, men forutsetter kritikk og meningskamp i partiet. Enda mindre vil det si at disiplinen skal være «blind». Tvert om – den jernhårde disiplin utelukker ikke, men forutsetter bevissthet og frivillig underordning – for bare en bevisst disiplin kan være en virkelig jernhård disiplin. Men etter at meningskampen er avsluttet, kritikken uttømt og et vedtak fattet, danner viljens og handlingens enhet for alle partimedlemmer den absolutte forutsetning uten hvilken en ikke kan tenke seg hverken et enhetlig parti eller en jernhård disiplin i partiet.

«I den periode med skjerpet borgerkrig som vi nå er inne i,» sier Lenin, «vil det kommunistiske parti bare da makte å fylle sin plikt, hvis det er mest mulig sentralistisk organisert og når det hersker en jernhård, nærmest militær disiplin i det, bare hvis dets partisentral blir et myndig autoritativt organ med vidtrekkende fullmakter, som nyter almen tillit fra partimedlemmene.» (•Opptakingsvilkårene i Den kommunistiske internasjonale.•)

Slik forholder det seg med partidisiplinen under kampen i tiden forut for erobringen av proletariatets diktatur.

Det samme gjelder for partidisiplinen etter at diktaturet er erobret, bare i enda høyere grad.

«Den som bare i minste monn svekker den jernhårde disiplin i proletariatets parti (særlig under dets diktatur),» sier Lenin, «han hjelper i virkeligheten borgerskapet mot proletariatet.» («'Radikalismen' osv.», s. 30.)

Men av dette følger at fraksjoner er uforenlige både med enheten i partiet og med dets jernhårde disiplin. Det er knapt nødvendig å bevise at når det forekommer fraksjoner, så fører det til at det kommer til å være flere sentrer innenfor partiet, og hvis det består flere sentrer, så betyr det at partiet mangler en felles sentralledelse, at den enhetlige vilje blir splittet, at disiplinen blir svekket og oppløst, at diktaturet blir svekket og oppløst. Partiene i Den 2. internasjonale, som kjemper mot proletariatets diktatur og som ikke vil føre proletarene til makten, kan naturligvis koste på seg slik liberalisme som frihet for fraksjoner – for de trenger slett ikke en jernhård disiplin. Men partiene i Den kommunistiske internasjonale derimot, som innstiller sitt arbeid på å erobre og befeste proletariatets diktatur, kan hverken gå med på en slik «liberalisme» eller på fraksjonsfrihet. Partiet er en viljens enhet som utelukker enhver fraksjonsdannelse og enhver oppsplitting av makten i partiet.

Derfor pekte Lenin på «det farlige i fraksjonsmakeriet når en har for øye partienheten og når en skal virkeliggjøre viljesenheten hos proletariatets avantgarde, som grunnvilkåret for at proletaria-

tets diktatur skal få framgang», — slik det ble nedlagt i en spesiell resolusjon, «Om enheten i partiet» på vår 10. kongress.

Derfor krevde Lenin: «utryddelse med roten av enhver form for fraksjonsmakeri» og «straks å oppløse alle grupper som har dannet seg på den ene eller annen plattform, uten unntak», under trusel om «betingelsesløs og øyeblikkelig utelukkelse fra partiet». (Se resolusjonen «Om enheten i partiet».)

6. *Partiet blir styrket ved at det renser seg for opportunistiske elementer.* Kilden til fraksjonsmakeri i partiet er de opportunistiske elementer som fins i det. Proletariatet er ikke en klasse som er strengt avsondret utad. Det får uavbrutt tilsig fra bøndene, småborgerskapet og de intellektuelle — fra elementer som blir proletarisert gjennom kapitalismens utvikling. Samtidig foregår det en demoraliseringsprosess i de øvre lag av proletariatet, særlig blant de faglige ledere og parlamentarikerne, som borgerskapet bestikker med ekstraprofit fra koloniene. «Dette lag av arbeidere som er blitt borgerlige, eller «arbeideraristokratiet», sier Lenin, «som i levesett, inntekter og hele sin livsanskuelse er blitt småborgere av reneste vann, er Den 2. internasjonales hovedstøtte og i våre dager også *borgerskapets sosiale* (ikke militære) *hovedstøtte*. For de er *virkelige agenter for borgerskapet innenfor arbeiderbevegelsen*, kapitalistklassens arbeiderkommisærer, de som virkelig formidler reformismen og sjåvinismen.» (Verker i utvalg, bd. V, «Imperialismen».)

Alle disse småborgerlige grupper trenger inn i partiet på den ene eller andre måten og bringer med seg en vaklingens og opportunismens ånd, en demoraliseringens og usikkerhetens ånd. I hovedsaken er det de som er kilden til fraksjonsmakeriet og oppløsningen, kilden til desorganiseringen og sprengningen av partiet innenfra. Å kjempe mot imperialismen når en har slike «forbundsfeller» i ryggen betyr å komme i en stilling der en blir beskyttet fra to sider — fra fronten og i ryggen. Derfor er det en ufravikelig forutsetning for en framgangsrik kamp mot imperialismen at slike elementer blir skånselløst bekjempet, at de blir jagd ut av partiet.

Teorien om å «overvinne» de opportunistiske elementer ved ideologisk kamp innenfor partiet, teorien om å «kunne gjøre seg ferdig med» disse elementer innenfor rammen av ett parti, er en råtten og farlig teori som truer med å dømme partiet til en tilstand av lammelse og kronisk sykdom, truer med å utlevere partiet med hud og hår til opportunismen, truer med å la proletariatet bli stående uten et revolusjonært parti og ta fra det dets viktigste våpen i kampen mot imperialismen. Vårt parti ville ikke ha maktet å bane seg vei, det ville ikke ha kunnet gripe makten og organisere proletariatets diktatur, det ville ikke kunnet gå ut av borgerkrigen som seierherre om det hadde hatt slike figurer som Martov og Dan,

Potresov og Axelrod i sine rekker. Når det er lykket vårt parti å skape indre enhet i partiet og å sveise partirekkene sammen på en så enestående måte, så er grunnen framfor alt den at det har forstått å rense ut den uhumske opportunisten i rett tid, fordi det har forstått å feie likvidatorene og mensjevikene ut av partiet. Veien til å utvikle og styrke de proletariske partier går gjennom den prosess at de renser seg for opportunisten og reformister, sosialimperialister og sosialsjåvinister, sosialpatrioter og sosialpasifister. Partiet blir styrket ved at det renser seg for opportunistiske elementer.

«Hvis en har reformister, mensjeviker i rekkene,» sier Lenin, «da er det *umulig* å seire i den proletariske revolusjon, da er det *umulig* å forsvare den. Dette står prinsipielt helt fast. Det er blitt bekreftet på en anskuelig måte gjennom erfaringene både fra Russland og Ungarn... I Russland har det *mange ganger* vært vanskelige situasjoner, da sovjetmakten *ganske sikkert* ville blitt styrtet hvis mensjevikene, reformistene, de småborgerlige demokrater hadde fått bli innenfor vårt parti... I Italia står en — etter alminnelig oppfatning — foran avgjørende kamper mellom proletariatet og borgerskapet om erobringen av statsmakten. I slike øyeblikk er det ikke bare nødvendig å fjerne mensjevikene, reformistene, Turati-folkene fra partiet, men det kan til og med vise seg nyttig å fjerne utmerkede kommunister fra alle ansvarlige poster, hvis det er grunn til å tro at de vil vakle og hvis de viser tendenser til å helle i retning av «enhet» med reformistene... Når revolusjonen står for døren og når en er oppe i den mest forbitrede kamp for dens seier, kan den minste vakling innen partiet *ødelegge alt*, forpurre revolusjonen, rive makten ut av hendene på proletariatet — for denne makten er ennå ikke fast forankret, og stormløpet mot den er ennå altfor sterkt. Om vaklende ledere i en slik tid forlater partiet, så svekker det ikke, men styrker såvel partiet som arbeiderbevegelsen og revolusjonen.» («Falske taler om frihet», 1920.)

IX

STILEN I ARBEIDET

Det er ikke her tale om litterær stil. Jeg sikter til stilen i arbeidet, det særegne og egenartede i leninismens praksis som skaper en spesiell type av den leninistiske funksjonær. Leninismen er den teoretiske og praktiske skole som utdanner en særegen type parti- og statsfunksjonærer, skaper en særegen, leninsk arbeidsstil. Hva er de karakteristiske kjennetegn på denne stil? Hva er det som særkjenner den?

Det er to særegenheter: a) den russiske revolusjonære henførelse og b) den amerikanske saklighet. Leninismens stil består i en forening av disse særegenhetene i arbeidet i partiet og staten.

Den russiske revolusjonære henførelse er en motgift mot tregheten, vanegjengeriet, konservatismen, sløvheten, mot den slaviske innstilling til de nedarvede tradisjoner. Den russiske revolusjonære henførelse er den livgivende kraft som vekker til tenkning, driver

framover, river ned det gamle, åpner perspektiver. Uten denne henførelse er intet framskritt mulig. Men den har alle sjanser til i praksis å utarte til hult «revolusjonært» Manilov-vesen om den ikke blir knyttet sammen med amerikansk saklighet i arbeidet. Det mangler ikke eksempler på en slik utarting. Hvem kjenner ikke sykdommen med «revolusjonært» prosjektmakeri og «revolusjonær» plankonstruering, som har sin grunn i troen på dekretets makt, som skal ordne alt og omdanne alt? En russisk forfatter — I. Ehrenburg — tegner i fortellingen «Uskomtsjel» («Det fullkommengjorte kommunistiske menneske») typen på en «bolsjevik» som lider av denne syke og som har satt seg til mål å lage et utkast til et skjema for det fullkommengjorte idealmenneske, og som . . . «gikk i hundene» på dette «arbeid». Fortellingen overdriver riktignok grovt, men det er ikke tvil om at den har oppfattet sykdommen riktig. Men ingen har vel spottet folk som lider av denne sykdommen så bitende og skånselløst som Lenin. «Kommunistisk oppblåsthet» kalte han denne sykelige tro på prosjekt- og dekretmakeriet.

«Kommunistisk oppblåsthet,» sier Lenin, «kaller jeg det når et menneske som tilhører det kommunistiske parti fordi han ennå ikke er blitt utrensket, innbiller seg at han kan løse alle oppgaver ved hjelp av kommunistiske dekreter.» («Tale på den 2. allrussiske kongress for politisk opplysning», 1921.)

Opp mot det «revolusjonære» frasemakeri stilte Lenin som regel det enkle og hverdagslige virke, og understreket med det at det «revolusjonære» prosjektmakeri strider både mot den ekte leninismes ånd og dens bokstav.

«Mindre svulstige fraser,» sier Lenin, «og mer jevnt *hverdagslig* arbeid... Mindre politisk fyrverkeri og mer oppmerksomhet for de enkleste, men levende kjensgjerninger i den kommunistiske oppbyggingen...» («Et stort tiltak», 1919.)

Den amerikanske saklighet er på sin side motgiften mot «revolusjonært» Manilov-vesen og fantastisk prosjektmakeri. Den amerikanske sakligheten er den ukuelige kraft som hverken kjenner eller anerkjenner noen hindring, som ved sin saklige iherdighet feier vekk alle tenkelige stengsler, som fullfører enhver sak når den først er påbegynt, selv om det er en liten sak; — og uten den kan en ikke tenke seg et alvorlig byggende arbeid. Men det er all utsikt til at den amerikanske saklighet utarter til en snever og prinsippløs praksisme, hvis den ikke blir knyttet sammen med den russiske revolusjonære henførelse. Hvem kjenner ikke sykdommen med trangbrystet praksisme og prinsippløs geskjeftighet, som ikke så sjelden fører til at visse «bolsjevikere» utarter og vender seg bort fra revolusjonens sak? Denne eiendommelige sykdom er det som gjenspeiler seg i fortellingen «Det nakne år» av B. Pilnjak, hvor det er tegnet typer av russiske «bolsjevikere» som vel er fylt av

viljekraft og praktisk besluttosomhet og som «fungerer» meget «energisk», men som mangler perspektiv, som ikke vet «hvorfor og hvortil» og som derfor forviller seg bort fra det revolusjonære arbeidets vei. Ingen har så bitende spottet denne sykelige geskjeftighet som Lenin. «Sneversynt praktisisme», «hodeløs geskjeftighet» — det var de ringeaktende ordelag Lenin brukte om denne sykdommen. Opp imot den stilte han vanligvis det levende revolusjonære virke og nødvendigheten av revolusjonære perspektiver på alle områder av vårt daglige arbeid, og understreket med det at prinsippløs praktisisme strider mot den sanne leninisme i like høy grad som «revolusjonært» prosjektmakeri.

Å knytte den revolusjonære russiske henførelse sammen med amerikansk saklighet — det er kjernen i leninismen i arbeidet i partiet og staten.

Bare en forening av disse to gir oss den fullendte typen på en leninistisk funksjonær og leninismens stil i arbeidet.

OKTOBERREVOLUSJONEN OG DE RUSSISKE KOMMUNISTERS TAKTIKK

Forord til boka: «På veien til oktober»

I

STILLINGEN UTAD OG INNAD FOR OKTOBERREVOLUSJONEN

Tre tilhøve av ytre art var avgjørende når det lyktes forholdsvis lett for den proletariske revolusjon i Russland å sprengte imperialismens lenker og dermed styrte borgerskapet fra makten.

For det første: Det forhold at Oktoberrevolusjonen begynte i en periode da det var i gang en forbitret kamp mellom de to imperialistiske hovedgrupperingene, den engelsk-franske og den østerriksk-tyske; på en tid da disse gruppene var opptatt med en kamp på liv og død seg imellom og hverken hadde tid eller midler til å vie kampen mot Oktoberrevolusjonen noen alvorlig oppmerksomhet. Denne omstendighet hadde veldig betydning for Oktoberrevolusjonen, fordi den gjorde det mulig for den å utnytte de voldsomme sammenstøt innenfor imperialismens leir til å styrke og organisere sine egne krefter.

For det annet: Det forhold at Oktoberrevolusjonen begynte under den imperialistiske krig, på en tid da de arbeidende massene som var utpint av krigen og lengtet etter fred, gjennom den indre logikken i hendingene ble ført fram til den proletariske revolusjon som eneste vei ut av krigen. Denne omstendighet hadde en meget stor betydning for Oktoberrevolusjonen, fordi det ga den det mektige fredsvåpen i hendene, gjorde det lett for den å knytte sovjet-omveltningen sammen med det å få slutt på den forhatte krigen, og såleis skapte massesympati for den både i Vesten, blant arbeiderne — og i Østen, blant de undertrykte folk.

For det tredje: Det forhold at det var en mektig arbeiderbevegelse i Europa og at en revolusjonær krise som var framkalt av den langvarige imperialistiske krig, holdt på å modnes i vest og i øst. Denne omstendighet hadde uvurderlig betydning for revolusjonen i Russland, for den sikret revolusjonen trofaste forbundsfeller utenfor Russland i kampen mot verdensimperialismen.

Men i tillegg til omstendigheter av ytre natur var det også en rekke gunstige indre vilkår som lettet seieren for Oktoberrevolusjonen.

Til de viktigste av disse forutsetninger må en regne følgende:

For det første: Oktoberrevolusjonen hadde den mest aktive støtte fra det overveldende flertall av arbeiderklassen i Russland.

For det annet: Den hadde avgjort støtte fra de fattige bønder og fra flertallet av soldatene, som tørstet etter fred og jord.

For det tredje: Den hadde i brodden for seg, som ledende kraft, et så prøvd parti som bolsjevikenes parti, som var sterkt ikke bare fordi det hadde erfaring og en disiplin vunnet gjennom års arbeid, men også fordi det hadde vidstrakt samband med de arbeidende masser.

For det fjerde: Oktoberrevolusjonen sto overfor fiender som det var forholdsvis lett å vinne over — slike som det stort sett svake russiske borgerskap, en godseierklasse som var fullstendig demoralisert av bonde-«revoltene», og de kompromissvennlige partier som hadde spilt fullstendig bankerott under krigen (mensjevikene og de sosialrevolusjonære).

For det femte: Den rådde over de svære områder som hørte til den unge staten, og der kunne den fritt manøvrere — trekke seg tilbake når situasjonen krevde det, ta en pust, samle krefter osv.

For det sjette: I kampen mot kontrarevolusjonen kunne Oktoberrevolusjonen regne med at den disponerte tilstrekkelige kvanta næringsmidler, brensel og råstoffer innenfor landets grenser.

Sammentreffet av disse indre og ytre forhold skapte den særegne stilling som var avgjørende for at Oktoberrevolusjonen vant en forholdsvis lett seier.

Dette betyr selvsagt ikke at det ikke var svake punkter for Oktoberrevolusjonen i den ytre og indre situasjon. Tenk f. eks. på et slikt minus som at Oktoberrevolusjonen i et visst monn sto alene, uten et sovjetland ved siden eller nær seg som den kunne regne med støtte fra. Det er ikke tvil om at revolusjonen i framtiden, f. eks. i Tyskland, vil være gunstigere stilt i så måte, fordi den har et så mektig sovjetland som vår Sovjetunion til nabo. For ikke å tale om det minus for Oktoberrevolusjonen at det ikke var et proletarisk flertall i landet.

Men disse ugunstige faktorer understreker bare den veldige betydning for Oktoberrevolusjonen de særegne ytre og indre vilkår hadde, som vi har nevnt ovenfor.

Det særegne i vilkårene må en ikke glemme et eneste øyeblikk. Særlig må vi ha det for øye når vi analyserer hendingene i Tyskland høsten 1923. Og framfor alt bør Trotski huske det, han som stiller opp en summarisk analogi mellom Oktoberrevolusjonen og revolusjonen i Tyskland og vilt hudfletter det tyske kommunistiske parti for dets virkelige og påståtte feil.

«For Russland,» sier Lenin, «i den konkrete, historisk overordentlig originale situasjon i 1917 var det lett å *begynne* den sosialistiske revolusjon, mens det derimot for Russland vil bli vanskeligere å *fortsette* den og føre den til ende

enn for de europeiske land. Allerede i begynnelsen av 1918 måtte jeg peke på denne omstendighet, og erfaringene i de følgende to år har fullt ut bekräftet at denne vurdering er riktig. Slike spesifikke forutsetninger som 1) at det ble mulig å knytte sovjetomveltningen sammen med avslutningen (som var en følge av denne omveltning) av den imperialistiske krig, som til det ytterste hadde utpint arbeiderne og bøndene, 2) at det var mulig for en viss tid å utnytte den kamp på liv og død som de to verdensbeherskende grupper av imperialistiske røvere førte mot hverandre slik at de ikke kunne forene seg med hverandre til kamp mot sovjetfienden, 3) at det var mulig å holde ut en forholdsvis lang borgerkrig, delvis takket være landets kolossale utstrekning og de slette samferdselsmidler, 4) at det fans en så dyptgående borgerlig-demokratisk revolusjonær bevegelse blant bøndene at proletarietets parti kunne overta de revolusjonære krav fra bøndenes parti (det sosial-revolusjonære parti, der flertallet var skarpt fiendtlig overfor bolsjevismen) og takket være proletarietets erobring av den politiske makt virkeliggjøre dem med en gang — slike spesifikke forutsetninger har en ikke nå i Vest-Europa, og slike eller liknende forutsetninger kommer ikke så lett igjen. Blant annet av disse årsaker — ved siden av en rekke andre — er det for Vest-Europa vanskeligere å begynne den sosialistiske revolusjon enn det var for oss.» *Lenin: («Radikalismen» osv., s. 49–50.)*

Disse ord av Lenin må en ikke glemme.

II

TO SÆRDRAG VED OKTOBERREVOLUSJONEN — ELLER OKTOBER OG TROTSKIS TEORI OM DEN PERMANENTE REVOLUSJON

Det er to særdrag ved Oktoberrevolusjonen som en framfor alt må ha klart for seg om en skal skjønne den indre mening i denne revolusjonen og dens historiske betydning.

Hvilke særdrag er det?

Det er for det første den kjensgjerning at proletarietets diktatur hos oss kom til verden som en makt som hadde reist seg på grunnlag av proletarietets forbund med de arbeidende masser av bøndene, på den måten at proletariet ledet disse masser. For det annet er det den kjensgjerning at proletarietets diktatur hos oss festnet seg som resultat av sosialismens seier i et enkelt, kapitalistisk sett lite utviklet land, mens kapitalismen fortsatte å bestå i andre land som kapitalistisk sett var høyere utviklet. Dette betyr naturligvis ikke at Oktoberrevolusjonen ikke har andre særdrag også. Men det er disse to særdragene som er viktige for oss i denne sammenhengen, ikke bare fordi Oktoberrevolusjonens vesen kommer så tydelig fram gjennom dem, men også fordi de så ypperlig avslører den opportunistiske karakter som teorien om den «permanente revolusjon» har.

La oss kort undersøke disse særdrag.

Spørsmålet om de arbeidende masser av småborgerskapet i by og bygd, spørsmålet om å vinne disse masser over på proletarietets side er et overmåte viktig spørsmål for den proletariske revolusjon. Hvem vil det arbeidende folk i by og bygd støtte i kampen om makten, borgerskapet eller proletariet; hvem vil de bli reserven for — for borgerskapet eller proletariet? Dette er det revolusjonens skjebne og stabiliteten i proletarietets diktatur avhenger av. Revolusjonene i Frankrike i 1848 og 1871 led nederlag hovedsakelig fordi bondereservene sto på borgerskapets side. Oktoberrevolusjonen seiret fordi den maktet å ta fra borgerskapet bondereservene, fordi den evnet å vinne disse reservene over på proletarietets side, og fordi proletariet i denne revolusjonen viste seg som den eneste ledende kraft for millionmassene av det arbeidende folk i by og bygd.

Den som ikke har skjønnt dette, vil aldri kunne fatte hverken Oktoberrevolusjonens karakter, det proletariske diktaturets natur eller det som særkjenner den indrepolitikken vår proletariske makt fører.

Proletarietets diktatur er ikke rett og slett et regjerende øvre lag som er blitt «kyndig» «utvalgt» av en «erfaren strategs» omhyggelige hånd og som «skjønnsomt støtter seg på» de og de lag av folket. Proletarietets diktatur er klasseforbundet mellom proletariet og de arbeidende masser av bøndene med det mål å styrte kapitalismen og nå fram til den endelige seier for sosialismen — forutsatt at proletariet er den ledende kraft i dette forbundet.

Altså dreier det seg her ikke om at en undervurderer «en smule» eller overvurderer «en smule» de revolusjonære evner i bondebevegelsen — slik enkelte diplomatiske forsvarere av den «permanente revolusjon» nå ynder å uttrykke seg. Men det er et spørsmål om hvilken karakter den nye proletariske staten som er stått fram som resultat av Oktoberrevolusjonen, skal ha. Det er et spørsmål om karakteren av den proletariske makt, om grunnlaget for det proletariske diktatur selv.

«Proletarietets diktatur,» sier Lenin, «er en særegen form for klasseforbundet mellom proletariet, avantgarden for de arbeidende masser, og de tallrike ikke-proletariske lag av arbeidende (småborgerskapet, de små eiendomsbesittere, bøndene, de intellektuelle, osv.), eller med flertallet av disse; det er et forbund mot kapitalen, et forbund som har til mål å styrte kapitalen fullstendig, undertrykke fullstendig motstanden fra borgerskapet og alle forsøk det gjør på å gjenopprette sitt herredømme, et forbund som har til mål endelig å opprette og konsolidere sosialismen.» («Om folkebedraget med parolene om frihet og likhet,» Samlede verker, bd. XXIV, s. 311, russisk utg.)

Og videre:

«Hvis vi oversetter det latinske, vitenskapelige, historisk-filosofiske uttrykket «proletarietets diktatur» til et enklere språk, betyr det følgende: Bare en bestemt klasse, nemlig byproletariatet, fabrikk- og industriarbeiderne i det hele, er i stand til å lede hele den arbeidende og utbyttede massen i kampen

for å styrte kapitalens åk, under denne omstyrtingen, i kampen for å hevde og befeste seieren, i arbeidet med å skape det nye, sosialistiske samfunnssystemet, i hele kampen for den fullstendige avskaffelse av klassene.» («Et stort tiltak», Lenin: «Marx-Engels-Marxisme», s. 303, norsk utg.)

Dette er teorien om proletariatets diktatur slik Lenin har gitt den.

Et av særdragene ved Oktoberrevolusjonen er at denne revolusjonen er en klassisk virkeliggjøring av Lenins teori om proletariats diktatur.

Det er noen kamerater som tror at denne teorien er en rent «russisk» teori, og at en kan bruke den bare på russiske forhold. Det er ikke riktig. Når Lenin taler om de arbeidende masser i de ikke-proletariske klasser, som blir ledet av proletariatet, har han ikke bare de russiske bønder for øye, men også de arbeidende elementer i grenseområdene av Sovjetunionen som helt til for kort tid siden var russiske kolonier. Lenin tok utrettelig opp og opp igjen at uten et forbund med disse masser av andre nasjonaliteter ville ikke det russiske proletariat kunne seire. I artiklene han skrev om det nasjonale spørsmål og i talene han holdt på kongressene i Den kommunistiske internasjonale, gjentok Lenin stadig at seier for verdensrevolusjonen er umulig uten et revolusjonært forbund, en revolusjonær blokk mellom proletariatet i de framskredne land og de undertrykte folk i de trellbundne kolonier. Men hva er kolonier annet enn de samme undertrykte arbeidende masser og framfor alt — de arbeidende masser av bønder? Hvem kjenner ikke til at spørsmålet om å frigjøre koloniene *i bunn og grunn* er et spørsmål om å frigjøre de arbeidende masser i de ikke-proletariske klasser fra undertrykkelse og utbytting av finanskapitalen?

Men av dette følger at Lenins teori om proletariatets diktatur ikke er en rent «russisk» teori, men en teori som ubetinget gjelder for alle land. Bolsjevismen er ikke bare en russisk foreteelse. «*Bolsjevismen*,» sier Lenin, er «*et forbilde på taktikken for alle*». (Se «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky».)

Dette er det som kjennetegner det første særdrag ved Oktoberrevolusjonen.

Hvorledes forholder det seg nå med Trotskis teori om den «permanente revolusjon» sett ut fra dette særdrag ved Oktoberrevolusjonen?

Vi skal ikke oppholde oss ved Trotskis stilling i 1905, da han «ganske enkelt» glemte bøndene som en revolusjonær kraft, og lanserte parolen «ingen tsar, men en arbeiderregjering», dvs. parolen om en revolusjon uten bøndene. Til og med Radek, denne diplomatiske forsvarer av den «permanente revolusjon» er nå nødt til å innrømme at den «permanente revolusjon» i 1905 var et «sprang ut i tomme luften» bort fra virkeligheten. Nå ser det

ut til at alle innrømmer at det ikke lønner seg å befatte seg mer med dette «sprang ut i tomme luften».

Vi skal heller ikke oppholde oss ved Trotskis stilling under krigen, f. eks. i 1915, da han i sin artikkel «Kampen om makten» med utgangspunkt i at «vi lever i imperialismens tidsrom», at imperialismen «ikke stiller den borgerlige nasjon opp imot det gamle regime, men proletariatet opp imot den borgerlige nasjon», kom til den slutning at bøndernes revolusjonære rolle måtte minke, at parolen om å konfiskere jorda ikke lenger hadde den betydning som den hadde tidligere. Som kjent tok Lenin den gang for seg denne artikkelen av Trotski, anklagde ham for å «fornekte» «bøndernes rolle», og sa at «Trotski hjelper i virkeligheten de liberale arbeiderpolitikere i Russland, som når de «fornekter» bøndernes rolle bare mener at de *ikke ønsker* å reise bønderne til revolusjon». («Om de to linjer i revolusjonen», nov. 1915.)

La oss heller gå over til å ta for oss seinere arbeider av Trotski om dette emne, hans arbeider fra den perioden da det proletariske diktatur allerede hadde vunnet fotfeste og da Trotski hadde mulighet til å ta sin teori om den «permanente revolusjon» opp til ny prøvning i praksis og korrigere sine feil. La oss ta «Forord» til boka «1905», som Trotski skrev i 1922. I dette forordet sier Trotski følgende om den «permanente revolusjon»:

«Det var nettopp i tidsrommet mellom 22. (9.) januar og oktoberstreiken i 1905 at de meninger om karakteren av den revolusjonære utvikling i Russland som har fått navnet teorien om den «permanente revolusjon», utviklet seg hos forfatteren. Denne lærde betegnelse uttrykte den tanke at den russiske revolusjon som umiddelbart står overfor borgerlige mål, likevel ikke kan stanse med disse. Revolusjonen kan ikke makte å løse sine nærmeste borgerlige oppgaver uten at den bringer proletariatet til makten. Men hvis proletariatet har grepet makten, kan det ikke innskrenke seg til de borgerlige rammer for revolusjonen. Tvert om — nettopp for å sikre seieren for seg må den proletariske avantgarden allerede i den første tid den har herredømmet, gjøre de dypeste inngrep, ikke bare i den feudale, men også i den borgerlige eiendom. Ved dette vil proletariatet komme i *fiendtlige sammenstøt* ikke bare med alle grupperinger av borgerskapet som støtter det til å begynne med i dets revolusjonære kamp, men også *med de brede masser av bønderne*, som har hjulpet proletariatet med å komme til makten. Motsetningene i arbeiderregjeringens stilling i et tilbakeleggende land der bondebefolkningen er det overveiende flertall, kan *bare* finne sin løsning i internasjonal målestokk, på den proletariske verdensrevolusjons arena.»¹⁾

Dette er det Trotski sier om sin «permanente revolusjon».

En trenger bare sammenlikne dette sitat med de sitater fra Lenins verker om proletariatets diktatur som er nevnt ovenfor, for å fatte hele den avgrunn som skiller Lenins teori om proletariatets diktatur fra Trotskis teori om den «permanente revolusjon».

Lenin taler om proletariatets *forbund* med de arbeidende lag

1) Uthevet av meg. J. St.

av bøndene som grunnlag for proletariatets diktatur. Hos Trotski derimot blir det til «*fiendtlige sammenstøt*» mellom den «proletariske avantgarde» og «de brede masser av bøndene».

Lenin taler om proletariatets *ledelse* av de arbeidende og utbytete masser. Hos Trotski derimot blir det til «*motsetningene* i arbeiderregjeringens stilling i et tilbakeleggende land der bondebefolkningen er det overveiende flertall».

Ifølge Lenin henter revolusjonen sine krefter i første rekke fra arbeiderne og bøndene i Russland selv. Hos Trotski derimot blir det til at de krefter som skal til *bare* kan hentes «på den proletariske verdensrevolusjons arena».

Men om nå den internasjonale revolusjon skulle bli forsinket? Er det da noen lysning for vår revolusjon? Hos Trotski fins det ingen lysning, for «motsetningene i arbeiderregjeringens stilling... kan bare finne sin løsning . . . på den proletariske verdensrevolusjons arena». Etter denne plan blir det bare ett perspektiv igjen for vår revolusjon: å fortsette å vegetere i sine egne motsetninger og råtne på rota, mens en venter på verdensrevolusjonen.

Hva er proletariatets diktatur ifølge Lenin?

Proletariatets diktatur er en makt som støtter seg på forbundet mellom proletariatet og de arbeidende masser av bøndene for «å styrte kapitalen fullstendig», for «endelig å opprette og konsolidere sosialismen».

Hva er proletariatets diktatur ifølge Trotski?

Proletariatets diktatur er en makt, som kommer til «fiendtlige sammenstøt» med «de brede masser av bøndene» og som *bare* søker å løse «motsetningene» «på den proletariske verdensrevolusjons arena».

Hva er forskjellen mellom denne «teori om den permanente revolusjon» og mensjevikenes kjente teori som fornekte ideen om proletariatets diktatur?

I bunn og grunn er det ingen forskjell på dem.

Det kan ikke være tvil her. Den «permanente revolusjon» er ikke bare en undervurdering av de revolusjonære muligheter i bondebevegelsen. Den «permanente revolusjon» er en undervurdering av bondebevegelsen som fører til å *fornekte* Lenins teori om proletariatets diktatur.

Trotskis «permanente revolusjon» er en avart av mensjevismen.

Slik forholder det seg med det første særdrag ved Oktoberrevolusjonen.

Hva er det som kjennetegner det annet særdrag ved Oktoberrevolusjonen?

Ved å studere imperialismen, særlig under krigen, kom Lenin fram til loven om det ujevne, det sprangvis i den økonomiske

og politiske utvikling i de kapitalistiske land. Etter denne lov foregår utviklingen av de forskjellige foretak, truster, industrigrener og enkelte land ujevnt, ikke i en fast rekkefølge, ikke på den måten at samme trust, samme industrigren eller ett og samme land hele tiden ligger foran, mens de andre truster eller land konsekvent blir liggende etter, i tur og orden, — men den foregår sprangvis, med avbrekk i utviklingen i noen land, og med sprang framover i utviklingen i andre land. Under disse forhold medfører den «helt rettmessige» streben som er å finne i de land som ligger etter og som går ut på å bevare sine gamle posisjoner, og den liksom «rettmessige» streben i de land som har fått forsprang, etter å rive til seg nye posisjoner — at krigerske sammenstøt mellom de imperialistiske land er uunngåelig nødvendig. Slik var det f. eks. med Tyskland, som for et halvt hundre år siden var et tilbakeliggende land sammenliknet med Frankrike og England. Det samme må en si om Japan sammenliknet med Russland. Men som vi vet hadde Tyskland og Japan alt i begynnelsen av det 20. hundreåret gjort et så langt sprang framover at Tyskland hadde gått forbi Frankrike og tok til å presse Englands stilling på verdensmarkedet, mens Japan presset Russland. Som kjent var det nettopp disse motsetninger som førte til den siste imperialistiske krig.

Loven vi har nevnt går ut på følgende:

1. «Kapitalismen er vokst over i et verdenssystem der noen få «framskredne» land kolonials undertrykker og finansielt kveler det overveldende flertall av jordens befolkning». (Lenin, «Imperialismen», i Verker i utvalg, bd. V.)

2. «To, tre røvere som behersker verden og er væpnet til tennene (Amerika, England, Japan), deler dette «bytte» og drar hele verden inn i sin krig om delingen av sitt bytte». (Samme sted.)

3. Som følge av at motsetningene innenfor verdenssystemet med finansiell undertrykking vokser og at krigerske sammenstøt er uunngåelige, blir imperialismens verdensfront lett å ramme gjennom revolusjonen, og et gjennombrudd av denne fronten i enkelte land blir sannsynlig.

4. Dette gjennombrudd kan mest sannsynlig gå for seg på de punkter og i de land der den imperialistiske fronten kjede er svakest, dvs. der hvor imperialismen er dårligst rustet og revolusjonen lettest kan utvikle seg.

5. Som følge av dette er seier for sosialismen i et enkelt land helt ut mulig og sannsynlig, selv om dette land er mindre utviklet kapitalistisk, mens kapitalismen kommer til å bestå videre i de andre land, selv om disse land er mer utviklet kapitalistisk.

Dette er i korthet grunnlaget for Lenins teori om den proletariske revolusjon.

Hva består det annet særdrag ved Oktoberrevolusjonen i?

Det annet særdrag ved Oktoberrevolusjonen består i at denne revolusjon danner et forbilde på bruken av Lenins teori om den proletariske revolusjon i praksis.

Den som ikke har skjønt dette særdraget ved Oktoberrevolusjonen, vil aldri kunne fatte hverken denne revolusjonens internasjonale karakter, dens kolossale internasjonale slagkraft eller dens egenartede utenrikspolitikk.

«Ujevn økonomisk og politisk utvikling er en ubetinget lov for kapitalismen. Derav følger at sosialismens seier til å begynne med er mulig i noen få eller til og med i et enkelt kapitalistisk land, tatt for seg. Det seierrike proletariat i dette land, som hadde ekspropriert kapitalistene og organisert en sosialistisk produksjon i sitt eget land, ville reise seg *mot* resten av verden, og trekke de undertrykte klasser i andre land over på sin side, utløse opprør mot kapitalistene i disse landene, og om nødvendig til og med opptre med militærmakt mot utbytterklassene og deres stater. Den politiske formen for et samfunn hvor proletariatet har seiret ved å styrte borgerskapet, vil være en demokratisk republikk, som mer og mer sentraliserer proletariatets krefter i vedkommende nasjon eller vedkommende nasjoner i kampen mot de stater som ennå ikke er gått over til sosialismen. Det er umulig å avskaffe klassene uten den undertrykte klassen, proletariatets, diktatur. En fri forening av nasjonene i sosialismen er umulig uten en mer eller mindre langvarig, hardnakket kamp fra de sosialistiske republikker mot de tilbakeliggende stater.» («Om parolen Europas forente stater», *Lenin*: «Marx-Engels-Marxisme», s. 211–12, norsk utg.)

Opportunistene i alle land hevder at den proletariske revolusjon bare kan begynne — om den etter deres teori overhodet skal begynne noe sted — i de industrielt utviklede land; at jo mer utviklet disse land er industrielt, dess større er sjansene for sosialismens seier, mens mulighetene for sosialismens seier i et enkelt land — og dessuten et land som er svakt utviklet kapitalistisk — for dem er utelukket som absolutt usannsynlig. Lenin stilte allerede under krigen sin teori om den proletariske revolusjon opp mot opportunistene, og han støttet seg da til loven om den ujevne utvikling i de imperialistiske stater — stilte opp teorien om sosialismens seier i et enkelt land, selv om dette land er mindre utviklet kapitalistisk.

Som kjent har Oktoberrevolusjonen fullt ut bekreftet at Lenins teori om den proletariske revolusjon er riktig.

Hvordan forholder det seg nå med Trotskis «permanente revolusjon», sett i lys av Lenins teori om den proletariske revolusjon?

La oss ta for oss Trotskis brosjyre «Vår revolusjon» (1906). Trotski skriver:

«Uten direkte statlig støtte fra det europeiske proletariat vil arbeiderklassen i Russland ikke kunne holde seg ved makten og forvandle sitt midlertidige herredømme til et varig sosialistisk diktatur. Dette kan det ikke være den ringeste tvil om.»

Hva sier dette sitatet? Det sier at sosialismens seier i et enkelt land, i dette tilfelle Russland, er umulig «uten direkte statlig støtte fra det europeiske proletariat», dvs. før det europeiske proletariat har erobret makten.

Hva har denne «teori» felles med Lenins tese at sosialismens seier «i et enkelt kapitalistisk land» er mulig?

Det er klart at her er ikke noe felles.

Men la oss anta at denne Trotskis brosjyre, som ble gitt ut i 1906 da det var vanskelig å bestemme karakteren av vår revolusjon, inneholder ufrivillige mistak som ikke stemmer helt overens med Trotskis oppfatninger i tiden etter. La oss ta for oss en annen brosjyre av Trotski, hans «Et fredsprogram» som kom ut før Oktoberrevolusjonen i 1917 og som nå (1924) er gitt ut på ny i boka «1917». I denne brosjyre kritiserer Trotski Lenins teori om den proletariske revolusjon, teorien om sosialismens seier i ett land, og stiller opp mot den parolen om Europas forente stater. Han hevder at sosialismens seier i et enkelt land er umulig, at sosialismens seier bare er mulig som en seier i flere av Europas hovedland (England, Russland, Tyskland) som slutter seg sammen til Europas forente stater, eller også er den overhodet umulig. Han sier rett fram at en «seierrik revolusjon i Russland eller England er utenkelig uten revolusjon i Tyskland, og omvendt».

«Den eneste noenlunde konkrete historiske innvending mot parolen om de forente stater,» sier Trotski, «ble gitt i den sveitsiske «Sosialdemokrat» (den gang bolsjevikenes sentralorgan. J. St.) i følgende setning: «Ujevn økonomisk og politisk utvikling er en ubetinget lov for kapitalismen». Av dette trakk «Sosialdemokrat» den slutning at sosialismens seier er mulig i et enkelt land og at det derfor ikke er nødvendig å gjøre proletariatets diktatur i hver enkelt stat avhengig av at Europas forente stater blir opprettet. At den kapitalistiske utvikling i de forskjellige land er ujevn, det er helt ubestridelig. Men denne ujevnhet er selv ytterst ujevn. Det kapitalistiske nivå i England, Østerrike, Tyskland eller Frankrike er ikke det samme. Men i sammenlikning med Afrika og Asia danner alle disse land det kapitalistiske «Europa», som er modent for den sosiale revolusjon. Det at intet land skal «vente» på de andre i sin kamp, er en elementær tanke som det er nyttig og nødvendig å gjenta for at ideen om den parallelle internasjonale aksjon ikke skal bli erstattet med ideen om en avventende internasjonal uvirksomhet. Uten å vente på de andre begynner og fortsetter vi kampen på nasjonal grunn, i full forvisning om at vårt initiativ vil gi kampen i de andre land et støt framover, men hvis dette ikke skulle skje, da ville det være håpløst å tro — det viser så vel historiske erfaringer som teoretiske overveielser — at f. eks. et revolusjonært Russland kunne hevde seg overfor et konservativt Europa eller at et sosialistisk Tyskland kunne bestå isolert i den kapitalistiske verden.»

Som vi ser, så har vi foran oss den samme teori om sosialismens samtidige seier i Europas hovedland, stilt opp i form av en regel som utelukker Lenins revolusjonsteori om sosialismens seier i ett land.

Det sier seg selv at for at sosialismen skal seire *fullstendig*, for

at vi skal ha en *fullstendig* garanti mot at den gamle ordning blir gjenopprettet, er det nødvendig med felles anstrengelser av proletarene i flere land. Det sier seg selv at uten at vår revolusjon fikk støtte fra Europas proletariat, kunne proletariatet i Russland ikke ha holdt stand mot det alminnelige stormløp; og like så lite kunne den revolusjonære bevegelse i Vesten ha utviklet seg i det tempo den begynte med etter det proletariske diktatur i Russland, uten støtte fra den russiske revolusjon. Det sier seg selv at vi trenger støtte. Men hva betyr det at det vesteuropeiske proletariat støtter vår revolusjon? At de europeiske arbeidere har sympati for vår revolusjon, at de er rede til å forpurre imperialistenes planer om intervensjon — er alt dette en støtte, en betydningsfull hjelp? Ja, ubetinget. Uten denne støtte, uten denne hjelp, ikke bare fra de europeiske arbeidere, men også fra koloniene og de avhengige land, ville det proletariske diktatur i Russland vært ille ute. Har denne sympati og denne hjelp sammen med styrken i vår røde armé og det at Russlands arbeidere og bønder var rede til å kjempe til døden for det sosialistiske fedreland — har alt dette vært tilstrekkelig til å slå tilbake imperialistenes angrep og tilkjempe seg de nødvendige forutsetninger for et alvorlig oppbyggingsarbeid? Ja, det har vært tilstrekkelig! Øker denne sympatien eller minker den? Den øker ubetinget! Har vi såleis hos oss gunstige vilkår ikke bare for å drive organiseringen av den sosialistiske økonomi framover, men også for på vår side å kunne hjelpe både de vesteuropeiske arbeidere og de undertrykte folk i Østen? Ja, det har vi. Dette gir den sjuårige historie om det proletariske diktatur i Russland et veltalende vitnesbyrd om. Kan det nektes at det hos oss allerede er begynt et mektig oppsving i arbeidet? Nei, det kan ikke nektes.

Hvilken betydning kan etter alt dette Trotskis erklæring om at det revolusjonære Russland ikke ville kunne hevde seg overfor et konservativt Europa ha?

Den kan bare bety dette: for det første at Trotski ikke følger den indre makt i vår revolusjon, for det annet at Trotski ikke begriper den uvurderlige betydning det har at arbeiderne i Vesten og bøndene i Østen yter vår revolusjon moralsk støtte, for det tredje at Trotski ikke legger merke til den indre sykdom som i dag margstjeler imperialismen.

I sin iver for å kritisere Lenins teori om den proletariske revolusjon, har Trotski i sin brosjyre «Et fredsprogram», som kom ut i 1917 og ble gitt ut på nytt i 1924, ufrivillig slått seg selv på munnen.

Men kanskje også denne brosjyre av Trotski er foreldet og av en eller annen grunn ikke lenger svarer til de meninger han har nå? La oss ta for oss Trotskis siste skrifter, de som er skrevet etter at den proletariske revolusjon har seirét i *et enkelt land*, i

Russland. La oss f. eks. se på Trotskis «Etterord» til det nye opplag av brosjyren «Et fredsprogram», som han skrev i 1922. Her har vi det som han skriver i dette «Etterord»:

«Den påstand som er gjentatt flere ganger i «Et fredsprogram» om at den proletariske revolusjon ikke kan føres seierrikt til ende innenfor en enkelt nasjons rammer, vil kanskje for enkelte lesere synes å være motbevist ved den nesten femårige erfaring som vår sovjetrepublikk har. Men en slik konklusjon ville være ugrunnet. Den kjensgjerning at arbeiderstaten i et enkelt og til på kjøpet tilbakeleggende land kunne hevde seg mot hele verden, vitner om den kolossale kraft i proletariatet, som vil makte å utrette sanne under i andre mer framskredne, mer siviliserte land. Men om vi som stat har hevdet oss politisk og militært, så er vi ennå ikke kommet så langt som til selve det å skape et sosialistisk samfunn — ja vi har ikke engang nærmet oss oppgaven... Så lenge borgerskapet sitter med makten i de andre europeiske stater, er vi i kampen mot den økonomiske isolering tvunget til å søke overenskomst med den kapitalistiske verden; og samtidig kan en si med visshet at en slik overenskomst i beste fall kan hjelpe oss til å lege det ene eller det andre økonomiske sår, gjøre det ene eller det andre skritt framover, men at et virkelig oppsving i den sosialistiske økonomi i Russland vil bli mulig først etter at proletariatet har seiret (uthevet av meg, J. St.) i Europas viktigste land.»

Dette er hva Trotski sier, og han gjør dermed åpenbart vold mot virkeligheten og anstrenger seg hårdnakket for å redde den «permanente revolusjon» fra det endelige sammenbrudd.

Det viser seg at vi — hvordan vi enn prøver å vri oss — ikke bare «ikke er kommet til» oppgaven å skape et sosialistisk samfunn, men også at vi «ikke engang har nærmet oss oppgaven». Den ene eller den andre kan ha gått med et stille håp om «overenskomster med den kapitalistiske verden», men det viser seg at heller ikke dette kommer det noe ut av, for — hvordan vi enn prøver å vri oss — «noe virkelig oppsving i den sosialistiske økonomi» vil det ikke bli så lenge proletariatet ikke har seiret «i Europas viktigste land».

Nåvel, siden seieren i Vesten ennå ikke foreligger, så har den russiske revolusjon bare dette «valg»: enten å råtne på rota, eller utarte til en borgerlig stat.

Det er ikke for ingenting Trotski alt i to samfulle år har talt om «utartingen» i vårt parti.

Det er ikke for ingenting at Trotski i fjor spådde «undergang» for vårt land.

Hvorledes skal en bringe denne besynderlige «teori» i samsklang med Lenins teori om «sosialismens seier i et enkelt land»?

Hvorledes skal en bringe dette besynderlige «perspektiv» i samsklang med Lenins perspektiv, at den nye økonomiske politikk vil gjøre det mulig for oss å «legge fundamentet til den sosialistiske økonomi»?

Hvordan skal en bringe denne «permanente» håpløshet i samsklang med f. eks. disse ord av Lenin:

«Socialismen er alt på det nåværende tidspunkt hverken et spørsmål om en fjern framtid eller en eller annen abstraksjon eller et helgenbilde. Hva helgenbilder angår, så holder vi fast på den gamle, meget ringeaktende mening om dem. Vi har trukket socialismen inn i det daglige liv, og her er det vi må finne oss til rette. Dette er vår dagsoppgave, dette er oppgaven i vårt tidsrom. Tillat meg å slutte med å gi uttrykk for min overbevisning om at hvor tung denne oppgave enn er, hvor ny den enn er sammenliknet med oppgaven vi hadde tidligere, og hvor mange vansker den enn vil stille opp for oss — så vil vi i fellesskap løse denne oppgave for enhver pris, ikke i morgen, men i løpet av noen år, og slik at NEP-Russland vil bli et sosialistisk Russland.» («Tale på plenums møte i Moskva sovjet den 20. nov. 1922.»)

Hvorledes skal en bringe denne «permanente» mangel på utsikt i samklang med f. eks. disse ordene av Lenin:

«...Statens herredømme over alle store produksjonsmidler, statsmakten i proletariatets hender, forbund mellom dette proletariat og de mange millioner småbønder og dvergboender, og å sikre at dette proletariat får ledelsen over bøndene osv. — er ikke det alt som er nødvendig for at vi av kooperasjonen, og bare av kooperasjonen, som vi tidligere har sett ned på og behandlet som kremmeraktig, og som vi i visse henseender også nå, under NEP, gjør rett i å behandle som sådan, er ikke det alt som trengs for å bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn? Dette er ennå ikke selve det å bygge det sosialistiske samfunn, men det er alt som er nødvendig og tilstrekkelig til å bygge det opp.» (Lenin: «Om kooperasjonen».)

Det er klart at her fins det ikke og kan det ikke finnes noen samklang. Trotskis «permanente revolusjon» betyr å fornekte Lenins teori om den proletariske revolusjon, og omvendt betyr Lenins teori om den proletariske revolusjon å fornekte teorien om den «permanente revolusjon».

Manglende tro på evnene og kreftene i vår revolusjon, manglende tro på evnene og kreftene i det russiske proletariat — det er grunnlaget for teorien om den «permanente revolusjon».

Hittil har en vanligvis framhevd bare den ene side av teorien om den «permanente revolusjon», nemlig den manglende tro på de revolusjonære muligheter i bondebevegelsen. Nå må en for rettferds skyld supplere denne side med en annen side — den manglende tro på evnene og kreftene i det russiske proletariat.

Hva er det som skiller Trotskis teori fra mensjevismens alminnelige teori om at sosialismens seier i ett land, og det til med i et tilbakeleggende land, er umulig uten en forutgående seier for den proletariske revolusjon i «de viktigste land i Vest-Europa»?

Når alt kommer til alt, er det ingen skilnad.

Her er ingen tvil mulig. Trotskis teori om den «permanente revolusjon» er en avart av mensjevismen.

I den siste tid har råtnende diplomater tatt til å breie seg i pressen vår, og de legger seg etter å smugle inn teorien om den «permanente revolusjon» som noe som kan bringes i samsvar med leninismen. Naturligvis, sier de, viste denne teorien seg ubrukelig i 1905. Men Trotskis feil består i at han den gang ilte for langt forut, siden

han prøvde å anvende på situasjonen i 1905 noe som den gang ikke kunne anvendes. Men seinere, sier de, i oktober 1917 f. eks., da revolusjonen var fullstendig modnet, viste Trotskis teori seg å være helt på sin plass. Det er ikke vanskelig å gjette seg til at den fremste av disse diplomater er Radek. Hør bare dette:

«Krigen gravde en grøft mellom bøndene, som ville kjempe for å få jord og som higet etter fred, og de småborgerlige partier; krigen brakte bøndene under arbeiderklassen og dens avantgardes — det bolsjevikiske partis — ledelse. Det som ble mulig, var ikke arbeiderklassens og bøndenes diktatur, men et diktatur av arbeiderklassen, som støttet seg på bøndene. Det som Rosa Luxemburg og Trotski i 1905 førte i marken mot Lenin (dvs. den «permanente revolusjon». J. St.) viste seg i virkeligheten å være annen etappe i den historiske utvikling.»

Her er hvert eneste ord en forvrengning.

Det er ikke sant at det som under krigen «ble mulig ikke var arbeiderklassens og bøndenes diktatur, men et diktatur av arbeiderklassen, som støttet seg på bøndene». I virkeligheten var februar-revolusjonen i 1917 en virkeliggjøring av proletariats og bøndenes diktatur i en egenartet sammenfletning med borgerskapets diktatur.

Det er ikke sant at teorien om den «permanente revolusjon», som Radek så unnselig fortier, ble lansert i 1905 av Rosa Luxemburg og Trotski. Sannheten er at denne teori ble lansert av Parvus og Trotski. Nå, ti måneder etter, korrigerer Radek seg selv, idet han holder det for nødvendig å skjelle ut Parvus på grunn av den «permanente revolusjon». Men rettferden krever av Radek at han også skjeller ut kompanjongen til Parvus, Trotski.

Det er ikke sant at den «permanente revolusjon», som ble kastet på skraphaugen av revolusjonen 1905, viste seg å være riktig i «annen etappe av den historiske utvikling», dvs. under Oktober-revolusjonen. Hele forløpet av Oktober-revolusjonen, hele dens utvikling har vist og bevist at teorien om den «permanente revolusjon» er fullstendig bankerott og fullstendig uforenlig med leninismens grunnlag.

Med søtladne talemåter og råttent diplomati lar det seg ikke gjøre å skjule den gapende avgrunn som skiller teorien om den «permanente revolusjon» og leninismen.

III

OM NOEN SÆRDRAG VED BOLSJEVIKENES TAKTIKK I PERIODEN DA OKTOBER BLE FORBEREDT

For å forstå bolsjevikenes taktikk i forberedelsesperioden til Oktober, må en bli klar over i det minste en del spesielt viktige særdrag ved denne taktikk. Dette er så meget mer nødvendig som

nettopp disse særdrag ikke så sjelden blir forbigått i en mengde brosjyrer om bolsjevikenes taktikk.

Hva er det for særdrag?

Det første særdraget. Når en hører Trotski, kunne en tro at det er bare to perioder i historien om forberedelsen av Oktober, rekognoseringsperioden og oppstandsperioden — alt ut over disse to er av det onde. Hva var aprildemonstrasjonen i 1917? «April-demonstrasjonen, som gikk lenger til «venstre» enn den burde, var et rekognoseringsframstøt for å konstatere stemningen blant massene og det gjensidige forhold mellom dem og flertallet i sovjetene.» (Trotski.) Og hva var julidemonstrasjonen i 1917? Etter Trotskis mening «gikk saken i sin dypeste grunn også denne gang ut på en ny og mer omfattende rekognosering i en ny, høyere etappe av bevegelsen». Det er overflødig å si at når det gjelder junidemonstrasjonen i 1917, som ble organisert etter krav fra vårt parti, så var den etter Trotskis mening i enda høyere grad en «rekognosering».

Etter dette skulle en gå ut fra at bolsjevikene allerede i mars 1917 rådde over en ferdig politisk armé av arbeidere og bønder, og når de ikke førte denne arméen til oppstand hverken i april, juni eller juli, men i stedet bare var opptatt med «rekognosering», så skjedde det ene og alene av den grunn at «resultatet av rekognoseringen» den gang ikke bød fram noen gunstige «utgangspunkter».

Det er overflødig å si at denne forenklete framstilling av vårt partis politiske taktikk ikke er noe annet enn en forveksling av den alminnelige militære taktikk med bolsjevikenes revolusjonære taktikk.

I virkeligheten var disse demonstrasjoner i første rekke et resultat av spontant trykk fra massene, et resultat av massenes forbitrelse mot krigen, en forbitrelse som drev dem ut på gaten.

I virkeligheten besto partiets rolle her i å gi de aksjoner som oppsto spontant i massene, form og ledelse i flukt med bolsjevikenes revolusjonære paroler.

I virkeligheten hadde bolsjevikene i mars 1917 ingen ferdig politisk armé, og kunne heller ikke ha det. Bolsjevikene prøvde å skape en slik armé først i løpet av kampene og classesammenstøtene i tiden fra april til oktober 1917 (og skapte den endelig til oktober 1917) — skapte den såvel gjennom aprildemonstrasjonen som gjennom juni- og julidemonstrasjonene, gjennom valgene til distrikts- og bydumaene og gjennom kampen mot Kornilov-kupet og erobringen av sovjetene. En politisk armé er ikke det samme som en militær. Mens en militærkommando begynner krigen først når den har en ferdig armé til sin rådighet, må partiet skape sin armé i selve forløpet av kampen, mens classesammenstøtene utvikler seg, mens massene selv gjennom egen erfaring overbeviser seg om at partiets paroler er riktige, at dets politikk er riktig.

Naturligvis kastet hver slik demonstrasjon samtidig et visst lys over de latente styrkeforhold og var en slags rekognosering, men rekognoseringen var her ikke beveggrunnen til demonstrasjonen, men den naturlige følge av den.

Når Lenin analyserer hendingene foran oktoberoppstanden og sammenlikner dem med hendingene i april–juli, sier han:

«Saken ligger nettopp ikke slik an som foran 3.–4. mai (20.–21. april), 22. (9.) juni og 16. (3.) juli, for da hadde man en *spontan opphisselse* som vi som parti enten ikke maktet å oppfange (3. mai) eller bremsset og utformet til en fredelig revolusjon (22. juni og 16. juli). For den gang visste vi meget godt at sovjetene *ennå* ikke var våre, at bøndene *ennå* trodde på den liberdan-tsjernovske vei og ikke på den bolsjevikiske vei (oppstanden), at vi følgelig ikke kunne ha folkeflertallet bak oss, at det altså var for tidlig å gå til oppstand.» («Brev fra kameratene», Verker i utvalg, bd. VI, s. 310, norsk utg.)

Det er klart at bare med «rekognosering» kommer en ikke langt. Det dreier seg helt opplagt ikke om «rekognosering», men om:

1. at partiet under hele forberedelsesperioden til Oktober i sin kamp urokkelig støttet seg på det spontane oppsving i den revolusjonære massebevegelse;

2. at det, mens det støttet seg på det spontane oppsving, greidde å beholde den hele og fulle ledelse av bevegelsen;

3. at partiet, siden det ledet bevegelsen, hadde lettere for å danne en politisk massearmé for Oktoberoppstanden;

4. at denne politikk måtte føre til at hele forberedelsen til Oktober skjedde under ledelse av *ett* parti, det bolsjevikiske parti.

5. at denne forberedelse av Oktober på sin side førte til at makten i staten som resultat av Oktoberoppstanden falt i hendene på *ett* parti, det bolsjevikiske parti.

Altså, den fulle og hele ledelse gjennom *ett* parti, gjennom det kommunistiske parti, som hovedmomentet i forberedelsen av Oktober – det er det karakteristiske trekk ved Oktoberrevolusjonen, det er det første særdrag ved den bolsjevikiske taktikk i forberedelsesperioden til Oktober.

En trenger vel neppe å bevise at uten dette særdrag ved den bolsjevikiske taktikk ville seier for proletariatets diktatur vært umulig under imperialismen.

Dette skiller Oktoberrevolusjonen fordelaktig fra revolusjonen i Frankrike 1871, der ledelsen i revolusjonen ble delt mellom to partier, og ingen av dem kan en kalle et kommunistisk parti.

Det andre særdraget. Forberedelsen av Oktober ble såleis fullført under ledelse av ett parti, det bolsjevikiske parti. Men hvorledes satte partiet denne ledelse i verk, på hvilken linje ble den realisert? Denne ledelse ble realisert ved å isolere *kompromiss*partiene som de farligste grupperinger i den periode da revolusjonen var på det høyeste – ved å isolere de sosialrevolusjonære og mensjevikene.

Hva består leninismens strategiske grunnregel i?

Den består i erkjennelsen:

1. at den farligste sosiale støtte til revolusjonens fiender i perioden når den revolusjonære avgjørelsen nærmer seg, er *kompromisspartiene*;

2. at det er umulig å styrte fienden (tsarismen eller borgerskapet) uten å isolere disse partier;

3. at en som følge av dette i forberedelsesperioden for revolusjonen må rette det sterkeste skyts mot det mål å isolere disse partiene og rive de brede arbeidende masser løs fra dem.

I den perioden da kampen ble ført mot tsarismen, i perioden med forberedelse til den borgerlig-demokratiske revolusjon (1905–1916), var det liberal-monarkistiske parti, kadettpartiet, den farligste sosiale støtte til tsarismen. Hvorfor? Fordi det var et kompromissparti, et *forsoningsparti* mellom tsarismen og flertallet av folket, dvs. bøndene sett under ett. Det er naturlig at partiet den gang rettet hovedslaget mot kadettene, for uten at kadettene var isolert, var det umulig å gjøre regning med at bøndene ville *bryte* med tsarismen, og uten å ha fått i stand dette brudd var det umulig å regne med seier for revolusjonen. Det var mange som den gang ikke skjønnte dette særdrag ved den bolsjevikiske strategi og angrep bolsjevikene for overdrevent «kadett-eteri», idet de hevdet at bolsjevikenes kamp mot kadettene stilte kampen mot hovedfienden, tsarismen, «i skyggen». Men disse beskyldningene, som var grepet ut av luften, avslørte bare den manglende evne til å forstå den bolsjevikiske strategi, som krever at kompromisspartiet blir isolert for å lette og framskynde seieren over hovedfienden.

En trenger vel neppe å bevise at uten en slik strategi ville det vært umulig med proletariats hegemoni i den borgerlig-demokratiske revolusjon.

Under forberedelsesperioden til Oktober ble tyngdepunktet for de kjempende krefter skjøvet over til et annet plan. Det fans ingen tsar lenger. Kadettpartiet gikk over fra en kompromisskraft til en regjerende kraft, til imperialismens herskende kraft. Kampen sto ikke lenger mellom tsarismen og folket, men mellom borgerskapet og proletariatet. I denne periode var de småborgerlige demokratiske partier — de sosialrevolusjonære og mensjevikene — den farligste sosiale støtte til imperialismen. Hvorfor? Fordi disse partiene på den tid var kompromisspartier, *forsoningspartier* mellom imperialismen og de arbeidende masser. Det er naturlig at hovedslaget fra bolsjevikene den gang ble rettet mot disse partiene, for hvis en ikke isolerte dem, var det uråd å regne med at de arbeidende masser *brøt* med imperialismen, og uten at en hadde fått i stand et slikt brudd, var det umulig å regne med en seier for sovjetrevolusjonen. Det var den gang mange som ikke skjønnte dette særdrag ved den bolsjevikiske

taktikk og anklagde bolsjevikene for «overdrevent hat» til de sosialrevolusjonære og mensjevikene og for at de «glemte» hovedmålet. Men hele forberedelsesperioden til Oktober gir et talende vitnesbyrd om at bare gjennom en slik taktikk kunne bolsjevikene sikre seieren for Oktober-revolusjonen.

Det karakteristiske kjennemerke på denne perioden er at revolusjoneringen av de arbeidende bondemassene fortsatte, at de ble skuffet over de sosialrevolusjonære og mensjevikene, at de vendte seg bort fra disse partiene, at de vendte seg til proletariatet og sluttet direkte opp om det som den eneste konsekvente revolusjonære kraft som var i stand til å skaffe landet fred. Historien i denne periode er historien om kampen mellom de sosialrevolusjonære og mensjevikene på den ene side og bolsjevikene på den annen om de arbeidende bondemasser, for å erobre disse massene. Denne kamp ble avgjort gjennom koalisjonsperioden, gjennom Kerenskiperioden, gjennom at de sosialrevolusjonære og mensjevikene vegret seg mot å konfiskere godseiernes jord, gjennom de sosialrevolusjonære og mensjevikenes kamp for å fortsette krigen, gjennom junioffensiven på fronten, gjennom dødsstraffen for soldatene, gjennom Kornilovoppstanden. Og den ble helt og fullt avgjort til fordel for den bolsjevikiske strategi. For hvis en ikke isolerte de sosialrevolusjonære og mensjevikene, var det umulig å styrte imperialistenes regjering, og uten å styrte denne regjering var det umulig å komme ut av krigen. Politikken å isolere de sosialrevolusjonære og mensjevikene viste seg å være den eneste riktige politikk.

Altå, som grunnlinje for ledelsen av forberedelsen til Oktober: å isolere mensjevikpartiet og det sosialrevolusjonære parti – det er det annet særdrag ved bolsjevikenes taktikk.

En trenger vel neppe å bevise at hadde det ikke vært for dette særdrag ved bolsjevikenes taktikk, ville arbeiderklassens forbund med de arbeidende bondemassene blitt hengende i luften.

Det er betegnende at Trotski i sin «Lærdommene av oktober» ikke eller nesten ikke nevner noe om dette særdrag ved bolsjevikenes taktikk.

Det tredje særdraget. Med sin ledelse av forberedelsen til Oktober tok partiet såleis sikte på å isolere mensjevikpartiet og de sosialrevolusjonæres parti ved å rive de brede masser av arbeidere og bønder løs fra disse partier. Men hvorledes greidde partiet konkret å få i stand denne isolering, hvilken form tok den, hvilken parole ble brukt? Den kom i stand i form av en revolusjonær massebevegelse for sovjetmakten, under parolen «All makt til sovjetene», gjennom kamp for å gjøre sovjetene om fra organer for å mobilisere massene, til organer for oppstand, til maktorganer, til apparat for den nye, proletariske statsbygning.

Hvorfor grep bolsjevikene fatt nettopp i sovjetene som den av-

gjørende organisatoriske løftestang som kunne lette arbeidet med å isolere mensjevikene og de sosialrevolusjonære, som kunne drive den proletariske revolusjons sak framover og som var kalt til å føre de arbeidende millionmasser fram til seier for proletariatets diktatur?

Hva er sovjetene?

«Sovjetene,» sa Lenin allerede i september 1917, «er et nytt statsapparat som for det første gir arbeiderne og bøndene den væpnede makt, og denne makt er ikke løsrevet fra folket som den gamle stående hærs makt, men er på det mest intime forbundet med det; i militær henseende er denne makt uten sammenlikning mektigere enn de tidligere, i revolusjonær henseende kan den ikke erstattes med noe annet. For det annet gir dette apparat en forbindelse med massene, med folkets flertall, en forbindelse som er så intim og uatskillelig, som er så lett å kontrollere og fornye at det ikke engang kunne tenkes noe liknende i det tidligere statsapparat. For det tredje er dette apparat mye mer demokratisk enn de tidligere, da dets medlemmer velges og avsettes etter folkets vilje uten byråkratiske formaliteter. For det fjerde gir det en fast forbindelse med de forskjellige yrker og letter derved de mest ulike reformer av den mest dyptgående karakter uten byråkrati. For det femte gir det organisasjonsformen for fortroppen, dvs. den mest klassebevisste, mest energiske og framskredne del av de *undertrykte* klasser, arbeiderne og bøndene, og er såleis et apparat ved hvis hjelp de undertrykte klassers fortropp kan reise, oppdra, skolere og få *hele* disse klassers *veldige masse* som hittil har stått helt utenfor det politiske liv, utenfor historien, til å følge seg. For det sjette muliggjør det en forening av parlamentarismens fordeler med det umiddelbare og direkte demokratis fordeler, dvs. at i de valgte folkerepresentanter forenes både lovgivningsfunksjonen og *lovenes utøvelse*. I sammenlikning med den borgerlige parlamentarisme er dette et framskritt i demokratiets utvikling som har verdenshistorisk betydning... Hvis de revolusjonære klassers folkelige skaperevne ikke hadde frambrakt sovjetene, ville den proletariske revolusjon i Russland være en håpløs sak, for med det gamle apparat ville proletariatet utvilsomt ikke kunne beholde makten, men å skape et nytt apparat med én gang er umulig.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. VI, s. 257 og 258, norsk utg.)

Dette var grunnen til at bolsjevikene grep tak i sovjetene som det grunnleggende organisatoriske ledd som kunne lette oppgaven å organisere Oktoberrevolusjonen og danne et nytt mektig apparat for et proletarisk statssystem.

Parolen «All makt til sovjetene» gikk gjennom to stadier i sin indre utvikling — det første varte til julinederlaget for bolsjevikene, under dobbeltherredømmet, det annet var tiden etter nederlaget for Kornilov-oppstanden.

I det første stadium betydde denne parole at blokken av mensjevikene og de sosialrevolusjonære med kadettene ble sprengt, at en sovjetregjering av mensjevikene og de sosialrevolusjonære (for sovjetene var på det tidspunkt sosialrevolusjonær-mensjevikiske) ble dannet, at det ble rett til fri agitasjon for opposisjonen (dvs. for bolsjevikene) og fri kamp for partiene innenfor sovjetene, med sikte på at det gjennom denne kamp ville lykkes bolsjevikene å erobre sovjetene og endre sammensetningen av sovjetregjeringen ved en

fredelig utvikling av revolusjonen. Denne plan betydde naturligvis ikke proletarietets diktatur. Men den lettet uten tvil arbeidet med å skape de vilkår som var nødvendige for å sikre diktaturet, for denne planen, som brakte mensjevikene og de sosialrevolusjonære til makten og tvang dem til å sette sin antirevolusjonære plattform ut i livet, framskyndte avsløringen av disse partiers sanne ansikt, framskyndte at de ble isolert og revet løs fra massene. Julinederlaget for bolsjevikene avbrøt imidlertid denne utviklingen, ga generalenes og kadettene kontrarevolusjon overvekten og drev de sosialrevolusjonære og mensjevikene over i armene på denne kontrarevolusjonen. Denne omstendighet tvang partiet til midlertidig å trekke tilbake parolen «All makt til sovjetene», for å stille den opp igjen på ny under et nytt oppsving for revolusjonen.

Nederlaget for Kornilov-oppstanden innledet det annet stadium. Parolen «All makt til sovjetene» ble på nytt satt på dagsordenen. Men nå betydde denne parole ikke lenger det samme som i første stadium. Innholdet i den var blitt endret fra grunnen av. Nå betydde denne parolen et fullstendig brudd med imperialismen og at makten gikk over til bolsjevikene, for flertallet i sovjetene var alt bolsjevikisk. Nå betydde denne parolen at revolusjonen gikk direkte til proletarietets diktatur gjennom oppstand. Ja, enda mer, denne parolen betydde nå at proletarietets diktatur ble organisert og fikk statsform.

Den uvurderlige verdi av taktikken å gjøre sovjetene om til organer for statsmakten, besto i at den rev millionmassene av arbeidende løs fra imperialismen, avslørte mensjevikpartiet og de sosialrevolusjonære som imperialismens redskaper og så og si direkte ledet massene inn på veien til proletarietets diktatur. Altså, politikken å gjøre sovjetene om til organer for statsmakten som den viktigste forutsetning for å få isolert kompromisspartiene og for at proletarietets diktatur skulle seire, — det er det tredje særdraget ved bolsjevikenes taktikk i perioden da de forberedte Oktober.

Det fjerde særdraget. Bildet ville være ufullstendig om vi ikke tok for oss spørsmålet hvordan og hvorfor det lyktes bolsjevikene å gjøre sine partiparoler til paroler for millionmassene, til paroler som drev revolusjonen framover — hvordan og hvorfor det lyktes dem å overbevise ikke bare avantgarden og ikke bare flertallet av arbeiderklassen, men også flertallet av folket om at deres politikk var riktig.

Saken er nemlig den, at for at revolusjonen skal seire — forutsatt at den er en virkelig folkerevolusjon som omfatter millionmasser — er det ikke tilstrekkelig at partiets paroler er riktige. For at revolusjonen skal seire kreves det enda en forutsetning, nemlig at massene gjennom sin egen erfaring selv overbeviser seg om at disse paroler er riktige. Bare i slike tilfelle blir partiets

paroler også paroler for massene selv. Bare da blir revolusjonen en virkelig folkerevolusjon. Et av særdragene ved bolsjevikenes taktikk under forberedelsesperioden til Oktober består i at de forsto å bestemme de veier og vendinger som naturlig leder massene til partiets paroler, så å si fører dem fram til revolusjonens terskel, og som på den måten gjør det lettere for dem på grunnlag av egne erfaringer å skjønne, prøve og erkjenne at disse parolene er riktige. Med andre ord — et av særdragene ved bolsjevikenes taktikk består i at den ikke forveksler de to oppgavene å lede partiet og å lede massene, at den klart ser skilnaden mellom ledelse av disse to forskjellige slag, og at bolsjevikenes taktikk på den måten ikke bare er vitenskapen om ledelsen av partiet, men også vitenskapen om ledelsen av de arbeidende millionmasser.

Et eksempel som illustrerer hvordan dette særdraget ved den bolsjevikiske taktikk ga seg utslag, er den erfaringen som ble gjort i samband med innkallingen og oppløsningen av den konstituerende forsamling.

Som kjent stilte bolsjevikene allerede i 1917 opp parolen om en sovjetrepublikk. Videre er det kjent at den konstituerende forsamling var et borgerlig parlament som etter hele sin natur sto i motsetning til prinsippene for sovjetrepublikken. Hva kom det av at bolsjevikene som gikk inn for en sovjetrepublikk, samtidig krevde av den provisoriske regjering at den straks skulle innkalle den konstituerende forsamling? Hva kom det av at bolsjevikene ikke bare tok del i valgene, men også selv kalte sammen den konstituerende forsamling? Hva kom det av at bolsjevikene holdt det for mulig med en midlertidig kombinasjon av sovjetrepublikken og den konstituerende forsamling — en måned før oppstanden, ved overgangen fra det gamle til det nye?

Dette «kom av» disse grunner:

1. at ideen om den konstituerende forsamling var en av de mest populære ideer blant de brede masser av befolkningen.

2. at parolen om øyeblikkelig å innkalle den konstituerende forsamling gjorde det lettere å avsløre den provisoriske regjeringens kontrarevolusjonære natur.

3. at det for å diskreditere ideen om den konstituerende forsamling i folkemassenes øyne var nødvendig å la disse massene banke på døren til den konstituerende forsamling med sine krav på jord, fred og sovjetmakt — for på den måten å la dem støte sammen med den virkelige, livslevende konstituerende forsamling.

4. at en bare på denne måten kunne gjøre det lettere for massene gjennom egen erfaring å overbevise seg om den konstituerende forsamlings kontrarevolusjonære natur og om at det var nødvendig å jage den fra hverandre.

5. at alt dette naturlig forutsatte muligheten av å tillate en

midlertidig kombinasjon av sovjetrepublikken og den konstituerende forsamling som et av midlene til å overvinne den konstituerende forsamling.

6. at en slik kombinasjon om den var blitt gjort til virkelighet *under forutsetning* av at hele makten ville gå over til sovjetene — til syvende og sist likevel ikke kunne føre til annet enn at den konstituerende forsamling ble underordnet sovjetene, til at den ville bli et vedheng til sovjetene, til at den ville dø smertefritt.

En trenger vel neppe bevise at om bolsjevikene ikke hadde ført en slik politikk, ville det ikke gått så glatt å få jagg den konstituerende forsamling fra hverandre — og heller ikke ville de påfølgende aksjoner fra mensjevikene og de sosialrevolusjonære under parolen «all makt til den konstituerende forsamling», ha falt sammen med slikt bulder og brak som de gjorde.

«Vi tok del i valgene til det borgerlige parlament i Russland, til den konstituerende forsamling i september-november 1917,» sier Lenin. «Var vår taktikk riktig eller ikke?... Hadde ikke vi russiske bolsjevikere i september-november 1917 større rett enn hvilke som helst av kommunistene i Vest-Europa til å gå ut fra at parlamentarismen i Russland politisk hadde overlevd seg selv? Naturligvis hadde vi det, for det vesentlige er *ikke* om de borgerlige parlamenter har eksistert i kort eller lang tid, men i hvilken grad de brede masser av arbeidende er *beredt* (ideologisk, politisk, praktisk) til å godta sovjetordningen og drive bort det borgerlig-demokratiske parlament (eller tillate at det blir drevet bort). At arbeiderklassen i byene, soldatene og bøndene i september-november 1917 som følge av en rekke særlige omstendigheter var overordentlig godt forberedt til å godta sovjetordningen og drive bort selv det mest demokratiske borgerlige parlament, det er en helt ubestridelig og fullt fastslått historisk kjensgjerning. Men ikke desto mindre boikottet bolsjevikene *ikke* den konstituerende forsamling, men tok del i valgene både før og etter at proletariatet hadde erobret den politiske makt.» («Radikalismen» osv., s. 44–45, norsk utg. 1946.)

Hva var så grunnen til at de ikke boikottet den konstituerende forsamling? Fordi, sier Lenin,

«... til og med noen uker før seieren for sovjetrepublikken, ja til og med *etter* en slik seier, er det ikke bare slik at det ikke skader det revolusjonære proletariat å delta i det borgerlig-demokratiske parlament, men det gjør også saken lettere når det gjelder å *bevise* for de tilbakeleggende masser hvorfor slike parlamenter fortjener å bli drevet vekk; det gjør det *lettere* å lykkes med å drive dem vekk, det bidrar til at den borgerlige parlamentarisme «politisk overlever seg selv». (Samme sted, s. 45.)

Det er betegnende at Trotski ikke begriper dette særdraget ved den bolsjevikiske taktikk og rynker på nesen til «teorien» om en kombinerings av den konstituerende forsamling og sovjetene som om det var hilferdingtaktikk.

Han begriper ikke at en slik kombinasjon — *når* parolen om oppstand *har gått ut* og det er sannsynlig at sovjetene vil seire — knyttet sammen med innkallingen av den konstituerende forsam-

ling, er den eneste revolusjonære taktikk, som ikke har noe felles med hilferdingtaktikken å gjøre sovjetene til et vedheng til den konstituerende forsamling, og heller ikke begriper han at når enkelte kamerater har tatt feil i *dette* spørsmål, så gir ikke det ham noen grunn til å drive gjøn med den fullstendig riktige stilling som Lenin og partiet har inntatt til en «kombinert statsform» *under* visse forutsetninger. (Se «Brev til kameratene», okt. 1918.)

Han begriper ikke at hvis ikke bolsjevikene hadde ført denne egenartede politikk i forholdet til den konstituerende forsamling, så ville det ikke lykkes dem å vinne folkets millionmasser for seg, og uten å vinne folkets millionmasser for seg ville de ikke kunnet forvandle Oktoberoppstanden til en dyptgående folkerevolusjon.

Det er interessant å legge merke til at Trotski til og med rynker på nesen til slike ord som «folk», «revolusjonært demokrati» osv. i artikler av bolsjevik, fordi han mener at de er uanstendige i en marxists munn.

Trotski glemmer helt åpnbart at Lenin – utvilsomt en marxist – til og med i september 1917, en måned før diktaturets seier, skrev om «at det er nødvendig at hele makten øyeblikkelig går over til det *revolusjonære demokrati som ledes av det revolusjonære proletariat*». (Lenin: Verker i utvalg, bd. VI, s. 217, norsk utg.)

Trotski glemmer åpnbart at Lenin – utvilsomt en marxist – den gang han siterte det kjente brev fra Marx til Kugelman (fra april 1871) der det heter at «forutsetningen for enhver virkelig folke-revolusjon på fastlandet» er at det byråkratisk-militære statsapparat blir ødelagt, skrev svart på hvitt følgende linjer:

«Særlig oppmerksomhet fortjener den overordentlig dype bemerkning hos Marx om at det å ødelegge det byråkratisk-militære statsapparat danner «forutsetningen for enhver virkelig *folkerevolusjon*». Begrepet «folke»-revolusjon syns merkelig i Marx' munn, og de russiske plekhanovfolkene og mensjevikene, disse etterfølgere av Struve, som så gjerne vil gå for marxister, kunne nok finne på å kalle dette uttrykket hos Marx en «lapsus». De har redusert marxismen til et så fattigslig-liberalt vrangbilde at det for dem ikke eksisterer noe utenfor det å sette den borgerlige og den proletariske revolusjon opp mot hverandre som motsetninger, og selv denne motstilling blir oppfattet på en utrolig livløs måte... Proletariatet utgjorde ikke flertallet i noe land på det europeiske kontinent i 1871. En «folke»-revolusjon som virkelig trekker flertallet av folket med i bevegelsen, kunne det i ordets rette mening bare bli tale om hvis den omfattet både proletariatet og bøndene. Disse to klasser var det som dengang nettopp dannet «folket». Begge er knyttet sammen ved at det «byråkratisk-militære statsmaskineri» kuer, undertrykker og utbytter dem. Å bryte ned dette maskineri, å slå i stykker – det er dette de virkelige interessene til «folket», folkeflertallet, flertallet av arbeiderne og bøndene krever, det er «forutsetningen» for et fritt forbund mellom de fattige bønder og proletariatet, og uten et slikt forbund er ikke demokratiet varig og stabilt og en sosialistisk omdannelse umulig.» («Staten og revolusjonen», kap. III, 1.)

Disse ord av Lenin må en ikke glemme.

Altså, evnen til å overbevise massene gjennom deres egen erfaring om at partiets paroler er riktige, ved at en fører disse massene fram til de revolusjonære posisjoner — evnen til å greie dette som den viktigste forutsetning for å vinne arbeidsfolkets millioner for partiet — det er det fjerde særdraget ved bolsjevikenes taktikk i forberedelsesperioden til Oktober.

Jeg tror at det som er sagt er tilstrekkelig til å ha klart for seg de karakteristiske dragene ved denne taktikk.

IV

OKTOBERREVOLUSJONEN SOM INNLEDNING TIL VERDENSREVOLUSJONEN OG FORUTSETNING FOR DEN

Det er ingen tvil om at universalteorien om den samtidige seier for revolusjonen i de viktigste land i Europa, teorien om at sosialismens seier i *ett* land er umulig — har vist seg å være en kunstig, ikke levedyktig teori. Sju års historie om den proletariske revolusjon i Russland taler ikke for, men mot denne teori. En må forkaste denne teori ikke bare som skjema for utviklingen av verdensrevolusjonen, for den står i motstrid med åpenbare kjensgjerninger. Enda mindre kan en godta den som parole, for den fremmer ikke, men tvert om hemmer initiativet i de enkelte land der det som følge av visse historiske betingelser blir mulig selvstendig å bryte gjennom kapitalens front, for den stimulerer ikke til aktivt angrep på kapitalen i de enkelte land, men til passiv venting på øyeblikket for et «alment oppgjør» — for denne teorien oppdrar ikke proletarene i de enkelte land i den revolusjonære besluttomhets ånd, men i Hamlet-tvilens ånd: «sett nå at de andre ikke kommer og hjelper oss?» Lenin har helt rett når han sier at seieren for proletariatet i ett land er «det typiske tilfelle», mens en «samtidig revolusjon i en rekke land» bare kan være et «sjeldent unntak». («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky».)

Men Lenins teori om revolusjonen innskrenker seg som kjent ikke bare til denne siden av saken. Den er samtidig også teorien om utviklingen av verdensrevolusjonen.¹⁾ Sosialismens seier i ett land er ikke noe mål i seg selv. Revolusjonen i det land der den har seiret må ikke betrakte seg som en størrelse som er seg selv nok, men som en støtte, som et middel for å framskynde seieren for proletariatet i alle land. For revolusjonens seier i ett land, i dette tilfelle Russland, er ikke bare produktet av den ujevne utvikling og økende

¹⁾ Se «Om leninismens grunnlag». J. St.

oppløsning av imperialismen. Den er samtidig innledningen til verdensrevolusjonen og forutsetningen for den.

Det er ingen tvil om at utviklingsveiene for verdensrevolusjonen ikke er så enkle som de kunne synes tidligere, før revolusjonen hadde seiret i *ett* land, før perioden med den utviklede imperialismen som er «terskelen til den sosialistiske revolusjon». For det er kommet til en ny slik faktor som loven om den ujevne utvikling av de kapitalistiske land, som virker under forhold da imperialismen er fullt utviklet — en lov som vitner om at det er uunngåelig med krigerske sammenstøt, at kapitalens verdensfront svekkes alment og at sosialismens seier i enkelte land er mulig. For det er kommet til en slik ny faktor som det veldige sovjetlandet, som ligger mellom Vesten og Østen, mellom sentret for den finansielle utbytting av verden og skueplassen for den koloniale undertrykkelse — et land som bare gjennom selve sin eksistens revolusjonerer hele verden.

Dette er faktorer (jeg ser bort fra andre, mindre viktige) som en må regne med når en vil studere veiene for verdensrevolusjonen.

Tidligere gikk en vanligvis ut fra at revolusjonen ville utvikle seg ved at sosialismens elementer «modnet» jevnt, først og fremst i de mest utviklede, de «framskredne» land. Nå må denne forestillingen endres vesentlig.

«Det har nå utviklet seg et slikt system av internasjonale forhold,» sier Lenin, «at en stat i Europa, nemlig Tyskland, er gjort til slave under de seirende stater. Derne står en rekke stater, og det de eldste stater i Vesten, takket være seieren i den stilling at de kan utnytte denne seieren til å gi de undertrykte klasser hos seg en del uvesentlige innrømmelser — innrømmelser som i alle høve sinker den revolusjonære bevegelse i disse landene og skaper en slags «sosial fred».

«Samtidig kom en hel rekke land, Østen, India, Kina osv. definitivt ut av sitt vante gjenge nettopp som følge av den siste imperialistiske krig. Utviklingen der har definitivt slått inn på den almen-europeiske kapitalistiske kurs. Den samme gjæring er begynt der som i hele Europa. Og det er nå klart for hele verden at de er trukket inn i en utvikling som tvangsmessig må føre til en krise for verdenskapitalismen i sin helhet.»

Som følge av dette og i sammenheng med det «vil de kapitalistiske land i Vest-Europa fullende sin utvikling fram til sosialismen... ikke på en slik måte som vi ventet tidligere. De fullfører den ikke i form av en ensartet «modningsprosess» fram til sosialismen i disse landene, men ved at noen stater utbyttes av andre, ved at den første av de stater som ble beiseiret under den imperialistiske krig, blir utbyttet i samband med utbyttingen av hele Østen. Og på den annen side er Østen nettopp som følge av denne første imperialistiske krig for alvor kommet med i den revolusjonære bevegelse og for alvor trukket inn i den revolusjonære bevegelses alminnelige strøm.» («Heller mindre, men bedre», Verker i utvalg, bd. IX, norsk utg.)

Føyer vi til dette den kjensgjerning at det ikke bare er de be-seirede land og koloniene som blir utbyttet av seierherrene, men at også en del av de seirende land er kommet innenfor det område som utsuges av de mektigste seierherrer, Amerika og England; at mot-

setningene mellom disse landene er en overordentlig viktig faktor i verdensimperialismens oppløsningsprosess; at det i tillegg til disse motsetninger er til stede og utvikler seg de mest dyptgående motsetninger innenfor hvert av disse landene; at alle disse motsetningene blir dypere og skarpere ved den kjensgjerning at den store sovjetrepublikken eksisterer ved siden av disse landene — tar vi alt dette med i regnskapet, så blir bildet av det særegne ved den internasjonale situasjon i større eller mindre grad fullstendig.

Det mest sannsynlige er at verdensrevolusjonen vil utvikle seg slik at en rekke nye land på revolusjonær vis river seg løs fra systemet av imperialistiske stater, og under denne prosessen blir proletariatet i disse landene støttet av proletariatet i de imperialistiske stater. Vi ser at det første land som rev seg løs, det første seierrike land, allerede får støtte av arbeiderne og av de arbeidende masser i de andre land i det hele tatt. Uten denne støtte kunne ikke landet det gjelder greie å holde stillingen. Det er ingen tvil om at denne støtten vil øke og vokse. Like lite er det tvil om at utviklingen av verdensrevolusjonen, prosessen med at en rekke nye land vil rive seg løs fra imperialismen, vil fullbyrde seg hurtigere og grundigere jo bedre sosialismen grunnfester seg i det første landet hvor den har seiret først, jo hurtigere dette landet blir gjort om til en base for å utvikle verdensrevolusjonen, til en brekkstang for å oppløse verdensimperialismen ytterligere.

Om det er riktig at sosialismen ikke kan seire *for godt* i det landet som først har befridd seg, uten felles anstrengelser fra proletarene i noen flere land, så er det likeå riktig at verdensrevolusjonen vil utfolde seg hurtigere og grundigere jo mer effektiv den hjelpen blir som det første sosialistiske land yter arbeiderne og de arbeidende masser i alle andre land.

Hva må denne hjelpen gi seg uttrykk i?

Den må for det første gi seg uttrykk i at det seierrike land:

«... yter et maksimum av det som er mulig å gjennomføre for et enkelt land for å utvikle, støtte og utløse revolusjonen i *alle land*.» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky.»)

For det annet må det gi seg uttrykk i at det «seierrike proletariat» i det ene land

«... som hadde ekspropriert kapitalistene og organisert en sosialistisk produksjon i sitt eget land, ville reise seg... *mot* resten av verden, den kapitalistiske verden, trekke de undertrykte klasser i de andre land over på sin side, utløse opprør mot kapitalistene i disse landene, og om nødvendig til og med opptre med militærmakt mot utbytterklassene og deres stater.» («Om parolen Europas forente stater.»)

Et karakteristisk særdrag ved denne hjelpen fra det seierrike lands side består ikke bare i at den framskynder seieren for pro-

letarene i de andre land, men også i at den ved å lette seieren for dem samtidig *definitivt* trygger seieren for sosialismen i det landet der den først har seiret.

Det mest sannsynlige er at det under verdensrevolusjonens utvikling – ved siden av sentrene for imperialismen i form av enkelte kapitalistiske land og det system disse landene danner i hele verden – vil oppstå sentrer for sosialismen i form av enkelte sovjetland og et system av slike land i hele verden, slik at kampen mellom disse to systemer vil prege historien om utviklingen av verdensrevolusjonen.

«For,» sier Lenin, «en fri forening av nasjonene i sosialismen er umulig uten en mer eller mindre langvarig, hårdnakket kamp mellom de sosialistiske republikker og de tilbakeleggende stater.» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky.»)

Oktoberrevolusjonens verdenshistoriske betydning består ikke bare i at den var en følge av det store initiativ i et enkelt land for å bryte gjennom imperialismens system og at den er det første arnested for sosialismen i et hav av imperialistiske land, men også i at den er første etappe i verdensrevolusjonen og en mektig basis for å utvide den videre.

Derfor er det ikke bare de som glemmer Oktoberrevolusjonens internasjonale karakter og ser seieren for revolusjonen i et enkelt land som en rent nasjonal foreteelse og bare en nasjonal foreteelse, som har urett. Rett har heller ikke de som, selv om de tar med Oktoberrevolusjonens internasjonale betydning i regnskapet, likevel har en tendens til å se denne revolusjonen som noe passivt som bare skal ta imot hjelp utenfra. I virkeligheten er det ikke bare Oktoberrevolusjonen som trenger støtte fra revolusjonen i andre land, men revolusjonen i disse land trenger også støtte fra Oktoberrevolusjonen, for å påskynde og drive framover verket med å styrte verdensimperialismen.

17. desember 1924.

OM SPØRSMÅLENE I LENINISMEN

*Tillegnet Leningradorganisasjonen
av SUKP(b).*

J. Stalin

I

DEFINISJON AV LENINISMEN

I brosjyren «Om leninismens grunnlag» fins den kjente definisjon av leninismen som helt åpenbart har vunnet borgerrett. Den lyder slik:

«Leninismen er marxismen i imperialismens og den proletariske revolusjons epoke. Nærmere bestemt: leninismen er den proletariske revolusjons teori og taktikk i alminnelighet, teorien og taktikken for proletariatets diktatur i særdeleshets.»

Er denne definisjon riktig?

Jeg mener at den er riktig. For det første er den riktig fordi den riktig viser til de historiske røtter for leninismen, og karakteriserer den som marxismen i *imperialismens epoke*, i motsetning til visse av Lenins kritikere som feilaktig tror at leninismen er framstått først etter den imperialistiske krig. For det annet er den riktig fordi den riktig understreker leninismens internasjonale karakter, i motsetning til sosialdemokratiet som hevder at leninismen er brukbar bare innenfor russisk-nasjonale forhold. For det tredje er den riktig fordi den riktig framhever den organiske sammenheng mellom leninismen og Marx' lære, da den jo karakteriserer leninismen som *marxismen* i imperialismens epoke, i motsetning til enkelte som kritiserer leninismen og ikke ser den som en videreutvikling av marxismen, men bare som en gjenreising av marxismen anvendt på den russiske virkelighet.

Alt dette trenger vel ingen særskilt kommentar.

Likevel viser det seg at det i vårt parti fins folk som mener at en må definere leninismen noe annerledes. Såleis mener f. eks. Sinovjev at

«Leninismen er marxismen i de imperialistiske krigers og verdensrevolusjonens epoke, som umiddelbart er innledet i ett land, der bøndene har overvekten.»¹⁾

1) Uthevet av Sinovjev. J. St.

Hva kan de ordene som Sinovjev har understreket, bety? Hva betyr det at en i en definisjon av leninismen tar med Russlands tilbakeleggenhet, at det er et bondeland?

Det betyr at man forvandler leninismen fra en internasjonal proletarisk lære til et produkt av spesifikt russiske forhold.

Det betyr at man opptrer som håndlanger for Bauer og Kautsky, som nekter at leninismen er brukbar for andre land som er kapitalistisk mer utviklet.

Det er unødvendig å legge til at bondespørsmålet har overmåte stor betydning i Russland, at landet vårt er et bondeland. Men på hvilken måte kan denne kjensgjerning ha betydning når vi skal karakterisere leninismens grunnlag? Kom da leninismen til på den måten at den ble utarbeidet bare på russisk grunn og bare for Russland og ikke på imperialismens grunn og for de imperialistiske land i det hele tatt? Er det kanskje slik at verker av Lenin som f. eks. «Imperialismen», «Staten og revolusjonen», «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», ««Radikalismen» — en barnesykdom i kommunismen» osv. bare har betydning for Russland og ikke for alle imperialistiske land overhodet? Er kanskje ikke leninismen en sammenfatning av erfaringene fra den revolusjonære bevegelse i *alle* land? Er kanskje ikke grunnprinsippene i leninismens teori og taktikk gyldige og obligatoriske for de proletariske partier i *alle* land? Hadde Lenin kanskje ikke rett da han sa at «bolsjevismen egner seg som forbilde på taktikken *for alle*»? («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», kap. «Hva er internasjonalisme?») Hadde kanskje Lenin ikke rett når han talte om den «*internasjonale betydning*»¹⁾ som sovjetmakten og grunnprinsippene for den bolsjeviske teori og taktikk har»? (««Radikalismen» osv.», s. 8.) Er de kanskje ikke riktige disse ordene av Lenin:

«I Russland må proletariatets diktatur som følge av den store tilbakeleggenhet og det småborgerlige preg vårt land har, uunngåelig skille seg fra de framskredne land ved visse særdrag. Men grunnkreftene — og grunnformene for den samfunnsmessige produksjon — er de samme i Russland som i hvilket som helst kapitalistisk land, slik at *disse særdragene ikke på noen måte kan berøre det viktigste.*»¹⁾ («Økonomi og politikk i det proletariske diktators periode», 1919.)

Men hvis alt dette er riktig, følger det ikke da at den definisjon av leninismen som Sinovjev har gitt, ikke kan betraktes som riktig?

Hvordan kan en forene denne nasjonalt begrensede definisjon av leninismen med internasjonalismen?

1) Uthevet av meg. J. St.

II

DET VIKTIGSTE I LENINISMEN

I brosjyren «Om leninismens grunnlag» heter det:

«Det fins noen som tror at det grunnleggende i leninismen er bondespørsmålet, at spørsmålet om bøndene, rollen de spiller og betydningen de har, er utgangspunktet for leninismen. Dette er fullstendig uriktig. Grunnspørsmålet i leninismen, det den tar utgangspunkt i, er ikke bondespørsmålet, men spørsmålet om proletariatets diktatur, forutsetningene for å erobre det og befeste det. Bondespørsmålet som spørsmålet om proletariatets forbundsfelle i kampen det fører om makten, er et spørsmål som er avledet av dette.»

Er denne grunnsetning riktig?

Jeg mener at den er riktig. Denne grunnsetningen framgår i sin helhet av definisjonen av leninismen. Og selvsagt — hvis leninismen er den proletariske revolusjons teori og taktikk og proletariatets diktatur danner grunninnholdet i den proletariske revolusjon, så er det klart at det viktigste i leninismen er spørsmålet om proletariatets diktatur, og at det grunnleggende består i å utarbeide, begrunne og konkretisere dette spørsmål.

Ikke desto mindre er Sinovjev øyensynlig ikke enig i denne grunnsetningen. I en artikkel han har skrevet, «Til minne om Lenin», sier han:

«Spørsmålet om bøndenes rolle er, som jeg alt har sagt, *grunnspørsmålet*¹⁾ i bolsjevismen, i leninismen.»

Denne Sinovjevs tese går, som en ser, helt ut fram av hans uriktige definisjon av leninismen. Derfor er den like uriktig som hans definisjon av leninismen er det.

Er Lenins tese om at proletariatets diktatur er «grunninnholdet i den proletariske revolusjon» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», kap. «Hvordan Kautsky forvandler Marx til en ordinær liberaler.»), riktig? Naturligvis er den riktig. Er Lenins tese om at leninismen er den proletariske revolusjons teori og taktikk riktig? Jeg mener den er det. Men hva følger så av dette? Av dette følger at grunnspørsmålet i leninismen, utgangspunktet for den, grunnlaget for den er spørsmålet om proletariatets diktatur.

Er det kanskje ikke riktig at spørsmålet om imperialismen, spørsmålet om den sprangvise karakter for utviklingen av imperialismen, spørsmålet om sosialismens seier i ett land, spørsmålet om proletariatets stat, spørsmålet om sovjetformen for denne stat, spørsmålet om partiets rolle i systemet med proletariatets diktatur, spørsmålet om veiene for å bygge opp sosialismen — er det ikke riktig at alle disse spørsmålene danner grunnlaget, fundamentet for idéen om proletari-

1) Uthevet av meg. J. St.

atets diktatur? Er det kanskje ikke riktig at det ville være utenkelig å utarbeide bondespørsmålet ut fra det proletariske diktaturs synspunkt om disse hovedspørsmålene ikke var utarbeidet?

Det er overflødig i denne sammenhengen å si at Lenin kjente bondespørsmålet ut og inn. Det dreier seg heller ikke i denne sammenhengen om å pointere at bondespørsmålet som spørsmålet om forbundsfellene for proletariatet er av den største viktighet for og er en del av grunnspørsmålet, spørsmålet om proletariatets diktatur. Men er det da ikke klart at om leninismen ikke sto overfor grunnspørsmålet, spørsmålet om proletariatets diktatur, så ville det heller ikke være snakk om det spørsmål som er avledet av dette, nemlig spørsmålet om proletariatets forbundsfelle, spørsmålet om bøndene. Er det ikke klart at om leninismen ikke sto overfor det praktiske spørsmål om proletariatets erobring av makten, da ville det heller ikke være snakk om spørsmålet om forbund med bøndene?

Lenin ville ikke være den gigantiske proletariske ideolog han uten tvil er, men bare en alminnelig «bondefilosof» slik litterære spissborgere i utlandet ofte framstiller ham, om han ikke hadde utformet bondespørsmålet på basis av teorien og taktikken for proletariatets diktatur, men på siden av denne basis, utenfor denne basis.

Ett av to:

Enten er bondespørsmålet det grunnleggende i leninismen, og i så tilfelle er leninismen ikke gyldig, ikke obligatorisk for de land som er utviklet kapitalistisk, for de land som ikke er bondeland;

eller også er det grunnleggende i leninismen proletariatets diktatur, og i så tilfelle er leninismen den internasjonale lære for proletarene i alle land, gyldig og obligatorisk for alle land uten unntak — også for de land som er utviklet kapitalistisk.

Her må en treffe sitt valg.

III

SPØRSMÅLET OM DEN «PERMANENTE» REVOLUSJON

I brosjyren «Om leninismens grunnlag» blir «teorien om den permanente revolusjon» vurdert som en «teori» som undervurderer bøndenes rolle. Det heter der:

«Lenin kjempet altså mot tilhengerne av den «permanente» revolusjon, ikke på grunn av spørsmålet om permanenten — for Lenin sto selv på det standpunkt at revolusjonen skulle være uavbrutt — men fordi de undervurderte bøndenes rolle, bøndene som er proletariatets mektige reserve.»

Denne karakteristikk av de russiske «permanentikere» har vært alment anerkjent helt til den siste tid. Likevel kan en ikke se den som uttømmende, enda den stort sett er riktig. Diskusjonen i 1924 på den ene side og en omhyggelig analyse av Lenins verker på den annen, har vist at feilen de russiske «permanentikere» gjorde, ikke bare var at de undervurderte bøndenes rolle, men også at de undervurderte proletariatets krefter og evner til å føre bøndene, og at de manglet tro på ideen om proletariatets hegemoni.

Derfor har jeg i min brosjyre «Oktoberrevolusjonen og de russiske kommunistenes taktikk» (desember 1924) utvidet denne karakteristikk og erstattet den med en annen, mer fullstendig. Om dette sies det følgende i denne brosjyren:

«Hittil har en vanligvis framhevd bare den *ene* side ved teorien om den «permanente revolusjon», nemlig den manglende tro på de revolusjonære muligheter i bondebevegelsen. Nå må en for rettferds skyld supplere denne side med en *annen* side — den manglende tro på evnene og kreftene i det russiske proletariat.»

Dette betyr naturligvis ikke at leninismen går imot ideen om den permanente revolusjon, uten gaseøyne — eller har gått imot den slik den ble satt fram av Marx i firttiårene i forrige hundre-året. Tvert om. Lenin var den eneste marxist som forsto riktig og som utviklet ideen om den permanente revolusjon. Lenin skiller seg i dette spørsmålet fra «permanentikerne» ved at han tok Marx' idé i dens rene skikkelse og gjorde den til en av grunnpillarene i sin teori om revolusjonen, mens «permanentikerne» har forvansket Marx' idé om den permanente revolusjon og gjort den til en livløs bokvisdom. En må ikke glemme at ideen om at den borgerlig-demokratiske revolusjon vokser over i den sosialistiske revolusjon, slik Lenin utviklet den alt i 1905, er en av formene som gir kjøtt og blod til Marx' teori om den permanente revolusjon. Om dette skrev Lenin alt i 1905:

«... vil vi straks begynne, og det nettopp så langt våre krefter, kreftene hos det klassebevisste og organiserte proletariat rekker, å gå over til den sosialistiske revolusjon. *Vi er for den uavbrutte revolusjon.*¹⁾ Vi vil ikke stanse på halvveien...

Uten å henfalle til eventyrpolitikk, uten å svike vår vitenskapelige samvittighet, uten å jage etter lettkjøpt popularitet kan vi si og sier *bare ett*: vi vil av alle krefter hjelpe hele bondebefolkningen med å gjennomføre den demokratiske revolusjon, for at det skal bli desto lettere for oss, proletariatets parti, hurtigst mulig å gå over til en ny og høyere oppgave — den sosialistiske revolusjon.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. III, s. 135, norsk utg.)

Og seksten år seinere, etter at proletariatet hadde erobret makten, skrev Lenin om dette emne:

1) Uthevet av meg. J. St.

«Kautsky, Hilferding, Martov, Tsjernov, Hillquit, Longuet, MacDonald, Turati og de andre riddere av «to og en halv»-marxismen maktet ikke å forstå ... dette gjensidige forhold mellom den borgerlig-demokratiske og den proletarisk-sosialistiske revolusjon. *Den første vokser over i den annen.*¹⁾ Den annen løser i forbifarten spørsmålene i den første. Den annen forankrer den førstes verk. Kampen og bare kampen avgjør i hvilken monn det vil lykkes den annen å vokse ut over den første». («Til fireårsdagen for oktober-revolusjonen», 1921.)

Jeg vil særlig feste oppmerksomheten på det første sitat som er tatt fra Lenins artikkel: «Sosialdemokratiets stilling til bondebevegelsen», offentliggjort 1. (14.) september 1905. Jeg understreker dette til etterretning for dem som ennå påstår at det først var etter at den imperialistiske krig var brutt ut, omkring 1916, Lenin kom fram til idéen om at den borgerlig-demokratiske revolusjon vokser over i den sosialistiske revolusjon, til ideen om den permanente revolusjon. Sitatet vi har anført utelukker enhver tvil om at disse folk sitter fast i et grovt mistak.

IV

DEN PROLETARISKE REVOLUSJON OG PROLETARIATETS DIKTATUR

Hva er det særdragene i den proletariske revolusjon går ut på, sammenliknet med den borgerlige revolusjon?

Forskjellen mellom den proletariske og den borgerlige revolusjon lar seg sammenfatte i fem hovedpunkter:

1. Den borgerlige revolusjon tar vanligvis til under forhold da det alt foreligger mer eller mindre ferdige former for den kapitalistiske ordning — former som er vokst fram i det feudale samfunns skjød og som er modnet allerede før den åpne revolusjon setter inn, mens det når den proletariske revolusjon tar til, mangler, eller praktisk talt mangler, ferdige former for et sosialistisk system.

2. Hovedoppgaven for den borgerlige revolusjon går ut på å gripe makten og bringe den i samklang med den borgerlige økonomi som alt er til stede, mens hovedoppgaven for den proletariske revolusjon går ut på å reise en ny, den sosialistiske økonomi etter at makten er erobret.

3. Den borgerlige revolusjon *avsluttes* vanligvis med at makten blir erobret, mens makterobringen når det gjelder den proletariske revolusjon bare er *begynnelsen* til den, slik at makten blir brukt som brekkstang for å omdanne den gamle økonomi og organisere den nye.

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

4. Den borgerlige revolusjon innskrenker seg til å erstatte den ene utbyttergruppe som sitter med makten, med en annen gruppe av utbyttere, og derfor trenger den ikke knuse det gamle statsmaskineri, mens den proletariske revolusjon fjerner alle grupper av utbyttere fra makten og bringer lederen for alle arbeidende og utbyttede, nemlig klassen av proletarer, til makten, og derfor kan den heller ikke unnlate å ødelegge det gamle statsmaskineri og erstatte det med et nytt.

5. Den borgerlige revolusjon kan ikke sveise millionmassene av arbeidende og utbyttede sammen omkring borgerskapet for noen lengre periode, og det nettopp av den grunn at de er arbeidende og utbyttede, mens den proletariske revolusjon kan og må knytte dem sammen med proletariatet til et varig forbund nettopp fordi de er arbeidende og utbyttede, hvis den proletariske revolusjon vil fylle sin hovedoppgave, som er å befeste proletariatets makt og bygge den nye, sosialistiske økonomi.

Vi kommer her med noen av Lenins grunnsetninger om dette:

«En av grunnskilnadene mellom den borgerlige og den sosialistiske revolusjon,» sier Lenin, «består i at for den borgerlige revolusjon, som vokser fram av feudalismen, oppstår de nye økonomiske organisasjoner gradvis i det gamle samfunns skjød — organisasjoner som litt etter litt omskaper alle sider ved feudalsamfunnet. Den borgerlige revolusjon sto bare foran den ene oppgave: å feie vekk, rydde til side, tilintetgjøre alle lenker i det tidligere samfunn. Enhver borgerlig revolusjon som fyller denne oppgaven, oppfyller dermed alt som blir krevd av den: den styrker veksten i kapitalismen. Den sosialistiske revolusjon står i en helt annen stilling. Jo mer tilbakeleggende det landet er som i kraft av saksbevegelsene i historien måtte innlede revolusjonen, desto vanskeligere er det for dette land å gå over fra de gamle kapitalistiske forhold til de sosialistiske. Til de oppgaver som går ut på å bryte ned, kommer det uhyre vanskelige oppgaver av organisatorisk karakter.» («Foredrag om krig og fred», Verker i utvalg, bd. VII, norsk utg.)

«Hvis ikke folkets skapende kraft i den russiske revolusjon,» fortsetter Lenin, «en kraft som har gjennomgått de store erfaringer fra året 1905, allerede i februar 1917 hadde skapt sovjetene, så hadde den ikke i noe tilfelle evnet å gripe makten i oktober — for framgangen var utelukkende avhengig av at det fans allerede ferdige organisasjonsformer for bevegelsen, som hadde grepet millioner. Denne ferdige form var sovjetene, og derfor ventet det oss slike glimrende resultater på det politiske område, et slikt uavbrutt triumftog som det vi opplevde — for den nye form for den politiske makt var ferdig til stede, og vår oppgave ble bare ved hjelp av noen dekreter å forvandle sovjetmakten fra den kimetilstand den befant seg i de første måneder av revolusjonen, til lovlig anerkjent form — en form som har fått fast fot innenfor den russiske stat — den russiske sovjetrepublikk.» (Samme sted.)

«Det sto ennå igjen to uhyre vanskelige oppgaver,» sier Lenin, «og arbeidet med å løse dem kunne ikke i noe tilfelle bli et triumftog av det slaget vi opplevde for vår revolusjon i de første måneder.» (Samme sted.)

«For det første var det de indre organisatoriske oppgavene, slike som enhver sosialistisk revolusjon står overfor. Forskjellen mellom den sosialistiske og den borgerlige revolusjon består nettopp i at den borgerlige revolusjon finner ferdige former for kapitalistiske forhold, mens sovjetmakten, den proletariske makten, ikke finner slike ferdige forhold — bortsett fra de høyest utviklede

former for kapitalisme som i grunnen bare i ubetydelig omfang har grepet de øvre lag av industrien og så godt som ikke har berørt landbruket ennå. Å organisere regnskapsvesenet, kontrollen med storbedriftene, og å gjøre statens økonomiske organisme om til en eneste stor maskin, til en økonomisk organisme som arbeider slik at hundrer av millioner mennesker blir ledet av en eneste plan — det er den kjempemessige organisatoriske oppgave som er lagt på oss... Med de vilkår vi nå arbeider under kan vi ikke under noen omstendighet mestre denne oppgaven med et skippertak, slik som vi maktet å mestre oppgavene i borgerkrigen.» (Samme sted.)

«Den uhyre vanske nummer to... er det internasjonale spørsmål. Når det falt så lett for oss å gjøre opp med Kerenskis bander, når det lyktes så lett for oss å skape en statsmakt hos oss, når vi uten å anstrenge oss det ringeste fikk dekreteret om sosialisering av jorda og arbeiderkontroll — når vi fikk alt dette så lett, så var det bare fordi vi for et kort tidsrom var beskyttet mot den internasjonale imperialismen som følge av en heldig konstellasjon av forholdene. Den internasjonale imperialismen med hele makten i sin kapital, med sin høyt organiserte militære teknikk som er en virkelig makt, faktisk en festning for den internasjonale kapital — kunne ikke på vilkår, ikke under noen omstendighet leve i fordragelighet med sovjetrepublikken, kunne det ikke ifølge sin objektive stilling og heller ikke ifølge kapitalistklassens økonomiske interesser, som den var et uttrykk for, kunne det ikke som følge av handelsforbindelsene, de internasjonale finansforholdene. En konflikt er her uunngåelig. Vi står her overfor den største vanske som den russiske revolusjon har, dens største historiske problem: at det er nødvendig å løse de internasjonale oppgaver, at det er nødvendig å utløse den internasjonale revolusjon.» (Samme sted.)

Dette er den proletariske revolusjons indre karakter og dens dypeste mening.

Går det an å gjennomføre en slik radikal omveltning i de gamle borgerlige forhold uten en voldelig revolusjon, uten proletariatets diktatur?

Det er klart at det ikke går an. Å tro at en kan gjennomføre en slik revolusjon fredelig, innenfor rammene av det borgerlige demokrati som er tilpasset borgerskapets herredømme, det betyr enten at en har gått fra vettet og har mistet de normale menneskelige begreper, eller det betyr at en grovt og åpent fornektet den proletariske revolusjon.

At sammenhengen er slik, det må understrekes dess mer ettertrykkelig og kategorisk fordi vi har å gjøre med en proletarisk revolusjon som foreløpig har seiret i ett land som er omgitt av fiendtlige kapitalistiske land, og hvis borgerskap den internasjonale kapital ikke kan unnlate å støtte.

Derfor sier Lenin at «å befri den undertrykte klassen er ikke bare umulig uten en voldelig revolusjon, *men lar seg heller ikke gjøre uten å tilintetgjøre* det apparat for statsmakten som den herskende klasse har skapt.» («Staten og revolusjonen».)

«La først flertallet av folket uttale seg for proletariatets parti, mens privateiendommen består, dvs. mens kapitalens makt og åket under den består — først da kan og bør det overta makten», — *slik taler de småborgerlige*

demokrater som kaller seg sosialister, men som faktisk er lakeier for borgerskapet.¹⁾ («Valgene til den konstituerende forsamling og proletariets diktatur», 1919.)

«La først det revolusjonære proletariat styrte borgerskapet, ryste av seg kapitalens åk, slå det borgerlige statsapparat i stykker — da vil det seierrike proletariat hurtig vinne sympati og støtte fra flertallet av de arbeidende ikke-proletariske masser og tilfredsstille dem på bekostning av utbytterne, — sier vi.»¹⁾ (Samme sted.)

«For å vinne flertallet av befolkningen over på sin side,» fortsetter Lenin, «må proletariatet for det første styrte borgerskapet og ta statsmakten. For det annet må det innføre sovjetmakten og samtidig smadre det gamle statsapparat, for med dette undergraver det straks borgerskapets og de småborgerlige kompromissmakers herredømme, autoritet og innflytelse blant flertallet av de ikke-proletariske arbeidende masser. For det tredje må det definitivt tilintetgjøre borgerskapets og de småborgerlige kompromissmakers innflytelse blant flertallet av de ikke-proletariske arbeidende masser ved på revolusjonær vis å tilfredsstille deres økonomiske behov på bekostning av utbytterne.» (Samme sted.)

Dette er de karakteristiske kjennetegn på den proletariske revolusjon.

Hva er nå i sammenheng med dette grunndragene i proletariets diktatur, når en anerkjenner at proletariets diktatur er hovedinnholdet i den proletariske revolusjon?

Her kommer den mest generelle definisjon av proletariets diktatur, slik Lenin har gitt den:

«Proletariets diktatur betyr ikke klassekampens avslutning, men dens fortsettelse i nye former. Proletariets diktatur er klassekampen fra det proletariat som har seiret og erobret den politiske makt, mot borgerskapet som riktignok er beseiret, men ikke er tilintetgjort, ikke er forsvunnet, ikke har opphørt å yte motstand — mot et borgerskap som har forsterket sin motstand.» («Om folkebedraget med parolene om frihet og likhet.»)

Lenin går imot at proletariets diktatur forveksles med en «almenfolkelig» makt som er «kommet til gjennom alminnelige valg», en «klasseløs» makt, og han sier om dette:

«Den klasse som erobret den politiske makt, tok den i bevisstheten om at den tok den alene. Dette ligger i selve begrepet proletariets diktatur. Dette begrepet har bare i det tilfelle mening, når klassen vet at den alene tar den politiske makt i sin hånd, og hverken bedrar seg selv eller andre med taler om en makt som er «almenfolkelig», kommet til gjennom almene valg, sanksjonert av hele folket.» («Tale på den allrussiske kongress av transportarbeiderne», 1921.)

Dette at en klasse har makten, at klassen av proletarer ikke deler og ikke kan dele makten med andre klasser, vil likevel ikke si at den ikke trenger hjelp fra forbundet med de arbeidende og utbyttede masser av andre klasser for å realisere sine mål. Tvert om. Denne makt,

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

én klasses makt, kan bare befestes og gjennomføres fullt ut gjennom en særskilt form for forbund mellom klassen av proletarer og de arbeidende masser av de småborgerlige klasser, framfor alt de arbeidende masser av bøndene.

Hva er det for en spesiell form for forbund, og hva er det som særkjenner den? Står ikke et slikt forbund med de arbeidende masser av andre, ikke-proletariske klasser overhodet i motstrid med idéen om én klasses diktatur?

Det som særkjenner denne spesielle formen for forbund er at proletariatet er den ledende kraft i dette forbund. Det som særkjenner denne spesielle form for forbund er at den som leder staten, den som er ledende i det proletariske diktaturs system er *ett* parti, proletariatets parti, kommunistenes parti, et parti som *ikke deler* og som *ikke kan dele* ledelsen med andre partier.

Som en ser, foreligger det her bare tilsynelatende en motsigelse.

«Proletariatets diktatur,» sier Lenin, «er en *særegen form for klasseforbundet*¹⁾ mellom proletariatet, avantgarden for de arbeidende masser, og de tallrike, ikke-proletariske lag av arbeidende (småborgerskapet, de små eiendomsbesittere, bøndene, de intellektuelle osv.), eller med flertallet av disse; det er et forbund mot kapitalen, et forbund som har til mål å styrte kapitalismen fullstendig, å undertrykke fullstendig motstanden fra borgerskapet og alle forsøk det gjør på å gjenopprette sitt herredømme, et forbund som har til mål definitivt å opprette og konsolidere sosialismen. Det er et forbund av et særskilt slag, som utformer seg i en særegen situasjon, nemlig under de vilkår som hersker mens det raser en borgerkrig. Det er et forbund mellom helhjertede tilhengere av sosialismen og vaklende forbundsfeller, av og til med «nøytrale» (og i det siste tilfelle går forbundet over fra å være en kampoverenskomst til å bli en overenskomst om nøytralitet), et *forbund mellom klasser som økonomisk, politisk, sosialt og ideologisk skiller seg fra hverandre.*»¹⁾ (Lenin: Forord til «Om folkebedraget med parolene om frihet og likhet», Saml. verker, bd. XXIV, s. 311, russisk utg.)

I et av sine instruksjonsforedrag der han polemiserer mot en slik oppfatning av proletariatets diktatur, sier Kamenev:

«Diktaturet er *ikke*¹⁾ en klasses forbund med en annen.»

Jeg tror at Kamenev her særlig har for øye et sted i min brosjyre «Oktoberrevolusjonen og de russiske kommunistenes taktikk», der det heter:

«Proletariatets diktatur er ikke rett og slett et regjerende øvre lag som er blitt «kyndig» «utvalgt» av en «erfaren strategs» omhyggelige hånd og som «skjønnsomt støtter seg på» de og de lag av folket. Proletariatets diktatur er klasseforbundet mellom proletariatet og de arbeidende masser av bøndene med det mål å styrte kapitalen og nå fram til den endelige seier for sosialismen — forutsatt at proletariatet er den ledende kraft i dette forbundet.»

1) Uthevet av meg. J. St.

Jeg holder helt og fullt fast ved denne formulering av proletarietets diktatur, for jeg tror at den fullt ut stemmer overens med den formulering av Lenin som nettopp er nevnt.

Jeg vil påstå at Kamenevs utsagn, at «diktaturet *er ikke* en klasses forbund med en annen», i den uforbeholdne formen det har fått, ikke har noe til felles med Lenins teori om proletarietets diktatur.

Jeg vil påstå at slik kan bare folk tale som ikke har fattet meningen i ideen om sammenslutning, ideen om proletarietets forbund med bøndene, ideen om proletarietets *hegemoni* i dette forbundet.

Slik kan bare folk tale som ikke har forstått denne grunnsetningen av Lenin:

»Bare en overenskomst med bøndene¹⁾ kan redde den sosialistiske revolusjon i Russland, så lenge revolusjonen i de andre land ikke er inntrådt.» («Natural-skatten», 1921.)

Slik kan bare folk tale som ikke har forstått denne grunnsetningen av Lenin:

«Diktaturets høyeste prinsipp¹⁾ er å opprettholde forbundet mellom proletariet og bøndene, slik at proletariet kan hevde den ledende rolle og statsmakten.» («Tale på Kominterns 3. kongress om SUKP(b)s taktikk», samme som ovenfor, s. 460.)

Lenin understreker et av de viktigste mål diktaturet har, nemlig å undertrykke utbytterne, og sier om dette:

«Begrepet diktatur i vitenskapelig mening betyr ikke noe annet enn en makt som ikke er innskrenket av noe, som ikke er hemmet av noen lov, absolutt ikke av noen regler og som støtter seg umiddelbart på vold»... «Diktatur betyr — og skriv det nå bak øret en gang for alle, dere herrer kadetter — en uinnskrenket makt som støtter seg på vold og ikke på loven. Under borgerkrigen kan enhver makt som har seiret, bare være et diktatur.» («Om diktaturspørsmålets historie».)

Men vold er naturligvis ikke det eneste i proletarietets diktatur, selv om det ikke fins noe diktatur uten vold.

«Diktaturet betyr ikke bare vold,» sier Lenin, «enda det er umulig uten vold. Det betyr også en organisering av arbeidet som er høyere enn den tidligere.» («Om folkebedraget osv.»)

Proletarietets diktatur er... «ikke bare bruk av vold mot utbytterne, og ikke engang hovedsakelig bruk av vold. Det økonomiske grunnlaget for denne bruk av revolusjonær vold, garantien for dens effektivitet og framgang er den kjensgjerning at proletarietet representerer og skaper en høyere type av samfunnsmessig organisasjon av arbeidet sammenliknet med kapitalismen. Dette er sakens kjerne. Dette er kilden til kommunismens styrke og garantien for dens uunngåelige seier.» («Et stort tiltak», i «Marx-Engels-Marxisme», s. 302, norsk utg.)

1) Uthevet av meg. J. St.

«Kjernen i det (dvs. diktaturet, J. St.) er organisasjonen og disiplinen hos arbeidsfolkets framskredne avdeling, hos dets fortropp, dets eneste leder, proletariatet, hvis mål er å bygge sosialismen, å avskaffe samfunnets deling i klasser, å gjøre alle medlemmer i samfunnet til arbeidende mennesker, å fjerne grunnlaget for enhver utbytting av mennesker ved mennesker. Dette målet kan ikke nåes med ett slag. Det krever en temmelig lang overgangsperiode fra kapitalismen til sosialismen, fordi omorganiseringen av produksjonen er en vanskelig sak, fordi radikale forandringer på alle livets områder trenger sin tid, og fordi den veldige styrken i vanen med en borgerlig eller småborgerlig livsførsel bare kan overvinnes gjennom langvarig og hardnakket kamp. Derfor omtaler Marx hele perioden med proletariatets diktatur som overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen.» («Hilsen til de ungarske arbeiderne», i «Marx-Engels-Marxisme», s. 299, norsk utg.)

Dette er særdragene ved proletariatets diktatur.

Av dette kan en utlede de tre viktigste sider ved proletariatets diktatur:

1. Proletariatet gjør bruk av makten til å undertrykke utbytterne, forsvare landet, styrke sambandet med proletarene i andre land — til å utvikle revolusjonen og føre den fram til seier i alle land.

2. Proletariatet gjør bruk av makten til å rive de arbeidende og utbyttede masser definitivt løs fra borgerskapet, konsolidere proletariatets forbund med disse masser, trekke dem med i den sosialistiske oppbyggingen, til å lede disse masser gjennom staten.

3. Proletariatet gjør bruk av makten til å organisere sosialismen, avskaffe klassene og gå over til et samfunn uten klasser, et samfunn uten stat.

Det proletariske diktatur er en kombinasjon av alle disse tre sider. Ingen av disse tre sider kan alene gjelde som det *eneste* karakteristiske drag ved proletariatets diktatur — og omvendt er det nok at ett av disse kjennetegn mangler til at diktaturet opphører å være et diktatur under forhold med kapitalistiske omgivelser. Derfor kan en ikke sjalte ut noen av disse tre sidene uten fare for å forvanske begrepet proletariatets diktatur. Bare alle disse tre sider tilsammen gir oss et fullstendig og avsluttet begrep om proletariatets diktatur.

Proletariatets diktatur har sine perioder, sine spesielle former, sine ulike arbeidsmetoder. I borgerkrigsperioden er voldsmomentet i diktaturet særlig iøynefallende. Men derav følger på ingen måte at det i borgerkrigsperioden ikke går for seg oppbyggingsarbeid av noen art. Uten oppbyggende arbeid er det umulig å føre borgerkrigen. I perioden med oppbygging av sosialismen er det derimot diktaturets fredelige, organisatoriske, kulturelle arbeid, den revolusjonærs rettstilstand osv. som er særlig iøynefallende. Men derav følger på ingen måte at voldsmomentet i diktaturet faller bort eller kan falle bort i oppbyggingsperioden. Undertrykkingsorganene, hæren og andre organisasjoner er ikke mindre nødvendige nå i oppbyggingsperioden enn de var det i borgerkrigsperioden. Hvis ikke disse or-

ganene fins, er det ikke mulig med et noenlunde trygget oppbyggingsarbeid for diktaturet. En må ikke glemme at revolusjonen foreløpig har seiret bare i ett land. En må ikke glemme at så lenge det fins en kapitalistisk omverden, vil det også fortsatt være fare for intervensjon — med alle de konsekvenser som denne fare drar med seg.

V

PARTIET OG ARBEIDERKLASSEN I SYSTEMET MED PROLETARIATETS DIKTATUR

Ovenfor har jeg behandlet proletariats diktatur sett ut fra at det er historisk unngåelig ut fra det klassemessige innhold i det, den statskarakter det har, og endelig ut fra de oppgaver av nedbrytende og oppbyggende art som det må løse i løpet av en hel historisk periode som kalles overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen.

Nå må vi ta for oss proletariats diktatur sett ut fra dets struktur, ut fra «mekanismen» i det. Vi må se på den rolle og betydning «transmisjonsremmene», «løftestengene», «styrekrachten» har — alt det som tilsammen utgjør «systemet med proletariats diktatur» (*Lenin*), og som er hjelpemidler for det proletariske diktatur når det utfører sitt daglige arbeid.

Hva er det som er «transmisjonsremmene» og «løftestengene» i systemet med proletariats diktatur? Hva er det som er «styrekrachten»? Hva trenger vi dem til?

Løftestengene eller transmisjonsremmene — det er nettopp proletariats masseorganisasjoner som en ikke kan unnvære når en skal gjøre diktaturet til virkelighet.

Styrekrachten — det er proletariats lengst framskredne tropp, dets avantgarde, som er den ledende grunnkrachten i proletariats diktatur.

Disse transmisjonsremmene, løftestengene, og denne styrekrachten trenger proletariatet, fordi det i kampen for seiren ville stå som en uvæpnet hær overfor den organiserte og væpnede kapital om det ikke hadde dem. Proletariatet må ha disse organisasjoner fordi det ellers uvegerlig ville li nederlag i kampen for å styrte borgerskapet, i kampen for å konsolidere sin makt, i kampen for å bygge opp sosialismen. Systematisk hjelp fra disse organisasjoner, og avantgarden som styrekracht, må til — for uten dem ville det være umulig med et noenlunde varig og fast proletariats diktatur.

Hvilke organisasjoner er det det dreier seg om?

Det er for det første arbeidernes *fagforeninger*, med forgreninger

av dem i hovedstaden og utover i landet i form av en rekke produksjons-, kultur-, opplysnings- og andre organisasjoner. De knytter sammen arbeidere av alle fag. De er ikke partiorganisasjoner. Hos oss med arbeiderklassen ved makten kan vi betegne fagforeningene som den organisasjonsform som omfatter hele klassen. De er en skole i kommunisme. Fra deres rekker kommer de beste folk til ledende arbeid i alle grener av forvaltningen. De formidler sambandet mellom de framskredne og tilbakeliggende elementer innenfor arbeiderklassen. De knytter arbeidermassene sammen med arbeiderklassens avantgarde.

For det annet er det *sovjetene* med deres tallrike forgreninger i hovedstaden og utover landet i form av administrative, økonomiske, militære, kulturelle og andre statlige organisasjoner, og dertil et uhyre antall massesammenslutninger av arbeidende som er oppstått spontant og som omgir de førstnevnte organisasjoner og knytter dem til befolkningen. Sovjetene er masseorganisasjonene av arbeidende i by og bygd. De er ikke partiorganisasjoner. Sovjetene er det umiddelbare uttrykk for proletariatets diktatur. Gjennom sovjetene er det de forskjellige tiltak for å konsolidere diktaturet og bygge opp sosialismen blir satt ut i livet. Gjennom sovjetene realiserer proletariatet sin ledelse av bøndene gjennom staten. Sovjetene knytter millionmassene av arbeidende sammen med proletariatets avantgarde.

For det tredje er det *kooperasjonen* i alle dens former, og med alle dens forgreninger. Den er en masseorganisasjon av de arbeidende, ingen partiorganisasjon — den er en organisasjon som knytter sammen de arbeidende, framfor alt i deres egenskap av konsumenter, men ettersom tiden går også som produsenter (landbrukskooperasjonen). Den får særskilt betydning etter at proletariatets diktatur har konsolidert seg, i den perioden da oppbyggingsarbeidet utfolder seg i bred målestokk. Den letter sambandet mellom avantgarden for proletariatet og massene av bondebefolkningen og gjør det mulig å trekke disse massene med i den sosialistiske oppbyggingen.

For det fjerde er det *ungdomsforbundet*. Dette er en masseorganisasjon av arbeider- og bondeungdom og ingen partiorganisasjon, men den er nært knyttet til partiet. Den har til oppgave å hjelpe partiet med å oppdra den unge generasjon i sosialismens ånd. Den leverer de unge reserver til alle de andre proletariske masseorganisasjoner i alle grener av forvaltningen. Ungdomsforbundet har fått særskilt betydning etter at proletariatets diktatur har konsolidert seg, i perioden da proletariatet er gått til et bredt anlagt kultur- og oppdragelsesarbeid.

Endelig er det proletariatets *parti*, dets avantgarde. Partiets styrke består i at det opptar i seg de beste i proletariatet fra alle

dets masseorganisasjoner. Dets oppgave er å *sammenfatte* arbeidet i alle proletariatets masseorganisasjoner uten unntak, og å *rette* deres virke mot ett mål — det mål å befri proletariatet. Å *sammenfatte* og *rette* dem mot et enhetlig mål er absolutt nødvendig, da det ellers ikke er mulig å oppnå enhet i proletariatets kamp, da det ellers ikke er mulig å lede de proletariske masser i kampen de fører om makten, i kampen de fører for å bygge opp sosialismen. Men å *sammenfatte* og lede arbeidet i proletariatets masseorganisasjoner makter ene og alene avantgarden for proletariatet, dets parti. Bare proletariatets parti, bare kommunistenes parti evner å fylle denne rollen som fremste leder i systemet med proletariatets diktatur.

Hvorfor?

«...for det første fordi partiet er samlepunktet for de beste elementer i arbeiderklassen som har umiddelbar tilknytning til proletariatets partiløse organisasjoner og meget ofte leder dem, for det annet fordi partiet, siden det er samlepunktet for de beste folk i arbeiderklassen, også er den beste skole til å utdanne ledere for arbeiderklassen — ledere som evner å stå i spissen for alle arter av organisasjoner som klassen har, for det tredje fordi partiet som den beste skole for lederne i arbeiderklassen, som følge av sin erfaring og autoritet er den eneste organisasjon som makter å sentralisere ledelsen for proletariatets kamp og såleis gjøre alle arbeiderklassens partiløse organisasjoner overhodet til hjelpeorganer og transmisjonsremmer som forbinder partiet med klassen.» («Om leninismens grunnlag»)

Partiet er den avgjørende ledende kraft i systemet med proletariatets diktatur.

«Partiet er den høyeste form for proletariatets klassemessige sammenslutning.» (*Lenin*).

Altså: *fagforeningene* som proletariatets masseorganisasjoner som knytter partiet sammen med klassen, framfor alt i produksjonen; sovjetene som en masseorganisasjon av de arbeidende som knytter partiet sammen med disse, framfor alt i virke for staten; *kooperasjonen* som en masseorganisasjon hovedsakelig for bøndene, som knytter partiet sammen med massene av bondebefolkningen, framfor alt i det som hører til folkehusholdningen, ved å trekke bøndene med i den sosialistiske oppbygging; *ungdomsforbundet* som en masseorganisasjon for arbeider- og bondeungdommen, en organisasjon som er kalt til å gjøre det lettere for proletariatets avantgarde å oppdra den nye generasjon til sosialismen og utdanne unge reserver; og endelig *partiet* som den avgjørende ledende kraft i systemet med proletariatets diktatur, som er kalt til å lede alle disse masseorganisasjonene — slik er i store drag bildet av «mekanismen» i diktaturet, bildet av «systemet med proletariatets diktatur».

Uten partiet som den avgjørende ledende kraft er det ikke i noen monn mulig med et varig og fast proletariatets diktatur.

Vi får altså, for å tale med Lenin, «i det store og hele et formelt

ikke-kommunistisk, elastisk og forholdsvis omfattende, overordentlig maktfullt proletarisk apparat, og gjennom det er partiet knyttet intimt til *klassen* og *massen*, og blir *klassens diktatur* gjort til virkelighet under ledelse av partiet». (Se «Radikalismen» osv., s. 33.)

Dette betyr naturligvis ikke at partiet kan eller skal erstatte fagforeningene, sovjetene og de andre masseorganisasjonene. Partiet gjør proletarietets diktatur til virkelighet. Men det gjør ikke dette umiddelbart, men ved hjelp av fagforeningene, gjennom sovjetene og forgreningene av dem. Uten disse «transmisjonsremmer» ville et noenlunde fast diktatur være umulig.

«En kan ikke gjøre diktaturet til virkelighet», sier Lenin, «uten at en har noen «transmisjoner» fra avantgarden til massen av den framskredne klasse, og fra denne til massen av de arbeidende.» ... «Partiet suger så å si avantgarden av proletariatet opp i seg, og denne avantgarde setter proletariatets diktatur ut i livet. Og uten et slikt fundament som fagforeningene, kan en ikke gjøre diktaturet til virkelighet, kan en ikke utøve de statlige funksjoner. De må utøves *gjennom*¹⁾ en rekke spesielle institusjoner, som på sin side også må være av en ny type, nemlig *gjennom*¹⁾ sovjetapparatet.» («Om fagforeningene, den nåværende situasjon osv.», Lenin: Samlede verker, bd. XXVI, s. 65 og 64, russisk utg.)

Som det høyeste uttrykk for partiets ledende rolle, f. eks. hos oss her i Sovjetunionen, landet for proletariatets diktatur, må en se den kjensgjerning at ikke et eneste viktig politisk eller organisatorisk spørsmål kommer til avgjørelse gjennom våre sovjet- eller masseorganisasjoner uten ledende anvisninger fra partiet. I *denne mening* kunne en si at proletariatets diktatur i *sitt vesen* er et «diktatur» av proletariatets avantgarde, et «diktatur» av proletariatets parti som dets viktigste ledende kraft. Om dette sa Lenin på Kominterns 2. kongress:

«Tanner erklærer at han er for proletariatets diktatur, men at han forestiller seg proletariatets diktatur litt annerledes enn vi gjør det. Etter hans mening oppfatter vi *egentlig*¹⁾ proletariatets diktatur som et diktatur av proletariatets organiserte og klassebevisste mindretall. Og i sannhet — i kapitalismens tidsalder, da arbeidermassene uopphørlig blir utbyttet og ikke er i stand til å utvikle sine menneskelige evner, er nettopp den omstendighet at arbeidernes politiske partier bare kan omfatte et mindretall av sin klasse det mest karakteristiske for dem. Det politiske parti kan bare omfatte et mindretall av klassen, på samme måten som de virkelig klassebevisste arbeidere i ethvert kapitalistisk samfunn bare danner mindretallet av arbeiderne som helhet. Derfor er vi tvunget til å medgi at bare dette klassebevisste mindretall kan lede og føre de brede masser av arbeiderne. Når kamerat Tanner sier at han er en fiende av partiet, men at han samtidig er for at et mindretall av de best organiserte og mest revolusjonære arbeidere skal vise det samlede proletariatet veien, så sier jeg at det i virkeligheten ikke er noe som skiller mellom oss.» («Tale om det kommunistiske partis rolle på Kominterns 2. kongress.»)

1) Uthevet av meg. J. St.

Men vil nå dette si at en kan sette *likhetstegn* mellom proletarietets diktatur og partiets ledende rolle (partiets «diktatur»), at en kan *identifisere* det første med det siste, at en kan *erstatte* det første med det siste? Selvsagt kan en ikke det. Sorin sier f. eks. at «*proletariatets diktatur er vårt partis diktatur*» (se «Lenins lære om partiet», s. 95, russisk utg.). Som en ser gjør denne tese «partiets diktatur» identisk med proletarietets diktatur. Kan en anerkjenne en slik identifisering som riktig uten å ha forlatt leninismens grunn? Nei, det kan en ikke. Og det av følgende grunner:

For det første. I sitatet fra Lenins tale på Kominterns 2. kongress som står ovenfor, gjør ikke Lenin på noen måte partiets ledende rolle identisk med proletarietets diktatur. Han taler bare om at «bare det klassebevisste mindretall (dvs. partiet. J. St.) kan lede og føre de brede masser av arbeiderne», at altså nettopp i *denne mening* «oppfatter vi *egentlig* proletarietets diktatur som et diktatur av proletarietets organiserte og bevisste mindretall». Når en sier «egentlig», så betyr det vel ennå ikke «fullstendig». Vi sier ofte at det nasjonale spørsmål egentlig er et bondespørsmål. Og det er fullt ut riktig. Men likevel betyr ikke det at det nasjonale spørsmål faller sammen med bondespørsmålet, at bondespørsmålet har samme omfang som det nasjonale spørsmål, at bondespørsmålet er identisk med det nasjonale spørsmål. En trenger ikke bevise at det nasjonale spørsmål i sitt omfang er videre og har mer innhold enn bondespørsmålet. Analogt med dette må en si det samme om partiets ledende rolle og om proletarietets diktatur. Når partiet gjør proletarietets diktatur til en realitet, og når proletarietets diktatur i denne mening *egentlig* er et «diktatur» av proletarietets parti, så vil det likevel ikke si at «partiets diktatur» (ledende rolle) er *identisk* med proletarietets diktatur, at det første er lik det annet i omfang. En trenger ikke å bevise at proletarietets diktatur etter sitt omfang er videre og har mer innhold enn partiets ledende rolle. Partiet setter proletarietets diktatur ut i livet, men det er *proletariatets diktatur* og ikke noe annet. Den som setter likhetstegn mellom partiets ledende rolle og proletarietets diktatur, han erstatter proletarietets diktatur med partiets «diktatur».

For det andre. Ikke et eneste viktig vedtak av proletarietets masseorganisasjoner kommer i stand uten retningslinjer fra partiet. Det er helt riktig. Men betyr det at proletarietets diktatur er *uttømt* i og med retningslinjene fra partiet? Betyr det at en av den grunn kan gjøre retningslinjene fra partiet og proletarietets diktatur til like størrelser? Naturligvis ikke. Proletarietets diktatur består i at partiet gir retningslinjer, sammen med at proletarietets masseorganisasjoner gjennomfører disse retningslinjene, sammen med at hele befolkningen setter dem om i handling. Som vi ser har vi her å gjøre med en hel rekke overganger og mellomtrinn, og dette er langt fra

et uviktig moment i proletariatets diktatur. Fra retningslinjene kommer fra partiet og til de blir satt ut i livet — mellom disse trinn ligger følgelig viljen og handlingen hos dem som blir ledet, viljen og handlingene hos klassen, om den er rede til å støtte disse retningslinjene (eller vegrer seg), om den evner (eller ikke evner) å gjennomføre retningslinjene, om den makter (eller ikke makter) å gjennomføre dem nettopp slik som situasjonen krever det. En trenger vel ikke å bevise at partiet, som har tatt på seg ledelsen, heller ikke kan unnlate å regne med viljen, tilstanden og bevissthetsnivået hos dem som det skal lede, at det ikke kan la være å regne med viljen, tilstanden og bevissthetsnivået hos sin klasse. Den som gjør partiets ledende rolle og proletariatets diktatur til like størrelser, han forveksler derfor klassens vilje og handling med partiets retningslinjer.

For det tredje. «Proletariatets diktatur,» sier Lenin, «er klassekampen som proletariatet fører når det har seiret og tatt den politiske makt.» (Forordet til «Om folkebedraget med parolene om frihet og likhet», Saml. verker, bd. XXIV, s. 311, russisk utg.) Hva er det denne *klassekamp* kan komme til uttrykk i? Den kan komme til uttrykk i en rekke væpnede aksjoner fra proletariatet mot framstøt fra det borgerskap som er styrtet eller mot intervensjon fra borgerskapet i utlandet. Den kan komme til uttrykk i borgerkrig, så lenge proletariatet ennå ikke har konsolidert sin makt. Den kan komme til uttrykk gjennom at proletariatet driver et bredt organiserings- og oppbyggingsarbeid, mens det trekker med seg de brede masser til denne oppgaven når proletariatet alt har konsolidert sin makt. I alle disse tilfelle er den handlende person proletariatet som *klasse*. Det har aldri hendt at partiet, at partiet alene har organisert alle disse aksjoner utelukkende med egne krefter, uten støtte fra klassen. Vanligvis er det slik at partiet bare leder disse aksjonene, og dét bare i den utstrekning det har støtte fra klassen. For partiet kan ikke falle sammen med klassen, det kan ikke erstatte klassen. Trass i den viktige, ledende rollen partiet har, fortsetter det likevel å være bare en *del* av klassen. Den som gjør partiets ledende rolle og proletariatets diktatur til det samme, han forveksler derfor klassen med partiet.

For det fjerde. Partiet gjør proletariatets diktatur til virkelighet. «Partiet er proletariatets umiddelbart regjerende avantgarde, det er lederen.» (Lenin.) For så vidt *overtar* partiet makten, *regjerer* partiet landet. Men dette vil likevel ikke si at partiet gjennomfører proletariatets diktatur utenom statsmakten, uten statsmakten, at partiet styrer landet uavhengig av sovjetene og ikke gjennom dem. Det vil ikke si at en kan likestille partiet med sovjetene, med statsmakten. Partiet er maktens kjerne. Men det er ikke og kan ikke være identisk med statsmakten. «Som regjerende parti,» sier Lenin, «kunne vi ikke annet enn la partiets «spisser» smelte sam-

men med sovjetenes «spisser» — de er sammensmeltet hos oss og vil vedbli å være det.» (Beretning på partiets 10. kongress, Saml. verker, bd. XXVI, s. 208, russisk utg.) Dette er helt riktig. Men med det mener Lenin slett ikke å si at våre sovjetinstitusjoner som helhet, f. eks. vår armé, våre samferdselsmidler, våre økonomiske institusjoner osv., er institusjoner i vårt parti, at partiet kan erstatte sovjetene og deres forgreninger, og at en kan identifisere partiet med statsmakten. Lenin har gjentatte ganger sagt at «sovjet-systemet er proletariatets diktatur», at «sovjetmakten er proletariatets diktatur» («Tesar om demokrati og diktatur», Saml. verker, bd. XXIV, s. 14 og 15, russisk utg.), men har aldri sagt at partiet er statsmakten, at sovjetene og partiet er ett og det samme. Partiet, som teller noen hundre tusen medlemmer, leder sovjetene og deres forgreninger sentralt og lokalt, og disse omfatter flere millioner mennesker, partimedlemmer og partiløse — men det kan og må ikke erstatte dem. Derfor sier Lenin at «diktaturet virkeliggjøres av proletariatet som er organisert i sovjetene, og proletariatet blir ledet av bolsjevikenes kommunistiske parti», at «alt arbeid partiet utfører, går *gjennom*¹⁾ sovjetene, som knytter sammen de arbeidende masser uten hensyn til fag» («Radikalismen» osv., s. 34.), at en må gjøre diktaturet «til virkelighet . . . *gjennom*¹⁾ sovjetapparatet». («Om fagforeningene, den nåværende situasjon osv.») Den som gjør partiets ledende rolle identisk med proletariatets diktatur, han forveksler derfor sovjetene, statsmakten, med partiet.

For det femte. Begrepet proletariatets diktatur er et statsbegrep. Proletariatets diktatur innbefatter ubetinget begrepet vold. Uten vold fins intet diktatur, om en mener diktatur i den nøyaktige betydning av ordet. Lenin definerer proletariatets diktatur som «en statsmakt som støtter seg direkte på vold». («Om avrustningsparolen», 1916, Samlede verker, bd. XIX, s. 315, russisk utg.). Hvis en altså taler om partiets diktatur *overfor klassen av proletarer*, og gjør dette diktatur identisk med proletariatets diktatur, så sier en dermed at partiet i forhold til sin klasse ikke bare skal være leder, ikke bare fører og lærer, men også en slags statsmakt som bruker vold mot den. Den som gjør «partiets diktatur» identisk med proletariatets diktatur, han går derfor stilltende ut fra at en kan bygge partiets autoritet på vold — noe som er absurd og helt ut uforenlig med leninismen. Partiets autoritet hviler på arbeiderklassens tillit. Tillit fra arbeiderklassen kan en imidlertid ikke vinne ved vold — vold kan bare drepe den — men ved at partiet har en riktig teori, en riktig politikk, ved at det arbeider hengivent for arbeiderklassens sak, ved at det er nær knyttet til massene av arbeiderklassen, ved at det er rede til og evner å *overbevise* massene om at parolene det stiller opp er riktige.

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

Men hva følger av dette?

1. Lenin bruker ikke ordet partiets *diktatur* i den nøyaktige mening dette ordet har («en statsmakt som støtter seg på vold»), men i overført mening, i betydningen ledelse.

2. Den som gjør partiets ledende rolle identisk med proletariats *diktatur*, han forvansker Lenin, fordi han uriktig tillegger partiet funksjonen å utøve vold overfor arbeiderklassen som helhet.

3. Den som tillegger partiet den funksjon å utøve vold overfor arbeiderklassen, en funksjon som er fremmed for partiet, han synder mot de elementære krav om det riktige gjensidige forhold mellom avantgarden og klassen, mellom partiet og proletariatet.

Dermed er vi kommet like innpå spørsmålet om det innbyrdes forhold mellom partiet og klassen, mellom partimedlemmer og de partiløse i arbeiderklassen.

Lenin definerer dette innbyrdes forholdet som «*gjensidig tillit*» mellom arbeiderklassens fortropp og arbeidermassene». («Tale om fagforeningene osv.», 1921, Saml. verker, bd. XXVI, s. 235, russisk utg.)

Hva betyr dette?

Det betyr for det første at partiet må lytte våkent til massenes stemme, at det må vise seg oppmerksomt overfor massenes revolusjonære instinkt, at det må studere massenes kamppraksis samtidig med at det på den måten kontrollerer om det fører en riktig politikk, at det altså ikke bare må belære massene, men at det også må lære av dem.

Det betyr for det annet at partiet dagstøtt må vinne tillit hos de proletariske masser, at det må kjempe for å få støtte fra massene gjennom den politikk det fører og arbeidet det gjør, at det ikke må kommandere, men framfor alt overbevise, samtidig som det gjør det lettere for massene på grunnlag av egen erfaring å innse at partiets politikk er den riktige – at partiet altså må være leder, fører, lærer for sin klasse.

Gjør en vold mot disse betingelsene, betyr det at en bryter det riktige innbyrdes forhold mellom avantgarden og klassen, at en undergraver den «*gjensidige tillit*» og at både klasse- og partidisciplinen oppløses.

«Nå innser sikkert nesten alle,» sier Lenin, «at bolsjevikene ikke ville ha kunnet beholde makten i to og en halv måned, for ikke å snakke om to og et halvt år, uten den strengeste, i sannhet jernhårde disiplin i partiet vårt, uten den mest fullstendige og grenseløse støtte til partiet fra hele massen av arbeiderklassen,¹⁾ dvs. alt det i arbeiderklassen som er tenkende, ærlig, selvpoffrende, innflytelsesrikt og i stand til å lede eller dra med seg de tilbakeliggende lag.» («'Radikalismen' osv.», s. 9.)

«Proletariatets diktatur,» sier Lenin videre, «er en hårdnakket kamp, en

1) Uthevet av meg. J. St.

blodig og ublodig, voldelig og fredelig, militær og økonomisk, pedagogisk og administrativ kamp mot det gamle samfunns krefter og tradisjoner. Makten i de mange millioner og atter millioners vaner er den frykteligste makt. Uten et jernhardt parti som er stålsatt i kamp, uten et parti som *nyter tillit hos alt som er ærlig i denne klasse,*¹⁾ uten et parti som forstår å følge stemningen i massene og innvirke på den, er det umulig å føre en slik kamp med framgang.» (Samme sted, s. 30.)

Men hvordan vinner partiet denne tillit og støtte fra klassen? Hvordan utformes den jernhårde disiplin som er nødvendig for proletarietets diktatur, hva er grunnen den vokser fram av?

Om dette sier Lenin følgende:

«Hva er det som holder disiplinen i proletarietets revolusjonære parti oppe? Hva kontrolleres den med, og hva innskjerpes den med? For det første den proletariske fortroppens bevissthet og dens troskap mot revolusjonen, dens utholdenhet, selvpoppfrelse og heltemot. For det annet dens evne til å forbinde seg med, nærme seg, til en viss grad så å si *smelte sammen med de bredeste arbeidende masser,*¹⁾ i første rekke de proletariske, *men også de ikke-proletariske* arbeidende masser. For det tredje riktigheten av den politiske ledelse som denne fortroppen utøver, riktigheten av dens politiske strategier og taktikk, under forutsetning av at de bredeste masser *ved egen erfaring* overbeviser seg om at den er riktig... I et revolusjonært parti som virkelig er i stand til å være partiet til den framskredne klasse som har til oppgave å styrte borgerskapet og omskape hele samfunnet, er disiplin ugjennomførlig uten disse forutsetninger. Uten disse forutsetninger blir forsøk på å skape disiplin uunnagelig bare tomme fraser og skaperi. Og på den annen side kan disse forutsetninger ikke oppstå med én gang. De utarbeides bare gjennom langvarig arbeid og hård erfaring. Utarbeidelsen av dem blir lettet ved at en har en riktig revolusjonær teori, som på sin side ikke er et dogme, men bare utformes endelig i nært samband med praksis i en virkelig massebevegelse og en virkelig revolusjonær bevegelse.» (Samme sted, s. 11.)

Og videre:

«For å seire over kapitalismen må et riktig innbyrdes forhold til mellom det ledende, det kommunistiske parti, den revolusjonære klasse — proletariet — og massen, dvs. de arbeidende og utbyttede som helhet. Bare hvis det kommunistiske parti virkelig er en avantgarde for den revolusjonære klasse, hvis det opptar dens beste representanter i seg, hvis det består av helt bevisste kommunister som er saken hengivne og som er skolert og stålsatt gjennom hårdnakkede revolusjonære kamper, hvis det har forstått å knytte seg uløselig sammen med sin klasses hele liv og gjennom klassen med hele massen av utbyttede, og dessuten å vekke *full tillit* hos denne klasse og *denne masse*¹⁾ — bare da er partiet i stand til å lede proletariet i den skånseløse, avgjørende, siste kamp mot alle kapitalismens krefter. Og proletariet er på sin side bare når det blir ledet av et slikt parti, i stand til å utfolde hele styrken i sitt revolusjonære stormangrep og overvinne den uunnagelige sløvhets og til og med motstand som kommer fra det lille mindretall av et arbeideraristokrati som er korrumpert av kapitalismen, fra de gamle ledere i fagorganisasjonen og kooperasjonen osv., bare da er det i stand til å utfolde hele sin styrke, som på grunn av den økonomiske struktur i det kapitalistiske samfunn uten sammenlikning er forholdsvis større enn den del proletariet utgjør av befolkningen.» («Teser om hovedoppgavene for Den kommunistiske internasjonales 2. kongress», Verker i utvalg, bd. X, norsk utg.)

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

Av disse sitater følger:

1. Partiets autoritet og arbeiderklassens jernhårde disiplin, som er uunnværlig for proletariatets diktatur, bygger ikke på frykt eller «uinnskrenkede» rettigheter for partiet, men på arbeiderklassens tillit til partiet, på den støtten arbeiderklassen gir partiet.

2. Arbeiderklassens tillit til partiet vinner en ikke med ett slag, og ikke ved å bruke vold overfor arbeiderklassen, men ved et langvarig arbeid fra partiet blant massene, ved at partiet har en riktig politikk, ved at partiet har evnen til å overbevise massene om at dets politikk er riktig på grunnlag av massenes egne erfaringer, ved at partiet har evnen til å sikre seg arbeiderklassens støtte, evnen til å lede arbeiderklassens masser.

3. Uten at partiet har en riktig politikk som er styrket gjennom massenes kamperfaring, og uten at det har tillit i arbeiderklassen, har partiet ikke og kan det heller ikke ha noe virkelig førerskap.

4. Partiet, og det at partiet har ledelsen, kan ikke stilles i motsetning til proletariatets diktatur — så sant partiet har tillit hos klassen og dets ledelse er en virkelig ledelse, for uten ledelse gjennom det parti som har arbeiderklassens tillit (partiets «diktatur») er det ikke mulig med et proletarisk diktatur som er noenlunde stabilt.

Hvis ikke disse vilkårene fylles, er partiets autoritet og den jernhårde disiplin enten hule fraser eller hovmod og fantasteri.

Det går ikke an å stille proletariatets diktatur i motsetning til partiets førerskap (partiets «diktatur»). Det går ikke an, fordi partiets førerskap er hovedsaken i proletariatets diktatur, hvis en har for øye et noenlunde stabilt og fullstendig diktatur og ikke f. eks. et av Paris-kommunens type, som ikke var et fullstendig og stabilt diktatur. Det går ikke an, fordi proletariatets diktatur og partiets førerskap så å si ligger på samme aksjonslinje og virker i samme retning.

«Allerede selve problemstillingen «partiets diktatur eller klassens diktatur? ledernes diktatur (parti) eller massenes diktatur (parti)», vitner om en helt utrolig og håpløs begrepsforvirring,» sier Lenin... «Alle kjenner til at massene deler seg i klasser..., at klassene vanligvis og i de fleste tilfelle, i det minste i de moderne, siviliserte land, blir ledet av politiske partier, at de politiske partier som regel ledes av mer eller mindre faste grupper av de mest autoritative, innflytelsesrike, erfarne — de personer som blir valgt til de mest ansvarsfulle postene og som kalles ledere... Av den grunn å gå så langt som til å stille massenes diktatur opp som motsetning til ledernes diktatur i sin alminnelighet, er en latterlig meningsløshet og dumhet.» («Radikalismen» osv., s. 27 og 28.)

Dette er fullstendig riktig. Men denne riktige oppfatning grunner seg på den forutsetning at det er tilstede et riktig innbyrdes forhold mellom avantgarden og arbeidermassene, mellom partiet

og klassen. Den grunner seg på den forutsetning at det innbyrdes forhold mellom avantgarden og klassen er normalt så å si, holder seg innenfor rammen av den «gjensidige tillit».

Men hvordan skal en stille seg hvis det riktige innbyrdes forhold mellom avantgarden og klassen, hvis det «gjensidige tillitsforhold» mellom partiet og klassen er blitt skiplet? Hva skal en gjøre om partiet selv på en eller annen måte tar til å stille seg i motsetning til klassen, gjør vold mot det riktige innbyrdes forhold mellom partiet og klassen, gjør vold mot grunnlaget for den «gjensidige tillit»? Kan slike tilfelle overhodet forekomme? Ja, det kan de. De kan det:

1. *hvis* partiet går over fra å bygge sin autoritet blant massene på sitt arbeid og massenes tillit, til å bygge den på sine «uinnskrenkede» rettigheter;

2. *hvis* partiets politikk er åpenbart uriktig og det ikke vil ta sine feil opp til revisjon og rette dem;

3. *hvis* partiets politikk i det hele er riktig, men massene ennå ikke er rede til å tilegne seg den, og partiet på sin side ikke vil vente eller ikke forstår å vente for å gjøre det mulig for massene på grunnlag av egen erfaring å overbevise seg om at partiets politikk er den riktige.

Vårt partis historie har en hel rekke av slike tilfelle å vise til. De forskjellige grupperinger og fraksjoner i vårt parti led skibbrudd og gikk i oppløsning fordi de gjorde vold mot en av disse forutsetninger og ofte mot alle disse forutsetninger på en gang.

Men av dette følger at en bare hvis følgende vilkår oppfylles, ikke kan tale om et motsetningsforhold mellom proletarietets diktatur og partiets «diktatur» (ledelse):

1. *hvis* en med partiets diktatur overfor arbeiderklassen ikke mener et diktatur i ordets egentlige betydning («en makt, som støtter seg på vold»), men mener partiets ledende rolle, som utelukker bruk av vold overfor klassen som helhet, mot flertallet av klassen, nettopp slik som Lenin mener det;

2. *hvis* partiet har de nødvendige forutsetninger for å være den virkelige leder for klassen, dvs. hvis partiets politikk er riktig, hvis den svarer til klassens interesser;

3. *hvis* klassen, hvis flertallet av klassen aksepterer denne politikk, gjør den til sin egen, takket være partiets arbeid overbeviser seg om at denne politikk er riktig, har tillit til partiet og gir det sin støtte.

Gjør en vold mot disse vilkårene, framkaller det uvegerlig en konflikt mellom partiet og klassen, en spaltning mellom dem, et motsetningsforhold mellom dem.

Kan en påtvinge klassen partiets førerskap med vold? Nei, det

kan en ikke. I hvert fall kan ikke en *slik* ledelse bli særlig varig. Hvis partiet vil holde fram med å være proletariatets parti, må det vite at det framfor alt og hovedsakelig er *leder, fører og lærer* for arbeiderklassen. Vi må ikke glemme de ordene Lenin uttalte om dette i sitt verk «Staten og revolusjonen»:

«Ved at marxismen oppdrar arbeiderpartiet, oppdrar den proletariatets avantgarde, som er i stand til å ta makten og *føre hele folket* til sosialismen, lede og organisere den nye samfunnsordning, være *lærer, leder, fører* for alle arbeidende og utbyttede når de skal forme sitt samfunnsliv uten borgerskapet og mot borgerskapet.» (Verker i utvalg, bd. VII, norsk utg.)

Kan en betrakte partiet som den virkelige leder for klassen hvis det har en politikk som ikke er riktig, hvis politikken det fører kommer i konflikt med klassens interesser? Det kan en selvsagt ikke. I slike tilfelle må partiet om det vil fortsette å være leder, ta sin politikk opp til revisjon — det må korrigere sin politikk, innrømme sine feil og rette på dem. En faktisk hending fra vårt partis historie som en kunne påberope seg som bekreftelse på dette grunnprinsipp, er f. eks. perioden da avleveringsplikten for levnetsmidler ble avskaffet, da arbeider- og bondemassene helt åpent erklærte seg utilfreds med vår politikk, og partiet åpent og ærlig gikk til revisjon av denne politikk. La oss se på det Lenin sa på den 10. partikongress i samband med spørsmålet om å avskaffe avleveringsplikten og innføre den nye økonomiske politikk:

«Vi må ikke prøve å holde noe som helst hemmelig, men vi må erklære uten omsvøp at bøndene er utilfredse med formen for det sambandet vi har opprettet med dem, at de ikke vil ha denne formen for samband og ikke lenger vil leve under slike forhold. Dette er ubestridelig. Denne bøndenes vilje er kommet bestemt til uttrykk. Det er viljen hos de store masser av den arbeidende befolkning dette. Vi må ta hensyn til dette, og vi er tilstrekkelig nøkterne politikere til at vi sier åpent og rett fram: *la oss revidere vår politikk overfor bøndene.*» («*Naturalshatten*», Samlede verker, bd. XXVI, s. 238, russisk utg.)

Er det mulig å opprettholde det standpunkt at partiet skal ta initiativet og ledelsen med å organisere de avgjørende masseaksjoner ene og alene fordi dets politikk generelt sett er riktig, *hvis* denne politikken ennå ikke finner tillit og støtte i klassen, som følge av, la oss si, at klassen er politisk tilbakeliggende — *hvis* det ennå ikke har lyktes for partiet å overbevise klassen om at dets politikk er riktig, som følge av, la oss si, at situasjonen ennå ikke er modnet? Nei, på ingen måte. I slike tilfelle må partiet — hvis det ønsker å være en virkelig leder, forstå å vente, det må forstå å overbevise massene om at dets politikk er riktig, det må hjelpe massene til å overbevise seg om at denne politikk er riktig på grunnlag av deres egne erfaringer.

«Hvis det revolusjonære parti ikke har flertallet i fortroppen av de revolusjonære klasser og i landet,» sier Lenin, «kan det ikke være tale om oppstand.» («Vil bolsjevikene beholde statsmakten?», Verker i utvalg, bd. VI, s. 185, norsk utg.)

«Uten en meningsforandring hos flertallet av arbeiderklassen er revolusjonen umulig, men en slik meningsforandring blir skapt gjennom massenes politiske erfaring.» («'Radikalismen' osv.», s. 70.)

«Den proletariske avantgarde er ideologisk erobret. Det er hovedsaken. Uten at dette er gjort kan en ikke en gang ta det første skritt mot seieren. Men herfra er det ennå temmelig langt igjen til seieren. En kan ikke seire med avantgarden alene. Å kaste avantgarden alene ut i den avgjørende kamp før hele klassen, før de brede masser har tatt standpunkt for enten direkte å støtte avantgarden eller i det minste være velvillig nøytral overfor den, og har vist seg helt ute av stand til å støtte dens motstandere, — det ville ikke bare være en dumhet, men også en forbrytelse. Men for at hele klassen virkelig, for at de brede massene av dem som arbeider og er undertrykt av kapitalen virkelig skal nå fram til et slikt standpunkt, er det ikke nok bare med propaganda og agitasjon. Til det trengs også at disse massene gjør egne politiske erfaringer.» («'Radikalismen' osv.», s. 78.)

Det er kjent at nettopp slik handlet vårt parti i tiden fra Lenins aprilteser til oktoberoppstanden 1917. Og nettopp fordi det handlet etter Lenins retningslinjer, seiret det i oppstanden.

Dette er i hovedtrekkene vilkårene for et riktig innbyrdes forhold mellom avantgarden og klassen.

Hva ligger i det å *lede*, forutsatt at partiets politikk er riktig og det riktige forhold mellom avantgarden og klassen ikke blir skiplet?

Å lede under disse vilkårene vil si: å evne å overbevise massene om at partiets politikk er den riktige, å stille opp og føre gjennom slike paroler som fører massene fram til partiets standpunkter og gjør det lettere for dem å innse på grunnlag av deres egen erfaring at partiets politikk er den riktige, å heve massene opp på partiets bevissthetsnivå, og såleis sikre seg massenes støtte, sikre seg at de er rede til å ta den avgjørende kamp.

Derfor er overbevisningsmetoden grunnmetoden for partiet når det leder klassen.

«Om vi nå i Russland etter to og et halvt år med enestående seire over Russlands og ententens borgerskap ville gjøre «anerkjennelse av diktaturet» til et vilkår for å bli opptatt i fagorganisasjonen, ville vi gjøre en dumhet, ville vi skade vår innflytelse over massene, ville vi hjelpe mensjevikene. For hele oppgaven for kommunistene består i å forstå å *overbevise* de tilbakeleggende, forstå å arbeide *blant* dem, og ikke å *isolere* seg fra dem ved spissfindige, barnslig «radikale» paroler.» («'Radikalismen' osv.», s. 39.)

Dette vil naturligvis ikke si at partiet må overbevise alle arbeidere til siste mann, og at en først kan gå til aksjon etter at en er ferdig med dette, at en ikke kan innlede aksjoner før dette er gjort. Det er på ingen måte slik å forstå. Det betyr bare at partiet

gjennom langvarig revolusjonært arbeid må sikre seg støtte fra flertallet i arbeidermassene, eller i det minste velvillig nøytralitet fra flertallet i klassen, før det går til de avgjørende politiske aksjoner. I motsatt fall ville Lenins grunnsetning om at det er et nødvendig vilkår for en seierrik revolusjon at flertallet av arbeiderklassen blir erobret for partiet, være blottet for enhver mening.

Men hvordan skal en så stille seg til mindretallet, hvis det ikke vil, hvis det ikke samtykker i frivillig å underordne seg flertallet? Kan partiet, og må partiet, som har flertallets tillit, tvinge mindretallet til å underkaste seg flertallets vilje? Ja, det kan det og må det. Ledelsen sikres ved å nytte metoden å overbevise massene, som er partiets grunnmetode når det gjelder å virke på massene. Men dette utelukker ikke at en bruker tvang — det forutsetter det tvert om, når denne tvang grunner seg på den tillit og støtte partiet har hos flertallet av arbeiderklassen, når den settes inn mot mindretallet etter at en har maktet å overbevise flertallet. En bør huske striden om dette spørsmålet i vårt parti i tiden da diskusjonen om fagforeningene gikk for seg. Hva var det for feil opposisjonen den gang gjorde seg skyldig i — hva var feilene som sentralkomiteen for transportarbeiderforbundet gjorde? Var det kanskje det at opposisjonen den gang så bruken av tvang som mulig? Nei, feilen lå ikke i det. Opposisjonens feil lå den gang i at den, siden den var ute av stand til å overbevise flertallet om at det standpunkt den tok var riktig og etter at den hadde mistet flertallets tillit, ikke desto mindre tok til med tvangsforholdsregler, og krevde at det måtte «ruskes grundig opp» blant dem som hadde flertallets tillit.

La oss se på det som Lenin sa den gangen på den 10. partikongress i sin tale om fagforeningene:

«For å opprette de innbyrdes forbindelser og den gjensidige tillit mellom avantgarden for arbeiderklassen og arbeidermassene, skulle en, siden transportarbeidernes sentralkomité hadde gjort et mistak..., ha rettet på dette mistaket. Når en derimot tar til å forsvare dette mistaket, da blir det en kilde til politisk fare. Hvis vi ikke skulle gjøre det ytterste i retning av demokrati for å ta hensyn til de stemninger som Kutusov her gir uttrykk for, ville vi oppleve et politisk sammenbrudd. *Først og fremst må vi overbevise, deretter tvinge. Vi må for enhver pris først overbevise og først deretter tvinge.*¹⁾ Vi har ikke forstått å overbevise de brede masser, og vi har skiplet det riktige forhold mellom avantgarden og massene.» («Tale om fagforeningene», Saml. verker, bd. XVI, s. 235, russisk utg.)

Det samme sier Lenin i sin brosjyre «Om fagforeningene»:

«Vi brukte tvang riktig og med framgang, når vi maktet først å basere den på overbevisningens grunn.»

1) Uthevet av meg. J. St.

Og dette er fullstendig riktig. Hvis ikke disse vilkårene oppfylles, er ingen ledelse mulig. Bare på den måten kan en nemlig sikre partiets aksjonsenhet — i de tilfelle der det dreier seg om partiet, og klassens aksjonsenhet — i de tilfelle der det dreier seg om klassen som helhet. Hvis ikke disse vilkårene oppfylles, blir det spaltning, splid og oppløsning i arbeiderklassens rekker.

Dette er generelt sett grunnprinsippene for en riktig ledelse fra partiets side.

Enhver annen oppfatning av førerskapet er syndikalisme, anarkisme, byråkratisme — hva en vil, bare ikke bolsjevisme, bare ikke leninisme.

En kan ikke stille proletariatets diktatur opp som motsetning til partiets lederskap («diktatur»), hvis det er et riktig innbyrdes forhold mellom partiet og arbeiderklassen, mellom fortroppen og arbeidermassene. Men av dette følger at en enda mindre kan gjøre partiet identisk med arbeiderklassen, gjøre partiets lederstilling («diktatur») identisk med arbeiderklassens diktatur. *Av den grunn* at en ikke kan stille partiets «diktatur» opp i motsetning til proletariatets diktatur, kom Sorin til den gale slutning at *«proletariatets diktatur er vårt partis diktatur»*. Men Lenin taler ikke bare om det utillatelige i en slik motstilling. Han taler samtidig om det utillatelige i å stille «massenes diktatur og ledernes diktatur» opp imot hverandre. Kanskje vi *av den grunn* burde sidestille ledernes diktatur med proletariatets diktatur? Slo vi inn på den veien, så måtte vi si at *«proletariatets diktatur er våre ledes diktatur»*. Men en slik tåpelighet er det jo denne politikken med å stille partiets «diktatur» likt med proletariatets diktatur fører til...

Hvordan ligger saken an hos Sinovjev på dette punktet?

Sinovjev står i virkeligheten på samme standpunkt som Sorin: han gjør partiets «diktatur» identisk med proletariatets diktatur, men det er den forskjell at Sorin uttrykker seg mer åpent og klart, mens Sinovjev «vrir seg». Det er tilstrekkelig om vi tar f. eks. følgende sted i Sinovjevs bok «Leninismen» for å overbevise oss om at det er slik det henger sammen:

«Hva er den ordningen som består i Sovjetunionen sett ut fra klasseinnholdet i den?» sier Sinovjev. «Den er proletariatets diktatur. Hva er den umiddelbare drivfjær for statsmakten i Sovjetunionen? Hvem er det som virkeliggjør arbeiderklassens makt? Det kommunistiske parti! I den mening består *hos oss*¹⁾ *partiets diktatur*. Hva er den juridiske form for statsmakten i Sovjetunionen? Hva er den nye type statsordning som Oktoberrevolusjonen har skapt? Det er sovjetsystemet. Det ene motsier ikke på noen måte det andre.»

At det ene ikke motsier det andre er naturligvis riktig, *forutsatt* at en med partiets diktatur overfor arbeiderklassen som helhet

1) Uthevet av meg. J. St.

mener partiets lederstilling. Men hvordan kan noen av denne grunn sette likhetstegn mellom proletariats diktatur og partiets «diktatur», mellom sovjetsystemet og partiets «diktatur»? Lenin gjorde sovjetsystemet identisk med proletariats diktatur, og han gjorde rett i det, for sovjetene, sovjetene hos oss er organisasjoner som sveiser de arbeidende masser sammen omkring partiet som leder. Men når, hvor og i hvilket av sine verker har Lenin satt likhetstegn mellom partiets «diktatur» og proletariats diktatur, mellom partiets «diktatur» og sovjetsystemet, slik som Sinovjev her gjør det? Proletariats diktatur står ikke i motstrid hverken til partiets lederstilling («diktatur») eller ledernes lederstilling («diktatur»). Skulle vi kanskje av den grunn forkynne at vårt land er det proletariske diktators land, *dvs.* partidiktaturets land, *dvs.* førerdiktaturets land? Men nettopp til denne tåpelighet fører «prinsippet» å likestille partiets «diktatur» med proletariats diktatur, slik Sinovjev stjålet og engstelig forfekter det.

I de mange verkene Lenin har skrevet, har det lyktes meg å finne bare fem tilfelle der Lenin i forbifarten streifer spørsmålet om partiets diktatur.

Det første tilfelle er i samband med en polemikk mot de sosial-revolusjonære og mensjevikene, der han sier:

«Når man bebreider oss for å ha opprettet ett partis diktatur og, som dere har hørt, foreslår oss en sosialistisk enhetsfront, så svarer vi: «Javel, ett partis diktatur!» Det holder vi fast ved og der må vi bli stående, fordi det dreier seg om det partiet som i løpet av årtier har erobret stillingen som avantgarde for hele det samlede fabrikk- og industriproletariatet.» («Tale på folkeopplysningsarbeidernes 1. allrussiske kongress», Samlede verker, bd. XXIV, s. 423, russisk utg.)

Det annet tilfelle er i «Brev til arbeiderne og bøndene i anledning av seieren over Koltsjak». Der sier han:

«Bøndene skremmer de (særlig mensjevikene og de sosial-revolusjonære — alle sammen, til og med «venstre»-elementene blant dem) med busemannen «ett partis diktatur» — bolsjevikenes, kommunistenes parti. Eksemplet med Koltsjak har lært bøndene at de ikke skal være redd busemannen. Enten gods-eiernes og kapitalistenes diktatur (det vil si jernhårde makt) eller arbeiderklassens diktatur.» (Saml. verker, bd. XXVI, s. 436, russisk utg.)

Det tredje tilfelle er i Lenins tale på Kominterns 2. kongress, der han polemiserer mot Tanner. Denne talen har jeg sitert før her.

Det fjerde tilfelle er noen linjer i brosjyren «Radikalismen». Disse stedene er allerede sitert ovenfor.

Om det femte tilfelle er i utkastet til en disposisjon om proletariats diktatur, offentliggjort i 3. bind av «Lenin-arkiv», der det forekommer en undertitel «Ett partis diktatur». (Russisk utg. s. 497.)

Det må slås fast at i to av de fem tilfelle, nemlig i siste og annet, setter Lenin ordene «ett partis diktatur» i gåseøyne, og dermed

understreker han åpenbart den unøyaktige og overførte betydning i denne formelen.

Videre må det slås fast at Lenin i *alle* disse tilfelle med «partiets diktatur» *overfor arbeiderklassen* ikke mener diktatur i ordets egentlige betydning («en makt som støtter seg på vold»), men partiets ledende funksjon.

Det er karakteristisk at det *ikke i ett eneste* av hans verker, hverken i de grunnleggende eller i de andre, der Lenin behandler eller bare nevner proletariats diktatur og partiets rolle i systemet med proletariats diktatur, fins en eneste antydning om at «proletariats diktatur er vårt partis diktatur». Tvert om – hver side, hver linje i disse verker er en høylydt protest mot en slik formulering (se «Staten og revolusjonen», «Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», «Radikalismen» osv.).

Enda mer betegnende er det at vi ikke finner *et eneste*, bokstavelig talt *ikke et eneste* ord om partiets diktatur i tesene fra Kominterns 2. kongress om det politiske partis rolle, teser som ble utarbeidet under direkte ledelse av Lenin og som Lenin mange ganger henviser til i sine taler som et forbilde på en riktig formulering av partiets rolle og oppgaver.

Hva vitner alt dette om?

Det vitner om:

a) at Lenin ikke holdt formelen «partiets diktatur» for å være uangripelig og nøyaktig, og derfor blir den brukt ytterst sjelden i Lenins verker og av og til satt i gåsøyne;

b) at i de sjeldne tilfelle da Lenin i polemikk mot motstandere var nødt til å tale om partiets diktatur, der taler han vanligvis om «*ett* partis diktatur» dvs. om at vårt parti har makten *alene*, at det *ikke deler* makten med *andre* partier, og samtidig gjør han alltid klart at med partiets diktatur *overfor arbeiderklassen* må en forstå partiets førerskap, dets ledende rolle;

c) at i alle tilfelle der Lenin mente det var nødvendig vitenskapelig å klarlegge partiets rolle i systemet med proletariats diktatur, talte han *utelukkende* om partiets ledende rolle overfor arbeiderklassen (og slike tilfelle fins det tusenvis av);

d) at nettopp dette er årsakene til at Lenin ikke «kom på» å ta opp formelen om «partiets diktatur» i den grunnleggende resolusjon om partiets rolle – jeg sikter til resolusjonen fra Kominterns 2. kongress;

e) at fra leninismens standpunkt har de kamerater som gjør, eller prøver å gjøre, partiets «diktatur» og følgelig også «ledernes diktatur» identisk med proletariats diktatur, urett og viser politisk kortsynthet da de med dette gjør vold mot forutsetningene for et riktig innbyrdes forhold mellom avantgarden og klassen.

Jeg skal her i det hele tatt ikke tale om at formelen «partiets

diktatur» — når en ikke ser på den med de forbehold som er tatt ovenfor — kan skape en hel rekke faremomenter og politiske vansker i vårt praktiske arbeid. Om en tar denne formelen uten forbehold, er det det samme som om en sa:

a) *til massene av partiløse*: våg ikke å si imot, drist dere ikke til å resonnerer, for partiet er allmektig — for vi har et partidiktatur;

b) *til partikadrene*: dere må handle dristigere, øve sterkere press, det trengs slett ikke at vi lytter til stemmen fra de partiløse masser — for vi har et partidiktatur;

c) *til partisjissene*: en kan unne seg den luksus å kjenne en viss selvtilfredshet, en kan vel også bryste seg aldri så lite, for vi har jo et partidiktatur og «følgelig» også ledernes diktatur.

Å peke på disse farene er nettopp på sin plass nå, i en periode med oppsving i massenes politiske aktivitet, da det er av særlig verdi for oss at partiet er rede til å lytte oppmerksomt til massenes stemme, da det er første bud for vårt parti å være lydhør overfor krav fra massene, da det kreves en særlig omtanke og en særlig smidighet i politikken av partiet, da selvgodhet er den alvorligste faren partiet er utsatt for når det gjelder problemet å lede massene på en riktig måte.

En må ikke glemme de gylne ord som Lenin sa på den 11. kongress i vårt parti:

«I folkemassen er vi (kommunister, J. St.) likevel bare en dråpe i havet, og vi kan styre bare hvis vi kan gi riktig uttrykk for det som folket erkjenner. Om ikke dette skjer, vil det kommunistiske parti ikke lede proletariatet og proletariatet ikke lede massene, og hele maskineriet vil gå i stykker.» («Politisk beretning fra sentralkomiteen for SUKP(b)», Saml. verker, bd. XXVII, s. 256, russisk utg.)

Gi riktig uttrykk for det som folket erkjenner» — det er nettopp den nødvendige forutsetning som sikrer partiet den ærefulle rolle å være den ledende hovedkraften i systemet med proletariatets diktatur.

VI

SPØRSMÅLET OM SOSIALISMENS SEIER I ET ENKELT LAND

I brosjyren «Om leninismens grunnlag» (april 1924, første utgave) forekommer det to formuleringer i spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land. Den første formuleringen lyder slik:

«Tidligere mente man at det var umulig for revolusjonen å seire i *ett* land, da man trodde at en felles aksjon av proletarene i alle framskredne land eller i det minste i de fleste av dem, måtte til for å seire over borgerskapet. Nå

svarer dette standpunktet ikke lenger til virkeligheten. Nå må en gå ut fra at en slik seier er mulig, for den ujevne og sprangvise karakter som utviklingen har i de forskjellige kapitalistiske land under imperialismen, utviklingen av de katastrofale motsetninger innenfor imperialismen som uunn-gåelig fører til kriger, veksten i den revolusjonære bevegelse i alle land i verden — alt dette gjør det ikke bare mulig for proletariatet å seire i et enkelt land, men gjør det også nødvendig.» («Om leninismens grunnlag», kap. III.)

Denne grunnsetning er helt ut riktig og trenger ingen kommentar. Den er rettet mot sosialdemokratenes teori som går ut på at en makterobring fra proletariatets side i et enkelt land er en utopi, hvis ikke revolusjonen seirer samtidig i andre land.

Men i brosjyren «Om leninismens grunnlag» fins det også en annen formulering. Der heter det:¹⁾

«Men å styrte borgerskapets makt og opprette proletariatets makt i *ett* land betyr enda ikke å sikre den fullstendige seier for sosialismen. Hovedoppgaven for sosialismen — å organisere den sosialistiske produksjon — ligger ennå foran oss. Kan en løse denne oppgaven, kan en nå fram til fullstendig seier for sosialismen i et enkelt land uten felles anstrengelser av proletarene i flere framskredne land? Nei, det kan en ikke. Til å styrte borgerskapet klarer det seg med de anstrengelser et enkelt land kan gjøre — det viser vår revolusjons historie. Men det er ikke nok med et enkelt lands anstrengelser når en skal vinne definitiv seier for sosialismen, når en skal organisere den sosialistiske produksjon — særlig gjelder dette i et bondeland som Russland — men for å greie dette er det nødvendig med anstrengelser av proletarene i flere framskredne land.»

Den andre formuleringen var rettet mot dem som kritiserte leninismen, mot trotskistene, når de erklærte at proletariatets diktatur i ett land ikke kan «hevde seg mot det konservative Europa» hvis det ikke blir noe av seieren i andre land.

For så vidt, og bare for så vidt, var denne formuleringen den gang tilstrekkelig (april 1924), og den var uten tvil nyttig på visse måter.

Men seinere, da partiet hadde overvunnet kritikken mot leninismen på dette punktet og det dukket opp et nytt spørsmål om det var mulig å bygge opp det fullstendige sosialistiske samfunn med vårt lands egne krefter uten hjelp utenfra, da viste denne annen formulering seg åpenbart utilstrekkelig og derfor uriktig.

Hva er det som gjør denne formulering utilstrekkelig?

Mangelen ved den er at den slår sammen to forskjellige spørsmål til ett spørsmål: spørsmålet om det er *mulig* å bygge sosialismen med egne krefter i et enkelt land — og på dette må en svare ja —, og spørsmålet om et land der proletariatets diktatur er opprettet kan betrakte seg som *fullstendig sikret* mot en intervensjon og følgelig mot at den gamle ordningen blir gjenopprettet, uten at

¹⁾ Det dreier seg her om første utgave.

revolusjonen har seiret i en rekke andre land — og på dette må en svare nei. Jeg har da sett bort fra at denne formulering kan gi høve til å tro at det er umulig å organisere det sosialistiske samfunn med kreftene i et enkelt land, noe som naturligvis er uriktig å tro.

Derfor forandret jeg og korrigererte denne formulering i min brosjyre «Oktoberrevolusjonen og de russiske kommunistenes taktikk» (desember 1924), og jeg delte da opp dette spørsmålet i to spørsmål: i spørsmålet om den *fulle garanti mot at den borgerlige ordening blir gjenopprettet*, og i spørsmålet om det er *mulig å bygge opp det fullstendige sosialistiske samfunn i ett land*. Dette kom i stand for det første ved at jeg greidde ut om den «fulle seier for sosialismen» som den «fulle garanti mot at den gamle ordningen blir gjenopprettet», noe som en bare kan nå fram til ved «felles anstrengelser fra proletarene i flere land» — og for det andre ved at jeg med utgangspunkt i Lenins brosjyre «Om kooperasjonen» uttalte den ubestridelige sannhet at vi har alt som skal til for å kunne bygge opp det fullstendige sosialistiske samfunn («Oktoberrevolusjonen og de russiske kommunisters taktikk»)¹⁾

Denne nye formulering ble også lagt til grunn for den kjente resolusjon «Om oppgavene for Komintern og SUKP(b)» på den 14. partikonferanse, den som tar for seg spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land i samband med at kapitalismen stabiliserer seg (april 1925), og som holder det for mulig og nødvendig å bygge sosialismen med kreftene i vårt land.

Den tjente også som grunnlag for min brosjyre «Om resultatene av den 14. partikonferanse», som kom ut like etter den 14. partikonferanse i mai 1925.

Når det gjelder problemstillingen i spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land, heter det i denne brosjyren:

«Vårt land viser to grupper av motsetninger. Den ene gruppe av motsetninger — det er de indre motsetninger som består mellom proletariatet og bøndene (det er her tale om oppbyggingen av sosialismen i et enkelt land. J. St.). Den annen gruppe av motsetninger — det er de ytre motsetninger som er til stede mellom vårt land som sosialismens land og alle de andre land som kapitalismens land (det er her tale om den definitive seier for sosialismen. J. St.).» ... «Den som forveksler den første gruppe motsetninger, som kan overvinnes ved kreftene i et enkelt land, med den annen gruppe motsetninger, som krever anstrengelser fra proletarene i flere land for å kunne løses — han gjør den groveste feil mot leninismen, han er enten et rothode eller en uforbederlig opportunist.»

Når det gjelder spørsmålet sosialismens seier i vårt land, heter det i brosjyren:

¹⁾ I de følgende utgaver av brosjyren «Om leninismens grunnlag» kom denne nye formuleringen av spørsmålet istedenfor den gamle.

«Vi kan bygge opp sosialismen, og vi vil bygge den opp sammen med bøndene under ledelse av arbeiderklassen», . . . for «det fins hos oss under proletarietets diktatur . . . alle forutsetninger som er nødvendig for å kunne bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn, samtidig med at vi overvinne alle indre vansker — for vi kan og må overvinne dem med egne krefter.»

Når det gjelder spørsmålet om den *definitive* seier for sosialismen, heter det der:

«Den definitive seier for sosialismen er den fulle garanti mot forsøk på intervensjon og følgelig også mot forsøk på restaurasjon av kapitalismen, for et noenlunde alvorlig restaurasjonsforsøk kan bare skje med betydelig støtte utenfra, bare med støtte fra den internasjonale kapital. Støtte til vår revolusjon fra arbeiderne i alle land, og enda mer det at arbeiderne seier iallfall i en del land, er derfor nødvendige vilkår for fullt å sikre det første land som har seiret, mot forsøk på intervensjon og restaurasjon — det nødvendige vilkår for sosialismens definitive seier.»

Dette er vel klart.

Som en vet behandler jeg dette spørsmålet i samme ånd i min brosjyre «Spørsmål og svar» (juni 1925) og i den politiske beretning fra sentralkomiteen på SUKP(b)s 14. kongress (desember 1925).

Dette er kjensgjerningene.

Disse kjensgjerningene tror jeg er kjent for alle og enhver, deriblant også for Sinovjev.

Når Sinovjev nå nesten to år etter den ideologiske kamp i partiet og etter den resolusjon som ble vedtatt av den 14. partikonferanse (april 1925), finner det mulig i sitt sluttord på 14. partikongress (desember 1925) å trekke fram den gamle, fullstendig utilstrekkelige formel fra Stalins brosjyre som ble skrevet i april 1924, og bruke den som grunnlag for å løse det allerede løste spørsmål om sosialismens seier i et enkelt land, så viser denne eiendommelige manér hos Sinovjev bare at han har kjørt seg fullstendig fast i dette spørsmålet. Å trekke partiet bakover etter at det har rykket fram, å omgå resolusjonen fra den 14. partikonferanse etter at den er stadfestet av sentralkomiteens plenum, det betyr å vikle seg håpløst inn i selvmotsigelser, det vitner om manglende tro på den sosialistiske oppbyggings sak, det betyr å forville seg bort fra Lenins vei og dokumentere sitt eget nederlag.

Hva ligger i det at sosialismens seier i ett land er mulig?

Det betyr at det er mulig å overvinne motsetningene mellom proletariatet og bøndene ved hjelp av de indre krefter i vårt land. Det betyr at det er mulig for proletariatet å ta makten og bruke denne makten til å bygge opp det fullstendige sosialistiske samfunn i vårt land, når proletariatet støtter seg på sympati og hjelp fra proletarene i de andre land, men uten at den proletariske revolusjon på forhånd har seiret i andre land.

Hvis denne mulighet ikke er til stede, da er oppbyggingen av sosia-

lismen en oppbygging uten perspektiver, en oppbygging uten overbevisningen om at en kan bygge sosialismen. En kan ikke bygge sosialismen om en ikke er overbevist om at det er mulig å bygge den, om en ikke er overbevist om at den tekniske tilbakeliggenhet i vårt land ikke er noen *uovervinnelig* hindring for å kunne bygge opp det sosialistiske samfunn helt til det står ferdig. Å nekte at dette er mulig er det samme som mangel på tro på den sosialistiske oppbyggings sak, det betyr å forlate leninismen.

Hva ligger i det at en full og definitiv seier for sosialismen i et enkelt land er umulig uten at revolusjonen har seiret i andre land?

Det betyr at det er umulig å ha full garanti mot intervensjon og følgelig mot at den borgerlige ordning blir gjenopprettet hvis revolusjonen ikke har seiret i det minste i en rekke land. Å benekte denne uomtvistelige grunnsetning er det samme som å forlate internasjonalismen, forlate leninismen.

«Vi lever ikke bare i en stat, men i et *system av stater*,» sier Lenin, «og det er utenkelig at sovjetrepublikken i lengden kan vedbli å eksistere med imperialistiske stater ved siden av seg. Til sjuende og sist vil enten det ene eller det andre seire. Men før det kommer dit, er det uunngåelig med en rekke fryktelige sammenstøt mellom sovjetrepublikken og de borgerlige stater. Dette betyr at den klassen som sitter med makten — proletariatet — om det vil herske og vedbli å herske, også må bevise dette ved sin militære organisasjon.» («Åpningstale på RKP's 8. kongress», Samlede verker, bd. XXIV, s. 122, russisk utg.)

«Vi har foran oss en i høyeste grad vaklende, men likevel en utvilsom og ubestridelig sikker likevekt», sier Lenin et annet sted. «Om den vil bli langvarig, vet jeg ikke, og jeg tror heller ikke at en kan vite det. Og derfor er det på sin plass med den største forsiktighet fra vår side. Og det første bud for vår politikk, den første lærdom — en lærdom som vi kan trekke av vår regjervirksomhet gjennom et år, en lærdom som alle arbeidere og bønder må tilegne seg — er: å være på post, huske at vi er omgitt av mennesker, klasser, regjeringer som åpent gir til kjenne det bitreste hat mot oss. Vi må legge oss på sinne at vi til enhver tid bare er en hårsbredd fra et overfall.» (Lenins tale på den 9. sovjetkongress, Samlede verker, bd. XXVII, s. 117, russisk utg.)

Dette er vel klart nok.

Hvordan står det til hos Sinovjev når det gjelder spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land?

Jo — hør på dette:

«Med en definitiv seier for sosialismen må en i det minste forstå dette: 1. avskaffelse av klassene og følgelig 2. avskaffelse av en klasses diktatur, i det gitte tilfelle proletariatets diktatur...» «For å gjøre det enda klarere hvordan spørsmålet står hos oss i Sovjetunionen i året 1925,» fortsetter Sinovjev, «må en skjelne mellom to ting: 1. den tryggede *mulighet* til å bygge sosialismen — og denne mulighet til å bygge sosialismen kan en selvsagt utmerket forestille seg også innenfor rammen av et enkelt land, og 2. den definitive oppbygging og konsolidering av sosialismen, dvs. virkeliggjøringen av det sosialistiske system, det sosialistiske samfunn.»

Hva kan alt dette bety?

Ingenting annet enn at Sinovjev med en definitivt seier for sosialismen i et enkelt land ikke forstår garantien mot intervensjon og restaurasjon, men muligheten til å bygge opp det sosialistiske samfunn. Med sosialismens seier i et enkelt land mener Sinovjev en oppbygging av sosialismen som ikke kan og ikke skal føre til at sosialismen blir bygd opp. Å bygge på lykke og fromme, uten perspektiver, å bygge sosialismen uten at det er mulig å bygge opp det sosialistiske samfunn — det er Sinovjevs standpunkt.

Å bygge opp sosialismen *uten mulighet* til kunne bygge den ferdig, å bygge *med den bevissthet at en likevel ikke kan bygge den ferdig* — slike urimeligheter er det Sinovjev har rotet seg opp i.

Men dette er jo en hån mot spørsmålet og ingen løsning av det! Nok et sted fra Sinovjevs sluttord på den 14. partikongress:

«Se bare hvor langt f. eks. kamerat Jakovlev gikk på siste partikonferanse for Kursk-guvernemetet. «Kan vi,» spør han, «i et enkelt land der kapitalistiske fiender omgir oss på alle kanter, kan vi under slike vilkår bygge opp sosialismen i et enkelt land?» Og han svarer: «På grunnlag av alt det som er sagt, har vi rett til å hevde at vi ikke bare bygger sosialismen, men at vi, trass i at vi foreløpig er alene, trass i at vi foreløpig er det eneste sovjetland i verden, den eneste sovjetstat — virkelig kommer til å bygge opp sosialismen.» («Kurskaja Pravda», nr. 279, 8. des. 1925.) *Er dette en leninistisk problemstilling, lukter ikke dette av nasjonal innsnevring?*¹⁾

Ifølge Sinovjev må det altså kalles nasjonal begrensning når en står på det standpunkt at en innser muligheten av å bygge opp sosialismen i et enkelt land, og omvendt at en står på internasjonalsocialismens standpunkt når en nekter denne muligheten.

Hvis dette er rett, lønner det seg da i det hele tatt å føre kampen for å vinne over de kapitalistiske elementer i vår økonomi? Blir ikke tvert om resultatet av dette at det er umulig å vinne over dem?

Kapitulasjon for de kapitalistiske elementer i vår økonomi — dit er det den indre logikk i Sinovjevs argumenter fører.

Og en urimelighet av dette slaget, som ikke har noe felles med leninismen, er det Sinovjev disker opp med for oss som «internasjonalisme», som «hundre prosent leninisme»!

Jeg hevder at Sinovjev i dette ytterst viktige spørsmål om oppbyggingen av sosialismen forlater leninismen og dratter ned på det samme standpunkt som mensjeviken Sukhanov.

La oss vende oss til Lenin. Lenin uttalte om sosialismens seier i et enkelt land allerede før oktoberrevolusjonen, i august 1915:

«Ujevn økonomisk og politisk utvikling er en ubetinget lov for kapitalismen. Derav følger at sosialismens seier til å begynne med er mulig i noen få eller til og med i et enkelt kapitalistisk land, tatt for seg. Det seierrike prole-

1) Uthevet av meg. J. St.

ariat i dette land, som hadde ekspropriert kapitalistene og organisert en sosialistisk produksjon i sitt eget land,¹⁾ ville reise seg mot resten av verden, den kapitalistiske verden, og trekke de undertrykte klasser i de andre land over på sin side, utløse opprør mot kapitalistene i disse landene, og om nødvendig til og med opptre med militærmakt mot utbytterklassene og deres stater.» («Om parolen Europas forente stater», i Lenin: «Marx-Engels-Marxisme», s. 211, norsk utg.)

Hva ligger i de ordene av Lenin som vi her har understreket: «som hadde... organisert en sosialistisk produksjon i sitt eget land»? I det ligger at proletariatet i landet der det har seiret, både *kan* og *må* organisere en sosialistisk produksjon i sitt eget land når det har tatt makten. Og hva ligger det i å «organisere en sosialistisk produksjon»? Det vil si å bygge opp det sosialistiske samfunn. Det er neppe nødvendig å bevise at det ikke trengs noen kommentar til denne klare og bestemte setning fra Lenins hånd. For i motsatt fall ville det være ubegripelig hvorfor Lenin i oktober 1917 oppfordret proletariatet til å ta makten.

Som en ser, er det en himmelvid forskjell mellom Lenins klare tese og Sinovjevs forvirrede og antileninistiske «tese» om at vi kan bygge sosialismen «innenfor rammen av ett land», men at det er umulig å bygge den ferdig.

Dette sa Lenin i året 1915, før proletariatet tok makten. Men det er kanskje så at han tok et annet standpunkt etter erfaringene med makterobringen, etter 1917? La oss se på Lenins brosjyre «Om kooperasjonen», den han skrev i 1923:

«Og faktisk — statens herredømme over alle store produksjonsmidler, statsmakten i proletariatets hender, forbund mellom dette proletariat og de mange millioner småbønder og dvergbønder, og å sikre at dette proletariat får ledelsen overfor bøndene osv. — er ikke det alt som er nødvendig for at vi av kooperasjonen, og bare av kooperasjonen — som vi tidligere har sett ned på og behandlet som kremmeraktig, og som vi i visse henseender også nå, under NEP, gjør rett i å behandle som sådan, er ikke det alt som trengs for å bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn?¹⁾ Dette er ennå ikke selve det å bygge det sosialistiske samfunn, men det er alt som er nødvendig og tilstrekkelig til å bygge det opp.» («Om kooperasjonen.»)

Med andre ord: vi kan og må bygge det fullstendige sosialistiske samfunn, for vi har alt som er nødvendig og tilstrekkelig til å bygge det opp.

Jeg tror at det neppe er mulig å uttrykke seg klarere.

Sammenlikn denne klassiske grunnsetning fra Lenins hånd med Sinovjevs antileninistiske replikk til Jakovlev, og en vil skjønne at Jakovlev bare gjentok Lenins ord om at det er mulig å bygge opp sosialismen i et enkelt land, mens Sinovjev, som går imot denne grunnsetning og refser Jakovlev, har forlatt Lenin og stilt seg på samme standpunkt som mensjeviken Sukhanov, på det standpunkt

1) Uthevet av meg. J. St.

at det ikke er mulig å bygge opp sosialismen i vårt land som følge av at det er teknisk tilbakeleggende.

Det blir bare vanskelig å forstå hvorfor vi tok makten i oktober 1917, når vi ikke har regnet med å kunne bygge opp sosialismen?

Vi burde ikke ha tatt makten i oktober 1917 — det er den slutning som den indre logikk i Sinovjevs argumentering fører til.

Videre hevder jeg at i det ytterst viktige spørsmål om sosialismens seier, drar Sinovjev til felts *mot* uttrykkelige vedtak som vårt parti har fattet, og som er slått fast i den kjente resolusjon fra den 14. partikonferanse «Om oppgavene for Komintern og RKP(b) i samband med det utvidede plenum av Kominterns eksekutivkomité».

La oss ta for oss denne resolusjonen. Den sier følgende om sosialismens seier i et enkelt land:

«At det består to diametralt motsatte samfunnssystemer, framkaller stadig faren for en kapitalistisk blokad og andre former for økonomisk påtrykk, for væpnet intervensjon og for restaurasjon. Den eneste garanti for *sosialismens definitive seier*, dvs. *garantien mot en restaurasjon*,¹⁾ er følgelig at den sosialistiske revolusjon seier i en rekke land...» «Leninismen lærer at de sosialismens definitive seier i den mening at en har full garanti *mot at de borgerlige forhold blir gjenopprettet*,¹⁾ bare er mulig i internasjonal målestokk...» «Derav følger på ingen måte¹⁾ at det er umulig å bygge opp det *fullstendige sosialistiske samfunn*¹⁾ i et så tilbakeleggende land som Russland selv om en ikke har «statlig hjelp» (Trotski) fra de land som er mer utviklet teknisk-økonomisk sett.» (Se resolusjonen.)

Som en ser, oppfatter resolusjonen sosialismens definitive seier som en garanti mot intervensjon og restaurasjon — *stikk imot* Sinovjevs oppfatning i boka «Leninismen».

Som en ser, erkjenner resolusjonen at det er mulig å bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn i et så tilbakeleggende land som Russland uten «statlig hjelp» fra land som er mer utviklet teknisk-økonomisk — *stikk imot* Sinovjevs påstand om det motsatte i hans replikk til Jakovlev i sluttordet på partiets 14. kongress.

Hva skal en kalle dette om ikke en kamp fra Sinovjev *mot* resolusjonen på den 14. partikonferanse?

Selvsagt er partiresolusjoner av og til ikke helt feilfrie. Det hender at det er feil i partiresolusjoner. Sagt i sin alminnelighet kan en gå ut fra at det også fins mistak i resolusjonen fra den 14. partikonferanse. Det er mulig at Sinovjev mener denne resolusjonen er uriktig. Men da må en også uttale dette klart og åpent, slik det sømmer seg en bolsjevik. Men av en eller annen grunn gjør ikke Sinovjev det. Han foretrakk å velge en annen vei og angripe resolusjonen fra den 14. partikonferanse fra et bakhold, uten å nevne denne resolusjonen og uten å komme med noen som helst åpen

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

kritikk mot resolusjonen. Sinovjev tror åpenbart at en når målet best på denne veien. Og målet han har er bare dette ene: å «forbedre» resolusjonen og korrigere Lenin «aldri så lite». Det er neppe nødvendig å føre bevis for at Sinovjev har tatt feil i sine beregninger.

Hvor skriver Sinovjevs feil seg fra? Hvor ligger roten til denne feilen?

Roten til denne feilen ligger etter min mening i den ting at Sinovjev er overbevist om at den tekniske tilbakeslappet i vårt land er en *uovervinnelig* hindring for å kunne bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn, at proletariatet som følge av at vårt land ligger etter teknisk sett, ikke kan bygge opp sosialismen. Sinovjev og Kamenev prøvde i sin tid å opptre med disse argumenter på et av møtene i partiets sentralkomité før aprilkonferansen. Men de ble satt til veggs og så seg nødt til å retirere på den måten at de formelt bøyde seg for det motsatte standpunkt, det standpunkt som flertallet i sentralkomiteen hadde. Og enda Sinovjev formelt hadde bøyd seg for dette standpunktet, holdt han fram med kampen mot det hele tiden. Om dette «intermesso» i sentralkomiteen for SUKP(b) sier Moskvakomiteen i vårt parti følgende i sitt «Svar» på brevet fra partiets guvernementskonferanse for Leningrad:

«Ennå for kort tid siden forsvarte Kamenev og Sinovjev i politbyrået det standpunkt at vi som følge av vår tekniske og økonomiske tilbakeslappet ikke ville være i stand til å klare de indre vansker hvis ikke den internasjonale revolusjon skulle redde oss. Vi derimot mener i likhet med flertallet i sentralkomiteen at vi kan bygge opp sosialismen og at vi vil greie å fullføre oppbyggingen uaktet og trass i vår tekniske tilbakeslappet. Vi mener at denne oppbyggingen selvsagt vil gå for seg mye langsommere enn om vi hadde seieren i verdensmålstock, men ikke desto mindre har vi framgang og kommer til å ha framgang. Vi mener også at Kamenevs og Sinovjevs standpunkt er uttrykk for manglende tro på de indre krefter i vår arbeiderklasse og de masser av bøndene som følger den. Vi mener at dette standpunkt er en oppgivelse av det leninske standpunkt.»

Dette dokument ble offentliggjort i pressen mens de første møtene under den 14. partikongress sto på. Det hadde selvsagt vært mulig for Sinovjev å ta stilling mot dette dokument allerede på partikongressen. Det er betegnende at Sinovjev og Kamenev manglet argumenter mot denne alvorlige anklage som ble rettet mot dem av Moskvakomiteen for vårt parti. Er det en tilfeldighet? Ikke tror jeg det er noen tilfeldighet. Anklagen har åpenbart truffet i blinken. Sinovjev og Kamenev «svarte» på denne anklagen med å tie, fordi de ikke hadde noe å «overtrumfe» den med.

Den nye opposisjon kjenner seg krenket fordi Sinovjev blir anklaget for å mangle tro på seieren for den sosialistiske oppbygging i vårt land. Men når Sinovjev — etter at spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land er blitt diskutert gjennom et helt år,

etter at hans standpunkt er blitt avvist av sentralkomiteens politiske byrå (april 1925), etter at det alt var blitt utformet en bestemt mening i partiet om dette spørsmålet, den som var blitt slått fast i den kjente resolusjon på den 14. partikonferanse (april 1925) — når Sinovjev etter alt dette beslutter seg til å opptre mot partiets standpunkt i sin bok «Leninismen» (september 1925), når han så gjentar denne opptreden på den 14. partikongress — hvordan skal en forklare alt dette, denne forstokketheten og hårdnakketheten når det gjelder å forsvare sin feil, om ikke med at Sinovjev er smittet, håpløst smittet av manglende tro på seier for den sosialistiske oppbygging i vårt land?

Sinovjev ynder å utgi denne sin vantro for internasjonalisme. Men når var det vi tok til med å se oppgivelse av leninismen i et av hovedspørsmålene i leninismen som internasjonalisme?

Ville det ikke være riktigere å si at det ikke er partiet, men Sinovjev som her synder mot internasjonalismen og den internasjonale revolusjon? For hva er vårt land, landet «som bygger sosialismen» om ikke en basis for verdensrevolusjonen? Men kan det være en virkelig basis for verdensrevolusjonen hvis det ikke er i stand til å bygge opp det sosialistiske samfunn? Kan det holde fram med å være det maktfulle tiltrekningssentrum for arbeiderne i alle land slik det nå uten tvil er, hvis det ikke makter å kjempe seg fram til seieren over de kapitalistiske elementer i folkehusholdningen, seieren for den sosialistiske oppbygging hos seg selv? Jeg tror ikke det. Men følger det ikke av dette at når en mangler tro på seier for den sosialistiske oppbygging, når en propagerer denne vantro, så fører det til at vårt land kommer i vanry som basis for verdensrevolusjonen, og denne diskrediteringen av vårt land fører i sin tur til at den revolusjonære verdensbevegelse blir svekket. Hva for midler var det de herrer sosialdemokrater søkte å skremme arbeiderne bort fra oss med? Med propagandaen om at «russerne ikke vil komme noen vei». Hva er det vi nå slår sosialdemokratene med, når arbeiderdelegasjoner i lange rekker kommer til vårt land, og kommunismens posisjoner i hele verden styrkes ved dette? Med at vi har framgang med å bygge opp sosialismen. Men er det ikke da klart at de som propagerer skepsis når det gjelder våre resultater under oppbyggingen av sosialismen indirekte hjelper sosialdemokratene, svekker slagkraften i den internasjonale revolusjonære bevegelse og uunngåelig oppgir internasjonalismen? . . .

Som en ser, står det ikke på noen måte bedre til med Sinovjevs «internasjonalisme» enn med hans «hundreproSENTS-leninisme» i spørsmålet om oppbyggingen av sosialismen i et enkelt land.

Derfor gjorde den 14. partikongress rett da den karakteriserte den nye opposisjons standpunkter som «manglende tro på den sosialistiske oppbygging» og «forvrengning av leninismen».

VII

KAMPEN FOR DEN SOSIALISTISKE OPPBYGGINGS SEIER

Jeg tror, at den manglende tro på den sosialistiske oppbyggings seier er grunnfeilen hos den nye opposisjon. Den er etter min mening grunnfeilen, fordi alle de øvrige feil hos den nye opposisjon springer ut av den. Feilene hos den nye opposisjon i spørsmålet om NEP, statskapitalismen, vår sosialistiske industris natur, kooperasjonens rolle under proletariats diktatur, metodene i kampen mot kulakene, den rolle og betydning som de mellomstore bønder har — alle disse feilene springer ut av grunnfeilen hos opposisjonen, nemlig den manglende tro når det gjelder muligheten av å bygge opp det sosialistiske samfunn med vårt lands egne krefter.

Hva ligger i det å mangle tro på at den sosialistiske oppbygging i vårt land vil seire?

Det er framfor alt å mangle overbevisning om at hovedmassen av bøndene *kan trekkes med* i den sosialistiske oppbyggingen, som følge av bestemte utviklingsvilkår i vårt land.

For det annet er det å mangle overbevisningen om at proletariatet, som rår over kommandohøydene i folkehusholdningen, er *i stand* til å trekke hovedmassen av bøndene med i den sosialistiske oppbyggingen.

Det er disse forutsetninger opposisjonen stilltiende går ut fra når den konstruerer opp veiene for vår utvikling — likegyldig om den gjør det bevisst eller ubevisst.

Er det mulig å trekke hovedmassen av sovjetbøndene inn i arbeidet med den sosialistiske oppbyggingen?

Brosjyren «Om leninismens grunnlag» har to grunnsetninger som berører dette:

1. «En må ikke forveksle bøndene i Sovjetunionen med bøndene i Vest-Europa. Bønder som har gått gjennom en skole med tre revolusjoner, som sammen med proletariatet og ledet av det, har kjempet mot tsaren og borgerskapets makt, bønder som har fått jord og fred gjennom den proletariske revolusjon og av denne grunn er blitt proletariatets reserve — disse bøndene må skille seg fra dem som under den borgerlige revolusjon kjempet under det liberale borgerskaps ledelse, som har fått jorda av dette borgerskap og derfor ble borgerskapets reserve. Det er vel overflødig å bevise at sovjetbøndene, som har lært å sette pris på det politiske vennskap og det *politiske* samarbeid med proletariatet og som kan takke dette vennskap og samarbeid for sin frihet, må være særdeles godt skikket for det *økonomiske* samarbeid med proletariatet.»

2. «En må ikke forveksle landbruket i Russland med landbruket i Vest-Europa. I Vest-Europa foregår utviklingen i landbruket i de baner som er vanlige under kapitalismen, under forhold med en dyptgående differensiering mellom bøndene, med store godser og privatkapitalistiske latifundier ved den ene pol og pauperisme (masseelendighet. Red.), utarming og lønsslaveri ved

len annen. Der er forfallet og oppløsningen av denne grunn en ganske naturlig foreteelse. Helt annerledes i Russland. Hos oss kan utviklingen i landbruket ikke gå i en slik retning allerede av den enkle grunn at sovjetmakten består og at de viktigste produksjonsmidler og -redskaper er nasjonalisert, og at dette hindrer en slik utvikling. I Russland må utviklingen i landbruket gå en annen vei, nemlig gjennom at millionene av små og mellomstore bønder blir organisert på kooperativ basis, gjennom utvikling av en kooperasjon som omfatter massene på landsbygda og som blir støttet av staten ved at den bevilger dem fortrinskreditt. Lenin har i sine artikler om kooperasjonen med rette pekt på at utviklingen av vårt landbruk må slå inn på en ny vei, den vei å trekke flertallet av bøndene med i den sosialistiske oppbygging gjennom kooperasjonen, ved litt etter litt å gjennomsyre landbruket med kollektivismens prinsipper, først i avsetningen og seinere også i produksjonen av landbruksprodukter... Det skulle ikke være nødvendig å bevise at det overveldende flertall av bøndene gjerne vil slå inn på denne nye utviklingsvei, og at de forkaster den vei som fører til at det dannes privatkapitalistiske latifundier med lønsslaveri, utarming og ruin.»

Er disse grunnsetningene riktige?

Jeg tror at begge disse grunnsetninger er riktige og ubestridelige når det gjelder hele vår oppbyggingsperiode under forholdene med NEP.

De er bare et uttrykk for Lenins kjente teser om sammenslutningen mellom proletariatet og bøndene, om å trekke bondebrukene med i systemet med den sosialistiske utvikling av landet, om at proletariatet må gå framover til sosialismen sammen med hovedmassen av bøndene, om at det å organisere millionmassene av bønder på kooperativ basis er hovedveien for den sosialistiske oppbygging på landsbygda, at når vår sosialistiske industri vokser, er «den enkle veksten i kooperasjonen for oss identisk med sosialismens vekst.» («Om kooperasjonen», 1923, Saml. verker, bd. XXVII, s. 396, russisk utg.)

Og faktisk — hvilken vei kan og må utviklingen av bondebruket gå i vårt land?

Bondebruket er ingen kapitalistisk husholdning. Når vi tenker på det overveldende flertall av bondebrukene, er bondebruket et vareproduserende småbruk. Men hva er et vareproduserende bonde-småbruk? Det er et bruk som står på skilleveien mellom kapitalisme og sosialisme. Det kan utvikle seg både i retning av kapitalismen, slik som det nå skjer i de kapitalistiske land, og i retning av sosialismen, slik det må skje hos oss, i vårt land, under proletariats diktatur.

Hva skyldes denne vakling, denne uselvstendighet i bondebruket? Hvordan skal en forklare den?

Den må forklares ved at bondebrukene er spredte, at de mangler organisasjon, at de er avhengige av byen, industrien, kredittsystemet, av statsmaktens karakter i vedkommende land, og endelig av en omstendighet som er alment kjent, den nemlig at landsbygda både materielt og kulturelt følger byen og må følge den.

Den kapitalistiske utviklingsvei i bondebruket betyr en utvikling med dyptgående differensiering blant bøndene, med store latifundier ved den ene pol og masseutarming ved den annen pol. En utviklingsvei i denne retning er uunngåelig i de kapitalistiske land, fordi landsbygda, bondebruket er avhengig av byen, industrien, kreditten som er konsentrert i byen, og av statsmaktens karakter — men i byen hersker borgerskapet, den kapitalistiske industri, det kapitalistiske kredittsystem, den kapitalistiske statsmakt.

Er en utviklingsvei i denne retning også obligatorisk for bondebrukene i vårt land, der byen ser helt annerledes ut, der industrien er i hendene på proletariatet, der transportmidlene, kredittsystemet, statsmakten osv. er samlet på proletariatets hender, der nasjonaliseringen av jorda er en almenyldig lov for hele landet? Naturligvis ikke. Tvert om. Nettopp fordi byen er leder for landsbygda og proletariatet har makten i byene hos oss og sitter med alle kommandohøydene i folkehusholdningen, nettopp derfor må bondebrukene gå en annen utviklingsvei, veien med den sosialistiske oppbygging.

Hva er det for en vei?

Det er den veien som går gjennom masseorganisering av de mange millioner bondebruk på samvirkebasis i kooperativer av alle slag, som innebærer at de spredte bondebruk blir samlet om den sosialistiske industri, at kollektivismens prinsipper blir forankret blant bøndene — i første omgang når det gjelder *avsetningen* av landbruksproduktene og *forsyningen* til bondebruket med produkter fra byene, og seinere også når det gjelder produksjonen av landbruksvarer.

Og jo lenger vi kommer, desto mer ufravikelig blir denne veien under proletariatets diktatur — for det å organisere avsetningen og forsyningen på samvirkebasis, og endelig det å organisere kreditten og produksjonen på samvirkebasis (landbrukskooperativer), er den eneste rette veien til å heve velstanden på landsbygda, det eneste middel til å redde de brede masser av bøndene fra fattigdom og ruin.

Det er folk som sier at bondebefolkningen hos oss etter sin stilling ikke er sosialistisk og at den derfor ikke kan make en sosialistisk utvikling. Det er selvfølgelig riktig at bøndene ut fra den stilling de står i ikke er sosialistiske. Men dette er ikke noe argument imot at bondebrukene utvikler seg i retning av sosialismen, så snart det har vist seg at landsbygda følger byen, og at i byen råder den sosialistiske industri. Under Oktoberrevolusjonen var bøndene ut fra sin stilling heller ikke sosialistiske og de ønsket på ingen måte å innføre sosialismen i landet. Det de ønsket den gang var i hovedsaken å fjerne godseierne fra makten og få slutt på krigen — de ville ha fred. Ikke desto mindre fulgte de den gangen det sosialistiske proletariatet. Hvorfor? Fordi den eneste vei ut

av den imperialistiske krig, den eneste vei til fred den gang var at borgerskapet ble styrtet og det sosialistiske proletariat tok makten. Fordi det den gang ikke fans og ikke kunne finnes noen annen vei. Fordi det den gang lyktes vårt parti å finne fram til i hvilken grad bøndernes spesifikke interesser (styrte godseierne, og fred) kunne knyttes sammen med og underordnes landets almene interesser (proletariatets diktatur) for at bøndene skulle kunne godta det og ha fordel av det. Og bøndene fulgte den gang det sosialistiske proletariat, enda de selv var ikke-sosialistiske.

Det samme må en si når det gjelder den sosialistiske oppbyggingen i vårt land, når det gjelder å trekke bøndene med i denne oppbyggingen. Bøndene er ut fra sin stilling ikke sosialister. Men de må og vil ubetinget slå inn på den sosialistiske utviklings vei, fordi det for bøndene ikke fins og ikke kan finnes noen annen vei til å redde seg ut av fattigdom og ruin enn sammenlutning med proletariatet, sammenknytning med den sosialistiske industri, enn at bondehusholdet trekkes med i den sosialistiske utviklingens almene strømdrag ved en masseomfattende organisering av bøndene på kooperativ basis.

Hvorfor nettopp ved en masseomfattende organisering av bøndene på kooperativ basis?

Fordi vi i masseorganiseringen på kooperativ basis har funnet «den grad av samspill mellom privatinteressene, de private handelsinteresser og statens overvåking og kontroll av dem, den grad de må underordnes under de almene interesser» (Lenin) som bøndene kan godta og ha fordel av og som sikrer proletariatet muligheten til å trekke hovedmassen av bøndene med i den sosialistiske oppbyggingen. Nettopp fordi bøndene har fordel av at avsetningen av varene deres og forsyningen til brukene med maskiner blir organisert kooperativt, nettopp derfor må og vil de slå inn på veien som heter masseomfattende organisering på kooperativ basis.

Men hvilken betydning har det at bondebrukene i massemålestokk blir organisert på samvirkebasis, under forhold der en sosialistisk industri dominerer?

Det betyr at det vareproduserende bondesmåbruk *gir opp* den gamle kapitalistiske vei som truer bøndene med masseruin, og *slår inn* på en ny utviklingsvei, på den veien som heter den sosialistiske oppbygging.

Derfor er kampen for den nye utviklingsveien for bondebruket, kampen for å trekke hovedmassen av bøndene med i oppbyggingen av sosialismen den nærmeste oppgaven for partiet vårt.

Den 14. kongress i SUKP(b) gjorde derfor rett da den vedtok at:

«Hovedveien til å bygge opp sosialismen på landsbygda er at en stadig forsterker den økonomiske ledelse som den sosialistiske statsindustri, statens kredittinstitusjoner og andre kommandohøyder som er i hendene på prole-

tariatet, har — og samtidig trekker hovedmassen av bøndene inn i den kooperative organisasjon og sikrer denne organisasjon en sosialistisk utvikling, og at en gjennom dette må utnytte de kapitalistiske elementer blant dem, overvinne og trenge dem bort.» (Kongressens resolusjon til sentralkomiteens beretning.)

Den største feilen den nye opposisjonen gjør, er at den ikke tror på denne nye utviklingsveien for bøndene, at den ikke ser eller ikke begriper at denne veien er uunngåelig under det proletariske diktators betingelser. Og grunnen til at de ikke begriper dette er nettopp den at de ikke tror på seieren for den sosialistiske oppbyggingen i landet vårt, at de ikke tror at vårt proletariat har evnen til å lede bøndene på veien til sosialismen.

Det samme er årsaken når de ikke skjønner dobbeltkarakteren ved den nye økonomiske politikk, når de overdriver de negative sider ved NEP og når de oppfatter det slik at NEP i overveiende grad er et tilbaketog.

Det samme er årsaken når de overvurderer den rolle de kapitalistiske elementer i vår økonomi spiller og når de undervurderer den rolle som brekkstengene for vår sosialistiske utvikling spiller (den sosialistiske industri, kredittsystemet, kooperasjonen, proletariats statsmakt osv.).

Det samme er årsaken når de ikke greier å forstå den sosialistiske karakter ved vår statlige industri og når de tviler på at Lenins plan for kooperasjonen er riktig.

Det samme er årsaken når de overvurderer differensieringen på landsbygda, når de kommer i panikk for kulakene, når de undervurderer de mellomstore bøndenes rolle, når de forsøker å stikke kjepper i hjulene for partiets politikk med å sikre et fast forbund med de mellomstore bønder og når de i det hele tatt svinger fra den ene ytterlighet til den andre i spørsmålet om partiets politikk på landsbygda.

Det samme er årsaken når de ikke greier å forstå det veldige arbeidet partiet utfører med å mobilisere millionmassene av arbeidere og bønder for å kunne bygge opp industrien og landbruket, for å skape liv i kooperasjonen og sovjetene, for å trekke massene med i forvaltningen av landet, i kampen mot byråkratismen, i kampen for å utbedre og omforme vårt statsapparat, en kamp som betegner et nytt avsnitt i utviklingen og uten hvilken en ikke kan tenke seg en sosialistisk oppbygging.

Det samme er årsaken til håpløsheten og rådløsheten ansikt til ansikt med vanskene som melder seg under vår oppbygging, tvilen på at det er mulig å industrialisere landet vårt, det pessimistiske skravl om at partiet vårt har utartet osv.

I den andre leiren — hos borgerskapet — går det forholdsvis

bra, men hos oss, hos proletariatet, forholdsvis dårlig; hvis revolusjonen i Vesten ikke kommer i rett tid, er vår sak tapt — dette er den vanlige tonen hos den nye opposisjon, en tone som etter min mening er likvidatorisk, men som opposisjonen av en eller annen grunn (sannsynligvis for spøk) utgir for «internasjonalisme».

NEP er kapitalisme, sier opposisjonen. NEP er i det vesentlige et tilbaketog, sier Sinovjev. Begge deler er naturligvis galt. I virkeligheten er NEP en politikk fra partiets side som tillater kampen mellom de sosialistiske og de kapitalistiske elementer, og som tar sikte på å seier for de sosialistiske elementer over de kapitalistiske. I virkeligheten var NEP bare til å begynne med et tilbaketog, men den tar sikte på i løpet av tilbaketøget å foreta en omgruppering av kreftene og ta offensiven. I virkeligheten har vi gått over på offensiven allerede for flere år siden og gjennomfører den med framgang, idet vi utvikler vår industri og sovjethandelen og trenger privatkapitalen tilbake.

Men hva er innholdet i tesen: NEP er kapitalisme, NEP er i det vesentlige et tilbaketog? Hva er det denne tesen bygger på? Den går ut fra den falske forutsetning at det som finner sted hos oss nå, er rett og slett en restaurasjon av kapitalismen, rett og slett at kapitalismen «vender tilbake». Det er bare med denne forutsetning en kan forklare tvilen hos opposisjonen når det gjelder den sosialistiske karakter av industrien vår. Det er bare med denne forutsetning en kan forklare opposisjonens panikk for kulakene. Det er bare med denne forutsetning en kan forklare hvorfor opposisjonen hadde det så travelt med å ty til uriktige tall om differensieringen blant bøndene. Det er bare med denne forutsetning en kan forklare at opposisjonen er så påfallende glemsom når det gjelder den kjensgjerning at den mellomstore bonden er den sentrale figur i landbruket vårt. Det er bare med denne forutsetning en kan forklare at den undervurderer den mellomstore bondens betydning og at den tviler på Lenins plan for kooperasjonen. Det er bare med denne forutsetningen en kan «begrunne» den nye opposisjonens manglende tro på den nye utviklingsvei for landsbygda, den vei som heter å trekke landsbygda med i den sosialistiske oppbyggingen.

I virkeligheten er det som nå foregår hos oss ikke en ensidig prosess med at kapitalismen blir gjenopprettet, men en tosidig prosess med at både kapitalismen og sosialismen utvikler seg, en prosess rik på motsetninger, med kamp mellom de sosialistiske elementer og de kapitalistiske elementer, en prosess som fører til at de sosialistiske elementer vinner over de kapitalistiske. Dette faktum står fast i like monn både når det gjelder byen, der statsindustrien er grunnlaget for sosialismen, og landsbygda, der det viktigste støttepunktet for den sosialistiske utvikling er de kooperative masse-

organisasjoner som er knyttet tett sammen med den sosialistiske industrien.

Rett og slett å gjenopprette kapitalismen er umulig hos oss allerede fordi regjeringsmakten er proletarisk, fordi storindustrien er i hendene på proletariatet, og fordi transport- og kredittvesenet står til rådighet for den proletariske stat.

Differensieringen kan ikke få slike dimensjoner som tidligere, de mellomstore bøndene er nå som før hovedmassen av bøndene, og kulaken kan ikke få igjen den makten han hadde før bare av den enkle grunn at jorda hos oss er nasjonalisert og ikke er gjenstand for kjøp og salg, og fordi vår handels-, kreditt-, skatte- og kooperasjonspolitikk tar sikte på å begrense kulakenes utbytningstendenser, øke velstanden blant de bredeste bondemasser og utjevne ytterlighetene på landsbygda. Jeg ser her helt bort fra at kampen mot kulakene hos oss nå ikke foregår bare på den gamle linjen, den å organisere de fattige bønder mot kulakene, men også på en ny linje, den å styrke forbundet av proletariatet og de fattige bøndene med massene av mellomstore bønder og mot kulakene. Den kjensgjerning at opposisjonen ikke fatter meningen og betydningen av kampen mot kulakene etter denne nye linje, denne kjensgjerning bekrefter på nytt at opposisjonen forviller seg inn på den gamle veien for utviklingen av landsbygda, veien for en kapitalistisk utvikling der, slik som det var da kulakene og den lutfattige bonde var grunnelementene på landsbygda, mens den mellomstore bonde ble «skylt vekk».

Kooperasjonen er en avert av statskapitalismen, sier opposisjonen, og påberoper seg Lenins brosjyre «Naturalskatten». Derfor tror den ikke det er mulig å utnytte kooperasjonen som det viktigste støttepunktet for den sosialistiske utvikling. Også her gjør opposisjonen et meget grovt mistak. En slik oppfatning av kooperasjonen strakk til og var tilfredsstillende i 1921, da brosjyren «Naturalskatten» ble skrevet, da vi ennå ikke hadde noen utviklet sosialistisk industri, da Lenin tenkte seg statskapitalismen som en mulig grunnform for vår økonomi og betraktet kooperasjonen i samband med statskapitalismen. Men denne oppfatningen strekker ikke til lenger, og historien har lagt den bak seg — for tidene har forandret seg siden den gang, den sosialistiske industri har utviklet seg i landet vårt, statskapitalismen har ikke slått rot i den monn det var å ønske, mens kooperasjonen, som nå omfatter mer enn ti millioner medlemmer, har begynt å knytte seg tett sammen med den sosialistiske industri.

Hvordan skulle en ellers forklare den kjensgjerning at Lenin allerede de to år etter at brosjyren «Naturalskatten» var kommet, i året 1923, tok til å se på kooperasjonen på en annen måte og mente,

at «kooperasjonen under våre forhold i regelen faller helt sammen med sosialismen»? («Om kooperasjonen.»)

Hvordan skulle en ellers forklare dette enn nettopp ved at den sosialistiske industri hadde maktet å vokse opp i løpet av disse to årene, mens statskapitalismen derimot ikke slo rot i tilstrekkelig monn, og at Lenin derfor tok til å se kooperasjonen i samband med den sosialistiske industri og ikke som før i samband med statskapitalismen?

Utviklingsvilkårene for kooperasjonen var blitt andre. Derfor måtte en også behandle spørsmålet med kooperasjonen på en annen måte.

Her har vi f. eks. et utmerket sitat fra Lenins brosjyre «Om kooperasjonen» (1923), som kaster lys over dette spørsmålet:

«Under statskapitalismen¹⁾ skiller de kooperative foretak seg fra de statskapitalistiske for det første ved at de er private, for det annet kollektive foretak. Under den samfunnsordning som nå består hos oss,¹⁾ skiller de kooperative foretak seg fra de privatkapitalistiske ved at de er kollektive foretak, men de skiller seg ikke¹⁾ fra de sosialistiske foretak når de baserer seg på jord og har produksjonsmidler som tilhører staten, dvs. arbeiderklassen.» («Om kooperasjonen», Saml. verker, bd. XXVII, s. 396, russisk utg.)

I dette lille sitat er to store spørsmål løst. For det første at «den samfunnsordning som vi nå har» ikke er statskapitalisme. For det annet at kooperative foretak sett i sammenheng med «samfunnsordningen hos oss» «ikke skiller seg fra» de sosialistiske foretak.

Jeg tror neppe det ville være mulig å uttrykke seg tydeligere.

Og her har vi nok et sted fra den samme brosjyren av Lenin:

«Den enkle vekst i kooperasjonen er for oss (med det «lille» forbehold vi har tatt ovenfor) identisk med vekst i sosialismen, og samtidig må vi innrømme en grunnleggende forandring i hele vår oppfatning av sosialismen.» (Samme sted.)

Det er åpenbart at vi i brosjyren «Om kooperasjonen» har å gjøre med en ny vurdering av kooperasjonen, noe som den nye opposisjon ikke vil innrømme og som den omhyggelig tier stille med — trass i kjensgjerningene, trass i den åpenlyse sannhet, trass i leninismen.

Kooperasjonen i samband med statskapitalismen og kooperasjonen i samband med den sosialistiske industri er to forskjellige ting.

Men av dette må en likevel ikke trekke den slutning at det ligger en avgrunn mellom brosjyren «Naturalskatten» og brosjyren «Om kooperasjonen». Det ville naturligvis være galt å tro. En trenger bare å anføre f. eks. følgende sted fra «Naturalskatten» for med det å slå fast den uløselige sammenheng mellom «Natural-

1) Uthevet av meg. J. St.

skatten» og «Om kooperasjonen» når det gjelder vurderingen av kooperasjonen. Dette stedet lyder slik:

«Overgangen fra konseksjonene og til sosialismen er en overgang fra en form for storproduksjon til en annen form for storproduksjon. Overgangen fra en kooperasjon av små eiendomsbesittere til sosialismen er en overgang fra småproduksjon til storproduksjon, dvs. en overgang som har en mer komplisert natur, men en overgang som, når den lykkes, er egnet til å omfatte bredere masser av befolkningen, egnet til å rive opp de dypere og seigere røttene til de gamle *førsosialistiske*,¹⁾ ja endog *førkapitalistiske* forhold, de som stritter mest hårdnakket mot enhver «nydannelse». («Naturalskatten».)

Av dette sitat kan en se at Lenin allerede på den tid da «Naturalskatten» kom ut, en tid da det ennå ikke fans noen utviklet sosialistisk industri hos oss, holdt det for mulig, *hvis det lyktes*, å forvandle kooperasjonen til et mektig kampmiddel mot de «førsosialistiske» og følgelig også mot de *kapitalistiske forhold*. Jeg tror det var denne tanke som seinere tjente som utgangspunkt for ham da han skrev «Om kooperasjonen».

Men hva følger av alt dette?

Det følger av dette at den nye opposisjonen ikke griper spørsmålet om kooperasjonen an på marxistisk, men på metafysisk vis. Den ser ikke kooperasjonen som en historisk foreteelse, som en må sette i sammenheng med andre foreteelser, la oss si i sammenheng med statskapitalismen (i 1921) eller med den sosialistiske industri (i 1923), men som noe permanent og gitt en gang for alle, som en «ting i seg selv».

Det er dette som ligger til grunn når opposisjonen gjør feil i spørsmålet om kooperasjonen, når den mangler tro på at landsbygda kan utvikle seg til sosialismen med hjelp av kooperasjonen, når opposisjonen forviller seg inn på den gamle veien, veien med kapitalistisk utvikling på landsbygda.

Dette er alment sett det standpunkt den nye opposisjon tar når det gjelder de praktiske spørsmål i den sosialistiske oppbyggingen.

Av dette kan vi dra bare én slutning: Opposisjonens linje, for så vidt den har en linje, vaklingen i opposisjonen, mangelen på tro og rådvillheten ansikt til ansikt med vanskene fører til kapitalasjon overfor de kapitalistiske elementer i vår økonomi. For hvis NEP i det vesentlige er et tilbaketog, hvis en tviler på at statsindustrien har en sosialistisk karakter, hvis kulaken skulle være bortimot allmektig, hvis kooperasjonen er lite å håpe på, hvis den mellomstore bonde får stadig mindre vekt, hvis den nye utviklingsvei på landsbygda er en tvilsom vei, partiet på det nærmeste utartet og revolusjonen i Vesten ennå ikke så nær — hva blir så etter dette igjen i opposisjonens arsenal, hva er det den gjør reg-

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

ning med i kampen mot de kapitalistiske elementer i vår økonomi? Det nytter jo ikke å dra i kamp bare med «Epokens filosofi».

Det er klart at det arsenal den nye opposisjon har, ikke er noe å misunne den, om en da i det hele tatt kan kalle det et arsenal. Det er ikke noe arsenal for kampen, og enda mindre for seieren.

Det er klart at partiet «hals over hode» ville styrte seg i fordervelse om det ville innlate seg i kamp med et slikt arsenal — det ville ganske enkelt være tvunget til å kapitulere for de kapitalistiske elementer i vår økonomi.

Derfor handlet den 14. partikongress helt rett da den vedtok at «kampen for å føre den sosialistiske oppbygging fram til seier i Sovjetunionen er den grunnleggende oppgaven for partiet vårt»; at en av de viktigste forutsetninger for å løse denne oppgaven er «å kjempe mot den manglende tro på at sosialismen kan bygges opp i vårt land, og like så mot forsøkene på å framstille våre foretak, som er bedrifter av «konsekvent sosialistisk type» (Lenin), som «statskapitalistiske» foretak; at «ideologiske strømninger som umuliggjør en bevisst innstilling fra massenes side når det gjelder oppbyggingen av sosialismen i alminnelighet og den sosialistiske industri i særdeleshet, bare er egnet til å hemme veksten av de sosialistiske elementer i økonomien og gjør kampen som privatkapitalen fører mot dem lettere»; at «partikongressen derfor mener det er nødvendig med et omfattende skoleringsarbeid for å vinne over disse forvrengninger av leninismen». (Se resolusjonen til beretningen fra sentralkomiteen for SUKP(b).)

Den historiske betydning SUKP(b)s 14. kongress har, ligger i at den har maktet å avdekke den nye opposisjons feil helt til røttene, at den har kastet deres mangel på tro og deres klynking på skraphaugen, at den har stukket opp klart og tydelig veien for den videre kamp for sosialismen, at den har gitt partiet perspektivet for seieren og dermed utrustet proletariatet med en urokkelig tro på seieren for den sosialistiske oppbygging.

25. januar 1926.

OM PARTIETS TRE HOVEDPAROLER I BONDESPØRSMÅLET

Svar til kamerat Jan-ski.

Kamerat Jan-ski!

Deres brev har jeg naturligvis fått i rett tid. Jeg er litt forsinket med svaret, og jeg ber Dem unnskyldte dette.

1. Lenin sier at «*hovedspørsmålet for enhver revolusjon er spørsmålet om statsmakten*» («Et av de viktigste spørsmålene for revolusjonen 1917», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXI, s. 142, russisk utg.) Hvilken klasse eller hvilke klasser har konsentrert statsmakten i sine hender, hvilken klasse eller hvilke klasser må styrtes, hvilken klasse eller hvilke klasser må ta makten — dette er «*hovedspørsmålet for enhver revolusjon*».

De strategiske hovedparoler partiet har satt opp og som beholder sin gyldighet for hele denne eller hin etappe av revolusjonen, kan en ikke kalle hovedparoler hvis de ikke fullt ut bygger på denne grunntese hos Lenin. Hovedparolene kan være riktige bare i tilfelle de bygger på en marxistisk analyse av klassekreftene, hvis de stiller opp et riktig skjema for fordelingen av de revolusjonære kreftene på klassekampens front, hvis de letter oppgaven å føre massene fram til kampfronten for revolusjonens seier, til fronten der den nye klasse fører kampen for å ta makten, hvis de gjør det lettere for partiet å formere en stor og mektig politisk armé av de brede folkemasser, noe som er nødvendig for å løse denne oppgaven.

I løpet av den ene eller den andre etappe av revolusjonen kan vi være utsatt for nederlag eller tilbaketog, og det kan forekomme uhell og enkelte taktiske feil, men likevel betyr ikke dette i og for seg at den strategiske hovedparole ikke er riktig. Såleis var hovedparolen f. eks. i *første* etappe av vår revolusjon — «sammen med hele bondebefolkningen, mot tsaren og godseierne, mens borgerskapet nøytraliseres, for den borgerlig-demokratiske revolusjons seier» — fullstendig riktig, trass i at revolusjonen i 1905 led nederlag.

En må derfor ikke forveksle spørsmålet om partiets hovedparole med spørsmålet om nederlag eller motgang for revolusjonen på det ene eller det annet trinn av dens utvikling.

Det kan hende at partiets hovedparole i løpet av revolusjonen alt har ført til at de gamle klasser eller den gamle klasse er styrtet fra makten, men at en rekke av de vesentlige krav revolusjonen

stiller og som følger av denne parole, ikke er blitt satt ut i livet eller at det har tatt en hel periode å realisere dem, eller at det måtte en ny revolusjon til for å kunne virkeliggjøre dem — men dette betyr ikke at hovedparolen er uriktig. Såleis styrtet f. eks. februarrevolusjonen i 1917 tsarismen og godseierne, men førte ikke til at konfiskeringen av godseierjorda ble realisert osv., men dette betyr likevel ikke at vår hovedparole i første etappe av revolusjonen i og for seg ikke var riktig. Eller et annet tilfelle: Oktoberrevolusjonen gjorde alvor av å styrte borgerskapet og gi makten over til proletariatet, men førte ikke straks til a) at den borgerlige revolusjon ble ført til ende — dette i alminnelighet, og b) at kulakene på landsbygda ble isolert — dette i særdeleshet. Den utsatte dette i en viss tid, men det vil ikke si at vår hovedparole i *annen* etappe av revolusjonen — «sammen med de fattige bønder, mot kapitalismen i by og bygd, mens de mellomstore bønder nøytraliseres, for proletariatets makt» — ikke var riktig.

En må altså ikke forveksle spørsmålet om vårt partis hovedparole med spørsmålet om fristene og formene for å gjennomføre det ene eller det andre krav som følger av denne parole.

Derfor må en ikke vurdere de strategiske hovedparoler partiet vårt stiller opp, ut fra tilfeldig framgang eller nederlag for den revolusjonære bevegelse i den ene eller den andre perioden, og enda mindre ut fra fristene eller formene for å gjennomføre det ene eller det andre særskilte krav som følger av disse paroler. De strategiske parolene partiet setter opp kan en bare vurdere på bakgrunn av en marxistisk analyse av klassekreftene og en riktig fordeling av kreftene i revolusjonen på kampfronten for revolusjonens seier, for å konsentrere makten i hendene på den nye klasse.

Feilen De har gjort, kamerat Jan-ski, er at De har omgått eller ikke skjønnt dette meget viktige metodologiske spørsmålet.

2. De skriver i brevet Deres:

«Er den påstanden riktig at vi *bare* inntil Oktober marsjerte i forbund med hele bondebefolkningen? Nei, den er ikke riktig. Parolen «forbund med hele bondebefolkningen» sto ved makt før Oktober, *under selve Oktober og i den første perioden etter Oktober*, siden bondebefolkningen som helhet var interessert i at den borgerlige revolusjon ble ført til ende.»

Av dette sitatet følger altså at partiets strategiske parole for den *første* etappe i revolusjonen (1905 til februar 1907), da det gjaldt å styrte tsaren og godseierne fra makten og opprette proletariatets og bøndenes diktatur, *ikke skilte seg fra den strategiske parole for den annen* etappe (februar 1917 til oktober 1917), da det gjaldt å styrte borgerskapets makt og opprette proletariatets diktatur. Følgelig fornekter De grunnforskjellen mellom den borgerlig-demokra-

tiske revolusjon og den proletarisk-sosialistiske revolusjon. Og denne feilen gjør De fordi De tydeligvis ikke vil begripe den enkle ting at hovedtemaet i den strategiske parolen i den givne etappe av revolusjonen er spørsmålet om makten, spørsmålet om *hvilken* klasse som styrtes og hvilken klasse makten går over til. Det trengs vel ikke noe bevis for at De har tatt grundig feil her.

De sier at vi under selve Oktober og i den første periode etter Oktober gjennomførte parolen «forbund med *hele* bondebefolkningen», da bøndene i sin helhet var interessert i at den borgerlige revolusjon ble ført til ende. Men hvem har sagt Dem at oktoberomveltningen og Oktoberrevolusjonen var uttømt i og med at den borgerlige revolusjon var ført til ende, eller at den stilte det som sin hovedoppgave å føre den borgerlige revolusjon til ende? Hvor har De dette fra? Er det kanskje så at en kan gjennomføre oppgaven å styrte borgerskapets makt og opprette proletariatets diktatur innenfor rammene av den borgerlige revolusjon? Går da ikke omstyrtingen av borgerskapets makt og erobringen av proletariatets diktatur ut over rammene for den borgerlige revolusjon? Hvordan kan man hevde at kulakene (som jo også er bønder) kunne gi sin støtte til å styrte borgerskapet og til å la makten gå over til proletariatet? Hvordan kan man benekte at dekretet om å nasjonalisere jorda, om å oppheve den private eiendomsrett til jord, om forbudet mot kjøp og salg av jord osv., selv om en ikke kan betrakte det som et sosialistisk dekret, hos oss jo er blitt gjennomført i *kamp* mot kulakene og ikke i forbund med dem. Hvordan kan man hevde at kulakene (som jo også er bønder) kunne gi sin støtte til dekretene fra sovjetmakten om å ekspropriere fabrikkene og verkstedene, jernbanene, bankene osv., eller til proletariatets parole om å forvandle den imperialistiske krig til borgerkrig? Hvordan kan man hevde at det *grunnleggende* i Oktober ikke var disse og liknende akter, at det ikke var å styrte borgerskapet og opprette proletariatets diktatur, men å føre den borgerlige revolusjon til ende?

Det er ingen tvil om at det var en av hovedoppgavene for Oktoberrevolusjonen å fullføre den borgerlige revolusjon, at denne ikke kunne føres til ende uten Oktoberrevolusjonen — på samme måte som heller ikke Oktoberrevolusjonen kunne vinne fast fot uten at den borgerlige revolusjonen var blitt fullført, og da jo Oktoberrevolusjonen førte den borgerlige revolusjon til ende, måtte den vinne sympati hos alle bønder. Alt dette er det ikke tvil om. Men kan man av den grunn påstå at den borgerlige revolusjon ble ført til ende, ikke som et biprodukt som ble oppnådd i løpet av Oktoberrevolusjonen, men at den var hovedspørsmålet for Oktoberrevolusjonen eller det vesentlige i den? Hvor har De så gjort av hovedmålet for Oktoberrevolusjonen — som var å styrte borgerskapets makt, opprette proletariatets diktatur, forvandle den imperial-

isiske krig til borgerkrig, ekspropriere kapitalistene osv.? Og hvis hovedinnholdet i den strategiske parole er grunnspørsmålet i enhver revolusjon, dvs. spørsmålet om at makten går over fra en klasse til en annen — går det ikke så klart fram av dette at spørsmålet om å fullføre denne borgerlige revolusjon gjennom den proletariske makt ikke må forveksles med spørsmålet om å styrte borgerskapet og erobre denne proletariske makt, dvs. med det spørsmål som er hovedinnholdet i den strategiske parole i annen etappe av revolusjonen?

En av de aller største vinninger for proletariatets diktatur er at det har fullført den borgerlige revolusjon og feid vekk det middelalderlige skrap til siste smule. For landsbygda hadde dette vesentlig og i sannhet avgjørende betydning. Uten at en gjorde dette, kunne en ikke greie å knytte sammen bondekrigen med den proletariske revolusjon, det som Marx talte om allerede i andre halvparten av forrige hundreår. Uten at en gjorde dette, kunne ikke selve den proletariske revolusjon vinne fast fot. I samband med dette må en gi akt på følgende viktige omstendighet. Å fullføre den borgerlige revolusjon er ikke en enkeltstående handling. I virkeligheten strakte det seg over en hel periode og omfattet ikke bare en del av året 1918, som De hevder i brevet Deres, men også en del av året 1919 (Volgadistriktet, Ural) og 1919–1920 (Ukraina). Jeg tenker her på offensivene fra Koltsjak og Denikin, da bøndene som helhet sto overfor faren for at godseiermakten skulle bli gjenopprettet og da bondebefolkningen, nettopp som *helhet*, var tvunget til å fylke seg om sovjetmakten for å sikre at den borgerlige revolusjon ble ført til ende og bevare fruktene av denne revolusjonen for seg. Dette kompliserte og mangfoldige i det levende livs prosesser, denne «merkverdige» sammenfletningen av de umiddelbart sosialistiske oppgaver diktaturet har, med oppgaven å fullføre den borgerlige revolusjon, må en stadig ha for øye om en skal forstå riktig så vel de situatene De anfører fra Lenin som mekanikken i det å virkeliggjøre partiparolene. Kan man si at denne sammenfletningen vitner om at partiets parole i *annen* etappe av revolusjonen var uriktig, at denne parole ikke skiller seg fra parolen i *første* etappe av revolusjonen? Nei, det kan man ikke si. Tvert om — denne sammenfletningen bekrefter bare at partiets parole i annen etappe av revolusjonen var riktig: sammen med de *fattige* bønder, mot det kapitalistiske borgerskap i by og bygd, for proletariatets makt osv. Hvorfor? Fordi vi, for å kunne fullføre den borgerlige revolusjon, *først* måtte styrte borgerskapets makt og opprette proletariatets makt i Oktober — for bare denne makt er i stand til å føre den borgerlige revolusjon til ende. Men for å kunne opprette proletariatets makt i Oktober, måtte vi forberede og organisere en politisk armé til Oktober som *svarte til* dette — en armé

som var i stand til å styrte borgerskapet og opprette proletarietets makt. Det er overflødig å bevise at vi kunne forberede og organisere *en slik* politisk armé bare under parolen: «proletariatets forbund med de fattige bønder, mot borgerskapet, for proletarietets diktatur». Det er klart at om vi ikke hadde hatt *denne* strategiske parole, som vi fulgte fra april 1917 til oktober 1917, så ville vi heller ikke hatt *en slik* politisk armé og følgelig heller ikke kunnet seire i Oktober – at vi ikke hadde kunnet styrte borgerskapets makt og følgelig ikke hadde hatt mulighet til å fullføre den borgerlige revolusjon.

Derfor kan man ikke stille fullføringen av den borgerlige revolusjon i motsetning til den strategiske parole i annen etappe av revolusjonen, som har til oppgave å sikre proletarietets makterobring.

Det fins bare ett middel til å unngå alle disse «motsetninger» – og det er å anerkjenne den grunnleggende forskjell mellom den strategiske parole i første etappe av revolusjonen (den borgerlig-demokratiske revolusjon), og den strategiske parole i annen etappe av revolusjonen (den proletariske revolusjon), – det er å anerkjenne at vi i første etappe av revolusjonen gikk sammen med *hele* bondebefolkningen for den borgerlig-demokratiske revolusjon, mens vi i annen etappe av revolusjonen gikk sammen med de *fattige* bondene mot kapitalens makt og for den proletariske revolusjon. Og dette må vi anerkjenne fordi analysen av klassekreftene i den første og den annen etappe av revolusjonen forplikter oss til det. I motsatt fall vil en ikke kunne forklare den kjensgjerning at vi inntil februar 1917 arbeidet under parolen om proletarietets og *bøndenes* revolusjonær-demokratiske diktatur, mens vi etter februar 1917 erstattet denne parole med parolen om proletarietets og de *fattige* bøndenes *sosialistiske* diktatur. De må innrømme, kamerat Jan-ski, at denne ombytning av den ene parole med den annen i mars-april 1917 ikke lar seg forklare med Deres skjema.

Denne grunnforskjellen mellom de to strategiske parolene partiet hadde, slo Lenin fast allerede i brosjyren «To slags taktikk». Han formulerte partiets parole under forberedelsen av den borgerlig-demokratiske revolusjon slik:

«Proletariatet må føre den demokratiske omveltning til ende, idet det får bondemassene til å slutte opp om seg for med vold å knuse selvherskerdømmets motstand og paralisere borgerskapets vankelmødighet.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. III, s. 102, norsk utg.)

Med andre ord: sammen med hele bondebefolkningen mot selvherskerdømmet, mens borgerskapet nøytraliseres, for den demokratiske omveltning.

Når det gjelder partiets parole i perioden da den sosialistiske revolusjon ble forberedt, så formulerte han den slik:

«Proletariatet må gjennomføre den sosialistiske omveltning idet det får massen av de halvproletariske befolkningslementer til å slutte opp om seg for med vold å knuse borgerskapets motstand og paralysere bøndernes og småborgerskapets vankelmohdighet.» (Samme sted, s. 102.)

Med andre ord: sammen med de fattige bønder og de halvproletariske lag av befolkningen overhodet, mot borgerskapet, mens småborgerskapet i by og bygd nøytraliseres, for den sosialistiske omveltning.

Dette var i 1905.

I april 1917 karakteriserte Lenin den politiske tilstand den gang som en sammenfletning av proletariatets og bøndernes revolusjonærdemokratiske diktatur med småborgerskapets reelle makt, og sa i samband med dette:

«Det eiendommelige ved den situasjon vi nå har i Russland, er at vi har *overgangen* fra den *første*¹⁾ etappe i revolusjonen, den som brakte borgerskapet til makten som følge av at klassebevisstheden ikke var tilstrekkelig utviklet i proletariatet og at proletariatet ikke var tilstrekkelig organisert, til den *annen* etappe i revolusjonen, som må legge makten i hendene på proletariatet og de *fattige lag*¹⁾ av bønderne.» («Apriltaser».)

I slutten av august 1917, da forberedelsen til Oktober gikk for seg med full damp, skrev Lenin i en spesiell artikkel, «Bønder og arbeidere»:

«Bare proletariatet og *bønderne*¹⁾ kan styrte monarkiet — det var hoveddefinisjonen av vår klassepolitikk den gang (det siktes til året 1905. J. St.). Og denne definisjon var riktig. Februar og mars 1917 har på nytt bekreftet det. Bare proletariatet som leder de *fattige bønder*¹⁾ (halvproletarene, som det heter i vårt program), kan avslutte krigen med en demokratisk fred, lege dens sår og begynne de skritt hen imot sosialismen som er blitt absolutt nødvendige og *uoppsettelige* — det er definisjonen av vår klassepolitikk nå.» (Lenin: Verker i utvalg, bd. VI, s. 371, norsk utg.)

Dette er ikke slik å forstå at vi *nå* skulle ha proletariatets og de fattige bøndernes diktatur hos oss. Det er naturligvis ikke riktig. Vi gikk til Oktober under parolen proletariatets og de fattige bøndernes diktatur, og satte formelt denne parole ut i livet i Oktober, da vi dannet en blokk med venstrefløyen av de sosialrevolusjonære og delte ledelsen med dem, enda vi allerede den gang i virkeligheten hadde proletariatets diktatur, siden det var vi, bolsjevikene, som hadde flertallet. Proletariatets og de fattige bøndernes diktatur opphørte imidlertid også formelt å eksistere etter «kupet» fra de venstre-sosialrevolusjonæres side, etter at blokken med de venstre-sosialrevolusjonære var sprengt, da ledelsen gikk *helt* og *fullt* over i hendene på *ett* parti, i hendene på vårt parti, som ikke deler og

1) Uthevet av meg. J. St.

ikke kan dele ledelsen av staten med noe annet parti. Det er nettopp dette vi kaller proletarietets diktatur.

Endelig skrev Lenin i november 1918, da han kastet et blikk tilbake på den vei revolusjon hadde lagt bak seg:

«Ja — vår revolusjon er en *borgerlig* revolusjon, så lenge vi går sammen med *hele* bondebefolkningen. Dette har vi hatt fullstendig klart for oss, og det har vi sagt hundre og tusen ganger siden 1905, vi har aldri prøvd å springe over dette nødvendige ledd i den historiske prosess eller avskaffe det ved dekreter... Men i 1917, helt siden *april*, lenge før *Oktoberrevolusjonen*, før vi tok¹⁾ makten, sa vi åpent til folket og forklarte for det at revolusjonen ikke lenger kunne stanse med det, for landet har gått framover, kapitalismen har gjort framsteg, ruineringen har tatt et uhørt omfang, og dette krever, (enten en ønsker det eller ikke) at en tar skritt framover til *sosialismen*. For det er *ikke mulig* å komme framover på noen annen vei, *ikke mulig* å redde landet som er utpint av krigen på noen annen måte, *ikke mulig* å mildne lidelsene for de arbeidende og utbyttede på noen annen måte. Og det gikk da også slik som vi hadde sagt. Forløpet av revolusjonen har bekreftet at vår argumentasjon var riktig. Først sammen med «*hele*» bondebefolkningen mot monarkiet, mot godseierne, mot levningene fra middelalderen (og så langt forblir revolusjonen en borgerlig, borgerlig-demokratisk revolusjon). Deretter — sammen med de fattige bøndene, sammen med halvproletariatet, sammen med alle som er utbyttet, mot *kapitalismen*, innbefattet også *de rike på landsbygda, kulakene, spekulantene*,¹⁾ — og for så vidt blir revolusjonen en *sosialistisk* revolusjon.» («Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky», s. 85, norsk utg. 1935.)

Som De ser, har Lenin gjentatte ganger understreket hele dybden i forskjellen mellom den første strategiske parole i perioden da den borgerlig-demokratiske revolusjon ble forberedt, og den annen strategiske parole i perioden da vi forberedte Oktober. I det første tilfelle parolen: med *hele bondebefolkningen* mot selvherskerdømmet, i det andre tilfelle parolen: med *de fattige bøndene* mot borgerskapet.

Det faktum at oppgaven å fullføre den borgerlige revolusjon strakte seg over en hel periode etter Oktober, at vi måtte vinne sympati hos «*hele*» bondebefolkningen — da vi jo førte den borgerlige revolusjon til ende — dette faktum rokker, som jeg alt har sagt, ikke det minste ved den grunntese at vi gikk til Oktober og seiret i Oktober sammen med *de fattige bønder*, og at vi styrtet borgerskapets makt og opprettet proletarietets diktatur (som bl. a. hadde den oppgave å fullføre den borgerlige revolusjon) sammen med *de fattige bønder*, under motstand fra kulakene (som også er bønder), mens de mellomstore bøndene vaklet.

Dette skulle vel være klart.

3. De skriver videre i brevet Deres:

«Er den påstanden riktig at «*vi kom fram til oktober under parolen forbuna med de fattige bønder, mens de mellomstore bønder nøytraliseres?*» Nei,

1) Uthevet av meg. J. St.

den er ikke riktig. Av de grunner som er påpekt og de utdrag av Lenin som er tatt med ovenfor, framgår det at denne parolen kunne oppstå først da «klassedifferensieringen blant bøndene var modnet» (Lenin), dvs. «sommeren og høsten 1918».

Av dette sitat ser det ut som partiet slo inn på veien å nøytralisere de mellomstore bønder — ikke i forberedelsesperioden til og ikke under selve Oktober, men etter Oktober og især etter 1918, etter at det var dannet komiteer av fattige bønder. Dette er *fullstendig* galt, kamerat Jan-ski. Tvert om — politikken som gikk ut på å nøytralisere de mellomstore bønder tok ikke til, men *sluttet* etter at komiteene av de fattige bønder var dannet, etter 1918. Politikken som gikk ut på å nøytralisere de mellomstore bønder ble *opphevd* (og ikke innført) i vår praksis nettopp etter 1918. Nettopp etter 1918, i mars 1919, sa Lenin ved åpningen av den 8. partikongress:

«De beste representanter for sosialismen fra den gamle tid — den gang de ennå trodde på revolusjonen og tjente den teoretisk og ideologisk — talte om å *nøytralisere bøndene*, dvs. om å danne et sosialt lag av disse mellomstore bønder, som selv om det ikke aktivt støtter proletarietets revolusjon, så hindrer det den iallfall ikke, som holder seg nøytralt og ikke stiller seg på våre fienders side. Denne abstakte, teoretiske oppgavestillingen er fullstendig klar for oss. *Men den strekker ikke til:*¹⁾ Vi er trådt inn i *det stadium av den sosialistiske oppbygging*¹⁾ da vi konkret, detaljert må utarbeide grunnregler og retningslinjer som er prøvd av erfaringen fra arbeidet på landsbygda og som vi må rette oss etter for å få grunnlag i et fast forbund når det gjelder vårt forhold til de mellomstore bøndene.» (Lenin: «Tale ved åpningen av den 8. partikongress», Samlede verker, bd. XXIV, s. 114, russisk utg.)

Vi får, som De ser, noe som står i direkte motsetning til det De taler om i brevet Deres, der De snur opp ned på den *virkelige* praksis i vårt parti, da De forveksler *begynnelsen* på nøytraliseringen med *slutten* på den.

Den mellomstore bonde jamret og vaklet mellom revolusjonen og kontrarevolusjonen så lenge det gjaldt å styrte borgerskapet, så lenge sovjetmakten ennå ikke hadde vunnet fast fot, og derfor måtte han nøytraliseres. Den mellomstore bonde tok til å vende seg til oss da han begynte å overbevise seg om at borgerskapet er styrtet «for alvor», at sovjetmakten vinner fast fot, at kulakene blir tøylet, at Den røde armé tar til å vinne seier ved borgerkrigens fronter. Nettopp etter dette omsvinget var det at det ble mulig å stille partiets tredje strategiske parole, den parolen som ble stilt av Lenin på den 8. partikongress: fram for den sosialistiske oppbyggingen — støttet på de fattige bønder og i fast forbund med de mellomstore bønder.

Hvordan kunne De glemme dette alminnelig kjente faktum?

Det følger videre av brevet Deres at politikken med å nøytrali-

1) Uthevet av meg. J. St.

sere de mellomstore bønder ikke er riktig *ved overgangen* til den proletariske revolusjon og i de *første dager* etter at denne revolusjonen har vunnet seier – at den er ubrukelig og derfor må forkastes. Dette er *fullstendig galt*, kamerat Jan-ski. Forholdet er det stikk motsatte. Nettopp når borgerskapets makt blir styrtet og før proletarietets makt har vunnet fast fotfeste, er det den mellomstore bonde vakler mest og gjør sterkest motstand. Nettopp i denne perioden er det nødvendig å ha forbundet med de fattige bønder og å nøytralisere de mellomstore bønder.

De holder fast ved Deres feil og hevder at spørsmålet om bøndene ikke bare har stor betydning for vårt land, men også for de andre land der «økonomien i større eller mindre monn minner om Russlands før Oktober». Dette siste er naturligvis riktig. Men hør hva Lenin i sine teser om agrarspørsmålet på Kominterns 2. kongress sa om den politikk de proletariske partier må føre i forholdet til de mellomstore bønder i den perioden da proletariatet tar makten. Lenin karakteriserer de fattige bønder, eller nøyaktigere, «de arbeidende og utbyttede masser på landsbygda», som en særskilt gruppe, og den består av landarbeidere, halvproletarer eller parsellbønder og småbønder. Deretter går han over til spørsmålet om de mellomstore bøndene som en særskilt gruppe, og sier:

«Med «mellomstore bønder» i økonomisk mening må en forstå de små jordbrukere som på basis av eiendoms- eller forpaktingsrett, sitter med små jordstykker som under kapitalismen i regelen ikke bare gir familien og bruket et knapt underhold, men som også gjør det mulig å få et visst overskudd, som i hvert fall i de beste år kan forvandles til kapital – jordbrukere som dessuten temmelig hyppig leier arbeidskraft... Det revolusjonære proletariat kan ikke – i hvert fall ikke i den nærmeste framtid og i begynnelsen av perioden med proletariatets diktatur – gjøre det til sin oppgave å trekke dette lag over på sin side. Det må innskrenke seg til å nøytralisere det, dvs. tvinge det til å la være å støtte borgerskapet aktivt i kampen mot proletariatet.» (Protokollen fra forhandlingene på Kominterns 2. kongress.)

Hvordan kan man etter dette påstå at politikken med å nøytralisere de mellomstore bøndene hos oss «*først*» kunne «oppstå» «sommeren og høsten 1918», dvs. *etter* at vi hadde vunnet avgjørende resultater når det gjaldt å vinne fast fot for sunnetmakten, proletarietets makt?

Som De ser, er spørsmålet om de proletariske partiers strategiske parole på overgangen til den sosialistiske revolusjon, i det øyeblikk det gjelder å vinne fast fot for proletarietets makt, og likeså spørsmålet om å nøytralisere den mellomstore bonde, ikke så enkelt som De forestiller Dem det.

4. Av alt som er sagt ovenfor, framgår det at de sitater fra Lenins verker som De er kommet med, ikke på noen måte kan stilles i mot-

1) Uthevet av meg. J. St.

setning til den hovedparole partiet stilte for annen etappe av revolusjonen, for disse sitater: a) dreier seg ikke om partiets hovedparole *før* Oktober, men om fullføringen av den borgerlige revolusjon *etter* Oktober, b) gjendriver ikke, men bekrefter at denne parolen var riktig. Jeg har allerede tidligere sagt, og jeg er nødt til å gjenta det enda en gang, at partiets strategiske parole i annen etappe av revolusjonen, i perioden *før* proletariatet erobret makten, da hovedinnholdet i parolen er spørsmålet om makten, ikke må stilles i motsetning til oppgaven å fullføre den borgerlige revolusjon, en oppgave som blir løst i perioden *etter* at proletariatet har tatt makten.

5. De nevner den kjente artikkelen av kamerat Molotov: «Om den borgerlige revolusjon i vårt land», som sto i «Pravda» (12. mars 1927), en artikkel som viser seg å ha «foranlediget» Dem til å vende Dem til meg om en forklaring. Jeg vet ikke hvordan De leser artikler, kamerat Jan-ski. Jeg har også lest kamerat Molotovs artikkel, og jeg tror at den ikke på noen måte står i motstrid med det som ble sagt om partiets paroler i forholdet til bøndene i min beretning på den 14. kongress i partiet vårt. Kamerat Molotov taler i artikkelen sin ikke om partiets hovedparole i oktoberperioden, men om at partiet for så vidt det fullførte den borgerlige revolusjon *etter* Oktober, vant sympati hos alle bønder. Jeg har jo alt tidligere her sagt at å konstatere denne kjensgjerning, det gjendriver ikke, men tvert om bekrefter riktigheten i den grunntese at vi har styrtet borgerskapets makt og opprettet proletariatets diktatur sammen med de fattige bønder, mens vi har nøytralisert de mellomstore bønder, mot borgerskapet i by og bygd — og at vi ellers ikke hadde kunnet fullføre den borgerlige revolusjon.

«Bolsjevik», nr. 7–8, 15. april 1927.

PAROLEN OM PROLETARIATETS OG DE FATTIGE BØNDERS DIKTATUR I PERIODEN DA OKTOBER BLE FORBEREDT

Svar til kamerat S. Pokrovski.

Kamerat Pokrovski!

Jeg tror at Deres brev av 2. mai dette år hverken gir foranledning eller grunn til å svare utførlig, så å si punkt for punkt. I grunnen inneholder det ikke noe særlig nytt sammenholdt med brevet fra kamerat Jan-ski. Når jeg likevel svarer på Deres brev, så er det fordi det inneholder visse elementer som direkte gjenoppvekker Kamenev-affæren i perioden april til mai 1917. Bare for å avsløre disse elementer som gjenoppvekker Kamenev-affæren, holder jeg det for nødvendig å gi et kort svar på brevet Deres.

1. De sier i brevet at «i virkeligheten hadde vi i perioden februar til oktober parolen om forbund *med hele* bondebefolkningen», at «partiet i perioden fra februar til oktober opprettholdt og forsvarte sin *gamle* parole i forholdet til bøndene — forbund *med alle* bønder».

Av dette kan en for det første trekke den slutning at bolsjevikene i perioden da Oktober ble forberedt (april—oktober) ikke stilte seg oppgaven å trekke en skillelinje mellom de fattige bønder og de velhavende bønder, men at de betraktet bøndene som et samlet hele.

Av dette kan en for det annet trekke den slutning at bolsjevikene i perioden da Oktober ble forberedt, ikke erstattet den gamle parole «proletariatets og bøndenes diktatur» med den nye parole «proletariatets og de fattige bønders diktatur», men at de ble stående på de gamle posisjoner som var fastlagt i Lenins brosjyre «To slags taktikk» i 1905.

Av dette kan en for det tredje trekke den slutning at den bolsjevikiske politikk med kamp mot sovjetenes vakling og kompromissmakeri i perioden da Oktober ble forberedt (mars—oktober 1917), mot vaklingen blant de mellomstore bønder i sovjetene og ved frontene, mot vaklingen mellom revolusjonen og kontrarevolusjonen, mot vaklingen og kompromissmakeriet som fikk en særlig akutt karakter i julidagene, da sovjetene med de kompromissvennlige fra de sosialrevolusjonære og mensjevikene i spissen gikk sammen med de kontrarevolusjonære generaler for å isolere bolsjevikene — av dette kan en trekke den slutning at den bolsjevikiske

kamp mot denne vaklingen og dette kompromissmakeriet blant visse lag av bøndene var en innholdsløs og absolutt overflødig kamp.

Av dette kan en endelig trekke den slutning at Kamenev hadde rett da han i april og mai 1917 forsvarte den gamle parole om proletariats og bøndenes diktatur, og at Lenin derimot hadde urett da han mente at denne parolen allerede var foreldet og stilte opp den nye parole om proletariats og de fattige bønders diktatur.

En trenger bare stille disse spørsmålene for å begripe hvor fullkomment meningsløst hele brevet Deres er.

Men siden De ynder stort å bruke enkelte sitater fra Lenins verker, skal vi se på disse sitatene.

Det skal ikke stor anstrengelsen til for å bevise at når det gjelder spørsmålet om hva som var *nytt* i agrarforholdene i Russland etter februarrevolusjonen — med hensyn til den videre utvikling av revolusjonen — så mente ikke Lenin at det nye lå i interessefellesskapet mellom proletariats og bøndene i sin helhet, men i *spaltningen* mellom de fattige bønder og de velhavende bønder, slik at de første, dvs. de fattige bønder, fulgte seg trukket til proletariats, mens de siste, dvs. de velhavende bønder, fulgte den provisoriske regjering.

Lenin sa følgende om dette i april 1917 i polemikken mot Kamenev og kretsen hans:

«Derfor er det ikke tillatelig for det proletariske parti nå¹⁾ å sette sine forhåpninger til interessefellesskap med bøndene.» (Lenins tale på aprilkonferansen 1917, Verker i utvalg, bd. VI, s. 72, norsk utg.)

Videre:

«I vedtakene fra en rekke bondekongresser støter vi allerede nå på de tanker at vi bør vente med å løse agrarspørsmålet til den konstituerende forsamling, — dette er en seier for de *velhavende bønder*,¹⁾ som heller til kadettene.» (Lenins tale på bykonferansen for Petrograd, april 1917, Saml. verker, bd. XX, s. 176, russisk utg.)

Videre:

«Det er mulig at bøndene kommer til å ta all jord og hele makten. Så langt fra å glemme denne muligheten begrenser jeg ikke min horisont utelukkende til dagen i dag, men formulerer agrarprogrammet bestemt og nøyaktig under hensyntaken til den *nye* foreteelsen: den dypere *splittelsen*¹⁾ mellom landarbeiderne og de fattige bøndene på den ene side og de velstående bøndene på den annen.» (Lenins artikkel fra april 1917: «Brev om taktikken», i Marx-Engels-Marxisme, s. 249, norsk utg.)

I dette var det Lenin så det *nye* og *viktige* i de nye forholdene på landsbygda etter februarrevolusjonen.

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

Dette var det Lenin gikk ut fra når han utformet partiets politikk i perioden etter februar 1917.

Denne grunnsetning var det Lenin gikk ut fra da han sa på bykonferansen for Petrograd i april 1917:

«Først her på stedet fikk vi vite at arbeider- og soldatrepresentantenes sovjet har avstått makten til den provisoriske regjering. Arbeider- og soldatrepresentantenes sovjet er virkeliggjøringen av proletarietets og soldatenes diktatur, flertallet av soldatene er bønder. Dette er nettopp proletarietets og bøndenes diktatur. Men dette «diktatur» har gitt seg inn på et kompromiss med borgerskapet. Nettopp på dette punkt er det nødvendig å revidere den «gamle» bolsjevismen.»¹⁾ (Saml. verker, bd. XX, s. 176, russisk utg.)

Den samme grunnsetning var det Lenin gikk ut fra da han skrev i april 1917:

«Den som nå bare taler om «proletarietets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur», han er akterutseilt, han har derfor i virkeligheten gått over til småborgerskapet mot den proletariske klassekamp, han fortjener å innlemmes i arkivet for «bolsjevikiske» førrevolusjonære oldsaker (som en kan kalle: det «gammelbolsjevikiske» arkiv).» (Samme sted, s. 247.)

Og på dette grunnlaget var det da også at parolen om proletarietets og de *fattige* bønders diktatur oppsto, istedenfor den gamle parolen — proletarietets og bøndenes diktatur.

De kan innvende — og det gjør De jo også i brevet Deres — at dette betyr på trotskistisk vis å hoppe over en bonderevolusjon som ennå ikke er avsluttet. Men dette ville ikke være mer overbevisende enn en liknende innvending som Kamenev rettet mot Lenin i april 1917. Lenin regnet fullt ut med en slik innvending da han sa:

«Trotskismen sier: «Vekk med tsaren, la oss få en arbeiderregjering». Dette er galt. Småborgerskapet eksisterer, en kan ikke slå en strek over det. Men det består av to deler. Den *fattige*¹⁾ delen av det går sammen med arbeiderklassen.» (Sluttord på partikonferansen i Petrograd, Saml. verker, bd. XX, s. 182, russisk utg.)

Den feilen Kamenev gjorde og som De nå også gjør, kamerat Pokrovski, består i mangelen på evne til å oppdage og understreke forskjellen mellom de to deler av småborgerskapet — i dette tilfelle bøndene —, i mangelen på evne til å *skille* ut den fattige del av bøndene fra massen av bondebefolkningen som helhet og på dette bygge partiets politikk i en situasjon da vi var på overgangen fra første etappe i revolusjonen i 1917 til annen etappe, i mangelen på evne til å *utlede* en ny parole på grunnlag av dette, den annen strategiske parole partiet stilte: proletarietets og de fattige bønders diktatur.

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

La oss i tur og orden se etter hvordan parolen: «proletariatets og de fattige bønders diktatur» praktisk utviklet seg i Lenins verker fra april til oktober 1917.

April 1917:

«Det eiendommelige ved den situasjon vi nå har i Russland, er at vi har *overgangen* fra den *første*¹⁾ etappe i revolusjonen, den som brakte borgerskapet til makten som følge av at klassebevisstheten ikke var tilstrekkelig utviklet i proletariatet og at proletariatet ikke var tilstrekkelig organisert, til den *annen* etappe i revolusjonen, som må legge makten i hendene på proletariatet og de *fattige*¹⁾ lag av bøndene.» («Aprilteser».)

Juli 1917:

«De revolusjonære arbeidere — hvis de får støtte av de *fattige bønder*¹⁾ — er de eneste som er i stand til å bryte motstanden fra kapitalistene, føre folket fram til erobring av jorda uten kompensasjon, til fullstendig frihet, til å vinne over sultenøden, til å vinne over krigen, til en rettferdig og varig fred.» («Revolusjonens lærdommer».)

August 1917:

«Bare proletariatet, som leder de *fattige bønder*¹⁾ (halvproletarene, som det heter i vårt program), kan avslutte krigen med en demokratisk fred, lege dens sår og begynne de skritt hen imot sosialismen som er blitt absolutt nødvendige og *uoppsettelige* — det er definisjonen av vår klassepolitikk nå.» (*Lenin*: Verker i utvalg, bd. VI, s. 371, norsk utg.)

September 1917:

«Bare proletarenes og de *fattige bønders*¹⁾ diktatur kan bryte motstanden fra kapitalistene, legge for dagen virkelig storslagen tapperhet og beslutsom makt, sikre seg en begeistret, uforbeholden, sant heltemodig støtte fra massene både i hæren og blant bøndene.» («Et av revolusjonens viktigste spørsmål», 1917.)

September-oktober 1917 i brosjyren «Vil bolsjevikene beholde statsmakten?» der Lenin polemiserer mot «Novaja Sjijn»:

«*Enten*¹⁾ all makt til borgerskapet — dette har dere forlenget sluttet å forsvare, og borgerskapet selv våger ikke engang å gjøre en antydning om det, da det vet at folket allerede 3.—4. mai (20.—21. mai) styrtet en slik makt bare med en skulderbevegelse og at den nå vil styrte den tre ganger så beslutsomt og skånselløst. *Eller*¹⁾ makten til småborgerskapet, dvs. en koalisjon (et forbund, en overenskomst) mellom dette og borgerskapet, for selvstendig og uavhengig vil småborgerskapet ikke ta makten og kan det *ikke ta* den, som erfaringen fra alle revolusjoner har vist, som også påvises av den økonomiske vitenskap som klargjør at man i et kapitalistisk land kan være for kapitalen, at man kan være for arbeidet, men at man ikke kan stå midt imellom. Denne koalisjon har i Russland et halv år igjennom prøvd mer enn et dusin framgangsmåter og har spilt bankerott. *Eller*¹⁾ endelig all makt til proletarene og de *fattige bønder*¹⁾ mot borger-

1) Uthevet av meg. J. St.

skapet, for å bryte dets motstand. Dette er ennå ikke prøvd, og dette *frarår* dere herrer fra «Novaja Sjisn» folket, idet dere forsøker å skremme det med deres egen redsel for borgerskapet. Noe fjerde alternativ kan ikke tenkes.» (*Lenin: Verker i utvalg*, bd. VI, s. 277–278, norsk utg.)

Dette er kjensgjerningene.

Alle disse kjensgjerninger og hendinger fra historien om forberedelsen av Oktober *omgår* De «klokelig». De *visker* «klokelig» ut av bolsjevismens historie den *kamp* bolsjevikene førte mens de forberedte Oktober mot *vaklingen* og *kompromissvennligheten* blant de «velhavende bønder» som den gang satt i sovjetene. De *begraver* «klokelig» Lenins parole om proletariatets og de fattige bønders diktatur og innbiller Dem samtidig at dette ikke er *voldtekt* mot historien, mot leninismen.

Av disse sitater — som en kunne øke tallet på — må De innse, kamerat Pokrovski, at bolsjevikene etter februar 1917 ikke tok hele bondebefolkningen som utgangspunkt, men bare den fattige del av den, at de ikke gikk til Oktober under den *gamle* parole om proletariatets og bøndenes diktatur, men under den *nye* parole om proletariatets og de fattige bønders diktatur.

Av dette går det fram at bolsjevikene satte denne parolen ut i livet i kamp mot vaklingen og kompromissvennligheten i sovjetene, mot vaklingen og kompromissvennligheten blant en viss del av bøndene som den gang satt i sovjetene, mot vaklingen og kompromissvennligheten hos visse partier som representerte det småborgerlige demokrati, nemlig de sosialrevolusjonære og mensjevikene.

Av dette går det fram at vi uten den nye parolen om proletariatets og de fattige bønders diktatur ikke hadde kunnet samle en politisk armé som var tilstrekkelig sterk til å vinne over kompromissvendene hos de sosialrevolusjonære og mensjevikene, nøytralisere vaklingen hos en del av bøndene, styrte den borgerlige statsmakt og dermed gjøre det mulig å fullføre den borgerlige revolusjon.

Av dette går det fram at «vi gikk til Oktober og seiret i Oktober sammen med de fattige bønder, under motstand fra kulakene (som også er bønder), mens de mellomstore bøndene vaklet» (se mitt svar til kamerat Jan-ski).

Det viser seg altså at det ikke var Kamenev, men Lenin som hadde rett i april 1917 så vel som i hele perioden da Oktober ble forberedt, og De, kamerat Pokrovski, som nå gjenoppvekker Kamenev-affæren, synes å være kommet i ikke særlig godt selskap.

2. I motsetning til alt det som er sagt ovenfor, anfører De Lenins ord om at vi i oktober 1917 tok makten med støtte fra *hele* bondebefolkningen. At vi tok makten med en viss støtte fra hele bondebefolkningen er fullstendig riktig. Men De har glemt å føye til en «bagatell», den nemlig at *hele* bondebefolkningen støttet oss i Okto-

ber og etter Oktober bare *for så vidt som* vi førte den borgerlige revolusjon til ende. Dette er en meget vesentlig «bagatell», og den er i dette tilfelle avgjørende for spørsmålet. Å «glemme» en så viktig «bagatell» og dermed forkludre et særs viktig spørsmål, er ikke tilatelig for en bolsjevik, kamerat Pokrovski.

Av brevet De har skrevet går det fram at De stiller det Lenin sa om støtte fra *hele* bondebefolkningen *opp i motsetning* til partiets parole: proletariatets og de *fattige* bønders diktatur — en parole som også var stilt opp av Lenin. Men om noen skal kunne stille dette som Lenin har sagt, opp imot det som tidligere er sitert fra det Lenin har skrevet, for å ha en grunn til å gjendrive forannevnte sitater fra Lenin om parolen om proletariatets og de *fattige* bønders diktatur med de ordene De anfører av den samme Lenin om bondebefolkningen som *helhet* — må man i det minste bevise to ting.

For det første. Man må bevise at det å fullføre den borgerlige revolusjon er *hovedsaken* i Oktoberrevolusjonen. Lenin mener at fullføringen av den borgerlige revolusjon er et «biprodukt» av Oktoberrevolusjonen, at Oktoberrevolusjonen har løst denne oppgaven «i forbigående». Man må først av alt gjendrive denne setting av Lenin og bevise at *hovedsaken* i Oktoberrevolusjonen ikke var å styrte borgerskapets makt og at makten gikk over til proletariatet, men at det var å fullføre den borgerlige revolusjon. Forsøk å bevise det, kamerat Pokrovski, og da skal jeg være beredt til å erkjenne at vårt partis parole fra april til oktober 1917 ikke var proletariatets og de *fattige* bønders diktatur, men proletariatets og bøndenes diktatur. Det går fram av brevet Deres at De ikke holder det for mulig å påta Dem denne mer enn risikable oppgaven, men likevel forsøker De «i forbigående» å bevise at *hele* bondebefolkningen støttet oss i et av de viktigste spørsmål i Oktoberrevolusjonen — spørsmålet om freden. Dette er naturligvis ikke riktig. Det er absolutt uriktig, kamerat Pokrovski. I spørsmålet om freden er De sunket ned på en spissborgers standpunkt. Reelt sett var spørsmålet om freden hos oss den gang spørsmålet om makten, for bare hvis makten gikk over i hendene på proletariatet, kunne en regne med å komme ut av den imperialistiske krig. De har visstnok glemt Lenins ord om at «en kan gjøre slutt på krigen bare ved at makten går over til en annen klasse», og at «ned med krigen» ikke betyr å kaste geværet, men at makten går over til en annen klasse». (Lenins tale på bykonferansen for Petrograd, april 1917.)

Altså — ett av to: enten må De bevise at det å fullføre den borgerlige revolusjon er *hovedsaken* i Oktoberrevolusjonen, eller De beviser det ikke — og da følger den slutning av seg selv at bondebefolkningen som *helhet* under Oktoberrevolusjonen kunne støtte oss bare *for så vidt som* vi førte den borgerlige revolusjon til ende.

For det annet. De må bevise at bolsjevikene i Oktober og etter Oktober kunne oppnå støtte fra hele bondebefolkningen for så vidt som de fullførte den borgerlige revolusjon, *uten* å gjennomføre systematisk parolen om proletariatets og de *fattige* bønders diktatur under hele perioden da Oktober ble forberedt, *uten* å føre systematisk kamp mot kompromissvennligheten i de småborgerlige partier slik det følger av denne parole, *uten* å avsløre systematisk vaklingen hos visse lag av bøndene og deres representanter i sovjetene slik det følger av den samme parolen. Forsøk å bevise det, kamerat Pokrovski. Og hvorfor lyktes det oss faktisk å sikre oss støtte fra bondebefolkningen som helhet i Oktober og etter Oktober? Fordi vi fikk mulighet til å fullføre den borgerlige revolusjon. Hvorfor fikk vi denne muligheten? Fordi det lyktes oss å styrte borgerskapets statsmakt og sette proletariatets makt i stedet, den som alene er i stand til å fullføre den borgerlige revolusjon. Hvorfor lyktes det for oss å styrte borgerskapets makt og opprette proletariatets makt? Fordi vi forberedte oss til Oktober under parolen om proletariatets og de *fattige* bønders diktatur, fordi vi, støttet på denne parolen, førte en systematisk kamp mot kompromissvennligheten i de småborgerlige partier, fordi vi, støttet på denne parolen, førte en systematisk kamp mot vaklingen hos de mellomstore bønder i sovjetene, fordi vi *bare under denne parolen* kunne vinne over vaklingen hos den mellomstore bonde, knuse kompromissvennligheten i de småborgerlige partier og samle en politisk armé som var i stand til å føre kampen for at makten skulle gå over til proletariatet. Det sier seg selv at vi ikke kunne ha oppnådd støtte fra bondebefolkningen som *helhet* hverken i Oktober eller etter Oktober om vi hadde manglet disse forutsetninger, som bestemte Oktoberrevolusjonens skjebne.

Slik må en forstå sammenknytningen mellom bondekrigene og den proletariske revolusjon, kamerat Pokrovski.

Når man derfor stiller støtten fra hele bondebefolkningen i Oktober *opp imot* den kjensgjerning at Oktober ble forberedt under parolen om proletariatets og de *fattige* bønders diktatur, så betyr det at man *ikke skjønner noen ting av leninismen*.

Grunnfeilen De gjør, kamerat Pokrovski, er at De ikke har forstått den kjensgjerning at de sosialistiske oppgaver under Oktoberrevolusjonen var flettet sammen med oppgaven å fullføre den *borgerlige* revolusjon, og heller ikke har De forstått mekanikken i det å virkeliggjøre de enkelte krav Oktoberrevolusjonen har satt opp og som følger av partiets annen strategiske parole om proletariatets og de *fattige* bønders diktatur.

Når en leser Deres brev kunne en tro at det ikke er vi som har tatt bondebefolkningen i den proletariske revolusjons tjeneste, men omvendt at «bondebefolkningen som helhet» — kulakene iberegnet

— har tatt bolsjevikene i sin tjeneste. Det ville stå dårlig til med bolsjevikenes sak hvis de hadde så lett for å «stille» seg i de ikke-proletariske klassenes tjeneste.

Kamenev-affæren fra aprilperioden i 1917 — det er den som er Dem en klamp om foten, kamerat Pokrovski.

3. De påstår at Stalin ikke ser noen forskjell mellom situasjonen i 1905 og situasjonen i februar 1917. Dette kan selvsagt ikke tas alvorlig. Slik har jeg ikke sagt og heller ikke kunnet si. Jeg har i brevet mitt bare talt om at partiets parole om proletariatets og bøndenes diktatur som ble stilt opp i året 1905, ble bekreftet gjennom februarrevolusjonen i 1917. Og det er naturligvis også riktig. Netopp slik har Lenin skildret stillingen i sin artikkel «Bønder og arbeidere» i august 1917:

«Bare proletariatet og bøndene kan styrte monarkiet — det var hoveddefinisjonen av vår klassepolitikk den gang. (Det siktes til året 1905. J. St.) Og denne definisjon var riktig. *Februar og mars 1917 har på nytt bekreftet det.*»¹⁾ (Lenin: Verker i utvalg, bd. VI, s. 371, norsk utg.)

De liker rett og slett å krangle, De over alle grenser «dialektiske» kamerat.

4. De forsøker videre å pådytte Stalin selvmotsigelser, idet De setter hans tese om kompromissvennligheten hos de mellomstore bønder før *Oktober* opp i motsetning til et sitat fra Stalins brosjyre «Om spørsmålene i leninismen», der det er tale om muligheten av å bygge opp sosialismen sammen med de mellomstore bønder etter at *proletariatets diktatur har vunnet fast fot*. Det skal ikke stor anstrengelse til for å bevise hvor uvitenskapelig det er å gjøre to forskjellige foreteelser identiske, slik det her blir gjort. Den mellomstore bonde før *Oktober*, mens borgerskapet satt med makten, og den mellomstore bonde etter at proletariatets diktatur har vunnet fast fot, da borgerskapet alt er ekspropriert, kooperasjonen har utviklet seg og de viktigste produksjonsmidler er konsentrert på proletariatets hender — det er to forskjellige ting. Å likestille disse to slag mellomstore bønder og skjære dem over en kam, det vil si det samme som å betrakte foreteelsene uten sammenheng med den historiske situasjon og miste ethvert perspektiv. Det likner Sinovjevs måte å sitere på, hvor alle datoer og perioder blir kastet hulter til bulter. Hvis det skal kalles «revolusjonær dialektikk», da må det innrømmes at kamerat Pokrovski har slått alle rekorder i «dialektisk» flisespikkeri.

5. De andre spørsmål vil jeg ikke komme inn på, da jeg går ut fra at de allerede er behandlet uttømmende i brevvekslingen med kamerat Jan-ski.

20. mai 1927.

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

OKTOBERREVOLUSJONENS INTERNASJONALE KARAKTER

Til tiårsdagen for Oktober.

Oktoberrevolusjonen er ikke bare en revolusjon innenfor «nasjonale rammer». Den er først og fremst en revolusjon som har internasjonal, verdensomfattende betydning, for den betyr et gjennomgripende omslag i hele menneskehetens historie, en vending bort fra den gamle, kapitalistiske verden til en ny, sosialistisk verden.

Revolusjonene i fortiden endte vanligvis med at statsmaktens tøyler gikk over fra en gruppe utbyttere til en annen. Utbytterne skiftet, men utbyttingen ble stående. Slik var det i tiden for slavesnes frigjøringsbevegelser. Slik var det i perioden da vi hadde oppstander blant de livegne. Slik var det under de berømte «store» revolusjoner i England, Frankrike og Tyskland. Jeg taler ikke her om Paris-kommunen, som var det første, ærefulle, heltmodige men likevel mislykte forsøk proletariatet gjorde på å vende historien mot kapitalismen.

Oktoberrevolusjonen skiller seg *prinsipielt* ut fra disse revolusjoner. Den stiller seg ikke som mål å sette en form for utbytting istedenfor en annen form for utbytting, en gruppe utbyttere istedenfor en annen gruppe utbyttere, men å avskaffe enhver form for menneskers utbytting av andre mennesker, tilintetgjøre alle utbytergrupper, opprette proletariatets diktatur, opprette herredømmet for den klasse som er den mest revolusjonære av alle undertrykte klasser som hittil har eksistert, og organisere et nytt, klasseløst sosialistisk samfunn.

Nettopp derfor betyr *seieren* for Oktoberrevolusjonen et gjennomgripende omslag i menneskehetens historie, et gjennomgripende omslag i verdenskapitalismens historiske skjebne, et gjennomgripende omslag i verdensproletariatets frihetsbevegelse, et gjennomgripende omslag i kampmetodene og organisasjonsformene, i levemåten og tradisjonene, i kulturen og ideologien hos de utbyttede masser i hele verden.

Dette er grunnen til at Oktoberrevolusjonen er en revolusjon som har internasjonal, verdensomfattende betydning.

Dette er også roten til den dype sympati som de utbyttede klasser i alle land kjenner for Oktoberrevolusjonen, at de i Oktoberrevolusjonen ser garantien for sin egen frigjøring.

En kunne nevne en rekke grunnleggende spørsmål der virk-

ningen fra Oktoberrevolusjonen gjør seg gjeldende på utviklingen av den revolusjonære bevegelse i hele verden.

1. Det som først og fremst gjør Oktoberrevolusjonen betydningsfull er at den har brutt gjennom verdensimperialismens front, styrtet det imperialistiske borgerskap i ett av de største kapitalistiske land og brakt det sosialistiske proletariat til makten.

Klassen av lønsslaver, klassen av forfulgte, klassen av undertrykte og utbyttede har for første gang i historien hevet seg opp til stillingen som *herskende* klasse og inspirert proletarene i alle land med sitt eksempel.

Det betyr at Oktoberrevolusjonen *har innledet* en ny epoke, en epoke med *proletariske* revolusjoner i *imperialismens* land.

Den har tatt produksjonsredskapene og produksjonsmidlene fra godseierne og kapitalistene og gjort dem til samfunnsmessig eiendom, og såleis stilt den sosialistiske eiendom opp imot den borgerlige eiendom. Den har derved avslørt kapitalistenes løgn om at den borgerlige eiendom er ukrenkelig, hellig og evig.

Den har revet makten ut av hendene på borgerskapet, tatt fra det de politiske rettigheter, knust det borgerlige statsapparat og gitt makten til sovjetene, og dermed stilt sovjetenes sosialistiske makt, det *proletariske* demokrati, opp imot den borgerlige parlamentarisme, det *kapitalistiske* demokrati. Lafargue hadde rett da han alt i 1887 sa at dagen etter revolusjonen «ville alle forhenværende kapitalister bli fratatt stemmeretten». Ved dette har Oktoberrevolusjonen avslørt sosialdemokratenes løgn om at det i vår tid er mulig med en fredelig overgang til sosialismen gjennom den borgerlige parlamentarisme.

Men Oktoberrevolusjonen stanset ikke og kunne ikke stanse med dette. Etter at den hadde knust det gamle, det borgerlige, tok den til med å bygge opp det nye, det sosialistiske. Ti års Oktoberrevolusjon er ti år med oppbygging av partiet, fagforeningene, sovjetene, kooperasjonen, kulturorganisasjonene, transportvesenet, industrien, Den røde armé. Den utvilsomme framgang sosialismen i Sovjetunionen har hatt på oppbyggingsfronten, har klart vist at proletariatet *er i stand til* å styre landet med framgang *uten* borgerskapet og *mot* borgerskapet, at det *er i stand til* å bygge opp industrien med framgang *uten* borgerskapet og *mot* borgerskapet, at det *er i stand til* å lede hele folkehusholdningen med framgang *uten* borgerskapet og *mot* borgerskapet, at det *er i stand til* å bygge opp sosialismen med framgang trass i den kapitalistiske omverden. Den gamle «teori» om at de utbyttede ikke kan klare seg uten utbytterne, på samme måte som hodet og de andre lemsdelene ikke kan klare seg uten magen, er en teori som den berømte romerske senator fra oldtidens historie, Menenius Agrippa, ikke har enerett på. Denne «teori» er nå hovedhjørnesteinen i sosialdemokratiets politiske «filo-

sofi» i sin alminnelighet og i den sosialdemokratiske *koalisjon*spolitikk med det imperialistiske borgerskap i særdeleshet. Denne «teori», som har fått karakter av en fordom, er i dag en av de verste hindringer på veien til å revolusjonere proletariatet i de kapitalistiske land. Et av de viktigste resultater Oktoberrevolusjonen har brakt, er den kjensgjerning at den har gitt denne «teori» dødsstøtet.

Trengs det enda å føre bevis for at disse og liknende resultater av Oktoberrevolusjonen ikke kunne og ikke kan bli uten betydningsfull innvirkning på arbeiderklassens revolusjonære bevegelse i de kapitalistiske land?

Slike alminnelig kjente fakta som den økende vekst i kommunismen i de kapitalistiske land, den voksende sympati som arbeiderklassen i Sovjetunionen vinner hos proletarene i alle land, og endelig strømmen av arbeiderdelegasjoner til sovjetlandet vitner klart og tydelig om at de frø som Oktoberrevolusjonen har sådd, allerede tar til å bære frukt.

2. Oktoberrevolusjonen har ikke bare skaket imperialismen i maktsentrene, i «*moderlandene*». Den har også rettet et slag mot imperialismen i de bakre linjer, i periferien, og undergravd imperialismens herredømme i kolonilandene og de avhengige land.

Oktoberrevolusjonen styrtet godseierne og kapitalistene, brøt lenken av nasjonal og kolonial undertrykking og frigjorde overhodet alle undertrykte folk innen en veldig stat. Proletariatet kan ikke frigjøre seg selv uten å frigjøre de undertrykte folk. Et karakteristisk trekk ved Oktoberrevolusjonen er det faktum at den gjennomførte disse nasjonale og koloniale revolusjonene i Sovjetunionen under merket gjensidig tillit og broderlig tilnærming mellom arbeiderne og bøndene innenfor nasjonalitetene i Sovjetunionen, og ikke under merket nasjonalt fiendskap og innbyrdes konflikter mellom nasjonene — ikke i *nasjonalismens*, men i *internasjonalismens* navn.

Nettopp fordi de nasjonale og koloniale revolusjoner hos oss gikk for seg under ledelse av proletariatet og under internasjonalismens fane, nettopp derfor har pariafolkene, slavefolkene *for første gang* i menneskehetens historie hevet seg opp til å bli *virkelig* frie og *virkelig* jamstilte folk og har inspirert de undertrykte folk i hele verden ved sitt eksempel.

Dette betyr at Oktoberrevolusjonen har *innledet* en ny epoke, epoken med *koloniale* revolusjoner, som blir gjennomført i de *undertrykte land* i verden i *forbund* med proletariatet og *under ledelse* av proletariatet.

Tidligere var det «*gjengs*» å tro at verden fra uminnelig tid er delt i lavere og høyere raser, i fargede og hvite — og av dem er de første udugelige til sivilisasjon og av skjebnen fordømt til å være utbyttingsobjekter, de andre derimot er de eneste bærere av sivilisasjonen og kalt til å utbytte de første. Denne legende må en nå

betrakte som knust og kastet på skraphaugen. Et av de viktigste resultater av Oktoberrevolusjonen er det faktum at den ga dødsstøtet til denne legenden, ved at den har vist i praksis at de frigjorte ikke-europeiske folk som er trukket inn på sovjetutviklingens bane, ikke i mindre grad enn de europeiske folk er i stand til å utvikle en *virkelig* framskreden kultur og en *virkelig* framskreden sivilisasjon.

Tidligere var det «gjengs» å tro at den eneste metode som dugde til å frigjøre de undertrykte folk var den *borgerlige nasjonalismes* metode, den metode å løsrive nasjonene fra hverandre, metoden å splitte dem, metoden å øke det nasjonale fiendskap mellom de arbeidende masser i de forskjellige nasjoner. Denne legende må en nå betrakte som gjendrevet. Et av de viktigste resultater av Oktoberrevolusjonen er den kjensgjerning at den har gitt dødsstøtet til denne legenden ved å vise i praksis at det er mulig og hensiktsmessig å bruke den *proletariske, internasjonale* metode for å frigjøre de undertrykte folk som den eneste riktige metode, ved å vise i praksis at det er mulig og hensiktsmessig med et *broderlig forbund* mellom arbeiderne og bøndene av de mest ulike folk på grunnlag av *frivillighet og internasjonalisme*. Som et direkte bevis på dette tjener uten videre det at Unionen av de sosialistiske sovjetrepublikker eksisterer, den som er forbildet på den framtidige sammenslutning av de arbeidende i alle land i en enhetlig verdensøkonomi.

Det sier seg selv at disse og liknende resultater av Oktoberrevolusjonen ikke kunne og ikke kan unngå å få betydelig innvirkning på den revolusjonære bevegelse i kolonilandene og de avhengige land. Kjensgjerninger som at den revolusjonære bevegelse vokser blant de undertrykte folk i Kina, Indonesia og India osv., og den voksende sympati som disse folk nærer for Sovjetunionen, vitner uten tvil om dette.

Den tid er *forbi* da koloniene og de avhengige land kunne utbyttes og undertrykkes i ro og mak.

Det er begynt en tid med frigjøringsrevolusjoner i koloniene og de avhengige land, en æra da *proletariatet* i disse landene våkner, en æra da det får hegemoniet i revolusjonen.

3. Oktoberrevolusjonen, som har spredt frøene til revolusjonen både i sentrene for imperialismen og i de bakre linjer, som har svekket imperialismens makt i «moderlandene» og rokket dens herredømme i koloniene, har derved satt på dagsordenen spørsmålet om verdenskapitalismens eksistens *som helhet*.

Så sant den spontane utvikling av kapitalismen under imperialismen har slått over i en prosess der kapitalismen råtner og dør bort — fordi utviklingen under imperialismen er ujevn, fordi det er uunngåelig med konflikter og krigerske sammenstøt og endelig på grunn av det uhørte imperialistiske blodbad — så måtte Oktober-

revolusjonen og det at et veldig land som følge av revolusjonen falt ut av kapitalismens verdenssystem, føre til at denne prosessen fikk økt fart, og skritt for skritt undergrave selve grunnvollene for verdensimperialismen.

Og mer enn det. Samtidig med at Oktoberrevolusjonen skaket imperialismen, skapte den i det første proletariske diktatur en mektig og åpen *basis* for den internasjonale revolusjonære bevegelse hvis make denne bevegelse *aldri har hatt* tidligere og som den nå kan støtte seg på. Den skapte dette mektige og åpne *sentrum* for den internasjonale revolusjonære bevegelse som den *aldri før hadde hatt*, og som den nå kan fylke seg om når den organiserer den *revolusjonære enhetsfront av proletarene og de undertrykte folk i alle land mot imperialismen*.

Dette betyr først og fremst at Oktoberrevolusjonen har tilføyd verdenskapitalismen et banesår som den aldri mer vil komme seg av. Nettopp derfor vil kapitalismen aldri mer vinne igjen den «likevekt» og den «stabilitet» som den hadde før Oktober. Kapitalismen kan stabilisere seg delvis, den kan rasjonalisere sin produksjon, den kan legge forvaltningen av landet i hendene på fascismen og holde arbeiderklassen nede for en tid, men den vil likevel aldri vinne igjen den «ro» og den «sikkerhet», den «likevekt» og den «stabilitet» som den tidligere brystet seg med, for krisen i verdenskapitalismen har nådd et utviklingstrinn da revolusjonens flammer uunnngåelig vil bryte gjennom, snart i sentrene for imperialismen, snart i periferien, de vil rive ned det kapitalistiske lappverk og for hver dag bringe kapitalismens fall nærmere. Altså nødvendig slik som det gikk i den kjente fabelen om tranen: «Dro han stjerten ut, satt nebbet fast, og dro han nebbet ut, satt stjerten fast»:

Det betyr for det annet at Oktoberrevolusjonen har hevet styrken og den relative vekt, motet og kampviljen hos de undertrykte klasser i hele verden opp til en viss høyde og tvunget de herskende klasser til å regne med dem som en *ny*, viktig faktor. I dag kan en ikke lenger vurdere de arbeidende masser i verden som en «blind hop» som famler i mørke og ikke har noe perspektiv, for Oktoberrevolusjonen har reist et fyrtårn som lyser opp veien for dem og gir dem perspektiver. Mens det tidligere ikke fans noe åpent *verdensforum* der en kunne demonstrere og gi uttrykk for de undertrykte klassers forhåpninger og bestrebelser, så har en dag et slikt forum i det første proletariske diktatur. Det kan neppe være tvil om at samfunnslivet og det politiske liv i de «framskredne land» ville bli hyllet inn i et mørke av tøylesløs reaksjon i lange tider om dette forum ble tilintetgjort. Det lar seg ikke nekte at bare den kjensgjerning at det eksisterer en «bolsjevikisk stat», legger bånd på reaksjonens mørke krefter og letter kampen de undertrykte klasser fører

for å frigjøre seg. Dette forklarer egentlig også det bestialske hat som utbytterne i alle land nærer mot bolsjevikene. Historien gjentar seg, om enn på nytt grunnlag. På samme måte som ordet «jakobiner» tidligere, i perioden da *feudalismen* ble styrtet, framkalte skrekk og avsky hos aristokratene i alle land, slik framkaller ordet «bolsjevik» nå, i perioden da *kapitalismen* blir styrtet, skrekk og avsky i de borgerlige land. Og på samme måte som Paris var tilfluktssted og skole for de revolusjonære representanter for *borgerskapet* da det var på frammarsj, slik er Moskva i dag tilfluktssted og skole for de revolusjonære representanter for *proletariatet* som er på frammarsj. Hatet mot jakobinerne reddet ikke feudalismen fra sammenbrudd. Kan en tvile på at hatet mot bolsjevikene heller ikke vil redde kapitalismen fra dens uunngåelige undergang?

Den æra da kapitalismen var «stabil», er *forbi*, og legenden om at den borgerlige ordening er urokkelig, har gått med i samme rennet.

Den æra da kapitalismen bryter sammen, er *begynt*.

4. Oktoberrevolusjonen er ikke bare en revolusjon på det økonomiske og sosialpolitiske område. Den er også en revolusjon i hjernene, en revolusjon i arbeiderklassens ideologi. Oktoberrevolusjonen ble født og vokste seg sterk under marxismens fane, under den fane som heter ideen om proletariatets diktatur, under leninismens fane, leninismen som er marxismen i imperialismens og de proletariske revolusjoners epoke. Derfor betyr den seier for marxismen over reformismen, seier for leninismen over sosialdemokratismen, seier for Den 3. internasjonale over Den 2. internasjonale.

Oktoberrevolusjonen reiste en uoverstigelig skillemur mellom marxismen og sosialdemokratismen, mellom leninismens politikk og sosialdemokratismens politikk. Tidligere, *før proletariatets diktatur hadde seiret*, kunne sosialdemokratiet pynte seg med marxismens fane uten åpent å fornekte idéen om proletariatets diktatur, men også uten å gjøre noe, overhodet noe som helst for å framskynde virkeliggjøringen av denne idéen, for denne holdning hos sosialdemokratiet truet på ingen måte kapitalismen. Den gang, i denne perioden, så det ut som om sosialdemokrati og marxisme formelt var ett og det samme, eller på det nærmeste ett og det samme. Nå, *etter at proletariatets diktatur har vunnet seier*, da alle med egne øyne har sett *hvor* marxismen fører *hen* og *hva* dens seier betyr, kan ikke sosialdemokratiet pynte seg med marxismens fane lenger, kan det ikke lenger kokettere med idéen om proletariatets diktatur uten å mane fram en viss fare for kapitalismen. Etter at det for lengst hadde brutt med ånden i marxismen, ble det nå også nødt til å stryke marxismens flagg; og det vendte seg åpent og utvetydig mot marxismens ektefødte barn, mot Oktoberrevolusjonen, mot det første proletariatets diktatur verden hadde sett. Nå måtte det ta avstand fra marxismen og tok også faktisk avstand fra den, for under de

forhold som hersker nå kan en ikke kalle seg marxist hvis en ikke vil støtte det første proletariats diktatur i verden åpent og uten forbehold, hvis en ikke vil føre revolusjonær kamp mot borgerskapet i sitt eget land, hvis en ikke vil skape forutsetningene for det proletariske diktaturs seier i sitt eget land. Det ble en avgrunn mellom sosialdemokratiet og marxismen. Fra nå av er leninismen, kommunismen den *eneste* bærer av marxismen — dens eneste festning.

Men saken innskrenket seg ikke til dette. Etter å ha skilt sosialdemokratiet fra marxismen gikk Oktoberrevolusjonen videre og drev sosialdemokratiet over i leiren av dem som direkte forsvarte kapitalismen *mot* det første proletariske diktatur i verden. Når herrene Adler og Bauer, Wells og Levi, Longuet og Blum rakker ned på «sovjetregimet» og lovpriser det parlamentariske «demokrati», så vil de med dette si at de kjemper, og fortsatt vil kjempe *for* å gjenopprette den kapitalistiske ordning i Sovjetunionen, *for* å opprettholde det kapitalistiske slaveri i de «siviliserte stater». Den nåværende sosialdemokratismen er kapitalismens *ideologiske støtte*. Lenin hadde tusen ganger rett da han sa at de sosialdemokratiske politikere av i dag er «virkelige agenter for borgerskapet i arbeiderbevegelsen, arbeiderkommissærer for kapitalistklassen», at de i «borgerkrigen mellom proletariatet og borgerskapet» uunngåelig vil stille seg «på Versailles' side mot kommunardene». *Det er umulig å gjøre ende på kapitalismen uten å gjøre ende på sosialdemokratismen i arbeiderbevegelsen.* Derfor er tidsperioden da kapitalismen dør bort, samtidig tidsperioden da sosialdemokratismen i arbeiderbevegelsen dør bort. Den kolossale betydning Oktoberrevolusjonen har, er blant annet at den fører med seg seier for leninismen over sosialdemokratismen i den internasjonale arbeiderbevegelsen som en ufrakommelig foreteelse.

Den æra da Den 2. internasjonale og sosialdemokratismen hadde herredømmet i arbeiderbevegelsen, *er forbi.*

Den æra da leninismen og Den 3. internasjonale har herredømmet, *er innledet.*

«Pravda» nr. 255, 6.—7. november 1927.

PÅ KORNFRONTEN

*Fra en samtale med studentene ved Instituttet for
Den røde professur, Det kommunistiske akademi
og Sverdlouuniversitetet 28. mai 1928.*

Spørsmål: Hva er det en må se som hovedårsaken til vanskene vi har når det gjelder kornspørsmålet? Hvor ligger utveien av disse vanskene? Hvilke slutninger må vi trekke av disse vansker med hensyn til utviklingstempoet i vår industri i alminnelighet og særlig med hensyn til det gjensidige forholdet mellom lett- og tung-industrien?

Svar: Ved første øyekast kunne det se ut som om vanskene vi har med å skaffe korn er av tilfeldig natur, at de bare er et resultat av dårlig planlegging, bare et resultat av en rekke mistak under oppstillingen av vår økonomiske status. Men det er også bare ved første øyekast det ser slik ut. I virkeligheten ligger årsakene til vanskene mye dypere. At dårlig planlegging og mistak under oppstillingen av vår økonomiske status har spilt en rolle her, kan det ikke være tvil om. Men å ville forklare alt med dårlig planlegging og tilfældige feil, ville være et grovt mistak. Det ville være en feil å undervurdere den rolle og beydning planleggingen har. Men det ville være en enda større feil å overvurdere planøkonomiprinsippet i den tro at vi allerede har nådd et utviklingstrinn da det er mulig å planlegge og regulere alt til den minste ting. En må ikke glemme at det ved siden av elementer som vi kan innvirke på etter en plan også fins andre elementer i vår folkehusholdning, slike som foreløpig unndrar seg planlegging, endelig at det også fins klasser som stiller seg fiendtlig mot oss og som ikke ganske enkelt kan overvinnes gjennom det planleggingsarbeid som Statens plankommisjon driver. Derfor mener jeg at en ikke kan føre alt tilbake på enkle tilfældigheter, på feil i vår planlegging osv.

Hva er så årsakene til vanskene vi har på kornfronten?

Roten til vanskene vi har med å skaffe korn ligger i at produksjonen av korn til salg vokser langsommere hos oss enn etterspørselen etter korn. Industrien vokser. Tallet på arbeidere vokser. Byene vokser. Endelig vokser de områder som produserer råstoffer til industrien (bomull, lin, sukkerroer osv.), og de øker etterspørselen på varekorn. Alt dette fører med seg en rask stigning i kornbehovet, i behovet for varekorn. Men produksjonen av varekorn vokser i et ytterst langsomt tempo. Det er ikke riktig å si at

det av korn som er skaffet fram og som staten har rådighet over, har vært mindre i år enn i fjor eller i forfjor. Tvert om, staten har i år disponert langt mer korn enn i de årene som er gått. Men trass i dette har vi vansker i kornveien. Her er noen tall. I 1925–26 klarte vi til 1. april å skaffe 434 millioner pud¹⁾ korn. Av dette ble 123 millioner pud eksportert til utlandet. Det ble altså igjen i landet 311 millioner pud innsamlet korn. I 1926–27 hadde vi til 1. april 596 millioner pud innsamlet korn. Av dette utførte vi 153 millioner pud til utlandet. I landet ble det igjen 443 millioner pud innsamlet korn. I 1927–28 hadde vi til 1. april 576 millioner pud innsamlet korn. Av dette eksporterte vi 27 millioner pud til utlandet. Det ble igjen i landet 549 millioner pud innsamlet korn. Med andre ord har vi i år inntil 1. april hatt 100 millioner pud mer innsamlet korn til landets eget behov enn i fjor og 230 millioner pud mer enn i forfjor. Og likevel har vi i år vansker på kornfronten.

Jeg har allerede nevnt i ett av mine foredrag at disse vanskene blir utnyttet av de kapitalistiske elementer og framfor alt av kulakene til å sabotere sovjetenes økonomiske politikk. Dere vet at sovjetmakten har tatt en rekke åtgjerder for å forpurre kulakenes sovjetfiendtlige aksjon. Jeg vil derfor ikke oppholde meg ved dette spørsmålet her. Denne gangen er det et annet spørsmål som interesserer meg. Jeg sikter til spørsmålet om årsakene til den langsomme veksten i produksjonen av varekorn, problemet at produksjonen av varekorn hos oss vokser langsommere enn behovet for korn, trass i at vi allerede har nådd førkrignivået når det gjelder tilsådd areal og bruttoproduksjon av korn.

Er det kanskje ikke en kjensgjerning at vi allerede har nådd førkrignivået med hensyn til tilsådd areal? Jo, det er en kjensgjerning. Er det kanskje ikke en kjensgjerning at bruttoproduksjonen av korn allerede i fjor nådde førkrignivået, dvs. 5 milliarder pud? Jo, det er en kjensgjerning. Hvordan skal en så forklare at vi trass i disse omstendigheter produserer bare halvparten så mye korn for markedet og eksporterer bare en tjuedel sammenliknet med før krigen? Dette kommer framfor alt og i det vesentlige av at vårt landbruks struktur har forandret seg som et resultat av Oktoberrevolusjonen, som en følge av at jorda har gått over fra de store godseier- og kulakbrukene, som brakte mesteparten av kornet på markedet, til de små og mellomstore bønder, som bringer den minste del av kornet på markedet. Bare den kjensgjerning at vi før krigen hadde 15–16 millioner individuelle bondebruk, mens vi nå har 24–25 millioner, betyr at hovedbasisen for jordbruket vårt er de små bondebrukene som fører et minimum av korn på markedet. Styrken i storbedriften i jordbruket, enten det nå dreier

¹⁾ 1 pud = 16 kg. Red.

seg om godseier-, kulak- eller kollektivbruk, ligger i at storbedriften har høve til å bruke maskiner, utnytte vitenskapens resultater, bruke kunstgjødning, øke arbeidsproduktiviteten og såleis levere et maksimum av korn på markedet. Og omvendt ligger svakheten i de små bondebrukene i den ting at de helt eller nesten helt savner mulighet til dette, og derfor er de halvveis naturalhusholdninger som fører lite til torgs. La oss f. eks. se på kollektivbrukene og sovjetbrukene. De leverer 47,2 pst. av sin samlede brutto-produksjon av korn på markedet. De leverer med andre ord mer korn på markedet enn godseierbrukene før krigen. Og de små og mellomstore bondebrukene? De leverer bare 11,2 pst. av sin samlede kornproduksjon på markedet. Forskjellen er som dere ser temmelig tydelig.

Her har vi noen tall som gir et klart bilde av kornproduksjonens struktur tidligere, og nå etter Oktoberrevolusjonen. Disse tallene er meddelt av kamerat Nemtsjinov, medlem av det statistiske sentralbyrås kollegium. Disse tallene gjør ikke krav på å være nøyaktige, det gjør kamerat Nemtsjinov uttrykkelig oppmerksom på i sin melding — de gjør det bare mulig med omtrentlige overslag. Tallene er likevel fullt tilstrekkelige for å forstå forskjellen mellom førkrigsperioden og perioden etter Oktober når det gjelder strukturen av kornproduksjonen i sin alminnelighet og produksjonen av korn for markedet i særdeleshett.

	Brutto kornproduksjon		Korn som kommer på markedet (som blir avsatt utenfor landsbygda)		Markedsprod. i de enkelte grupper
	I mill. pud	%	I mill. pud	%	
Før krigen:					
1. Godseiere	600	12,0	281,6	21,6	47,0
2. Kulaker	1900	38,0	650,0	50,0	34,0
3. Mellomstore og fattige bønder	2500	50,0	369,0	28,4	14,7
I alt	5000	100,0	1300,6	100,0	26,0
1926/27:					
1. Sovjet- og kollektivbrukene ..	80	1,7	37,8	6,0	47,2
2. Kulaker	617	13,0	126,0	20,0	20,0
3. Mellomstore og fattige bønder	4052	85,3	466,2	74,0	11,2
I alt	4749	100,0	630,0	100,0	13,3

Hva viser denne tabellen? Den viser for det første at den overveiende del av kornproduksjonen er gått over fra godseierne og kulakene til småbøndene og de mellomstore bøndene. Det betyr at de små og mellomstore bønder, som har gjort seg helt fri fra godseieråket og i det vesentlige brutt kulakenes makt, har fått mulighet til å bedre sin materielle stilling i meget betydelig monn. Dette er et resultat av Oktoberrevolusjonen. Det viser framfor alt den avgjørende vinning hovedmassen av bøndene fikk gjennom Oktoberrevolusjonen.

Tabellen viser for det annet at det korn som kommer på markedet for det aller meste skriver seg fra småbøndene og særlig fra de mellomstore bønder. Det betyr at Sovjetunionen gjennom Oktoberrevolusjonen er blitt et land med små bondebruk og at den mellomstore bonde er blitt den «sentrale figur» i jordbruket ikke bare når det gjelder den samlede bruttoproduksjon av korn, men også produksjonen av korn for markedet.

Tabellen viser for det tredje at når godseiernes (stor)bruk er blitt avskaffet, når kulakenes (stor)bruk er blitt redusert til mindre enn en tredjedel og når vi har gått over til små bondebruk som leverer bare 11 pst. av sin produksjon på markedet, samtidig med at vi ikke har en noenlunde utviklet samfunnsmessig storproduksjon i kornbruket (kollektivbruk, sovjetbruk), så måtte det føre til og har faktisk ført til en sterk tilbakegang i produksjonen av korn for markedet sammenliknet med førkrigstiden. Det er en kjensgjerning at vi nå har bare halvparten så stor markedsproduksjon av korn, enda bruttoproduksjonen av korn har nådd førkrignivået.

Her ligger roten til vanskene vi har på kornfronten.

Det er årsaken til at en ikke kan se det som en tilfældighet når vi har vansker med å skaffe til veie korn.

Det er ikke tvil om at det har spilt en viss negativ rolle her at våre handelsorganisasjoner unødig har tatt på seg forpliktelsen å forsyne en hel rekke små og mellomstore byer med korn, noe som i en viss grad måtte minske statens kornforråd. Men det er ingen grunn til å tvile på at roten til vanskene på kornfronten ikke er å finne i dette, men i den kjensgjerning at vareproduksjonen i jordbruket vårt utvikler seg langsomt, mens det samtidig er en sterk vekst i etterspørselen på varekorn.

Hvor ligger nå veien ut av denne situasjonen?

Det fins folk som ser veien ut av denne situasjon i å vende tilbake til kulakbrukene, i å utvikle og utvide kulakjordbruket. Disse personer våger ikke å tale om at vi skal vende tilbake til godseierjordbruket, da de åpenbart er klar over at det i vår tid er farlig å prate om slike ting. Men desto ivrigere er de til å snakke om at det er nødvendig å fremme utviklingen av kulakbrukene på alle mulige vis, i . . . sovjetmaktens interesse. Disse personer tror

at sovjetmakten samtidig kan støtte seg på to klasser som står mot hverandre — på kulakklassen, som har til økonomisk prinsipp å utbytte arbeiderklassen, og på arbeiderklassen, som har til økonomisk prinsipp å avskaffe enhver utbytning. Dette er et kunststykke som er reaksjonære verdig. Det trengs ikke noe bevis for at disse reaksjonære «planer» ikke har noe felles med arbeiderklassens interesser, med marxismens prinsipper, med leninismens oppgaver. Pratet om at kulaken «ikke er verre» enn kapitalisten i byen, at kulaken på ingen måte representerer noen større fare enn NEP-mannen i byen, og at vi derfor nå ikke trenger å «frykte» kulakene — dette pratet er tomt liberalt skvalder som sløver aktpågivenheten hos arbeiderklassen og hovedmassen av bøndene. En må ikke glemme dette: mens vi i industrien kan stille den sosialistiske storindustri opp imot småkapitalisten i byen, en storindustri som leverer ni tideler av det samlede kvantum industrivarer, så kan vi opp imot kulakenes stordrift på landsbygda bare stille kollektiv- og sovjetbruk som ennå ikke har vunnet fast fot og som produserer bare åttedelen av kulakbrukenes mengde. Å underkjenne den betydning stordriften til kulakene på landsbygda har, å underkjenne det faktum at kulakenes relative vekt på landsbygda er hundre ganger større enn kapitalistenes i industrien i byen — det er jevn godt med å miste vettet, det betyr å bryte med leninismen og løpe over til arbeiderklassens fiender.

Hvor er altså utveien av denne situasjon?

1. Utveien er først og fremst å gå over fra de små, tilbakeleggende og spredte bondebruk til sammensluttede, store kollektive bruk som er forsynt med maskiner, utrustet med vitenskapens resultater og i stand til å produsere et maksimum av korn for markedet. Utveien er å gå over fra det individuelle bondebruk til kollektiv, samfunnsmessig drift i jordbruket.

Så tidlig som i de første dagene av Oktoberrevolusjonen oppfordret Lenin partiet til å organisere kollektivbruk. Siden den tid har partiet stadig fortsatt å drive propaganda for ideen om kollektivbruk hos oss. Men først i den siste tid har oppfordringen om å organisere kollektivbruk vunnet gjenklang i masseomfang. Forklaringen på dette er først og fremst den at den brede utvikling av kooperasjonen på landsbygda har forberedt et omsving i stemningen hos bøndene til fordel for kollektivbrukene, og dessuten har det at det fins en rekke kollektivbruk som allerede nå høster 150–200 pud korn pr. desjatin og som fører 30–40 pst. av sin produksjon på markedet, virket i stor monn tiltrekkende på de fattige bønder og de laveste lag av de mellomstore bønder i retning av kollektiv drift. En omstendighet som heller ikke har liten betydning, er det at staten først i den siste tid har hatt mulighet til å finansiere kollektiviseringsbevegelsen i større utstrekning. Det er kjent at

staten i år har bevilget dobbelt så stort beløp til støtte for kollektivbrukene som i fjor (over 60 millioner rubel). Den 15. partikongress hadde fullstendig rett da den erklærte at forutsetningen for en kollektiviseringsbevegelse i massemålestokk allerede er til stede, at det å styrke kollektiviseringsbevegelsen er et av de viktigste midler til å øke den del av landets kornproduksjon som kommer på markedet.

Den samlede kornproduksjon i kollektivbrukene kom i 1927 etter oppgaver fra det statistiske sentralbyrå opp i ikke mindre enn 55 millioner pud, og av dette utgjorde markedsproduksjonen i alt 30 pst. i gjennomsnitt. Den voksende bevegelse i begynnelsen av dette året for å danne nye kollektivbruk og utvide de gamle, må føre med seg en betydelig økning av kornproduksjonen på kollektivbrukene innen utgangen av året. Oppgaven består i å opprettholde det utviklingstempoet i kollektiviseringsbevegelsen som vi nå har, gjøre kollektivbrukene større, gi opp de falske kollektivbruk og få virkelige kollektivbruk i stedet og å opprette en slik ordning at kollektivbrukene leverer alt sitt varekorn til statens og kooperasjonens organer, eller ta den risiko å få inndratt støtten og kreditten fra staten om de ikke gjør det. Hvis vi overholder disse betingelser, tror jeg vi kan oppnå at kollektivbrukene om tre-fire år vil yte 40–50 millioner pud varekorn.

Av og til hender det at noen stiller kollektiviseringsbevegelsen opp i motsetning til den kooperative bevegelse, åpenbart i den tro at kollektivbrukene er ett og kooperasjonen noe annet. Dette er naturligvis galt. Enkelte går til og med så langt at de stiller kollektivbrukene opp som motsetning til Lenins kooperasjonsplan. Det er selvnøysende at en slik motstilling ikke har noe med virkeligheten å gjøre. I virkeligheten er kollektivbrukene en slags kooperasjon, nemlig den mest utpregede art produksjonskooperasjon. Det fins salgs-, innkjøps- og produksjonskooperativer. Kollektivbrukene er en uatskillelig bestanddel av den kooperative bevegelse som helhet, og av Lenins kooperasjonsplan i særdeleshet. Å gjennomføre Lenins kooperasjonsplan vil si å heve bøndene fra salgs- og innkjøpskooperasjon til produksjonskooperasjon, til kollektivbrukskooperasjon, så å si. Det forklarer for øvrig også den kjensgjerning at kollektivbrukene hos oss oppsto og utviklet seg først som resultat av at salgs- og innkjøpskooperasjonen var utviklet og styrket.

2. Utveien er for det annet å utvide og styrke de sovjetbrukene vi har fra før og å organisere og utvikle nye store sovjetbruk. I følge oppgaver fra det statistiske sentralbyrå var den samlede kornproduksjon i de sovjetbruk vi alt har, i 1927 ikke mindre enn 45 millioner pud, og av dette kom 65 pst. på markedet. Med en viss støtte fra staten kunne sovjetbrukene uten tvil øke kornproduksjonen betraktelig. Men oppgaven innskrenker seg ikke til dette.

Det fins et vedtak av sovjetmakten der det heter at det skal organiseres nye store sovjetbruk (på 10 000 til 30 000 desjatin hver), i distrikter der jorda ennå ikke er oppdelt mellom bøndene, og at disse om en fem-seks år skal levere ca. 100 millioner pud varekorn. Vi har allerede tatt til å organisere slike sovjetbruk. Oppgaven for oss er å sette dette vedtak av sovjetmakten ut i livet for enhver pris. Forutsatt at vi løser disse oppgavene, tror jeg at vi kan nå så langt at de gamle og de nye sovjetbruk om en tre-fire år kan gi oss omkring 80–100 millioner pud varekorn.

3. Endelig er utveien den at vi systematisk øker produktiviteten på de små og mellomstore individuelle bondebruk. Vi kan ikke og må ikke støtte de store individuelle kulakbruk. Men vi kan og må støtte de små og mellomstore bondebruk ved å øke deres produktivitet og trekke dem inn på den kooperative organisasjons vei. Denne oppgaven er gammel, og vi proklamerte den med særlig styrke så tidlig som i 1921 da vi gikk over fra avleveringsplikt for korn til naturalskatten. Vårt partis 14. og 15. kongress har slått fast denne oppgaven. Vanskene på kornfronten gir økt vekt til denne oppgaven. Derfor må den løses like beslutsomt som de to første oppgaver, oppgaven med kollektivbrukene og oppgaven med sovjetbrukene.

Alle data taler for at det i løpet av noen år er mulig å øke produktiviteten på bondebrukene med 15–20 pst. For tiden har vi ikke mindre enn 5 millioner treploger i bruk. Bare det at vi går over fra treploger til jernploger vil føre til en betydelig økning av kornproduksjonen i landet — for ikke å tale om den virkning det ville ha om bondebrukene ble forsynt med et visst minimum av gjødsel, renset såkorn, maskinutstyr av enklere slag osv. Kontraktsystemet — dvs. den metode som går ut på å slutte overenskomster med hele landsbyer og bygder om å forsyne dem med såkorn osv., mot at de forplikter seg til å levere en tilsvarende mengde kornprodukter — denne metode er det beste middel til å øke produktiviteten på bondebrukene og trekke bøndene med i kooperasjonen. Hvis vi arbeider alvorlig i denne retningen, tror jeg at vi om en tre-fire år kunne få et økt tilskudd på minst 100 millioner pud varekorn fra de små og mellomstore individuelle bruk.

Forutsatt at vi løste alle disse oppgavene, kunne vi såleis om tre-fire år ha ytterligere 200–250 millioner pud varekorn til rådighet for staten, noe som ville være noenlunde tilstrekkelig til å kunne områ seg både innenlands og i forhold til utlandet.

Dette er i det store og hele de åtgjerder som må til for å vinne over vanskene på kornfronten.

Vår oppgave er nå å knytte disse hoved-åtgjerdene sammen med at vi daglig tar åtgjerder for å planlegge vareforsyningen til lands-

bygda bedre og for å fri våre handelsorganisasjoner fra plikten til å forsyne en hel rekke små og mellomstore byer med korn.

Burde en ikke ved siden av dette også ty til en rekke andre åtgjerder, f. eks. å sette ned utviklingstempoet i industrien vår, siden veksten i den skaper behov for korn, en økning som foreløpig er større enn økningen i produksjonen av varekorn? Nei, det bør en ikke. Ikke under noen omstendighet! Å sette ned utviklingstempoet i industrien vil si å svekke arbeiderklassen — for ethvert skritt framover i utviklingen av industrien, enhver ny fabrikk, enhver ny bedrift er, som Lenin har sagt, en «ny festning» for arbeiderklassen, som styrker dens posisjoner i kampen mot de elementære småborgerlige krefter, i kampen mot de kapitalistiske elementer i økonomien vår. Vi må tvert om opprettholde det utviklingstempoet vi nå har i industrien, og vi må så snart råd er øke tempoet enda mer, for å kunne forsyne landsbygda rikelig med varer og skaffe fram så mye korn som mulig, for å kunne forsyne jordbruket og framfor alt sovjet- og kollektivbrukene med maskiner, for å kunne industrialisere jordbruket og øke den del av jordbruksproduksjonen som går til salg.

En burde kanskje for «forsiktighets» skyld bremse på utviklingen av tungindustrien for å gjøre lettindustrien — som jo for størstedelen arbeider for bondemarkedet — til basis for industrien vår? Ikke under noen omstendighet! Det ville være å begå selvmord, å undergrave hele industrien vår, også lettindustrien. Det ville bety å gi opp parolen om å industrialisere landet vårt og forvandle det til et tilheng på det kapitalistiske økonomisystem. I denne saken går vi ut fra de kjente retningslinjer som Lenin la fram på Kominterns 4. kongress og som uten tvil må være bindende for hele partiet vårt. På Kominterns 4. kongress sa Lenin om dette:

«Redningen for Russland er ikke bare en god høst i landbruket — det er ikke nok, og heller ikke bare en god stilling for lettindustrien som leverer forbruksvarer til bøndene — det er heller ikke nok. Vi må også ha en *tungindustri*.»

Eller videre:

«Vi sparer på alt, til og med på skolene. Og det må vi gjøre fordi vi vet at hvis vi ikke redder tungindustrien, hvis vi ikke bygger den opp igjen, vil vi ikke kunne bygge opp noen industri — og fordi vi vet at uten tungindustri vil vi gå til grunne som selvstendig land.» («Fem år russisk revolusjon og perspektivene for verdensrevolusjonen.»)

Disse anvisninger av Lenin må en ikke glemme.

Hvordan vil det bli med forbundet mellom arbeiderne og bøndene sett i samband med disse åtgjerdene som er planlagt? Jeg tror disse

åtgjerdene bare kan gjøre det lettere å styrke forbundet mellom arbeiderne og bøndene. Og er det ikke faktisk slik, at hvis kollektiv- og sovjetbrukene utvikler seg i raskere tempo, hvis avkastningen på brukene øker hos de små og mellomstore bønder og kooperasjonen kommer til å omfatte stadig bredere masser av bøndene som følge av den direkte hjelp de får, hvis staten får nye hundrer av millioner pud varekorn som den trenger for å kunne områ seg, hvis kulakene blir temmet som følge av disse og andre åtgjerder og litt etter litt blir overvunnet — er det ikke da klart at motsetningene mellom arbeiderklassen og bøndene innenfor forbundet mellom arbeidere og bønder i så fall vil bli mer og mer utjevnet, at det da ikke lenger blir nødvendig å ty til ekstraordinære åtgjerder for å skaffe til veie korn, at de brede masser av bøndene da i stadig større utstrekning vil vende seg til de kollektive driftsformer og at kampen for å vinne over de kapitalistiske elementer på landsbygda da vil omfatte stadig større masser og få en mer organisert karakter? Er det ikke klart at forbundet mellom arbeiderne og bøndene bare kan vinne gjennom slike åtgjerder?

En må støtt ha for øye at forbundet mellom arbeiderne og bøndene under proletariats diktatur ikke er noe alminnelig forbund. Det er en særlig form for klasseforbund mellom arbeiderklassen og de arbeidende masser av bøndene, som setter seg som mål: a) å styrke arbeiderklassens posisjoner, b) å sikre arbeiderklassen den ledende rolle innenfor dette forbundet, c) å avskaffe klassene og classesamfunnet. Enhver annen oppfatning av forbundet mellom arbeiderne og bøndene er opportunisme, mensjevisme, sosialrevolusjonisme — hva en vil, bare ikke marxisme, bare ikke leninisme.

Hvordan lar ideen om forbundet mellom arbeiderne og bøndene seg forene med Lenins kjente setning at bøndene er den «siste kapitalistiske klasse»? Har vi ikke her å gjøre med en motsetning? Motsetningen er her bare tilsynelatende, innbilt. I virkeligheten er her absolutt ingen motsetning. I den samme beretning på Kominterns 3. kongress der Lenin karakteriserte bøndene som den «siste kapitalistiske klasse», der gjentok han atter og atter sine argumenter for at forbundet mellom arbeiderne og bøndene er nødvendig og erklærte at «diktaturets høyeste prinsipp er å opprettholde proletariats forbund med bøndene, forat proletariatet kan beholde den ledende rolle og statsmakten». Det er klart at Lenin i hvert fall ikke så noen motsetning i dette.

Hvordan skal en forstå Lenins setning at bøndene er den «siste kapitalistiske klasse»? Betyr ikke dette at bondebefolkningen består av kapitalister? Nei, det gjør det ikke. Det betyr for det første at bøndene er en særskilt klasse som baserer sin økonomi på privat-eiendomsrett til produksjonsredskapene og produksjonsmidlene, og

som derigjennom skiller seg fra proletarklassen, som bygger sin økonomi på kollektiveie av produksjonsmidlene og produksjonsredskapene. Dette betyr for det annet at bøndene er en klasse som avler, oppelsker og nærer kapitalister, kulaker og overhodet utbyttere av forskjellige slag.

Er ikke dette tilhøve en uovervinnelig hindring når en skal organisere forbundet mellom arbeiderne og bøndene? Nei, det er ingen slik hindring. Proletariatets forbund med bøndene under proletariatets diktatur er ikke noe forbund med hele bondebefolkningen. Proletariatets forbund med bøndene er arbeiderklassens forbund med de arbeidende masser av bøndene. Et slikt forbund kan ikke bli til virkelighet uten kamp mot de kapitalistiske elementer blant bøndene, uten kamp mot kulakene. Hvis en ikke organiserer de fattige bønder som støtte for arbeiderklassen på landsbygda, kan ikke dette forbundet være noe fast forbund. Derfor kan forbundet av arbeiderne og bøndene under de nå rådende forhold for proletariatets diktatur bare bli til virkelighet under Lenins kjente parole: støtt deg på de fattige bønder, slutt et fast forbund med den mellomstore bonde og innstill ikke et øyeblikk kampen mot kulaken. For bare hvis en gjennomfører denne parole er det mulig å trekke hovedmassen av bøndene med i den sosialistiske oppbyggingen.

Dere ser altså at motsetningen mellom Lenins to formuleringer er en innbilt, en tilsynelatende motsetning. I virkeligheten er det ingen som helst motsetning mellom dem.

LENIN OG SPØRSMÅLET OM FORBUNDET MED DE MELLOMSTORE BØNDER¹

Svar til kamerat S.

Kamerat S!

Det er ikke riktig at Lenins parole: «En må forstå å nå fram til en overenskomst med de mellomstore bønder uten et øyeblikk å gi opp kampen mot kulakene og med fast støttepunkt bare i de fattige bønder» — som er gitt i hans kjente artikkel om Pitirim Sorokin — er en parole fra «perioden med fattigbondekomiteene», en parole fra «slutten av perioden med den såkalte nøytralisering av de mellomstore bønder». *Dette er fullstendig galt*. Fattigbondekomiteene ble dannet i juni 1918. Allerede i slutten av oktober 1918 hadde våre krefter på landsbygda overvekten over kulakene, og vi hadde en *vending* hos de mellomstore bønder i retning av sovjetmakten. På grunnlag av denne vending kom også vedtaket fra sentralkomiteen om å oppheve systemet med dobbeltherredømme av sovjetene og fattigbondekomiteene, om nyvalg til sovjetene i landkretsene og landsbyene, om at fattigbondekomiteene skulle gå opp i de nyvalte sovjeteter, og følgelig om å oppheve fattigbondekomiteene. Som kjent fikk dette vedtaket lovs kraft som et sovjetvedtak på den 6. sovjetkongress den 9. november 1918. Jeg tenker da på vedtaket 9. november 1918 på den 6. sovjetkongress om nyvalgene til sovjetene i landkretsene og landsbyene og at fattigbondekomiteene skulle gå opp i sovjetene. Men når var det Lenins artikkel «Verdifulle innrømmelser av Pitirim Sorokin» kom, der han i stedet for parolen om å nøytralisere de mellomstore bønder proklamerte parolen om å komme overens med de mellomstore bønder? Den kom 21. november 1918, dvs. nesten to uker *etter* dette vedtaket på den 6. sovjetkongress. I denne artikkelen sier Lenin uttrykkelig at politikken som tar sikte på en overenskomst med den mellomstore bonden er diktert av at de mellomstore bønder har gjort en *vending* i retning av oss. Her er dét Lenin sa:

«På landsbygda er det vår oppgave å tilintetgjøre godseierene, å bryte motstanden fra utbytteren og spekulanten — kulaken. Til dette kan vi ha fast og sikker støtte *bare* i halvproletarene, i «de fattige på landsbygda». Men den mellomstore bonde er ikke vår fiende. Han har vaklet, vakler og kommer

1) Offentliggjøres noe forkortet. J. St.

til å vakle, men oppgaven å innvirke på dem som vakler er *ikke identisk* med oppgaven å styrte utbytteren og beseire den aktive fiende. En må forstå å nå fram til en overenskomst med de mellomstore bønder — uten et øyeblikk å gi opp kampen mot kulakene og med fast og sikkert støttepunkt bare i de fattige bønder — det er oppgaven i øyeblikket, for nettopp nå er det av de årsaker som er nevnt ovenfor, uunngåelig at vi får en *vending hos de mellomstore bønder i retning av oss*.¹⁾ (Lenin: Samlede verker, bd. XXIII, s. 294, russisk utg.)

Hva følger så av dette?

Av dette følger at Lenins parole ikke refererer seg til den *gamle* periode, ikke til perioden med fattigbondekomiteene og nøytralisering av de mellomstore bønder, men til den *nye* periode, perioden da vi har overenskomst med den mellomstore bonde. Parolen gjenspeiler såleis ikke *slutten* på den gamle periode, men *innledningen* til den nye.

Men Deres påstand om Lenins parole er gal ikke bare formelt sett, ikke bare i kronologisk henseende så å si, men også rent saklig sett. Det er en kjent sak at Lenins parole om en overenskomst med de mellomstore bønder ble forkynt som en ny parole av hele partiet på vårt partis 8. kongress (mars 1919). Det er en kjent sak at den 8. partikongressen er den kongress som har lagt grunnen for vår politikk med et fast forbund med de mellomstore bønder. Det er en kjent sak at vårt program, SUKP(b)s program, like så ble vedtatt på den 8. partikongress. Det er en kjent sak at dette programmet inneholder spesielle punkter om partiets forhold til de forskjellige grupperinger på landsbygda: til de fattige bønder, til de mellomstore bønder og til kulakene. Hva sier disse punkter i SUKP(b)s program om de sosiale grupperinger på landet og om partiets stilling til dem? Bare hør:

«I hele sitt arbeid på landsbygda støtter RKP seg nå som før på de proletariske og halvproletariske lag der, organiserer framfor alt disse til en selvstendig kraft, skaper partikjerner på landsbygda, fattigbondeorganisasjoner, en særskilt type fagforeninger av proletarene og halvproletarene på landsbygda osv., bringer dem på enhver måte nærmere proletariatet i byen og river dem vekk fra innflytelsen fra landbursjoasiet og småeiendomsinteressene. Overfor kulakene, borgerskapet på landsbygda, består RKP's politikk i en beslutsom kamp mot kulakenes utbyttingslyster, i undertrykking av deres motstand mot sovjetpolitikken.

Overfor de mellomstore bønder består RKP's politikk i å trekke dem gradvis og planmessig med i arbeidet med den sosialistiske oppbyggingen. Partiet stiller seg oppgaven å skille de mellomstore bønder fra kulakene, å trekke dem over på arbeiderklassens side ved å være lydhør overfor deres behov, og å kjempe mot deres tilbakelighenhet ved å bruke ideologisk påvirkning, men slett ikke undertrykkingsmetoder —, og å tilstrebe en *praktisk overenskomst med dem* i alle henseender hvor de mellomstore bønders livsinteresser er berørt og gjøre innrømmelser til dem når metodene for å gjennomføre sosialistiske omdannelser fastlegges.»¹⁾ («RKP(b)s 8. kongress», stenografisk referat, s. 396, russisk utg.)

1) Uthevet av meg. J. St.

Prøv så å finne den aller ringeste forskjell, selv bare i ord, mellom disse punkter i programmet og Lenins parole! De ville ikke finne noen forskjell, fordi det ikke eksisterer noen. Og ikke nok med det. Det kan ikke være tvil om at Lenins parole på ingen måte strir mot vedtakene om de mellomstore bøndene på den 8. partikongress, men at den tvert om er den mest nøyaktige og vellykte formulering av disse vedtakene. Og det er jo en kjensgjerning at SUKP(b)s program ble vedtatt i mars 1919 på den 8. partikongress, som spesielt drøftet spørsmålet om de mellomstore bønder, mens Lenins artikkel mot Pitirim Sorokin, der han forkynte parolen om en overenskomst med de mellomstore bønder, ble offentliggjort i pressen i november 1918, fire måneder før den 8. partikongress.

Er det ikke da klart at den 8. partikongress har *stadfestet til punkt og prikke* Lenins parole fra artikkelen mot Pitirim Sorokin, stadfestet den som en parole som partiet plikter å *ta til rettesnor* i sitt arbeid på landsbygda *under hele den perioden av den sosialistiske oppbyggingen som vi nå er inne i?*

Hva er kjernen i Lenins parole?

Kjernen i Lenins parole er at den på en beundringsverdig pregnant måte sammenfatter den treenige oppgaven for partiets arbeid på landsbygda, og uttrykker det i en eneste sammentrengt formel: a) *støtt deg* på de fattige bønder, b) nå fram til en *overenskomst* med de mellomstore bønder, c) innstill ikke et eneste øyeblikk *kampen* mot kulakene. Prøv å ta ut en av delene fra denne formel, bruk den som basis for arbeidet på landsbygda i den situasjon vi nå har, og se samtidig bort fra de to andre delene — og De vil uvegerlig komme inn i en blindgate. Kan en i den nåværende fase av den sosialistiske oppbygging nå fram til en virkelig og varig forståelse med de mellomstore bønder, uten å støtte seg på de fattige bønder og føre kampen mot kulakene? Nei, det kan en ikke. Kan en under de vilkår utviklingen nå byr føre en framgangsrik kamp mot kulakene uten å støtte seg på de fattige bønder og uten en overenskomst med de mellomstore bønder? Det kan en ikke. Hvordan kan en mest treffende uttrykke partiarbeidets trefoldige oppgave på landsbygda i *en* sammenfattende parole? Jeg tror at Lenins parole er det mest treffende uttrykk for denne oppgaven. En må vedgå at det er umulig å si det mer treffende enn Lenin...

Hvorfor er det nødvendig å understreke det hensiktsmessige i Lenins parole *nettopp nå*, nettopp *under de nåværende forhold* i arbeidet på landsbygda?

Fordi det nettopp nå hos enkelte kamerater gjør seg gjeldende en tendens til å stykke opp den *trefoldige*, men udelelige oppgaven for partiarbeidet på landsbygda i enkelte deler og sette et skarpt skille mellom dem. Dette er blitt fullt ut bekreftet ved den praksis

som ble drevet under vår kampanje for å skaffe fram korn i januar og februar i år. At vi må ta sikte på en overenskomst med de mellomstore bønder, det vet alle bolsjeviker. Men hvordan en skal nå fram til en slik overenskomst — det er det ikke alle som forstår. Noen tror at en kan nå fram til en overenskomst med de mellomstore bønder ved å avblåse kampen mot kulakene eller ved å svekke den — for, sier de, kampen mot kulakene kunne skremme en del av de mellomstore bønder, nemlig den velhavende delen av dem, bort fra oss. Andre tror at en kan nå fram til en overenskomst med de mellomstore bønder ved å gi opp eller svekke arbeidet med å organisere de fattige bønder; for når vi organiserer de fattige bønder, sier de, så fører det til at de fattige bønder blir isolert, og denne isolering kunne skremme de mellomstore bønder vekk fra oss. Resultatet av disse avvik fra den riktige linje er at en glemmer den marxistiske læresetning at de mellomstore bønder er en klasse som vakler, at en bare kan komme fram til en varig forståelse med de mellomstore bønder hvis en kjemper beslutsomt mot kulakene og forsterker arbeidet blant de fattige bønder — for hvis disse forutsetninger mangler, kan den mellomstore bonde helle over til kulakene fordi de er en maktfaktor. Tenk på Lenins ord på den 8. partikongress:

«Det gjelder å bestemme forholdet til en klasse som *ikke har noen fast, varig stilling*.¹⁾ Proletariatet er i sin masse for sosialismen, borgerskapet i sin masse imot sosialismen — å bestemme forholdet mellom disse to klasser er lett. Men når vi går over til et lag som de mellomstore bønder, så viser det seg at *de er en klasse som vakler*. Den mellomstore bonde er dels eiendomsbesitter, dels arbeidende. Han utbytter ikke andre representanter for de arbeidende. Han har gjennom årtier måttet opprettholde sin stilling med de største anstrengelser, han har følt godseierne og kapitalistenes utbytting på sin egen kropp, han har gjennomgått alt, og på samme tid er han — eiendomsbesitter. Derfor byr vårt forhold til denne vakkende klasse på uhyre vansker.» (»RKP(b)s 8. kongress», stenografisk referat, s. 346, russisk utg.)

Men det fins også andre avvik fra den riktige linje, og de er ikke mindre farlige enn de som er nevnt. Det fins tilfelle da man riktignok fører kampen mot kulakene, men fører den så klønet og meningsløst at slagene rammer de mellomstore og fattige bønder i stedet. Følgen er at kulaken går skuddfri, mens forbundet med de mellomstore bønder slår sprekker og en del av de fattige bønder kommer midlertidig i klørne på kulakene, som driver undergravningsarbeid mot sovjetrepublikken. Det forekommer også tilfelle der en prøver å gjøre kampen mot kulakene til en ekspropriering av kulakene, og det å skaffe fram korn til en avleveringsplikt, mens en glemmer at det er en dumhet å ekspropriere kulakene slik situa-

1) Uthevet av meg. J. St.

sjonen nå ligger an, og at leveringsplikten ikke betyr forbund med de mellomstore bønder, men kamp mot dem.

Hva er grunnen til disse avvik fra partilinen?

Grunnen er at en ikke skjønner at den trefoldige oppgaven for partiarbeidet på landsbygda er en *enhetlig og udelelig* oppgave. At en ikke skjønner at det *ikke går an å løsrive* oppgaven å føre kamp mot kulakene fra oppgaven å komme til en overenskomst med de mellomstore bønder, og at begge disse oppgavene ikke *må løsrives* fra den oppgave å gjøre de fattige bønder til en støtte for partiet på landsbygda.¹⁾

Hva må en gjøre for å hindre at disse oppgaver blir revet løs fra hverandre under vårt daglige arbeid på landsbygda?

Det må i det minste gis en ledende parole som forener alle disse oppgaver i en felles formel, som altså ikke tillater at disse oppgavene blir revet løs fra hverandre.

Fins det i vårt partiarsenal noen slik formel, noen slik parole?

Ja, det fins en slik formel. En slik formel er Lenins parole: «En må forstå å nå fram til en overenskomst med de mellomstore bønder uten et øyeblikk å gi opp kampen mot kulakene og med fast støttepunkt bare i de fattige bønder».

Derfor tror jeg at denne parole er den mest formålstjenlige og

1) Av dette følger at avvikene fra den riktige linje skaper en dobbelt fare for forbundet mellom arbeiderne og bøndene: faren som truer dem som tenker på å ville gjøre f. eks. de provisoriske, ekstraordinære åtgjerder for å skaffe til veie korn, om til en fast eller langvarig partikurs — og på den annen side faren fra dem som tenker på å ville utnytte situasjonen når de ekstraordinære åtgjerder er opphevet, til å slippe taket på kulakene, til å proklamere full handelsfrihet uten regulering av handelen gjennom statsorganene. For å sikre den riktige linje er det derfor nødvendig med en kamp på to fronter.

Jeg nytter høvet til å bemerke at vår presse ikke alltid holder seg til denne regel, men av og til legger en viss ensidighet for dagen. Det hender f. eks. at en avslører dem som vil gjøre de ekstraordinære åtgjerder for å skaffe korn til veie — som har en midlertidig karakter — til en fast kurs for vår politikk, og dermed utsetter forbundet for fare. Så langt er dette meget bra. Men det er ikke bra og ikke riktig om en ikke samtidig ofrer tilstrekkelig oppmerksomhet på å avsløre grundig dem som truer forbundet fra en annen kant, ikke avslører dem som ligger under for de småborgerlige elementer, som krever at kampen mot de kapitalistiske elementer på landsbygda skal mildnes, at det skal innføres full handelsfrihet uten regulering gjennom staten — slike som undergraver forbundet fra den andre kanten. Dette er ikke bra. Dette er ensidighet. Videre hender det at en avslører dem som f. eks. nekter at det er mulig og formålstjenlig å hjelpe fram de individuelle småbruk og de mellomstore bruk, som på det nåværende stadium danner grunnlaget for jordbruket. Dette er meget bra. Men det er ikke bra og ikke riktig at en samtidig ikke avslører dem som forringer betydningen av kollektiv- og sovjetbrukene, og som ikke ser at oppgaven med å hjelpe fram de individuelle små og mellomstore brukene praktisk må suppleres med oppgaven å øke oppbyggingen av kollektiv- og sovjetbrukene. Dette er stor ensidighet.

For å sikre en riktig linje må en føre kampen *på to fronter* og unngå enhver ensidighet.

omfattende, og at den må stilles i forgrunnen *nettopp nå, nettopp under de gitte forutsetninger* for arbeidet på landsbygda.

De ser Lenins parole som en «opposisjonell» parole og spør i Deres brev: *«Hvordan kunne det gå til at . . . denne opposisjonelle parole ble trykt i «Pravda» den 1. mai 1928 . . . hvordan kan man forklare at denne parole kom fram i «Pravda», organet for SUKP(b)s sentralkomité — er det kanskje bare en teknisk bommert eller er det et kompromiss med opposisjonen i spørsmålet om de mellomstore bønder?»* Dette låter fryktelig, det skal være visst! Men slå av farten i svingene, kamerat S. — se til at De i Deres kolossale iver ikke kommer til den slutning at en må *forby* å offentliggjøre programmet vårt, som helt og fullt bekrefter Lenins parole (faktum!), som i hovedsaken er utarbeidet av Lenin (slett ingen opposisjonsmann!) og som ble vedtatt av den 8. partikongress (som heller ikke er opposisjonell!). Mer aktelse for de kjente punkter i programmet vårt om de sosiale grupperinger på landsbygda! Mer aktelse for vedtakene om de mellomstore bønder på den 8. partikongress! . . . Når det gjelder Deres ord om «kompromiss med opposisjonen i spørsmålet om de mellomstore bønder», så er disse ord etter min mening ikke verd å gjendrive — ordene er nok bare sloppet ut av Dem i Deres altfor store iver.

Det ser ut til at De lar Dem forvirre av den omstendighet at Lenins parole og det program for SUKP(b) som ble vedtatt av den 8. kongress taler om en *overenskomst* med de mellomstore bønder, mens Lenin i sin åpningstale på den 8. partikongress taler om et fast forbund med de mellomstore bønder. De ser vel noe i retning av en motsetning i dette. De er muligens til og med tilbøyelig til å gå ut fra, at den politikk som tar sikte på en *overenskomst* med de mellomstore bønder, betyr noe bortimot å gi opp den politikk som går ut på et *forbund* med dem. Dette er galt, kamerat S. Dette er en stor villfarelse. Slik kan bare folk tenke som kan lese parolens bokstaver, men som ikke kan trenge inn til innholdet i den. Slik kan bare folk tenke som ikke kjenner historien om parolen om forbundet, om overenskomsten med de mellomstore bønder. Slik kan bare folk tenke som er i stand til å tro at Lenin tok *avstand* fra seg selv da han i sin åpningstale på den 8. kongress forkynte en politikk som tok sikte på et «fast forbund» med de mellomstore bønder, fordi han i en tale *på den samme* partikongress og i det partiprogram som den 8. kongress vedtok, talte om at vi nå trenger en «overenskomst-politikk» med de mellomstore bønder.

Hvordan henger dette sammen? Det henger slik sammen at Lenin og partiet, representert ved den 8. partikongress, *ikke* ser *noen forskjell* mellom begrepet «overenskomst» og begrepet «forbund». Det henger slik sammen at Lenin i alle sine taler på den 8. partikongress setter *likhetstegn* mellom begrepet «forbund» og

begrepet «overenskomst». Det samme må en si om resolusjonen fra den 8. partikongress «Om forholdet til de mellomstore bønder», der det settes *likhetstegn* mellom begrepet «overenskomst» og begrepet «forbund». Og da Lenin og partiet ikke ser overenskomstpolitikken i forholdet til de mellomstore bønder som en tilfeldig og hurtig forbliggende politikk, men som en *langvarig politikk*, hadde de og har de all grunn til å betegne overenskomstpolitikken overfor de mellomstore bønder som en politikk som vil ha et fast forbund med dem, og omvendt politikken som tar sikte på et fast forbund med de mellomstore bønder som en politikk som vil ha en overenskomst med dem. Det er nok å sette seg inn i det stenografiske referat fra den 8. partikongress og resolusjonen om de mellomstore bønder fra den samme kongressen for å kunne overbevise seg om dette.

Vi gir her et utdrag av Lenins tale på den 8. partikongress:

«Som følge av at sovjetfunksjonærene var uerfarne, som følge av at spørsmålet var vanskelig, traff slagene som var bestemt for kulakene, titt og ofte de mellomstore bønder. Her har vi syndet til overmål. Den erfaring som er samlet når det gjelder dette, vil hjelpe oss til å gjøre alt for å unngå det for framtida. Dette er en oppgave vi står foran — ikke som teori, men som praksis. Dere vet meget godt at det er en vanskelig oppgave. Vi eier ingen goder som vi kan gi den mellomstore bonde, men han er en materialist, en praktiker, og krever konkrete materielle goder som vi i øyeblikket ikke kan gi og som landet må savne kanskje i måneder ennå — så lenge den tunge kamp varer, som nå lover oss full seier. Men vi kan gjøre mye i vår administrative praksis: forbedre apparatet vårt, avskaffe en mengde misbruk. Vi kan og må rette på vårt partis linje, som ikke i tilstrekkelig grad tok sikte *på en blokk, et forbund, en overenskomst*¹⁾ med de mellomstore bønder.» (RKP's 8. kongress», stenografisk referat, s. 24–25, russisk utg.)

De ser at Lenin ikke gjør noen forskjell mellom «overenskomst» og «forbund».

Og her er noen utdrag fra resolusjonen på den 8. partikongress, «Om forholdet til de mellomstore bønder»:

«Å forveksle de mellomstore bønder med kulakene, i den ene eller annen monn å utvide til dem de åtgjerder som er rettet mot kulakene, betyr ikke bare å gjøre den aller groveste vold mot alle sovjetregjeringens dekreter og hele dens politikk, men også mot alle kommunismens grunnprinsipper, som viser til en *overenskomst* fra proletariatets side med de mellomstore bønder som en av betingelsene for en smertefri overgang til oppgaven å avskaffe enhver utbytting i den periode da proletariatet fører den avgjørende kamp for å styrte borgerskapet.

På grunn av at jordbruksteknikken ligger etter sammenliknet med den industrielle teknikk til og med i de framskredne kapitalistiske land, for ikke å tale om Russland, vil de mellomstore bønder, som har relativt sterke røtter i økonomisk henseende takket være dette forhold, holde seg i temmelig lang tid etter at den proletariske revolusjon er begynt. Derfor må taktikken både for sovjetfunksjonærene og for partifunksjonærene på landsbygda være inn-

¹⁾ Uthevet av meg. J. St.

stilt på en *langvarig periode med samarbeid* med de mellomstore bønder...
... En fullstendig riktig politikk fra sovjetmaktens side på landsbygda sikrer
altså det seirende proletariats *forbund og overenskomst* med de mellomstore
bønder...

... Arbeider- og bonderegjeringens og det kommunistiske partis politikk må
også i framtida føres i denne *ånd av overenskomst* mellom proletariatet og
de fattige bønder på den ene side og de mellomstore bønder på den annen.¹⁾
(«RKP(b)s 8. kongress», stenografisk referat, s. 417–420, russisk utg.)

Som De ser, gjør heller ikke resolusjonen noen forskjell mellom
«overenskomst» og «forbund».

Det skader ikke å gjøre oppmerksom på at det i denne resolu-
sjonen fra den 8. partikongress ikke fins et eneste ord om «et fast
forbund» med de mellomstore bønder. Men betyr det at resolu-
sjonen dermed *tar avstand* fra politikken som tar sikte på et «fast
forbund» med de mellomstore bønder? På ingen måte. Det betyr
bare at resolusjonen setter likhetstegn mellom begrepet «overens-
komst», «samarbeid» — og begrepet «fast forbund». Dette er også
lett å skjønne. Det kan ikke finnes noe «forbund» med de mellom-
store bønder uten «overenskomst» med dem, og et forbund med
de mellomstore bønder kan ikke være noe «fast» forbund hvis det
ikke består en «varig» overenskomst og samarbeid med dem.

Dette er kjensgjerningene.

Ett av to: *enten* har Lenin og den 8. partikongress *tatt avstand*
fra Lenins erklæring om et «fast forbund» med de mellomstore
bønder, *eller* en må forkaste denne grunnløse mening og innrømme
at Lenin og den 8. partikongress *ikke* gjorde *noen* forskjell på
begrepet «overenskomst» og begrepet «fast forbund».

Den som ikke vil være bokstavtrell, men vil trenge inn i det
som er meningen med Lenins parole når den taler om de fattige
bønder som støtte, om overenskomst med de mellomstore bønder
og om kamp mot kulakene, han må forstå at *overenskomst*politikken
med de mellomstore bønder er en politikk som tar sikte på et *fast*
forbund med dem.

Deres feil er at de ikke har gjennomskuet opposisjonens tasken-
spillerknep, at De har latt Dem dupere av provokasjonene fra op-
posisjonen, at De har gått i den fellen motstanderne har satt opp
for Dem. De opposisjonelle svindlerne skriker og bråker og for-
sikrer at de er for Lenins parole om overenskomst med de
mellomstore bønder, og antyder samtidig provokatorisk at en
«overenskomst» med de mellomstore bønder er ett og et «fast for-
bund» med dem noe helt annet. Med dette vil de slå to fluer i
ett smekk: for det første skjule sitt virkelige standpunkt overfor
de mellomstore bønder, som ikke går ut på en overenskomst, men
på et «*brudd* med de mellomstore bønder» (se den kjente tale av

1) Uthevelsene av meg. J. St.

opposisjonsmannen Smirnov som jeg siterte på den 16. partikonferanse for Moskvaguvernementet); for det annet vil de med den *påståtte* forskjell mellom «overenskomst» og «forbund» fange inn de enfoldige blant bolsjevikene, forvirre dem fullstendig og skyve dem vekk fra Lenin.

Og hva gjør enkelte av våre kamerater som svar på dette? I stedet for å rive masken av de opposisjonelle svindlere, i stedet for å anklage dem for å ha bedratt partiet når det gjelder deres virkelige standpunkt, sluker de agnet, går de i fellen og lar seg skyve bort fra Lenin. Opposisjonen lager bråk omkring Lenins parole, opposisjonsmennene gir seg ut for tilhengere av Lenins parole — følgelig må jeg ta avstand fra denne parole, slik at jeg ikke kommer i en haug sammen med opposisjonen — ellers kunne man beskyldte meg for «kompromiss med opposisjonen», — slik er disse kameraters logikk!

Men dette er ikke det eneste eksemplet på opposisjonens svindelmetoder. Ta f. eks. parolen om selvkritikken. Bolsjeviker må vite at parolen om selvkritikken er grunnlaget for vår partivirkomhet, et middel til å styrke proletariatets diktatur, grunninnholdet i den bolsjevikiske metode for å oppdra kadrer. Opposisjonen lager bråk og påstår at parolen om selvkritikken er oppfunnet av dem, av opposisjonen — at partiet har overtatt denne parolen fra dem og såleis har kapitulert for opposisjonen. Når de går fram på denne måten, vil de oppnå i det minste to ting: for det første å skjule for arbeiderklassen og bedra den når det gjelder det faktum at det er en avgrunn mellom opposisjonens selvkritikk, som har til mål å *ødelegge* partibevisstheten, og den bolsjevikiske selvkritikk, som har til mål å *styrke* partibevisstheten; for det annet å fange inn enkelte av de enfoldige og få dem til å ta avstand fra partiparolen om selvkritikken.

Og hvordan reagerer så enkelte kamerater på dette? I stedet for å rive masken av svindlerne i opposisjonen og forsvare parolen om den bolsjevikiske selvkritikk, går de i fellen, lar seg skyve bort fra parolen om selvkritikken, danser etter opposisjonens pipe og . . . kapitulerer for den — i den feilaktige tro at de tar avstand fra den.

En kunne komme med en hel rekke av slike eksempler.

Men vi kan ikke i vårt arbeid danse etter noens pipe. Og enda mindre kan vi i vårt arbeid rette oss etter det som opposisjonen sier om oss. Vi må gå vår egen vei, feie unna både opposisjonens lumskete utfall og de mistak enkelte av våre bolsjeviker gjør når de har latt seg fange inn av provokasjonene fra opposisjonen. Husk de ordene Marx sa: «Gå din egen vei og la folk prate!»

12. juni 1928.

«Pravda» nr. 152, 3. juli 1928.

OM HØYREFAREN I SUKP(b)

Tale på plenumsmøte av Moskva-komitéen og Moskva-kontrollkommisjonen 19. oktober 1928.

Jeg tror, kamerater, at en må skyve til side alle småting og personlige momenter osv. om en skal kunne løse det spørsmålet som opptar oss — spørsmålet om høyreavviket. Har vi en høyrefare, en opportunistisk fare i partiet vårt? Fins det objektive faktorer som er gunstige for en slik fare? Hvordan skal en kjempe mot denne fare? Det er disse spørsmålene vi nå står overfor. Men vi vil ikke kunne løse problemet om vi ikke skreller vekk alle trivielle småting og uvedkommende momenter som det er blitt viklet inn i og som hindrer oss i å se kjernen i problemet.

Sapolski er på villspor når han tror at spørsmålet om høyreavviket er et tilfeldig spørsmål. Han påstår at det her ikke dreier seg om et høyreavvik, men om kjekl og personlige intriger osv. La oss sette for et øyeblikk at kjekl og personlige intriger spiller en viss rolle her som i enhver kamp. Men å ville forklare alt med kjekl og ikke se kjernen i spørsmålet for bare kjekl, det betyr å forlate den riktige, den marxistiske vei. Det kan ikke være mulig at en så stor, gammel og samkjørt organisasjon som Moskva-organisasjonen utvilsomt er, kunne komme i opprør fra øverst til nederst og bli satt i svingninger bare ved anstrengelser fra noen få kverulanter og intrigemakere. Nei, kamerater, slike under skjer ikke. For ikke å tale om at det ikke går an å verdsette Moskva-organisasjonens styrke og makt så lavt. Det er klart at det som her lå til grunn var dypere årsaker som ikke hadde noe å gjøre med kjekl eller intriger.

Fruntoev er også på villspor når han vel innrømmer at høyrefaren er til stede, men ikke anser den verdig til at alvorlige saklige folk sysselsetter seg med den. Etter hans mening er spørsmålet om høyreavviket et emne som bare skrikhalser kan syse med, ikke vederheftige folk. Jeg kan meget godt forstå kamerat Fruntoev, som i den grad er oppslukt av det daglige praktiske arbeid at han ikke har tid til å tenke på perspektivene for vår utvikling. Men dette må ikke bety at vi skal gjøre den snevre og «forretningsmessige» praktisisme hos enkelte partiarbeidere til et dogme for vårt oppbyggingsarbeid. Sunn praktisisme er en god ting, men hvis den taper perspektivene for arbeidet og ikke underordner arbeidet under partiet hovedlinje, så blir den et minus. Imidlertid er det ikke vanskelig å skjønne at spørsmålet om høyreavviket er et spørs-

mål om vårt partis hovedlinje, et spørsmål om hvorvidt det perspektiv for utviklingen som partiet vårt ga på den 15. kongress, er riktig eller galt.

De kamerater som når spørsmålet om høyreavviket blir drøftet, tilspisser det til et spørsmål om de personer som representerer høyreavviket, tar også feil. Vis oss høyrefolkene eller de forsoningsvennlige, sier de, nevnt personene for oss, så vi kan gjøre opp med dem. Dette er en gal problemstilling. Personer spiller naturligvis en viss rolle. Men saken gjelder ikke her personene, med de omstendigheter, de forhold som aler opp høyrefaren i partiet. En kan fjerne personene, men det betyr ikke at vi dermed har utryddet høyrefaren i partiet vårt med roten. Personspørsmålet avgjør derfor ikke saken, selv om det uten tvil har en viss interesse. I samband med dette kommer en til å tenke på en episode som fant sted i Odessa i slutten av 1919 og i begynnelsen av 1920, da våre tropper gjorde det av med de siste rester av Denikinfolkene i Odessa-distriktet etter at de hadde drevet dem bort fra Ukraina. Noen av rødearmistene lette den gang i Odessa som galne etter ententen, overbevist om at det ville bli slutt på krigen om de kunne fange den, ententen. (*Alle ler.*) En kan forestille seg at rødearmistene kunne fange en eller annen representant for ententen i Odessa. Men selvsagt ville ikke spørsmålet om ententen være løst med det, da ententen ikke har røttene sine i Odessa — enda Odessa den gang var det siste territorium Denikinfolkene hadde — men i verdenskapitalismen. Det samme kan en si om enkelte kamerater som i spørsmålet om høyreavviket legger hovedvekten på de personer som representerer høyreavviket, men glemmer de forhold som skaper dette avviket.

Derfor må vi her først og fremst klarlegge spørsmålet om hva som ligger til grunn for at det er oppstått et høyreavvik og også et «venstre» (trotskistisk) avvik fra den leninske linje.

Høyreavviket i kommunismen *under kapitalismen* består i den tendens, den tilbøyelighet som en del kommunister røper, til å vike av fra marxismens revolusjonære linje og bevege seg i retning av sosialdemokratiet — en tilbøyelighet, som selv om den ikke har tatt fast form og kanskje ennå ikke er bevisst, likevel er et faktum. Når visse kretser blant kommunistene benekter at det er hensiktsmessig å ha parolen «klasse mot klasse» i valgkampen (Frankrike), eller opptrer mot selvstendige kandidater for det kommunistiske parti (England), eller ikke vil tilspisse spørsmålet om kampen mot «venstre»-sosialdemokratiet (Tyskland) osv., osv., så betyr dette at det innenfor de kommunistiske partier fins folk som søker å tilpasse kommunismen til sosialdemokratismen. En seier for høyreavviket i de kommunistiske partier i de kapitalistiske land ville bety et ideologisk sammenbrudd for de kommunistiske partier og en mektig styrking av sosialdemokratismen. Men hva vil det si at sosialdemo-

kratismen blir mektig styrket? Det vil si at kapitalismen blir styrket og befestet — for sosialdemokratiet er kapitalismens hovedstøtte i arbeiderklassen. En seier for høyreavviket i de kommunistiske partier ville altså bety en vekst for de vilkår som er nødvendige for å *opprettholde kapitalismen*.

Høyreavviket i kommunismen *under sovjetutviklingens forhold*, når kapitalismen alt er styrtet, men ennå ikke revet opp med røttene, består i en tendens, en tilbøyelighet som en del kommunister røper, til å vike av fra generallinjen for partiet vårt og bevege seg i retning av den borgerlige ideologi, en tilbøyelighet som selv om den ikke har tatt fast form og kanskje ennå ikke er bevisst, likevel er et faktum. Når visse kretser blant våre kommunister forsøker å trekke partiet tilbake fra vedtakene på den 15. kongress og nekter at det er nødvendig med en offensiv mot de kapitalistiske elementer på landsbygda eller krever innskrenking av industrien vår fordi de mener at utviklingstempoet den nå har, er ødeleggende for landet, eller når de nekter at det er hensiktsmessig at staten gir bevilgninger til kollektiv- og sovjetbrukene og mener at det er bortkastede penger, eller når de nekter at det er hensiktsmessig å kjempe mot byråkratismen med grunnlag i selvkritikken og går ut fra at selvkritikken undergraver apparatet vårt, eller når de krever slakkere tømmer i monopolet på utenrikshandelen osv., osv., — så betyr alt dette at det i vårt partis rekke fins folk som kanskje uten at de selv er oppmerksom på det, sysler med å tilpasse vårt sosialistiske oppbyggingsverk til «sovjet»borgerskapets smak og behov. En seier for høyreavviket i vårt parti ville bety en mektig styrking av de kapitalistiske elementer i landet vårt. Men hva vil det føre til at de kapitalistiske elementer i landet vårt blir styrket? Det vil føre til at det proletariske diktatur blir svekket og til at sjansene for å gjenopprette kapitalismen øker. Følgelig ville en seier for høyreavviket i partiet vårt bety en vekst for de forutsetninger som skal til for å *gjenopprette kapitalismen i landet vårt*.

Fins det hos oss, i vårt sovjetland, forutsetninger som *gjør det mulig* å gjenopprette kapitalismen? Ja, det fins slike forutsetninger. Det kan synes merkelig, men det er en kjensgjerning, kamerater. Vi har styrtet kapitalismen, vi har opprettet proletariatets diktatur, vi utvikler vår sosialistiske industri i økende tempo og knytter samtidig landbruket tett sammen med den. Men vi har ennå ikke revet kapitalismen opp med røttene. Hvor ligger disse røttene til kapitalismen? De ligger i vareproduksjonen, i småproduksjonen i byene og særlig på landsbygda. Som Lenin har sagt, består kapitalismens styrke i «*småproduksjonens makt*, for småproduksjon fins det dessverre ennå svært mye igjen av i verden, men småproduksjonen avler kapitalisme og borgerskap uavbrutt, hver dag, hver time, spontant og i masseomfang.» («'Radikalismen' osv.», s. 10.) Det er klart at

siden småproduksjonen hos oss har massekarakter og til og med har overvekten — og siden den avler kapitalisme og borgerskap, særlig under NEP, uavbrutt og i masseomfang — så har vi hos oss forhold som *gjør det mulig* å gjenopprette kapitalismen.

Har vi hos oss, i vårt sovjetland, de midler og krefter som skal til for å oppheve, for å likvidere muligheten for at kapitalismen blir gjenopprettet? Ja, det har vi. Nettopp dette er grunnlaget for at Lenins læresetning om muligheten å bygge opp det fullstendige sosialistiske samfunn i Sovjetunionen, er riktig. For å nå dit er det nødvendig å grunnfeste det proletariske diktatur, å styrke forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene, å utvikle kommandohøydene våre med sikte på å industrialisere landet, å utvikle industrien i raskt tempo, å elektrifisere landet, å legge om hele folkehusholdningen på en ny teknisk basis, å gjennomføre masseorganisering av bøndene på kooperativ basis og øke avkastningen på brukene deres, å slutte de individuelle bondebruk gradvis sammen i samfunnsmessige bruk, å utvikle sovjetbrukene, å innskrenke og vinne over de kapitalistiske elementer i by og på land osv., osv.

Lenin sier følgende om dette:

«Så lenge vi lever i et småbondeland, er det en fastere økonomisk basis for kapitalismen enn for kommunismen i Russland. Det må en ikke glemme. Enhver som har studert livet på landsbygda omhyggelig og sammenliknet det med livet i byen, vet at vi ikke har revet opp røttene til kapitalismen, at vi ikke har undergravd fundamentet, grunnlaget for den indre fiende. Denne fienden holder seg takket være småproduksjonen, og skal en rive vekk grunnen under ham, fins det bare ett middel — å føre landets økonomi, landbruket innbefattet, over på et nytt teknisk grunnlag, den moderne storproduksjons tekniske grunnlag. Et slikt grunnlag er alene elektrisiteten. Kommunismen — det er sovjetmakten plus elektrifisering av landet. Ellers holder landet fram med å være et småbondeland, og det er nødvendig at vi innser dette klart. Vi er svakere enn kapitalismen, ikke bare i verdensmålestokk, men også innenfor landet. Dette vet alle. Vi har innsett dette, og vi vil føre saken dit at den økonomiske basis fra å være en småbondebasis blir en storindustriell basis. Først når landet er elektrifisert, når industrien, landbruket og transportvesenet har fått en moderne storindustriell teknisk basis, først da vil vi seire for godt.» (Lenin: «Beretning om virksomheten i Folkekommissærenes råd på den 8. sovjetkongress», Samlede verker, bd. XXVI, s. 46–47, russisk utg.)

Av dette følger for det første at så lenge vi lever i et småbondeland, så lenge vi ikke har revet opp røttene til kapitalismen, er det en fastere økonomisk basis for kapitalismen enn for kommunismen. Det hender at en feller treet, men ikke rykker opp røttene fordi kreftene ikke strekker til. Av dette følger nettopp at det fins *mulighet* for å gjenopprette kapitalismen i vårt land.

Av dette følger for det annet at foruten muligheten for å gjenopprette kapitalismen, består det hos oss også den *mulighet* at *sosialismen kan seire*, for vi *kan hindre muligheten* til å gjenopp-

rette kapitalismen, vi kan rive opp røttene til kapitalismen og nå fram til den endelige seier over kapitalismen, *såframt* vi går i gang med et iherdig arbeid for å elektrifisere landet, *såframt* vi gir industrien, landbruket og transportvesenet en moderne storindustri som teknisk basis. Av dette framgår altså også at det er *mulig* for sosialismen å seire i vårt land.

Av dette følger endelig at det er umulig å bygge opp sosialismen bare i industrien og overlate landbruket til det vilkårlige i en spontan utvikling, på den måten at en går ut fra at landsbygda vil følge byen «av seg selv». At det eksisterer en sosialistisk industri i byene er hovedfaktoren i den sosialistiske omforming av landsbygda. Men det betyr likevel ikke at denne faktor er nok i seg selv. For at den sosialistiske by skal kunne lede landsbygda i full monn, er det nødvendig, som Lenin sier, «å føre landets økonomi, *landbruket medregnet*,¹⁾ over på en ny teknisk basis, på den moderne storproduksjons tekniske basis».

Står ikke dette Lenin-sitat i motstrid med et annet sitat fra Lenin, der det heter at «NEP fullt ut sikrer oss *mulighet* til å bygge opp fundamentet for den sosialistiske økonomi»? Nei, her er det ingen motsetning. Tvert om dekker de to sitater hverandre fullstendig. Lenin sier slett ikke at NEP gir oss den fullt ferdige sosialismen. Han sier bare at NEP sikrer oss *muligheten* til å reise fundamentet for den sosialistiske økonomi. Mellom *muligheten* til å bygge opp sosialismen og *virkelig å bygge den opp*, er det en stor forskjell. En må ikke forveksle det som er mulig med det som er virkelig. Nettopp for å gjøre denne mulighet til virkelighet, nettopp med dette for øye er det Lenin foreslår å elektrifisere landet og å skaffe industrien, landbruket og transportvesenet en moderne storindustri tekniske basis som forutsetning for sosialismens definitive seier.

Men det er ikke mulig å skape denne forutsetning for å bygge opp sosialismen i løpet av ett eller to år. På ett eller to år er det ikke mulig å industrialisere landet, bygge ut en mektig industri, organisere millionmassene av bønder på kooperativ basis, gi landbruket en ny teknisk basis, slå sammen de individuelle bondebruk til store kollektivbruk, utvikle sovjetbrukene, redusere og vinne over de kapitalistiske elementer i by og på land. Det skal år etter år med iherdig oppbyggingsarbeid til fra det proletariske diktators side for å greie dette. Så lenge det ikke er gjort — og det kan ikke gjøres med ett slag — holder vi fram med å være et småbondeland, der småproduksjonen uavbrutt og i masseomfang avler kapitalisme og borger-skap og der faren for at kapitalismen blir gjenopprettet framleis består. Og siden proletariatet ikke lever i et lufttomt rom, men midt oppe i livet slik det leves når det er nærmest virkeligheten, med

1) Uthevet av meg. J. St.

all mangfoldigheten i det, så omgir de borgerlige elementer som oppstår på basis av småproduksjonen, «proletariatet på alle kanter med en småborgerlig atmosfære, gjennomsyrer det med denne atmosfæren, demoraliserer det med den og framkaller uavbrutt tilbakefall til småborgerlig karakterløshet, splittelse, individualisme og pendling fra begeistring til motløshet innenfor proletariatet» («'Radikalismen' osv.», s. 30), og fører på denne måten en viss vakling, en viss vanskelighet inn i proletariatet og dets parti.

Her er det roten til og grunnlaget for all slags vakling og avvik fra den leninske linje i vårt partis rekkekker ligger.

Derfor kan en ikke se spørsmålet om høyre- eller «venstre»-avviket i vårt parti som et uvesentlig spørsmål.

Hvori består faren ved det åpent opportunistiske høyreavviket i partiet vårt? Den ligger i at dette avviket *undervurderer* styrken hos våre fiender, styrken i kapitalismen, at det ikke ser faren for at kapitalismen kan bli gjenopprettet, ikke forstår mekanikken i klassekampen under det proletariske diktatur og derfor så lett går med på innrømmelser til kapitalismen ved at det krever at vi skal bremse tempoet i utviklingen av vår industri, krever lettelser for de kapitalistiske elementer i by og bygd, krever at spørsmålet om kollektiv- og sovjetbrukene skal skyves i bakgrunnen, krever slakkere tømmer i monopolet på utenrikshandelen osv., osv. En seier for høyreavviket i partiet vil uten tvil frigjøre kapitalismens krefter, undergrave proletariatets revolusjonære posisjoner og øke sjansene for at kapitalismen gjenopprettes i landet vårt.

Hvori består faren ved «venstre»-avviket (det trotskistiske avvik) i partiet vårt? Den består i at dette avviket *overvurderer* styrken hos våre fiender, styrken i kapitalismen, bare ser muligheten til at kapitalismen kan gjenopprettes, mens det ikke ser muligheten til å bygge opp sosialismen med vårt lands egne krefter, gir seg fortvilelsen i vold og er nødt til å trøste seg med vrøvl om termidortendenser i partiet vårt. Av Lenins ord om at «så lenge vi lever i et småbondeland, er det en fastere økonomisk basis for kapitalismen enn for kommunismen i Russland», trekker representantene for «venstre»-avviket den uriktige slutning at det i Sovjetunionen overhodet er umulig å bygge opp sosialismen, at vi er nødt til å la bøndene seile sin egen sjø, at idéen om forbund mellom arbeiderklassen og bøndene er en idé som har overlevd seg selv, at hvis vi ikke får hjelp fra en seierrik revolusjon i Vesten, så må proletariatets diktatur i Sovjetunionen gå til grunne eller utarte, og at en må anse sosialismens sak i Sovjetunionen som en tapt sak hvis vi ikke godtar den fantastiske overindustrialiseringsplan som må gjennomføres, selv om det skulle koste et brudd med bøndene. Dette er bakgrunnen for det eventyrlige i «venstre»-avvikernes politikk. Dette er bakgrunnen for deres «overmenneskelige» sprang i politikken. Det kan ikke være tvil om at en seier

for «venstre»avviket i vårt parti ville føre til at arbeiderklassen ble revet løs fra den basis den har hos bøndene, at arbeiderklassens fortropp ble isolert fra resten av arbeidermassene og følgelig til at proletariatet ville lide nederlag og at forutsetningene for å gjenopprette kapitalismen ville bli lagt til rette.

Som dere ser, fører begge farer, så vel «venstre»- som høyrefaren – begge disse avvik fra Lenins linje, både høyre- og «venstre»avviket – til ett og samme resultat, om enn fra forskjellig utgangspunkt.

Hvilken er den verste av disse to farene? Jeg tror at begge er «verste». Sett ut fra hensynet til en framgangsrik kamp mot disse avvikene er forskjellen mellom dem at «venstre»avviket for øyeblikket er klarere for partiet enn høyreavviket. Det faktum at vi i en årrekke har ført en forsterket kamp mot «venstre»avviket, kunne selvsagt ikke bli resultatløst for partiet. Det er klart at partiet har lært mye i kampårene mot «venstre»avviket, mot det trotskistiske avviket, og at det ikke lenger er lett å narre det med «venstre»fraser. Når det gjelder høyrefaren, har også den vært til stede tidligere, og den trer nå tydeligere fram fordi de småborgerlige elementene er blitt styrket i samband med krisen under korninnsamlingen i fjor, men jeg tror ikke at den er fullt så klar for visse lag av partiet. Uten i minste monn å svekke kampen mot «venstre»faren, mot den trotskistiske fare, er derfor oppgaven for oss å legge hovedvekten på kampen mot høyreavviket og ta alle åtgjerder for at faren ved dette avviket skal bli likeså klar for partiet som den trotskistiske fare er det.

Spørsmålet om høyreavviket ville kanskje ikke være så tilspisset som det nå er, om det ikke hang sammen med spørsmålet om *vanskene* ved utviklingen hos oss. Men forholdet er jo nettopp at det faktum at det fins høyreavvik, øker vanskene for vår utvikling og hemmer oss i arbeidet med å overvinne vanskene. Og nettopp fordi høyrefaren hindrer kampen for å overvinne vanskene, nettopp derfor får spørsmålet om å overvinne høyrefaren en særlig stor betydning for oss.

Et par ord om den karakter vanskene våre har. En må holde seg for øye at våre vansker ikke er stagneringsvansker eller forfallsvansker. Det fins vansker som oppstår når det økonomiske liv går tilbake eller når det stagnerer. I slike tilfelle prøver en å gjøre stagnasjonen mindre følbart eller bremse forfallet i det økonomiske liv. Vanskene hos oss har ingenting felles med vansker av dette slaget. Det som særkjenner våre vansker er at de er vansker i samband med et *oppsving* – at de er vekstvansker.

Når en taler om vansker hos oss, dreier det seg vanligvis om hvor mange prosent vi skal *heve* industriproduksjonen med, hvor mange prosent vi skal *utvide* åkerlandet med, hvor mange pud vi skal *øke* avkastningen med osv., osv. Og nettopp fordi vanskene vi har er vekstvansker og ikke nedgangs- eller stagneringsvansker, behøver

de ikke være noen særlig fare for partiet. Men vansker er nå likevel vansker. Og ettersom det i slike tilfelle er nødvendig å anspenne alle krefter for å overvinne vanskene, så spørres det etter fasthet og utholdenhet. Men fasthet og utholdenhet er det ikke alle som har i tilstrekkelig monn, enten det nå kommer av tretthet eller overanstrengelse, eller fordi man foretrekker å leve et stille liv, uten kamp og sinnsbevegelse. Og derfor er det nettopp i slike tilfelle vaklingen og vinglingen setter inn — svingninger over til den minste motstands linje, snakk om å bremse på tempoet for utviklingen av industrien, om å gi lettelser for de kapitalistiske elementer, om å gi opp kollektiv- og sovjetbrukene og overhodet alt som går ut over rammene av den vanlige og bedagelige dagsrutine. Men vi kan ikke komme av flekken hvis vi ikke overvinner vanskene som ligger foran oss. Og skal vi bli herre over vanskene, må vi først og fremst nedkjempe høyrefaren, må vi først og fremst overvinne høyreavviket, som hemmer kampen mot vanskene og søker å lamme partiets vilje til å kjempe for å overvinne vanskene. Det er naturligvis en virkelig kamp mot høyreavviket jeg mener, og ikke en skinnfektning, en kamp på papiret. Det fins folk i partiet vårt som for å lette sin samvittighet ikke har noe imot å proklamere kamp mot høyrefaren — akkurat som når prestene av og til roper «halleluja, halleluja» — men som ikke gjør noe som helst praktisk for å få kampen mot høyreavviket i gang på en effektiv måte og virkelig overvinne dette avviket. Denne strømming betegner vi som en *forsoningsvennlig* strømming overfor høyreavviket, det åpent opportunistiske avviket. Det er ikke vanskelig å forstå at kampen mot den slags forsoningsvennlighet er et frontavsnitt av den alminnelige kampen mot høyreavviket, mot høyrefaren. For det er umulig å overvinne høyreavviket, det opportunistiske avviket, hvis en ikke fører systematisk kamp mot forsoningsvennligheten som tar opportunistene under sine vinger.

Spørsmålet om de personer som representerer høyreavviket er uten tvil av interesse selv om det ikke har avgjørende betydning. Vi har støtt på representanter for høyrefaren i de lavere organisasjoner i partiet da vi hadde krisen med korninnsamlingen i fjor — da en hel rekke kommunister i landdistriktene og i landsbyene opptrådte mot partiets politikk og arbeidet for en sammenslutning med kulak-elementene. Dere vet at slike elementer ble rensket ut av partiet på vårparten i år, noe som har fått spesiell omtale i det kjente dokument fra sentralkomiteén i vårt parti av februar i år. Men det ville være galt å hevde at partiet nå er fritt for slike elementer. Går vi høyere opp, til krets- og guvernementsorganisasjonene i partiet, og støver vi grundig gjennom sovjetapparatet og kooperasjonens apparat, vil vi her lett støte på representanter for høyrefaren og forsoningsvennligheten overfor denne fare. Alle kjenner til de «brev» og «erklæringer» og andre dokumenter som stammer fra en rekke funksjonærer i parti-

og sovjetapparatet, og der tendensen til høyreavvik kommer helt klart til uttrykk. Dere vet at disse brev og erklæringer er nevnt i stenogrammet av sentralkomiteéns juliplennum. Går en enda høyere opp, og stiller spørsmål om hvordan det forholder seg i sentralkomiteén, så må en medgi at det også blant medlemmene i sentralkomiteén fins visse, om enn svært ubetydelige elementer av en forsoningsvennlig holdning overfor høyrefaren. Det stenografiske referat av juliplennumet i sentralkomiteén er et direkte bevis på det. Og hvordan er stillingen i det politiske byrå? Fins det avvik der? I det politiske byrå fins det hverken høyrefolk eller venstrefolk eller forsoningsvennlige. Det må en her slå kategorisk fast. Det er på tide å gjøre endskap på den sladder som blir spredt av elementer som er illesinn mot partiet og av opposisjonelle av alle sjatteringer — som går ut på at det i vår sentralkomités politiske byrå fins et høyreavvik eller en forsoningsvennlig holdning overfor dette avviket.

Har det forekommet vakling i Moskva-organisasjonen eller i ledelsen der, i Moskva-komiteén? Ja, det har det. Det ville være tåpelig nå å påstå at det ikke har forekommet vakling. Penkovs åpenhjertige tale er et direkte bevis på det. Penkov er ikke noen hr. Hvemsomhelst i Moskva-organisasjonen og i Moskva-komiteén. Dere har hørt at han utilsårlt og frimodig har vedgått sine feil i en rekke spørsmål som er ytterst viktige for vår partipolitikk. Det betyr naturligvis ikke at hele Moskva-komiteén har vært befengt med vakling. Nei, på ingen måte. Et dokument som oppropet fra Moskva-komiteén til medlemmene av Moskva-organisasjonen i oktober i år vitner utvilsomt om at det er lykkes Moskva-komiteén å vinne over vaklingen blant enkelte av medlemmene. Jeg tviler ikke på at det vil lykkes den ledende kjerne i Moskva-komiteén definitivt å rette på forholdet.

Enkelte kamerater er misnøyd med at rajong-organisasjonene har grepet inn i denne saken og tatt opp spørsmålet om å rydde ut feilene og vaklingen hos enkelte ledere av Moskva-organisasjonen. Jeg vet ikke hvordan en kan forsvare denne misnøyen. Hva galt er det i at de aktive partitillitsmenn i rajongene i Moskva-organisasjonen har latt opp målet og krevd feilene og vaklingen utryddet? Driver vi kanskje ikke arbeidet vårt under parolen om selvkritikk nedenfra? Er det ikke en kjensgjerning at selvkritikken øker aktiviteten hos partimedlemmene og hos de proletariske masser overhodet? Hva galt og farlig er det i at de aktive partiarbeidere i rajongene har vist seg situasjonen voksen?

Handlet sentralkomiteén rett da den grep inn i denne saken? Jeg tror at sentralkomiteén handlet rett. Bersin tror at sentralkomiteén går for hardt fram når den reiser spørsmålet om å avsette en av de rajongledere som har fått partiorganisasjonen i rajongen mot seg. Det er ravgalt dette. Jeg kunne minne Bersin om enkelte episoder fra 1919 og 1920, da noen medlemmer av sentralkomiteén som hadde

syndet mot partilinjén på enkelte punkter — etter min mening ikke særlig alvorlig — etter forslag fra Lenin fikk en eksemplarisk avstraffelse: en av dem ble sendt til Turkestan og en annen var på nippet til å bli satt utenfor sentralkomitéen. Gjorde Lenin rett da han opptrådte slik? Jeg tror han gjorde helt rett. Stillingen i sentralkomitéen var dengang ikke slik som den er i dag. Dengang sto halvparten av sentralkomitéen bak Trotski, og i selve sentralkomitéen var stillingen ikke stabil. I dag går sentralkomitéen uten sammenlikning mildere fram. Hvorfor det? Er det kanskje fordi vi vil være snildere enn Lenin? Nei, det er ikke sakens kjerne. Sakens kjerne er at stillingen i sentralkomitéen nå er mer stabil enn den gang, og sentralkomitéen kan se seg råd til å være mer skånsom. Sakharov har heller ikke rett når han påstår at sentralkomitéen har grepet inn for seint. Han har ikke rett, fordi han åpenbart ikke vet at sentralkomitéen egentlig begynte å gripe inn allerede i februar i år. Sakharov kan overbevise seg om dette hvis han ønsker det. Det er riktig at inngrepet fra sentralkomitéen ikke hadde positive resultater å oppvise med en gang. Men det ville være merkelig å bebreide sentralkomitéen for det.

Slutninger: 1) Høyrefaren i vårt parti er en alvorlig fare, fordi den har røttene sine i de sosiale og økonomiske forhold i landet vårt; 2) faren ved høyreavviket øker ved at det fins vansker som en ikke kan overvinne uten at en overvinner høyreavviket og den forsoningsvennlige holdning til det; 3) i Moskva-organisasjonen har det vært vakling, det har forekommet vinglete elementer; 4) kjernen i Moskva-komitéen har med hjelp fra sentralkomitéen og rajongaktivene tatt alle åtgjerder for å gjøre ende på vaklingen; 5) det kan ikke være tvil om at det vil lykkes Moskva-komitéen å kvitte seg med de feil som er kommet for dagen tidligere; 6) oppgaven består i å likvidere den indre kamp, å sveise Moskva-organisasjonen sammen til en fast enhet og gjennomføre nyvalgene til celleledelsene med framgang på grunnlag av den bredeste selvkritikk. (*Bifall.*)

OM HØYREAVVIKET I SUKP(B)

*Tale på plenumsmøte av Sentralkomiteen og
Den sentrale kontrollkommisjon for SUKP(b)*

1. april 1929

(Stenografisk referat)

Kamerater. Jeg akter ikke å befatte meg med personspørsmål, selv om det personlige momentet spiller en ganske stor rolle i uttalelsene fra visse kamerater i Bukharingruppa. Jeg lar dem ligge, siden det personlige momentet er en bagatell og å oppholde seg ved bagateller er ørkesløst. Bukharin talte om sin private brevveksling med meg. Han leste opp noen brev, av hvilke det framgår at vi, som ennå i går var personlige venner, nå har skilt lag i politikken. Samme tonen kan en merke også i Uglanovs og Tomskis taler. Hvordan henger det sammen, mener de — vi er gamle bolsjeviker, og plutselig oppstår det divergenser mellom oss, vi forstår ikke å respektere hverandre.

Jeg tror at all denne jamringen og disse klageropene ikke er en rød øre verd. Vi er ikke en famliekrets eller et selskap av personlige venner, — vi er arbeiderklassens politiske parti. Det må ikke tillates at den personlige vennskaps interesser settes høyere enn sakens interesser.

Om vi kaller oss gammelbolsjeviker bare fordi vi er *gamle*, da står det ille til med vår sak, kamerater. Gammelbolsjeviker nyter ikke aktelse fordi de er *gamle*, men fordi de dessuten er evig unge revolusjonære som ikke eldes. Om en gammelbolsjevik har veket av fra revolusjonens vei eller forfalt og gått politisk i frø, da har han ingen rett til å kalle seg gammelbolsjevik selv om han var hundre år gammel, og han har ingen rett til å kreve partiets aktelse.

Dessuten må en ikke stille spørsmål om personlig vennskap på samme plan som politiske spørsmål, for — som en sier — vennskap er en ting, tjenesten en annen. Vi står alle i arbeiderklassens tjeneste, og når det blir konflikt mellom den personlige vennskapens interesser og revolusjonens interesser, må den personlige vennskapen komme i annen rekke. Som bolsjeviker kan vi ikke stille spørsmålet annerledes.

Jeg skal heller ikke komme inn på de personlige hentydninger og tilslørte beskyldninger som uttalelsene fra kamerater i Bukharin-opposisjonen var spekket med. Disse kamerater er tydeligvis ute for å dekke over grunnlaget for våre meningsdivergenser med hentydninger og tvetydigheter. De vil erstatte politikken med politisk kenne-

støperi. Særlig betegnende er Tomskis tale i så måte. Hans tale var typisk for en tradeunionistisk politikus som søker å tuske vekk de politiske spørsmålene med politisering. Men dette knepet skal ikke lykkes dem.

Vi går over til saken.

I

EN LINJE ELLER TO?

Har vi en felles generallinje, eller har vi to linjer — det er hove spørsmålet, kamerater.

Rykov sa i sin tale her at vi har en eneste generallinje, og om det forekommer noen «ubetydelige» meningsdivergenser mellom oss kommer det av at det fins «nyanser» når det gjelder oppfatningen av generallinjen.

Er dette riktig? Dessverre er det uriktig. Og det er ikke bare uriktig, det strir direkte mot sannheten. For om vi har én eneste linje og det bare er nyanser som skiller oss, hvorfor skulle da Bukharin renne til trotskistene av i går med Kamenev i spissen og sammen med dem forsøke å organisere en fraksjonsblokk mot sentralkomitéen og dens politiske byrå? Er det ikke et faktum at Bukharin der talte om det «skjebnessvangre» i sentralkomitéens linje, om prinsipielle meningsdivergenser mellom Bukharin, Tomski og Rykov på den ene side og partiets sentralkomité på den annen, om nødvendigheten av å foreta en gjennomgripende forandring i sammensetningen av sentralkomitéens politiske byrå?

Om det fans bare én linje, hvorfor konspirerte Bukharin da sammen med gårdsagens trotskister mot sentralkomitéen, og hvorfor ble han støttet i denne saken av Rykov og Tomski?

Om vi har én generallinje, hvordan kan det da tillates at en del av det politiske byrå, som holder fast ved den eneste felles generallinjen, intrigerer mot den andre delen av det politiske byrå, som holder fast ved den samme generallinjen?

Kan en slik overløperpolitikk tillates når det eksisterer én felles generallinje?

Om det fins bare én linje, hvordan skal en da forklare Bukharins erklæring av 30. januar, som helt og fullt er rettet mot sentralkomitéen og dens generallinje?

Om det fins bare én linje, hvordan skal en da forklare trioens (Bukharins, Tomskis, Rykovs) erklæring av 9. februar, der de med en frekk og grov forfalskning anklager partiet for å drive en politikk som går ut på: a) militær-feudal utsugning av bøndene; b) innpoding av byråkratisme; c) underminering av Den kommunistiske internasjonale?

Kanskje eksisterer ikke disse erklæringer lenger? Kanskje disse erklæringer nå må ansees som uriktige? Kanskje er Rykov, Bukharin og Tomski rede til å ta tilbake disse absolutt uriktige og parti-fiendtlige erklæringer? Da bør de si oss det åpent og ærlig. Da vil det bli klart for enhver at vi har bare én linje og at det bare fins ubetydelige nyanser som skiller oss. Men dette har de ikke villet gjøre, og det går også fram av Bukharins, Rykovs og Tomskis taler. Og ikke nok med at de ikke ville gjøre dette, men de har heller ikke til hensikt å ta avstand fra sine erklæringer for framtida, og de bedyrer at de kommer til å holde fast ved de synspunkter som de har lagt fram disse erklæringene.

Hvor fins da den felles generallinjen?

Om vi har bare én linje, og partilinja etter Bukharingruppas mening består i å føre en politikk som går ut på militær-feudal ut-sugning av bøndene, kan det da virkelig være mulig at Bukharin, Rykov og Tomski sammen med oss vil føre denne skjebnesvangre politikk istedenfor å bekjempe den? Det er jo sludder.

Om vi har bare én linje, og partilinja etter Bukharinoppo-sisjonens mening består i å innpode byråkratisme — i så fall vil vel ikke Rykov, Bukharin og Tomski sammen med oss innpode byråkratisme i partiet istedenfor å bekjempe den? Det er jo meningsløst.

Om vi bare har én linje, og partilinja etter Bukharinoppo-sisjonens mening består i å underminere Den kommunistiske inter-nasjonale — i så fall vil vel ikke Rykov, Bukharin og Tomski sam-men med oss underminere Den kommunistiske internasjonale iste-ndenfor å bekjempe en politikk som går ut på underminere Den kom-munistiske internasjonale? Hvordan skal en kunne tro på en slik absurditet?

Nei, kamerater — det er noe galt fatt med Rykovs erklæring om at vi bare har én felles linje. Hvordan en enn ser på saken, stemmer ikke snakket om en felles linje når en holder seg for øye de fakta som her er lagt fram om Bukharingruppas erklæringer og om dens opptreden.

Om vi har én linje, hvordan skal en da forklare Bukharins, Rykovs og Tomskis politikk å forlate sine poster? Hvis det fins en felles generallinje, kan en da tenke seg at en del av det politiske byrå systematisk vegrer seg for å utføre de gjentatte vedtak av partiets sentralkomité og gjennom et halvt år fortsetter å sabotere arbeidet i partiet? Hvordan skal en forklare denne desorganiserende politikken å forlate postene som drives konsekvent av en del av det politiske byrå — såfram vi virkelig har en felles generallinje?

I vårt partis historie forekommer det eksempler på en slik demi-sjonspolitikk. Det er f. eks. kjent at en del kamerater med Kamenev og Sinovjev i spissen dagen etter Oktoberrevolusjonen nektet å ta på seg de oppgaver som de var utsett til, og krevde at partiets politikk

skulle endres. Som kjent motiverte de da sin demisjonspolitikk med kravet om at det skulle dannes en koalisjonsregjering sammen med mensjeviker og sosialrevolusjonære – i motsetning til vårt partis sentralkomité, som fulgte den politikk å danne en rent bolsjevikisk regjering. Men den gangen hadde demisjonspolitikken en mening, for den grunnet seg på at det fans to forskjellige linjer, hvorav den ene gikk ut på å danne en rent bolsjevikisk regjering, mens den andre gikk ut på å danne en koalisjonsregjering sammen med mensjeviker og sosialrevolusjonære. Det var klart og forståelig. Men det fins ingen, absolutt ingen logikk i at Bukharinopposisjonen på den ene side proklamerer en enhetlig generallinje og på den annen side driver en demisjonspolitikk som den har overtatt fra Sinovjev og Kamenev i oktoberomveltningens periode.

Ett av to: enten har vi én linje, og da er Bukharins og hans venners demisjonspolitikk ubegripelig og uforklarlig; eller også har vi to linjer, og da er demisjonspolitikken fullt begripelig og forklarlig.

Om vi har én linje, hvordan skal en da forklare det faktum at trioen i det politiske byrå – Rykov, Bukharin og Tomski – ved nyavstemningen i det politiske byrå fant det mulig å *stemme blankt* da det gjaldt å godkjenne de grunnleggende retningslinjer for femårsplanen og bondespørsmålet? Kan det virkelig forekomme at det eksisterer en felles generallinje, men en del kamerater likevel avholder seg fra å stemme i den økonomiske politikks hovedspørsmål? Nei, kamerater, slike under forekommer ikke.

Og til slutt – om vi har én linje og det bare er nyanser som skiller oss, hvorfor gikk ikke kameratene fra Bukharinopposisjonen – Bukharin, Rykov og Tomski – med på det kompromissforslag av det politiske byrås kommisjon som ble forelagt dem den 7. februar i år? Er det ikke en kjensgjerning at dette kompromissforslaget bød Bukharingruppa en fullt akseptabel utvei av den bakevja som den selv hadde rotet seg inn i?

Her er teksten til det kompromissforslag som ble lagt fram av sentralkomitéens flertall den 7. februar i år:

«Av diskusjonen i kommisjonen er følgende blitt klart:

1. Bukharin innrømmer at forhandlingene med Kamenev var en politisk feil;
2. Bukharin innrømmer at påstandene i hans «uttalelse» av 30. januar 1929, som gikk ut på at sentralkomitéen faktisk fører en politikk som betyr «militærfeudal utsgning av bøndene», at sentralkomitéen undergraver Den kommunistiske internasjonale og oppelsker byråkratisme i partiet, var ytret i ubetenksomhet, i stridens hete, at han ikke lenger holder fast ved disse påstandene og mener at han ikke har noen divergenser med sentralkomitéen i disse spørsmålene;
3. Bukharin innrømmer på grunnlag av dette at et enig arbeid i det politiske byrå er mulig og nødvendig;
4. Bukharin avstår fra å forlate sine poster såvel i «Pravda» som i Den kommunistiske internasjonale;

5. Bukharin tilbakekaller i samband med dette sin uttalelse av 30. januar. På grunnlag av det som er sagt ovenfor anser kommisjonen det mulig å avstå fra å legge fram på fellesmøte av det politiske byrå og den sentrale kontrollkommisjons presidium sitt resolusjonsforslag med en politisk vurdering av Bukharins feil og foreslår fellesmøtet av det politiske byrå og den sentrale kontrollkommisjons presidium å inndra alle foreliggende dokumenter (steno-grafiske referater av taler osv.). Kommisjonen foreslår det politiske byrå og den sentrale kontrollkommisjons presidium å sikre Bukharin alle vilkår som er nødvendige for hans normale arbeid som ansvarlig redaktør for «Pravda» og sekretær for Den kommunistiske internasjonales eksekutivkomité.»

Hvorfor forkastet Bukharin og hans venner dette kompromisset, om vi virkelig har samme linje og det bare er ubetydelige nyanser som skiller oss? Er det vanskelig å forstå at Bukharin og hans venner av all kraft burde ha lagt seg i selen for dette kompromisset som det politiske byrå tilbød dem for å likvidere den tilspissede situasjonen innenfor partiet og få i stand et enig og vennskapelig arbeid innenfor det politiske byrå?

De snakker om partiets enhet, om kollegialt arbeid innenfor det politiske byrå. Men er det ikke klart at den som ønsker virkelig enhet og setter pris på kollegialitet i arbeidet, burde ha gått med på dette kompromisset? Hvorfor forkastet så Bukharin og hans venner dette kompromissforslaget?

Er det ikke klart at om vi hadde bare én linje, da hadde vi ikke fått trioens erklæring av 9. februar og heller ikke Bukharins og hans venners vegring mot å gå med på det kompromiss som ble foreslått dem av sentralkomiteéns politiske byrå?

Nei, kamerater — deres prat om en felles linje stemmer ikke når en tar med i regningen de fakta som er lagt fram ovenfor.

Det viser seg at vi i virkeligheten ikke har én linje, men to linjer, av hvilke den ene er sentralkomiteéns linje, den andre Bukharin-gruppas linje.

Det er ikke sant det Rykov sa i sin tale, at vi har én generallinje. Med dette ville han maskere sin egen linje, som skiller seg fra partiets linje, for i all stillhet å underminere partilinen. Opportunismens politikk består nettopp i å tilsløre meningsdivergensene, skjule den virkelige stillingen innenfor partiet, maskere sitt eget standpunkt og berøve partiet muligheten til å nå fram til full klarhet.

Hva trenger opportunismen en slik politikk for? For — etter å ha maskert seg med pratet om en enhetlig linje — i virkeligheten å gjennomføre sin egen linje som skiller seg fra partilinen. I sin tale her på sentralkomiteéns og den sentrale kontrollkommisjonens plenumsmøte inntok Rykov dette opportunistiske standpunkt.

Her er den generelle karakteristikk av opportunisten som Lenin har gitt i en av sine artikler. Denne karakteristikken er viktig for oss ikke bare fordi den har almen gyldig betydning, men også fordi den helt og fullt passer på Rykov.

Her skal dere få Lenins ord om det særegne ved opportunismen og opportunistene:

«Når det er tale om kamp mot opportunismen, bør en aldri glemme de egenskaper som særmerker hele den moderne opportunisme på alle mulige områder: dens ubestemmelige, utflytende, ugripbare karakter. På grunn av sin natur unnviker opportunisten alltid å stille et spørsmål bestemt og definitivt, han søker å finne en middelvei, åler seg som en orm mellom standpunkter som utelukker hverandre, og legger vinn på å være «enig» med både den ene og den andre og reduserer sine divergerende meninger til små endringer, til tvil, til gode og uskyldige ønsker osv., osv.» (*Lenin, Samlede verker, bd. VI, s. 320, russisk utg.*)

Der har dere opportunistens fysiognomi, han som frykter klarhet og bestemthet og prøver å dekke over tingenes virkelige stilling, å tilsløre de virkelige meningsdivergensene i partiet.

Ja, kamerater — en må kunne se virkeligheten rett i øynene, hvor ubehagelig den enn er. Gud bevare oss for å bli angrepet av den syken som heter skrekk for sannheten. Bolsjevikene skiller seg fra alle andre partier blant annet ved at de ikke er redd for sannheten, at de ikke er redd for å se sannheten rett i øynene, hvor bitter den enn er. Og sannheten i dette tilfelle er at vi i virkeligheten ikke har noen felles linje. Det fins en linje, partiets linje, den revolusjonære leninske linjen. Men ved siden av den fins det en annen linje, Bukharingruppas linje, som går ut på kamp mot partilinja ved parti-fiendtlige erklæringer, ved å forlate postene, ved å baktale partiet, ved maskerte intriger mot partiet, ved hemmelige forhandlinger med gårdsdagens trotskister i den hensikt å organisere en parti-fiendtlig blokk. Denne andre linjen er en opportunistisk linje.

Dette er en kjensgjerning som ikke kan dekkes over med diplomatisk snakk og med bakslu uttalelser om at det fins en enhetlig linje osv., osv.

II

KLASSEFORSKYVNINGENE OG MENINGSDIVERGENSENE MELLOM OSS

Hva består meningsdivergensene mellom oss i, hva henger de sammen med?

De henger framfor alt sammen med spørsmålet om klasseforskyvningene som har foregått i det siste i vårt land og i de kapitalistiske land. Noen kamerater tror at uoverensstemmelsene i partiet vårt har en tilfeldig karakter. Dette er galt, kamerater. Det er fullstendig galt. Uoverensstemmelsene i partiet vårt er oppstått på grunnlag av de klasseforskyvninger, på grunnlag av den tilspissing av klassekam-

pen som har foregått i det siste, og som framkaller et omsving i utviklingen.

Hovedfeilen hos Bukharingruppa er at den ikke ser disse forskyvnin-
ningene og dette omsvinget, den ser dem ikke og vil ikke se dem. Det er egentlig også forklaringen på den mangel på forståelse av partiets og Den kommunistiske internasjonales nye oppgaver som særkjenner Bukharinopposisjonen.

La dere merke til, kamerater, at lederne for Bukharinopposisjonen gikk helt forbi spørsmålet om klasseforskyvningene i vårt land i talene på plenumsmøtet av sentralkomiteén og Den sentrale kontrollkommisjon, at de ikke med et eneste ord berørte skjerpingen av klassekampen og at de ikke engang kom med et minste ymt om at uoverensstemmelsene mellom oss har sammenheng nettopp med denne skjerpingen av klassekampen? De snakket om alt, både om filosofi og teori, men ytret ikke et eneste ord om de klasseforskyvninger som bestemmer vårt partis orientering og praktiske arbeid på det nåværende tidspunkt. Hvordan skal en forklare denne merkverdighet? Med glemsomhet kanskje? Naturligvis ikke! Politikere kan ikke glemme hovedsaken. Forklaringen er at de ikke ser og ikke forstår de nye revolusjonære prosesser som nå går for seg både i vårt land og i de kapitalistiske land. Forklaringen er den at de har oversett det viktigste, at de har oversett de klasseforskyvninger som en politiker ikke har lov til å overse. Dette forklarer egentlig også den rådløshet og den hjelpeløshet som Bukharinopposisjonen legger for dagen overfor partiets nye oppgaver.

Ta fram i minnet de siste hendinger i partiet. Ta fram i minnet de paroler som partiet har stilt opp i det siste i samband med de nye klasseforskyvninger i vårt land. Jeg tenker da på paroler som den om *selvkritikken*, parolen om å *skjerpe kampen mot byråkratismen og rense sovjetapparatet*, parolen om å *organisere nye økonomiske kadrer og røde spesialister*, parolen om å *forsterke kollektiv- og sovjetbrukbevegelsen*, parolen om *offensiv mot kulakene*, parolen om å *minske selvkostnadene i produksjonen og forbedre det praktiske arbeid i fagforeningene* fra grunnen av, parolen om *partirensningen* osv. For noen kamerater sto disse parolene som noe overspent og svimlende. Imidlertid er det klart at disse parolene er de nødvendigeste og mest aktuelle paroler for partiet på det nåværende tidspunkt.

Det hele begynte med at vi i samband med Sjakhty-affæren¹⁾ på nytt stilte spørsmålet om nye økonomiske kadrer, spørsmålet om å utdanne røde spesialister fra arbeiderklassen for å avløse de gamle spesialistene.

Hva var det som viste seg i samband med Sjakhty-affæren? Det viste seg at borgerskapet ennå ikke på langt nær er fullstendig slått, at det organiserer og vil fortsette å organisere skadevirkosomhet i vårt

¹⁾ Prosessen mot sabotørene i kolgruvedistriktene i sør. O. a.

økonomiske oppbyggingsarbeid, at våre økonomiske og faglige organisasjoner og delvis også våre partiorganisasjoner har oversett det undermineringsarbeid som våre klassefiender driver, at vi følgelig av alle krefter, med alle midler må styrke og forbedre våre organisasjoner ved å fremme og styrke deres klassemessige årvåkenhet.

I sammenheng med dette tilspisset spørsmålet om parolen om *selvkritikken* seg. Hvorfor? Fordi vi ikke kan forbedre våre økonomiske, faglige og våre partiorganisasjoner, fordi vi ikke kan føre det sosialistiske oppbyggingsarbeidet framover og få bukt med den borgerlige skadevirkomheten, hvis en ikke i fullt omfang utvikler kritikken og selvkritikken, hvis en ikke stiller arbeidet i våre organisasjoner under massenes kontroll. Det er jo en kjensgjerning at det har forekommet og framleis forekommer skadevirkomhet, ikke bare i kolgruvedistriktene, men også i jern- og metallindustrien, i krigsindustrien, i Folkekommissariatet for kommunikasjonene, i gull- og platinaindustrien osv., osv. Herav parolen om selvkritikken.

Videre har vi i samband med vanskene med korninnsamlingen, i samband med kulakenes aksjon mot sovjetmaktens prispolitikk skjerpet spørsmålet om kollektivbrukenes og sovjetbrukenes allsidige utvikling, om å ta offensiven mot kulakene, om å organisere korninnsamlingen ved påtrykk på de velhavende kulak-elementer. Hva viste vanskene med korninnsamlingen? De viste at kulaken ikke sitter med armene over kors, at han vokser, at han organiserer muldvarpearbeid mot sovjetmaktens politikk, mens våre parti-, sovjet- og kooperative organisasjoner eller iallfall en del av dem, enten ikke ser fienden, eller de tilpasser seg til ham istedenfor å kjempe mot ham.

Derav den nye skjerping av parolen om selvkritikken, av parolen om å kontrollere og forbedre våre partiorganisasjoner, de kooperative organisasjoner og innsamlingsorganisasjonene i det hele.

I samband med de nye oppgaver med å rekonstruere industrien og landbruket på sosialismens grunnlag har vi videre reist parolen om systematisk å senke produksjonens selvkostnad, om å styrke arbeidsdisiplinen, utvikle den sosialistiske kappestrid osv. Disse oppgavene krevde en granskning av hele fagforeningenes og sovjetapparatets praksis, en radikal aktivisering av disse organisasjoner og utrensning av de byråkratiske elementer i dem.

Derav tilspissingen av parolen om kamp mot byråkratismen i fagforeningene og sovjetapparatet.

Endelig spørsmålet om parolen om partirensningen. Det ville være latterlig å tro at en kan styrke våre sovjetorganisasjoner, våre økonomiske, faglige og kooperative organisasjoner, at en kan renske dem for byråkratismens ukrutt uten å kvesse eggen hos partiet selv. Det kan ikke være tvil om at de byråkratiske elementer lever og blomstrer ikke bare i de kooperative og økonomiske organisasjoner, i fagforeningene og i sovjetorganisasjonene, men også i partiets egne

organisasjoner. Om partiet er den ledende kraft i alle disse organisasjoner, er det klart at partirensningen er en nødvendig betingelse for fullt ut å kunne gjennomføre aktiviseringen og forbedringen av alle arbeiderklassens andre organisasjoner. Derav parolen om partirensningen.

Er disse parolene tilfeldige? Nei, det er de ikke. Dere ser selv at de ikke er tilfeldige. *De er nødvendige ledd i en eneste ubrytelig kjede som heter sosialismens offensiv mot kapitalismens elementer.*

De har framfor alt sammenheng med perioden for industriens og landbrukets rekonstruksjon på sosialismens grunnlag. Og hva ligger i det å rekonstruere folkehusholdningen på sosialismens grunnlag? Det betyr sosialismens offensiv over hele fronten mot de kapitalistiske elementer i folkehusholdningen. Det betyr at arbeiderklassen foretar en meget betydelig framrykking i oppbyggingen av sosialismen. Men for å gjennomføre denne rekonstruksjon må en framfor alt forbedre og forsterke kadrene i den sosialistiske oppbyggingen av sosialismen, både i folkehusholdningen, sovjetorganene og fagforeningene og i partiet og kooperasjonen, må vi kvesse eggen i alle våre organisasjoner, renske ut ukruttet der og heve aktiviteten hos millionmassene av arbeiderklassen og bøndene.

Disse parolene har videre sammenheng med den kjensgjerning at de kapitalistiske elementer i folkehusholdningen gjør motstand mot sosialismens framrykking. En må ikke se den såkalte Sjakhty-affæren som en tilfeldighet. Det sitter nå «Sjakhty-folk» i alle grener av vår industri. Mange av dem er blitt dratt fram i lyset, men ikke på langt nær alle. De borgerlige intellektuelles skadevirksomhet er en av de farligste former for motstand mot sosialismen i utvikling. Skadevirksomheten er så mye farligere fordi den har tilknytning til den internasjonale kapital. Borgerskapets skadevirksomhet er et sikkert bevis på at de kapitalistiske elementer ennå ikke på langt nær har lagt ned våpnene, at de samler krefter til nye framstøt mot sovjetmakten. Når det gjelder de kapitalistiske elementer på landsbygda, kan vi enda mindre se kulakenes framstøt mot sovjetmaktens prispolitikk som en tilfeldighet — et framstøt som nå fortsetter på det andre året. Mange kan ennå ikke forklare seg det faktum at kulaken inntil 1927 leverte kornet frivillig, men at han etter 1927 sluttet å levere det frivillig. Men det er intet merkelig i dette.

Mens kulaken tidligere var forholdsvis svak, ikke hadde høve til å organisere sitt jordbruk skikkelig og heller ikke hadde nok kapital til å forbedre bruket sitt, og derfor var nødt til å føre hele eller nesten hele overskuddet av sin kornproduksjon på markedet, så har han derimot nå etter en rekke gode år, etter at han har hatt tid til å komme seg på fote økonomisk, etter at det har lyktes ham å samle i hop den kapital som skal til, fått mulighet til å manøvrere på mar-

kedet og likeså fått mulighet til å hamstre brødkorn, denne valuta-
enes valuta, og holde det tilbake som reserve for seg; og foretrekker
å føre på markedet kjøtt, havre, bygg og andre mindre viktige pro-
dukter. Det ville være latterlig å håpe på at kulaken nå vil gi
fra seg kornet frivillig. Og her har vi roten til den motstand som
kulaken nå yter mot sovjetmaktens politikk.

Men hva innebærer motstanden fra de kapitalistiske elementer i
by og på land mot offensiven fra sovjetmakten? Den er en omgruppe-
ring av kreftene hos proletariatets klassefiender og har til mål å verge
det gamle mot det nye. Det er ikke vanskelig å forstå at dette må
føre til en skjerping av klassekampen. Men for å bryte motstanden
fra klassefiendene og brøyte vei for sosialismens frammarsj, må vi
framfor alt kvesse eggen i alle våre organisasjoner, renske ut byrå-
kratismen i dem, forbedre kadrene der og mobilisere millionmassene
av arbeiderklassen og de arbeidende lag på landsbygda mot de kapi-
talistiske elementer i by og bygd.

Det er på grunnlag av disse klasseforskyvninger at partiets nåvær-
ende paroler er oppstått.

Det samme er å si om klasseforskyvningene i de kapitalistiske land.
Det ville være latterlig å tro at stabiliseringen av kapitalismen ikke
har gjennomgått forandringer. Enda mer latterlig ville det være å
hevde at stabiliseringen styrkes og blir varig. I virkeligheten under-
graves og svekkes stabiliseringen av kapitalismen for hver måned og
hver dag. Den skjerpede kampen om markeder og råstoffer, øknin-
gen i rustningene, den voksende antagonismen mellom Amerika og
England, veksten av sosialismen i Sovjetunionen, radikaliseringen av
arbeiderklassen i de kapitalistiske land, bølgen av streiker og klasse-
sammenstøt i de européiske land, veksten i den revolusjonære be-
vegelse i koloniene, deriblant India, veksten i kommunismen i alle
land i verden — alt dette er kjensgjerninger som ubestridelig vitner
om at et nytt revolusjonært oppsving i kapitalismens land modnes.

Av dette følger oppgaven å skjerpe kampen mot sosialdemokratiet
som kapitalismens sosiale støtte — og framfor alt mot dets «venstre»
fløy. Av dette følger oppgaven å skjerpe kampen mot høyreelemen-
tene i de kommunistiske partier, mot agenturet for innflytelsen fra
sosialdemokratiet. Av dette følger oppgaven å skjerpe kampen mot
forsoningsvennligheten overfor høyreavviket som tilfluktsted for
opportunisten i de kommunistiske partier. Av dette følger parolen
å rense de kommunistiske partier for sosialdemokratiske tradisjoner.
Av dette følger kommunismens såkalte nye taktikk i fagforeningene.
Noen kamerater skjønner ikke innholdet og betydningen av disse
parolene. Men en marxist vil alltid forstå at det er utenkelig å kunne
forberede de proletariske massene til nye klassekamper og vinne over
sosialdemokratiet uten å virkeliggjøre disse parolene, at det ellers
ikke vil være mulig å foreta et utvalg av virkelige ledere for den

kommunistiske bevegelse — ledere som evner å lede arbeiderklassen i kampen for å styrte kapitalismen.

Dette, kamerater, er de klasseforskyvninger i vårt land og i kapitalismens land som danner det grunnlaget partiets nåværende paroler er vokst fram på — både de som gjelder vår indre politikk og de som gjelder Komintern.

Partiet vårt ser disse nye klasseforskyvningene. Det skjønner betydningen av de nye oppgavene og mobiliserer kreftene for å løse disse oppgavene. Derfor møter det hendingene i full rustning. Derfor frykter det ikke vanskene som venter, for det står klar til å overvinne dem.

Bukharingruppas ulykke er at den ikke ser disse nye klasseforskyvninger og ikke forstår partiets nye oppgaver. Og nettopp fordi de ikke forstår dem, befinner de seg i en tilstand av fullstendig forvirring og er klar til å rømme for vanskene, vike tilbake for dem og kapitulere.

Har dere noen gang sett fiskere på en stor elv som f. eks. Jenisei før det ryker opp til storm? Jeg har sett dem mer enn én gang. Noen fiskere mobiliserer alle sine krefter, oppildner folkene foran utbruddet og setter uredde båten opp mot stormen: «Hold fastere om roret, karer, kløyv bølgene, vi greier oss!» Men det fins også en annen sort fiskere, som blir motfalne når de merker stormen nærme seg, tar til å jamre og demoraliserer folkene sine: «For en ulykke — stormen bryter løs, legg dere ned i bunnen av båten, lukk øynene, kanskje driver vi inn til bredden på en eller annen måte.» (*Alle ler.*) Er det her nødvendig å bevise at Bukharingruppas innstilling og holdning, og holdningen og innstillingen hos det siste fiskerlaget, som i panisk skrekk viker tilbake for vanskene, likner hverandre som to dråper vann?

Vi sier at forutsetningene for et nytt revolusjonært oppsving holder på å modnes ute i Europa, at dette forhold pålegger oss nye oppgaver når det gjelder å forsterke kampen mot høyreavviket i de kommunistiske partier og med å drive høyreavvikene ut av partiet, forsterke kampen mot forsoningsvennligheten som dekker høyreavviket, forsterke kampen mot de sosialdemokratiske tradisjonene i kommunistpartiene osv., osv. Men Bukharin svarer oss at alt dette er det rene tøv, vi har ingen slike nye oppgaver — i virkeligheten går det hele ut på at flertallet i sentralkomiteén er oppsatt på å ta ham, dvs. Bukharin, «under behandling».

Vi sier at klasseforskyvningene i vårt land pålegger oss nye oppgaver som krever at selvkostnadene i produksjonen blir systematisk senket og arbeidsdisiplinen i bedriftene styrket, og at det ikke er mulig å løse disse oppgavene uten en radikal omlegging av hele det praktiske arbeid i fagforeningene. Men Tomski gir oss så til svar at alt dette er det rene tøv; vi har slett ingen slike nye oppgaver — i

virkeligheten går det hele ut på at flertallet i sentralkomitéen ønsker å ta ham, dvs. Tomski, «under behandling».

Vi sier at rekonstruksjonen av folkehusholdningen pålegger oss nye oppgaver i retning av å forsterke kampen mot byråkratismen i sovjetapparatet og i det økonomiske apparat, at vi må renske ut de råtnende og fremmede elementer i dette apparatet, skadegjørere osv., osv. Men Rykov gir oss så til svar at alt dette er det rene tøv, vi har slett ingen slike nye oppgaver — i virkeligheten går det hele ut på at flertallet i sentralkomitéen ønsker å ta ham, dvs. Rykov, «under behandling».

Nå, — er ikke dette den rene komedie, kamerater? Er det ikke klart at Bukharin, Tomski og Rykov ikke ser noe annet i hele verden enn sin egen navle?

Bukharingruppas ulykke er at den ikke ser de nye klasseforskyvningene og ikke begriper partiets nye oppgaver. Og nettopp fordi den ikke begriper dem, er den nødt til å dilte i halen på hendingene og kapitulere for vanskene.

Der ligger roten til meningsdivergensene mellom oss.

III

MENINGSDIVERGENSENE I SAMBAND MED KOMINTERN

Jeg har alt sagt at Bukharin ikke ser og heller ikke forstår Kominterns nye oppgaver når det gjelder å drive høyreelementene ut av de kommunistiske partier, få bukt med forsoningsvennligheten og renske de kommunistiske partier for sosialdemokratiske tradisjoner — alt oppgaver som modningen av forutsetningene for det nye revolusjonære oppsvinget dikterer oss. Dette ble fullstendig bekreftet gjennom uoverensstemmelsene mellom oss når det gjelder spørsmål i samband med Komintern.

Hva begynte uoverensstemmelsene på dette område med?

Det hele tok til med Bukharins teser om den internasjonale situasjon på den 6. kongress. Vanligvis er slike teser blitt behandlet på forhånd av SUKP(b)s delegasjon. Men i dette tilfelle ble dette vilkåret ikke overholdt. Det gikk slik for seg at tesene med Bukharins underskrift som var henvendt til SUKP(b)s delegasjon, samtidig ble sendt til de andre lands delegasjoner på den 6. kongress. Men tesene viste seg å være utilfredsstillende på en hel rekke punkter. SUKP(b)s delegasjon måtte foreta om lag 20 forandringer i tesene.

Med dette kom Bukharin i en litt pinlig stilling. Men hvem hadde skylden for det? Hvorfor behøvde Bukharin sende tesene til de andre lands delegasjoner før de var behandlet i SUKP(b)s delegasjon? Og

kunne SUKP(b)s delegasjon unnlate å gjøre forandringer når tesene viste seg å være utilfredsstillende? Resultatet ble at det faktisk kom nye teser om den internasjonale situasjon fra SUKP(b)s delegasjon, og de andre lands delegasjoner begynte å stille disse opp mot de gamle teser som Bukharin hadde underskrevet. Det er klart at det ikke ville kommet til denne pinlige situasjon om ikke Bukharin hadde hatt det altfor travelt med å sende sine teser til de andre lands delegasjoner.

Jeg vil understreke de fire hovedendringene som SUKP(b)s delegasjon gjorde i Bukharins teser. Jeg vil understreke disse hovedendringene for desto klarere å vise karakteren av uoverensstemmelsene i spørsmålene som har med Komintern å gjøre.

Det første spørsmål er spørsmålet om karakteren av kapitalismens stabilisering. Etter Bukharins teser så det ut som om det på det nåværende tidspunkt ikke hender noe nytt, noe som undergraver den kapitalistiske stabilisering, — tvert om *rekonstrueres* kapitalismen og holder seg i det vesentlige mer eller mindre *fast*. Det er klart at SUKP(b)s delegasjon ikke kunne erklære seg enig i en slik karakteristikk av den såkalte tredje periode, dvs. den perioden vi nettopp nå gjennomgår. Den kunne ikke være enig i den, da det å opprettholde en slik karakteristikk av den tredje periode kunne gi våre kritikere påskudd til å si at vi forfeakter standpunktet om den såkalte «sane-ring» av kapitalismen, dvs. det samme som Hilferdings standpunkt, et standpunkt som vi kommunister ikke kan stå på. Derfor foretok SUKP(b)s delegasjon en forandring, og av den går det fram at den kapitalistiske stabilisering ikke er varig og ikke kan være varig, at den undergraves og fortsetter å undergraves av hendingene som følge av at verdenskapitalismens krise skjerpes. Dette spørsmålet har avgjørende betydning for Kominterns seksjoner, kamerater. Blir den kapitalistiske stabilisering undergravd, eller blir den konsolidert, — av dette avhenger de kommunistiske partiers hele innstilling i deres daglige politiske arbeid. Gjennomlever vi en nedgangsperiode for den revolusjonære bevegelse, en periode da vi bare samler krefter, eller gjennomlever vi en periode da forutsetningene for det nye revolusjonære oppsving modnes, en periode da arbeiderklassen forbereder seg til de kommende klassekamper — av dette avhenger den taktiske innstilling i de kommunistiske partier. Det gode ved endringsforslaget fra SUKP(b)s delegasjon, som siden ble vedtatt av kongressen, er nettopp den ting at det klart innstiller på det annet perspektiv, på perspektivet om en vekst i forutsetningene for et nytt revolusjonært oppsving.

Det annet spørsmål er spørsmålet om kampen mot sosialdemokratiet. I Bukharins teser het det at kampen mot sosialdemokratiet er en av hovedoppgavene for Kominterns seksjoner. Dette er naturligvis riktig. Men det er ikke tilstrekkelig. For at kampen mot sosial-

demokratiet skal kunne føres med framgang, er det nødvendig å tilspisse spørsmålet om kampen mot den såkalte «venstre» fløy av sosialdemokratiet, mot den samme «venstre»fløy som sjonglerer med «venstre»fraser, bedrar arbeiderne med dem på en behendig måte og dermed bremser bruddet med sosialdemokratiet. Det er klart at det i det hele tatt er umulig å overvinne sosialdemokratiet uten å slå ut «venstre»sosialdemokratene for godt. Men i Bukharins teser ble spørsmålet om «venstre»sosialdemokratiet forbigått fullstendig. Dette er selvsagt en stor mangel. Derfor måtte SUKP(b)s delegasjon foreta en tilsvarende endring i Bukharins teser, og denne endringen ble siden vedtatt av kongressen.

Det tredje spørsmål er spørsmålet om forsoningsvennligheten i Kominterns seksjoner. I Bukharins teser var det tale om nødvendigheten av å kjempe mot høyreavviket, men det sto ikke et eneste ord om kampen mot forsoningsvennligheten overfor høyreavviket. Dette er naturligvis en stor mangel. Saken er at når det blir erklært krig mot høyreavviket, så kryper høyreavvikerne vanligvis over i forsoningsvennlighetens ham og fører partiet opp i en vanskelig situasjon. For å forebygge en slik manøvre fra høyreavvikerne er det nødvendig å stille spørsmålet om en beslutsom kamp mot forsoningsvennligheten. Derfor fant SUKP(b)s delegasjon det nødvendig å gjøre en tilsvarende endring i Bukharins teser, og denne endringen ble så seinere også vedtatt av kongressen.

Det fjerde spørsmål er spørsmålet om disiplinen. I Bukharins teser var det ikke nevnt at det er nødvendig å opprettholde en jernhård disiplin i de kommunistiske partier. Dette er heller ingen betydningsløs mangel. Hvorfor? Fordi høyreavvikerne, i en periode når kampen mot høyreavviket blir forsterket, når parolen om å rense de kommunistiske partier for opportunistiske elementer blir gjennomført, vanligvis organiserer seg i en fraksjon, skaper sin egen fraksjonsdisiplin, mens de bryter ned og ødelegger partidisiplinen. For å beskytte partiet mot fraksjonsutfall fra høyreavvikerne er det nødvendig å stille spørsmålet om en jernhård disiplin i partiet og om ubetinget plikt for partimedlemmene å underordne seg denne disiplinen. Ellers kan en ikke engang tenke på noen alvorlig kamp mot høyreavviket. Derfor foretok SUKP(b)s delegasjon en tilsvarende forandring i Bukharins teser, og den ble så seinere også vedtatt av den 6. kongress.

Kunne vi gi avkall på å foreta disse endringene i Bukharins teser? Det er klart at det kunne vi ikke. I oldtida sa de om filosofen Platon: Vi elsker Platon, men vi elsker sannheten enda høyere. Det samme kunne vi si om Bukharin: Vi elsker Bukharin, men sannheten, partiet, Komintern, elsker vi enda høyere. Derfor var det at SUKP(b)s delegasjon så seg tvunget til å gjøre disse forandringer i Bukharins teser.

Dette er så å si *den første etappe i våre uoverensstemmelser* når det gjelder spørsmålene i samband med Komintern.

Den annen etappe i våre uoverensstemmelser henger sammen med den såkalte Wittorf-Thälmann saken. Wittorf er den tidligere sekretær for partiavdelingen i Hamburg som ble beskyldt for å ha under slått partimidler. For dette ble han ekskludert av partiet. De forsoningsvennlige i sentralkomiteén for Tysklands kommunistiske parti utnyttet Wittorfs nære forhold til kamerat Thälmann, trass i at Thälmann slett ikke hadde noe med Wittorfs forbrytelse å gjøre, i den hensikt å gjøre Wittorfsaken til en Thälmannsak, og prøvde å styrte ledelsen for Tysklands kommunistiske parti. Dere kjenner vel til fra pressemeldingene at det den gang lyktes de forsoningsvennlige Ewert og Gerhardt for en tid å få med seg flertallet av sentralkomiteén for Tysklands kommunistiske parti mot kamerat Thälmann. Og hva ble resultatet? De fjernet Thälmann fra ledelsen, beskyldte ham for korrupsjon og offentliggjorde en «tilsvarende» resolusjon uten at eksekutivkomiteén i Komintern fikk greie på det eller hadde gått med på det. Istedenfor gjennomføring av direktivene fra Kominterns 6. kongress om kamp mot forsoningsvennligheten, istedenfor en kamp mot høyreavviket og forsoningsvennligheten, kom det i virkeligheten til det groveste brudd på dette direktivet, fikk vi kamp mot den revolusjonære ledelse i Tysklands kommunistiske parti, kamp mot kamerat Thälmann — en kamp som hadde til mål å *dekke høyreavviket og konsolidere* forsoningsvennligheten i de tyske kommunisters rekker.

Og istedenfor å legge roret over og rette på stillingen, istedenfor å la det brutte direktivet fra den 6. kongress tre i kraft igjen og kalle de forsoningsvennlige til orden, foreslår Bukharin i sitt kjente brev å *sanksjonere* de forsoningsvennliges kup, utlevere Tysklands kommunistiske parti til de forsoningsvennlige og på nytt rakke ned på kamerat Thälmann i pressen ved å erklære ham skyldig nok en gang. Og slikt kaller seg Kominterns «ledere»! Fins det i hele verden maken til slike ledere?

Sentralkomiteén drøftet Bukharins forslag og avviste det. Dette likte naturligvis ikke Bukharin. Men hvem er den skyldige her? Vedtakene på den 6. kongress ble ikke gjort for å brytes, men for å gjennomføres. Når den 6. kongress hadde vedtatt å gå til kamp mot høyreavviket og forsoningsvennligheten og bevare ledelsen for kjerne-troppen i Tysklands kommunistiske parti med kamerat Thälmann i spissen, og de forsoningsvennlige Ewert og Gerhardt satte seg i hodet å kullkaste dette vedtaket, så var det Bukharins plikt å kalle de forsoningsvennlige til orden, og ikke å overlate ledelsen i Tysklands kommunistiske parti til dem. Den skyldige er Bukharin, som «glemte» vedtakene på den 6. kongress.

Den tredje etappe i våre uoverensstemmelser henger sammen med

kampen mot høyreavvikerne i Tysklands kommunistiske parti, med spørsmålet om å knuse Brandlers og Thalheimers fraksjon og ekskludere lederne for denne fraksjonen av Tysklands kommunistiske parti. Den «posisjon» Bukharin og hans venner inntok i dette kardinalspørsmålet, var at de hele tiden unnlot å delta med å avgjøre det. Det gjaldt faktisk Tysklands kommunistiske partis framtid. Bukharin og vennene hans visste dette. Men ikke desto mindre saboterte de saken hele tiden ved at de konsekvent holdt seg borte fra møtene i de instanser som hadde med saken å gjøre. Hvorfor? Sannsynligvis for framleis å kunne stå som de «rene» såvel overfor Komintern som overfor høyrefolkene i Tysklands kommunistiske parti. For at de etterpå skulle kunne si: «Det var ikke vi, bukharinfolkene, men de, flertallet i sentralkomiteén, som satte gjennom at Brandler og Thalheimer ble ekskludert av det kommunistiske parti.» Og dette kaller de kamp mot høyrefaren!

Til slutt *den fjerde etappe i våre uoverensstemmelser*. Den henger sammen med Bukharins krav overfor sentralkomiteéns plenums møte i november om å kalle Neumann bort fra Tyskland og gi kamerat Thälmann en skrape, fordi han i en tale skulle ha kommet med kritikk av Bukharins beretning på den 6. kongress. Vi kunne naturligvis ikke være enig med Bukharin, da vi ikke hadde et eneste dokument som støttet Bukharins krav. Bukharin lovet å legge fram dokumenter mot Neumann og Thälmann. Men han la aldri fram noen dokumenter. Istedenfor dokumenter sendte han til medlemmene av SUKP(b)s delegasjon den kjente talen av Humbert-Droz som denne holdt i det politiske sekretariat i Kominterns eksekutivkomité — den samme talen som eksekutivkomitéens presidium seinere karakteriserte som en opportunistisk tale. Når Bukharin sendte Humbert-Droz' tale til medlemmene av SUKP(b)s delegasjon og anbefalte den som materiale mot Thälmann, ville han dermed bevise at hans krav om å kalle bort Neumann og gi kamerat Thälmann en skrape, var riktig. Men i virkeligheten beviste han med dette at han er solidarisk med Humbert-Droz, hvis standpunkt Kominterns eksekutivkomité mener er opportunistisk.

Dette, kamerater, er hovedpunktene i meningsdivergensene mellom oss i spørsmålene som gjelder Komintern.

Bukharin tror at vi «oppløser» Komintern, at vi «tilintetgjør» Komintern når vi i Kominterns seksjoner fører kamp mot høyreavviket og forsoningsvennligheten overfor det, når vi renser det tyske og det tsjekkosllovakiske kommunistiske parti for sosialdemokratiske elementer og tradisjoner, når vi kaster ut av de kommunistiske partier folk av typen Brandler og Thalheimer. Vi derimot mener at vi styrker Komintern, renser den for opportunister, bolsjeviserer seksjonene og hjelper de kommunistiske partier med å forberede arbeiderklassen til de kommende revolusjonære kamper når vi gjennomfører en slik

politikk og tilspisser spørsmålet om kampen mot høyreavviket og forsoningsvennligheten overfor det.

Som dere ser, dreier det seg her ikke bare om sjatteringer innenfor SUKP(b)s sentralkomité, men om temmelig alvorlige meningsdivergenser når det gjelder grunnspørsmålene i Kominterns politikk.

IV

MENINGSDIVERGENSENE I SAMBAND MED DEN INDRE POLITIKK

Jeg talte tidligere om klasseforskyvningene og klassekampen i vårt land. Jeg sa at Bukharingruppa er slått med blindhet og ikke ser disse forskyvningene, ikke forstår partiets nye oppgaver. Jeg sa at Bukharinopposisjonen som følge av dette er blitt rådløs, frykter vanskene og er rede til å kapitulere for dem.

En kan ikke si at Bukharintilhengernes feil er falt ned fra himmelen. Tvert om — de henger sammen med den utviklingsfase som vi alt har lagt bak oss, og som kalles *gjenoppbyggingsperioden* i folkehusholdningen — den perioden da oppbyggingsarbeidet foregikk fredelig, så å si av seg selv, da vi ennå ikke hadde de klasseforskyvninger som vi nå har, da vi ennå ikke hadde den tilspissing av klassekampen som vi kan iaktta nå. Men nå er vi inne i en ny utviklingsfase, og den skiller seg fra den gamle periode, fra gjenoppbyggingsperioden. Nå har vi en ny periode i oppbyggingen, perioden med *rekonstruksjon* av hele folkehusholdningen på sosialismens grunnlag. Denne nye periode framkaller nye klasseforskyvninger, en skjerping av klassekampen. Den krever nye kampmetoder, en omgruppering av kreftene våre, en utbedring og styrking av alle våre organisasjoner. Bukharingruppas ulykke er nettopp at den lever i fortida; den ser ikke de karakteristiske særdrag ved denne nye periode og forstår ikke at det er nødvendig med nye kampmetoder. Derav dens blindhet, rådløshet og paniske skrekk overfor vanskene.

a) *Om klassekampen.*

Hva er det teoretiske grunnlag for denne blindheten og denne rådløsheten hos Bukharingruppa?

Jeg tror at det teoretiske grunnlaget for denne blindheten og rådløsheten består i Bukharins uriktige, umarxistiske innstilling til spørsmålet om klassekampen i vårt land. Jeg sikter til Bukharins umarxistiske teori om at kulakene vokser inn i sosialismen, at han ikke forstår mekanikken i klassekampen under proletariatets diktatur.

Man har her flere ganger sitert det kjente sted om kulakenes innvoksing i sosialismen fra Bukharins brosjyre «Veien til sosialismen». Men det ble sitert med enkelte utelatelser. Tillat meg å sitere det i sin helhet. Dette er nødvendig, kamerater, for å vise hvor langt Bukharin har fjernet seg fra den marxistiske teori om klassekampen. Hør bare:

«Hovednettlet av våre kooperative bondeorganisasjoner vil bestå av kooperative celler, ikke av kulak-, men av «arbeids»-typen, av celler som vokser inn i systemet av våre alminnelige statsorganer og såleis blir ledd i den sosialistiske folkehusholdnings enhetlige kjede. På den annen side vil også de kooperative kulakreder på nøyaktig samme måte vokse inn i det samme system gjennom bankene osv., men de vil til en viss grad være et fremmedlegeme, i likhet med f. eks. konsesjonsbedriftene.»¹⁾

Enkelte kamerater har av en eller annen grunn latt være å ta med den siste setning om konsesjonærene da de siterte dette stedet fra Bukharins brosjyre. Rosit utnyttet dette åpenbart fordi han ønsket å hjelpe Bukharin, og kom her med tilrop om at Bukharin blir forvrengt. Men poenget i hele sitatet ligger nettopp i den siste setning om konsesjonærene. For hvis en skjærer konsesjonærene og kulakene over én kam, og kulakene vokser inn i sosialismen, hva blir så slutningen? Slutningen kan bare bli at konsesjonærene like så vokser inn i sosialismen, at ikke bare kulakene, men også konsesjonærene vokser inn i sosialismen. (*Alle ler.*)

Dere ser hvor dette bærer hen.

Rosit: Hos Bukharin heter det «fremmedlegeme».

Stalin: Hos Bukharin heter det ikke «fremmedlegeme», men «til en viss grad et fremmedlegeme». Kulakene og konsesjonærene er altså «til en viss grad» et fremmedlegeme i sosialismens system. Men Bukharins feil består jo nettopp i at kulakene og konsesjonærene — enda de «til en viss grad» er fremmedlegemer — likevel vokser inn i sosialismen. En slik tåpelighet er det altså Bukharins teori fører til. Kapitalister i by og på land, kulaker og konsesjonærer som vokser inn i sosialismen — en slik dumhet har Bukharin rotet seg opp i. Nei, kamerater — en slik «sosialisme» har vi ikke bruk for. Bukharin kan få beholde den for seg selv.

Hittil har vi marxister-leninister ment at det er en *uforsonlig* interesse motsetning mellom kapitalistene i by og bygd på den ene side og arbeiderklassen på den annen. Nettopp dette er det jo den marxistiske teori om klassekampen bygger på. Men etter Bukharins teori om kapitalistenes *fredelige innvoksing* i sosialismen blir nå alt dette snudd opp ned, den uforsonlige motsetning mellom utbytternes og de utbyttedes klasseinteresser forsvinner, utbytterne vokser inn i sosialismen.

1) Uthevelsene av meg. J. St.

Rosit: Det er ikke riktig — proletariatets diktatur er forutsatt.

Stalin: Men proletariatets diktatur er den skarpeste form for klassekampen.

Rosit: Det er nettopp saken.

Stalin: Men hos Bukharin er det slik at kapitalistene vokser inn i dette proletariatets diktatur. Forstår De virkelig ikke det, Rosit? Hvem skal en da føre kamp mot, hvem skal en føre klassekampen i dens skarpeste form mot, hvis kapitalistene i by og bygd vokser inn i systemet med proletariatets diktatur? Proletariatets diktatur er nødvendig for å kunne føre en uforsonlig kamp mot de kapitalistiske elementer, for å holde borgerskapet nede og rive kapitalismen opp med rota. Men hvis kapitalistene i by og bygd, hvis kulaker og konsesjonærer vokser inn i sosialismen — er da proletariatets diktatur i det hele tatt nødvendig, og hvis det er nødvendig, hvilken klasse skal det da undertrykke?

Rosit: Saken er jo nettopp den at innvokringen i følge Bukharin forutsetter klassekampen.

Stalin: Jeg ser at Rosit har svoret å tjene Bukharin. Men det blir en bjørnetjeneste, for med sitt ønske om å redde Bukharin drukner han ham i virkeligheten med hud og hår. Det er ikke for ingenting det heter at en «tjenstivrig bjørn er farligere enn en fiende». (*Alle ler.*)

Ett av to: enten består det en uforsonlig interessemotsetning mellom kapitalistklassen og arbeiderklassen som har kommet til makten og har organisert sitt diktatur, eller det fins ingen slik interesse-motsetning, og da har en bare ett å gjøre — nemlig å proklamere harmoni mellom klasseinteressene.

Enten Marx' teori om klassekampen, eller teorien om kapitalistenes innvokring i sosialismen. Enten uforsonlig motsetning mellom klasseinteressene, eller teorien om harmoni mellom klasseinteressene. Ett av to.

Det går enda an å forstå «sosialister» av typen Brentano eller Sidney Webb — som preker at sosialismen vokser inn i kapitalismen og kapitalismen inn i sosialismen, for disse «sosialister» er i virkeligheten anti-sosialister, borgerlige liberale. Men det går ikke an å forstå et menneske som vil vært marxist og samtidig forkynner teorien om at kapitalistene vokser inn i sosialismen.

Bukharin prøvde i sin tale å underbygge teorien om kulakenes innvokring i sosialismen med å vise til et kjent sitat av Lenin. Samtidig hevder han at Lenin sa *det samme* som Bukharin. Dette er ikke riktig, kamerater. Det er en grov og utillatelig bakvaskelse av Lenin. Her er teksten til Lenin-sitatet:

«Naturligvis er grunnlaget for det sosiale system i vår sovjet-republikk samarbeidet mellom to klasser: arbeiderne og bøndene, et samarbeid som nå også

«NEP mennene», dvs. borgerskapet, har fått adgang til på visse vilkår.» («Hvordan bør vi reorganisere arbeider- og bondeinspeksjonen», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXVII, s. 405, russisk utg.)

Som dere ser, er det her ikke sagt et eneste ord om at kapitalistene vokser inn i sosialismen. Her er det utelukkende tale om at vi «på visse vilkår» også har latt NEP-mennene, dvs. borgerskapet, få «adgang» til samarbeidet mellom arbeiderne og bøndene. Hva betyr det? Vil det si at vi dermed har innrømt den mulighet at NEP-mennene vokser inn i sosialismen? Naturligvis ikke. Slik kan bare folk som har bitt hodet av all skam, tolke Lenin-sitatet. Det betyr bare at vi ikke *nettopp* nå tilintetgjør borgerskapet, at vi ikke *nettopp* nå konfiskerer dets eiendom, men tillater det å eksistere på visse vilkår, nemlig under forutsetning av at det betingelsesløst underkaster seg det proletariske diktators lover, dvs. en voksende begrensning av kapitalistene med sikte på skrittvis å trenge dem ut av folkehusholdningen.

Kan en trenge ut kapitalistene og utrydde røttene til kapitalismen uten en forbitret klassekamp? Nei, det kan en ikke. Kan en avskaffe klassene med en teori og en praksis som går ut på at kapitalistene vokser inn i sosialismen? Nei, det kan en ikke. En slik teori og en slik praksis kan bare avle fram klassene og gjøre dem evige, for denne teorien strir mot den marxistiske klassekamp-teorien. Men Lenin-sitatet baserer seg helt og fullt på den marxistiske teori om klassekampen under proletariats diktatur.

Hva kan Bukharins teori om at kulaken vokser inn i sosialismen ha felles med Lenins teori om diktaturet som en forbitret klassekamp? Det er klart at det ikke er og ikke kan være noe felles her.

Bukharin mener at under proletariats diktatur må klassekampen *slokne ut* og *forsvinne* for å komme fram til opphevelsen av klassene. Men Lenin lærer tvert om at en bare kan oppheve klassene gjennom en hårdnakket klassekamp, som under proletariats diktatur blir *mer forbitret* enn den var før proletariats diktatur.

«Avskaffelsen av klassene,» sier Lenin, «krever en langvarig, vanskelig, hårdnakket klassekamp, som ikke *forsvinner* (som de vulgære representantene for den gamle sosialismen og det gamle sosialdemokratiet innbiller seg) *etter* at kapitalismens makt er styrtet, *etter* at den borgerlige stat er tilintetgjort, *etter* at proletariats diktatur er opprettet, men bare forandrer sine former og på mange måter blir enda mer forbitret.» («Hilsen til de ungarske arbeidere», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXIV, s. 315, russisk utg.)

Det sier Lenin om avskaffelsen av klassene.

Klassenes avskaffelse *gjennom forbitret klassekamp fra proletariats diktatur* — det er Lenins formel.

Klassenes avskaffelse *ved at klassekampen slokner og kapitalistene vokser inn i sosialismen* — det er Bukharins formel.

Hva kan være felles i disse to formulene?

Det er klart at det ikke er og ikke kan være noe felles i dem.

Bukharins teori om at kulakene vokser inn i sosialismen er såleis et frafall fra den marxistisk-leninistiske teori om klassekampen. Den er en tilnærming til katetersosialismens teori.

Her ligger grunnlaget for alle feilene hos Bukharin og vennene hans.

En kunne innvende at det ikke er umaken verd å utbre seg om Bukharins teori om kulakenes innvoksing i sosialismen, da den selv taler, ja, ikke bare taler, men skriker mot Bukharin. Det er ikke riktig, kamerater! Så lenge denne teorien ikke gjorde noe vesen av seg, trengte en ikke ofre noe oppmerksomhet på den —, det fins jo nok av dumheter i ymse kameraters skrivelser! Og helt til nå i det siste har vi faktisk ikke ofret noen oppmerksomhet på denne Bukharins teori. Men i det siste har situasjonen forandret seg. De elementære småborgerlige krefter som har vokst seg større i de siste årene, har begynt å blåse liv i denne antimarxistiske teorien og gjort den aktuell. Nå kan en ikke lenger si at den ikke gjør vesen av seg. Nå gjør denne Bukharins merkelige teori krav på å bli fanen for høyrevikket i partiet vårt, fanen for opportunismen. Derfor kan vi ikke lenger forbigå denne teorien i stillhet. Derfor er det vår plikt å smadre den som den uriktige og skadelige teori den er — og derved gjøre det lettere for våre partikamerater å kjempe mot høyrefaren.

b) *Om skjerpingen av klassekampen.*

Bukharins andre feil — en feil som springer ut av den første — består i den uriktige, umarxistiske behandlingen av spørsmålet om skjerpingen av klassekampen, om økningen av motstanden fra de kapitalistiske elementer mot sovjetmaktens sosialistiske politikk.

Hva dreier det seg om her? Dreier det seg kanskje om at de kapitalistiske elementer vokser forttere enn den sosialistiske sektor av vår økonomi og at de som følge av dette øker motstanden og undergraver den sosialistiske oppbygging? Nei, det er ikke det. For resten er det slett ikke riktig at de kapitalistiske elementer vokser forttere enn den sosialistiske sektor. Hvis dette var riktig, ville den sosialistiske oppbygging allerede stå like foran undergangen. Det dreier seg om at sosialismen med framgang går til angrep på de kapitalistiske elementer, at sosialismen vokser *raskere* enn de kapitalistiske elementer, at de kapitalistiske elementers relative vekt *synker*; og nettopp fordi de kapitalistiske elementers relative betydning *blir mindre*, aner de dødsfaren og øker motstanden. Foreløpig er det ennå mulig for dem å øke motstanden, ikke bare fordi verdenskapitalismen yter dem støtte, men også fordi det som skjer, er at de kapitalistiske elementer vokser absolutt sett, trass i at deres relative betydning blir mindre, trass i at de relativt vokser mindre enn sosialismen vokser. Dette gir

dem en viss mulighet til å samle krefter for å yte motstand mot sosialismens vekst. *På det nåværende stadium av utviklingen, under de nåværende vilkår* for forholdet mellom kreftene, oppstår nettopp på dette grunnlaget en skjerping av klassekampen og en økning av motstanden fra de kapitalistiske elementer i by og på land. Feilen som Bukharin og vennene hans gjør seg skyldig i, er at de ikke forstår denne enkle og innlysende sannhet. Deres feil består i at de ikke griper saken an som marxister, men som spissborgere, og så søker de å forklare skjerpingen av klassekampen med alle slags tilfeldige årsaker, som den at sovjetapparatet skal være «udugelig», at kameratene utover i landet fører en «uforsiktig» politikk, «mangler» elastisitet, «går for langt» osv., osv.

Her er f. eks. et sitat fra Bukharins brosjyre «Veien til sosialismen», som demonstrerer en helt gjennom umarxistisk behandling av spørsmålet om skjerpingen av klassekampen.

«Snart her og snart der flammer klassekampen på landsbygda opp i de samme ytringsformene som før, og denne skjerpingen blir vanligvis framkalt av kulakelementene. Når f. eks. kulaker eller folk som beriker seg på andres bekostning og har sneket seg inn i sovjetmaktens organer, tar til å skyte på bondekorrespondentene — så er dette et utslag av klassekampen i dens skarpeste form. (Dette er ikke riktig, da den skarpeste form for denne kamp er oppstanden. J. St.) Imidlertid forekommer slike tilfelle vanligvis på steder der det lokale sovjetapparatet er svakt. Etter hvert som dette apparat blir bedre, etter hvert som alle de lavere organer av sovjetmaktens styrkes, etter hvert som de lokale organisasjoner av partiet og ungdomsforbundet på landsbygda gjøres bedre og sterkere er det helt opplagt at slike foreteelser vil bli stadig sjeldnere og til slutt vil forsvinne sporløst.»¹⁾

Etter dette skulle det være slik at når klassekampen er blitt skjerpet, så ligger årsakene i apparatet, forholdet skyldes en større eller mindre dugelighet, svakhet eller styrke i våre lavere organisasjoner. Det skulle f. eks. være slik at de borgerlige intellektuelles skadevirk-somhet i Sjakhty, som er en form for motstanden fra de borgerlige elementer mot sovjetmakten og en form for skjerpet klassekamp, ikke forklares av det innbyrdes forhold mellom klassekreftene, ikke av sosialismens vekst, men av at vårt apparat er udugelig. Etter dette skulle det være slik at vårt apparat var utmerket så lenge skadevirk-somheten i Sjakhty-rajongen ikke var en masseforeteelse — men seinere, da det inntrådte skadevirk-somhet i masseomfang, ble apparatet av en eller annen grunn komplett udugelig. Etter dette skulle det være slik at våre lokale organisasjoner var gode eller til og med ideelle helt til i fjor, da korninnsamlingen gikk «av seg selv», og vi ikke hadde noen særlig skjerping av klassekampen, men fra i fjor, da motstanden fra kulakene tok særlig skarpe former, ble organisasjonene våre med ett dårlige og komplett udugelige. Slikt er ikke

1) Uthevelsene av meg. J. St.

noen forklaring, men en hån mot enhver forklaring. Dette er ikke vitenskap, men kvaksalveri.

Hva er forklaringen på denne skjerpingen?

Det er to årsaker til den.

For det første vår frammarsj, vår offensiv, veksten i de sosialistiske økonomiformer både i industrien og i landbruket, en vekst som fører til at tilsvarende grupper av kapitalister i by og på land blir trengt ut i tilsvarende grad. Saken er den at vi lever etter Lenins formel — «hvem vil slå hvem»: er det vi som skal få kapitalismen i golvet og, som Lenin uttrykte det, levere dem det siste, avgjørende slag, eller er det de som skal få oss i golvet?

For det annet at de kapitalistiske elementer ikke vil forlate skueplassen frivillig, — de gjør motstand og kommer til å gjøre motstand mot sosialismen, for de ser at deres siste dager nærmer seg. Og foreløpig kan de sette seg til motverge, fordi de — trass i at deres relative vekt synker — likevel vokser absolutt: småborgerskapet i by og på land avler fram av sine rekker, som Lenin sa, små og store kapitalister hver dag, hver time —, og disse kapitalistiske elementene bruker alle midler for å hevde sin eksistens.

Det har ennå i historien aldri hendt at døende klasser har forlatt skueplassen frivillig. Det har ennå i historien aldri hendt at det døende borgerskap ikke har oppbudt de siste rester av krefter for å hevde sin eksistens. Enten de lavere organer i vårt sovjetapparat er gode eller dårlige, vil vår frammarsj, vår offensiv redusere de kapitalistiske elementer og trenge dem ut —, men de døende klasser vil i alle tilfelle gjøre motstand.

Dette er det sosiale grunnlaget for skjerpingen av klassekampen.

Feilen som Bukharin og vennene hans gjør seg skyldig i, er at de gjør veksten i motstanden fra kapitalistene identisk med veksten i deres relative betydning. Men denne identifisering mangler ethvert grunnlag. Det er ikke noe grunnlag for den — for når de, kapitalistene, gjør motstand, så betyr det slett ikke at de er blitt sterkere enn vi. Det er akkurat det omvendte som er tilfelle. De døende klasser gjør motstand — ikke fordi de er blitt sterkere enn vi, men fordi sosialismen vokser fortere enn de gjør og de blir svakere enn vi. Og nettopp fordi de blir svakere, føler de at deres siste dager er kommet og er tvunget til å gjøre motstand av alle krefter, med alle midler.

Slik er mekanikken i skjerpingen av klassekampen og motstanden fra kapitalistene på det nåværende historiske tidspunkt.

Hva må partiets politikk være i denne situasjonen?

Den må bestå i å vekke arbeiderklassen og de utbyttede masser på landsbygda, øke kampen hos dem og utvikle deres mobiliseringsberedskap for kampen mot de kapitalistiske elementer i by og på land, for kampen mot klassefiendene som gjør motstand. Den

marxistisk-leninistiske teori om klassekampen er et gode også på den måten at den letter mobiliseringen av arbeiderklassen mot dem som er fiender av proletariatets diktatur.

Hva er det skadelige i Bukharins teori om at kapitalistene vokser inn i sosialismen, og i Bukharins oppfatning av spørsmålet om skjerpingen av klassekampen?

Det er at den dysser arbeiderklassen i søvn, undergraver kampberedskapen hos de revolusjonære kreftene i vårt land, demobiliserer arbeiderklassen og støtter opp under offensiven fra de kapitalistiske elementer mot sovjetmakten.

c) Om bøndene.

Bukharins tredje feil gjelder spørsmålet om bøndene. Som kjent er spørsmålet om bøndene et av de viktigste spørsmålene i vår politikk. Under våre forhold utgjøres bøndene av forskjellige sosiale grupper, nemlig: fattige bønder, mellomstore bønder og kulaker. Det er klart at vi ikke kan innta samme stilling til hver enkelt av disse gruppene. Den fattige bonde som arbeiderklassens støtte, den mellomstore bonde som *forbundsfelle* og kulaken som *klassefiende* — slik er vår stilling til disse sosiale gruppene. Alt dette er klart og alminnelig kjent. Men Bukharin ser noe annerledes på denne saken. Når han skal karakterisere bøndene, faller en kjensgjerning bort, nemlig differensieringen. Det faktum at det eksisterer forskjellige sosiale grupperinger forsvinner, og igjen blir det bare en grå klatt, som heter landsbygda. For Bukharin er kulaken ingen kulak, og den mellomstore bonden ingen mellomstor bonde — på landsbygda er det bare kompakt elendighet. Slik var det også han uttrykte seg i sin tale her: Kan kulaken hos oss kalles kulak? Han er jo en tigger, sa han. Og den mellomstore bonde hos oss — likner han kanskje en mellomstor bonde? — erklærte Bukharin her. Han er jo en tigger som lever på sultegrensen. Det er innflysende at et slikt syn på bøndene er feilaktig fra grunnen av, og uforenlig med leninismen.

Lenin har sagt at bøndene er den *siste kapitalistiske klasse*. Er denne tese riktig? Ja, ubetinget. Hvorfor karakteriserer en bøndene som den siste kapitalistiske klasse? Fordi av de to grunnklasser som vårt samfunn består av, er bøndene den klasse hvis økonomi er basert på privateiendom og vareproduksjon i det små. Fordi bøndene, så lenge de er bønder som driver vareproduksjon i det små, stadig og uavbrutt avler fram og må avle fram kapitalister av sine rekker.

Dette har avgjørende betydning for oss når det gjelder vår marxistiske stilling til problemet om forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene. Det innebærer at vi ikke har bruk for *ethvert slag* av forbund med bøndene, men bare for et *forbund* som er basert på kampen mot de kapitalistiske elementer blant bøndene.

Som dere ser, står Lenins setning om bøndene som den siste kapitalistiske klasse på ingen måte i motsetning til ideen om forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene, men motiverer tvert om dette forbundet som et forbund mellom arbeiderklassen og bøndene mot de kapitalistiske elementer i vår økonomi. Lenin stilte opp denne tesen for å påvise at forbundet mellom arbeiderklassen og bøndene kan være fast bare når det baserer seg på kampen mot nettopp de kapitalistiske elementer som bøndene avler fram.

Bukharins feil er at han ikke forstår og ikke godtar dette enkle forholdet. Han glemmer de sosiale grupperinger på landsbygda, han lar kulakene og de fattige bønder forsvinne fra sin synskrets, og det blir igjen bare en kompakt masse av mellomstore bønder. Dette er uten tvil et høyreavvik hos Bukharin, til forskjell fra det trotskistiske «venstre» avviket, som ikke ser andre grupperinger på landsbygda enn fattige bønder og kulaker, og som lar de mellomstore bønder forsvinne fra sin synskrets.

Hva er det som skiller trotskismen og Bukharingruppa i spørsmålet om forbundet med bøndene? Det er at trotskismen uttaler seg *mot* politikken å ha *fast* forbund med massene av de mellomstore bønder, mens Bukharingruppa er *for* *ethvert* slag av forbund med bøndene. Det er overflødig å bevise at begge disse plattformer er uriktige og at den ene ikke er bedre enn den andre.

Leninismen er ubetinget for et fast forbund med hovedmassen av bøndene, for et forbund med de mellomstore bønder — ikke for ethvert slag av forbund, men for et slikt forbund med de mellomstore bønder som sikrer arbeiderklassens *ledende rolle*, styrker proletariatets diktatur og *letter avskaffelsen av klassene*.

«Med overenskomst mellom arbeiderklassen og bøndene kan en forstå hva som helst,» sier Lenin. «Hvis en ikke akter på at en overenskomst fra arbeiderklassens synspunkt er tillatelig, riktig og prinsipielt mulig bare når den støtter arbeiderklassens diktatur og er en av de åtgjerder som tar sikte på å avskaffe klassene, blir formelen om arbeiderklassens overenskomst med bøndene selvsagt bare en formel som alle fiender av sovjetmakten og alle fiender av diktaturet kan nytte i sitt kram.» («Foredrag om naturalskatten», i *Lenin: Samlede verker*, bd. XXVI, s. 387, russisk utg.)

Og videre:

«Nå,» sier Lenin, «sitter proletariatet inne med statsmakten og leder den. Det leder bøndene. Hva vil det si å lede bøndene? Det vil for det første si å følge en linje som tar sikte på å oppheve klassene og ikke en linje som går i retning av småprodusentene. Hvis vi skulle komme bort fra denne grunnleggende hovedlinjen, ville vi opphøre å være sosialister og vi ville havne i leiren hos de småborgere — de sosialrevolusjonære og mensjevikene — som nå er proletariatets argeste fiender.» (Samme sted, s. 399–400.)

Dette er Lenins standpunkt i spørsmålet om forbundet med hovedmassen av bøndene, om forbundet med de mellomstore bønder.

Bukharingruppas feil i spørsmålet om den mellomstore bonde er at den ikke ser den mellomstore bondes dobbeltnatur, hans dobbeltstilling mellom arbeiderklassen og kapitalistene. «De mellomstore bønder er en vaklende klasse,» sa Lenin. Hvorfor? Fordi den mellomstore bonde på den ene side er arbeidsmann, noe som nærmer ham til arbeiderklassen, men på den annen side er han eiendomsbesitter, noe som nærmer ham til kulaken. Dette er grunnen til at den mellomstore bonde vakler. Og dette er ikke bare teoretisk riktig. Denne vaklingen kommer til syne i praksis hver dag, hver time.

«Som arbeidsmann,» sier Lenin, «heller bonden til sosialismen og foretrekker arbeidernes diktatur for borgerskapets diktatur. Som selger av korn heller bonden til borgerskapet, til handelsfrihet, dvs. tilbake til den «tilvante», gamle, «hevdvunne» kapitalismen.» («Hilsen til de ungarske arbeidere», *Lenin: «Marx-Engels-Marxisme»*, s. 299, norsk utg.)

Derfor kan forbundet med den mellomstore bonde være fast bare når det er rettet mot de kapitalistiske elementer, mot kapitalismen overhodet — når det sikrer arbeiderklassens ledende rolle i dette forbundet, når det letter avskaffelsen av klassene.

Det er underlig at Bukharingruppa glemmer disse klare og enkle tingene.

d) Om den nye økonomiske politikk og markedsforholdene.

Bukharins fjerde feil gjelder spørsmålet om NEP. Her gjør Bukharin den feilen at han ikke ser at NEP har to sider; han ser bare den ene siden ved NEP. Da vi innførte NEP i 1921, rettet vi brodden i den mot krigskommunismen, mot et regime og en ordning som utelukker *enhver form* for privat handelsfrihet. Vi mente og vi mener framleis at NEP betyr en *viss* handelsfrihet. Denne side ved saken har Bukharin merket seg. Det er meget bra. Men Bukharin tar feil når han antar at det ikke er flere sider ved NEP enn denne. Bukharin glemmer at NEP også har en annen side. Saken er at NEP ikke betyr *full* frihet for privathandelen, *fritt* spill for prisene på markedet. NEP betyr frihet for privathandel innenfor *visse* grenser, innenfor en *viss* ramme, *slik at statens regulerende rolle på markedet er sikret*. Nettopp dette er den annen side ved NEP. Og denne side ved NEP er ikke mindre viktig enn den første, om den da ikke er viktigere. Hos oss har ikke prisene på markedet fritt spill, slik det vanlig er i de kapitalistiske land. Vi fastsetter i det store og hele kornprisene. Vi fastsetter prisene på industrivarer. Vi legger vinn på å gjennomføre en politikk som tar sikte på å senke produksjonens selvkostnad og sette ned prisene på industrivarene, og vi streber etter å opprettholde stabile priser på jordbruksproduktene. Er det ikke klart at det overhodet ikke forekommer slike spesielle og særegne forhold på markedet i de kapitalistiske land?

Av dette følger at så lenge NEP består, må vi opprettholde begge

disse sider ved den: både den første side som er rettet mot krigskommunismens regime og har som mål å trygge en *viss* frihet for privathandelen, og også den annen side som er rettet mot den *fullstendige* private handelsfrihet og har som mål å sikre statens regulerende rolle på markedet. Opphever vi en av disse sidene, har vi ingen NEP mer.

Bukharin mener at NEP bare kan trues av fare fra «venstre», fra folk som ønsker å gjøre slutt på *enhver* handelsfrihet. Dette er ikke riktig. Det er en meget grov feil. Dessuten er denne faren i dag den minst reelle, for vi har nå ingen eller nesten ingen folk i våre lokale og sentrale organisasjoner som ikke forstår at det er fullt nødvendig og hensiktsmessig å bevare en *viss* handelsfrihet.

Langt mer reell er faren fra høyre, faren som truer fra de folk som ønsker å likvidere statens regulerende rolle på markedet, som ønsker å «frigjøre» markedet og derigjenom innlede en periode med full frihet for privathandelen. Det kan ikke være tvil om at denne faren for en sprengning av NEP fra høyre nå er langt mer reell. En må ikke glemme at de småborgerlige elementer arbeider nettopp i denne retningen — i retning av å sprengne NEP fra høyre. En må også huske at kulakene og de velhavende elementer, spekulantene og oppkjøperne med jamringen sin, som mange av våre kamerater låner øre, nettopp også bombarderer NEP fra denne kanten. Den kjensgjerning at Bukharin ikke ser denne andre, den virkelig reelle fare for en sprengning av NEP, vitner utvilsomt om at han gir etter for trykket fra de småborgerlige elementer.

Bukharin foreslår «normalisering» av markedet og «manøvrering» med innkjøpsprisene for korn etter forholdene i de enkelte rajonger, dvs. en forhøyelse av kornprisene. Hva betyr det? Det betyr at markedsforholdene i Sovjetunionen ikke tilfredsstiller ham, at han vil bremse statens regulerende rolle på markedet og foreslår å gjøre innrømmelser til de småborgerlige elementer som forsøker å sprengne NEP fra høyre.

La oss for et øyeblikk anta at vi fulgte rådet fra Bukharin. Hva ville det føre til? Vi legger på kornprisene f. eks. om høsten, i begynnelsen av innsamlingsperioden. Men da det alltid fins folk på markedet — alle slags spekulanter og oppkjøpere — som kan betale tre ganger så mye for kornet, og da vi ikke kan hamle opp med spekulantene fordi de i det hele bare kjøper opp ti millioner pud eller der omkring, mens vi må kjøpe hundrer av millioner pud, så vil korn-eierne likevel holde det tilbake for å vente på en videre prisstigning. Følgelig må vi igjen legge på kornprisene til våren, som er den tid da statens kornbehov i særlig monn tar til å gjøre seg gjeldende. Men hva innebærer det å legge på kornprisen om våren? Det betyr et hårdt slag mot de fattige bønder og de ubemidlede lag på landsbygda, som selv er nødt til å kjøpe tilskudd av korn om våren, dels

til såkorn og dels til mat — tilsvarende det korn de solgte om høsten til en lavere pris. Vil vi kunne oppnå noe av betydning når det gjelder å skaffe fram en tilstrekkelig mengde korn med disse operasjoner? Det mest sannsynlige er at vi ikke kan det, for det vil alltid finnes spekulanter og oppkjøpere som til enhver tid vil være i stand til å betale to eller tre ganger så mye for det samme korn. Vi måtte altså være forberedt på en ny prisstigning på korn i fåfengt strev med å overby spekulantene og oppkjøperne.

Men av dette følger at om vi først har slått inn på veien å sette opp kornprisene, så må vi fortsette nedover skråplanet uten å ha noen garanti for at vi kan få den kornmengde som skal til.

Men saken er ikke uttømt med dette.

For det første: hvis vi setter opp *innsamlings*prisene på korn, må vi etterpå også forhøye prisene på råstoffer, for å opprettholde et visst forhold mellom prisene på alle landbruksprodukter.

For det annet: hvis vi setter opp *innsamlings*prisene på korn, kan vi ikke opprettholde den lave brøddprisen i byene — og følgelig må vi også legge på *salgs*prisene på brød. Men siden vi ikke kan og ikke må forurette arbeiderne, må vi legge på lønningene i forsert tempo. Men dette må nødvendigvis føre til at prisene på industrivarer også blir satt opp, for i motsatt fall kan resultatet bli at midlene pumpes fra byene og ut på landsbygda, til skade for industrialiseringen. Følgende vil bli at vi må utjevne prisene på industrivarer og landbruksprodukter ikke på grunnlag av *synkende* eller i det minste stabiliserte priser, men på grunnlag av *stigende* priser både på korn og industrivarer. Med andre ord må vi slå inn på en kurs i retning av *fordyring* av industrivarene og landbruksproduktene. Det er lett å skjønne at en slik «manøvrering» med prisene nødtvunget vil føre til en fullstendig likvidering av sovjetmaktens prispolitikk, avskaffelse av statens regulerende rolle på markedet, og til at de småborgerlige elementer får helt frie hender. Hvem er det som vil høste fordelene av det? Bare de velhavende lag i by og på land, for de dyre industrivarer og landbruksprodukter må nødvendigvis bli utilgjengelige både for arbeiderklassen og for de fattige bønder og de ubemidlede lag på landsbygda. De som vinner på det, er kulakene og de velhavende lag, NEP-mennene og de andre velsituerte klasser.

Dette vil også bli et samband, men et eiendommelig samband — et samband med de velsituerte lag i byene og på landsbygda. Arbeiderne og de ubemidlede lag på landsbygda vil da være i sin fulle rett om de spør oss hvis makt vi er, arbeidernes og bøndenes eller kulakenes og NEP-mennenes?

Brudd med arbeiderklassen og de ubemidlede lag på landsbygda, samband med de velhavende lag i byene og på landsbygda — dit er det Bukharins «normalisering» av markedet og «manøvrering» med kornprisene rajongvis uunngåelig må føre.

Det er klart at partiet ikke kan slå inn på denne skjebnesvangre linje.

I hvor høy grad alle begreper om NEP er blitt forkludret hos Bukharin og i hvor høy grad de småborgerlige elementer har tatt makten over ham — det går blant annet fram av den mer enn avvisende holdningen som han legger for dagen når det gjelder spørsmålet om de nye former for vareomsetningen mellom by og land, mellom staten og bøndene. Han er opprørt og jamrer over at staten er blitt vareleverandør til bøndene, mens bøndene på sin side holder på å bli kornleverandører til staten. Han holder dette for å være et brudd på alle regler for NEP — på det nærmeste en sprengning av NEP. Hvorfor, må en spørre — av hvilken grunn?

Hva galt kan det være i at staten, statsindustrien er vareleverandør til bøndene uten mellomledd, mens bøndene er kornleverandører til industrien, til staten, også uten mellomledd? Hva kan, ut fra marxismen og den marxistiske NEP-politikk, være galt i at bondebefolkningen allerede er *blitt* leverandør av bomull, sukkerroer og lin for statsindustriens behov, og at statsindustrien er blitt leverandør av byvarer, såfrø og produksjonsredskaper til disse grenene av landbruket?

Kontraheringsmetoden er her hovedmetoden for å innføre disse nye former for vareomsetningen mellom by og land. Men står da kontraheringsmetoden i motsetning til de krav NEP stiller?

Hva kan være galt i at bondebefolkningen, takket være den samme kontraheringsmetode, *blir* statens leverandør også nettopp av korn og ikke bare av bomull, sukkerroer og lin?

Hvorfor kan en kalle handel i små partier, detaljhandelen, vareomsetning — mens handelen i store partier etter forhåndsavtale om priser og varens kvalitet (kontrahering), ikke kan ansees som vareomsetning? Hvor skriver denne inkonsekvens seg fra? Er det så vanskelig å begripe at disse nye masseformer for vareomsetning mellom by og land etter kontraheringsmetoden er oppstått nettopp på NEPs grunn, at de betyr et meget stort framsteg for våre organisasjoner når det gjelder å styrke den planmessige, sosialistiske ledelse av folkehusholdningen?

Har Bukharin mistet evnen til å begripe slike enkle og lettfattelige ting?

e) Om den såkalte «tributt».

Bukharins femte feil (jeg taler om hans viktigste feil) består i en opportunistisk forvrengning av partiets linje i spørsmålet om «saksen» (den manglende prisjamvekten) mellom by og land, i spørsmålet om den såkalte «tributt».

Hva dreier det seg om i den kjente resolusjon som ble vedtatt på

fellesmøtet av det politiske byrå og den sentrale kontrollkomisjon (i februar 1929) i spørsmålet om «saksen»? Det tales der om at bøndene foruten de vanlige direkte og indirekte skattene som de betaler til staten, dessuten betaler en viss ekstraskatt i form av overpris på innkjøpte industrivarer og underpris på leverte landbruksprodukter.

Er det riktig at denne ekstraskatten som bøndene betaler, virkelig eksisterer? Ja, det er riktig. Hvilke andre navn har den fått? Den kalles også «saksen», «overpumping» av midler fra landbruket til industrien i den hensikt å fremme en rask utvikling av industrien vår.

Er den nødvendig, denne «overpumpingen»? Det hersker ingen delte meninger hos oss når det gjelder nødvendigheten av denne «overpumping» som en midlertidig åtgjerd, såfremt vi virkelig vil opprettholde et raskt utviklingstempo i industrien. Og vi må for enhver pris opprettholde et raskt utviklingstempo i industrien, for det er nødvendig ikke bare for industrien selv, men framfor alt for jordbruket, for bøndene, som nå i første rekke har behov for traktorer, landbruksmaskiner og gjødsel.

Kan vi nå straks oppheve denne ekstraskatten? Det kan vi dessverre ikke. Vi må oppheve den så snart det er mulig i løpet av de nærmeste årene. Men for tiden kan vi ikke oppheve den.

Det er nettopp denne ekstraskatten, som vi får på grunn av «saksen», som utgjør «noe i stil med tribut». Ikke tribut, men «noe i stil med tribut». Det er «noe i stil med tribut» for vår tilbakeleggenhet. Denne ekstraskatten er nødvendig for å drive på industriens utvikling og gjøre slutt på vår tilbakeleggenhet.

Betyr det at vi utbytter bøndene når vi tar denne ekstraskatten? Nei, det betyr det ikke. Sovjetmakten er av en slik natur at den ikke tillater noen som helst utbytting av bøndene fra statens side. I våre kameraters uttalelser på juliplenenumet ble det uttrykkelig slått fast at utbytting av bøndene fra den sosialistiske statens side er *utelukket* under sovjetsystemet, for en uavbrutt stigning i de arbeidende bøndenes velstand er en lov for sovjetsamfunnets utvikling, og dette utelukker enhver mulighet til utbytting av bøndene.

Er bøndene i stand til å bære denne tilleggs skatten? Ja, det er de. Hvorfor?

For det første fordi tilleggs skatten tas under forhold hvor bøndenes materielle stilling bedres uavbrutt.

For det andre fordi bonden har sitt eget personlige bruk, og inntekten av dette gir ham mulighet til å betale tilleggs skatt, noe som ikke kan sies om arbeideren, som ikke har noen personlig bedrift, men likevel vier hele sin kraft til industrialiseringens sak.

For det tredje fordi tilleggs skattens omfang minker år for år.

Er det riktig å kalle denne tilleggs skatten «noe i stil med tribut»? Absolutt riktig. Disse ordene inngir våre kamerater følelsen av at det gjelder noe odiøst, at tilleggs skatten er noe ikke ønskelig og

at det ikke går an å beholde den i en lengre periode. Ved å gi tilleggsskatten for bøndene dette navnet vil vi ha sagt at vi opprettholder den, ikke fordi vi ønsker den, men fordi vi trenger den, at vi bolsjeviker må ta alle åtgjerder for ved første anledning, så fort som mulig å oppheve denne tilleggsskatten.

Dette er innholdet i spørsmålet om «saksen», om «overpumpingen», om «ekstraskatten», om det som i ovennevnte dokumenter er betegnet som «noe i stil med tributt».

Bukharin, Rykov og Tolski tenkte å utnytte ordet «tributt» og tok til å beskyldte partiet for å føre en politikk som går ut på militær-feudal utbytting av bøndene. Men nå kan til og med en blind se at det var et uhederlig forsøk fra bukharinfolkernes side på å bakvaske vårt parti på det groveste. Nå er de til og med selv tvunget til stilltiende å innrømme at de med sitt slarv om militær-feudal utbytting har lidt dundrende fiasko.

For ett av to:

enten innrømmer bukharinfolkene at «saksen» og «overpumpingen» av midler fra jordbruket til industrien er uunngåelig på det nåværende tidspunkt — og da må de innrømme at deres beskyldninger er hyklerske og at partiet har fullstendig rett;

eller de fornekte at «saksen» og «overpumpingen» er uunngåelig på det nåværende tidspunkt, men da må de også si det rett ut, slik at partiet kan innregistrere dem blant motstanderne til vårt lands industrialisering.

Jeg skulle i alle tilfelle kunne vise til en rekke uttalelser av Bukharin, Rykov og Tolski, der de uten omsvøp innrømmer at «saksen» på det nåværende tidspunkt er ufrakommelig, at «overpumping» av midler fra jordbruket til industrien er ufrakommelig. Men det er jo nettopp en godkjennelse av formuleringen: «noe i stil med tributt».

Nåvel, holder de så fast ved standpunktene når det gjelder «overpumpingen», når det gjelder «saksens» opprettholdelse på det nåværende tidspunkt eller ikke? Jeg oppfordrer dem til å si det rett ut.

Bukharin: Overpumpingen er nødvendig, men «tributt» er et dårlig valgt ord. (*Alle ler.*)

Stalin: *Altså hersker det ingen divergenser mellom oss når det gjelder sakens realitet, altså er «overpumpingen» av midler fra landbruket til industrien, den såkalte «saksen», tilleggsskatten, «noe i stil med tributt» på det nåværende tidspunkt et nødvendig men midlertidig middel for landets industrialisering.*

Utmerket. Men hva er det så saken går ut på — hvorfor dette spetaklet? Liker de ikke ordet «tributt» eller «noe i stil med tributt» fordi de mener at dette uttrykket ikke er gjengs i den marxistiske litteraturen?

Nåvel, la oss tale om ordet «tributt».

Jeg påstår, kamerater., at dette ordet for lenge siden har vunnet borgerrett i vår marxistiske litteratur, f. eks. i kamerat Lenins artikler. Det forbauser kanskje en og annen av dem som ikke leser Lenin, men det er et faktum, kamerater. Bukharin «bråket» her om at den marxistiske litteratur ikke kan tolerere ordet «tributt». Han var opprørt og forundret over at partiets sentralkomité og marxister overhodet tillater seg å bruke ordet «tributt». Men hva er det å undre seg over, om det er bevist at dette ordet for lengst har vunnet borgerrett i artiklene til en slik marxist som kamerat Lenin? Eller kanskje tilfredsstiller ikke Lenin kravene til en marxist etter Bukharins syn? Si det da rett ut, kjære kamerater.

Ta f. eks. en artikkel av en slik marxist som Lenin, «Om «venstre»-barnslighet og småborgerlighet» (mai 1918) og les der følgende sted:

«Småborgeren, som samler tusenlapper, er en fiende av statskapitalismen, og disse tusenlappene vil han uvilkårlig realisere for seg selv, mot de fattige, mot ethvert slag almenstatlig kontroll, og summen av tusenlappene danner en mangemilliardbasis for spekulasjon som undergraver vår sosialistiske oppbygging. La oss anta at et visst antall arbeidere i løpet av noen dager produserer verdier til en sum som kan uttrykkes med tallet 1000. La oss videre anta at av denne summen går 200 tapt som følge av småspekulasjon, all slags plyndring og «omgåing», grunnet på småeierinteresser, av sovjetdekreter og sovjetforordninger. Enhver bevisst arbeider kommer til å si: om jeg ved å ofre 300 av de tusen kunne oppnå større orden og organisasjon, skulle jeg gjerne gi 300 istedenfor 200, for siden å minke denne «tributt» til la oss si 100 eller 50, det blir en ganske lett oppgave under sovjetmakten, der orden og organisasjon er opprettet, der småeierens sabotasje av ethvert slag statlig monopol er definitivt brutt.» (Lenin: Samlede verker, bd. XXII, s. 515, russisk utg.)

Saken synes helt klar. Kamerat Lenin skal vel ikke på grunn av dette erklæres som tilhenger av politikken å utsette arbeiderklassen for militær-feudal utsugning? Prøv det, kjære kamerater!

En stemme: Ihvertfall har begrepet «tributt» aldri vært anvendt i forholdet til den mellomstore bonde.

Stalin: De mener vel ikke at den mellomstore bonde står partiet nærmere enn arbeiderklassen? Da er De en humbugmarxist. (*Alle ler.*) Om en kan tale om «tributt» i samband med arbeiderklassen, den klassen hvis parti vi er, hvorfor skulle en da ikke kunne tale om det samme i samband med den mellomstore bonde, som bare er vår forbundsfelle?

En eller annen kranglevoren person kan få det innfall at ordet «tributt» i artikkelen «Om «venstre»barnsligheten» er en lapsus av kamerat Lenin, en tilfeldig feilskrivning. En gransking viser imidlertid at kranglefantenes mistanke er fullstendig grunnløs. Ta en annen artikkel eller snarere brosjyre av Lenin, nemlig hans «Naturalskatten» (april 1921), og les der gjennom side 324 (bd. XXVI, s. 324). Dere skal se at det nyss anførte sitatet om «tributten» gjentas ord for ord av

kamerat Lenin. Ta til slutt kamerat Lenins artikkel «Sovjetmaktens aktuelle oppgaver» (bd. XXII, s. 448, mars–april 1918), så får dere se at Lenin også her taler om «den tributt (og her uten gåseøyne) som vi betaler for vår tilbakeleggenhet når det gjelder organiseringen av landsomfattende registrering og kontroll nedenfra».

Det går såleis fram at ordet «tributt» langt fra utgjør noe tilfeldig element i Lenins artikler. Dette ordet brukes av kamerat Lenin for å understreke «tributtens» midlertidige karakter, for å øke bolsjevikenes energi og innstille den på å likvidere ved første leilighet denne samme «tributt» som arbeiderklassen betaler for vår tilbakeleggenhet, for våre «misforhold».

Det går fram at jeg når det gjelder uttrykket «noe i stil med tributt», befinner meg i ganske godt marxistisk selskap, i selskap med kamerat Lenin.

Bukharin sa her at marxister ikke må tåle ordet «tributt» i sin litteratur. Hva er det for marxister han snakket om? Om han siktet til slike, med forlov sagt, marxister som Slepkov, Maretski, Petrovski, Rosit og andre, som snarere minner om liberale enn om marxister, så er Bukharins indignasjon fullt forståelig. Men om han sikter til virkelige marxister, f. eks. kamerat Lenin, så må det innrømmes at ordet «tributt» for lenge siden har vunnet borgerrett blant dem, og Bukharin, som ikke er hjemme i Lenins verker, kom her til å sette øksa i stein.

Men spørsmålet om «tributten» er ikke uttømt med dette. Saken er at Bukharin og hans venner ikke tilfeldig hengte seg i ordet «tributt» og snakket om politikken å utsette bøndene for militær-feudal utbytting. Det er ikke tvil om at når de tok til å bråke om militær-feudal utbytting, så ville de gi uttrykk for sin ytterliggående misnøye med vårt partis politikk overfor kulakene som våre organisasjoner gjennomfører. Misnøye med partiets leninske politikk når det gjelder ledelsen av bøndene, misnøye med vår korninnsamlingspolitikk, misnøye med vår politikk som går ut på å fremme på alle vis kollektivbruket og sovjetbruket utvikling, og endelig ønsket om å «frigjøre» markedet og innføre full frihet for den private handelen — dette er det som kom til uttrykk i Bukharins skråll om militær-feudal utbyttingspolitikk overfor bøndene.

Jeg kjenner ikke til noe annet eksempel fra vårt partis historie der partiet har vært anklaget for militær-feudal utbyttingspolitikk. Dette våpen mot partiet er ikke hentet fra marxistenes arsenal. Hvor er det så hentet fra? Fra kadettlederen Miljukovs arsenal. Når kadettene vil så uenighet mellom arbeiderklassen og bøndene, sier de vanligvis: Dere, herrer bolsjeviker, bygger sosialismen på bøndenes bekostning. Når Bukharin lager bråk omkring «tributten», så faller han inn i miljukovenes kor og følger i kjølvannet på folkets fiender.

f) *Om utviklingstempoet i industrien og de nye former for sambandet.*

Til slutt spørsmålet om utviklingstempoet i industrien og de nye former for sambandet mellom by og land. Dette er ett av de viktigste spørsmålene i meningsdivergensene mellom oss. Dette spørsmålet er så viktig fordi her møtes alle tråder i våre *praktiske* meningsdivergenser når det gjelder partiets økonomiske politikk.

Hva er de nye formene for sambandet — hva betyr de med hensyn til vår økonomiske politikk?

De betyr framfor alt at vi trenger nye former for sambandet mellom by og land ved siden av de gamle former vi hadde da industrien i hovedsaken tilfredsstilte bøndernes *personlige* behov (bomullstøyer, skotøy, tekstilvarer i det hele osv.), nye former hvor industrien dessuten også tilfredsstiller bondebrukets *produksjonsbehov* (landbruksmaskiner, traktorer, bedre frøsorter, kunstgjødsel osv.).

Mens vi tidligere hovedsakelig tilfredsstilte bondens personlige behov og brydde oss lite om de produksjonsbehov bruket hans hadde, må vi nå ved siden av at vi fortsetter å tilfredsstille bondens personlige behov, samtidig av alle krefter ta fatt på å forsyne ham med landbruksmaskiner, traktorer, kunstgjødsel osv. — ting som har direkte samband med rekonstrueringen av landbruksproduksjonen på et nytt teknisk grunnlag.

Så lenge det gjaldt å *gjenreise* landbruket og bøndernes dyrking av den tidligere godseier- og kulakjorda, kunne vi nøye oss med de gamle former for sambandet. Men nå da det gjelder *rekonstrueringen* av landbruket, er ikke dette tilstrekkelig lenger. Nå må vi gå videre og hjelpe bøndene med å legge om landbruksproduksjonen på grunnlag av den nye teknikk og kollektivt arbeid.

Dette betyr for det annet at samtidig med at vi nyutruster vår industri, må vi også for alvor ta fatt på å nyutruste landbruket. Vi er i ferd med å nyutruste og har delvis allerede nyutrustet vår industri, ved at vi gir den en ny teknisk basis og forsyner den med nye, bedre maskiner, med nye, bedre kadrer. Vi bygger nye fabrikker og verksteder, vi rekonstruerer og utvider de gamle, vi utvikler metallurgien, den kjemiske industri, maskinbyggingsindustrien. På dette grunnlaget vokser det opp byer, det dannes en mengde nye industri-sentra og de gamle utvides. På basis av dette vokser etterspørselen etter levnettsmidler, etter råstoffer til industrien. Men landbruket nytter framleis de gamle redskapene, de gamle foreldede metoder for jorddyrkingen, den gamle primitive teknikk som alt nå er ubrukelig eller nesten ubrukelig, og de gamle individuelle drifts- og arbeidsformer som er typiske for småbonden.

Hva betyr ikke f. eks. den kjensgjerning at vi før revolusjonen hadde omkring 16 millioner bondebruk, mens det nå ikke er mindre

enn 25 millioner? Vitner ikke alt dette nettopp om at jordbruksdriften får en stadig mer splittet, oppstykket karakter? Men et karakteristisk trekk ved de oppsplittede småbruk er at de ikke makter å utnytte teknikken, maskinene, traktorene og resultatene av agrarvitenskapen i tilstrekkelig monn, at de bare bringer lite vareoverskudd på markedet.

Det er grunnen til at det mangler landbruksprodukter på markedet.

Det er grunnen til at det er fare for at det skal oppstå en kløft mellom by og land, mellom industri og landbruk.

Det er grunnen til at det er nødvendig å drive fram landbruket og tilpasse det til utviklingstempoet i industrien.

Om for å hindre faren for at det skal oppstå en kløft, er det nødvendig for alvor å ta fatt på å nyutruste landbruket på basis av den nye teknikk. Men for å nyutruste det, må en gradvis slå de oppsplittede bondebrukene sammen i store bruk, i kollektiver, må en bygge opp landbruket på basis av kollektivt arbeid, må en gjøre kollektivene større, må en utvikle de gamle og nye sovjetbrukene, må en systematisk nytte masseformene for kontrahering i alle hovedgrener av landbruket, må en utvikle systemet med maskin- og traktorstasjoner som hjelper bøndene til å mestre den nye teknikk og kollektivisere arbeidet, — kort sagt, en må litt etter litt føre de små bondebruk over til den kollektive storproduksjons basis, for bare storproduksjon av sosialisert type er i stand til å utnytte vitenskapens og den nye teknikkens vinninger i fullt mål og drive utviklingen av landbruket vårt framover med sjumilsskritt.

Dette betyr naturligvis ikke at vi skal forsømme det individuelle bruket til fattigbonden og den mellomstore bonden. Nei, det betyr det ikke. De fattige og mellomstore bønders individuelle bruk spiller den dominerende rolle når det gjelder å forsyne industrien med levnetsmidler og råstoffer og vil beholde denne rollen i den nærmeste framtid. Nettopp derfor er det nødvendig å støtte fattigbondens og den mellomstore bondes individuelle bruk.

Men det betyr at det individuelle bondebruket alene allerede nå er utilstrekkelig. Vanskene vi har med korninnsamlingen vitner om dette. Derfor må vi *supplere* utviklingen av de fattige og mellomstore bønders individuelle bruk med en allsidig utvikling av de kollektive bruksformer og sovjetbrukene.

Derfor må en slå en bro mellom de fattige og mellomstore bønders individuelle bruk og de kollektive sosialiserte bruksformer ved hjelp av en masseomfattende kontrahering, ved hjelp av maskin- og traktorstasjoner og ved å utvikle den kooperative bevegelse allsidig for å gjøre det lettere for bøndene å føre sine små individuelle bruk over på kollektive arbeidsbaner.

Uten disse forutsetningene kan ikke landbruket utvikle seg i noen

betydelig monn. Uten disse forutsetningene er det heller ikke mulig å løse kornproblemet. Uten disse forutsetningene er det umulig å fri de ubemidlede lag av bøndene ut av armod og elendighet.

Det betyr endelig at vi på alle måter må utvikle vår industri, som er den viktigste kilde til å levere alt som trengs for å rekonstruere landbruket, utvikle metallurgien, den kjemiske industri, maskinbyggingsindustrien, — bygge traktorfabrikker, fabrikker for landbruksmaskiner osv.

Det er overflødig å føre bevis for at det ikke er mulig å utvikle kollektivbrukene og maskin- og traktorstasjonene, uten å trekke hovedmassen av bøndene med i de kollektive bruksformer gjennom masseomfattende kontrahering, uten å forsyne landbruket med en betraktelig mengde traktorer, landbruksmaskiner osv.

Men å forsyne landsbygda med maskiner og traktorer er umulig hvis ikke vår industri utvikles i forsert tempo. Derfor er et raskt utviklingstempo i vår industri nøkkelen til rekonstrueringen av landbruket på kollektivismens grunn.

Dette er meningen med og betydningen av de nye former for sambandet.

Bukharingruppa er nødt til i ord å bekjenne seg til nødvendigheten av de nye former for sambandet. Men dette er bare en *formell* innrømmelse til de nye formene for sambandet, i den hensikt å få smuglet inn noe direkte *motsatt* under dekke av dette. I virkeligheten er Bukharin imot de nye former for sambandet. Utgangspunktet for Bukharin er ikke et raskt utviklingstempo i industrien som brekkstang for å rekonstruere landbruksproduksjonen, men utviklingen av det individuelle bondebruk. Det han stiller i forgrunnen, er «normaliseringen» av markedet og å tillate fritt spill for prisene på landbruksmarkedet, noe som i realiteten betyr å tillate fullstendig fritt spill for privathandelen. Av dette kommer hans mistroiske innstilling overfor kollektivbrukene slik den kom fram i talen hans på sentralkomiteéns juliplenium og i tesene han satte opp for sentralkomiteéns juliplenium. Av dette kommer hans avvisende holdning overfor alle former for ekstraordinære tiltak mot kulakene ved korninnsamlingen. Som kjent frykter Bukharin ekstraordinære tiltak som djevelen frykter røkelse. Som kjent kan Bukharin framleis ikke begripe at kulaken under de nåværende forhold ikke kommer til å levere en tilstrekkelig mengde korn frivillig, av seg selv. Dette er nå bevist gjennom to års erfaring fra vårt arbeid med korninnsamlingen.

Men hva skal en gjøre når det likevel blir for lite korn på markedet? Bukharin svarer til dette: Skrem ikke kulakene med ekstraordinære åtgjerder, og innfør korn fra utlandet. Det er ikke lenge siden han foreslo å innføre omkring 50 millioner pud korn fra utlandet, dvs. for omkring 100 millioner rubler i valuta. Men om nå valutaen trengs til å innføre maskinutstyr til industrien? Til det

svarer Bukharin: En må gi kornimporten fra utlandet første prioritet, og dermed er det åpenbart at en måtte la innføring av maskinutstyr til industrien komme i annen rekke.

Det viser seg såleis at grunnlaget for å løse kornproblemet og rekonstruere landbruket ikke skulle være et raskt tempo i utviklingen av industrien, men å utvikle det individuelle bondebruk, kulakbruket innbefattet, på grunnlag av et fritt marked og fritt spill for prisene på markedet.

Vi har altså å gjøre med to planer for den økonomiske politikk:

Partiets plan:

1. Vi nyutrustrer industrien (rekonstruksjon).
2. Vi tar for alvor fatt med å nyutruste landbruket (rekonstruksjon).
3. Til dette er det nødvendig å utvide oppbyggingen av kollektiv- og sovjetbruk, utvide kontraheringsmetoden i masseomfang og maskin- og traktorstasjonene som midler til å opprette et *intimt produksjonssamband* mellom industrien og landbruket.
4. Når det gjelder vanskene med korninnsamlingen på det nåværende tidspunkt, må det tillates midlertidige ekstraordinære åtgjerder som gis større kraft ved at de støttes kollektivt av massene av fattige og mellomstore bønder, som et av midlene til å bryte motstanden fra kulakene og ta fra dem mest mulig av det kornoverskudd som skal til for å klare seg uten å innføre korn og for å spare valuta til å utvikle industrien.
5. Det individuelle bruket til fattigbonden og den mellomstore bonde spiller og kommer enda til å spille en dominerende rolle i landets forsyning av levnetsmidler og råstoffer, men alene er det ikke tilstrekkelig lenger. Utviklingen av de fattige og mellomstore bønders individuelle bruk må derfor *suppleres* med utviklingen av kollektiv- og sovjetbruk, med kontrahering i masseomfang, med forsterket utvikling av maskin- og traktorstasjonene for å gjøre det lettere å trenge ut de kapitalistiske elementer fra landbruket og suksessivt legge om de individuelle bondebrukene til store, kollektive bruk, legge dem om på det kollektive arbeids grunn.
6. Men for å gjennomføre dette er det framfor alt nødvendig å forsterke utviklingen av industrien, metallurgien, den kjemiske industri, maskinbyggingsindustrien, traktorfabrikkene, fabrikkene for landbruksmaskiner osv. Ellers er det ikke mulig å løse kornproblemet og rekonstruere landbruket.

Slutning: *Nøkkelen til rekonstruering av landbruket er et raskt utviklingstempo i vår industri.*

Bukharins plan:

1. Å «normalisere» markedet, å tillate fritt spill for prisene på mar-

kedet og legge på kornprisene uten å vike tilbake for at dette kan føre til prisstigning på industrivarer, råstoffer og brød.

2. Å utvikle det individuelle bondebruk allsidig og samtidig sette ned utviklingstempoet for kollektivbrukene og sovjetbrukene i en viss monn. (Bukharins taser i juli, Bukharins tale på juliplenium.)
3. Korninnsamlingen skal gå «av seg selv», noe som alltid og under alle omstendigheter utelukker at en delvis bruker ekstraordinære åtgjerder mot kulakene — selv i tilfelle disse åtgjerder får støtte av de mellomstore og fattige bondemassene.
4. I tilfelle kornmangel innføres korn for ca. 100 millioner rubler.
5. Hvis valutaen ikke strekker til for å dekke både kornimporten og importen av maskiner til industrien, så må importen av maskiner innskrenkes og følgelig også utviklingstempoet for industrien settes ned — ellers får vi «på stedet marsj» eller til og med «direkte sammenbrudd» i landbruket.

Slutning: *Nøkkelen til rekonstruering av landbruket er å utvikle det individuelle bondebruk.*

Slik er det sakene står, kamerater.

Bukharins plan er en plan som går ut på å *sette ned* utviklingstempoet i industrien og *undergrave* de nye former for sambandet.

Dette er våre meningsdivergenser.

Er vi ikke blitt forsinket med å utvikle de nye former for sambandet, med å utvikle kollektivbrukene, sovjetbrukene osv.?

Det fins folk som hevder at partiet er minst to år forsinket med denne saken. Dette er ikke riktig, kamerater. Det er rivende galt. Bare «venstre»skrikhalser som ikke har begrep om Sovjetunionens økonomi, kan snakke slik.

Hva innebærer det å være forsinket med denne saken? Hvis det dreier seg om at en måtte forutse nødvendigheten av kollektiv- og sovjetbruk, så tok vi fatt på denne saken allerede under oktoberomveltningen. At partiet forutså nødvendigheten av kollektiv- og sovjetbruk allerede den gang — i oktoberomveltningens periode — det kan det ikke være tvil om. En trenger bare ta for seg programmet vårt som ble vedtatt på partiets 8. kongress (mars 1919). Nødvendigheten av kollektiv- og sovjetbruk er der erkjent med full klarhet.

Men at den høyeste ledelse i partiet vårt har forutsett nødvendigheten av kollektiv- og sovjetbruk, er ikke nok for å kunne sette ut i livet og organisere en *massebevegelse* for kollektiv- og sovjetbruk. Det dreier seg her følgelig ikke om å forutse, men om å *realisere* planen om å bygge opp kollektiv- og sovjetbruk. Men til å realisere en slik plan kreves det en rekke forutsetninger som vi ikke har hatt før og som vi har fått først i det siste.

Det er saken, kamerater.

For å kunne gjennomføre planen om en massebevegelse for kollek-

tiv- og sovjetbruk er det framfor alt nødvendig at partiets *masser* støtter partiledelsen i denne saken. Men partiet vårt er som kjent et millionparti. Følgelig måtte en overbevise de brede partimassene om at den høyeste ledelsens politikk er riktig. Dette for det første.

Videre er det nødvendig at det oppstår en massebevegelse for kollektivbruk blant bøndene, at bøndene ikke er redd for kollektivbrukene, men selv går inn i dem og i praksis overbeviser seg om kollektivbrukenes fordeler framfor de individuelle bruk. Men dette er en alvorlig sak som krever en viss tid. Dette for det annet.

Videre er det nødvendig at staten rår over de materielle midler som skal til for å finansiere bevegelsen, finansiere kollektiv- og sovjetbrukene. Men til dette trengs det hundrer og atter hundrer av millioner rubler, kjære kamerater. Dette for det tredje.

Endelig er det nødvendig at industrien i det store og hele er tilstrekkelig utviklet til å kunne forsyne landbruket med maskiner, traktorer, kunstgjødsel osv. Dette for det fjerde.

Kan en påstå at vi hadde alle disse forutsetningene allerede for to eller tre år siden? Nei, det kan en ikke.

En må ikke glemme at vi er et *regjerende parti og ikke et opposisjonsparti*. Et opposisjonsparti kan gi paroler — jeg tenker da på de grunnleggende praktiske paroler for bevegelsen — for å virkeliggjøre dem etter at det er kommet til makten. Ingen kan laste et opposisjonsparti for at det ikke virkeliggjør sine hovedparoler øyeblikkelig, for alle forstår at det ikke er det — opposisjonspartiet — som sitter ved roret, men andre partier.

Helt annerledes blir forholdet med et regjerende parti som vårt bolsjevikiske parti. Et slikt partis paroler er ikke paroler rett og slett (agitasjonparoler), men noe mye mer, for de gjelder som *praktiske vedtak, gjelder som lover* som en må gjennomføre straks. Vårt parti kan ikke gi en praktisk parole og så vente med å sette den ut i livet. Det ville være et bedrag mot massene. For å kunne gi en parole, især en så betydningsfull parole som den å føre millionmassene av bønder over på kollektivismens vei, må en rå over forutsetningene for å kunne gjennomføre den umiddelbart, må en endelig skape, organisere slike forutsetninger. Bare det at partiledelsen forutser nødvendigheten av kollektiv- og sovjetbruk, er derfor ikke tilstrekkelig for oss. Derfor trenger vi forutsetningene som er nødvendig for å *virkeliggjøre* parolene våre, *sette dem ut i livet*.

Var vårt partis *store masser*, la oss si for to eller tre år siden, forberedt på å fremme på alle måter utviklingen av kollektiv- og sovjetbrukene? Nei, de var ennå ikke forberedt på dette. Et alvorlig omslag blant partimassene i retning av de nye former for sambandet tok til først samtidig med de første betydelige vansker med korninnsamlingen. Disse vanskene måtte til før partimassene følte hvor nødvendig det var å forsere samarbeidet i dets nye former og framfor

alt kollektivbrukene og sovjetbrukene — og støttet sin sentralkomite energisk i denne saken. Her har dere en forutsetning som vi ikke hadde før, men som nå er til stede.

Hadde vi hos oss for to eller tre år siden for alvor noen bevegelse blant millionmassene av bøndene for kollektivbruk eller sovjetbruk? Nei, det hadde vi ikke. Alle og enhver vet at for to eller tre år siden var bøndene fiendtlig innstilt mot sovjetbrukene og så skjevt til kollektivbrukene som unyttige «kommuner». Men nå? Nå ligger saken annerledes an. Nå har vi allerede hele lag av bøndene som ser på sovjetbrukene og kollektivbrukene som en kilde til hjelp for bondebruket når det gjelder såkorn, avlsdyr, maskiner og traktorer. Nå gjelder det bare å skaffe maskiner og traktorer, og kollektivbrukenes sak vil gå framover i økt tempo.

Hva kom det av dette omsvinget som gikk for seg hos visse, temmelig betydelige lag av bøndene? Hva har fremmet det?

Først og fremst er det utviklingen av kooperasjonen og den kooperative bevegelsen. Hadde vi ikke hatt den mektige utvikling av kooperasjonen og særlig landbrukskooperasjonen, som hos bøndene skapte de psykologiske forutsetninger for kollektivbrukene, ville vi utvilsomt heller ikke hatt den tilstrømning til kollektivbrukene som nå gjør seg gjeldende fra store lag av bøndene.

En stor rolle her spilte også at det fans godt organiserte kollektivbruk som tjente bøndene som gode forbilder for hvordan en kan bedre landbruket ved å slutte de små bondebruk sammen i kollektive storbruk. Det hadde også sitt å si her at det fans velorganiserte sovjetbruk som hjalp bøndene til å forbedre driften. Jeg ser da helt bort fra andre fakta som dere alle kjenner godt. Her har dere enda en forutsetning som ikke var til stede før, men som vi nå har.

Videre — kan en hevde at vi for to eller tre år siden hadde mulighet til for alvor å finansiere kollektiv- og sovjetbrukene, bevilge hundrer av millioner rubler til dette formålet? Nei, det kan en ikke hevde. Dere vet godt at vi ikke engang hadde midler til å utvikle det minimum av industri som må til for at industrialiseringen overhodet skal være mulig, for ikke å snakke om rekonstrueringen av landbruket. Kunne vi ta disse midlene vekk fra industrien, som er grunnlaget for industrialiseringen av landet, og gi dem til kollektiv- og sovjetbrukene? Det er klart at det kunne vi ikke. Men nå? Nå har vi midler til å utvikle kollektivbrukene og sovjetbrukene.

Kan en endelig hevde at vi allerede for to eller tre år siden hadde en tilstrekkelig basis i industrien til en forsterket forsyning til jordbruket med maskiner og traktorer osv.? Nei, det kan en ikke hevde. Den gang var oppgaven å skape en *industriell minimumsbasis* for i *framtida* å kunne forsyne landbruket med maskiner og traktorer. De knappe finansielle midler vi rådde over den gang, ble brukt til å skape denne basis. Men nå? Nå har vi denne industrielle basis for

landbruket. Iallfall blir denne basis skapt hos oss i forsert tempo.

Følgelig er de forutsetninger som må til for å utvikle kollektivbrukene og sovjetbrukene i masseomfang, først blitt skapt hos oss i det siste.

Slik er det saken ligger an, kamerater.

Derfor kan en ikke si at vi er for seint ute med å utvikle de nye former for samarbeidet.

g) *Bukharin som teoretiker.*

Dette er i det vesentlige hovedfeilene hos høyreopposisjonens teoretiker Bukharin når det gjelder de grunnleggende spørsmål i vår politikk.

Det sies at Bukharin er en av vårt partis teoretikere. Det er naturligvis riktig. Men saken er den at ikke alt er i orden hos ham på teoriens område. Det kan en se allerede av at han har stablet feil på feil i de spørsmål i partiets teori og politikk som jeg nettopp har karakterisert. Det kan ikke være mulig at disse feilene — feilene i spørsmål som gjelder Komintern, feilene i spørsmålet om klassekampen, om skjerpingen av klassekampen, om bøndene, om NEP, om de nye former for sambandet, — det kan ikke være mulig at alle disse feilene er oppstått tilfeldig hos ham. Nei, disse feilene er ingen tilfeldighet. Disse Bukharins feil har sitt utspring i hans uriktige innstilling, i hans teoretiske skavanker. Ja, Bukharin er en teoretiker, men han er ikke helt ut en marxistisk teoretiker, han er en teoretiker som ennå har mye å lære om han skal bli en helt ut marxistisk teoretiker.

Man viser til det kjente brev fra Lenin om Bukharin som teoretiker. La oss lese opp dette brevet:

«Når det gjelder de unge medlemmer av sentralkomiteén,» sier Lenin, «vil jeg si noen ord om Bukharin og Pjatakov. De er etter min mening de mest framragende krefter (av de yngste krefter), og når det gjelder dem, bør en gi akt på følgende: Bukharin er ikke bare en meget verdifull og framragende teoretiker i partiet, han gjelder også med rette for å være hele partiets yndling, men hans teoretiske oppfatninger kan bare med mange store betenkeligheter regnes for å være helt ut marxistiske, for det er noe skolastisk ved ham, (han har aldri lært seg dialektikk, og jeg tror han aldri helt ut har forstått den).»¹⁾ (Stenografisk referat fra juliplenumet i 1926, hefte IV, s. 66, russisk.)

Altså en teoretiker uten dialektikk. En skolastisk teoretiker. En teoretiker med «teoretiske oppfatninger som bare med mange store betenkeligheter kan regnes for å være helt ut marxistiske». Slik er Lenins karakteristikk av Bukharins teoretiske fysiognomi.

Dere skjønner selv, kamerater, at en slik teoretiker ennå har mye

1) Uthevet av meg. J. St.

å lære. Og om Bukharin ville forstå at han er en teoretiker som ennå ikke er fullbefaren, at han ennå trenger å gå i lære, at han er en teoretiker som ennå ikke har lært å mestre dialektikken fullt ut – dialektikken som jo er sjelen i marxismen –, om han hadde innsett det, ville han vært mer beskjedent, og det ville bare vært en vinning for partiet. Men ulykken er at Bukharin ikke lir av beskjedenhets, men at han til og med gir seg i kast med å spille skolemester overfor vår lærer Lenin i en hel rekke spørsmål, og framfor alt i spørsmålet om staten. Det er ulykken med Bukharin.

Tillat meg i denne sammenheng å vise til den kjente teoretiske strid som fant sted i 1916 mellom Lenin og Bukharin i spørsmålet om staten. Det er viktig for oss både for å blotte Bukharins grenseløse pretensjoner når han tar på seg å belære Lenin, og for å blotte røttene til hans teoretiske svakheter i så viktige spørsmål som spørsmålet om proletariatets diktatur, klassekampen osv.

Som kjent ble det offentliggjort en artikkel av Bukharin i tidskriftet «Jugend-Internationale» i 1916, undertegnet *Nota Bene* og i virkeligheten rettet mot Lenin. I denne artikkelen skriver Bukharin:

«Det er helt galt å søke forskjellen mellom sosialistene og anarkistene i at de første er tilhengere og de siste motstandere av staten. Forskjellen ligger i virkeligheten i at det revolusjonære sosialdemokrati vil organisere den nye samfunnsmessige produksjon som en sentralisert produksjon, dvs. som den teknisk mest progressive, mens den desentraliserte anarkistiske produksjon bare ville bety et skritt tilbake til den gamle teknikk, den gamle bedriftsform...»

«...For sosialdemokratiet, som er eller iallfall burde være massenes oppdrager, er det nå mer enn noen gang før nødvendig å understreke sitt prinsipielle fiendskap mot staten... Den nåværende krig har vist hvor dypt statsidéens røtter har trengt inn i arbeidernes sjel.»

Lenin kritiserer disse Bukharins oppfatninger og svarer i en spesiell artikkel som ble offentliggjort i 1916:

«Dette er galt. Forfatteren stiller spørsmålet hvori forskjellen består mellom sosialistenes og anarkistenes stilling *til staten*, men svarer *ikke* på dette, men på et *annet* spørsmål, nemlig hva som skiller mellom deres stilling til det framtidige samfunns økonomiske grunnlag. Det er selvfølgelig et meget viktig og nødvendig spørsmål. Men av det følger ikke at en kan glemme det vesentlige i forskjellen mellom sosialistenes og anarkistenes stilling til staten. Sosialistene går inn for å utnytte den moderne stat og dens institusjoner i kampen for å frigjøre arbeiderklassen, og likeså for nødvendigheten av å utnytte staten som en egenartet overgangsform fra kapitalismen til sosialismen. En slik overgangsform, som *også* er en stat, er proletariatets diktatur. Anarkistene vil «oppheve» staten, «sprenge» den (*sprengen*), som kamerat *Nota Bene* uttrykker seg et sted – idet han feilaktig tilskriver sosialistene denne oppfatningen. Sosialistene erkjenner – dessverre har forfatteren sitert Engels' uttalelse om dette altfor ufullstendig – statens «bortdøen», dens gradvise «innsovning» etter at borgerskapet er ekspropriert. For å «understreke» den «prinsipielt fiendtlige holdning» overfor staten, må en virkelig «klart» forstå den, men nettopp denne klarhet mangler forfatteren.

Uttrykket «statsidéens røtter» er allerede dét fullstendig forvirret, umarxistisk og ikke sosialistisk. Det er ikke «statsidéen» som har støtt sammen med fornekelsen av statsidéen, men den opportunistiske politikk (dvs. den opportunistiske, reformistiske, borgerlige holdning overfor staten) som har støtt sammen med den revolusjonære sosialdemokratiske politikk (dvs. med den revolusjonære sosialdemokratiske holdning til den borgerlige stat og til å utnytte staten mot borgerskapet for å styrte det). Det er vidt forskjellige ting.» (Lenin: «Jugend-Internationale», Verker i utvalg, bd. V, s. 225 og 226, norsk utg.)

Det skulle være klart hva saken gjelder og hva for en halvanarkistisk sump Bukharin er havnet i!

Sten: Lenin hadde den gang ennå ikke gitt en detaljert formulering av nødvendigheten av å «sprengne» staten. Bukharin gjorde nok anarkistiske feil, men forsøkte å formulere dette spørsmålet.

Stalin: Nei, det er ikke dette spørsmålet gjelder her. Det dreier seg om stillingen til staten i alminnelighet, det dreier seg om at etter Bukharins mening må arbeiderklassen være *prinsipielt* fiendtlig mot *enhver* stat, også arbeiderklassens stat.

Sten: Lenin talte den gang bare om å utnytte staten og sa ingen ting om «sprengningen» i kritikken mot Bukharin.

Stalin: De tar feil. Statens «sprengning» er ikke en marxistisk, men en anarkistisk formel. Jeg kan forsikre Dem at det her dreier seg om at arbeiderne etter Bukharins (og anarkistenes) mening må understreke sitt prinsipielle fiendskap mot enhver stat og følgelig også mot staten i overgangsperioden, mot arbeiderklassens stat.

Prøv bare å forklare våre arbeidere at arbeiderklassen må bli gjenomsyret av prinsipielt fiendskap mot det proletariske diktatur, som jo også er en stat!

Bukharins standpunkt, som er lagt fram i hans artikkel i «Jugend-Internationale», er et standpunkt som fornekter staten i overgangsperioden fra kapitalismen til sosialismen.

Bukharin har her oversett en «bagatell», nemlig hele den overgangsperiode da arbeiderklassen ikke kan unnvære sin egen stat såframt den virkelig vil holde borgerskapet nede og bygge opp sosialismen. Dette for det første.

For det annet er det ikke riktig når det hevdes at kamerat Lenin i sin kritikk den gang overhodet ikke berørte teorien om å «sprengne», «avskaffe» staten. Lenin ikke bare berørte denne teorien, som det går fram av de sitater jeg har anført, men han rettet også en drepende kritikk mot den som en anarkistisk teori og stilte opp imot den teorien om å *danne* og *bruke* en ny stat — nemlig det proletariske diktaturs stat — etter at borgerskapet var styrtet.

Endelig må en ikke forveksle den anarkistiske teori om statens «sprengning» og «avskaffelse», med den marxistiske teori om å «knuse», «slå i stykker» det *borgerlige* statsmaskineri. Det fins kamrater som er tilbøyelig til å blande sammen disse to forskjellige be-

greper i den tro at de gir uttrykk for en og samme tanke. Men det er galt. Det er fullstendig galt, kamerater. Lenin gikk nettopp ut fra den marxistiske teori om at det *borgerlige* statsmaskineri skal «knuses» når han kritiserte den anarkistiske teori om statens «sprengning» og «avskaffelse» overhodet.

Det vil kanskje ikke være overflødig om jeg her for større tydelighets skyld siterer et av kamerat Lenins manuskripter om staten, et som etter all sannsynlighet er skrevet i slutten av 1916 eller begynnelsen av 1917 (før februarrevolusjonen 1917).

Av dette manuskriptet kan en lett se: a) at Lenin når han kritiserte Bukharins halvanarkistiske feil i spørsmålet om staten, gikk ut fra den marxistiske teori om den proletariske stats «bortdøen» og om å «knuse» det borgerlige statsmaskineri, b) at enda Bukharin, som Lenin har sagt, «står sannheten nærmere enn Kautsky», likevel «istedenfor å avsløre kautskyanerne, støtter dem med sine feil». Her er ordlyden i dette manuskriptet:

«Overmåte viktig i spørsmålet om staten er Engels' brev til Bebel av 18/28 mars 1875.

Det viktigste stedet lyder i sin helhet:

«...Den frie folkestat er forvandlet til den frie stat. Etter den rent grammatikalske mening er en fri stat en stat der staten er fri i forhold til sine borgere, altså en stat med despotisk regjering. *En skulle la alt pratet om staten falle, særlig etter kommunen, som ikke lenger var noen stat i egentlig forstand.* «Folkestaten» er inntil vennelse blitt kastet oss i nesen av anarkistene, enda allerede Marx' bok mot Proudhon og seinere «Det kommunistiske manifest» sier direkte at *staten oppløser seg av seg selv og forsvinner i og med innføringen av den sosialistiske samfunnsordning*. Siden nå staten jo bare er en midlertidig innretning som en betjener seg av i kampen, i revolusjonen, for å holde sine motstandere nede med vold, så er det den rene meningsløshet å tale om den «frie folkestat»: så lenge proletariatet ennå trenger staten, trenger det den *ikke i frihetens interesse, men for å holde sine motstandere nede* — og så snart det kan bli tale om frihet, opphører staten som sådan å bestå. Vi skulle derfor ville foreslå at ordet «stat» overalt erstattes med «fellesskap» (Gemeinwesen), et godt gammelt tysk ord som meget vel kan representere det franske «kommune».

Dette er vel det fremste og sikkert det skarpeste sted hos Marx og Engels så å si «mot staten».

(1) «En skulle la alt pratet om staten falle».

(2) «Kommunen var *ikke* lenger noen stat i egentlig forstand. (Hva ellers? Tydeligvis overgangsformen fra staten til ikke-staten!)»

(3) «Anarkistene har inntil vennelse «kastet oss folkestaten i nesen» (in die Zähne geworfen) (Marx og Engels skammet seg altså over denne åpenbare feilen hos sine tyske kamerater, men de mente likevel og *under forholdene den gang* selvfølgelig med rette, at den uten sammenlikning var en mindre feil enn anarkistenes feil. Dette NB!!)

(4) Staten «oppløser seg av seg selv (Nota Bene) og forsvinner»... (smlgn. seinere «dør bort») «i og med innføringen av den sosialistiske samfunnsordning»...

(5) Staten er en «midlertidig innretning» som en trenger «i kampen, i revolusjonen»... (som *prolatariatet* trenger, naturligvis)...

(6) Staten trenger en *ikke i frihetens interesse*, men for å *holde nede* (Nieder-

haltung betyr ikke undertrykking i egentlig forstand, men det å hindre fra restaurasjon, det å holde nede) *proletariatets motstandere*.

(7) Når det blir frihet, vil det ikke finnes noen stat.

(8) «Vi» (dvs. Engels og Marx) skulle ville foreslå «overalt» (i programmet) istedenfor «stat» å si «fellesskap» (Gemeinwesen), «kommune»!!!

Av dette ser en hvordan ikke bare opportunistene, men også Kautsky har vulgarisert og forflatet Marx og Engels.

Opportunistene har ikke forstått en eneste av disse åtte overmåte rike tankene! De har bare grepet det som er praktisk nødvendig for nuet: utnyttelsen av den politiske kamp, utnyttelsen av den *nåværende* stat for å skolere, for å oppdra proletariatet, for å «tvinge fram innrømmelser». Dette er riktig (mot anarkistene), men det er ennå bare 1/100 av marxismen, om det går an å uttrykke seg så aritmetisk.

Kautsky har i sitt propagandistiske og overhodet sitt publisistiske virke fullstendig «visket ut (eller glemt? eller ikke forstått?) punktene 1, 2, 5, 6, 7, 8 og «Zerbrechen» hos Marx (i polemikken mot Pannecoek i 1912 eller 1913 er Kautsky (se nedenfor s. 45–47) allerede helt forfalt til opportunisme i dette spørsmålet)...

Det som skiller oss fra anarkistene er (a) at vi vil utnytte staten *nå* og (b) under proletariatets *revolusjon* («proletariatets diktatur») — spørsmål som har den største betydning for praksisen allerede *nå* (nettopp dem er det Bukharin har glemt!).

Det som skiller oss fra opportunistene er de dypere, «mere uforgjengelige» sannheter om (aa) statens «forbigående» karakter, om (bb) det *skadelige* i «snakket» om den *nå*, om (cc) det proletariske diktaturs ikke helt statlige karakter, om (dd) motsetningen mellom stat og frihet, om (ee) den riktige idéen (begrepet, programuttrykket) «fellesskap» istedenfor stat, om (ff) «å slå i stykker» (Zerbrechen) det byråkratisk-militære maskineri.

En må heller ikke glemme at de åpne opportunistene i Tyskland (Bernstein, Kolb o. a.) direkte fornektet *proletariatets diktatur*, — mens det offisielle program og Kautsky gjør det *indirekte* — idet de fortier det i den daglige agitasjon og *tolererer* Kolb og Co.s renegatvesen.

Skreiv i august 1916 til Bukharin: «La dine tanker om staten *modne*». Men han *lot* dem *ikke* modne, trådte fram i pressen som «Nota Bene» og gjorde det på en slik måte at han istedenfor å avsløre kautskyanerne, *støttet dem* med sine feil!! Men i grunnen kommer Bukharin sannheten nærmere enn Kautsky.»

Dette er i korthet historien om den teoretiske strid omkring spørsmålet om staten.

En skulle synes at saken er klar: Bukharin har gjort seg skyldig i halvanarkistiske feil, og det er *nå* på tide å korrigere disse feilene og gå videre i Lenins fotspor. Men slik kan bare leninister tenke. Det viser seg at Bukharin ikke er enig i dette. Han hevder tvert om at det ikke er han, men Lenin som har gjort feil, at det ikke er han som har gått eller skal gå i Lenins fotspor, men at det tvert om var Lenin som ble nødt til å gå i Bukharins fotspor.

Dere tror ikke dette, kamerater? Hør da videre. Ni år etter denne diskusjon, som fant sted i 1916 — etter at Bukharin har holdt seg taus i alle disse ni årene — offentliggjør Bukharin *ett år etter Lenins død*, i 1925, i samleverket «Revolutsia Prava» (Rettens revolusjon) artikelen «Om teorien om den imperialistiske stat», som i sin tid ble refusert av redaksjonen for «Sbornik Sotsialdemokrata» (Sosialdemo-

kratens samleverk) (dvs. refusert av Lenin). Og i en *anmerkning* til denne artikkelen erklærer han utilslørt at i denne diskusjonen var det ikke Lenin, men han, Bukharin, som hadde rett. Dette kan høres utrolig, men det er en kjensgjerning, kamerater.

Hør nå teksten til denne anmerkningen:

«Mot artikkelen i «Jugend-Internationale» opptrådte V. I. (dvs. Lenin) med en notis. Leserne vil lett innse at jeg ikke hadde gjort den feil som ble tillagt meg, for jeg så klart nødvendigheten av proletariats diktatur; på den annen side går det fram at Iljitsj' notis at han den gang tok en *uriktig stilling til tesen om statens (naturligvis den borgerlige) «sprengning» da han forvekslet dette spørsmål med spørsmålet om det proletariske diktaturets bortdøen.*¹⁾ Det kan være at jeg den gang burde ha utviklet diktaturtemaet mer enn jeg gjorde. Men til mitt forsvar kan jeg si at den sosialdemokratiske forherligelse av den borgerlige stat den gang var så alminnelig og summarisk, at det var naturlig å konsentrere hele oppmerksomheten om spørsmålet om *sprengningen* av dette maskineri.

Da jeg kom til Amerika fra Russland og traff Nadjesjda Konstantinovna (Krupskaja. Red.) (dette var på vår illegale 6. kongress, mens V. I. var i dekning), var hennes første ord: «V. I. har bedt meg si Dem at i spørsmålet om staten har han nå ingen uoverensstemmelser med Dem.» Da Iljitsj nærmere beskjeftiget seg med dette spørsmålet, kom han til de samme *slutninger*¹⁾ når det gjaldt «sprengningen», men han utviklet dette temaet og seinere også læren om proletariats diktatur så inngående at han innledet en hel epoke i utviklingen av den teoretiske tenkning i denne retning.»

Slik skriver Bukharin om Lenin *ett år etter* Lenins død.

Her har dere et eksempel på de abnormt utviklede pretensjoner hos en teoretiker som ennå ikke er fullært!

Det er meget mulig at Nadjesjda Konstantinovna virkelig har sagt det Bukharin her nevner. Men hva kan en slutte av det? Av det kan en slutte bare én ting, nemlig at Lenin hadde visse grunner til å tro at Bukharin hadde tatt avstand fra sine feil eller var rede til å gjøre det. Det er alt. Men Bukharin regnet annerledes. Han fant ut at fra nå av er det ikke Lenin, men han, dvs. Bukharin, som må være den som har skapt eller i hvert fall inspirert den marxistiske teori om staten.

Vi har hittil regnet oss som leninister, og gjør det framleis. Men nå viser det seg at både Lenin og vi, hans elever, er bukharinister. Det er jo en smule latterlig, kamerater. Men hva skal en gjøre når en har Bukharins oppblåste pretensjoner å dras med?

En kunne kanskje tro at Bukharin i sin anmerkning til artikkelen som er nevnt ovenfor, har forsnakket seg, at han har sagt en dumhet og seinere glemte den. Men det viser seg ikke å være tilfelle. Det viser seg at Bukharin har talt i fullt alvor. Dette går fram allerede av den ting at Bukharins erklæring i denne anmerkningen om at det var Lenin som hadde *feil* og Bukharin som hadde det *riktige stand-*

1) Uthevet av meg. J. St.

punkt — er blitt offentliggjort på nytt for kort tid siden, nemlig i 1927, dvs. to år etter Bukharins første utfall mot Lenin, i Maretskis biografiske artikkel om Bukharin, og dét uten at det falt Bukharin inn å protestere mot en slik... freidighet fra Maretskis side. Det er klart at vi ikke kan se Bukharins opptreden mot Lenin som en tilfeldighet.

Det viser seg såleis at det er Bukharin og ikke Lenin som har rett, at det ikke er Lenin, men Bukharin som har inspirert den marxistiske teori om staten.

Slik er bildet av Bukharins teoretiske krumspring og teoretiske pretensjoner, kamerater.

Og denne mannen er etter alt dette så freidig at han i sin tale her sier at det er «noe råttent» i vårt partis teoretiske innstilling, at det er et avvik i retning av trotskismen i vårt partis teoretiske innstilling!

Dette sier den samme Bukharin som gjør seg (og tidligere har gjort seg) skyldig i en rekke ytterst grove teoretiske og praktiske feil, — som ennå for kort tid siden var Trotskis læregutt, som ennå i går lå i selen for å danne en blokk med trotskistene mot leninistene og snek seg bakveien til dem!

Er det ikke latterlig, kamerater?

h) Femårsplan eller toårsplan?

Tillat meg nå å gå over til Rykovs tale. Om Bukharin prøvde å gi en teoretisk begrunnelse for høyreavviket, så prøvde Rykov i sin tale å underbygge det med praktiske forslag, samtidig som han prøver å skremme oss med «skrekkehistorier» i samband med vanskene vi har på landbrukets område. Dette betyr ikke at Rykov ikke kom inn på de teoretiske spørsmålene. Nei, han kom inn på dem også. Men under dette gjorde han i det minste to alvorlige feil.

I sitt utkast til resolusjon om femårsplanen, som ble forkastet av det politiske byrås kommisjon, sier Rykov at «femårsplanens sentrale idé er å høyne produktiviteten av folkets arbeid». Enda det politiske byrås kommisjon forkastet denne helt uriktige innstillingen, har Rykov forsvart den i sin tale her.

Er det riktig at den sentrale idé i femårsplanen i *sovjetlandet* er å høyne arbeidsproduktiviteten? Nei, det er ikke riktig. Vi har jo ikke bruk for en *hvilken som helst* høyning av folkets arbeidsproduktivitet. Vi har bruk for en *bestemt* vekst i folkets arbeidsproduktivitet, nemlig en vekst som trygger en *systematisk overvekt for den sosialistiske sektor i folkehusholdningen over den kapitalistiske sektor*. Det er dette det dreier seg om, kamerater. En femårsplan som glemmer denne sentrale idé, er ingen femårsplan, men femårsvrøvl.

Ethvert samfunn, både det kapitalistiske og det førkapitalistiske, er interessert i at arbeidsproduktiviteten i det hele tatt vokser. For-

skjellen mellom *sovjets* samfunnet og ethvert annet samfunn er nettopp den at det ikke er interessert i enhver form for vekst i arbeidsproduktiviteten, men i en vekst som sikrer de sosialistiske økonomiformer overvekten over de andre former, framfor alt de kapitalistiske økonomiformer — og såleis sikrer at de kapitalistiske økonomiformer blir overvunnet og trengt ut. Men Rykov har glemt denne virkelig sentrale idé i femårsplanen for *sovjets* samfunnets utvikling. Dette er hans første teoretiske feil.

Hans annen teoretiske feil er at han ikke gjør noen forskjell eller ikke vil forstå forskjellen — ut fra omsyn til vareomsetningen — mellom la oss si kollektivbruket og et hvilket som helst individuelt jordbruk, det individuelle kapitalistiske bruk innbefattet. Rykov forsikrer at ut fra omsynet til vareomsetningen på kornmarkedet, ut fra hensynet til kornforsyningen ser han ingen forskjell mellom et kollektivbruk og en privat innehaver av korn. For ham er det altså ett fett om vi kjøper kornet av et kollektivbruk, en privat innehaver eller av en eller annen argentinsk kornoppkjøper. Dette er galt, kamerater. Det er ravgalt. Det er opp igjen det samme som i den kjente uttalelse av Frumkin, som en tid forsikret at det for ham var ett lett hvor en kjøper kornet og hvem en kjøper det av, en privatmann eller et kollektivbruk.

Det er en maskert form for forsvar, rehabilitering, rettferdiggjøring av kulakenes manipulasjoner på kornmarkedet. Den kjensgjerning at dette forsvaret går ut fra omsynet til vareomsetningen, forandrer ikke noe ved at det likevel er en rettferdiggjøring av kulakenes manipulasjoner på kornmarkedet. Om det ut fra vareomsetningen ikke er noen forskjell mellom de kollektive og de ikke-kollektive økonomiformer, er det da umaken verd å utvikle kollektivbrukene, er det verd å gi dem særfordeler, er det verd å befatte seg med den vanskelige oppgaven å overvinne de kapitalistiske elementer i landbruket? Det er klart at Rykovs innstilling er feilaktig. Dette er hans annen teoretiske feil.

Men dette bare sagt i forbigående. La oss gå over til de praktiske spørsmål som Rykov reiste i talen sin.

Rykov påsto her at ved siden av femårsplanen trenger vi også en annen, en parallellplan, nemlig en toårsplan for utviklingen av jordbruket. Han begrunnet dette forslaget om en parallell toårsplan med vanskene i jordbruket. Han sa at femårsplanen er en god ting, og at han er for den, men hvis vi samtidig stiller opp en toårsplan for jordbruket, så blir det enda bedre, — i motsatt fall vil jordbruket komme til å stå i stampe.

Tilsynelatende er det ikke noe galt i dette forslaget. Men går en det etter i sømmene, viser det seg at toårsplanen for jordbruket er utlekket for å påvise at femårsplanen ikke er reell, at den er et papirprodukt, mens forholdet skal være det motsatte med toårsplanen.

Kunne vi være enig i dette? Det er klart at vi ikke kunne det. Vi sa til Rykov: Hvis De er misnøyd med femårsplanen på jordbrukets område, hvis De mener at de bevilgninger som i følge femårsplanen gis til utvikling av jordbruket ikke er tilstrekkelig, så si åpent fra om de tilleggsforslag De måtte ha, om de tilleggsinvesteringer De ønsker til jordbruket — vi er villige til å ta med disse tilleggsinvesteringer til jordbruket i femårsplanen. Men hva viste seg? Det viste seg at Rykov ikke hadde noen tilleggsforslag om tilleggsbevilgninger til jordbruket. Spørsmålet blir da: hva skal vi i så fall med en parallell toårsplan for jordbruket?

Videre sa vi til ham: Foruten femårsplanen har vi også årsplaner som utgjør deler av femårsplanen, — la oss ta med i årsplanene for de to første år de konkrete tilleggsforslag for å høyne jordbruket som De har — om Rykov overhodet har noen. Men hva viste seg? Det viste seg at Rykov ikke har noen slike konkrete planer om tilleggsbevilgninger å legge fram. Da forsto vi at Rykovs forslag om en toårsplan for jordbruket ikke tok sikte på å høyne jordbruket, men at det var et uttrykk for hans ønske om å påvise at femårsplanen hadde en urell karakter, om å framstille den som et papirprodukt — et ønske om å bringe femårsplanen i vanry. For «sjelefredens» skyld, for syns skyld en femårsplan, — i handling, for det praktiske arbeid en toårsplan, — dét viste seg å være Rykovs strategi. Rykov lanserte toårsplanen, for seinere — når femårsplanen realiseres i praksis — å stille toårsplanen opp mot femårsplanen, for å omforme femårsplanen og tilpasse den til toårsplanen ved å innskrenke og skjære ned bevilgningene til industrien.

Av disse grunner var det vi forkastet Rykovs forslag om en parallell toårsplan.

i) *Spørsmålet om åkerarealet.*

Rykov prøvde her å skremme partiet ved å forsikre at åkerarealet i Sovjetunionen har en tendens til å gå systematisk tilbake. Samtidig ga han et hipp til partiet og antydte at det var partiets politikk som var skyld i tilbakegangen i åkerarealet. Han sa ikke direkte at utviklingen i jordbruket hos oss går mot en nedgang. Men en får det inntrykket av talen hans at vi står overfor en slags nedgang.

Er det riktig at åkerarealet har en tendens til å skrumpe systematisk inn? Nei, det er ikke riktig. Rykov opererte her med gjennomsnittstall for åkerarealet i landet. Men metoden å bruke gjennomsnittstall som ikke er korrigert ved oppgaver fra de enkelte distrikter, er ingen vitenskapelig metode. Rykov har kanskje engang lest Lenins «Kapitalismens utvikling i Russland». Har han det, så må han huske hvordan Lenin der skarpt fordømmer de borgerlige økonomer som nytter metoden med gjennomsnittstall for veksten i åkerarealet og

ignorerer oppgavene for de enkelte distrikter. Det er merkelig at Rykov nå gjentar de borgerlige økonomers feil. Men hvis en undersøker utviklingen av åkerarealet distriktvis, dvs. griper saken an på vitenskapelig måte, så viser det seg at åkerarealet i noen distrikter vokser *systematisk*, i andre skrumper det *periodevis* inn — hovedsakelig som følge av værforholdene; og det fins ingen oppgaver som vitner om at vi noe sted, i et eneste av de viktigste korndistriktene har en *systematisk* minking av åkerarealet.

Åkerarealene i de distrikter som har vært utsatt for frost eller tørke, f. eks. i noen deler av Ukraina, viser faktisk en tilbakegang i den siste tiden.

En stemme: Ikke hele Ukraina.

Schlichter: Åkerarealet i Ukraina er økt med 2,7 prosent.

Stalin: Jeg sikter til steppeområdet i Ukraina. Men i andre distrikter, f. eks. i Sibir, i Volga-området, i Kasakstan og i Basjkiria — distrikter som ikke har vært utsatt for ugunstige værforhold — der vokser kornarealet *systematisk*.

Hva er forklaringen på at kornarealet i noen distrikter vokser systematisk, mens det i andre av og til går tilbake? En kan jo faktisk ikke påstå at partiets politikk i Ukraina er en annen enn i de østlige og sentrale deler av Sovjetunionen. Slikt er jo meningsløst, kamerater. Det er klart at værforholdene her spiller en ikke uvesentlig rolle.

Det er riktig at kulakene innskrenker åkerarealene uavhengig av værforholdene. Det er kanskje så at det er partiets politikk, som går ut på å støtte de fattige og mellomstore bondemassene *mot* kulakene, som har «skylden» for dette? Men hva følger av det? Har vi kanskje noen gang forpliktet oss til å føre en politikk som kan tilfredsstille alle sosiale grupper på landsbygda, kulakene innbefattet? Og kan vi overhodet føre en politikk som ville tilfredsstille både utbytterne og de utbyttede, om vi i det hele tatt vil føre en marxistisk politikk? Er det noe merkelig i at kulakene delvis tar til å minke sitt åkerareal som et svar på vår leninske politikk som går ut på å redusere og overvinne de kapitalistiske elementer på landsbygda? Kan det da være annerledes?

Kan hende er denne politikken et mistak — men da må en si oss det rett ut. Er det ikke merkelig at folk som kaller seg marxister, i sin skrekk prøver å gi det ut som en innskrenking av åkerarealet *overhodet* når kulakene delvis minker sitt åkerareal, og glemmer at det foruten kulaker også fins fattige og mellomstore bønder som utvider åkerarealet, at det fins kollektivbruk og sovjetbruk der åkerarealet vokser i forsert tempo?

Til slutt enda en ting som er uriktig i Rykovs tale når det gjelder spørsmålet om åkerarealet. Rykov klaget her over at det arealet som de fattige og mellomstore bønder driver individuelt, holder på å minke her og der, nemlig i de traktene der kollektivbrukene er mest

utviklet. Dette er riktig. Men er det noen skade skjedd ved det? Hvordan kan det være annerledes? Når de fattige og mellomstore bøndene tar til å gi opp den individuelle driftsformen og går over til kollektiv drift, er det ikke da klart at når kollektivbrukene utvides og øker i tall, så må det føre til en viss minking av de fattige og mellomstore bønders individuelle areal? Hvordan vil dere ellers ha det?

Kollektivbrukene har nå over to millioner hektar jord. Ved slutten av femårsplanen vil kollektivbrukene ha over tjuefem millioner hektar. Hva er det kollektivenes areal kommer til å vokse på bekostning av? På bekostning av de fattige og mellomstore bønders individuelle areal. Hvordan vil dere egentlig ha det? Hvordan skulle en ellers lede de fattige og mellomstore bøndenes individuelle bruksform inn på veien til kollektiv drift? Er det kanskje ikke klart at den kollektive bruksform vil vokse på bekostning av det individuelle jordbruks areal i en hel rekke distrikter?

Det er merkelig at folk ikke vil forstå disse enkle tingene.

j) *Om korninnsamlingen.*

Om vanskene vi har med korninnsamlingen er det pratet mye tøv her. Men hovedmomentene i våre konjunkturbetonte vansker med kornet har en oversett.

Framfor alt har en glemt at vår avling av rug og hvete i år er 500–600 millioner pud mindre enn i fjor — jeg taler da om bruttoavlingen. Måtte ikke dette virke inn på korninnsamlingen? Naturligvis måtte det virke inn.

Kan hende er det sentralkomiteéns politikk som har skylden for dette? Nei, sentralkomiteéns politikk har ikke noe med dette å gjøre. Forklaringen er den alvorlige misvekst i steppeområdet i Ukraina (frost og tørke) og den delvise misvekst i Nord-Kaukas, Det sentrale svartejords-område og endelig i Nordvest-distriktet.

Det er i første rekke dette som gir forklaringen på at vi i fjor inntil 1. april i Ukraina hadde samlet inn 200 millioner pud korn (rug og hvete), men i år bare 26–27 millioner pud.

Det samme forklarer også at innsamlingen av hvete og rug i Det sentrale svartejords-område er sunket til nesten en åttedel og i Nord-Kaukas er den firedel. I de østlige distrikter er korninnsamlingen i år noen steder økt til nesten det dobbelte. Men det kunne ikke oppveie og har selvsagt heller ikke oppveidd kornunderskuddet vi hadde i Ukraina, Nord-Kaukas og Det sentrale svartejords-område.

En må ikke glemme at med normal høst gir Ukraina og Nord-Kaukas mer enn halvdelen, ofte til og med to tredeler av alt korn som blir innsamlet i Sovjetunionen.

Det er merkelig at Rykov har oversett dette.

Til slutt den annen omstendighet som danner hovedmomentet i de forbigående vanskene våre med korninnsamlingen. Jeg sikter her til motstanden fra kulakene og de velhavende elementer på landsbygda mot sovjetmaktens politikk ved korninnsamlingen. Rykov har forbigått denne omstendighet. Men å forbigå dette momentet betyr å forbigå hovedsaken når det gjelder korninnsamlingen. Hva vitner erfaringene fra korninnsamlingen i de to siste årene om? De vitner om at de velhavende lag på landsbygda, som rår over betydelige kornoverskudd og spiller den dominerende rolle på kornmarkedet, ikke frivillig vil ut med den nødvendige mengde korn til de prisene som er fastsatt av sovjetmakten. Til å forsyne byene og industristedene, Den røde armé og de distrikter som dyrker nytteplanter for industrien, trenger vi ca. 500 millioner pud korn om året. Omkring 300–350 millioner lykkes det oss å få inn «av seg selv». De 150 millioner som står til rest, må vi ta ved hjelp av organisert press på kulakene og de velhavende lag på landsbygda. Dette er det erfaringene fra korninnsamlingen i de to siste årene viser oss.

Hva er det som har foregått i disse to årene, hva ligger bakom disse forandringene, — hvorfor kunne vi tidligere greie oss med det kornet som kom inn av seg selv, mens det nå har vist seg ikke å strekke til? Det kommer av at kulakene og de velhavende elementer har vokst i løpet av disse årene. En rekke gode årsavlinger har ikke vært uten nytte for dem. De er styrket økonomisk, har samlet seg en nett liten kapital og kan nå manøvrere på markedet ved å holde tilbake kornoverskuddet i forventning om høye priser og flyte på de andre kulturvekstene som de dyrker.

Korn er ingen alminnelig vare. Kornet er ikke som bomullen, som ikke kan spises og ikke selges til alle og enhver. Til forskjell fra bomullen er kornet under våre nåværende forhold en vare som alle tar imot og som en må ha for å eksistere. Kulaken regner med dette, og han holder kornet tilbake og smitter alle som sitter med korn, med sitt eksempel. Kulaken vet at kornet er valutaenes valuta. Kulaken vet at kornoverskuddet ikke bare er et middel til å berike seg ved, men også et middel til å slavebinde de fattige bønder. Under de nåværende forhold hos oss er kornoverskuddet i hendene på kulaken et middel til å styrke kulakelementene økonomisk og politisk. Tar vi dette overskuddet fra kulakene, så letter vi derfor ikke bare kornforsyningen til byene og Den røde armé, men vi undergraver også kulakens middel til å styrke seg økonomisk og politisk.

Hva må en gjøre for å få hånd om dette kornoverskuddet? Først og fremst må en gjøre ende på den innstilling at korninnsamlingen vil «gå av seg selv» —, en skadelig og farlig innstilling. Korninnsamlingen må *organiseres*. Vi må mobilisere de fattige og mellomstore bondemasser mot kulakene og organisere massenes felles støtte til sovjetmaktens åtgjerder for forsterket korninnsamling. Betydnin-

gen av den metode for korninnsamlingen som brukes i Ural og Sibir, og ble gjennomført etter prinsippet om selvbeskatning, består nettopp i at den gjør det mulig å mobilisere de arbeidende lag på landsbygda mot kulakene for å øke korninnsamlingen. Erfaringene har vist at denne metoden gir positive resultater. Erfaringene har vist at vi oppnår disse positive resultatene i to retninger: for det første legger vi beslag på kornoverskuddet hos de velhavende lag på landsbygda og letter derigjennom landets forsyning; for det annet mobiliserer vi gjennom dette massene av de fattige og mellomstore bønder mot kulakene, opplyser dem politisk og organiserer vår mektige, millionsterke politiske armé på landsbygda av dem. Noen kamerater regner ikke med dette siste. Imidlertid er nettopp dette et av de viktigste, for ikke å si det aller viktigste resultat av den metode for korninnsamlingen som brukes i Ural og Sibir.

Det er riktig at denne metoden av og til kombineres med bruk av ekstraordinære åtgjerder mot kulakene, noe som framkaller komiske jammerrop fra Bukharin og Rykov. Men er det noen skade skjedd ved dette? Hvorfor kan en ikke av og til, under visse forutsetninger, sette i verk ekstraordinære tiltak mot vår klassefiende, mot kulakene? Hvorfor kan en arrestere hundrevis av spekulanter i byene og forvise dem til Turukhansk-distriktet, men fra kulakene, som forsøker å ta strupetak på sovjetmakten og slavebinde de fattige bønder, skal en ikke kunne ta kornoverskuddet ved hjelp av samfunnsmessig tvang, attpåtil for de samme prisene som de fattige og mellomstore bønder får av våre innsamlingsorganer når de leverer kornet sitt? Hvor står slikt skrevet? Har vårt parti noen gang uttalt seg *prinsipielt* imot å nytte ekstraordinære tiltak mot spekulanter og kulaker? Har vi ikke en lov mot spekulanter?

Rykov og Bukharin er tydeligvis *prinsipielt* imot all bruk av ekstraordinære åtgjerder mot kulakene. Men det er jo borgelig-liberal politikk og ikke marxistisk politikk. Dere må jo vite at Lenin etter at NEP var innført, til og med uttalte seg for å vende tilbake til politikken med fattigbondekomitéer — selvfølgelig under visse forutsetninger. Men hva innebærer delvis bruk av ekstraordinære åtgjerder mot kulakene? Det er jo ikke engang en dråpe i havet sammenliknet med politikken med fattigbondekomitéer.

Tilhengerne av Bukharingruppa håper å kunne overbevise klassefienden om at han frivillig må gi avkall på sine interesser og frivillig levere kornoverskuddet sitt til oss. De håper at kulaken, som har vokst seg sterkere, som spekulerer, som har mulighet til å holde seg skadesløs ved hjelp av andre kulturvekster og som gjemmer kornoverskuddet sitt — de håper at denne samme kulak vil gi oss kornoverskuddet sitt frivillig til våre innkjøpspriser. Er de gått fra forstanden? Er det ikke klart at de ikke skjønner mekanikken i klassekampen, at de ikke vet hva klasser er? Og vet de hvordan kulakene håner

våre funksjonærer og sovjetmakten på møter som blir holdt i landsbyene for å øke korninnsamlingen? Har de kjennskap til slike tilfelle som f. eks. det vi hadde i Kasakstan, der vår agitator i to timer prøvde å overtale kornpugerne til å levere kornet til landets forsyning. Da gikk en kulak fram med pipa i munnen og svarte ham: «Dans litt, kar, så skal du få et par pud korn av meg!»

Stemmer: Kjeltringpakk!

Stalin: Prøv bare å overbevise slike folk.

Ja, kamerater, klasse er klasse. Den sannheten kommer en ikke fra. Det gode ved metoden som brukes i Ural og Sibir er nettopp at den gjør det lettere å reise de fattige og mellomstore lag av bøndene mot kulakene, at den gjør det lettere å bryte motstanden fra kulakene og tvinger dem til å utlevere kornoverskuddet sitt til sovjetmaktens organer.

Det ordet som nå er høyeste mote i Bukharingruppa, er ordet «overdrivelser» under korninnsamlingen. Dette ordet er deres sesam, for det hjelper dem til å maskere sin egen linje. Når de vil maskere sin linje, sier de vanligvis: Vi er selvsagt ikke imot press på kulakene, men vi er imot de overdrivelser som gjøres på dette område, og som rammer de mellomstore bønder. Og så følger skrekkehistorier om disse overdrivelsene — de leser opp brev fra «bønder», leser opp panikkfylte brev fra kamerater, som f. eks. fra Markov, og så trekker de denne slutningen: Vi må oppheve politikken å presse på kulakene. Skulle en hørt maken: *fordi* det forekommer overdrivelser når vi gjennomfører en riktig politikk, så blir slutningen *at en må oppheve denne riktige politikken*. Dette er en vanlig framgangsmåte blant opportunistene: fordi det forekommer overdrivelser ved gjennomføringen av den riktige linjen, så skal en kassere denne linjen og erstatte den med en opportunistisk linje. Tilhengerne av Bukharingruppa fortier samtidig omhyggelig at det også fins et annet slag overdrivelser som er farligere og mer skadelig, nemlig overdrivelser som går ut på samrøre med kulakene, tilpasning til de velhavende lag på landsbygda, som går ut på å erstatte partiets revolusjonære linje med høyreavvikernes opportunistiske politikk.

Vi er selvfølgelig alle sammen imot slike overdrivelser. Vi er alle sammen imot at de slag som er rettet mot kulakene, rammer de mellomstore bønder. Dette er klart, og det kan ikke være gjenstand for tvil. Men vi er absolutt imot at en med skravl om overdrivelser — slik det så ivrig kolporteres av Bukharingruppa — vil kassere vårt partis revolusjonære politikk og erstatte den med Bukharins opportunistiske politikk. Nei, «den går ikke».

Nevn bare et eneste politisk skritt partiet har tatt som ikke har vært fulgt av overdrivelser av det ene eller andre slaget. Av dette følger at en må kjempe mot overdrivelsene. Men kan en *av den grunn* forkaste selve den linjen som er den eneste riktige linje? La

oss ta en sak som gjennomføringen av sjutimersdagen. Det kan ikke være tvil om at dette er et av de mest revolusjonære tiltak partiet har gjennomført i det siste. Hvem kjenner ikke til at dette i grunnen dypt revolusjonære skritt hos oss ofte følges av en hel rekke overdrivelser, av og til av de mest motbydelige overdrivelser? Betyr det at vi må avskaffe politikken å innføre sjutimersdagen? Innser tilhengerne av Bukharinopposisjonen hvilken sump de havner i når de trumfer med overdrivelsene i arbeidet med korninnsamlingen?

k) Om valutareservene og kornimporten.

Til slutt noen ord om kornimporten og valutareservene. Jeg har allerede sagt at Rykov og hans nærmeste venner flere ganger har stilt spørsmålet om import av korn fra utlandet. I begynnelsen talte Rykov om at det ville være nødvendig å importere omkring 80–100 millioner pud korn. Det utgjør bortimot 200 millioner rubler i valuta. Siden reiste han spørsmålet om å innføre 50 millioner pud, dvs. for 100 millioner rubler i valuta. Vi forkastet forslaget fordi vi mente det var bedre å øve trykk på kulaken og presse av ham de kornoverskudd han sitter inne med i betraktelig mengde, enn å bruke opp den valuta som er lagt til side for innførsel av utrustning til industrien vår.

Nå foretar Rykov en frontforandring. Nå forsikrer han at kapitalistene gir oss korn på kreditt, men det ser ikke ut til at vi vil ta den. Han sa at han hadde fått vite om noen telegrammer som viste at kapitalistene vil gi oss korn på kreditt. Herunder framstilte han saken som om det hos oss skulle finnes personer som enten av nykker eller av andre ubegripelige årsaker ikke vil ta korn på kreditt.

Alt dette er tøvprat, kamerater. Det ville være latterlig å tro at kapitalistene i vest plutselig har begynt å synes synd på oss og vil gi oss noen timillioner pud korn så godt som gratis eller på langfristig kreditt. Det er tøv, kamerater.

Hva er det da saken gjelder? Saken er at forskjellige kapitalistgrupper allerede et halvt års tid har drevet med å føle oss på tennene, med å sondere våre finansielle muligheter, vår betalingsvevne og vår stabilitet. De henvender seg til våre handelsrepresentanter i Paris, Tsjekkoslovakia, Amerika, Argentina og lover å selge korn til oss på særs kortsiktig kreditt, en tre eller høyst seks måneder. Hensikten med dette er ikke så mye å få solgt korn til oss på kreditt, men snarere å få rede på om vår stilling faktisk er vanskelig, om våre finansielle muligheter virkelig er på det nærmeste uttømt, hvor trygg vår stilling er fra finansielt synspunkt og om vi ikke kommer til å bite på den kroken de har kastet ut til oss.

I den kapitalistiske verden pågår akkurat nå en heftig strid som gjelder våre finansielle muligheter. Noen påstår at vi allerede er

på bankerottens rand og at en kan forutse sovjetmaktens fall i løpet av noen måneder, kanskje noen uker. Andre mener at dette er uriktig, at sovjetmakten sitter trygt, at den rår over finansielle muligheter og har nok korn.

På det nåværende tidspunkt består oppgaven i å vise tilbørlig fasthet og utholdenhet, ikke la seg lure av falske løfter om kornleveranser på kreditt og vise den kapitalistiske verden at vi kan klare oss uten kornimport. Dette er ikke bare min mening. Denne oppfatning deles av flertallet i det politiske byrå.

På dette grunnlag har vi besluttet å avslå forslagene fra forskjellige slags velgjørere, f. eks. Nansen, når det gjelder kornimport til Sovjetunionen på kreditt for opp til 1 million dollars.

Av samme grunn har vi svart og gitt avslag til alle den kapitalistiske verdens utsendte snushaner i Paris, Amerika og Tsjekkoslovakia som har tilbudt oss mindre mengder korn på kreditt.

Av samme grunn har vi besluttet å iakttå den størst mulige sparsomhet når det gjelder forbruket av korn og mest mulig organisert korninnsamling.

Vi sikter her mot to mål: på den ene side å greie oss uten kornimport og spare valutaen til innførsel av utrustning, på den andre siden å vise alle våre fiender at vi står på trygge føtter og at vi ikke tenker å kapitulere for løfter om almisser.

Var denne politikken riktig? Jeg tror at det var den eneste riktige politikk. Den var ikke riktig bare fordi vi her, innenfor vårt land, fant nye muligheter til å skaffe korn. Den var riktig også fordi vi — ved å greie oss uten import av korn og vise den kapitalistiske verdens snushaner døren — befestet vår internasjonale stilling, styrket vår betalingsevne og grundig gjendrev pratet om sovjetmaktens «forestående undergang».

Her om dagen hadde vi visse forberedende forhandlinger med representanter for tyske kapitalister. De lover oss kreditt på 500 millioner, og ved dette virker det som om de i virkeligheten anser det nødvendig å gi oss denne kreditt for å sikre seg sovjetbestillinger for sin industri.

For noen dager siden hadde vi besøk av en delegasjon engelske konservative, som også anser det nødvendig å konstatere sovjetmaktens stabilitet og det formålstjenlige i å bevilge oss kreditter for å sikre seg industribestillinger fra sovjetlandet.

Jeg tror ikke vi ville hatt disse nye muligheter til å oppnå kreditt, først fra tyskerne og siden også fra en gruppe engelske kapitalister, om vi ikke hadde vist den nødvendige fasthet som jeg tidligere talte om.

Følgelig er det her ikke spørsmål om at vi av rene nykker vegrer oss mot å ta imot fiktivt korn på en fiktiv langfristig kreditt. Her er det spørsmål om å lære å kjenne våre fiender, finne ut deres virkelige

ønsker og legge den utholdenhet for dagen som er nødvendig for å befestе vår internasjonale stilling.

Det var grunnen til at vi avsto fra import av korn, kamerater.

Som dere ser er spørsmålet om kornimporten slett ikke så enkelt som Rykov framstilte det her. Spørsmålet om kornimporten er spørsmålet om vår internasjonale stilling.

V

SPØRSMÅL I SAMBAND MED PARTIETS LEDELSE

Vi har såleis gransket alle hovedspørsmål som gjelder våre meningsdivergenser både på teoriens område og i samband med vårt partis politikk i forholdet til Den kommunistiske internasjonale og partiets indre politikk. Av det som er sagt, går det fram at Rykovs uttalelse om at det eksisterer en *enhetlig* partilinje ikke stemmer med virkeligheten. Av det som er sagt, går det fram at vi i virkeligheten har *to* linjer. Den ene linjen er partiets generallinje, vårt partis revolusjonære leninske linje. Den andre linjen er Bukharingruppas linje. Denne andre linjen er ennå ikke fullt utformet, dels fordi det i Bukharingruppas rekke rår en ubeskrivelig meningsforvirring, dels fordi denne andre linjen, som når det gjelder dens relative betydning innenfor partiet er svak, søker på ett eller annet vis å maske seg. Men denne linjen eksisterer like fullt, som dere ser, og den eksisterer som en fra partiet *avvikende* linje, en linje som *stiller seg i motsetning* til partiets generallinje i så godt som alle spørsmål i vår politikk. Denne andre linjen er *høyreavvikets* linje.

La oss nå gå over til spørsmålene i samband med partiledelsen.

a) *Om Bukharingruppas fraksjonsvesen.*

Bukharin sa at vi ikke har noen opposisjon innenfor partiet og at Bukharingruppa ikke utgjør en opposisjon. Det er ikke sant, kamerater. Av debattene på plenumsrådet har det vist seg helt konkret at vi i Bukharingruppa har å gjøre med en ny opposisjon. Gruppas opposisjonelle virksomhet består i at den prøver å revidere partilinjen, den prøver å forandre partilinjen og bearbeide jordbunnen for å få partilinjen erstattet med en annen linje, med opposisjonens linje, som ikke kan være noe annet enn høyreavvikets linje.

Bukharin sa at trioen ikke utgjør en opposisjonsgruppe. Det er en usannhet, kamerater. Bukharingruppa har alle elementer som kjennetegner en fraksjon. Der fins både en plattform og frak-

sjonell isolering, både demisjonspolitik og organisert kamp mot sentralkomiteén. Hva er det vel mer som skal til? Hvorfor skjule sannheten om at Bukharingruppa er en fraksjon, når dette faktum er selvinnsynende? Sentralkomiteéns og den sentrale kontrollkommissjons plenums møte er jo trådt sammen her nettopp for å uttale hele sannheten om våre meningsdivergenser. Og sannheten er at Bukharins gruppe er en fraksjonsgruppe. Og ikke en vanlig fraksjonsgruppe, men — jeg vil nesten si — den ubehageligste og lumpeneste av alle fraksjonsgrupper vi har hatt i partiet.

Dette går blant annet fram av den måten som den nå til sine fraksjonsformål søker å utnytte noe så ytterst bagatellmessig som urolighetene i Adsjaria. Hva er i virkeligheten dette såkalte «opprør» i Adsjaria sammenliknet med slike opprør som f. eks. Kronstadt-mytteriet? Etter min mening er det såkalte «opprøret» i Adsjaria ikke engang en dråpe i havet sammenliknet med dette opprøret. Forekom det tilfelle da trotskistene eller sinovjevfolkene søkte å utnytte det alvorlige opprøret i Kronstadt mot sentralkomiteén, mot partiet? Det må innrømmes at slike tilfelle ikke forekom, kamerater. Tvert om, — de opposisjonsgrupper som i tiden for dette alvorlige opprør fans innenfor partiet, hjalp partiet med å slå det ned og dristet seg ikke til å utnytte det mot partiet.

Men hvordan oppfører Bukharingruppa seg? Dere har alt hatt høve til å overbevise dere om at den på det småligste, utilbørligste vis legger vinn på å utnytte det mikroskopiske «opprøret» i Adsjaria mot partiet. Hva er dette annet enn den ytterste grad av fraksjonell forblindelse og fraksjonell utarting?

Man krever tydeligvis av oss at det ikke må forekomme tilfelle av uroligheter i våre perifere områder som grenser til kapitalistiske stater. Man krever tydeligvis av oss en politikk som burde tilfredsstille samtlige klasser i vårt samfunn, de rike så vel som de fattige, arbeiderne så vel som kapitalistene. Man krever tydeligvis av oss at det ikke burde finnes noen misnøyde elementer hos oss. Har de mistet forstanden, disse kamerater i Bukharingruppa?

Hvordan kan man kreve av oss, det proletariske diktators folk, som fører kamp mot den kapitalistiske verden både innenfor og utenfor vårt land — hvordan kan man kreve av oss at det ikke skal finnes misnøyde i landet og at det aldri skal forekomme uroligheter i en del perifere områder som grenser til stater som er fiendtlig innstilt mot oss? Hva er da den kapitalistiske innringingen til for, om ikke for at den internasjonale kapital skal oppby alle krefter for i våre grensedistrikter å organisere aksjoner mot sovjetmakten av misnøyde elementer i vårt land? Hvem andre enn overfladiske liberale kan komme med slike krav til oss? Er det ikke klart at fraksjonell lumpenhet av og til kan føre folk helt til liberal blindhet og innskrenkethet?

b) Om lojalitet og kollektiv ledelse.

Rykov forsikret her at Bukharin er en av de mest «ulastelige» og «lojale» partimedlemmer i sitt forhold til partiets sentralkomité.

Tillat meg å betvile dette. Vi kan ikke tro Rykov bare på hans ord. Vi krever kjensgjerninger. Og Rykov har ingen kjensgjerninger å komme med.

Ta f. eks. en slik kjensgjerning som Bukharins hemmelige forhandlinger med Kamenevs gruppe, som er forbundet med trotskistene, — forhandlinger om organisering av en fraksjonsblokk, om forandring av sentralkomitéens politikk, om endring av det politiske byrås sammensetning, om å utnytte krisen i korninnsamlingen til angrep på sentralkomitéen. En spør seg — hvor fins her Bukharins «lojalitet» og «ulastelighet» overfor sin sentralkomité?

Betyr ikke dette tvert om at et medlem av det politiske byrå har krenket *enhver* lojalitet mot sin sentralkomité, mot sitt parti? Om dette kalles lojalitet mot sentralkomitéen, hva skal en da betegne som forræderi mot sin sentralkomité?

Bukharin liker å tale om lojalitet, om ærlighet, men hvorfor prøver han ikke å iakttas seg selv og spørre seg om han ikke på det uhederligste vis krenker de elementære krav til lojalitet mot sin sentralkomité, når han driver hemmelige forhandlinger med trotskistene mot sin sentralkomité og på den måten sviker sin sentralkomité?

Bukharin talte her om at det mangler kollektiv ledelse i partiets sentralkomité og forsikret oss at kravet om kollektiv ledelse blir krenket av flertallet i sentralkomitéens politiske byrå.

Vårt plenumsmøte kan naturligvis tåle hva det skal være. Det kan tilmed tåle denne skamløse og hyklerske uttalelsen av Bukharin. Men man må virkelig ha mistet all skamfølelse for å være frekk nok til å opptre i denne ånd mot sentralkomitéen på plenumsmøtet.

Hvilken kollektiv ledelse kan det i virkeligheten være tale om her — når sentralkomitéens flertall, som har spent seg for statsvognen og ved å oppby alle sine krefter fører den framover, ber Bukharingruppa hjelpe til med dette krevende arbeidet, og Bukharingruppa så ikke bare nekter å støtte sin sentralkomité, men tvert om hindrer den på alle vis, stikker pinner i hjulene, truer med å forlate postene og inngår overenskomster med partiets fiender, med trotskistene mot vårt partis sentralkomité?

Hvem annen enn en hykler kan nekte at Bukharin, når han organiserer en blokk med trotskistene mot partiet og sviker sin sentralkomité, ikke ønsker og ikke kommer til å realisere noen kollektiv ledelse i vårt partis sentralkomité?

Hvem andre enn en blind kan unngå å se at når Bukharin likevel prater om kollektiv ledelse i sentralkomitéen med et anklagende hipp

til flertallet i sentralkomiteén, så gjør han det i den hensikt å mas-
kere sitt svikefulle standpunkt?

Det bør gjøres oppmerksom på at det ikke er første gangen Bukharin synder mot de elementære kravene til lojalitet og kollektiv ledelse i forholdet til partiets sentralkomité. I v rt partis historie fins det eksempler på hvordan Bukharin under Brestfredens periode, på Lenins tid, da han havnet blant mindretallet i spørsmålet om freden, løp til de venstre-sosialrevolusjonære, til v rt partis fiender, førte hemmelige forhandlinger med dem og søkte å danne en blokk med dem mot Lenin og sentralkomiteén. Hva han den gangen traff avtale med de venstre-sosialrevolusjonære om – det er dessverre ennå ukjent for oss. Men vi vet at de venstre-sosialrevolusjonære den gangen hadde til hensikt å arrestere Lenin og foreta et sovjetfiendtlig kup . . . Men det mest forbausende er at Bukharin samtidig som han løp til de venstre-sosialrevolusjonære og konspirerte med dem mot sentralkomiteén, da liksom nå fortsatte å br ke om nødvendigheten av kollektiv ledelse.

I v rt partis historie fins det dessuten eksempler på hvordan Bukharin på Lenins tid, da han hadde flertall for seg i Moskva-distriktets partibyr  og støttet seg på en gruppe «venstre»kommunister, oppfordret samtlige partimedlemmer til å gi uttrykk for mistillit til partiets sentralkomité, nekte å underordne seg den og reise spørsmålet om å spreng  v rt parti. Dette var i tiden for Brestfreden, etter at sentralkomiteén alt hadde fattet sitt vedtak om nødvendigheten av å gå med på fredsvilk rene som var foreslått i Brest.

Slik ser Bukharins lojalitet og kollektive ledelse ut.

Rykov talte her om nødvendigheten av å arbeide kollegialt. Under dette kom han med et hipp til det politiske byr s flertall og søkte å gjøre gjeldende at han og hans nærmeste venner er for å arbeide kollegialt, mens det politiske byr s flertall er imot kollegialt arbeid. Samtidig anførte ikke Rykov en eneste kjensgjerning som kunne bekrefte hans påstand.

Tillat meg å avsløre denne rykovske fabel ved å anføre noen kjensgjerninger, noen eksempler som viser hvordan Rykov driver kollegialt arbeid.

Første eksempel. Dere kjenner til historien om utførselen av gull til Amerika. Flere av dere tror kanskje at gullet ble utført til Amerika etter vedtak av Folkekommissærenes r d eller av sentralkomiteén, eller med sentralkomiteéns tillatelse, eller med sentralkomiteéns vitende. Men det stemmer ikke, kamerater. Sentralkomiteén og Folkekommissærenes r d har absolutt ingen ting med den saken å gjøre. Det fins et vedtak om at gull ikke må utføres uten sentralkomiteéns samtykke. Dette vedtaket ble imidlertid overtrådt. Hvem var det så som gå tillatelse til utførselen? Det viser seg at gullet ble utført med

tillatelse fra en av Rykovs stedfortredere, med Rykovs vitende og samtykke.

Er dette å arbeide kollegialt?

Annet eksempel. Spørsmålet gjelder forhandlingene med en av de private storbankene i Amerika, hvis eiendom ble nasjonalisert etter oktoberomveltningen og som så krevde erstatning for tapene. Sentralkomiteén fikk kjennskap til at en representant for vår statsbank førte forhandlinger med denne banken om vilkårene for skadeserstatningen.

Spørsmålet om private erstatningskrav er, som dere vet, et av de ytterst alvorlige spørsmål som har direkte samband med vår utenrikspolitikk. Det kan muligens se ut som om disse forhandlingene ble ført med samtykke av Folkekommissærenes råd eller sentralkomiteén. Men det er ikke tilfelle, kamerater. Sentralkomiteén og Folkekommissærenes råd har absolutt ingen ting med den saken å gjøre. Da sentralkomiteén etterpå fikk kjennskap til disse forhandlingene, besluttet den at de skulle avbrytes. Men spørsmålet er: hvem sanksjonerte disse forhandlingene? De viser seg at de ble sanksjonert av en av Rykovs stedfortredere med Rykovs vitende og samtykke.

Er dette kollegialt arbeid?

Tredje eksempel. Det dreier seg om leveransen av landbruksmaskiner til kulaker og mellomstore bønder. Saken er at det økonomiske råd ved Folkekommissærenes råd i RSFSR, der en av Rykovs stedfortredere i spørsmål som gjelder RSFSR er formann, fattet vedtak om å minske leveransen av landbruksmaskiner til de mellomstore bønder og øke maskinleveransen til de øvre lag på landsbygda, dvs. kulakene. Her skal dere få teksten til denne partifiendtlige og sovjetfiendtlige forordning fra RSFSR's økonomiske råd:

«I de Kasakstanske og Basjkiriske autonome sosialistiske sovjetrepublikker, i Sibir og Nedre-Volga, i Mellom-Volgaområdet og i Uralområdet skal det i vedkommende punkt anviste prosentall for avsetning av landbruksmaskiner og redskap *forhøyes* til 20 prosent for de øvre lag på landsbygda og *senkes* til 30 prosent for mellomlagene.»

Der ser dere: i en periode da partiet foretar en skjerpet offensiv mot kulakene og organiserer massene av de fattige og mellomstore bønder mot kulakene, fatter RSFSR's økonomiske råd vedtak om å *senke* normen for maskinleveransen til de mellomstore bønder og å *forhøye* den for leveransen til de øvre lag på landsbygda.

Og dette kalles leninsk, kommunistisk politikk!

Da sentralkomiteén etterpå fikk kjennskap til dette tilfelle, opphevet den det økonomiske rådets forordning. Men hvem sanksjonerte denne sovjetfiendtlige forordning? Den ble sanksjonert av en av Rykovs stedfortredere med Rykovs vitende og samtykke.

Er dette kollegialt arbeid?

Jeg syns det er nok med disse eksempler for å vise hvordan det kollegiale arbeidet settes i verk av Rykov og hans stedfortredere.

c) Om kampen mot høyreavviket.

Bukharin snakket her om «sivilhenrettelse» av de tre medlemmer av det politiske byrå, siden de etter hans ord var «tatt under behandling» av vårt partis organisasjoner. Han sa at partiet har latt tre medlemmer av det politiske byrå — nemlig Bukharin, Rykov og Tolski — bli ofre for en «sivilhenrettelse» fordi det har kritisert deres feil i pressen og på møter, mens disse medlemmene av det politiske byrå på sin side er blitt «tvunget» til å tie.

Dette er bare snikksnakk, kamerater. Det er falske ord av en liberaliserende kommunist som forsøker å desorganisere partiet i dets kamp mot høyreavviket.

Bukharin vil ha det til at når han og vennene hans sitter fastsurret i høyreopportunistiske feil, så har partiet ingen rett til å avsløre disse feilene, så må partiet innstille kampen mot høyreavviket og vente til det øyeblikk da det behager Bukharin og vennene hans å ta avstand fra sine feil.

Krever ikke Bukharin for mye av oss? Tror han kanskje at partiet er til for ham og ikke han for partiet? Men hvem tvinger ham til å holde seg i ro når hele partiet er mobilisert mot høyreavviket og kjemper beslutsomt mot vanskene? Hvorfor skulle ikke Bukharin og de nærmeste vennene hans opptre nå og føre en beslutsom kamp mot høyreavviket og forsoningsvennligheten? Er det noen som kan tvile på at partiet ville hilse Bukharin og hans nærmeste venner velkommen om de besluttet seg til å ta dette skrittet, som jo slett ikke skulle være vanskelig? Hvorfor beslutter de seg ikke til å ta dette skrittet når det likevel til sjuende og sist er deres plikt? Det er vel ikke fordi de setter sin gruppes interesser høyere enn det som tjener partiet og dets generallinje? Hvem er det da som har skylden for at Bukharin, Rykov og Tolski ikke er med i kampen mot høyreavviket? Er det ikke klart at det tomme snakket om at de tre medlemmer av det politiske byrå er blitt «sivilhenrettet», er et dårlig maskert forsøk fra de tre medlemmene av det politiske byrå på å tvinge partiet til taushet og til å innstille kampen mot høyreavviket?

Kampen mot høyreavviket må ikke betraktes som en underordnet oppgave for partiet vårt. Kampen mot høyreavviket er en av de avgjørende oppgaver partiet vårt har. Hvis vi blant våre egne, i vårt eget parti, i proletarietets politiske stab, som leder bevegelsen og fører proletarietet framover, — hvis vi i selve denne staben tillater høyreavvikerne å eksistere fritt og funksjonere fritt, høyreavvikerne som søker å demobilisere partiet, spre oppløsning i arbeiderklassen og tilpasse vår politikk til «sovjet»borgerskapets smak og såleis melde

pass overfor vanskene i vår oppbygging, — hvis vi tillater alt dette, hva vil det bety? Vil det ikke bety at vi bremser revolusjonen, bringer oppløsning inn i vår sosialistiske oppbygging, flykter for vanskene og utleverer posisjonene til de kapitalistiske elementer? Forstår ikke Bukharingruppa at å gi opp kampen mot høyreavviket er det samme som å *forråde* arbeiderkassen, å *forråde* revolusjonen?

Forstår ikke Bukharingruppa at hvis vi ikke overvinner høyreavviket og forsoningsvennligheten, er det umulig å overvinne vanskene vi står overfor, og at hvis vi ikke overvinner disse vanskene, er det umulig å nå avgjørende resultater i den sosialistiske oppbyggingen?

Hvilken verdi har etter alt dette de ynkelige ord om «sivilhenrettelsen» av de tre medlemmer av det politiske byrå?

Nei, kamerater — bukharinfolkene kan ikke skremme partiet med liberalt snakk om «sivilhenrettelse». Partiet krever av dem at de fører en besluttosom kamp mot høyreavviket og forsoningsvennligheten side om side med alle medlemmer av vårt partis sentralkomité. Det krever dette av Bukharingruppa for å lette mobiliseringen av arbeiderklassen, for å organisere sosialismens offensiv over hele fronten, bryte motstanden fra klassefienden og sikre at vanskene i vår oppbygging blir overvunnet.

Enten oppfyller bukharinfolkene dette kravet fra partiet, og da vil partiet hilse dem med glede. Eller de gjør det ikke, men da har de seg selv å laste for følgene.

VI

SLUTNINGER

Jeg går over til slutningene.

Jeg legger fram følgende forslag:

1. Først og fremst bør Bukharingruppas standpunkter fordømmes. Det er nødvendig å fordømme denne gruppes standpunkter som er lagt fram i dens erklæringer og i uttalelser fra dens representanter, og å slå fast at disse standpunkter er uforenlige med partiets linje og at de faller helt sammen med høyreavvikets plattform.
2. Bukharins hemmelige forhandlinger med Kamenevs gruppe bør fordømmes som det mest markante uttrykk for Bukharingruppas illojalitet og fraksjonsvesen.
3. Politikken å forlate postene, som praktiseres av Bukharin og Tomski, bør fordømmes som en grov krenking av partidisciplinens elementære krav.

4. Bukharin og Tomski bør avsettes fra de postene de har og gis et varsko om at sentralkomiteén vil bli nødt til å utelukke dem fra det politiske byrå ved det minste forsøk fra deres side på å sette seg ut over sentralkomiteéns vedtak.
5. Det bør tas åtgjerder som går ut på at enkeltmedlemmer og suppleanter i det politiske byrå i sine uttalelser på møter ikke tillater seg noen som helst avvik fra partilinjén, fra vedtakene av sentralkomiteén og dens organer.
6. Det bør tas åtgjerder for at partiets linje og vedtakene av dets ledende organer helt og fullt gjennomføres i pressen, både i parti- og sovjetpressen, i aviser og i tidsskrifter.
7. Det bør tas spesielle åtgjerder, helt til utelukkelse av sentralkomiteén og av partiet, mot dem som søker å overtre regelen om taushet når det gjelder partiets, dets sentralkomités og det politiske byrås vedtak.
8. Den resolusjon i indre partispørsmål som vedtas av sentralkomiteéns og den sentrale kontrollkommisjons fellesplenum, bør sendes til samtlige lokale partiorganisasjoner og deltakerne på den 16. partikonferanse, men foreløpig ikke offentliggjøres i pressen.

Dette er etter min mening utveien av den situasjon som er oppstått.

Noen kamerater insisterer på at Bukharin og Tomski straks bør utelukkes av sentralkomiteéns politiske byrå. Jeg er ikke enig med disse kamerater. Jeg mener at vi på det nåværende tidspunkt kan komme på rett kjøl uten en slik ytterliggående åtgjerd.

ÅRET MED DET STORE OMSVING

Til tolvårsdagen for Oktoberrevolusjonen

Året som er gått, var året med det store omsving på alle fronter av den sosialistiske oppbyggingen. Dette omsvinget har gått og går framleis for seg i form av en energisk offensiv fra sosialismen mot de kapitalistiske elementer i by og på land. Det karakteristiske særdrag ved denne offensiven er at den allerede har gitt oss en rekke avgjørende *framganger* på de viktigste avsnittene av den sosialistiske omleggingen (rekonstrueringen) av vår folkehusholdning.

Av dette følger at partiet har maktet å utnytte tilbaketog på de første stadier av NEP på en hensiktsmessig måte, for deretter, på de neste stadiene av den, å organisere *omsvinget* og innlede en *framgangsrik offensiv* mot de kapitalistiske elementer.

Da vi innførte NEP, sa Lenin:

«Vi trekker oss nå tilbake, vi foretar på sett og vis et tilbaketog, men vi gjør det for først å trekke oss tilbake og siden ta tilløp og gjøre et desto kraftigere sprang framover. Ene og alene under denne forutsetning slo vi inn på tilbaketog ved å gjennomføre vår nye økonomiske politikk... for etter tilbaketog å foreta en desto mer energisk framrykking.» («Tale på plenums møte i Moskva sovjet», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXVII, s. 361–62, russisk utg.)

Resultatene av året som er gått vitner uten tvil om at partiet i arbeidet sitt gjennomfører denne avgjørende anvisning fra Lenin med framgang.

*

Ser en på resultatene av året som gikk når det gjelder den økonomiske oppbyggingen, som har avgjørende betydning for oss, så kunne vi sammenfatte *framgangene* i offensiven vår på denne fronten, *vinningene* våre i året som gikk, i tre hovedgrupper.

I

ARBEIDSPRODUKTIVITETEN

Det er ikke tvil om at en av de viktigste kjensgjerninger — for ikke å si den aller viktigste — i oppbyggingen vår i det siste året er at det har lyktes oss å oppnå et *avgjort omsving* når det gjelder arbeidsproduktiviteten. Dette omsvinget ga seg uttrykk i at million-

massene av arbeiderklassen utfoldet *skapende initiativ* og et mektig *arbeidsoppsving* på den sosialistiske oppbyggingens front. Dette er vår første og viktigste *vinning* i året som gikk.

Massenes skapende initiativ og oppsvinget som skjedde i arbeidet de utførte, ble stimulert i tre hovedretninger: a) i kampen mot byråkratismen, som hemmer massenes arbeidsinitiativ og arbeidsaktivitet — ved hjelp av selvkritikken; b) i kampen mot dem som skoster arbeidet og som bryter den proletariske arbeidsdisiplin — ved hjelp av den sosialistiske kappestrid; og endelig c) i kampen mot slendrian og treghet i produksjonen — ved at vi organiserte den uavbrutte arbeidsuke.¹⁾ Resultatet er en mektig vinning på arbeidsfronten, og den har gitt seg uttrykk i arbeidsentusiasme og kappelyst blant millionmassene av arbeiderklassen over alt i vårt vidstrakte land. Betydningen av denne vinningen er i sannhet uvurderlig, for bare oppsvinget og begeistringen i millionmassenes arbeid kan trygge den fortsatte vekst i arbeidsproduktiviteten som må til om en skal kunne tenke seg at sosialismen til slutt vinner seier over kapitalismen.

«Arbeidsproduktiviteten,» sier Lenin, «er i siste instans det viktigste, det avgjørende for det nye samfunnssystemets seier. Kapitalismen skapte en arbeidsproduktivitet som var ukjent under livegenskapet. Kapitalismen kan bli overvunnet for godt og vil bli overvunnet for godt ved at sosialismen skaper en ny og mye høyere arbeidsproduktivitet.» («Et stort tiltak», *Lenin: «Marx-Engels-Marxisme»*, s. 308, norsk utg.)

Med utgangspunkt i dette mener Lenin at:

«Vi må la oss gjennomsyre av den arbeidsentusiasme, den arbeidsvilje og den iherdighet som det nå avhenger av om vi fortest mulig skal redde arbeiderne og bøndene, om vi skal redde folkehusholdningen.» («Tale på treårsdagen for Oktoberrevolusjonen», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXV, s. 477, russisk utg.)

Det er oppgaven Lenin har stilt for partiet.

Året som er gått, har vist at partiet løser denne oppgaven med framgang og at det energisk overvinner alle vansker som står i veien. Slik ligger det an med partiets første store vinning i året som gikk.

II

OPPBYGGINGEN AV INDUSTRIEN

Partiets annen vinning er uløselig knyttet sammen med den første vinningen. Den andre vinningen partiet har nådd, er at vi i

¹⁾ Den uavbrutte arbeidsuke — er en ordning av arbeidstiden slik at bedriftene og institusjonene arbeider hver dag, og at arbeiderne og funksjonærene i tur og orden får fridag hver sjettede dag. *O. a.*

året som gikk stort sett har løst *akkumulasjonsproblemet* for de store nytutvidelsene i tungindustrien med framgang, at vi har slått inn på et *forsert tempo* i utviklingen av produksjonen av produksjonsmidler og skapt forutsetningene for å forvandle landet vårt til et *metall-*land. Det er vår annen og viktige *vinning* i året som gikk.

Lettindustriens problem byr ingen særlige vansker. Dette problemet har vi løst allerede for noen år siden. Vanskeligere og viktigere er problemet med tungindustrien. *Vanskeligere*, fordi det krever kjempemessige investeringer, og heller ikke kan vi komme fra det uten kolossale, langsiktige lån — det viser historien i de land som ligger etter i industriell henseende. *Viktigere*, fordi vi ikke kan bygge opp noen slags industri, ikke kan gjennomføre noen industrialisering hvis vi ikke utvikler tungindustrien. Da vi imidlertid ikke har disponert og heller ikke disponerer hverken langfristige lån eller noenlunde langfristige kreditter, er det mer enn åpenbart at problemet stiller seg for oss med all skarphet. Det er nettopp dette kapitalistene i alle land går ut fra når de nekter oss lån og kreditter, i den tro at vi med egen kraft ikke er i stand til å greie akkumulasjonsproblemet, at vi vil knekke nakken på spørsmålet om å rekonstruere tungindustrien og blir nødt til å komme krypende på knærne til dem og bli deres gjeldsslaver.

Men hva forteller resultatene av året som gikk når det gjelder dette? Betydningen av resultatene av året som gikk, er at de fullstendig kullkaster beregningene til de herrer kapitalister. Året som gikk viste at vi ikke er blitt kapitalistenes gjeldsslaver, trass i den åpne og tilslørte finansblokade av Sovjetunionen; at vi med egne krefter og med godt resultat har løst akkumulasjonsproblemet og lagt grunnlaget for tungindustrien. Nå kan ikke engang innbitte fiender av arbeiderklassen benekte dette. Forholdet er faktisk slik: Mens investeringene i storindustrien i fjor var over 1600 millioner rubler — og av dem gikk om lag 1300 til tungindustrien — så beløper investeringene i storindustrien seg i år til 3400 millioner rubler, og av dem går 2500 millioner til tungindustrien. Mens den samlede produksjon i storindustrien i fjor steg med 23 prosent og i tungindustrien med 30 prosent, kommer den samlede produksjon i storindustrien i år til å vokse med 32 prosent og i tungindustrien med 46 prosent. Viser ikke dette klart at akkumulasjonsproblemet i samband med oppbyggingen av tungindustrien ikke lenger byr på uovervinnelige vansker for oss? Hvordan kan noen tvile på at vi går fram i stadig økende tempo når det gjelder å utvikle tungindustrien, at vi overtrumfer det gamle tempoet og legger vår «nedarvede» tilbaketilleggenhet bak oss?

Kan noen etter alt dette som er sagt, undre seg over at vi i året som gikk overoppfylte forhåndskalkylene for femårsplanen, og at *optimalvarianten* for femårsplanen, som borgerskapets penneknekter holdt for å være «uoppnåelig fantasteri» og våre høyreopportunist

(Bukharingruppa) skalv i buksene for, i virkeligheten har forvandlet seg til *minimal*varianten for femårsplanen?

«Redningen for Russland», sier Lenin, «er ikke bare en god høst i jordbruket — dette er ikke nok — og heller ikke bare en god stilling for lettindustrien som leverer forbruksgoder til bøndene — det er heller ikke nok. Vi må også ha en tungindustri... Kommer vi ikke i land med tungindustrien, greier vi ikke å gjenreise den, kan vi ikke bygge noen slags industri, og har vi ikke den, vil vi overhodet gå til grunne som selvstendig land... Tungindustrien trenger statssubsidier. Greier vi ikke å skaffe dem, så går vi under som sivilisert — for ikke å tale om som sosialistisk — stat.» («Tale på Kominterns 4. kongress», *Lenin*: Samlede verker, bd. XXVII, s. 349, russisk utg.)

Så skarpt formulerer Lenin akkumulasjonsproblemet og partiets oppgave med å bygge opp tungindustrien.

Året som gikk viste at partiet mestrer denne oppgaven med framgang og energisk overvinner alle vanskene på denne veien.

Dette vil naturligvis ikke si at industrien ikke lenger vil møte flere alvorlige vansker. Oppgaven å reise en tungindustri støter ikke bare på akkumulasjonsproblemet. Den støter også på kaderproblemet — problemet a) å *trekke inn* titusener av sovjetetro teknikere og spesialister i den sosialistiske oppbyggingen og b) å *utdanne* nye røde teknikere og røde spesialister fra arbeiderklassens rekker. Mens akkumulasjonsproblemet i hovedsaken kan betraktes som løst, venter kaderproblemet ennå på å bli det. Og kaderproblemet er nå, da det dreier seg om den tekniske rekonstruering av industrien, det avgjørende problemet for den sosialistiske oppbyggingen.

«Det som vi framfor alt mangler», sier Lenin, «er kultur, kunsten å forvalte... Økonomisk og politisk gir den nye økonomiske politikk oss fullt ut mulighet til å reise fundamentet for en sosialistisk økonomi. Det kommer «bare» an på kulturkreftene i proletariatet og dets avantgarde.» («Brev til V. M. Molotov», 23. mars 1922, *Lenin*: Samlede verker, bd. XXVII, s. 207, russisk utg.)

Det er åpenbart at det her først og fremst er tale om «kulturkreftene», problemet om å skape kadrene til den økonomiske oppbygging i sin alminnelighet og til oppbyggingen og forvaltningen av industrien i særdeleshett.

Men av dette følger at problemet med å reise en tungindustri ikke kan betraktes som fullt ut løst så lenge spørsmålet om kadrene ikke er løst — trass i at vi har nådd betydelig framgang når det gjelder akkumulasjonen, som er av vesentlig betydning for tungindustrien.

Av dette følger igjen at det er partiets oppgave å ta fatt på kaderproblemet med fast hånd og innta denne festningen for enhver pris.

Slik ligger det an når det gjelder partiets annen vinning i året som gikk.

III

OPPBYGGINGEN AV JORDBRUKET

Til slutt om den tredje vinningen partiet har nådd i året som gikk, en vinning som er knyttet organisk sammen med de to første. Det dreier seg her om det *radikale omsvinget* i utviklingen av jordbruket — fra de små og tilbakeleggende *individuelle* brukene til framskreden *kollektiv* drift i storbruk, utvikling fram til at jorda dyrkes i fellesskap, til maskin- og traktorstasjoner, til arteler og kollektivbruk som grunner seg på den nye teknikk, og endelig til kjempe-messige sovjetbruk, som er utrustet med hundrevis traktorer og kombainere. Partiets vinning består her i at det har lyktes oss å få styrtyngden av bøndene i en hel rekke distrikter *bort fra* den gamle, *kapitalistiske* utviklingsveien, som bare en liten hop bygdekakser, kapitalister, vinner på, mens det overveldende flertall av bøndene tvinges til et liv i armod — og lede dem over på den nye, den *sosialistiske* utviklingsveien, den veien som fordriver bygdekaksene, kapitalistene og nyutruister de mellomstore og fattige bønder, gir dem ny redskap, traktorer og landbruksmaskiner, slik at det blir mulig for dem å komme seg ut av elendigheten og kulakåket og ut på den brede veien med kooperativ, kollektiv drift av jorda. Det partiet har vunnet, er at det har lyktes oss å organisere dette *avgjørende omsvinget* innenfor bøndenes egne rekker og få de brede massene av fattige og mellomstore bønder med på det, trass i de umåtelige vanskene, trass i den innbitte motstanden fra alle mørkemaktene — fra kulakene og popene til spissborgerne og høyreopportunistene.

Her er noen tall. I 1928 var det tilsådde areal på sovjetbrukene 1 425 000 hektar, og produksjonen av varekorn var over 6 millioner dobbeltcentner (over 36 millioner pud). Det tilsådde areal på kollektivbrukene utgjorde 1 390 000 hektar, og produksjonen av varekorn var ca. 3,5 millioner dobbeltcentner (over 20 millioner pud).

I 1929 utgjorde det tilsådde areal på sovjetbrukene 1 816 000 hektar, og produksjonen av varekorn var ca. 8 millioner dobbeltcentner (omtrent 47 millioner pud). Det tilsådde areal på kollektivbrukene utgjorde 4 262 000 hektar, og produksjonen av varekorn var ca. 13 millioner dobbeltcentner (omtrent 78 millioner pud).

I året som kommer, i 1930, vil det tilsådde areal på sovjetbrukene etter kontrolltallene komme opp i 3 280 000 hektar, og produksjonen av varekorn 18 millioner dobbeltcentner (omtrent 110 millioner pud). Det tilsådde areal på kollektivbrukene kommer til å utgjøre 15 000 000 hektar, og produksjonen av varekorn ca. 49 millioner dobbeltcentner (omtrent 300 millioner pud).

Med andre ord vil produksjonen av varekorn på sovjet- og kollektivbrukene i året som kommer, i 1930, komme opp i mer enn 400 millioner pud, dvs. over 50 prosent av kornproduksjonen som går til

salg i *hele* jordbruket *tatt under ett* (utenom det som blir omsatt på landsbygda).

En må anerkjenne at et slikt stormende tempo kjenner *ikke engang* vår sosialiserte storindustri, hvis utviklingstempo i det hele er meget høyt.

Er det da ikke klart at vår unge sosialiserte stordrift i jordbruket (kollektiv- og sovjetbrukene) har en stor framtid for seg, at den vil komme til å oppvise rene undrer i sin utvikling?

Denne makeløse framgang med oppbyggingen av kollektivbrukene har en hel rekke årsaker, og av dem må en i det minste framheve følgende:

Det som *framfor alt* forklarer framgangen, er at partiet har ført en leninsk politikk når det gjelder å oppdra massene, og at det skritt for skritt har ledet bondemassene over til kollektivbrukene ved at det skapte og støttet opp under den kooperative bevegelsen. Videre forklares den ved at partiet har ført en resultatrik kamp både mot dem som søkte å løpe forut for bevegelsen og som ville bestemme utviklingen av kollektivbrukene gjennom dekreter («venstre» frasemakerne), og også mot dem som prøvde å dra partiet tilbake og ville dilte i halen på bevegelsen (høyre-meheene). Hadde ikke partiet ført en slik politikk, ville det ikke kunnet gjøre kollektivbruk-bevegelsen til en virkelig massebevegelse blant bøndene selv.

«Da proletariatet i Petrograd og soldatene i Petrogradgarnisonen tok makten,» sier Lenin, «visste de utmerket godt at en vil støte på store vansker under oppbyggingen på landsbygda, at en her må ta ett skritt om gangen, at det ville være topmålet av dumhet å prøve å innføre fellesdyrking av jorda ved dekreter, ved lovbud, at bare et forsvinnende lite tall av politisk bevisste bønder kunne gått med på det, men at det overveiende flertall av bøndene ikke stilte seg denne oppgaven. Og derfor innskrenket vi oss til det som var absolutt nødvendig av omsyn til revolusjonens utvikling: ikke under noen omstendighet å løpe forut for utviklingen i massene, men vente til frammarsjen vokser ut av massenes egen erfaring, av deres egen kamp.» («Tale på årsdagen for revolusjonen», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXIII, s. 252, russisk utg.)

Når partiet vant en veldig seier på denne fronten, i oppbyggingen av kollektivbrukene, så er grunnen den at det på det *nøyeste* fulgte dette taktiske direktiv fra Lenin.

Denne makeløse framgangen i oppbyggingen av jordbruket forklares *for det annet* ved at sovjetmakten riktig regnet med bøndenes voksende behov for ny redskap, for en ny teknikk, at det riktig vurderte hele utsiktsløsheten i bøndenes stilling under de gamle driftsformene i jordbruket, at partiet regnet med alle disse forhold og i rett tid organiserte hjelp til bøndene ved å stille til disposisjon utlånsstasjoner, traktorkolonner, maskin- og traktorstasjoner, ved å organi-

sere fellesdrift av jorda, ved å skape og gi støtte til kollektivbrukene, og endelig ved at det ble gitt all mulig støtte til bondebrukene fra sovjetbrukenes side. I menneskehetens historie er det for første gang oppstått en makt, sovjetmakten — som i praksis viste at den er rede til og har evnen til å yte systematisk og varig hjelp til de arbeidende masser av bøndene på *produksjonens* område. Er det ikke klart at de arbeidende masser av bøndene, som fra gammelt av har vært plaget av mangel på arbeidsredskaper, måtte gripe begjærlig etter denne hjelpen og slå inn på kollektivbrukbevegelsens vei? Og kan en undre seg over at arbeidernes gamle parole: «Blikket vendt mot landsbygda» nå etter all sannsynlighet vil bli supplert med en ny parole for kollektivbøndene: «Blikket vendt mot byen»?

Denne makeløse framgangen når det gjelder oppbyggingen av kollektivbruk forklares *endelig* ved at de framskredne arbeidere i landet vårt har tatt hånd om denne saken. Jeg sikter til arbeiderbrigadene som er spredt i massevis rundt i de viktigste distriktene i landet. Vi må erkjenne at av alle nåværende og framtidige propagandister for kollektivbrukbevegelsen som vi har og som det er mulig å reise på bena, er arbeiderpropagandistene de beste til å propagandere blant bondemassene. Er det noe underlig i at det har lyktes arbeiderne å overbevise bøndene om at den kollektive stordriften har fordeler framfor det individuelle småbruket, især da jo de kollektiv- og sovjetbrukene vi alt har, gir anskuelige eksempler på disse fortrinnene?

Dette er grunnlaget for våre vinninger når det gjelder oppbyggingen av kollektivbrukene, en framgang som etter min mening er den viktigste og avgjørende av alle vinninger i de siste årene.

De innvendingene som «vitenskapen» kom med mot at det ville være mulig og hensiktsmessig å organisere store kornfabrikker fra 40 000 til 50 000 hektar, er ramlet sammen og knust til støv. Praksis har gjendrevet innvendingene fra «vitenskapen» og nok en gang vist at det ikke bare er det praktiske liv som må lære hos «vitenskapen», men at det heller ikke ville skade «vitenskapen» om den lærte av det praktiske liv. I de kapitalistiske landene kan ikke slike kjempemessige kornfabrikker vinne fast fot. Men vårt land er ikke et kapitalistisk land. Denne «bagatellmessige» forskjell må en ikke glemme. På den andre siden, hos kapitalistene, er det umulig å organisere en stor kornfabrikk uten å kjøpe opp en hel rekke jordeiendommer eller betale absolutt grunnrente, noe som nødvendigvis vil tynge produksjonen med kolossale utlegg, fordi det er privateiendomsrett til jord. Hos oss derimot fins det hverken noen absolutt grunnrente eller kjøp og salg av jord, noe som nødvendigvis må skape gunstige vilkår for kornbruk i stor skala, for hos oss eksisterer det ikke privateiendomsrett til jord. På den andre siden, hos kapitalistene, er målet for det store kornbruket å oppnå et maksimum av profitt eller i hvert fall en profitt som svarer til den såkalte gjennomsnittsprofitraten, for ellers

er kapitalen overhodet ikke interessert i å befatte seg med å organisere kornbruket. Hos oss derimot trenger de store kornbrukene, som samtidig er statsbruk, hverken et maksimum av profitt eller noen gjennomsnittsprofittrate for å kunne utvikle seg, men de kan nøye seg med en minimumsprofitt og av og til klare seg uten noen profitt i det hele tatt, noe som igjen skaper gunstige vilkår for utviklingen av store kornbruk. Endelig fins det under kapitalismen hverken særskilte kredittlettelser eller særlettelser når det gjelder skattene, men under sovjetsystemet, som er innstilt på å støtte den sosialistiske sektor, fins det slike særlettelser og vil det komme til å finnes slike. Alt dette har den ærede «vitenskap» glemt.

Det som høyreopportunistene (Bukharingruppa) hevdet, nemlig at a) bøndene ikke ville tre inn i kollektivbrukene, at b) et forsert tempo i utviklingen av kollektivbrukene bare kunne framkalle misnøye i massemålestokk blant bøndene og føre til at de ble revet bort fra arbeiderklassen, at c) *ikke* kollektivbrukene, *men* kooperasjonen er «kongeveien» for den sosialistiske utvikling på landsbygda, at d) utviklingen av kollektivbrukene og offensiven mot de kapitalistiske elementer på landsbygda kunne føre til at landet ble uten korn — alle disse innvendingene er brutt sammen og gått opp i røyk. Som det gamle borgerlig-liberale skrammel det er, har alt dette brutt sammen og gått opp i røyk.

For det første har bøndene trådt inn i kollektivbrukene, og det hele landsbyer av dem, hele landdistrikter og rajonger.

For det annet svekker ikke den masseomfattende kollektivbruk-bevegelsen sammenslutningen mellom arbeiderne og bøndene, men styrker den, fordi den skaper en ny basis for den, en produksjonsbasis. Nå kan til og med blinde se at om det framleis er slik at det fins noen alvorlig misnøye blant stortyngden av bøndene, så skyldes den ikke sovjetmaktens kollektivbruks-politikk, men at sovjetmakten ikke greier å holde tritt når det gjelder å forsyne bøndene med maskiner og traktorer og når det gjelder veksten i kollektivbruk-bevegelsen.

For det tredje er striden omkring hva som er «kongeveien» for den sosialistiske utvikling på landsbygda en skolastisk tvist, som er verdig unge småborgerlige liberale av typen Eichenwald og Slepkov. Ett er klart: så lenge vi ikke hadde en masseomfattende kollektivbruk-bevegelse, da var «kongeveien» for den sosialistiske utvikling på landsbygda den som gikk over de lavere former for kooperasjonen, nemlig innkjøps- og avsetningslagene, men fra det øyeblikk da den høyere form for kooperasjonen, kollektivbruk-formen, kom inn i bildet, så er den blitt «kongeveien» for utviklingen. For å si det uten gåseøyne: kongeveien for den sosialistiske utvikling på landsbygda er Lenins kooperasjons-plan, som omfatter alle former for landbrukskooperasjon, fra de lavere (innkjøp og avsetning) til de høyere (produksjon i kollektivbruk). Å stille kollektivbrukene opp i

motsetning til kooperasjonen er å drive gjøn med leninismen og dokumentere sin egen uvitenhet.

For det fjerde kan nå til og med blinde se at uten offensiven mot de kapitalistiske elementer på landsbygda, hvis det ikke hadde vært for utviklingen av kollektiv- og sovjetbruk-bevegelsen, hadde vi i dag hverken hatt den avgjørende framgangen med korninnsamlingen som vi kan notere at vi har nådd fram til det siste året, eller de mangfoldige millioner pud kornreserver som alt er samlet på statens hender og som ikke kan røres. Ja, ikke nok med det — en kan også med visshet si at vi takket være veksten i kollektiv- og sovjetbruk-bevegelsen holder på å berge oss ut av kornkrisen eller allerede har berget oss ut av den for godt. Og når nå kollektiv- og sovjetbrukene utvikler seg videre med økt tempo, så er det ingen grunn til å tvile på at landet vårt, la oss si om tre år, vil bli et av de kornrikeste land i verden, for ikke å si det kornrikeste.

Hva er det nye i den nåværende kollektivbruk-bevegelse? Det nye og avgjørende i den nåværende kollektivbruk-bevegelse er at bøndene går inn i kollektivbrukene — ikke i enkelte grupper, slik som tilfellet var tidligere, men i hele bygder, herreder, distrikter, til og med kretser. Men hva betyr det? Det betyr at *den mellomstore bonde er gått inn i kollektivbruket*. Det er grunnlaget for det avgjørende gjennombruddet i utviklingen av landbruket, det som utgjør den viktigste vinning for sovjetmakten i året som gikk.

Trotskismens mensjevikiske «oppfatning», som sier at arbeiderklassen ikke makter å føre stortyngden av bøndene med seg i oppbyggingen av sosialismen, ramler sammen og går i knas. Nå kan til og med blinde se at den mellomstore bonde har vendt seg til kollektivbrukene. Nå er det klart for alle at femårsplanen for industrien og jordbruket er en plan for å bygge opp det sosialistiske samfunn, og at folk som ikke tror at det er mulig å bygge sosialismen i vårt land, ikke har noen rett til å hilse vår femårsplan med glede.

Det «hellige prinsipp privateiendomsretten» — dette siste håpet for alle lands kapitalister som drømmer om at kapitalismen vil bli gjenopprettet i Sovjetunionen — ramler sammen og synker i grus. Bøndene, som de ser som et middel til å gjødsle jordbunnen for kapitalismen, forlater i massevis «privateiendommens» lovpriste fane og slår inn på kollektivismens vei, sosialismens vei. Det siste håp om å gjenopprette kapitalismen bryter sammen.

Det er dette som bl. a. også forklarer de fortvilte forsøk som de kapitalistiske elementer i vårt land gjør på å reise alle makter i den gamle verden mot sosialismen på frammarsj — forsøk som fører til at klassekampen blir skjerpet. Kapitalen vil ikke «vokse inn i» sosialismen.

Dette forklarer også det rasende hyl mot bolsjevismen som kapitalismens bandhunder, alle disse figurer av typen Struve og Hessen,

Miljukov og Kerenski, Dan og Abramovitsj, har satt i med i det siste. Og det er jo ingen spøk: det siste håp på å gjenopprette kapitalismen bryter sammen.

Hva vitner det om dette sinnsvake raseri fra klassefiendene og dette ville hyl fra kapitalens lakeier, hvis det ikke er om at partiet virkelig har kjempet seg fram til en avgjørende seier på den vanskeligste av alle fronter, på den sosialistiske oppbyggingens front?

«Bare hvis det i praksis lykkes oss å vise bøndene fordelene ved den samfunns-messige, kollektive, kooperative, artelvis driftsform i landbruket — bare hvis det lykkes oss å hjelpe bøndene gjennom kooperativ drift, gjennom artel-drift, bare da vil arbeiderklassen, som sitter med statsmakten, virkelig kunne bevisse overfor bøndene at den har rett og vil den kunne trekke millionmassen av bøndene over på sin side fast og i virkelig forstand.» («Foredrag om arbeidet på landsbygda», *Lenin*: Samlede verker, bd. XXIV, s. 579, russisk utg.)

Slik stiller Lenin spørsmålet om veiene til å vinne millionmassene av bønder over på arbeiderklassens side, om veiene som skal føre bøndene over til oppbyggingen av kollektivbruk.

Året som gikk har vist at partiet mestrer denne oppgaven med framgang og at det beslutsomt vinner over alle slags vansker på denne veien.

«I det kommunistiske samfunn,» sier Lenin, «vil de mellomstore bøndene være på vår side bare i tilfelle vi letter og bedrer de økonomiske levekårene for dem. Om vi i morgen kunne levere 100 000 førsteklasses traktorer, forsyne dem med bensin og utstyre dem med maskinister (dere vet utmerket godt at dette fore-løpig bare er en fantasi), da ville den mellomstore bonden si: «Jeg er for kommunen» (dvs. for kommunismen). Men for å kunne yte dette, må vi først seire over det internasjonale borgerskap, tvinge det til å gi oss disse traktorene, eller vi må heve vår produktivitet i en grad som setter oss i stand til selv å levere dem. Bare slik kan en stille dette spørsmålet om en skal stille det riktig.» (Samme sted, s. 170.)

Slik er det Lenin stiller spørsmålet om veiene til teknisk å ny-utruste de mellomstore bøndene, om veiene til å vinne dem for kom-munismen.

Året som gikk har vist at partiet også mestrer denne oppgaven med framgang. Det er kjent at vi vil ha mer enn 60 000 traktorer ute på markene til neste vår, 1930, — at vi året deretter vil ha over 100 000 traktorer, og etter enda to år over 250 000 traktorer. Det er nå mulig for oss å gjøre til virkelighet det som for noen år siden ble regnet som «fantasteri», og vel så det.

Det er grunnen til at de mellomstore bøndene har vendt seg til «kommunen».

Slik står saken med den tredje vinningen partiet har nådd.

Dette var partiets viktigste vinninger i året som gikk.

SLUTNING

Vi går framover på industrialiseringens vei for full damp – framover til sosialismen, og legger av vår urgamle, «urrussiske» tilbake-liggenhet. Vi holder på å bli et metall-land, et automobil-land, et traktorland. Og når vi nå får satt Sovjetunionen på automobilen og bonden på traktoren – da kan de ærede kapitalister, som bryster seg av sin «sivilisasjon», prøve å innhente oss. Så får vi se hvilke land en da kan «henføre» til de tilbakeliggende og hvilke til de fram-skredne.

3. november 1929.

«Pravda» nr. 259,

7. november 1929.

OM DE AGRARPOLITISKE SPØRSMÅL I SOVJETUNIONEN

*Tale på konferansen av marxistiske agrarteoretikere
27. desember 1929*

Kamerater! Det grunnleggende faktum i vårt samfunnsliv og vårt økonomiske liv på det nåværende tidspunkt, et faktum som er gjensstand for alminnelig oppmerksomhet, er den kolossale veksten i kollektivbrukbevegelsen.

Det karakteristiske særdraget ved kollektivbrukbevegelsen nå er at ikke bare enkelte grupper av fattige bønder slutter seg til kollektivbrukene, slik som hittil var tilfelle, men også at stortyngden av de mellomstore bøndene er trådt inn i kollektivbrukene. Det betyr at kollektivbrukbevegelsen er gått over fra å være en bevegelse av enkelte grupper og lag av arbeidende bønder, til å bli en bevegelse som omfatter millioner og atter millioner av bøndenes hovedmasse. Det er dette som bl. a. forklarer den uhyre viktige kjensgjerning at kollektivbrukbevegelsen, som er blitt en mektig, stadig voksende *kulakfiendtlig* lavine, feier vekk motstanden fra kulakene på veien foran seg, bryter ned kulakene og rydder veien for en omfattende sosialistisk oppbygging på landsbygda.

Men om vi har grunn til å være stolte over de *praktiske* resultater av det sosialistiske oppbyggingsarbeidet, så kan vi ikke si det samme om resultatene av vårt *teoretiske* arbeid på økonomiens område i alminnelighet, og når det gjelder jordbruket i særdeleshet. Og ikke bare det, vi må medgi at den teoretiske tenkning ikke holder tritt med de praktiske resultater, vi må notere at det i viss monn er en kløft mellom de praktiske resultater og utviklingen av den teoretiske tenkning. Imidlertid må det være slik at det teoretiske arbeid ikke bare står på høyde med det praktiske, men at det går i forveien, at det smir våpnene for dem som utfører det praktiske arbeid i kampen for sosialismens seier.

Jeg skal ikke her utbre meg om betydningen av teorien. Den kjenner dere godt nok. Som kjent gir teorien — om den virkelig er en teori — praktikerne evnen til å orientere seg, et klart perspektiv, sikkerhet i arbeidet og tro på seieren for vår sak. Alt dette har — og må ha — en veldig betydning for vår sosialistiske oppbygging. Det uheldige er imidlertid at vi tar til å halte nettopp på dette område, når det gjelder den teoretiske utformingen av problemene i vår økonomi.

Hva er det som ellers kan forklare den kjensgjerning at det framleis i vårt sosiale og politiske liv er i omløp ymse borgerlige og småborgerlige teorier i spørsmålene som gjelder vår økonomi? Hva er det som ellers kan forklare at disse teoriene av ymse kaliber til denne dag ikke er blitt gjendrevet som de burde? Hva er det som ellers kan forklare at en rekke grunnleggende læresetninger i marxismen-leninismens politiske økonomi, de som er den sikreste motgift mot borgerlige og småborgerlige teorier, er gått i glemmeboka, ikke blir popularisert i pressen vår, av en eller annen årsak ikke blir stilt i forgrunnen? Er det da så vanskelig å begripe at vi ikke kan kjempe oss fram til den fulle seier over våre klassefiender uten at vi fører en uforsonlig kamp på grunnlag av den marxistisk-leninistiske teori mot de borgerlige teorier?

Den nye praksis fører til en ny måte å gå løs på problemene i økonomien i overgangsperioden. Spørsmålet om NEP, om klassene, tempoet i oppbyggingen, sammenslutningen mellom arbeiderne og bøndene, om partiets politikk, blir nå stilt på en ny måte. For ikke å sakke akterut for praksisen må en straks gå løs på alle disse problemene ut fra den nye situasjonen. Ellers er det umulig å overvinne de borgerlige teorier som tilgrumser hodene på våre praktikere. Ellers er det umulig å utrydde disse teoriene som har forsteinet seg til fordommer. For marxismen-leninismens posisjoner kan bare grunnfestes gjennom kamp mot borgerlige fordommer i teorien.

Tillat meg å gå over til å karakterisere i det minste noen av disse borgerlige fordommene, som kalles teorier, og vise hvor uholdbare de er ved å belyse noen av de sentrale problemer i vår oppbygging.

I

«LIKEVEKTS»-TEORIEN

Dere vet naturligvis om at den såkalte teori om «likevekten» mellom sektorene i vår folkehusholdning stadig vekk ennå er i omløp blant noen kommunister. Denne teorien har selvsagt ingenting felles med marxismen. Imidlertid blir nettopp denne teorien propagert av en rekke personer fra høyreavvikernes leir. Etter denne teori har vi først og fremst en sosialistisk sektor — en slags skuff for seg — og dessuten en ikke-sosialistisk, en kapitalistisk, om dere vil — det er den andre skuffen. Disse skuffene går på hver sine skinner og glir fredelig framover uten å komme i kollisjon med hverandre. Fra geometrien vet vi at parallelle linjer ikke skjærer hverandre. Opphavsmennene til denne forunderlige teorien har imidlertid den mening at disse parallelle linjene på ett eller annet punkt vil skjære hverandre, og når de har krysset hverandre, vil vi ha sosialismen. Men dermed over-

ser denne teorien at det er klasser som står bak disse såkalte «skuffene», og at bevegelsen disse «skuffene» gjør, har form av en forbitret klassekamp, en kamp på liv og død, en kamp som går for seg etter prinsippet «hvem vil slå hvem?»

Det er ikke vanskelig å forstå at denne teorien ikke har noe felles med leninismen. Det er ikke vanskelig å forstå at denne teorien objektivt har til mål å forsvare posisjonene til det individuelle jordbruket, å levere et «nytt» teoretisk våpen til kulakelementene i deres kamp mot kollektivbrukene, og å bringe kollektivbrukenes posisjoner i vanry. Trass i dette gjør denne teorien seg framleis gjeldende i pressen vår. Og en kan ikke si at den er blitt møtt med noen alvorlig – enda mindre tilintetgjørende – motstand fra våre teoretikere. Hvordan skal en kunne forklare dette misforholdet, om ikke med at vår teoretiske tenkning er blitt liggende etter?

Imidlertid trenger en bare hente fram teorien om reproduksjonen fra marxismens skattkammer og stille den opp imot teorien om likevekten mellom sektorene, og det ville ikke bli spor igjen av denne siste teori. I virkeligheten sier den marxistiske teori om reproduksjonen at det moderne samfunn ikke kan utvikle seg hvis det ikke akkumulerer år for år, men at det på den annen side ikke er mulig å akkumulere uten en reproduksjon som utvider seg fra år til år. Dette er jo klart og lett å forstå. Vår sentraliserte storindustri utvikler seg i samsvar med den marxistiske teori om den utvidede reproduksjon, for den øker i omfang fra år til år, akkumulerer og går framover med sjumilsskritt. Men storindustrien vår er ikke hele folkehusholdningen. Tvert om er det framleis småbondebruket som har overvekten i vår folkehusholdning. Kan en si at vårt småbondebruk utvikler seg i samsvar med prinsippet om den utvidede reproduksjon? Nei, det kan en ikke si. Det er ikke bare slik at stortingden av småbondebrukene år om annet ikke har noen utvidet reproduksjon å oppvise, men det er tvert om slik at de stundom ikke engang er i stand til å yte en enkel reproduksjon. Kan vi utvikle vår sosialiserte industri videre i forsert tempo så lenge vi har en slik jordbruksbasis som småbondebruket, som ikke makter en utvidet reproduksjon og til på kjøpet dessuten er den dominerende faktor i folkehusholdningen vår? Nei, det kan vi ikke. Kan en gjennom et mer eller mindre langvarig tidsrom basere sovjetmakten og den sosialistiske oppbyggingen på to *forskjellige* grunnlag – på grunnlag av den sentraliserte sosialistiske industri og samtidig på grunnlag av den fullstendig oppsplittede og tilbakeliggende vareproduksjon i det små hos bøndene? Nei, det er umulig. Det må før eller seinere ende med fullstendig sammenbrudd i hele folkehusholdningen.

Hvor ligger så utveien? Utveien ligger i at vi slår sammen brukene til storbruk, setter dem i stand til å akkumulere og til utvidet reproduksjon og såleis omformer folkehusholdningens jordbruks-

grunnlag. Men hvordan kan en få opprettet storbedrifter i jordbruket? Det fins to veier å gå her. Det fins en *kapitalistisk* vei — og den består i å opprette store enheter i jordbruket ved å gi innpass for kapitalismen, en vei som fører til utarming av bøndene og til utvikling av kapitalistiske bedrifter i jordbruket. Denne veien forkaster vi, fordi den er uforenlig med sovjetøkonomien. Det fins en annen vei, den *sosialistiske* vei, og den består i å skape kollektivbruk og sovjetbruk i jordbruket, en vei som fører til at de små bondebrukene blir slått sammen til store kollektivbruk som er utrustet med teknikkens og vitenskapens resultater og som har mulighet til å utvikle seg videre, fordi de er i stand til en utvidet reproduksjon, — en vei som fører til at de kapitalistiske elementer blir trengt ut av jordbruket. Vi er for å velge denne siste veien.

Spørsmålet står altså slik: Enten den ene eller den andre veien, enten *tilbake* til kapitalismen eller *framover* til sosialismen. Noen tredje vei fins det ikke og kan det ikke finnes. «Likevekts»-teorien er et forsøk på å pønske ut en tredje vei. Og fordi den er innstilt på en tredje vei (som ikke eksisterer), nettopp derfor er den utopisk, antimarxistisk.

En trengte altså bare å stille Marx' teori om reproduksjonen opp imot denne teorien om «likevekten» mellom sektorene. Mer skal det ikke til for å utslette ethvert spor av denne teorien.

Hvorfor gjør ikke våre marxistiske agrarteoretikere dette? Hvem er interessert i at denne latterlige «likevekts»-teorien breier seg i pressen vår, mens den marxistiske teori om reproduksjonen ligger ubrukt?

II

TEORIEN OM AT DEN SOSIALISTISKE OPPBYGGINGEN GÅR «AUTOMATISK»

La oss gå over til den neste fordom i den politiske økonomi, til den annen teori av borgerlig karakter. Jeg sikter til teorien om at den sosialistiske oppbyggingen går «automatisk», en teori som ikke har noe felles med marxismen, men som likevel blir ivrig propagert av våre kamerater i høyreavvikernes leir.

Opphavsmennene til denne teorien hevder omtrent følgende: Da vi hadde kapitalismen, utviklet industrien seg på kapitalistisk grunnlag, men landsbygda fulgte den kapitalistiske byen på spontan vis, «automatisk», og omdannet seg etter forbilde av den kapitalistiske byen. Når tingene utviklet seg *slik* under kapitalismen, hvorfor skulle så ikke det samme være tilfelle i sovjetøkonomien, hvorfor kan

ikke landsbygda, småbondebruket følge den sosialistiske by «automatisk» og forme seg om spontant etter forbilde av den sosialistiske byen? Opphavsmennene til denne teorien hevder på dette grunnlag at landsbygda kan følge den sosialistiske byen «automatisk». Følgelig spør de: trenger vi å ha slik hastverk med å skape sovjet- og kollektivbruk, lønner det seg å bryte en lanse for dette, når landsbygda så allikevel kan følge byen?

Her har dere nok en teori som objektivt har til mål å levere et nytt våpen til de kapitalistiske elementer på landsbygda i deres kamp mot kollektivbrukene. Det kan ikke være tvil om denne teoris anti-marxistiske karakter.

Er det ikke underlig at våre teoretikere ennå ikke har tatt seg sammen til å gjøre kort prosess med denne merkelige teorien, som spørker i hjernene på dem som står i praktisk arbeid på kollektivbrukene?

Det er ingen tvil om at den ledende rolle som den sosialistiske byen har i forhold til landsbygda med sine småbondebruk, er uvurderlig stor. Nettopp på dette bygger jo industriens omskapende rolle overfor jordbruket. Men er denne faktoren tilstrekkelig til at landsbygda med småbondebrukene av seg selv vil følge byen i den sosialistiske oppbyggingen? Nei, den strekker ikke til. Under kapitalismen fulgte landsbygda byen spontant, fordi den kapitalistiske økonomi i byen og bøndenes vareproduksjon i det små etter sitt grunnlag er økonomiformer *av samme type*. Selvsagt er ikke bondens vareproduksjon i det små noen fullt utviklet kapitalistisk økonomi. Men etter sitt grunnlag er den av samme type som den kapitalistiske økonomi, fordi den hviler på privat eiendomsrett til produksjonsmidlene. Lenin har tusen ganger rettet når han i sine randbemerkninger til Bukharins brosjyre «Økonomien i overgangsperioden» taler om den «vare-kapitalistiske tendens hos bøndene» i motsetning til den «sosialistiske tendens hos proletariatet». ¹⁾ Dette forklarer også hvorfor «småproduksjonen uavbrutt, hver dag, hver time, spontant og i masseomfang avler kapitalisme og borgerskap» (Lenin). Går det altså an å si at bøndenes vareproduksjon i det små etter sitt grunnlag er av samme type som den sosialistiske produksjon i byene? Det er innlysende at det ikke går an å si det, uten å bryte med marxismen. Ellers ville ikke Lenin ha sagt: «Så lenge vi lever i et småbondeland, har vi i Russland en fastere økonomisk basis for kapitalismen enn for kommunismen.» Altså er teorien om at den sosialistiske oppbyggingen går «automatisk», en råtten, en anti-leninistisk teori. Om en vil at landsbygda med sitt småbondebruk skal følge den sosialistiske byen, trengs det altså framfor alt å *skape og støtte opp under* store sosialistiske driftsenheter på landsbygda, i form av sovjet- og kollektivbruk

1) Uthevelsene av meg. J. St.

som er støttepunkter for sosialismen, og som med den sosialistiske byen i spissen makter å lede stortyngden av bøndene.

Saken er klar. Teorien om at den sosialistiske oppbyggingen går «automatisk», er en anti-marxistisk teori. Den sosialistiske byen må lede landsbygda der vi har småbondebruk på den måten at den *skaper og støtter opp* under kollektiv- og sovjetbrukene på landsbygda og omformer landsbygda på en ny, sosialistisk måte.

Det er underlig at våre agrarteoretikere ennå ikke har gitt den anti-marxistiske teori om at det går «automatisk» i den sosialistiske oppbyggingen, det glatte lag, slik den fortjener det.

III

TEORIEN OM SMÅBONDEBRUKETS «STABILITET»

Vi går over til den tredje fordommen i den politiske økonomi, til teorien om småbondebrukets «stabilitet». Alle kjenner de innvendinger den borgerlige økonomi kommer med mot den kjente læresetning i marxismen om at drift i store enheter har fortrinn framfor drift i små, — noe som de hevder bare gjelder for industrien, men ikke for jordbruket. De sosialdemokratiske teoretikere av typen David og Hertz, som preker denne teorien, søkte i strevet med dette å «støtte» seg på den kjensgjerning at småbonden er seig og tålmodig, at han er rede til å li alle savn, bare han kan berge jordlappen sin — og at småbondebruket som følge av dette viser seg stabilt i kampen mot de store driftsenheter i jordbruket. Det er ikke vanskelig å forstå at en slik «stabilitet» er verre enn hvilken som helst labilitet. Det er ikke vanskelig å forstå at denne anti-marxistiske teori bare har ett mål: å skjønne og styrke den kapitalistiske samfunnsordning. Og nettopp fordi den har dette målet, har det vært så lett for marxistene å slå i stykker denne teorien. Men det er ikke dette det dreier seg om nå. Det dreier seg om at vår praksis, vårt hverdagsarbeid leverer nye argumenter mot denne teorien, men at våre teoretikere merkelig nok ikke vil eller ikke makter å utnytte dette nye våpen mot arbeiderklassens fiender. Jeg sikter da til vår praksis med å oppheve den private eiendomsrett til jorda, vår praksis med å nasjonalisere jorda, en praksis som frir småbonden fra trellbindingen til den vesle jordlappen hans og derved letter overgangen fra *små* bondebruk til det kollektive *stor*bruk.

Hva var det i virkeligheten som holdt småbonden i Vesteuropa bundet fast til det vesle vareproduserende bruket hans, hva er det som framleis holder ham bundet og som vil fortsette å gjøre det? Framfor alt og i hovedsaken det at han har et lite jordstykke selv,

at det består privat eiendomsrett til jorda. Han har skrappt sammen penger i årevis til å kjøpe et lite stykke jord for, han har kjøpt det og vil selvsagt ikke skille seg av med det, og han foretrekker å li allslags savn og leve som en villmann bare han kan berge jordlappen sin, som er grunnlaget for hans individuelle husholdning. Kan en hevde at denne faktoren fortsetter å gjøre seg gjeldende på samme viset også hos oss, med de forhold som rår under sovjetmakten? Nei, det kan en ikke si. En kan ikke si det, fordi det hos oss ikke fins privateiendomsrett til jord. Og nettopp fordi det hos oss ikke eksisterer privateiendomsrett til jord, fins heller ikke det forhold at bonden henger ved jordlappen sin som en trell, slik han gjør i Vesten. Dette må nødvendigvis lette overgangen fra småbondebruk til kollektivbruk.

Dette er en av grunnene til at det her hos oss, der jorda er nasjonalisert, så lett lykkes for *storbedriftene* på landsbygda, kollektivbrukene på landsbygda, å demonstrere sin *overlegenhet* i forhold til *småbondebruket*.

I dette ligger den store revolusjonære betydning som den sovjetiske jordlovgivningen har, den som har opphevet den absolutte grunnrente, avskaffet den private eiendomsrett til jord og innført nasjonalisering av jorda.

Men av dette følger at vi har fått et nytt argument mot de borgerlige økonomene, som preker at småbruket bevarer sin stabilitet i kampen mot storbruket.

Men hvorfor blir ikke dette nye argumentet utnyttet i tilstrekkelig monn av agrarteoretikerne våre i deres kamp mot de borgerlige teorier av alle avskygninger?

Når vi nasjonaliserte jorda, gikk vi blant annet ut fra de teoretiske forutsetninger som er utviklet i tredje bind av «Kapitalen», i den kjente boka av Marx «Teorier om merverdien» og i Lenins verker om agrarspørsmålet — verker som er et overmåte rikt skattkammer for den teoretiske tenkning. Jeg tenker da på teorien om grunnrenten i alminnelighet, og teorien om den absolutte grunnrente i særdeleshet. Det er i dag klart for alle at de teoretiske læresetningene fra disse verkene er blitt bekreftet på en glimrende måte gjennom praksis i vårt sosialistiske oppbyggingsarbeid i by og på land.

Men det er og blir ubegripelig at de antivitenskapelige teorier som skriver seg fra «sovjet»økonomer av typen Tsjajanov, skal få breie seg fritt i pressen vår, mens de geniale verkene av Marx, Engels og Lenin om grunnrente-teorien og teorien om den absolutte grunnrente ikke blir popularisert og stilt i forgrunnen, men tvert om må ligge gjemt og glemt.

Dere minnes sikkert den kjente brosjyre av Engels, «Bondespørsmålet i Frankrike og Tyskland». Dere husker sikkert også hvor varsomt Engels behandler spørsmålet om å lede småbøndene over på det

kooperative jordbrukets, det kollektive jordbruket vei. Tillat meg å sitere stedet i Engels' brosjyre der dette står:

«...vi står jo avgjort på småbondens side, vi vil gjøre alt som bare er mulig for å gjøre kårene lettere for ham og lette overgangen til kooperasjonen for ham hvis han beslutter seg til dette, ja til og med gjøre det mulig for ham å få forlenget betenkningstid mens han sitter på sin parsell, hvis han ikke kan ta denne beslutningen.»¹⁾

Dere ser hvor varsomt Engels tar fatt på spørsmålet om å lede det individuelle bondebruket inn på kollektivismens vei. Hva er det som forklarer denne varsomhet fra Engels' side, som ved første blick kan synes overdrevet? Hva var det han her gikk ut fra? Åpenbart gikk han ut fra at det består privat eiendomsrett til jord, at bonden har «sin parsell» og har vanskelig for å skille seg med den. Slik er bøndene i Vesten. Slik er bøndene i de kapitalistiske land, der det rårr privat eiendomsrett til jord. Det er forståelig at det her er nødvendig å være meget varsom. Kan en si at vi i Sovjetunionen er i samme stilling? Nei, det kan en ikke si. Det kan en ikke si, for vi har ikke privat eiendomsrett til jord, den som lenker bonden til hans individuelle bruk. Det kan en ikke si, for hos oss er jorda nasjonalisert, og dette gjør det lettere for enkeltbonden å slå inn på kollektivismens vei.

Dette er en av årsakene til at kollektivbrukebevegelsen utvikler seg forholdsvis lett og raskt, slik som det er tilfelle hos oss nå i det siste.

Det er beklagelig at våre agrarteoretikere ennå ikke har prøvd å vise denne forskjellen i bøndenes stilling hos oss og i Vesten med nødvendig klarhet. Et slikt arbeid ville imidlertid ha stor betydning ikke bare for oss sovjetfunksjonærer, men også for kommunistene i alle land. For det er ikke likegyldig for den proletariske revolusjon i de kapitalistiske land om en der allerede fra de første dager etter at proletariatet har tatt makten, vil måtte bygge opp sosialismen på grunnlag av nasjonalisering av jorda eller uten dette grunnlaget.

I en artikkel som jeg skrev for ikke lenge siden («Året med det store omsving»), utviklet jeg de kjente argumenter som taler for at storbedriften i jordbruket er småbedriften overlegen, og jeg tenkte da på de store sovjetbrukene. Det trengs ikke noe særskilt bevis for at disse argumentene gjelder fullt og helt også for kollektivbrukene som store driftsenheter. Jeg sikter da ikke bare til de velutviklede kollektivbrukene, som støtter seg på maskiner og traktorer, men også til de primitive, de som så å si gjenspeiler manufakturperioden i oppbyggingen av kollektivbrukene og som har enkeltbondens redskap til grunnlag. Jeg sikter til de primitive kollektivbruk som nå blir skapt i rajonger der vi har kompakt kollektivisering og som har til grunnlag at enkeltbøndenes redskap blir rett og slett slått sammen. Vi kan ta

1) Uthevet av meg. J. St.

f. eks. kollektivbrukene i distriktet ved Khopr-elva i det tidligere Don-området. I det ytre synes ikke disse kollektivbrukene å skille seg ut fra småbondebruket teknisk sett (få maskiner, få traktorer). Imidlertid hadde det at bøndene rett og slett slo sammen redskapen sin, en virkning som våre praktikere ikke drømte om. Hvordan ytret denne virkningen seg? Den ytret seg ved at overgangen til kollektivbruk førte til at det tilsådde areal ble utvidet med 30, 40 og 50 prosent. Hvordan kan en forklare denne «svimlende» effekt? Med at bøndene, som var maktesløse så lenge de arbeidet individuelt, ble til en veldig kraft da de hadde slått sammen redskapen og slått seg sammen i kollektivbruk. Videre med at bøndene fikk mulighet til å rydde utmark og ta opp nybrott, noe som var vanskelig så lenge de arbeidet individuelt — at det ble mulig for dem å legge nytt land under ploegen og utnytte brakkmark, spredte jordlapper, markskjel osv., osv.

Spørsmålet om å dyrke opp utmark og ubrukt jord har veldig betydning for jordbruket vårt. Dere kjenner til at agrarspørsmålet i den gamle tiden var aksen i den revolusjonære bevegelse i Russland. Dere kjenner til at et av målene for agrarbevegelsen var å få slutt på jordmangelen. Mange mente den gang at jordmangelen var absolutt, dvs. at det i Sovjetunionen ikke var igjen mer ubrukt jord som var dyrkbar. Men hva viste seg i virkeligheten? Det er nå klart for alle at det fans og fins mangfoldige millioner hektar unyttet jord i Sovjetunionen. Men det var umulig for bonden å dyrke opp denne jorda med den elendige redskapen han hadde. Og nettopp fordi han ikke hadde mulighet til å dyrke opp utmark og ubrukt jord, nettopp derfor var det at han ble dratt mot den «bløte jorda» — den som tilhørte godseierne, jord som var lett å bruke med enkeltbondens redskap og individuelt arbeid. Det var dette som lå til grunn for «jordmangelen». Derfor skal en ikke undre seg over at vår korn-trust nå er i stand til å nytte ut ca. 20 millioner hektar fri jord, som bøndene ikke har tatt i besittelse og som ikke kan dyrkes ved individuelt arbeid med småbondens redskap.

Betydningen av kollektivbrukbevegelsen i alle dens faser — i begynnelsesfasen så vel som på høyere trinn, da kollektivbrukene er utrustet med traktorer — er at bøndene nå makter å legge utmark og ubrukt land under ploegen. Her ligger hemmeligheten ved den veldig økningen av det tilsådde areal når bonden går over til kollektivt arbeid. Det er en av grunnene til at kollektivbrukene viser seg det individuelle bondebruket overlegne.

Det skulle være overflødig å peke på at kollektivbrukenes overlegenhet over det individuelle bondebruket vil bli enda mer ubestridt når våre maskin- og traktorstasjoner og traktorkolonner rykker ut til hjelp for de nydannede kollektivbrukene i de rajonger der vi har kompakt kollektivisering, når kollektivbrukene selv kommer i den stilling at de har egne traktorer og kombainere.

IV

BY OG LAND

Det fins en fordom som de borgerlige økonomer dyrker, nemlig den som knytter seg til den såkalte «saksen» — en fordom som en må erklære skånselløs krig mot, sammen med alle andre borgerlige teorier som dessverre er utbredt i sovjetpressen. Jeg sikter til den teorien som sier at Oktoberrevolusjonen har gitt bøndene mindre enn februarrevolusjonen, at Oktoberrevolusjonen egentlig ikke har gitt bøndene noe. Denne fordømmen ble i sin tid kolportert i vår presse av en «sovjet»-økonom. Riktignok tok denne «sovjet»-økonomen seinere avstand fra sin teori. (*Tilrop*: «Hvem er det»?) Det er Groman. Men denne teorien ble tatt opp av den trotskistisk-sinovjevske opposisjon og utnyttet mot partiet. Forresten er det ingen grunn til å påstå at den ikke framleis er i omløp i noen kretser av «sovjet»offentligheten. Dette er et meget viktig spørsmål, kamerater. Det berører problemet om forholdet mellom by og land. Det berører problemet om å oppheve motsetningen mellom by og land. Det berører det høyst viktige spørsmålet om «saksen». Jeg tror derfor det er umaken verdt å se litt nærmere på denne underlige teorien.

Er det riktig at bøndene ikke fikk noe av Oktoberrevolusjonen? La oss se på kjensgjerningene.

Jeg har her foran meg den kjente tabell som den kjente statistiker kamerat Nemtsjinov har satt opp, den som er blitt offentliggjort i min artikkel «På kornfronten». Denne tabellen viser at godseieren før revolusjonen «produserte» ikke mindre enn 600 millioner pud korn. Altså rådde *godseierne* den gang over 600 millioner pud korn. *Kulakene* «produserte» den gang 1,9 milliarder pud korn. Det var altså en meget stor styrke kulakene den gang rådde over. De *fattige* og de *mellomstore* bøndene produserte 2,5 milliarder pud korn. Slik var stillingen på landsbygda i gamle dager, før Oktoberrevolusjonen.

Hvilke forandringer er skjedd på landsbygda etter Oktober? Jeg skal nevne noen tall fra den samme tabellen. La oss f. eks. ta året 1927. Hvor mye avlet *godseierne* dette året? Det er klart at de ikke avlet noe som helst og heller ikke kunne avle noe, siden Oktoberrevolusjonen hadde knust dem. Dere vil forstå at dette måtte være til stor lette for bøndene, for de var blitt kvitt godseieråket. Det er naturligvis en stor vinning for bøndene — en vinning de har fått som følge av Oktoberrevolusjonen. Hvor mye avlet *kulakene* i 1927? 600 millioner pud istedenfor tidligere 1,9 milliarder pud. Kulakene hadde altså i perioden etter Oktoberrevolusjonen mistet mer enn to tredeler av styrken sin. Dere vil skjønne at dette måtte lette stillingen for de fattige og mellomstore bøndene. Og hvor mye avlet de *fattige* og *mellomstore* bønder i 1927? 4 milliarder pud istedenfor 2,5 milliarder pud. Fattigbøndene og de mellomstore bønder avlet altså 1,5

milliarder pud korn mer etter Oktoberrevolusjonen enn de gjorde før den.

Dette er kjensgjerninger som vitner om at de fattige og mellomstore bønder har vunnet uhyre meget gjennom Oktoberrevolusjonen.

Dette har Oktoberrevolusjonen gitt de fattige og mellomstore bønder.

Hvordan kan noen etter alt dette påstå at Oktoberrevolusjonen ikke har gitt bøndene noe som helst?

Men dette er ikke alt, kamerater. Oktoberrevolusjonen har opphevet den private eiendomsrett til jorda, den har avskaffet kjøp og salg av jord og nasjonalisert jorda. Hva betyr det? Det betyr at bonden når han vil avle korn, ikke lenger er nødt til å kjøpe jord. Før i tiden måtte han spinke og spare i årevis for å kunne skaffe seg jord. Utleggene til jordkjøp belastet naturligvis produksjonskostnadene for kornet. I dag er ikke bonden nødt til å ty til dette. I dag kan han avle korn uten å måtte kjøpe jord. Følgelig beholder bøndene nå de hundrer millioner rubler, som de måtte ut med til kjøp av jord, i sin egen lomme. Er dette en lette for bøndene eller er det ikke? Naturligvis er det en lette.

Videre. Helt til i det siste var bonden nødt til å rote i jorda med den gamle redskapen og med individuelt arbeid. Alle vet at det arbeid som drives individuelt og med gammel, forlengst ubrukkelig produksjonsredskap, ikke kaster så mye av seg at bonden kan ha et tålelig bra utkomme, at han systematisk kan heve sine materielle kår og utvikle seg kulturelt og slå inn på den sosialistiske oppbyggingens brede vei. Nå, etter at vi har økt tempoet med å utvikle kollektivbrukebevegelsen, er det mulig for bøndene å samarbeide med naboene sine, slå seg sammen til kollektivbruk, dyrke opp ubrukt jord, utnytte brakkmark, få seg maskiner og traktorer og på denne måten øke arbeidsproduktiviteten til det dobbelte, for ikke å si det tredobbelte. Men hva betyr dette? Det betyr at bøndene takket være at de har slått seg sammen i kollektivbruk, nå kan produsere mye mer enn før med samme arbeid. Det betyr altså at det blir langt billigere å produsere korn enn det har vært helt til den siste tiden. Endelig betyr det at bonden med stabile priser kan få mye mer for kornet enn han fikk før.

Hvordan kan man etter alt dette påstå at Oktoberrevolusjonen ikke har vært til noen vinning for bøndene?

Er det ikke klart at folk som prater slikt tøv, åpenlyst bakvasker partiet og sovjetmakten?

Men hva følger av alt dette?

Av dette følger at spørsmålet om «saksen», spørsmålet om å likvidere «saksen» nå må stilles på en ny måte. Av dette følger at «saksen» vil bli likvidert i den nærmeste framtid, hvis kollektivbrukebevegelsen vokser videre med det tempoet den nå har. Av dette følger at det innbyrdes forhold mellom by og land kommer over på et nytt grunn-

lag, at motsetningen mellom by og land vil bli jevnet ut i forsert tempo.

Dette, kamerater, er av den største betydning for hele oppbyggingen vår. Det forandrer mentaliteten hos bøndene og får dem til å vende blikket mot byen. Det skaper grunnlaget for å oppheve motsetningen mellom by og land. Det skaper grunnlaget for at partiets parole «Blikket vendt mot landsbygda» kan bli supplert med kollektivbøndenes nye parole «Blikket vendt mot byen». Og dette er det ikke noe underlig i, for bonden får nå maskiner, traktorer, agronomer, organisatorer og endelig direkte hjelp til å kjempe mot og overvinne kulakene — alt dette får han fra byen. Bonden av den gamle type — med sin instinktive mistro til byen som til en ransmann — forlater nå scenen. Han blir avløst av en ny bonde — kollektivbonden — som vender seg mot byen i håp om å få virkelig hjelp til *produksjonen* derfra. Istedenfor bonden av den gamle typen, han som lever i angst for å synke ned i fattigdom og som bare kan lure seg til å bli kulak (det kan jo hende at stemmeretten blir tatt fra ham!), kommer det en bonde av en ny type, med et nytt perspektiv — nemlig å tre inn i kollektivbruket, arbeide seg ut av elendigheten og slå inn på den brede veien til økonomisk framsteg.

En slik vending har saken tatt, kamerater.

Derfor er det så mye mer beklagelig, kamerater, at våre jordbruks-teoretikere ikke har gjort alt for å avlive og rydde ut med roten de borgerlige teorier av alle avskygninger som prøver å bringe resultatene av Oktoberrevolusjonen og den voksende kollektivbrukbevegelsen i vanry.

V

OM KOLLEKTIVBRUKENES NATUR

Som husholdningstype er kollektivbrukene en av formene for den sosialistiske folkehusholdningen. Det kan det ikke herske tvil om.

En taler som opptrådte her, prøvde å bringe kollektivbrukene i vanry. Han hevdet at kollektivbrukene som husholdningsorganisasjoner ikke har noe felles med den sosialistiske form for folkehusholdningen. Jeg må erklære, kamerater, at denne karakteristikken av kollektivbrukene er grunnfalsk. Det kan ikke være tvil om at denne karakteristikken ikke har noe felles med virkeligheten.

Hva er det som bestemmer en husholdningstype? Det er åpenbart forholdet mellom menneskene i produksjonsprosessen. Hva skulle ellers bestemme en husholdningstype? Men fins det kanskje i kollektivbrukene en klasse mennesker som eier produksjonsmidlene,

og en klasse mennesker som er fratatt disse produksjonsmidlene? Fins det kanskje i kollektivbrukene en klasse av utbyttere og en klasse av utbyttede? Bygger ikke kollektivbruket på at de avgjørende produksjonsmidlene er blitt gjort til felleseiendom, på en jord som til på kjøpet tilhører staten? Hvilken grunn er det til å hevde at kollektivbrukene som husholdningstype ikke er en av formene for sosialistisk husholdning?

Naturligvis eksisterer det motsetninger innenfor kollektivbrukene. Naturligvis fins det rester av individualisme og til og med av kulakvaner på kollektivbrukene — rester som ennå sitter igjen, men som ubetinget må forsvinne ettersom tiden går og kollektivbrukene vinner fast fot og blir mekaniserte. Men kan noen nekte for at kollektivbrukene som helhet, med sine motsetninger og mangler, at kollektivbrukene som *økonomisk* kjensgjerning i hovedsaken representerer den nye retning i utviklingen på landsbygda, den *sosialistiske* utviklingsveien på landsbygda — i *motsetning* til kulakveien, den *kapitalistiske* utviklingsveien? Kan noen nekte for at kollektivbrukene (jeg mener de ekte kollektivbrukene, ikke de som bare er kollektivbruk i skinnet) under de forhold som råer hos oss, danner grunnlaget og arnestedet for den sosialistiske oppbyggingen på landsbygda, vokst opp som de er i innbitt kamp mot de kapitalistiske elementer?

Er det så ikke klart at det ikke er noe grunnlag for de forsøk som enkelte kamerater gjør på å bringe kollektivbrukene i vanry og stemple dem som en borgerlig husholdningsform?

I 1923 hadde vi ennå ingen masseomfattende kollektivbruk-bevegelse. I sin brosjyre «Om kooperasjonen» hadde Lenin for øye alle former for kooperasjon, både de laveste (innkjøps- og salgskooperasjon) og de høyere (kollektivbruk-formen). Hva sa han den gang om kooperasjonen, om de kooperative bedriftene? Her er et sitat fra Lenins brosjyre «Om kooperasjonen»:

«I den samfunnsordningen vi har, skiller de kooperative bedriftene seg fra de privatkapitalistiske ved at de er kollektive bedrifter, men *de skiller seg ikke*¹⁾ fra de sosialistiske bedriftene når de er grunnlagt på jord og er utstyrt med produksjonsmidler som tilhører staten, dvs. arbeiderklassen.»

Lenin ser altså ikke de kooperative bedriftene isolert, men i sammenheng med samfunnsordningen slik den er hos oss, i sammenheng med at de bruker en jord som tilhører staten, i et land der produksjonsmidlene tilhører staten; og idet han ser dem i denne sammenheng, hevder Lenin at de kooperative bedrifter ikke skiller seg fra de sosialistiske bedrifter.

Det er det Lenin sier om kooperative bedrifter i sin alminnelighet.

Er det ikke klart at en kan si det samme, og med så mye mer rett, om kollektivbrukene i perioden vi nå er inne i?

1) Uthevet av meg. J. St.

Dette forklarer bl. a. også hvorfor Lenin ser den «enkle vekst i kooperasjonen» som «identisk med vekst i sosialismen».

Dere ser at den nevnte taler som prøvde å bringe kollektivbrukene i vanry, har gjort seg skyldig i meget grov vold mot leninismen.

Av dette mistaket følger det andre mistaket hans — om klassekampen innenfor kollektivbrukene. Taleren malte klassekampen på kollektivbrukene i så grelle farger at en nesten skulle tro at klassekampen innenfor kollektivbrukene *ikke skiller seg* fra klassekampen utenfor dem. Og ikke nok med det — en skulle nesten tro at den blir enda mer forbitret på kollektivbrukene. Forresten er det ikke bare taleren jeg har nevnt, som synder på dette punktet. Skvalderet om klassekampen, sytingen og jamringen over klassekampen i kollektivbrukene er nå om dagen et karakteristisk kjennetegn på alle våre «venstre»skrikhalser. Det mest komiske i denne klynkingen er at disse gråtekonene «ser» klassekampen der den ikke er eller der den praktisk talt er borte, mens de ikke ser den der vi har den og der den flommer over.

Fins det elementer av klassekamp innenfor kollektivbrukene? Jo, det fins det. Elementer av klassekamp må det finnes i kollektivbrukene, så sant det fins rester av individualisme og til og med kulakmentalitet, så sant det fins en viss materiell ulikhet. Kan en hevde at klassekampen innenfor kollektivbrukene er den samme som klassekampen utenfor dem? Nei, det kan en ikke hevde. Det er nettopp det at de ikke ser denne forskjellen som er våre «venstre»frase-makeres mistak. Hva innebærer klassekampen *utenfor* kollektivbrukene, *før* det blir dannet kollektivbruk? Den innebærer kamp mot kulakene, som *eier* produksjonsredskapene og produksjonsmidlene og som *undertrykker* de fattige på landsbygda ved hjelp av disse produksjonsredskapene og produksjonsmidlene. Denne kamp er en kamp på liv og død. Men hva innebærer en klassekamp med kollektivbrukene *som grunnlag*? En slik klassekamp innebærer framfor alt at kulaken er slått og fratatt produksjonsredskaper og produksjonsmidler. For det annet innebærer den at de fattige og mellomstore bøndene er gått sammen i kollektivbruk på grunnlag av felleseie til de viktigste produksjonsredskaper og produksjonsmidler. Endelig innebærer den at det dreier seg om en kamp mellom medlemmene av kollektivbrukene, der en del av dem ennå ikke har gjort seg fri fra rester av individualisme og kulakvaner og prøver å utnytte ulikheten, i den monn den ennå består i kollektivbrukene, til sin fordel — mens den andre delen har satt seg fore å utrydde disse levningene og denne ulikheten i kollektivbrukene. Er det ikke innlysende at bare blinde ikke kan se forskjellen mellom den klassekamp som går for seg på kollektivbrukenes grunn og den som går for seg utenom kollektivbrukene?

Det ville være feilaktig å tro at i og med at vi har kollektivbrukene, har vi også alt som skal til for å bygge opp sosialismen. Det ville

være en enda alvorligere feil å tro at medlemmene av kollektivbrukene alt er blitt sosialister. Nei, det står ennå mye arbeid igjen med å omforme kollektivbonden, med å utrydde den individualistiske mentaliteten hans og gjøre et ekte, skapende medlem av det sosialistiske samfunnet ut av ham. Men jo hurtigere kollektivbrukene blir mekanisert, jo hurtigere de blir traktorisert, desto tidligere vil dette skje. Men dette forringer ikke på noen måte den veldige betydning kollektivbrukene har som løftestang til å omforme landsbygda i sosialistisk lei. Kollektivbrukenes store betydning ligger nettopp i at de er hovedbasen for å nytte maskiner og traktorer i jordbruket, at de er hovedbasen for å omforme bonden, for å støpe om mentaliteten hans i den proletariske sosialismens ånd. Lenin hadde rett da han uttalte:

«Å støpe om småbrukeren på landet, å støpe om hele mentaliteten og vanene hans er en oppgave som krever generasjoner. Å løse dette spørsmål for så vidt det gjelder småbrukeren på landet, gjøre hele hans mentalitet sunn igjen, om en kan uttrykke det slik, det kan bare det materielle grunnlaget, teknikken, en utstrakt bruk av traktorer og maskiner i jordbruket, en utstrakt elektrifisering.» (Lenin: «Tale om naturalskatten», Samlede verker, bd. XXVI, s. 239, russisk utg.)

Hvem kan nekte for at kollektivbrukene nettopp er den formen for sosialistisk folkehusholdning, den eneste formen som gjør det mulig for millionmassene av småbønder å nytte stordriften med maskiner og traktorer — det som er løftestangen i den økonomiske oppsvinget, løftestangen i den sosialistiske utviklingen på landsbygda?

Alt dette har våre «venstre»-frasemakere glemt.

Det har også ovenfor nevnte taler glemt.

VI

KLASSEFORSKYVNINGENE OG VENDINGEN I PARTIETS POLITIKK

Til slutt spørsmålet om klasseforskyvningene i landet og sosialismens offensiv mot de kapitalistiske elementene på landsbygda.

Det som særkjenner vårt arbeid i det siste året, er at vi som parti, som sovjetmakt: a) har gått over til offensiv mot de kapitalistiske elementer på landsbygda over hele fronten, og at b) denne offensiven som kjent har ført til særs merkbare, *positive* resultater og framleis bringer slike resultater.

Hva betyr det? Det betyr at vi har gått over fra politikken som tok sikte på å *begrense* utbyttertendensene hos kulakene til en politikk som sikter på å *likvidere* kulakene som klasse. Det betyr at vi har foretatt og framleis foretar en av de avgjørende vendingene i hele vår politikk.

Helt til det siste sto partiet på det standpunkt at det ville *begrense* utbyttertendensene hos kulakene. Denne politikken ble som kjent proklamert allerede på den 8. partikongressen. Den samme politikken ble proklamert på nytt da vi innførte NEP og på vårt partis 11. kongress. Alle husker det kjente brevet fra Lenin om Preobrasjenkis teser (fra året 1922), der Lenin atter en gang kommer tilbake til spørsmålet om nødvendigheten av å gjennomføre nettopp denne politikken. Endelig ble denne politikken stadfestet av den 15. kongress i partiet vårt. Vi har også gjennomført denne politikken helt til nå i det siste.

Var denne politikken riktig? Ja, den var ubetinget riktig på den tiden. Kunne vi for fem eller tre år siden foreta en slik offensiv mot kulakene? Kunne vi den gangen regne med seier for en slik offensiv? Nei, det kunne vi ikke. Det ville ha vært den farligste eventyrpolitikk. Det ville ha vært en ytterst farlig lek med offensiven. For vi ville uvegerlig ha spilt fallitt i dette og ville ved dette ha styrket kulakenes posisjoner. Hvorfor? Fordi vi den gang ennå ikke hadde de støttepunktene på landsbygda, dette omfattende nettet av sovjet- og kollektivbruk som en kunne støtte seg på under en avgjørende offensiv mot kulakene. Fordi det den gangen ennå ikke var mulig for oss å *sette* en sosialistisk produksjon i form av kollektiv- og sovjetbruk *istedenfor* kulakenes kapitalistiske produksjon.

I årene 1926 og 1927 arbeidet den sinovjev-trotskistiske opposisjon under høytrykk med å påtvinge partiet en politikk som gikk ut på å starte offensiven mot kulakene øyeblikkelig. Partiet gikk ikke med på dette farlige eventyret, for det visste at fornuftige mennesker ikke kan tillate seg å leke med offensiven. Offensiven mot kulakene er en alvorlig sak. En må ikke forveksle den med deklamasjoner mot kulakene. En må heller ikke forveksle den med den nålestikkpolitikk mot kulakene som den sinovjev-trotskistiske opposisjonen iherdig søkte å pådytte partiet. Å foreta en offensiv mot kulakene vil si å knekke kulakene og likvidere dem som klasse. En offensiv som ikke har dette målet, er deklamasjoner, nålestikk, munnsvar — hva en vil, bare ikke noen virkelig bolsjevikisk offensiv. Å foreta en offensiv mot kulakene vil si å forberede seg slik saken krever det og rette et slag mot kulakene, men et slag som er så hardt at de aldri mer reiser seg igjen. Det kaller vi bolsjeviker en virkelig offensiv. Kunne vi gå i gang med en slik offensiv for fem eller tre år siden med utsikt til framgang? Nei, det kunne vi ikke.

I virkeligheten produserte kulaken i 1927 over 600 millioner pud korn og førte omkring 130 millioner pud av dette på markedet utenfor landsbygda. Dette var en ganske betydelig styrke, som en måtte regne med. Og hvor mye produserte den gang kollektiv- og sovjetbrukene våre? Omkring 80 millioner pud, og av dette førte de omkring 35 millioner pud på markedet (varekorn). Døm selv om vi den

gangen kunne *erstatte* det kulakene produserte og det de førte til salg, med det som sovjet- og kollektivbrukene våre produserte og førte til salg. Det er klart at vi ikke kunne det. Hva ville det bety å gå til en avgjørende offensiv mot kulakene under slike forhold? Det ville bety at vi hadde lidd et sikkert nederlag, at vi hadde styrket kulakenes posisjoner og stått der uten brød. Derfor hverken kunne eller burde vi den gang sette i gang noen offensiv mot kulakene, trass i eventyrdeklamasjonene fra den sinovjev-trotskyistiske opposisjon.

Men nå i dag? Hvordan står sakene nå i dag? I dag står vi over en tilstrekkelig materiell basis til å kunne rette et slag mot kulakene, knekke deres motstand, likvidere dem som klasse og *erstatte* det de produserer med det som produseres av kollektiv- og sovjetbrukene. Det er kjent at kornproduksjonen på kollektiv- og sovjetbrukene i 1929 var ikke mindre enn 400 millioner pud (200 millioner mindre enn kulakenes samlede produksjon i året 1927). Det er videre kjent at kollektiv- og sovjetbrukene i året 1929 har levert over 130 millioner pud varekorn (dvs. mer enn kulakene leverte i 1927). Endelig er det kjent at den samlede produksjon på kollektiv- og sovjetbrukene i 1930 kommer til å bli ikke mindre enn 900 millioner pud korn, (dvs. mer enn kulakenes samlede produksjon i 1927), og når det gjelder varekorn, kommer de til å levere ikke mindre enn 400 millioner pud (dvs. uten sammenlikning mer enn kulakene i 1927).

Slik er stillingen hos oss nå, kamerater.

Dette er de forskyvningene som har gått for seg i vårt lands økonomi.

Dette er de forskyvningene i klassekreftene som har gått for seg hos oss i det siste.

Som dere ser, har vi i dag den materielle basis som setter oss i stand til å *erstatte* kulakenes produksjon med produksjonen på kollektiv- og sovjetbrukene. Det er grunnen til at vår offensiv mot kulakene nå utvilsomt har framgang. Slik må en føre offensiven mot kulakene om en tenker på en virkelig offensiv og ikke vil innskrenke seg til tomme deklamasjoner mot kulakene.

Derfor har vi i det siste gått over fra den politikk som gikk ut på å *begrense* utbyttertendensene hos kulakene, til den politikk som går ut på å *likvidere kulakene som klasse*.

Men hvordan er det nå med den politikken som tar sikte på å ekspropriere kulakene? Kan en tillate at kulakene blir ekspropriert i rajonger der vi har kompakt kollektivisering? Slik spørres det fra forskjellig hold. Et latterlig spørsmål! Å ekspropriere kulakene kunne vi ikke tillate så lenge vi sto på det standpunkt at vi ville begrense utbyttertendensene hos kulakene, så lenge det ikke var mulig for oss å sette i gang en avgjørende offensiv mot kulakene, så lenge det ikke var mulig for oss å erstatte kulakenes produksjon med produksjonen på kollektiv- og sovjetbrukene. Den gangen var politikken

som ikke tillot at kulakene ble ekspropriert, nødvendig og riktig. Og i dag? I dag er stillingen en annen. I dag er det mulig for oss å foreta en avgjørende offensiv mot kulakene, knekke deres motstand, likvidere dem som klasse og erstatte deres produksjon med det som produseres på kollektiv- og sovjetbrukene. I dag gjennomfører massene av fattige og mellomstore bønder selv eksproprieringen av kulakene — idet de virkeliggjør den kompakte kollektivisering. I dag er ikke eksproprieringen av kulakene i de rajonger der vi har kompakt kollektivisering, en foranstaltning som bare har administrativ karakter. I dag er eksproprieringen av kulakene en bestanddel av dannelsen og utviklingen av kollektivbrukene. Derfor er det i dag latterlig og uforstandig å prate i det vide og brede om eksproprieringen av kulakene. En gråter ikke over håret når en har mistet hodet.

Ikke mindre latterlig er et annet spørsmål: om en skal slippe kulakene inn i kollektivbruket. Naturligvis må en ikke slippe ham inn i kollektivbruket. En må ikke gjøre det fordi han er en svoren fiende av kollektivbrukbevegelsen. Dette skulle være klart.

VII

SLUTNINGER

Dette, kamerater, er de seks kjernespørsmål som våre marxistiske agrarteoretikere ikke må forbigå i sitt teoretiske arbeid.

Betydningen av disse spørsmålene består framfor alt i at hvis de blir behandlet på marxistisk vis, så vil det bli mulig å utrydde med hud og hår de borgerlige teoriene og alle avskygninger av dem — teorier som med skam å si av og til blir spredt av våre kamerater, av kommunister —, og som spøker i hjernene hos våre praktikere. Det er for lengst på tide å utrydde disse teoriene og kaste dem på skrap-haugen. For våre marxistiske agrarteoretikere kan bare utvikle og styrke sin teoretiske tenkning gjennom en skånselløs kamp mot disse teoriene.

Betydningen av disse spørsmålene består endelig i at de får de gamle problemene i samband med økonomien i overgangsperioden til å tre fram i ny skikkelse. Spørsmålet om NEP, om klassene, om kollektivbrukene, om økonomien i overgangsperioden stilles nå på en ny måte. En må avdekke feilen hos dem som oppfatter NEP som et tilbaketog og bare som et tilbaketog. I realiteten sa Lenin allerede da NEP ble innført, at NEP ikke er bare et tilbaketog, men at den samtidig er forberedelsen til en ny, energisk offensiv mot de kapitalistiske elementer i by og på land. En må avdekke feilen hos dem som mener at NEP er nødvendig bare for å trygge sambandet mellom by

og land. Vi trenger ikke enhver form for samband mellom by og land. Vi trenger et samband som trygger seieren for sosialismen. Og når vi holder fast på NEP, så er det bare fordi den tjener sosialismens sak. Så snart den opphører å tjene sosialismens sak, vil vi sende den pokker i vold. Lenin sa at NEP ble innført i fullt alvor og for lengre tid. Men han har aldri sagt at den er innført for evig og alltid.

En må også stille problemet om å popularisere den marxistiske teori om reproduksjonen. En må behandle spørsmålet om å stille opp skjemaet for status i vår folkehusholdning. Det som Det statistiske sentralbyrå i 1926 offentliggjorde som en status over folkehusholdningen er ingen status, men en lek med tall. Heller ikke duger den måten som Basarov og Groman behandler spørsmålet om folkehusholdningens status på. Oppstillingen av status for Sovjetunionens folkehusholdning må utarbeides av revolusjonære marxister, om de overhodet har til hensikt å arbeide med spørsmålene om økonomien i overgangsperioden.

Det ville være bra om våre marxistiske økonomer utpekte en særskilt gruppe kamerater til å utarbeide spørsmålene om økonomien i overgangsperioden ut fra den nye problemstillingen i den nåværende utviklingsetappe.

OM POLITIKKEN Å LIKVIDERE KULAKENE SOM KLASSE

I «Krasnaja Svesda» nr. 16 fins det to unøyaktige formuleringer i artikkelen «Likvideringen av kulakene som klasse» — en artikkel som stort sett utvilsomt er riktig. Jeg syns det er nødvendig å rette på disse unøyaktighetene.

1. I artikkelen heter det:

«I gjenreisingsperioden førte vi en politikk som gikk ut på å begrense de kapitalistiske elementer i by og på land. Fra vi tok til med rekonstruksjonsperioden, er vi gått over fra politikken å begrense til politikken å trenge ut de kapitalistiske elementer.»

Denne påstanden er feilaktig. Det er ingen forskjell på politikken å begrense de kapitalistiske elementer og politikken å trenge dem ut. Det er en og samme politikk. Det å trenge ut de kapitalistiske elementer på landsbygda er et uunngåelig resultat og en *bestanddel* av politikken å begrense de kapitalistiske elementer, av den politikken som går ut på å begrense utbyttertendensene hos kulakene. Det å trenge ut de kapitalistiske *elementer* på landsbygda er ikke det samme som å trenge ut kulakene som *klasse*. Det å trenge ut de kapitalistiske elementer på landsbygda er å trenge ut og overvinne *enkelte grupper* av kulakene, de som ikke har greidd å holde stand mot skattetrykket, mot systemet med begrensningsåtgjerder fra sovjetmakten. Det er klart at politikken som tok sikte på å innskrenke utbyttertendensene hos kulakene, politikken som gikk ut på å sette grenser for de kapitalistiske elementer på landsbygda, nødvendigvis måtte føre til at enkelte grupper av kulakene ble trengt ut. Derfor kan en ikke betrakte det at enkelte deler av kulakene ble trengt ut som noe annet enn et uunngåelig resultat og en bestanddel av den politikk som tok sikte på å sette grenser for de kapitalistiske elementer på landsbygda.

Denne politikken drev vi ikke bare i gjenreisingsperioden, men også i rekonstruksjonsperioden, også i perioden etter den 15. partikongress (desember 1927) og like så i perioden da vårt parti hadde sin 16. konferanse (april 1929), og etter denne konferansen helt til sommeren 1929, da vi trådte inn i fasen med kompakt kollektivisering, da vi fikk *omsvinget* i retning av den politikk som går ut på å *likvidere* kulakene som *klasse*.

Ser en på de viktigste partidokumentene, f. eks. fra den 14. partikongress i desember 1925 (se Resolusjon til beretningen fra sentralkomitéen) og fram til den 16. partikonferanse i april 1929 (se resolusjonen «Om veiene til oppsving i jordbruket»), så kan en ikke unngå å konstatere at tesen om «å sette grenser for utbyttertendensene hos

kulakene» eller «å sette grenser for veksten i kapitalismen på landsbygda» alltid står der *ved siden av* tesen om «å trenge ut de kapitalistiske elementer på landsbygda», ved siden av tesen om «å overvinne de kapitalistiske elementer på landsbygda».

Hva betyr det?

Det betyr at partiet *ikke skiller* mellom det å trenge ut de kapitalistiske elementer på landsbygda og den politikk som går ut på å begrense utbyttertendensene hos kulakene, innskrenke de kapitalistiske elementer på landsbygda.

Den 15. partikongress og like så den 16. partikonferanse bygger helt og fullt på den politikken som går ut på «å innskrenke utbytterbestrebelsene hos borgerskapet på landsbygda» (resolusjonen fra den 15. partikongress «Om arbeidet på landsbygda»), på den politikken som går ut på «å gripe til nye åtgjerder som begrenser utviklingen av kapitalismen på landsbygda» (se samme resolusjon), på den politikken som tar sikte på «en energisk innskrenkning av utbyttertendensene hos kulakene» (se resolusjonen fra 15. partikongress om femårsplanen), på den politikken som går ut på «offensiv mot kulaken» i den mening at den skal være «overgangen til en videre, mer systematisk og energisk begrensning av kulaken og privathandelsmannen» (se samme resolusjon), på den politikken som vil at «elementene av privatkapitalistisk økonomi» i by og på land skal «trenges enda mer energisk ut av det økonomiske liv» (se Resolusjon fra den 15. partikongress til beretningen fra sentralkomiteén).

Altså er a) forfatteren av den nevnte artikkelen på villspor når han framstiller politikken som går ut på å begrense de kapitalistiske elementer og politikken som tar sikte på å trenge dem ut, som to forskjellige politiske linjer. Kjensgjerningene viser at vi her har å gjøre med en enhetlig politikk med sikte på å sette skranker for kapitalismen, og at det å trenge ut enkelte grupper av kulaker er en bestanddel og et resultat av denne politikken.

Altså er b) forfatteren av den nevnte artikkelen på villspor når han hevder at vi begynte å trenge ut de kapitalistiske elementene på landsbygda først i rekonstruksjonsperioden, i perioden omkring den 15. partikongress. I virkeligheten gikk denne uttrengningen for seg både før den 15. partikongress, i gjenreisingsperioden, og også etter den 15. partikongress, i rekonstruksjonsperioden. I perioden omkring den 15. partikongressen ble den politikken som vil innskrenke utbyttertendensene hos kulakene bare forsterket med nye, supplerende åtgjerder, og i sammenheng med det måtte også uttrengningen av enkelte kulakgrupper få økt styrke.

2. I artikkelen heter det:

«Politikken å likvidere kulakene som klasse følger uavkortet av politikken å trenge ut de kapitalistiske elementer og er en fortsettelse av denne politikken i en ny etappe.»

Denne påstanden er unøyaktig og derfor uriktig. Det er klart at politikken som tar sikte på å likvidere kulakene som klasse, ikke kunne falle ned fra himmelen. Den ble forberedt gjennom hele perioden som gikk forut, ved at de kapitalistiske elementene på landsbygda ble begrenset og følgelig trengt ut. Men dette betyr likevel ikke at den ikke *i selve sitt grunnlag* skiller seg fra politikken å begrense (og trenge ut) de kapitalistiske elementer på landsbygda, at den er en *fortsettelse* av begrensningspolitikken. Å uttrykke seg slik som vår forfatter her gjør, er det samme som å benekte at det har skjedd et *omsving* i utviklingen på landsbygda siden sommeren 1929. Å uttrykke seg slik vil si å benekte at vi i løpet av denne perioden har fullført en *vending* i vårt partis politikk på landsbygda. Å tale slik er jevn godt med å skape et slags ideologisk tilfluktsrom for høyreelementene i partiet vårt, de som nå klamrer seg fast til vedtakene på den 15. partikongress, *mot* partiets nye politikk, på samme måten som Frumkin i sin tid klamret seg fast til vedtakene på den 14. partikongress, *mot* den politikken som tok sikte på å skape og støtte opp under kollektivbrukene og sovjetbrukene.

Hva var det den 15. partikongress gikk ut fra da den proklamerte at vi måtte forsterke politikken å begrense (og trenge ut) de kapitalistiske elementer på landsbygda? Den gikk ut fra at kulakene som *klasse må fortsette* å eksistere ennå en viss tid framover, trass i denne begrensningen av kulakene. *Dette var grunnen til* at den 15. partikongress lot loven om jordleie fortsatt være i kraft, enda den meget vel visste at stortingden av forpakterne er kulaker. *Dette var grunnen til* at den 15. partikongress lot loven om å nytte lønnsarbeidere på landet fortsatt være i kraft og krevde at den skulle gjennomføres til punkt og prikke. *Dette var grunnen til* at det nok en gang ble kunngjort at det ikke var tillatt å ekspropriere kulakene. Står disse lovene og disse vedtakene i motstrid med politikken som tar sikte på å *begrense* (og trenge ut) de kapitalistiske elementer på landsbygda? Selvsagt *ikke!* Står disse lovene og disse vedtakene i motstrid med den politikk som tar sikte på å *likvidere* kulakene som klasse? *Selvsagt!* Altså vil en nå måtte oppheve disse lover og vedtak i de rajonger der vi har kompakt kollektivisering, en foreteelse som vinner nytt terreng for hver dag og hver time. Og forresten er de allerede blitt opphevet i de rajongene der kollektiviseringen er kompakt, gjennom selve det forløpet som kollektivbruk-bevegelsen har tatt.

Kan en etter alt dette påstå at politikken som går ut på å likvidere kulakene som klasse er *fortsettelsen* av den politikk som tok sikte på å begrense (og trenge ut) de kapitalistiske elementer på landsbygda? Det er klart at en ikke kan det.

Forfatteren til den nevnte artikkel glemmer at en ikke kan trenge ut kulakklassen, som klasse, ved hjelp av skatter og alle slags andre

begrensningstiltak, hvis en samtidig lar denne klassen *beholde* produksjonsmidlene sammen med retten til fritt å nytte jorda, og hvis en i praksis *beholder* loven om å nytte lønnsarbeid på landsbygda, jordleieloven, forbudet mot å ekspropriere kulakene. Forfatteren glemmer at en gjennom den politikken som vil begrense utbyttertendensene hos kulakene, bare kan regne med å få trengt ut enkelte grupper av kulaker, noe som ikke står i motsetning til, men tvert om forutsetter at kulakene *fortsetter å bestå* som klasse i en viss tid. Skal en kunne trenge ut kulakene som klasse, er det ikke nok med den politikken som tar sikte på å begrense og trenge ut enkelte grupper av kulakene. Skal en kunne trenge ut kulakene som klasse, må en *knekke* motstanden fra denne klassen i åpen kamp og *ta fra den* det i produksjonen som er kilden til at den eksisterer og utvikler seg (fri nytting av jord, produksjonsmidler, jordleie, rett til å leie arbeidere osv.). Det er også nettopp dette som er *vendingen* til politikken som tar sikte på å likvidere kulakene som klasse. Ellers blir talen om å trenge ut kulakene som klasse tomt skravl, noe som bare er til glede og fordel for høyreavvikerne. Ellers kan en ikke tenke seg en betydelig kollektivisering på landsbygda, og enda mindre en kompakt kollektivisering. Dette har de de fattige og mellomstore bøndene våre forstått meget godt, de som nå knekker kulakene og gjennomfører kompakt kollektivisering. Men noen av våre kamerater har tydeligvis ikke skjønt dette ennå.

Altså er politikken partiet fører på landsbygda på det nåværende tidspunkt, ikke en *fortsettelse* av den gamle politikken, men en *vending* bort fra den gamle politikk som hadde til mål å *begrense* (og trenge ut) de kapitalistiske elementer på landsbygda, og over til den nye politikk som har til mål å *likvidere* kulakene som klasse.

«Krasnaja Svesda» nr. 18, 21. januar 1930.

SVIMMELHET AV FRAMGANG

(Om spørsmålene i samband med kollektivbruk-bevegelsen)

Framgangen som sovjetmakten har hatt med kollektivbruk-bevegelsen er noe alle snakker om nå. Selv fiendene er tvunget til å medgi at vi har hatt betydningsfull framgang. Og resultatene er også virkelig store.

Det er en kjensgjerning at til 20. februar i år var allerede 50 prosent av bondebrukene i Sovjetunionen kollektivisert. Det betyr at vi inntil 20. februar 1930 har *oppfylt* femårsplanen med *mer enn det dobbelte*.

Det er en kjensgjerning at kollektivbrukene inntil 28. februar i år *allerede* hadde rådd seg med over 36 millioner dobbeltcentner (3,6 mill. tonn) såkorn til sommerutsæden, dvs. over 90 prosent av det som planen forutsetter, altså ca. 220 millioner pud. En må medgi at det å ha greidd å skaffe 220 millioner pud såkorn bare på kollektivbrukene — og det etter at planen for korninnsamlingen er oppfylt med godt resultat — må betegnes som en veldig vinning.

Hva vitner alt dette om?

Det vitner om at *vi alt nå kan betrakte den gjennomgripende vending til sosialismen på landsbygda som sikret*.

En trenger ikke bevise at disse resultatene har den aller største betydning for vårt lands framtid, for hele arbeiderklassen som den ledende kraft i vårt land, og endelig for partiet selv. Helt bortsett fra de umiddelbare praktiske resultater, har denne framgangen en kolossal betydning for det indre partiliv, for partiets oppfostring. Den gir partiet vårt mot og tro på kreftene sine. Den fyller arbeiderklassen med tro på seieren for vår sak. Den tilfører partiet nye millionreserver.

Dette stiller partiet oppgaven å *grunnfeste* de resultatene som er nådd og *utnytte* dem planmessig for den videre frammarsjen.

Men framgang har også sine skyggesider, især hvis den er forholdsvis «lettvinnet», hvis den er kommet så å si «uventet». Framgang av denne karakter skaper av og til sjølgodhet og overmot — «Vi greier alt!», «Alt er bare barnelek for oss!». En slik framgang stiger ikke sjelden til hodet på folk, slik at de blir svimmel av framgangen, mister sansen for å holde mål og måte, mister evnen til å forstå virkeligheten, overvurderer sine egne krefter og undervurderer motstanderens, lar det komme til eventyrlige forsøk på å løse alle spørsmål i den sosialistiske oppbyggingen «i en håndvending». Det blir

ikke lenger tale om omsorg for å *grunnfeste* framgangen og *utnytte* den planmessig for den videre frammarsjen. Hva skal vi med å grunnfeste framgangen, vi kan jo likevel makte å nå fram til fullstendig seier for sosialismen «i en fei», — «Vi greier alt!», «Alt er bare barnelek for oss!».

Dette stiller partiet overfor oppgaven å føre en resolutt kamp mot slike stemninger, som er farlige og skadelige for saken, og rydde dem ut i partiet.

En kan ikke påstå at disse stemningene, som er farlige og skadelige for partiet, på noen som helst måte er særlig utbredt i vårt partis rekker. Men de gjør seg iallfall gjeldende i partiet, og det er ingen grunn til å hevde at de ikke vil vokse seg sterkere. Og hvis disse stemningene vinner hevd hos oss, da kan en ikke lenger dra i tvil at kollektivbruk-bevegelsen vil bli atskillig svekket, og at faren for at bevegelsen strander kan bli en realitet.

Derfor er det en oppgave for vår presse systematisk å avsløre slike og liknende anti-leninistiske stemninger.

Noen kjensgjerninger:

1. Framgangen i kollektivbruk-politikken vår har sin forklaring bl. a. i at denne politikken hviler på *frivillighet* i kollektivbruk-bevegelsen og på at det blir tatt *omsyn til mangfoldigheten i vilkårene* i de ulike distriktene i Sovjetunionen. En kan ikke skape kollektivbruk med vold og makt. Det ville være dumt og reaksjonært. Kollektivbruk-bevegelsen må hvile på aktiv støtte fra stortyngden av bøndene. En må ikke overføre mekanisk mønstereksempler fra oppbyggingen av kollektivbruk i distrikter som er høyt utviklet, til distrikter som er svakt utviklet. Det ville være dumt og reaksjonært. En slik «politikk» ville med ett slag bringe kollektiviseringsidéen i vanry. En må ta nøye omsyn til mangfoldigheten i vilkårene i de ulike distriktene i Sovjetunionen når en skal fastsette tempoet og metodene i oppbyggingen av kollektivbrukene.

I kollektivbruk-bevegelsen vår står korndistriktene i fremste rekke. Hvorfor det? For det første fordi vi i disse distriktene har det største antall sovjet- og kollektivbruk som allerede står sterkt, slike som har gjort det mulig for bøndene å overbevise seg om styrken og betydningen av den nye teknikk, om styrken og betydningen av den nye, kollektive organiseringen av økonomien. For det annet fordi disse distriktene har gått gjennom en toårig skole med kamp mot kulakene under korninnsamlingskampanjene, noe som gjorde kollektivbrukenes sak lettere. Og endelig fordi disse distriktene i det siste året i høyeste grad er blitt forsynt med de beste kadrer fra industri-sentrene.

Er det riktig å si at vi har de samme særlig gunstige vilkår også i de andre distriktene, f. eks. i de distriktene som trenger tilskott av korn, slik tilfellet er med de nordlige distriktene, eller i distriktene

der det bor nasjonaliteter som ennå ligger etter i utvikling, som la oss si Turkestan?

Nei, det er ikke riktig å si.

Det er klart at prinsippet med å ta omsyn til mangfoldigheten i vilkårene i de ulike distriktene i Sovjetunionen, ved siden av prinsippet om frivillighet, er en av de viktigste forutsetninger for en sunn kollektivbruk-bevegelse.

Men hva er det i virkeligheten som av og til skjer hos oss? Kan en si at prinsippet om frivillighet og omsynet til lokale særegenheter ikke blir krenket i en rekke distrikter? Nei, det kan en dessverre ikke si. Det er f. eks. et kjent faktum at i en rekke av de nordlige distriktene, i sonen som trenger tilskottskorn, der det er relativt mindre gunstige vilkår for straks å organisere kollektivbruk enn det er i korndistriktene — der søker en ikke sjelden å *erstatte* det forberedende arbeid med å organisere kollektivbruk med byråkratisk dekretmakeri for kollektivbruk-bevegelsen, med papirresolusjoner om tilveksten i kollektivbrukene, med å organisere kollektivbruk som ikke fins andre steder enn på papiret, enda det fins en hel haug stortalende resolusjoner om at de «eksisterer». Eller la oss ta noen rajonger i Turkestan, der vilkårene for umiddelbart å gå i gang med å organisere kollektivbruk er enda mindre gunstige enn i sonen i de nordlige distriktene som trenger tilskottskorn. Det er en kjent sak at det i en rekke rajonger i Turkestan alt er blitt gjort forsøk på å «innhente og gå forbi» de framskredne distriktene i Sovjetunionen under trusel om å bruke militærmakt og å stenge tilgangen på vann til overrisling for de bønder som foreløpig ikke vil tre inn i kollektivbrukene, og dessuten ble det truet med å nekte å levere dem industri-varer.

Hva kan denne «politikken» — som er skåret etter mønster av korporal Prysjibejev¹⁾ — ha felles med partiets politikk, som bygger på prinsippet om frivillighet og at en skal ta omsyn til lokale særegenheter når en bygger opp kollektivbrukene? Det er klart at det ikke fins og ikke kan finnes noe felles her.

Hvem er det som tjener på disse forvrengningene, denne byråkratiske dekreteringen for kollektivbruk-bevegelsen, disse utilbørlige truslene overfor bøndene? Ingen andre enn våre fiender!

Hva kan de føre til, disse forvrengningene? Til å styrke våre fiender og til å bringe idéen om kollektivbruk-bevegelsen i vanry.

Er det ikke klart at opphavsmennene til disse forvrengningene, de som kaller seg «venstre», i virkeligheten bærer ved til bålet for høyreopportunismen?

2. Et av de største fortrinnene ved vårt partis politiske strategi

¹⁾ Korporal Prysjibejev — hovedfiguren i en novelle av A. P. Tsjechov med samme tittel; typen på den inkarnerte prøysserspire som stiller seg opp som ordenens og moralens vokter. O. a.

er at det i hvert gitt øyeblikk forstår å velge ut *det viktigste ledd i bevegelseskjeden*, og tar tak der for å trekke hele kjeden mot det felles mål og nå fram til å løse oppgaven som er stilt. Kan en si at partiet alt har valgt ut det viktigste ledd i den kjeden som heter kollektivbruk-bevegelsen innenfor systemet med oppbyggingen av kollektivbruk? Ja, det både kan en og må en si.

Hva er dette viktigste ledd i kjeden?

Er det kanskje *samvirket til felles dyrking av jorda*? Nei, det er ikke dette. Samvirket til felles dyrking av jorda, der produksjonsmidlene ennå ikke er gjort til felleseie, er et trinn i kollektivbruk-bevegelsen som alt er passert.

Kanskje det er *landbrukskommunen*? Nei, heller ikke den er det. Kommunene er ennå foreløpig enkeltforetelser innenfor kollektivbruk-bevegelsen. Forutsetningene er ennå ikke modnet for landbrukskommunene som *dominerende* form, der ikke bare produksjonen i sin helhet, men også fordelingen er sosialisert.

Det viktigste ledd i kollektivbruk-bevegelsens kjede, dens *dominerende* form på det nåværende tidspunkt, det leddet en må gripe fatt i, er *landbruksartelet*.

I *landbruksartelet* er de viktigste produksjonsmidlene gjort til felleseie, framfor alt det som hører med til kornproduksjonen: alt arbeid, jorddyrkingen, maskiner og annen redskap, arbeidsdyrene og driftsbygningene. Det som *ikke* er *felleseie* i artelet, er: en jordfleck rundt hvert enkelt våningshus (mindre grønnssak- og frukthager), våningshusene, en viss del av melkeféet, småféet, fjørféet osv. Artelet er *hovedleddet i kollektivbruk-bevegelsen*, fordi det er den form som løser kornproblemet på den mest hensiktsmessige måten. Og kornproblemet er *hovedleddet i hele landbruksproduksjonens system*, for hvis en ikke løser det, kan en heller ikke løse féavls-problemet (små- og storfé) og heller ikke problemet med tekniske nytteplanter og spesialkulturer, som forsyner industrien med de viktigste råstoffer. Av denne grunn er landbruksartelet hovedleddet i kollektivbruk-bevegelsens system på det nåværende tidspunkt.

Det er dette som «Mønsterstatuttet» for kollektivbruk-bevegelsen går ut fra, det statuttet som vi offentliggjør den endelige teksten til i dag.¹⁾

Det er også dette parti- og sovjetfunksjonærene våre må gå ut fra. En av pliktene de har, er å studere dette statuttet inngående og sette det ut i livet uavkortet.

Det er partiets innstilling på det nåværende tidspunkt.

Kan en si at denne partiets innstilling blir satt ut i livet uten å bli overtrådt og forvrengt? Nei, det kan en dessverre ikke si. Det er et kjent faktum at det blir gjort forsøk på å gå ut over rammene for artelet og hoppe rett over i landbrukskommunen i en rekke dis-

¹⁾ «Pravda», 2. mars 1930.

trikter i Sovjetunionen — distrikter der kampen for kollektivbrukenes eksistens ennå ikke på langt nær er slutt og der artelene ikke på langt nær er befestet. Artelet er ennå ikke befestet, men disse folkene «sosialiserer» allerede nå våningshus, småfé og fjørfé, slik at denne «sosialiseringen» utarter til byråkratiske papirdekreter, for forutsetningene som gjør en slik overgang til felleseie nødvendig, er ennå ikke til stede. En skulle nesten tro at kornproblemet alt var løst på kollektivbrukene, at det er et stadium som alt er passert, og at den viktigste oppgaven i dag ikke er å løse kornproblemet, men å løse féavls- og fjørfé-problemet. En må spørre hvem det er som har nytte av dette tåpelige «arbeid», som kaster alle de ulike formene for kollektivbruk-bevegelsen i en haug? Hvem er det som tjener på at en på denne dumme og for saken skadelige måte løper i forveien? Å irritere kollektivbonden med «sosialisering» av våningshusene, alt melkeféet, alt småféet, fjørféet — mens kornproblemet ennå *ikke er løst* og artelformen for kollektivbrukene ennå *ikke har fått fast fot* — er det ikke klart at denne «politikken» bare kommer som bestilt for våre svorne fiender og bare kan være til fordel for dem? En av disse nidkjære «sosialisererne» går til på kjøpet så vidt at han sender ut en forordning i artelet og bestemmer at «alt fjørféet på alle brukene skal registreres innen tre dager», at det skal innføres en ordning med særlige «kommandører» som skal registrere og kontrollere, — dekreterer at vi «skal besette kommandohøydene i artelet», «lede den sosialistiske kamp uten å forlate postene» og — selvsagt — kjøre artelet med stramme tøyler. Hva er dette — er det en politikk som har til mål å lede kollektivbruket, eller en politikk som vil *oppløse* det og *bringe det i vanry*? For ikke å nevne de — med forlov — «revolusjonære» som *innleder* organiseringen av artelet med å ta ned kirkeklokkene. Ta ned kirkeklokkene — tenk så revolusjonært!

Hvordan har disse sanseløse «sosialiserings»øvingene, disse latterlige forsøkene på å hoppe bukk over seg selv, oppstått blant oss — disse forsøkene som har til mål å omgå klassene og klassekampen, men som i virkeligheten bærer ved på bålet til våre klassefiender? De kunne bare oppstå i den atmosfæren som blir skapt av den «lette» og «uventede» framgangen vi har på kollektivoppbyggingsfronten. De kunne oppstå bare på grunnlag av de tåpelige stemninger som gjør seg gjeldende i enkelte grupper av partiet: «Vi greier alt!», «Alt er bare barnelek for oss!». De kunne oppstå bare på grunnlag av det faktum at enkelte kamerater er blitt svimmel av framgang og for et øyeblikk har mistet sin sunne fornuft og sitt nøkterne blikk.

For å korrigere linjen i arbeidet vårt når det gjelder oppbyggingen av kollektivbruket, *må vi få slutt på disse stemningene.*

Dette er nå en av de nærmeste oppgavene partiet har.

Kunsten å lede er en alvorlig sak. En må ikke bli liggende etter for bevegelsen, for å bli liggende etter betyr å rive seg løs fra mas-

sene. En må heller ikke løpe forut for bevegelsen, for å løpe forut betyr å miste kontakten med massene og bli isolert. Den som vil lede bevegelsen og samtidig bevare kontakten med millionmassene, han må føre kampen på to fronter — både mot dem som dilter etter og mot dem som går for langt.

Partiet vårt er sterkt og uovervinnelig fordi det som leder for bevegelsen forstår å bevare og utvide sambandet med millionmassene av arbeiderne og bøndene.

«Pravda» nr. 60, 2. mars 1930.

SVAR TIL VÅRE KAMERATER KOLLEKTIVBØNDENE

Det vil være kjent fra avisene at Stalins artikkel «Svimmelhet av framgang» og det kjente vedtaket i sentralkomiteén «Om kampen mot forvrengningene av partilinja i kollektivbruk-bevegelsen» har funnet sterk gjenklang blant praktikerne innenfor kollektivbruk-bevegelsen. I samband med dette har jeg i den seinere tid fått en rekke brev fra våre kamerater kollektivbøndene, der de stiller noen spørsmål og ber om å få svar på dem. Det var min plikt å svare privat på disse brevene. Men det var uråd å gjøre dette, fordi over halvparten av brevskriverne ikke oppga adresse (de hadde glemt å sende med adressen). Imidlertid er de spørsmålene som brevene berører, av uhyre stor politisk interesse for alle våre kamerater. Dessuten er det rimelig at jeg ikke kan la være å svare også de kamerater som har glemt å sende med adressene sine. Derfor så jeg meg tvunget til å svare offentlig på brevene fra våre kamerater kollektivbøndene, dvs. i pressen, og jeg har da plukket ut av brevene alle de spørsmålene som er viktige for saken. Jeg gjorde det så mye heller fordi det forelå et direkte vedtak fra sentralkomiteén om dette.

Første spørsmål: Hvor ligger roten til feilene i bondespørsmålet?

Svar: I den uriktige behandling av den mellomstore bonde. I den ting at det forekom tvangsåtgjerder i det økonomiske sambandet med den mellomstore bonde — at det ikke ble aktet på den kjensgjerning at det økonomiske samband med massene av de mellomstore bønder ikke må bygge på tvangsåtgjerder, men på en overenskomst med dem, på forbundet med dem — at det ikke ble aktet på den kjensgjerning at forbundet som arbeiderklassen og de fattige på landsbygda har med de mellomstore bønder mot kapitalismen i sin alminnelighet og mot kulakene i særdeleshhet, på det nåværende tidspunkt er grunnlaget for kollektivbruk-bevegelsen.

Så lenge en førte offensiven mot kulakene i enhetsfront med den mellomstore bonde, gikk alt godt. Men da noen av våre kamerater, beruset av framgangen, umerkelig tok til å skjene ut fra veien med offensiv mot kulakene og slo inn på en vei som medførte kamp mot de mellomstore bøndene, da de tok til å bruke tvang mot de mellomstore bønder under jakten på en høy prosentsats i kollektiviseringen, da de tok fra dem stemmeretten og eksproprierede dem «som kulaker» — fra det øyeblikk ble offensiven et vrangbilde, enhetsfronten med de mellomstore bønder begynte å bli undergravd, og selvsagt fikk kulaken høve til å forsøke å komme seg på fote igjen.

Disse kameratene hadde glemt at de tvangstiltakene som er nødvendige og nyttige i kampen mot våre klassefiender, de er utillatelige og skadelige i forholdet til den mellomstore bonde, som er vår forbundsfelle.

De hadde glemt at kavalleriframstøt som er nødvendige og nyttige når det gjelder å løse oppgaver av militær natur, de duger ikke og kan bare skade når det gjelder å løse oppgaver i samband med oppbyggingen av kollektivbruk, når denne oppbyggingen attpåtil blir organisert i forbund med den mellomstore bonde.

Her ligger roten til feilene i bondespørsmålet.

Lenin sier om det økonomiske sambandet med den mellomstore bonde:

«Framfor alt må vi gå ut fra den sannhet at en her i følge sakens natur ikke kan oppnå noe med voldsmetoder. Den økonomiske oppgaven stilles her ganske annerledes. Her fins det ingen topp en kan skjære bort uten samtidig å skade hele fundamentet, hele bygningen. Her fins ikke den topp som kapitalistene utgjorde i byene. *Går vi fram med vold her, er det jevngodt med å kjøre hele saken i grøften...* Det fins ikke noe som er mer tåpelig enn selve tanken på vold når det dreier seg om det økonomiske forholdet til den mellomstore bonde.» (Lenin: «Foredrag om arbeidet på landsbygda», Samlede verker, bd. XXIV, s. 168, russisk utg.)

Videre:

«A bruke vold overfor den mellomstore bonde er i høyeste grad skadelig. Det dreier seg om et tallrikt lag av befolkningen som omfatter millioner. Selv i Europa, der dette laget ikke noe sted har slik styrke, der teknikk og kultur, byliv og jernbaner er utviklet i gigantisk målestokk og der denne tanken lettest kunne falle en inn, selv der har ingen, ikke en eneste revolusjonær sosialist foreslått å nytte voldsåtgjerder overfor de mellomstore bøndene.» (Samme sted, s. 167.)

Dette skulle være klart.

Annet spørsmål: Hva er de viktigste feilene i kollektivbruk-bevegelsen?

Svar: Det er i det minste tre hovedfeil.

1. Det ble gjort vold mot det leninske prinsipp om frivillighet i oppbyggingen av kollektivbrukene. Det ble gjort vold mot de grunnleggende direktiver fra partiet og mot mønsterstatuttet for jordbruksartelet om frivillighet i oppbyggingen av kollektivbrukene.

Leninismen lærer at bøndene må ledes over i kollektive baner på frivillig vei, ved at en overbeviser dem om det sosialiserte kollektivbrukets fordeler framfor enkeltmannsbruket. Leninismen lærer at en bare kan overbevise bøndene om fordelene ved kollektivbruket når det i praksis, gjennom erfaring blir *vist* og *bevist* at kollektivbruket er bedre og fordelaktigere enn enkeltmannsbruket, at kollektivbruket byr bøndene, den fattige og den mellomstore, en utvei av nød og elendighet. Leninismen lærer at kollektivbrukene ikke kan bli grunn-

festet uten disse forutsetninger. Leninismen lærer at ethvert forsøk på å påtvinge bonden kollektivbruk med vold og makt, ethvert forsøk på å opprette kollektivbruk med tvang bare kan gi negative resultater, bare kan støte bøndene bort fra kollektivbruk-bevegelsen.

Og så lenge denne grunnregelen ble fulgt, hadde også kollektivbruk-bevegelsen faktisk den ene framgangen etter den andre å oppvise. Men beruset av framgangen begynte noen av våre kamerater å ignorere denne regelen, tok til å legge et overdrevent hastverk for dagen og å skape kollektivbruk gjennom tvang, på jakt etter en høy prosentsats i kollektiviseringsarbeidet. Det er ikke underlig at vi slapp å vente lenge på de negative resultatene av denne «politikken». De kollektivbrukene som var reist i en fei, smeltet like fort bort igjen, og en del av bøndene som før hadde hatt den største tillit til kollektivbrukene, tok til å vende seg bort fra dem.

Dette er den første og viktigste feilen i kollektivbruk-bevegelsen. Lenin sier om frivilligheten i oppbyggingen av kollektivbrukene:

«Det er nå vår oppgave å gå over til *samfunnsmessig* dyrking av jorda, å gå over til felles *stordrift*. Men det må ikke øves noen som helst tvang fra sovjetmaktens side — det er ingen lov som påbyr noe slikt. Landbrukskommunen blir grunnlagt på *frivillig* basis, overgangen til *samfunnsmessig* jorddyrking kan bare være *frivillig*, det må ikke her forekomme den minste tvang fra arbeider- og bondeorganisasjonens side, og loven tillater den heller ikke. Om noen av dere skulle merke at det blir brukt slik tvang, så må dere vite at dette er misbruk, at det er å bryte loven, og at vi av all makt vil søke å rette på og vil komme til å rette på det.»¹⁾ (Lenin: «Svar på noen skriftlige spørsmål på 1. kongress for landarbeiderne i Petrograd-guvernemetet», Samlede verker, bd. XXIV, s. 43, russisk utg.)

Videre:

«Bare hvis det i praksis lykkes å vise bøndene fordelene ved den samfunnsmessige, kollektive, kooperative, artelvis driftsform i landbruket — bare hvis det lykkes å hjelpe bøndene gjennom kooperativ drift, gjennom arteldrift, bare da vil arbeiderklassen, som sitter med statsmakten, virkelig kunne bevisse overfor bøndene at den har rett, og vil den kunne trekke millionmassene av bøndene over på sin side, fast og i virkelig forstand. Derfor kan en ikke overvurdere betydningen av alle slags tiltak for å fremme den kooperative driftsmåten, arteldriften i jordbruket. Vi har millionvis av enkeltmannsbruk spredt rundt omkring i de mest avsides landsbyer ... Bare hvis det blir vist i *praksis, gjennom erfaring* som er tilgjengelig for bøndene at det er nødvendig og mulig å gå over til fellesdrift, til arteldrift, bare da vil vi ha rett til å si at det i et så veldig bondeland som Russland er tatt et betydningsfullt skritt på veien til det sosialistiske landbruk.»¹⁾ (Lenin: «Tale på den første kongress for landbrukskommunene og landbruksartelene», Samlede verker, bd. XXIV, s. 579—580, russisk utg.)

Til slutt enda et sted i Lenins verker:

«Når sovjetmaktens representanter legger vinn på å fremme alle former for kooperasjon og også landbrukskommunene blant de mellomstore bønder, må

1) Uthevelsene av meg. J. St.

de ikke øve den aller minste tvang for å danne slike sammenslutninger. Bare slike sammenslutninger er av verdi som er skapt av bøndene selv etter eget fritt initiativ, og når bøndene selv i praksis har erfart fordelene ved dem. *Overdrevent hastverk på dette område er skadelig*, for det kan bare tjene til å styrke fordommene som de mellomstore bøndene har mot alt nytt. Representanter for sovjetmakten som tillater seg å bruke indirekte og, enda verre — direkte — tvang for å få bøndene til å slutte seg til kommuner, slike folk må trekkes strengt til ansvar og fjernes fra arbeidet på landsbygda.»¹⁾ (Lenin: «Resolusjon om stillingen til de mellomstore bønder på den 8. partikongress», 1919, Samlede verker, bd. XXIV, s. 173, russisk utg.)

Dette skulle være klart.

En trenger vel neppe å peke på at partiet vil gjennomføre disse retningslinjene hos Lenin med største strenghet.

2. Det ble gjort vold mot det leninske prinsipp at en skal ta omsyn til mangfoldigheten i vilkårene i de ulike distrikter i Sovjetunionen når en bygger opp kollektivbrukene. Det ble glemt at Sovjetunionen rommer en mangfoldighet av distrikter som har ulike økonomisk struktur og står på ulike kulturtrinn. Det ble glemt at det fins både distrikter som er framskredne, distrikter som ligger på gjennomsnittsnivået og distrikter som er tilbakekliggende. Det ble glemt at tempoet i kollektivbruk-bevegelsen og metodene i oppbyggingen av kollektivbrukene *ikke kan være det samme* i alle disse langt fra like distrikter.

«Det ville være en feil,» sier Lenin, «om vi ganske enkelt kopierte dekretenes rent sjablonmessig for alle områder av Russland, om kommunistene, bolsjevikene, sovjetfunksjonærene i Ukraina og ved Don ville anvende dem på de andre områdene kritikkfritt, rubb og stubb..., for «vi haker oss på ingen måte fast til en ensartet sjablon, vi avgjør ikke en gang for alle at vår erfaring, erfaringen fra det sentrale Russland, lar seg overføre fullstendig til alle randområdene.» (Lenin: «Beretning fra sentralkomiteen på den 8. partikongress», Samlede verker, bd. XXIV, s. 125–126, russisk utg.)

Lenin sier videre:

«Å skjære Sentral-Russland, Ukraina og Sibir over én kam, å true dem inn i en bestemt sjablon — det ville være den største dumhet.» (Lenin: «Foredrag om naturalskatten», Samlede verker, bd. XXVI, s. 243, russisk utg.)

Til slutt gjør Lenin det til en plikt for kommunistene i Kaukas,

«...å innse det egenartede i sin stilling, i stillingen i sine republikker, til forskjell fra stillingen og vilkårene i RSFSR, at det er nødvendig å innse at de ikke må kopiere taktikken vi bruker, men tillemppe den etter modent om-dømme i samsvar med ulikheten i de konkrete forholdene.» (Lenin: «Til våre kamerater kommunistene i Aserbajdsjan, Grusia, Armenia, Dagestan og Fjellrepublikken», Samlede verker, bd. XXVI, s. 191, russisk utg.)

Dette skulle være klart.

¹⁾ Uthevelsene av meg. J. St.

På grunnlag av disse anvisningene fra Lenin har sentralkomiteén for partiet vårt i vedtaket «Om tempoet i kollektiviseringen», (se «Pravda» for 6. januar 1930), delt inn områdene i Sovjetunionen i tre grupper når det gjelder tempoet i kollektiviseringen. Av dem kan Nord-Kaukas, Mellom-Volga og Nedre-Volga stort sett fullføre kollektiviseringen våren 1931, mens andre korndistrikter (Ukraina, Det sentrale svartejords-område, Sibir, Kasakstan, Ural osv.) stort sett kan fullføre den våren 1932 — og de øvrige distrikter kan utstrekke kollektiviseringen til slutten av femårsplanen, dvs. fram til 1933.

Dette skulle vel være greitt å forstå.

Men hva var det i virkeligheten som skjedde? Det viste seg at noen av kameratene i rusen over den første framgangen for kollektivbruk-bevegelsen lykkelig glemte både Lenins rettleiinger og vedtaket i sentralkomiteén. I en feberaktig jakt etter oppblåste tall for kollektiviseringen, begynte Moskva-distriktet å innstille funksjonærene sine på å fullføre kollektiviseringen våren 1930, enda det hadde fått en frist på ikke mindre enn tre år (slutten av 1932). Det sentrale svartejords-område, som ikke «ville ligge etter de andre», begynte å innstille funksjonærene sine på å fullføre kollektiviseringen i første halvparten av 1930, enda det hadde en frist på ikke mindre enn to år (slutten av 1931). Og Transkaukas og Turkestan, som var ivrige etter å «innhente og gå forbi» de mest framskredne rajonger, tok til å innstille seg på å fullføre kollektiviseringen «på kortest mulig tid», enda de hadde fått en frist på hele fire år (slutten av 1933). Med et slikt hodestups «tempo» i kollektiviseringen er det rimelig at de områdene som var mindre forberedt på kollektivbruk-bevegelsen, var tvunget til å øve et sterkt administrativt press i sin iver etter å «gå forbi» de områdene som var bedre forberedt, og de gjorde da forsøk på å la sin egen administrative brennhug erstatte de faktorene som manglet for et raskt tempo i kollektiviseringsbevegelsen. Resultatene kjenner vi. Alle kjenner til virvaret som oppsto i disse distriktene, og at sentralkomiteén måtte gripe inn og greie opp floken.

Dette er den andre feilen i kollektivbruk-bevegelsen.

3. Man krenket det leninske prinsipp om at det innenfor kollektivbruk-bevegelsen ikke er tillatt å hoppe over en form som ennå ikke er helt modnet. Man krenket det leninske prinsipp at en ikke skal halse forut for utviklingen i massene, ikke skal dekretere massenes bevegelse, ikke skal rive seg løs fra massene, men marsjere sammen med massene og føre dem framover på den måten at en fører dem opp på høyde med våre paroler og gjør det lettere for dem gjennom egen erfaring å overbevise seg om at våre paroler er riktige.

«Da proletariatet i Petrograd og soldatene i Petrogradgarnisonen tok makten,» sier Lenin, «visste de utmerket godt at en vil støte på store vansker under oppbyggingen på landsbygda, at en her må ta ett skritt om gangen, at det ville

være toppmålet av dumhet her å prøve å innføre fellesdyrking av jorda ved dekreter, ved lovbud, at bare et forsvinnende lite tall av politisk bevisste bønder kunne gått med på det, men at det overveldende flertall av bøndene ikke stilte seg denne oppgaven. Og derfor innskrenket vi oss til det som var absolutt nødvendig av omsyn til revolusjonens utvikling: ikke under noen omstendighet å løpe forut for utviklingen i massene, men vente til frammarsjen vokser ut av massenes egen erfaring, av deres egen kamp.»¹⁾ (Lenin: «Tale på årsdagen for revolusjonen», Samlede verker, bd. XXIII, s. 252, russisk utg.)

Ut fra disse retningslinjene fra Lenin erklærte sentralkomiteén i sitt kjente vedtak «Om tempoet i kollektiviseringen» (se «Pravda» for 6. januar 1930): a) at landbruksartelet er hovedformen i kollektivbruk-bevegelsen på det nåværende tidspunkt, b) at det som følge av dette er nødvendig å utarbeide et mønsterstatutt for landbruksartelet som hovedformen i kollektivbruk-bevegelsen, c) at en i vårt praktiske arbeid ikke må tillate noen «dekretering» ovenfra av kollektivbruk-bevegelsen og heller ikke noen «kollektiviseringslek».

Dette betyr at vi for tiden ikke skal legge kursen i retning av kommunen, men i retning av landbruksartelet som hovedformen for oppbyggingen av kollektivbruk, at en ikke må tillate at en hopper over landbruksartelet og rett over i kommunen, at en ikke må sette noen «dekretering» av kollektivbruk eller noen «kollektiviseringslek» i stedet for en massebevegelse blant bøndene i retning av kollektivbrukene.

Dette skulle være klart.

Men hva var det som skjedde i virkeligheten? Det viste seg at noen kamerater under rusen av den første framgangen for kollektivbruk-bevegelsen, lykkelig hadde glemt både Lenins retningslinjer og vedtaket i sentralkomiteén. Istedenfor å organisere en massebevegelse for landbruksartelet, tok disse kameratene til å «overføre» enkeltbøndene direkte til kommunenes statutt. Istedenfor å grunnfeste artelformen for bevegelsen, tok de til å tvangs«sosialisere» småféet, fjørféet, den delen av melkeféet som skulle dekke eget behov, og våningshusene. Resultatene av dette hastverket, et hastverk som en leninist ikke kan tillate seg, kjenner vi alle sammen. Som regel skapte de selvsagt ikke stabile kommuner. Men derimot lot de en rekke landbruksarteler slippe ut mellom fingrene på seg. Riktignok ble en «ekte» «gode» resolusjoner stående igjen. Men hva hjelp er det i dem?

Dette er den tredje feilen i kollektivbruk-bevegelsen.

Tredje spørsmål: Hvordan kunne disse feilene oppstå, og hvordan må partiet rette på dem?

Svar: Disse feilene oppsto på grunnlag av den raske framgangen i kollektivbruk-bevegelsen. Framgang går til hodet på folk av og til. Den skaper ikke sjelden sterk sjølgodhet og overmot. Særlig lett

1) Uthevelsene av meg. J. St.

kan dette hende med dem som representerer et parti som sitter med makten. Og aller lettest kan det hende et parti som vårt, som har en styrke og en autoritet som er nesten grenseløs. Her er det fullt ut mulig at vi kan få tilfelle av kommunistisk oppblåsthet, som Lenin så energisk gikk til felts imot. Her er det fullt ut mulig at vi får tilfelle av tro på allmakten i et dekret, en resolusjon, en forordning. Her er faren for at den ene eller andre representant for partiet i en eller annen avkrok av det umåtelig vidstrakte landet vårt skal forvandle partiets revolusjonære åtgjerder til tom, byråkratisk dekretering. Jeg sikter ikke her bare til funksjonærer i de lokale organisasjonene, men også til enkelte distriktsfunksjonærer og enkelte medlemmer av sentralkomiteén.

«Kommunistisk oppblåsthet,» sier Lenin, «kaller jeg det når et menneske som tilhører det kommunistiske parti fordi han ennå ikke er blitt utrensket, innbiller seg at han kan løse alle oppgaver ved hjelp av kommunistisk dekretering.» (Lenin: «Den nye økonomiske politikk og oppgavene for den politiske oppfostringen», oktober 1921, Samlede verker, bd. XXVII, s. 50–51, russisk utg.)

Dette var grunnlaget som feilene i kollektivbruk-bevegelsen oppsto på, grunnlaget for forvrengningene av partilinjene i oppbyggingen av kollektivbrukene.

Hva er det som er det farlige ved disse feil og forvrengninger om de kommer til å fortsette, om de ikke blir ryddet ut raskt og til siste rest?

Faren ved disse feilene ligger i at de fører direkte til å kompromittere kollektivbruk-bevegelsen, til å drive inn en kile mellom oss og de mellomstore bønder, til å desorganisere de fattige på landsbygda, til å bringe forvirring inn i rekkene våre, til å svekke hele vårt sosialistiske oppbyggingsarbeid, til å gjenreise kulakene. Kort sagt, i disse feilene ligger en tendens som vil skyve oss vekk fra den linjen som går ut på å grunnfeste forbundet med hovedmassen av bøndene, grunnfeste proletariatets diktatur, og som vil lede oss over på en linje som betyr brudd med disse massene, en linje som vil undergrave det proletariske diktatur.

Denne faren viste seg allerede i annen halvpart av februar, i samme øyeblikk som en del av våre kamerater satte av gårde i galopp bort fra den leninske veien, som følge av at de var blendet av framgangen som gikk forut. Sentralkomiteén i partiet var oppmerksom på faren og grep inn uten å nøle. Den ga Stalin i oppdrag å gi de kamerater som skjøt over målet en åtvaring i en spesiell artikkel om kollektivbruk-bevegelsen. Det er noen som mener at artikkelen «Svimmelhet av framgang» er et resultat av Stalins personlige initiativ. Det er naturligvis noe tøv. Sentralkomiteén vår er ikke til for å tillate personlig initiativ i en slik sak — hvem det enn måtte komme fra. Det var en grundig rekognosering fra sentralkomiteéns side.

Og da det ble klart hvor dyp og omfattende feilen var, nølte ikke sentralkomiteén med å slå ned på feilen med hele styrken i sin autoritet, og den offentliggjorde sitt berømte vedtak av 15. mars 1930.

Det er ingen lett sak å få stanset folk som er på vill fart mot en avgrunn, og ført dem over på den rette veien. Men vår sentralkomité kalles sentralkomiten for det leninske parti nettopp fordi den kan mestre større vansker enn dette. Og stort sett har den allerede overvunnet disse vanskene.

Det er i slike tilfelle vanskelig for hele partiavdelinger å stanse løpet og slå inn på de riktige baner i rett tid, og å omgruppere rekkene under marsjen. Men v  rt parti kalles Lenins parti nettopp fordi det er tilstrekkelig elastisk til å kunne overvinne slike vansker. Og det har allerede i det store og hele vunnet over disse vanskene.

Det det særlig gjelder om i et slikt tilfelle, er å ha mot til å innrømme sine feil og å ta seg sammen for å få gjort ende på dem så fort som mulig. Frykten for å innrømme sine feil etter rusen over framgangen en nyss har vunnet, frykten for selvkritikk og uviljen mot    bøte på feilene fort og besluttomt – det er den største vansken. Det skal ikke mer til enn at en overvinner denne vansken, det skal ikke mer til enn å kaste over bord de oppblåste tallmessige målsettingene og den skrivebordsbyr  kratiske maksimalismen, det skal ikke mer til enn å rette oppmerksomheten mot arbeidet med å bygge opp kollektivbrukene organisatorisk og økonomisk – så forsvinner alle spor etter feilene. Det er ingen grunn til å tvile på at partiet i det store og hele har overvunnet denne farlige vansken.

«Alle revolusjonære partier,» sier Lenin, «som hittil har gått til grunne, gikk til grunne fordi de *ble overmodige* og ikke evnet å se hva styrken deres lå i, fordi de *var redde for å tale om sine svakheter*. Men vi vil ikke gå til grunne, for vi er ikke redde for å tale om svakheterne v  re og vil lære å overvinne dem.»¹⁾ (Lenin: «Sluttord til beretning fra RKP(b)s sentralkomité på den 11. partikongress», 28. mars 1922, Samlede verker, bd. XXVII, s. 260–261, russisk utg.)

Disse ordene fra Lenin må en ikke glemme.

Fjerde spørsmål: Er ikke kampen mot forvrengningene av partilinjen et skritt tilbake, et tilbaketog?

Svar: Naturligvis ikke! Bare folk som ser det som en offensiv om vi turer fram med feilene og forvrengningene, og som ser kampen mot feilene som et tilbaketog – bare slike folk kan her snakke om et tilbaketog. En offensiv i form av en opphoping av feil og forvrengninger – det ville være en nydelig «offensiv», f  r en si!

Vi har satt landbruksartelet i forgrunnen som grunnformen for kollektivbruk-bevegelsen på det nåværende tidspunkt, og i samsvar

¹⁾Uthevelsene av meg. J. St.

med dette skapt et mønsterstatutt som rettesnor for arbeidet med å bygge opp kollektivbrukene. Trekker vi oss tilbake fra denne oppgaven? Naturligvis ikke!

Vi har stilt i forgrunnen oppgaven å grunnfeste produksjons-sambandet mellom arbeiderklassen og de fattige bønder på den ene side og de mellomstore bønder på den annen som grunnlag for kollektivbruk-bevegelsen på det nåværende tidspunkt. Trekker vi oss tilbake fra denne oppgaven? Naturligvis ikke!

Vi har stilt opp parolen om å likvidere kulakene som klasse som hovedparolen for vårt praktiske arbeid på landsbygda på det nåværende tidspunkt. Trekker vi oss tilbake fra dette? Naturligvis ikke!

Allerede i januar 1930 fastsatte vi et bestemt tempo for kollektiviseringen av landbruket i Sovjetunionen, delte inn distriktene av landet i bestemte grupper og fastla et særskilt tempo for hver gruppe. Trekker vi oss tilbake fra dette? Naturligvis ikke!

Hvor er så partiets «tilbaketog» å finne her?

Vi ønsker at de som har gjort seg skyldig i feil og forvrengninger, skal ta avstand fra sine feil. Vi ønsker at de som har gjort dumheter, skal kvitte seg med dem og gå over til leninismens posisjoner. Vi ønsker dette fordi vi bare på det vilkåret vil kunne fortsette en *virkelig* offensiv mot våre klassefiender. Betyr dette at vi tar et skritt tilbake? Naturligvis ikke! Det betyr bare at vi fører en *riktig* offensiv og ikke en idiotisk lek med offensiven.

Er det ikke klart at bare raringer og «venstreradikale» utskeiere kan karakterisere en slik innstilling hos partiet som et tilbaketog?

Det er i det minste to ting de ikke begriper disse som vrøvler om et tilbaketog.

1. De kjenner ikke lovene for en offensiv. De forstår ikke at en offensiv er dømt til å mislykkes *om den ikke befester* de posisjonene som er erobret. Når kan f. eks. en militær offensiv få framgang? Når en ikke innskrenker seg til bare frammarsj, men også samtidig legger vinn på å *befeste* de posisjoner en har erobret, å *omgruppere* styrkene i samsvar med den nye situasjonen, *lede* baktroppen *etter* og *føre fram* reservene. Hvorfor er det nødvendig med alt dette? For å sikre seg mot å bli overrumplet, demme opp for spredte gjennombrudd som ingen offensiv er trygg mot, for på den måten å forberede den fullstendige tilintetgjøring av fienden. De polske troppenes feil i 1920 — om en ser saken bare fra den rent militære side — var at de ikke aktet på denne regelen. Det er dette som bl. a. også forklarer at de etter den raske frammarsjen mot Kiev ble tvunget til å velte tilbake til Warszawa like raskt. Sovjet-troppenes feil i 1920 — om vi igjen bare ser saken fra den rent militære side — var at de i sin offensiv mot Warszawa gjorde samme feilen som polakkene.

Det samme gjelder også om lovene for en offensiv på klasse-

kampens front. En kan ikke føre en offensiv for å likvidere klassefiendene med framgang om en ikke *befester* de posisjonene en har erobret, om en ikke *omgrupperer* styrkene sine, om en ikke sikrer fronten *reserver*, om en ikke flytter fram *baktroppen* osv.

Hele saken er den at dumskallene ikke forstår lovene for offensiven. Hele saken er den at partiet forstår dem og setter dem om i handling.

2. De forstår ikke offensivens klassekarakter. De skriker opp om offensiv. Men *hvilken* klasse skal en føre offensiv mot, og *hvilken* klasse skal en føre den i forbund med? Vi fører offensiven mot de kapitalistiske elementer på landsbygda i forbund med den mellomstore bonde, for bare en slik offensiv kan gi oss seieren. Men hva skal en så gjøre når enkelte partiavdelinger har slik overdreven brennhast at de begynner å lede offensiven inn i et galt spor og retter brodden i den mot forbundsfellene våre, de mellomstore bønder? Er det da slik at vi kan bruke *enhver* form for offensiv, og ikke en offensiv mot en bestemt klasse i forbund med en bestemt klasse? Don Quijote innbilte seg jo også at han angrep fienden når han gikk løs på vindmøllen. Men så vet vi også at han rente hodet mot veggen i denne — med forlov — offensiv.

Det er tydelig at Don Quijotes laurbær ikke gir våre «venstre-radikale» utskeiere hverken rast eller ro.

Femte spørsmål: Hva er hovedfaren hos oss — er det høyrefaren eller «venstre»faren?

Svar: Det er høyrefaren som er hovedfaren hos oss. Høyrefaren var og er hovedfaren hos oss.

Står ikke denne påstanden i motstrid med den kjente tesen i vedtaket fra sentralkomiteén av 15. mars 1930, den som sier at «venstre»utskeiernes feil og forvrengninger er den sterkeste hemningen for kollektivbruk-bevegelsen nå? Nei, det er ingen motstrid her. Saken er den at «venstre»utskeiernes feil i kollektivbruk-bevegelsen er feil som skaper gunstige vilkår for å styrke og grunnfeste høyreavviket i partiet. Hvorfor? Fordi disse feilene stiller partiets linje i et falskt lys — følgelig hjelper til med å diskreditere partiet — og såleis støtter opp under høyreelementenes kamp mot partiets ledelse. Diskrediteringen av partiledelsen er nettopp det elementære grunnlaget som kan gi høyreavvikernes kamp mot partiet fritt spillerom. Dette grunnlaget er det «venstre»utskeierne med sine feil og forvrengninger skaffer høyreavvikerne. For altså å kunne kjempe med framgang mot høyreopportunismen, må en overvinne «venstre»opportunistenes feil. «Venstre»utskeierne er objektivt høyreavvikernes forbundsfeller.

Slik er den egenartede sammenhengen mellom «venstre»opportunismen og høyreavviket.

Denne sammenhengen forklarer også det faktum at enkelte innen-

for «venstre» ofte snakker om en blokk med høyreavvikerne. Det er også forklaringen på det eiendommelige fenomen at en del av «venstre» som ennå i går «gjennomførte» et hurra-angrep og søkte å kollektivisere hele Sovjetunionen på to eller tre uker, i dag faller i passivitet, sitter med hendene i fanget, fornøyd overlater kamp-plassen til høyreavvikerne og dermed slår inn på den linje som er et virkelig tilbaketog (uten gåseøyne) overfor kulakene.

Det eiendommelige ved situasjonen i dag er at kampen mot «venstre»utskeiernes feil hos oss er en forutsetning og en særskilt form for en framgangsrik kamp mot høyreopportunismen.

Sjette spørsmål: Hvordan skal en vurdere det at en del av bøndene glir ut av kollektivbrukene?

Svar: Når en del av bøndene glir ut, så betyr det at det i det siste i en viss monn har oppstått kollektivbruk hos oss som ikke er stabile, og at disse nå renser seg for vaklende elementer. Det betyr at de brukene som bare i skinnet var kollektivbruk, forsvinner, og at de stabile blir stående og kommer til å vokse seg sterke. Jeg tror at dette er en fullt ut normal foreteelse. Enkelte kamerater fortviler over dette, blir grepet av panikk og klammer seg krampaktig til de oppblåste prosenttallene. Andre er skadefro og profeterer «fiasko» for kollektivbruk-bevegelsen. Begge partene tar grundig feil. Begge ligger langt fra en marxistisk oppfatning av kollektivbruk-bevegelsens natur.

Framfor alt er det de såkalte døde sjeler som forlater kollektivbrukene. Dette er ikke engang for frafall å regne — det slår bare fast at det er et tomrom. Trenger vi døde sjeler? Selvfølgelig trenger vi dem ikke. Jeg tror at folkene i Nord-Kaukas og i Ukraina handler helt riktig når de oppløser kollektivbrukene med døde sjeler og organiserer virkelig livskraftige og virkelig stabile kollektivbruk. Dette kan kollektivbruk-bevegelsen bare vinne på.

Videre er det fremmedelementene som forlater kollektivbrukene, folk som står direkte fiendtlig til vår sak. En ting er klart: Jo før slike elementer blir jaget ut, desto bedre for kollektivbruk-bevegelsen.

Endelig er det de vaklende elementer som forlater kollektivbrukene, folk som en hverken kan kalle fremmedelementer eller døde sjeler. Det er de bøndene som vi i dag ennå ikke har greidd å overbevise om riktigheten i vår sak, men som vi sikkert vil greie å overbevise om det i morgen. Frafall av slike bønder er et alvorlig, om enn bare et midlertidig tap for kollektivbruk-bevegelsen. Derfor er kampen for å beholde de vaklende elementer i kollektivbrukene akkurat nå en av de mest aktuelle oppgavene for kollektivbruk-bevegelsen.

Etter dette står det altså slik til, at når det er en del bønder som forlater kollektivbrukene, så er ikke dette bare en negativ foreteelse. Det er snarere slik at dette frafallet, i den utstrekning det

dreier seg om døde sjeler og direkte fremmedelementer, er en gagnlig prosess som sanerer og grunnfester kollektivbrukene.

For en måned siden kalkulerte en med at over 60 prosent av brukene i korndistriktene var kollektivisert. Om det er de reelle og noenlunde stabile kollektivbrukene en har for øye, så er det nå klart at dette tallet åpenbart var satt for høyt. Hvis kollektivbruk-bevegelsen etter at en del av bøndene er falt fra, stabiliserer seg med 40 prosent kollektivisering i korndistriktene — og det er ubetinget mulig — så vil dette på det nåværende tidspunkt være en kolossal framgang for kollektivbruk-bevegelsen. Jeg opererer da med et gjennomsnittstall for korndistriktene og vet meget godt at vi i enkelte rajonger der kollektiviseringen er kompakt, har en prosentsats på 80 til 90. 40 prosent kollektivisering i korndistriktene — det betyr at vi fram til våren 1930 har greidd å oppfylle den opprinnelige femårsplan for kollektiviseringen med det *dobbelte*.

Hvem vil våge å benekte den *avgjørende* karakter som denne *historiske* framgangen i den sosialistiske utviklingen i Sovjetunionen har?

Sjuende spørsmål: Gjør de vaklende bøndene rett i å forlate kollektivbrukene?

Svar: Nei, de gjør ikke rett i det. Når de går ut av kollektivbrukene, handler de imot sine egne interesser, for det er bare kollektivbrukene som byr bonden en vei ut av armod og åndsmørke. Når de går ut av kollektivbrukene, setter de seg selv i en dårligere stilling, for de taper de lettelse og fordeler som sovjetmakten gir kollektivbrukene. Feilene og forvrengningene i kollektivbrukene er ikke noe argument for å tre ut. En må rette på feilene med felles krefter og bli stående i kollektivbrukene. Det er så mye lettere å rette på feilene som sovjetmakten vil kjempe mot dem av alle krefter.

Lenin sier at:

«smådriftssystemet under vareproduksjonen *ikke er i stand* til å befri menneskeheten fra elendigheten blant massene og undertrykkelsen av dem.» (Lenin: «Proletariatets oppgaver i vår revolusjon», i Verker i utvalg, bd. VI, s. 60, norsk utg.)

Lenin sier:

«Med småbruket er det umulig å komme ut av nøden.» (Lenin: «Tale om agrarspørsmålet», Samlede verker, bd. XXIV, s. 540, russisk utg.)

Lenin sier:

«Hvis vi blir sittende på gammeldags vis i små bruk, selv om det er som frie borgere på fri jord, trues vi likevel av den uunngåelige undergang.» («Tale om agrarspørsmålet.»)

Lenin sier:

«Bare gjennom felles, artelvis, kooperativt arbeid kan vi finne en utvei av den bakevjen som den imperialistiske krig har drevet oss inn i.» (Lenin: «Tale om arbeidet på landsbygda», Samlede verker, bd. XXIV, s. 537, russisk utg.)

Lenin sier:

«Det er nødvendig å gå over til felles dyrking i store mønsterbruk.» for «ellers er det umulig å komme ut av den forfallstilstand, den likefram fortvilte stilling Russland befinner seg i.» (Lenin: «Tale om agrarspørsmålet.»)

Hva betyr alt dette?

Det betyr at kollektivbrukene er det *eneste* middel som byr bøndene en vei ut av armod og vankunne.

Det er klart at bøndene ikke handler rett når de trer ut av kollektivbrukene.

Lenin sier:

«Det er selvsagt kjent for dere alle av hele virksomheten sovjetmakten driver, hvilken *veldig betydning*¹⁾ vi tillegger kommunene, artelene og overhodet alle organisasjoner som tar sikte på å omdanne bøndenes små enkeltmannsbruk til samfunnsmessige kooperative bruk eller artelbruk og gradvis medvirke til denne forvandling.» (Lenin: «Tale på landbrukskommunenes og landbruks-artelenes første kongress», 4. desember 1919, Samlede verker, bd. XXIV, s. 579, russisk utg.)

Lenin sier:

«... at sovjetmakten ... direkte *begunstiger* kommunene og kooperativene og *stiller dem forrest i rekken.*»¹⁾ (Lenin: «Den proletariske revolusjon og rene-gaten Kautsky», s. 97, norsk utg., 1935.)

Hva betyr dette?

Det betyr at sovjetmakten vil yte kollektivbrukene lettelser og fordeler framfor enkeltmannsbrukene. Det betyr at den vil gi forrang til kollektivbrukene både når det gjelder å overlate dem jord og forsyne dem med maskiner, traktorer, såkorn osv., og også ved å gi dem skattelettelser og kreditt.

Hvorfor gir sovjetmakten kollektivbrukene særskilte lettelser og fordeler?

Fordi kollektivbrukene er det eneste middel til å fri bøndene ut av elendigheten.

Fordi det å gi kollektivbrukene fortrinnet når det gjelder støtte, er den mest virkningsfulle formen for hjelp til de fattige og mellomstore bønder.

Sovjetmakten har nyss gjort vedtak om å gi *skattefrihet i to år* for den samlede mengde av trekkdyr som er felleseie på kollektivbrukene (hester, okser osv.), for kuer, griser, sauer og alt fjørfé, både

¹⁾Uthevelsene av meg. J. St.

det som eies i fellesskap av kollektivbrukene og det som kollektivbrukerne eier individuelt.

Dessuten har sovjetmakten gjort vedtak om å *utskyte fristen* for tilbakebetaling av gjeld som kollektivbøndene har på lån, til slutten av året, og å *ettergi* alle bøter og rettsinndrivelser som før den 1. april var pålagt bønder som er trådt inn i kollektivbrukene.

Endelig har den gjort vedtak om i år ubetinget å gjennomføre kredittytelser til kollektivbrukerne med et beløp på 500 millioner rubler.

Disse lettelser vil komme kollektivbøndene til gode. De vil komme til nytte for de kollektivbøndene som greidde å stå imot strømmen ut av kollektivbrukene, som er blitt herdet i kampen mot kollektivbrukenes fiender, som med framgang har forsvart kollektivbrukene og holdt kollektivbruk-bevegelsens stolte fane høyt. Disse lettelser vil bli til hjelp for de fattige og mellomstore bønder blant kollektivbrukerne, de som nå danner kjernen i kollektivbrukene våre, de som vil komme til å grunnfeste kollektivbrukene våre og gi dem en stabil form og som vil vinne millioner og atter millioner av bøndene for sosialismen. Disse lettelsene vil komme de kollektivbønder til gode som på det nåværende tidspunkt er hovedkadrene på kollektivbrukene og som fullt ut fortjener at en kaller dem kollektivbruk-bevegelsens helter.

Disse lettelsene *vil ikke bli gitt* til de bøndene som har gått ut av kollektivbrukene.

Er det ikke innlysende at bøndene gjør en feil når de går ut av kollektivbrukene?

Er det ikke klart at de bare kan sikre seg disse særfordelene ved å gå inn i kollektivbrukene igjen?

Attende spørsmål: Hva skal en gjøre med kommunene, er det ikke best å oppløse dem?

Svar: Nei, en bør ikke oppløse dem, og det er heller ingen grunn til det. Jeg sikter da til de virkelige kommuner og ikke til slike som bare står der på papiret. I korndistriktene i Sovjetunionen fins det en rekke utmerkede kommuner som det er verdt å fremme og støtte. Jeg tenker da på de gamle kommunene som har kommet seg gjennom trengselsårene, som er herdet i kampen og fullt ut har rettferdiggjort sin eksistens. Hva angår de nye kommuner som er oppstått først for kort tid siden, så kan de bare hevde sin eksistens hvis de er organisert på *frivillig* basis, med aktiv støtte fra bøndene, og forutsatt at en ikke har innført felleleshusholdning *gjennom tvangs-tiltak*.

Det å grunnlegge og lede kommuner er en komplisert og vanskelig sak. Store og stabile kommuner kan bestå og utvikle seg bare såframt det fins erfarne kadre og prøvede ledere. Hodekulls å gå over fra artelstatuttet til kommunestatuttet er bare egnet til å støte

bøndene bort fra kollektivbruk-bevegelsen. Derfor må en behandle dette spørsmålet med særlig alvor og uten i minste monn å forhaste seg. Artelet er mindre komplisert og lettere å forstå for de brede bondemassene. Derfor er artelet på det nåværende tidspunkt den mest utbredte formen i kollektivbruk-bevegelsen. Grunnlaget for en massebevegelse blant bøndene til fordel for kommunen kan bare oppstå i samme monn som landbruksartelene styrkes og stabiliseres. Derfor kan kommunen, som er den høyeste formen, først i framtida bli hovedformen for kollektivbruk-bevegelsen.

Niende spørsmål: Hva skal en gjøre med kulakene?

Svar: Hittil har vi snakket om den mellomstore bonde. Den mellomstore bonde er arbeiderklassens forbundsfelle, og vår politikk overfor ham må være en vennskapelig politikk. Men med kulaken stiller det seg annerledes. Kulaken er en fiende av sovjet-makten. Ham lever vi ikke i fred med og kan vi heller ikke leve i fred med. Vår politikk overfor kulakene er å likvidere dem som klasse. Dette betyr naturligvis ikke at vi kan likvidere dem med ett slag. Men det betyr at vi vil legge vinn på å innringe dem og likvidere dem.

Lenin sier om kulakene:

«Kulakene er de mest bestialske, de ræste og brutaleste utbyttere, som i andre lands historie mer enn én gang har gjenreist godseierne, kongenes, prestenes og kapitalistenes makt. Kulaker er det flere av enn godseiere og kapitalister. Men trass i dette er kulakene bare et mindretall av folket... Disse blodsugerne har beriket seg på folkets nød under krigen, de har krafset til seg tusener og hundretusener rubler ved å skru opp prisene på korn og andre produkter. Disse edderkoppene mesket seg på bekostning av bøndene som var blitt ruinert gjennom krigen, på bekostning av arbeiderne som sultet. Disse blodiglene sugde blodet av arbeidsfolk og ble rikere jo mer arbeiderne i byene og fabrikkene sultet. Disse vampyrene har slått godseierne jord til seg og gjør det stadig, de tvinger atter og atter de fattige bønder under gjeldsåket.»
(*Lenin: «Kamerater arbeidere, la oss gå til den siste, avgjørende kampen!»*, Samlede verker, bd. XXIII, s. 206–207, russisk utg.)

Vi har funnet oss i å ha disse blodsugere, edderkopper og vampyrer og drevet en politikk som tok sikte på å begrense utbytter-tendensene deres. Vi tolererte dem, siden vi ikke hadde noe som kunne erstatte kulakbruket, kulakproduksjonen. Nå er det mulig for oss å erstatte det som brukene deres ga, med det som kollektiv-brukene og sovjetbrukene våre gir, og vel så det. Nå trenger vi ikke lenger å tolerere disse edderkopper og blodsugere. Å tåle disse edderkoppene og blodsugerne lenger — som setter fyr på kollektivbruk, myrder dem som kjemper for kollektivbrukenes sak, og prøver å hindre såingen — ville være å handle stikk i strid med arbeidernes og bøndenes interesser.

Derfor må den politikk som tar sikte på å likvidere kulakene som klasse, gjennomføres med den hårdnakkethet og konsekvens som bare bolsjeviker er i stand til.

Tiende spørsmål: Hva er kollektivbrukenes nærmestliggende praktiske oppgave?

Svar: Kollektivbrukenes nærmestliggende praktiske oppgave er kampen for å gjennomføre våronna, kampen for å utvide det tilsådde areal til det maksimum som er mulig, kampen for å organisere våronna riktig.

Alle andre oppgaver på kollektivbrukene må nå tilpasses etter oppgaven å gjennomføre våronna.

Alt annet arbeid på kollektivbrukene må nå underordnes arbeidet med å organisere våronna.

Dette innebærer at en ikke vil dømme om stabiliteten i kollektivbrukene og styrken hos deres partiløse medlemsaktiv, om dyktigheten hos lederne på kollektivbrukene og deres bolsjevikiske kjerne ut fra høyttarvende resolusjoner og oppstyltede hilsningstaler, men ut fra det arbeid som virkelig blir gjort med å organisere våronna riktig.

Men for å kunne løse denne praktiske oppgaven med heder må en rette kollektivbrukfunksjonærenes oppmerksomhet på de *driftsmessige* spørsmål som vedrører oppbyggingen av kollektivbrukene, på spørsmål som vedrører den *indre oppbygging av kollektivbrukene*.

Like til den siste tiden er det jakten på høye tall for kollektiviseringen som har vært brennpunktet for kollektivbrukfunksjonærenes oppmerksomhet, og en ville ikke se forskjellen mellom en virkelig kollektivisering og en kollektivisering bare på papiret. Nå må det bli en endskap på denne talljakten. Nå må funksjonærene konsentrere oppmerksomheten på hvordan de skal *grunnfeste* kollektivbrukene, hvordan de skal *utforme* dem organisatorisk, hvordan de skal *organisere* et rasjonelt praktisk arbeid på kollektivbrukene.

Helt til den siste tiden var kollektivbrukfunksjonærenes oppmerksomhet konsentrert på å organisere store kollektivbruksenheter, såkalte «giganter», og disse «gigantene» utartet ikke så sjelden til tungroddede, byråkratiske kommandooster, som drev sitt arbeid bare på papiret og økonomisk sett ikke hadde rotfeste i landsbyene og bygdene. Arbeidet for reklamens skyld slukte følgelig det praktiske arbeid. Nå må det bli en endskap på dette reklamejageriet. Nå må en konsentrere kollektivbrukfunksjonærenes oppmerksomhet på det organisatoriske og driftsmessige arbeid i landsbyene og bygdene utover. Når dette arbeidet gir effektive resultater, vil «gigantene» innfinne seg av seg selv.

Helt til den siste tiden ble det ofret lite oppmerksomhet på oppgaven å trekke de mellomstore bønder inn i ledende arbeid på kollektivbrukene. Imidlertid fins det framifrå jordbrukere blant de mellomstore bønder, folk som kan bli ypperlige driftsledere i oppbyggingen av kollektivbrukene. Nå må vi se å få ryddet ut disse manglene ved arbeidet vårt. Oppgaven er nå å trekke de beste blant

de mellomstore bønder inn i ledende arbeid på kollektivbrukene og gjøre det mulig for dem å utfolde evnene sine med dette.

Helt til den siste tiden er det ikke blitt ofret tilstrekkelig oppmerksomhet på arbeidet blant bondekvinnene. Perioden som er gått, har vist at arbeidet blant bondekvinnene er det svakeste punkt i arbeidet vårt. Nå må en rydde ut denne svakheten definitivt og en gang for alle.

Helt til den siste tiden har kommunistene i en hel del rajonger gått ut fra at de kunne greie å mestre alle oppgavene som oppbyggingen av kollektivbrukene stilte, med egne krefter. Dette har de gått ut fra, og derfor har de ikke ofret tilstrekkelig oppmerksomhet på oppgaven å trekke inn partiløse på ansvarlige poster på kollektivbrukene, på å flytte fram partiløse til ledende arbeid på kollektivbrukene, på å organisere et bredt partiløst aktiv på kollektivbrukene. Vårt partis historie har bevist og den perioden i oppbyggingen av kollektivbrukene som er gått, har ennå en gang vist at denne innstillingen er grunnfalsk. Om kommunistene lukket seg inne i skallet sitt, avsperrtet seg fra de partiløse med en mur, så ville de kjøre hele saken i grøften. Når det lyktes kommunistene å vinne ry i kampen for sosialismen, mens kommunistenes fiender ble slått, så var det bl. a. fordi kommunistene forsto å trekke med seg de mest verdifulle blant de partiløse i arbeidet, forsto å øse kraft fra de brede lag av partiløse, forsto å omgi partiet med et bredt partiløst aktiv. Nå må det definitivt og en gang for alle bli en endskap på disse manglene ved arbeidet vårt.

Å bøte på disse manglene i arbeidet vårt og å rydde dem ut med roten — det betyr nettopp å føre det *driftsmessige* arbeid på kollektivbrukene inn i det riktige spor.

Altså:

1. Å organisere våronna på riktig måte — det er oppgaven.
2. Å konsentrere oppmerksomheten om de driftsmessige spørsmål i arbeidet med å bygge opp kollektivbrukene — det er midlet som kreves for å løse denne oppgaven.

«Pravda» nr. 92, 3. april 1930.

OM BEDRIFTSLEDERNES OPPGAVER

*Tale på den første unionskonferanse av funksjonærene
i den sosialistiske industri
4. februar 1931*

Kamerater! Arbeidet på konferansen deres er snart slutt. Dere skal nå gå over til å vedta resolusjonene. Jeg tviler ikke på at de kommer til å bli vedtatt enstemmig. I disse resolusjonene — jeg kjenner litt til dem — godkjenner dere kontrollsifrene for industrien for året 1931 og forplikter dere til å oppfylle dem.

En bolsjeviks 'ord er et ord som er alvorlig ment. Bolsjevikene pleier å holde løftene de gir. Men hva ligger det i forpliktelsen til å oppfylle kontrollsifrene for året 1931? I det ligger at en garanterer en gjennomsnittlig tilvekst i industriproduksjonen på 45 prosent. Men det er en meget stor oppgave. Ja, ikke nok med det. Når dere forplikter dere til dette, så betyr det ikke bare at dere lover å oppfylle vår femårsplan på fire år — for det er en sak som alt er avgjort, og til den trengs det ingen flere resolusjoner — *det betyr at dere lover å oppfylle den på tre år i de viktigste og avgjørende industrigrenene.*

Det er bra at konferansen gir løfte om å oppfylle planen for 1931, om å oppfylle femårsplanen på tre år. Men vi er blitt kloke av «bitter erfaring». Vi vet at løfter ikke alltid blir oppfylt. I begynnelsen av 1930 ble det også gitt løfte om å oppfylle årsplanen. Den gang gjaldt det å øke industriproduksjonen vår med 31 til 32 prosent. Men løftet ble ikke holdt fullt ut. Tilveksten i industriproduksjonen utgjorde i 1930 i virkeligheten 25 prosent. Vi må stille spørsmålet: Vil vi ikke få det samme opp igjen i år? Lederne, funksjonærene i vår industri gir nå løfte om å øke industriproduksjonen i 1931 med 45 prosent. Men hvilken garanti har vi for at løftet blir holdt?

Hva er det som må til for å oppfylle kontrollsifrene, for å oppnå en tilvekst i produksjonen på 45 prosent, for å oppfylle femårsplanen ikke på fire, men på tre år i de viktigste og avgjørende industrigrenene?

Til dette kreves det to grunnleggende forutsetninger.

For det første at det er reelle — eller som vi sier, «objektive» — muligheter for dette.

For det annet at en ønsker og har evnen til å lede våre bedrifter slik at en kan gjøre disse mulighetene til virkelighet.

Hadde vi i året som gikk «objektive» muligheter til å oppfylle planen fullt ut? Ja, det hadde vi. Ubestridelige kjensgjerninger vitner om det. Disse kjensgjerningene var at industrien i mars og april i året som gikk viste en tilvekst i produksjonen på 31 prosent sammenliknet med året før. En kan altså spørre seg – hvorfor oppfylte vi ikke planen for hele året? Hva var det som sto i veien? Hva var det som manglet? *Det skortet på evne til å utnytte de muligheter som forelå. Det skortet på evne til å lede fabrikkene, verkstedene og gruvene riktig.*

Den første forutsetning, de «objektive» muligheter til å oppfylle planen, var til stede. Men vi hadde ikke i stor nok monn den andre forutsetningen: evnen til å lede produksjonen. Og nettopp fordi det skortet på evne til å lede bedriftene, nettopp derfor var det planen ikke ble oppfylt. Istedenfor en tilvekst på 31 til 32 prosent oppnådde vi bare 25 prosent.

Naturligvis er en 25 prosents *tilvekst* en stor ting. Ikke et eneste kapitalistisk land kunne i 1930 og kan heller ikke nå notere noen *tilvekst* i produksjonen. I alle kapitalistiske land uten unntak er det sterk *tilbakegang* i produksjonen. Under slike forhold er en *tilvekst* på 25 prosent et stort framsteg. Men vi kunne ha ytt mer. Alle nødvendige «objektive» forutsetninger lå til rette for det.

Hvilken garanti har vi nå for at vi ikke vil få det samme som hendte i fjor opp igjen i år, at planen vil bli oppfylt uavkortet, at vi vil utnytte de mulighetene som er til stede slik de bør utnyttes, at det løfte dere har gitt ikke i en viss monn vil bli stående bare på papiret?

I statenes, landenes og hærenes historie har det forekommet tilfelle da alle muligheter for framgang, for seier var til stede, men da disse mulighetene ble liggende unyttet fordi de som sto i ledelsen ikke så dem, ikke forsto å utnytte dem – og hærene led nederlag.

Har vi alle muligheter som skal til for å kunne oppfylle kontroll-sifrene for året 1931?

Javisst, disse mulighetene har vi.

Hva er det disse mulighetene består i, hva er det som skal til for å gjøre dem til virkelighet?

Framfor alt kreves det tilstrekkelige *naturreikdommer* i landet: jernmalm, kol, olje, korn, bomull. Har vi dette? Ja, vi har det i større mengde enn noe annet land. En kan bare se på Ural, der det fins en kombinasjon av rikdommer som ingen andre land har maken til. Malm, kol, olje, korn – hva fins det ikke i Ural! I vårt land har vi alt – gummi kanskje unntatt. Men om ett eller to år kommer vi også til å ha gummi til vår rådighet. I så måte, når det

gjelder naturrikdommer, er vi fullt ut sikret. Vi har til og med mer av dem enn vi trenger.

Hva er det mer som kreves?

Det kreves at *det består en statsmakt* som har viljen og styrken til å utnytte disse uhyre naturrikdommene til folkets beste. Har vi en slik statsmakt? Ja, det har vi. Riktignok går ikke arbeidet med å utnytte naturrikdommene alltid uten rivninger mellom våre egne funksjonærer. I fjor måtte f. eks. sovjetmakten føre en viss kamp når det gjaldt spørsmålet om å opprette nok en basis for kolutvinningen og metallurgien, noe som måtte til om vi skulle kunne utvikle oss videre. Men disse hindringene har vi allerede overvunnet. Og om ikke lenge vil vi ha denne basis.

Hva er det mer som kreves?

Det kreves dessuten at denne statsmakten har *støtte* fra millionmassene av arbeiderne og bøndene. Har vår statsmakt denne støtte? Ja. Dere vil ikke i hele verden finne en statsmakt som i den monn har arbeidernes og bøndenes støtte som sovjetmakten. Jeg skal ikke her gå nærmere inn på fakta som angår veksten i den sosialistiske kappestrid, veksten i støtarbeiderbevegelsen, kampanjen omkring kampen for en produksjons- og finansplan som overgår den som staten har satt opp. Alle disse fakta, som klart viser at sovjetmakten får støtte fra millionmassene, er alminnelig kjent.

Hva mer er det som må til for å oppfylle og overoppfylle kontrollsifrene for 1931?

Det som må til er en *samfunnsordning* som er fri for kapitalismens uhelbredelige sykdommer og som har avgjørende fortrinn framfor kapitalismen. Kriser, arbeidsløshet, sløseri, elendighet blant de brede masser — det er kapitalismens uhelbredelige sykdommer. Vår samfunnsordning lir ikke av disse sykdommene, fordi makten ligger i våre hender, i hendene på arbeiderklassen, fordi vi har en planøkonomi, fordi vi planmessig hoper opp hjelpemidler og fordele dem riktig mellom de enkelte grener av folkehusholdningen. Vi er fri for kapitalismens uhelbredelige sykdommer. Det er dette som er forskjellen mellom oss og kapitalismen, det er det avgjørende fortrinnet vi har framfor kapitalismen. Se hva kapitalistene gjør for å komme ut av krisen. De senker arbeidernes lønninger så langt ned som mulig. De trykker ned prisene på råstoffer så langt det er mulig. Men de vil ikke senke prisene på industrivarer og levnetsmidler for masseforbruk i noen nevneverdig utstrekning. Det betyr at de ønsker å komme ut av krisen på bekostning av de avgjørende varekonsumentene, på bekostning av arbeiderne og bøndene, på bekostning av arbeidsfolket i de land som frambringer råstoffene og levnetsmidlene. Kapitalistene sager av grenen de selv sitter på. Og istedenfor en utvei av krisen får de en forverring av den, får de en

oppopping av nye forutsetninger som fører til en ny, enda voldsommere krise. Vårt fortrinn er at vi ikke kjenner overproduksjonskriser, at vi ikke har millioner arbeidsløse og heller ikke vil få det, at det ikke er anarki i produksjonen hos oss, fordi vi har planøkonomi. Men dette er ikke alt. Vi er det landet som har den mest konsentrerte industri. Det betyr at vi kan bygge vår industri på grunnlag av den beste teknikk og som følge av dette oppnå en makeløs arbeidsproduktivitet, et makeløst tempo i akkumulasjonen. Tidligere var svakheten hos oss at denne industrien baserte seg på et oppsplittet småjordbruk. Men det *var den gang*. I dag er det ikke lenger slik. Og i morgen, om et år kanskje, vil vi være det land i verden som har de største bruksenheter i jordbruket. Sovjet- og kollektivbrukene — som er former for stordrift — leverte i år allerede halvparten av vår samlede mengde varekorn. Men dette betyr at vårt system, sovjet-systemet, byr oss slike muligheter for en rask frammarsj som ikke et eneste borgerlig land kan drømme om engang.

Hva mer er det som skal til for å kunne marsjere framover med sjumilsskritt?

Det kreves et *parti*, som er tilstrekkelig sammensveiset og enhetlig til at det kan rette anstrengelsene av de beste i arbeiderklassen mot *ett punkt*, og som er tilstrekkelig erfarent til at det ikke viker unna når det møter vansker, men systematisk gjennomfører en riktig, revolusjonær, bolsjevikisk politikk. Har vi et slikt parti? Ja, vi har det. Er dets politikk riktig? Ja, den er riktig, fordi den fører til betydningsfull framgang. Det medgir i dag ikke bare arbeiderklassens venner, men også dens fiender. Bare se på hvordan alle velkjente, «høyt ansette» gentlemen — Fish i Amerika, Churchill i England, Poincaré i Frankrike — hyler og raser mot partiet vårt. Hvorfor hyler og raser de? Fordi vårt partis politikk er riktig, fordi den kan notere den ene framgang etter den andre.

Dette, kamerater, er alle de objektive mulighetene som gjør det lettere for oss å realisere kontrollsifrene for 1931, som gir oss muligheten til å oppfylle femårsplanen på fire år — og i de viktigste produksjonsgrenene til og med på tre år.

Såleis er det første vilkåret for å kunne oppfylle planen — de «objektive» mulighetene — til stede hos oss.

Har vi den andre forutsetningen som skal til — evnen til å utnytte disse mulighetene?

Med andre ord: blir fabrikkene, verkstedene og gruvene våre ledet på en riktig måte? Er alt som det skal være her?

Dessverre er ikke alt som det skal være her. Og som bolsjeviker må vi si fra om dette ærlig og åpent.

Hva vil det si å lede produksjonen? Det er ikke alltid spørsmålet om å lede bedriftene blir behandlet på bolsjevikisk vis hos oss. Ikke sjelden tror en hos oss at det å lede vil si å undertegne

papirer. Det er trist, men det er et faktum. Av og til kommer en uvilkårlig til å minnes Pompadourene hos Sjtsjedrin.¹⁾ Dere husker hvordan fru Pompadour belærer Pompadour junior: Bry ikke hjernen din med vitenskap, sett deg ikke inn i sakene — det er ikke din sak, det kan andre stille med; din sak er å lede, å undertegne papirer. Til vår skam må vi medgi at det også blant oss bolsjeviker ikke fins få som leder ved å undertegne papirer. Men å sette seg inn i sakene, mestre teknikken og virkelig beherske sitt område — i dette stykket merker en ikke noe til dem.

Hvordan kunne det gå for seg at vi bolsjeviker, som har tre revolusjoner bak oss, som er gått seierrike ut av en hard borgerkrig, som har løst kjempeoppgaven å skape en industri og som har ledet bøndene inn på sosialismens vei — hvordan kunne det gå for seg at vi firer for et stykke papir når det gjelder å lede produksjonen?

Årsaken er den at det er lettere å undertegne et stykke papir enn det er å lede produksjonen. Mange bedriftsledere har nå slått inn på denne den minste motstands vei. Men heller ikke vi i sentralen er skyldfrie her. For omkring ti år siden stilte vi parolen: «Da komunistene ennå ikke er fullt fortrolige med produksjonsteknikken, da de først må lære seg å lede økonomien, så skal de gamle teknikere og ingeniører — spesialistene — lede produksjonen, og dere kommunister skal ikke blande dere opp i den rent tekniske side av arbeidet, men energisk studere teknikken uten å blande dere opp i disse sakene, studere vitenskapen om forvaltning av produksjonen, for så sammen med de spesialister som er oss hengivne å bli virkelige ledere av produksjonen, virkelige mestre på deres område.» Slik lød parolen. Men hva skjedde i virkeligheten? Det ble slått en strek over siste passus i parolen, for å lære er vanskeligere enn å undertegne papirer — og den første passus i parolen ble forflatet, idet ikke-innblanding ble utlagt slik at en skulle gi avkall på å studere produksjonsteknikken. Det hele ble forvrøvlet — forvrøvlet på en skadelig og farlig måte —, og jo forttere vi kommer oss ut av vrøvlet, desto bedre er det.

Livet selv ga oss mer enn en gang et vink om at det ikke sto så bra til som det burde på dette område. Sjakhty-prosessen var det første vinket. Sjakhty-prosessen viste at partiorganisasjonene og fagforeningene manglet revolusjonær årvåkenhet. Den viste at industri lederne våre lå uhørt tilbake i teknisk henseende, at noen av de gamle teknikere og ingeniører lett glir over i skadegjørervirksomhet om de får arbeide ukontrollert, så meget mer som de uavlatelig blir fristet av «tilbud» fra fiendene i utlandet. Det neste vinket var prosessen mot «Industripartiet».

¹⁾ *Pompadour* — type på en innskrenket og stivbeint provinsembetsmann i et verk av den berømte russiske satiriker Saltykov-Sjtsjedrin, «Pompaodurer og pompadourinner.» O. a.

Selvsagt er det klassekampen som ligger til grunn for skadegjørervirksomheten. Selvsagt gjør klassefienden rasende motstand mot den sosialistiske offensiven. Men dette er ingen fullgod forklaring på at skadevirksomheten utfoldet seg så frodig.

Hvordan kunne det gå for seg at skadevirksomheten fikk et slikt stort omfang? Hvem er skyld i det? Det er vi selv som har skylden. Hadde vi organisert ledelsen av økonomien annerledes, hadde vi tatt fatt på å studere teknikken, å mestre teknikken mye tidligere, hadde vi oftere og med sakkunnskap grepet inn i ledelsen av økonomien — da ville det ikke ha lyktes for skadegjørerne å gjøre så mye ugagn.

Vi må selv bli spesialister, folk som mestrer sitt område, vi må rette blikket mot teknisk viten, det er den veien som det praktiske livet viste oss. Men hverken det første eller andre vinket var nok til å få i stand den vendingen som var nødvendig. Det er nå på tide, og har lenge vært det, at vi retter blikket mot teknikken. Det er på tide at vi kaster fra oss den gamle, utlevde parolen om ikke-innblanding i teknikken og at vi selv blir spesialister, sakkyndige, fullbefarne mestre på vårt område.

Vi hører ofte spørsmålet: hvorfor fins det ikke énmannsledelse hos oss? Det har vi ikke og kommer heller ikke til å få det så lenge vi ikke mestrer teknikken. Så lenge det ikke fins tilstrekkelig med folk blant oss, blant bolsjevikene, som til bunns kjenner problemene som har med teknikk, økonomi og finanser å gjøre, vil vi ikke få noen virkelig énmannsledelse. Dere kan skrive så mange resolusjoner og sverge så dyrt og hellig dere bare vil, alt vil være til ingen nytte — vi vil ikke få noen énmannsledelse så lenge vi ikke mestrer teknikken, driften og finansene på en fabrikk, et verk eller en gruve.

Oppgaven består altså i at vi selv mestrer teknikken, at vi selv blir mestre på vårt område. Bare det er garantien for at planene våre blir oppfylt fullt ut og énmannsledelsen kan bli realisert.

Dette er naturligvis ingen lett oppgave, men likevel fullt ut til å mestre. Vitenskap, tekniske erfaringer, kunnskaper — alt dette kan en tilegne seg. Den ene dagen har en dem ikke, den neste vil en ha dem. Hovedsaken er her at en har den lidenskapelige bolsjevikiske trangten til å beherske teknikken, mestre vitenskapen om produksjonen. Med lidenskapelig vilje kan en nå alt, overvinne alt.

Av og til spørres det om en ikke kunne senke tempoet, bremse bevegelsen en del. Nei, det kan en ikke, kamerater! Tempoet må ikke settes ned! Tvert om, det må økes så mye som kreftene og mulighetene tilsier. Det krever våre forpliktelser overfor arbeiderne og bøndene i Sovjetunionen av oss. Det krever våre forpliktelser overfor arbeiderklassen i hele verden av oss.

Å senke tempoet betyr å bli liggende etter. Og de som sakker akterut, blir slått. Men vi vil ikke være de som blir slått. Nei, vi

vil ikke det! Det gamle Russlands historie var blant annet historien om hvordan landet stadig ble slått, fordi det var tilbakeliggende. Det ble slått av de mongolske khaner. Det ble slått av de tyrkiske beyer. Det ble slått av de svenske feudalherrer. Det ble slått av de polsk-litauiske paner. Det ble slått av de engelske og franske kapitalister. Det ble slått av de japanske baroner. Det ble slått av alle fordi det var tilbakeliggende. Fordi det var tilbakeliggende militært, kulturelt, statlig, industrielt og på jordbrukets område. Det ble slått fordi det betalte seg å slå det og fordi det skjedde ustraffet. Husker dere de ordene som en førrevolusjonær dikter skrev: «Du er fattig og du er rik, mektig og avmektig på samme tid, moder Russland.» Disse ordene av den gamle dikteren har disse herrene skrevet seg bak øret. De slo til, mens de sa: «Du er rik» — altså går det an å berike seg på din bekostning. De slo til, mens de sa: «Du er fattig, avmektig» — altså kan vi slå og plyndre deg ustraffet. Utbytternes lov er nå en gang slik — de tilbakeliggende og svake blir slått. Det er kapitalismens hyenelov. Du er tilbakeliggende, du er svak — altså har du urett, altså kan en slå deg og undertrykke deg. Du er sterk — altså har du rett, altså må en ta seg i vare for deg.

Dette er grunnen til at vi ikke må være tilbakeliggende lenger.

Før i tiden hadde vi ikke noe fedreland og kunne heller ikke ha det. Men nå, da vi har styrtet kapitalismen og arbeiderne sitter med makten hos oss, har vi et fedreland og vil forsvare dets uavhengighet. Vil dere at vårt sosialistiske fedreland skal bli slått og miste sin uavhengighet? Hvis dere ikke vil det, da må dere på kortest mulig tid gjøre ende på tilbakeliggendheten og utvikle et sant bolsjevisk tempo i oppbyggingen av den sosialistiske husholdningen. Noen annen vei fins det ikke. Derfor sa Lenin under Oktoberrevolusjonen: «Enten må vi dø, eller vi må innhente og gå forbi de framskredne kapitalistiske landene.»

Vi ligger 50 til 100 år etter de framskredne land. Vi må legge denne distansen bak oss på ti år. Enten gjør vi det, eller også blir vi knust.

Forpliktelsene vi har overfor arbeiderne og bøndene i Sovjetunionen krever av oss å greie dette.

Men vi har også andre, alvorligere og viktigere forpliktelser. Og det er forpliktelsene overfor verdensproletariatet. De faller sammen med forpliktelsene av det første slaget. Men vi setter dem høyere. Arbeiderklassen i Sovjetunionen er en del av verdens arbeiderklasse. Vi har seiret ikke bare gjennom de anstrengelser arbeiderklassen i Sovjetunionen har gjort, men også takket være støtten fra den internasjonale arbeiderklasse. Hadde vi ikke hatt denne støtten, ville man for lenge siden ha revet oss i filler. Det sies at vårt land er støtbrigaden for proletariatet i alle land. Det er godt sagt. Men dette legger også på oss forpliktelser av det alvor-

ligste slag. Hvorfor støtter det internasjonale proletariat oss, hva er det som gjør at vi fortjener denne støtten? Det er det at vi var de første som kastet oss ut i kampen mot kapitalismen, at vi var de første som opprettet en arbeidermakt, at vi er de første som har tatt til med å bygge opp sosialismen. Det er det at vi utfører et verk som — om det lykkes — vil omdanne hele verden og befri hele arbeiderklassen. Men hva er det som kreves for at det skal lykkes? Vår tilbakeleggenhet må likvideres, og det må utfoldes et høyt bolsjevikisk tempo i oppbyggingen. Vi må marsjere framover på en slik måte at arbeiderklassen i hele verden kan si når den retter blikket mot oss: Se, der er min avantgarde, min støtbrigade — se, der er den, min arbeidermakt, mitt fedreland — den gjør sin jobb, vår jobb; godt, la oss støtte den mot kapitalistene og tenne verdensrevolusjonen. Må vi ikke yte rettferd mot den internasjonale arbeiderklassens forhåpninger, må vi ikke oppfylle våre forpliktelser overfor den? Jo, det må vi, om vi ikke vil begrave oss i skam og vanære.

Dette er våre forpliktelser, innad og internasjonalt.

Som dere ser, dikterer de oss et bolsjevikisk tempo i utviklingen.

Jeg mener ikke å si at det ikke er blitt utrettet noe i de siste årene når det gjelder ledelsen av vår økonomi. Det er utrettet atskillig, veldig mye til og med. Vi har fordoblet industriproduksjonen sammenliknet med førkrigsnivået. Vi har skapt et jordbruk som har de største driftsenheter i verden. Men vi hadde kunnet utrette mer om vi i denne tiden hadde sørget for å mestre produksjonen, dens teknikk, dens finansielle og økonomiske side på en riktig måte.

På maksimum ti år må vi legge bak oss den distansen som vi ligger etter sammenliknet med de framskredne kapitalistiske land. Vi har alle «objektive» muligheter til å greie dette. Det som mangler er bare kyndigheten til å utnytte disse mulighetene riktig. Men dette avhenger av oss. Bare av oss! Det er på tide at vi lærer å utnytte disse mulighetene. Det er på tide at det blir endskap på det råtne standpunkt som vil ikke-innblanding i produksjonen. Det er på tide å tilegne seg en annen, en ny innstilling som er i samsvar med den perioden som vi nå er inne i: å blande seg inn i alt. Er du direktør for en bedrift, så bland deg opp i alle saker, treng inn i alle enkeltheter, la ingenting gå hus forbi, lær og lær atter en gang. Bolsjevikene må mestre teknikken. Det er på tide at bolsjevikene selv blir spesialister. Teknikken avgjør alt i rekonstruksjonsperioden. Og en bedriftsleder som ikke vil studere teknikken, som ikke vil mestre teknikken, han er en flau vits og ingen bedriftsleder.

Det sies at det er vanskelig å mestre teknikken. Det er feil! Det fins ingen festninger som ikke bolsjevikere kan innta. Vi har greidd å mestre en hel rekke overmåte vanskelige oppgaver. Vi har styrtet kapitalismen. Vi har erobret makten. Vi har bygd opp en mektig sosialistisk industri. Vi har ledet de mellomstore bønder inn på

sosialismens vei. Det viktigste når det gjelder oppbyggingen, har vi alt utført. Det er bare lite som står igjen å gjøre: å lære å kjenne teknikken, å mestre vitenskapen. Og når vi har greidd dette, da vil vi slå over i et tempo som vi i dag ikke engang tør drømme om. Og vi kommer til å greie det, hvis vi bare for alvor vill

NYE FORHOLD — NYE OPPGAVER I DEN ØKONOMISKE OPPBYGGINGEN

Tale på bedriftsledernes konferanse

23. juni 1931

Kamerater! Av konferansematerialet kan en se at industrien vår viser et temmelig broket bilde sett ut fra synsvinkelen: oppfylling av planen. Det er industrigrener som i de fem månedene som er gått viser en tilvekst i produksjonen fra 40 til 50 prosent sammenliknet med i fjor. Det fins industrigrener hvor tilveksten ikke er mer enn 20 til 30 prosent. Og endelig er det enkelte industrigrener som viser en helt minimal tilvekst på ikke mer enn 6 til 10 prosent, ja tilmed enda mindre. Blant de siste er kol- og jernutvinningen. Som en ser, er det et broket bilde vi har for oss.

Hva er det som forklarer at bildet er så broket? Hva er årsaken til at noen industrigrener ligger etter? Hvor ligger grunnen til at noen industrigrener har en tilvekst på bare 20 til 25 prosent, og til at kol- og jernutvinningen har en enda mindre tilvekst og kommer haltende etter de andre industrigrenene?

Årsaken er at utviklingsvilkårene for industrien har endret seg fra grunnen av i det siste, at det er inntrådt en ny situasjon som krever nye metoder for ledelsen, mens somme av bedriftslederne våre likevel holder fram på den gamle måten i stedet for å skifte arbeidsmetoder. Saken er altså den at de nye utviklingsvilkårene for industrien krever at en legger om arbeidet, men at noen av bedriftslederne våre ikke forstår dette og ikke ser at en nå må lede på en ny måte.

Det er årsaken til at flere av industrigrenene våre ligger etter.

Hva er det for nye utviklingsvilkår for industrien vår det dreier seg om? Hvordan er de oppstått?

Det er i det minste seks slike nye vilkår.

La oss se på disse vilkårene.

I

ARBEIDSKRAFTEN

Det dreier seg framfor alt om å trygge forsyningen med *arbeidskraft* til bedriftene. Tidligere fant arbeiderne vanligvis selv veien til fabrikkene og verkstedene — i en viss monn gikk det altså «av

seg selv» når det gjelder dette spørsmålet. Men når det gikk «av seg selv», så berodde det på at det fans arbeidsløshet, at det var differensiering på landsbygda, at det fans armod og frykt for å sulte, noe som drev folk fra landet og til byen. Husker dere uttrykket: «Bondens flukt fra landsbygda?» Hva var det som tvang bonden til å flykte fra landsbygda til byen? Frykten for sult og arbeidsløshet, det at landsbygda behandlet ham stemoderlig og at han var rede til å løpe ut av bygda og i armene på den skinnbarlige selv, bare for å få seg et eller annet arbeid.

Slik eller tilnærmelsesvis slik var situasjonen hos oss ennå for kort tid siden.

Kan en si at det er nøyaktig det samme bildet vi har for oss nå? Nei, det kan en ikke si. Tvert om, forholdene har endret seg fra grunnen av. Og nettopp fordi forholdene har endret seg, tilbyr ikke arbeidskraften seg lenger «av seg selv» hos oss. Hva er det egentlig som har forandret seg på denne tiden? For det første har vi gjort slutt på arbeidsløsheten og har såleis gjort det av med den faktor som trykte på «arbeidsmarkedet». For det annet har vi tatt grunnen vekk under differensieringen på landsbygda og såleis vunnet over masseelendigheten som drev bonden fra landsbygda til byen. Endelig har vi utstyrt landsbygda med titusener traktorer og landbruksmaskiner, slått ut kulakene, organisert kollektivbruk og skapt mulighet for bøndene til å leve og arbeide på menneskeverdig vis. Nå kan en ikke lenger kalle landsbygda bondens stemor. Og nettopp fordi en ikke lenger kan kalle den stemor, har bonden tatt til å bli bofast på landsbygda, og hos oss fins det hverken noen «bondens flukt fra landet» eller noen arbeidskraft som tilbyr seg «av seg selv».

Dere ser at vi nå har helt nye forhold og nye vilkår når det gjelder å forsyne bedriftene med arbeidskraft.

Hva følger nå av dette?

Av dette følger for det første at en ikke lenger må regne med at arbeidskraften vil komme «av seg selv». Vi må altså gå over fra en politikk som regner med at arbeidskraften kommer «av seg selv», til en politikk som tar sikte på *organisert* verving av arbeidere til industrien. Og her fins det bare en vei å gå: at de økonomiske organisasjonene slutter avtaler med kollektivbrukene og kollektivbøndene. Dere kjenner til at atskillige økonomiske organisasjoner og kollektivbruk allerede har slått inn på denne linjen, og erfaringen viser at praksisen med å ha avtaler har gitt meget gode resultater både for kollektivbrukene og for industribedriftene.

Av dette følger for det annet at en straks må gå over til *mekanisering* av de tyngste arbeidsprosessene og utvikle dette i fullt omfang (skogbruket, byggningsindustrien, kolbrytingen, lossing og lasting, transport, metallurgien osv.). Dette betyr naturligvis ikke at det manuelle arbeid skal forsømmes. Tvert om, manuelt arbeid vil ennå

i lang tid framover spille en overordentlig stor rolle i produksjonen. Men det betyr at mekanisering av arbeidsprosessene er den *nye og avgjørende* kraft, og at uten den er det ikke mulig å opprettholde hverken det tempoet vi har eller det nye omfanget i produksjonen.

Vi har ennå atskillige bedriftsledere som hverken «tror» på mekaniseringen eller på avtaler med kollektivbrukene. Dette er de samme bedriftsledere som ikke forstår det nye i situasjonen, som ikke har viljen til å arbeide på en ny måte og som ønsker seg tilbake til de «gode gamle dager» da arbeidskraften strømmte til bedriftene «av seg selv». Det er overflødig å si at slike bedriftsledere står uhyggelig fjernt fra de nye oppgavene i den økonomiske oppbygging som de nye forholdene stiller oss. Disse folkene mener åpenbart at vanskene med arbeidskraften er en tilfeldig foreteelse, at mangelen på arbeidskraft vil forsvinne av seg selv, så å si automatisk. Dette er et mistak, kamerater. Vanskene med arbeidskraften kan ikke forsvinne av seg selv. De kan bare forsvinne som et resultat av våre egne anstrengelser.

Altså er oppgaven: *å verve arbeidskraft på organisert vis, gjennom avtaler med kollektivbrukene, og å mekanisere arbeidet.*

Slik står saken når det gjelder det første nye vilkåret for utviklingen av vår industri. La oss gå over til det andre vilkåret.

II

ARBEIDSLØNNEN

Jeg snakket nettopp om den organiserte verving av arbeidere til bedriftene våre. Men alt er ikke gjort med bare å verve arbeidere. For å forsyne bedriftene våre med arbeidskraft må en komme dit at vi får en fast kjerne av arbeidere ved bedriftene og at arbeidsstokken blir mer eller mindre fast. Det trengs vel ikke noe bevis for at en ikke kan gjøre noe framskritt eller oppfylle produksjonsplanene om en ikke har en fast arbeidsstokk som har satt seg mer eller mindre inn i produksjonsteknikken og vennet seg til å bruke de nye mekaniske innretningene. I motsatt fall ville vi være tvunget til å lære opp arbeiderne på nytt hver gang, og bruke halvparten av tiden til opplæring i stedet for å bruke den til å produsere. Men hva er det som i virkeligheten går for seg hos oss? Kan en hevde at arbeidsstokken i bedriftene våre er mer eller mindre stabil? Nei, dessverre kan en ikke det. Tvert om har vi i bedriftene våre framleis såkalt *fluktuasjon* av arbeidskraften. Ja, på en rekke bedrifter vil denne fluktuasjonen av arbeidskraften ikke gi seg — den vokser og øker tvert om. I hvert fall vil dere finne få bedrifter der arbeidsstokken i løpet av et halvt år og til og med på et fjerdingår ikke skiftet for minst 30–40 prosents vedkommende.

Tidligere, i den perioden da vi gjenreiste industrien, da den tekniske utrustningen vi hadde ikke var komplisert og produksjonen ikke var stor, kunne en på sett og vis ennå «tåle» den såkalte fluktusjon av arbeidskraften. Men nå står saken annerledes. Nå har forholdene endret seg fra grunnen av. Nå, i den perioden da rekonstrueringen utfolder seg for fulle seil, da produksjonen har nådd gigantiske dimensjoner og den tekniske utrustningen er blitt ytterst komplisert, er fluktusjonen av arbeidskraften blitt en hemske for produksjonen som desorganiserer bedriftene våre. Å «tåle» fluktusjon av arbeidskraften i den nåværende situasjon er jevn godt med å bryte ned industrien og gjøre det umulig å oppfylle produksjonsplanene og forbedre kvaliteten på produktene.

Hva er årsaken til at arbeidskraften fluktuerte?

Årsaken er at arbeidslønnen ikke er organisert på en riktig måte, at tariffsystemet ikke er riktig, at vi har det «venstrebetonte» likhetsmakeriet når det gjelder arbeidslønnen. I en rekke av bedriftene våre er tariffsatsene fastlagt slik at forskjellen mellom kvalifisert og ukvalifisert arbeid, mellom tungt og lett arbeid nesten forsvinner. Likhetsmakeriet fører til at den ukvalifiserte arbeider ikke har noen interesse av å utdanne seg videre til kvalifisert arbeider og såleis ikke har noe perspektiv for å komme seg fram. Derfor føler han seg som en «feriegjest» i bedriften — en mann som bare arbeider midlertidig for å «tjene noen slanter» og så drar sin kos til et nytt sted for å «søke lykken». Likhetsmakeriet tvinger den kvalifiserte arbeider til å vandre fra den ene bedriften til den andre, helt til han finner en bedrift som forstår å sette tilbørlig pris på kvalifisert arbeidskraft.

Derfor har vi en «alminnelig» vandring fra den ene bedriften til den andre, derfor fluktuerte arbeidskraften.

For å få slutt på dette ondet må vi likvidere likhetsmakeriet og kaste det gamle tariffsystemet på skraphaugen. For å få slutt på dette ondet må vi organisere et tariffsystem som skiller mellom kvalifisert og ukvalifisert, mellom lett og tungt arbeid. Det går ikke an at en platearbeider i jernindustrien får samme lønn som en gatefeier. Det går ikke an at en lokomotivfører får samme lønn som en avskriver. Marx og Lenin sier at forskjellen mellom kvalifisert og ukvalifisert arbeid vil bestå til og med under sosialismen, til og med etter at klassene er avskaffet, og at denne forskjellen vil forsvinne først med kommunismen, at derfor «arbeidslønnen» også under sosialismen vil bli gitt etter ytelse og ikke etter behov. Men likhetsmakerne blant bedriftslederne og fagforeningsfolkene våre er ikke enige i dette og tror at denne forskjellen allerede er forsvunnet under vårt sovjetssystem. Hvem har rett — Marx og Lenin, eller likhetsmakerne? En kan vel gå ut fra at det er Marx og Lenin som har rett. Men av det følger at de som i dag bygger tariffsystemet på lik-

hetsmakeriets «prinsipper» uten å akte på forskjellen mellom kvalifisert og ukvalifisert arbeid, de bryter med marxismen, med leninismen.

I enhver industrigren, bedrift eller avdeling fins det ledende grupper av mer eller mindre kvalifiserte arbeidere som en i første rekke og i særlig grad må knytte fast til bedriften om vi virkelig vil ha en fast kjerne av arbeidere i bedriften. Disse ledende grupper av arbeidere danner grunnstokken i produksjonen. Å knytte dem fast ved bedriften eller avdelingen betyr å knytte hele arbeidsstokken fast ved bedriften og grave grunnen vekk under røttene til fluktusjonen av arbeidskraften. Men hvordan skal en kunne knytte dem fast ved bedriften? En kan bare holde på dem om en lar dem rykke opp, om en høyner nivået for arbeidslønnen deres, om en regulerer lønningene slik at de yter rett og skjel mot arbeidernes kvalifikasjoner. Men hva vil det si å la dem rykke opp og heve nivået for lønningene deres — hva fører dette til når det gjelder de ukvalifiserte arbeiderne? Om vi ser bort fra alt annet, vil det si at en åpner et perspektiv for de ukvalifiserte arbeidere og gir dem en spore til å komme seg oppover, slik at de kan rykke opp i kategorien kvalifiserte arbeidere. Dere kjenner selv til at vi nå trenger hundretusener og millioner kvalifiserte arbeidere. Men for å få kvalifiserte arbeidere må vi gi de ukvalifiserte en spore og en utsikt til å komme seg fram, rykke opp. Og jo dristigere vi følger denné linjen, jo bedre er det, for dette er det viktigste middel til å fjerne fluktusjonen av arbeidskraften. Å ville spare i dette stykke er å begå en forbrytelse, er å handle mot vår sosialistiske industris interesser.

Men dette er ikke alt.

For å knytte arbeiderne fast ved bedriften må vi ytterligere bedre forsyningene og boligforholdene for arbeiderne. Det står ikke til å nekte at det i de siste årene er gjort ganske mye når det gjelder boligbygging og forsyning av goder til arbeiderne. Men det som er gjort, er langt fra nok til å dekke arbeidernes behov, som vokser raskt. Det nytter ikke å påberope seg at det tidligere var færre boliger enn det er nå og at en derfor kan slå seg til tåls med de resultatene som er nådd. Det nytter heller ikke å påberope seg at forsyningene av goder til arbeiderne var mye dårligere før enn den er nå, og at en derfor kan avfinne seg med forholdene slik de er. Bare demoraliserte og tvers igjennom morkne personer kan finne trøst i å vise til det som en gang var. En kan ikke gå ut fra det som en gang var, men fra arbeidernes voksende behov i dag. En må forstå at arbeidernes livsvilkår hos oss har endret seg fra grunnen av. Arbeideren i dag er ikke lenger den samme som han var tidligere. Arbeideren av i dag, vår sovjetarbeider, vil se alle sine materielle og kulturelle behov tilfredsstilt, så vel når det gjelder ernæring og boligforhold som når det gjelder de kulturelle og alle andre behov. Han har rett til det, og vi er forpliktet til å trygge disse livsvilkårene for ham. Riktignok

lir han ikke under arbeidsløshet i vårt land, han er fri fra åket under kapitalen, han er ikke lenger slave, men herre over sitt verk. Men dette er ikke nok. Han krever at alle hans materielle og kulturelle behov blir tilfredsstilt, og vi er forpliktet til å oppfylle dette kravet fra ham. Glem ikke at også vi i dag stiller bestemte krav til arbeideren — vi krever arbeidsdisiplin, intensivt arbeid, kappestrid, støtarbeid av ham. Glem ikke at det overveldende flertall av arbeiderne har tatt imot disse kravene fra sovjetmakten med stor begeistring og oppfylt dem med sant heltemot. Derfor må dere ikke undre dere når arbeiderne, som oppfyller kravene fra sovjetmakten, på sin side også krever at den oppfyller sine forpliktelser når det gjelder å bedre den materielle og kulturelle stillingen for arbeiderne enda mer.

Altså er oppgaven: *Å gjøre slutt på fluktuasjonen av arbeidskraften, utrydde likhetsmakeriet, organisere arbeidslønnen riktig, bedre levevilkårene for arbeiderne.*

Slik ligger det an når det gjelder det annet nye utviklingsvilkår for industrien vår.

La oss gå over til det tredje vilkåret.

III

ORGANISERINGEN AV ARBEIDET

Jeg har nettopp talt om nødvendigheten av å avskaffe fluktuasjonen av arbeidskraften og å knytte arbeidsstokken varig til bedriftene. Men saken er ikke uttømt med at arbeiderne knyttes til bedriftene. Det er ikke nok bare å likvidere fluktuasjonen. En må dessuten skape slike arbeidsvilkår for arbeiderne at det blir mulig for dem å arbeide rasjonelt, øke produktiviteten og bedre kvaliteten på produktene. En må altså organisere arbeidet i bedriftene på en slik måte at produktiviteten vokser fra måned til måned, fra fjerdningår til fjerdningår.

Kan en si at måten som arbeidet er organisert på i våre bedrifter på det nåværende tidspunkt svarer til de kravene produksjonen stiller i dag? Dessverre kan en ikke det. I det minste fins det hos oss ennå en rekke bedrifter der arbeidet er ytterst dårlig organisert, der det istedenfor ordnet og koordinert arbeid er rot og kaos, der det istedenfor ansvar for arbeidet hersker fullstendig ansvarsløshet, der det *personlige ansvar mangler*.

Hva vil det si at det personlige ansvar mangler? Det vil si at alt ansvar for det arbeid som er pålagt, for maskinene, for arbeidsbenkene, for verktøyet mangler. Det er klart at når det personlige ansvar mangler, da kan det ikke bli tale om en noenlunde betydelig stigning i arbeidsproduktiviteten, noen bedring i kvaliteten på produktene, noen omsorgsfull behandling av maskinene, arbeidsbenkene

og verktøyet. Dere kjenner til hvor mangelen på personlig ansvar har brakt oss hen når det gjelder jernbanene. De samme resultatene fører den til også for industriens vedkommende. Vi har gjort opp med den personlige ansvarsløsheten i jernbanevesenet og fått ytelsene der i været. Vi må gjøre det samme i industrien for å heve ytelsene opp på et høyere trinn.

Tidligere kunne vi ennå på sett og vis «klare oss» med den uriktige organiseringen av arbeidet, som går godt i hop med mangelen på personlig ansvar overhodet og med mangelen på ansvar for hvert enkelt konkret stykke arbeid. I dag er det annerledes. I dag arter forholdene seg på en helt annen måte. Med det gigantiske omfang produksjonen har i dag, og med de kjempebedriftene vi har, er den personlige ansvarsløsheten en bremse på industrien, en trusel mot alt det vi har vunnet på produksjonens og organiseringens område i bedriftene.

Hvordan kunne nå denne mangelen på personlig ansvar rotfeste seg i en rekke av bedriftene våre? Den var en foreteelse som kom inn på bedriftene som blindpassasjer i følge med den uavbrutte arbeidsuken. Det ville være galt å si at den uavbrutte arbeidsuken ubetinget må trekke med seg mangel på personlig ansvar i produksjonen. Med en riktig organisering av arbeidet, slik at den enkeltes ansvar for et bestemt stykke arbeid er fastlagt organisatorisk, slik at bestemte grupper av arbeidere har fått seg tildelt bestemte maskiner og arbeidsbenker, slik at skiftordningen er riktig organisert og det ene skiftet ikke ligger etter det andre når det gjelder kvalitet og kvalifikasjoner — under slike vilkår fører den uavbrutte arbeidsuken til en veldig stigning i arbeidsproduktiviteten, til en bedring av kvaliteten i arbeidet og til å fjerne mangelen på personlig ansvar. Det er forholdet f. eks. på jernbanene, der vi nå har uavbrutt arbeidsuke, men også personlig ansvar. Kan en si at bildet er like gunstig for så vidt det dreier seg om den uavbrutte arbeidsuke på industribedriftene? Dessverre kan en ikke det. Saken er at en har gått altfor hodekulls over til den uavbrutte arbeidsuke i en rekke av bedriftene våre, uten å ha skapt tilsvarende forutsetninger for den, uten å ha organisert skiftordningen slik at skiftene er mer eller mindre likeverdige i kvalitet og kvalifikasjoner, og uten å ha innført prinsippet at enhver skal være ansvarlig for et bestemt konkret stykke arbeid. Men dette har ført til at den uavbrutte arbeidsuke, overlatt til de spontane krefters spill, trakk etter seg mangel på personlig ansvar. Resultatet har blitt at vi i en rekke bedrifter har fått den uavbrutte arbeidsuke bare på papiret, i ord, mens mangelen på personlig ansvar er høyst reell og ingen papirforeteelse. Resultatet har blitt mangel på ansvarskjensle i arbeidet; maskinene ble sjusket behandlet, verktøyet ble ødelagt i massevis og det manglet en spore til å heve arbeidsproduktiviteten. Det er ikke uten grunn arbeiderne sier: «Vi kunne

heve arbeidsproduktiviteten og gjøre arbeidet bedre, men hvem vil sette pris på arbeidet vi gjør når ingen har ansvaret for noe?»

Av dette følger at atskillige av våre kamerater her og der raser i vei med å innføre den uavbrutte arbeidsuke og i det overdrevne hastverket forvrenger den uavbrutte arbeidsuken slik at det har ført til mangel på personlig ansvar. Det er to utveier til å få slutt på denne tilstanden og til å gjenopprette det personlige ansvar. Enten må en gjennomføre den uavbrutte arbeidsuken under slike vilkår at det ikke drar med seg mangel på personlig ansvar, slik det er skjedd ved jernbanene, eller en må gi opp den uavbrutte arbeidsuken der det ikke er gunstige vilkår til stede for å forsøke den, der den eksisterer bare på papiret — og midlertidig gå over til seksdagersuke med en dags bedriftstans, slik de for ikke lenge siden har gjort det i traktorfabrikken i Stalingrad, og så skape forutsetningene for senere å vende tilbake til en uavbrutt arbeidsuke som ikke står bare på papiret, en uavbrutt arbeidsuke som ikke drar etter seg mangel på personlig ansvar.

Andre utveier fins det ikke.

Det kan ikke være tvil om at bedriftslederne våre innser alt dette i tilstrekkelig monn. Men de tier. Hvorfor? Åpenbart fordi de er redd for sannheten. Men når var det bolsjevikene tok til å være redd for sannheten? Stemmer det kanskje ikke at den uavbrutte arbeidsuken i en rekke bedrifter har dratt etter seg mangel på personlig ansvar, at den uavbrutte arbeidsuken på dette viset er blitt fullstendig forvrenget? En kan spørre, hvem har bruk for den uavbrutte arbeidsuken når den er slik? Hvem vil hevde at våre interesser av å holde på denne papirmessige og forvrengte uavbrutte arbeidsuken er større enn interessen av en riktig organisering av arbeidet, enn interessen av å utvikle arbeidsproduktiviteten, enn interessen av en virkelig uavbrutt arbeidsuke, enn vår sosialistiske industris interesser? Er det ikke klart at jo raskere vi begraver den rent papirmessige uavbrutte arbeidsuken, desto forttere vil vi nå fram til å organisere en reell uavbrutt arbeidsuke som ikke står bare på papiret?

Det er noen kamerater som mener at vi kan gjøre det av med mangelen på personlig ansvar gjennom besvergelser og høytt travende taler. Iallfall kjenner jeg en rekke bedriftsledere som i kampen mot mangelen på personlig ansvar innskrenker seg til gang på gang å fordømme denne tilstanden på møter, åpenbart i den tro at den etter slike taler vil forsvinne av seg selv, så å si automatisk. De gjør et grovt mistak hvis de tror at en kan gjøre ende på mangelen på personlig ansvar i praksisen gjennom taler og besvergelser. Nei, kamerater, denne tilstanden kommer aldri til å forsvinne av seg selv. Bare vi selv kan og må gjøre det av med den, for sammen har dere og vi makten, og vi er alle ansvarlig for alt, også for mangelen på personlig ansvar. Jeg mener det ville være langt bedre om våre

bedriftsledere istedenfor å gi seg av med taler og besvergelses, brukte en eller to måneder til å oppholde seg f. eks. ved en gruve eller ved en fabrikk, der de studerte alle detaljer og «småting» i samband med organiseringen av arbeidet og der de virkelig fikk tatt knekken på mangelen på personlig ansvar, og så overførte erfaringene fra disse bedriftene til de andre. Det ville være langt bedre. Det ville være en virkelig kamp mot mangelen på personlig ansvar, en kamp for den riktige, bolsjeviske organiseringen av arbeidet og en kamp for en riktig fordeling av arbeidskraften i bedriften.

Altså er oppgaven: *Å utrydde mangelen på personlig ansvar, bedre organiseringen av arbeidet, en riktig fordeling av arbeidskraften i bedriften.*

Slik forholder det seg med det tredje nye utviklingsvilkår for industrien vår. La oss gå over til det fjerde vilkåret.

IV

SPØRSMÅLET OM PRODUKSJONSTEKNISK UTDANNEDE INTELLEKTUELLE FRA ARBEIDERKLASSEN

Forholdene har også forandret seg når det gjelder lederkadrer for industrien i sin alminnelighet og ingeniører og teknikere i særdeleshett.

Tidligere var situasjonen hos oss den at kol- og malmbasen i Ukraina var hovedkilden for hele industrien vår. Ukraina forsynte alle industridistriktene våre med metall, så vel Sør-distriktet som Moskva og Leningrad. Ukraina forsynte også de viktigste bedriftene i Sovjetunionen med kol. Jeg ser her bort fra Ural, siden Ural ikke teller mye sammenliknet med Donbas. I samsvar med dette hadde vi tre hovedsentra der vi utdannet lederkadrer til industrien: Sør-distriktet, Moskva- og Leningrad-distriktet. Det er klart at vi på sett og vis kunne klare oss med dette minstemålet av teknikere og ingeniører som landet hadde til forføyning, så lenge forholdene lå an som de gjorde.

Slik sto det til ennå for ikke så lenge siden.

Men nå er situasjonen en ganske annen. Etter min mening er det nå klart at vi ikke lenger kan greie oss bare med kol- og malmbasen i Ukraina, så sant vi vil holde det utviklingstempoet og det veldige omfanget i produksjonen som vi nå har. Dere vet at kolet og metallet fra Ukraina ikke strekker til lenger, trass i at produksjonen der øker. Dere vet at vi derfor er nødt til å skaffe oss nok en kol- og metallurgibase i øst: industridistriktet Ural-Kusbas. Som dere vet, arbeider vi – ikke uten framgang – med å skape denne basen. Men det er altfor lite. Vi må ut over dette skape en metallurgisk industri i selve Sibir, for å dekke de voksende behovene der.

Og vi er allerede i ferd med å skape den. Dessuten må vi skape en ny base for lettmetallindustrien i Kasakstan og Turkestan. Endelig må vi utvikle jernbanebyggingen i stor stil. Sovjetunionens interesser som helhet påbyr dette, — det er både i grenserepublikkenes og i de sentrale områdenes interesse.

Men av dette følger at vi ikke lenger kan greie oss med det minimum av ingeniører, teknikere og industriledere som vi tidligere greidde oss med. Av dette følger at det ikke lenger er nok med de gamle sentra for utdanning av ingeniører og teknikere, at vi må skape et helt nett av nye sentra: i Ural, Sibir og i Mellom-Asia. Vi må nå få til vår rådighet tre og fem ganger så mange ingeniører, teknikere og industriledere, hvis vi virkelig ønsker å realisere programmet for den sosialistiske industrialisering av Sovjetunionen.

Men det vi trenger er ikke ledere, ingeniører og teknikere *av hvilket som helst slag*. Vi trenger ledere, ingeniører og teknikere *av det slaget* som er i stand til å forstå arbeiderklassens politikk i vårt land, som er i stand til å gjøre denne politikken til sin og som er rede til å gjennomføre den samvittighetsfullt. Men hva betyr det? Det betyr at landet vårt er kommet inn i en utviklingsfase da *arbeiderklassen må skaffe seg produksjonsteknisk utdannede intellektuelle fra sine egne rekker*, folk som er i stand til å forfekte arbeiderklassens interesser i produksjonen som den herskende klasses interesser.

Ingen herskende klasse har hittil greidd seg uten en egen stab av intellektuelle. Det fins ingen grunn til å tvile på at heller ikke arbeiderklassen i Sovjetunionen kan greie seg uten egne intellektuelle med produksjonsteknisk utdanning.

Sovjetmakten har gitt akt på dette og har åpnet høyskolene for alle grener av folkehusholdningen for folk fra arbeiderklassen. Som dere vet, studerer nå titusener av unge arbeidere og bønder ved høyskolene. Tidligere, under kapitalismen, var høyskolene monopolisert av sønnene til storfolk, men i dag, under sovjetsystemet, er det arbeider- og bondeungdommen som utgjør tyngden der. Det er ikke tvil om at vi snart vil få tusener av nye teknikere og ingeniører, nye ledere til industrien vår fra læreanstaltene våre.

Men dette er bare den ene side ved saken. Den andre siden er den at de produksjonsteknisk skolerte intellektuelle fra arbeiderklassen ikke bare må sammensettes av folk som har gått på høyskolene, men også at de rekrutteres fra dem som står i praktisk arbeid på bedriftene, fra de kvalifiserte arbeidere, fra arbeiderklassens kulturelle krefter i fabrikkene, verkstedene og gruvene. De som tar initiativet til kappestrid, lederne av støtbrigadene, de som inspirerer oppsvinget i det praktiske arbeid, de som organiserer arbeidet på det ene eller det andre området av oppbyggingen — dette er det nye lag av arbeiderklassen som sammen med de kamerater som har gått på høyskolene, skal danne kjernen i arbeiderklassens

intelligens, som skal bli kjernen i lederkadrene for industrien vår. Det er vår oppgave ikke å skyve disse initiativrike kameratene til side, men dristigere stille dem på ledende poster, gi dem mulighet til å vise sine organisatoriske evner, supplere sine kunnskaper og skape de arbeidsvilkårene som de må ha uten å sky utleggene som trengs til dette.

Blant slike kamerater fins det ikke så få partiløse. Men dette kan ikke være noen hindring for å forfremme dem mere dristig til ledende poster. Tvert om, disse partiløse kamerater må en ofre særskilt oppmerksomhet, må en forfremme til ledende stillinger for at de gjennom praksis kan overbevise seg om at partiet vet å sette pris på dyktige og begavede mennesker. Det er atskillige kamerater som mener at bare partikamerater skal stilles på ledende poster i fabrikkene og verkstedene. Derfor holder de ofte igjen initiativrike partiløse kamerater og lar i første rekke partimedlemmer rykke opp, selv om de er mindre dyktige og mangler initiativ. Det er vel overflødig å bemerke at det ikke fins noe dummere og mer reaksjonært enn en slik, med forlov å si, «politikk». Det er vel overflødig å bevise at en med en slik «politikk» bare kan bringe partiet i vanry og støte de partiløse arbeidere vekk fra partiet. Vår politikk består på ingen måte i å forvandle partiet til en avsondret kaste. Vår politikk er at det skal være en atmosfære av «gjensidig tillit» mellom de arbeidere som tilhører partiet, og de partiløse arbeiderne, en atmosfære av «gjensidig kontroll» (*Lenin*). Det er blant annet fordi partiet vårt gjennomfører denne politikken, at det har en så sterk stilling i arbeiderklassen.

Altså er oppgaven: *Å nå fram til at arbeiderklassen i Sovjetunionen får sine egne produksjonsteknisk utdannede intellektuelle.*

Slik forholder det seg med det fjerde nye utviklingsvilkår for industrien vår.

La oss gå over til det femte vilkåret.

V

TEGN TIL ET OMSVING BLANT DE GAMLE PRODUKSJONSTEKNISK UTDANNEDE INTELLEKTUELLE

Også spørsmålet om forholdet til de gamle, borgerlige intellektuelle med produksjonsteknisk utdanning stiller seg annerledes.

For omkring to år siden var situasjonen slik hos oss at den mest kvalifiserte del av den gamle teknisk skolerte intelligens var smittet av skadegjørersyken. Ja, mer enn det — skadegjørersyken var den gang en slags mote. Noen var i virksomhet som skadegjørere, andre dekket skadegjørerne, en tredje gruppe toet sine hender i uskyldsenhet og holdt seg nøytrale, en fjerde gruppe vaklet mellom sovjet-

makten og skadegjørerne. Flertallet av de gamle produksjonsteknisk utdannede intellektuelle arbeidet naturligvis videre mer eller mindre lojalt. Men her er det ikke flertallet vi befatter oss med, men den best kvalifiserte del av produksjonsteknisk utdannede intellektuelle.

Hvordan oppsto skadegjørerbevegelsen, hva var det som ga næring til den? Den kom som en følge av skjerpingen av klassekampen innenfor Sovjetunionen, som en følge av den offensive politikk sovjetmakten førte mot de kapitalistiske elementer i by og på land, som en følge av motstanden fra disse elementene mot sovjetmaktens politikk, som følge av den kompliserte internasjonale situasjon, som følge av vanskene i oppbyggingen av sovjetbruk og kollektivbruk. Mens aktiviteten hos den mest kamplystne delen av skadegjørerne ble styrket gjennom intervensjonsmanipulasjonene fra imperialistene i de kapitalistiske land og gjennom vanskene vi hadde med å skaffe korn innen landet, så økte vaklingene over mot de aktive skadegjørerne hos den andre delen av den produksjonsteknisk utdannede intelligens ved at det var mote blant de trotskistisk-mensjeviske pratmakere å vrøvle om at «det likevel ikke ville komme noe ut av sovjet- og kollektivbrukene», at «sovjetmakten så allikevel utarter og må falle om kort tid», at «bolsjevikene selv begunstiger intervensjonen ved den politikken de fører», osv., osv. Og da dessuten til og med noen gamle bolsjevikere fra høyreavvikernes rekke ikke greidde å motstå «smitten» og svingte bort fra partiet i denne perioden, så trenger en ikke undre seg over at en viss del av den gamle teknisk utdannede intelligens som aldri har kjent lukten av bolsjevisme, også med guds hjelp vaklet.

Selvsagt kunne sovjetmakten i en slik situasjon bare ha en eneste politikk overfor de gamle teknisk utdannede intellektuelle, nemlig den å *tilintetgjøre* de aktive skadegjørerne, *differensiere* de nøytrale og *trekke* de lojale *over på sin side*.

Slik var det for ett eller to år siden.

Kan en si at forholdene er nøyaktig de samme i dag? Nei, det kan en ikke si. Tvert om, på det nåværende tidspunkt er det oppstått en helt annen situasjon hos oss. La oss først slå fast at vi har knust de kapitalistiske elementer i by og på land og at vi nå har framgang med å overvinne dem. Selvsagt kan ikke dette glede den gamle intelligens. Det er meget sannsynlig at de framleis viser sine slagne venner deltakelse. Men det hender aldri at sympatiserende, og enda mindre nøytrale og vaklende, frivillig deler skjebne med sine aktive venner etter at disse har lidd et tungt nederlag som de ikke kan komme over mer. Videre har vi overvunnet vanskene i samband med korninnsamlingen, og ikke bare har vi overvunnet dem, men vi utfører i dag et kornkvantum til utlandet som er det største siden sovjetmakten kom til. Altså faller også dette «argumentet» bort for de vaklende. Videre kan i dag til og med en blind se at vi har

vunnet en avgjørende seier i oppbyggingen av sovjetbruk og kollektivbruk og at det er veldige resultater vi har oppnådd. Det som var det viktigste i de gamle intellektuelles «arsenal» er altså blitt til støv. Når det gjelder de borgerlige intellektuelles håp om intervensjon, må en nå slå fast at det — foreløpig iallfall — har vist seg å være bygd på sand. Gjennom seks år lovte man dem faktisk intervensjon, men ikke en eneste gang ble det gjort forsøk på å intervenere. Det er på tide å slå fast at våre skarpsynete intellektuelle ganske enkelt er blitt tatt ved nesen. For ikke å tale om at bare oppførselen som de aktive skadegjørerne viste under den kjente rettergangen i Moskva, måtte bringe skadegjører-idéen i vanry og også faktisk har gjort det.

Det er klart at disse nye omstendigheter måtte øve innflytelse på vår gamle teknisk utdannede intelligens. De nye forholdene måtte kalle fram nye stemninger blant de intellektuelle med teknisk skoleing og har også faktisk gjort det. Det er dette som også egentlig forklarer den kjensgjerning at vi nå kan merke bestemte tegn på en vending i retning av sovjetmakten hos en viss del av disse intellektuelle som tidligere sympatiserte med skadegjørerne. Det faktum at ikke bare dette lag av de gamle intellektuelle, men også de som i går avgjort var skadegjørere, en betydelig del av skadegjørerne av i går, nå tar til å arbeide side om side med arbeiderklassen i en rekke fabrikker og bedrifter, vitner uten tvil om at omsvinget blant de gamle teknisk utdannede intellektuelle allerede har begynt. Dette betyr selvsagt ikke at det ikke lenger fins skadegjørere hos oss. Nei, det betyr det ikke. Skadegjørere fins det og vil det finnes så lenge vi har klasser, så lenge det består en kapitalistisk omverden. Men det betyr at siden en stor del av den gamle teknisk skolerte intelligens som tidligere på et eller annet vis sympatiserte med skadegjørerne, nå har snudd i retning av sovjetmakten, så er det bare et lite tall aktive skadegjørere igjen, og de er isolert og vil inntil videre måtte trekke seg tilbake i dyp illegalitet.

Men av dette følger at vår politikk overfor de gamle intellektuelle med teknisk utdannelse også må endre seg i samsvar med dette. Mens politikken vi førte i forholdet til de gamle intellektuelle med teknisk utdannelse i den perioden da skadegjører-uvesenet sto på høydepunktet, i hovedsaken gikk ut på å knuse dem, så må vårt forhold til dem i dag, i perioden da disse intellektuelle snur i retning av sovjetmakten, i hovedsaken bestå i en politikk som trekker dem over til oss og viser omsorg for dem. Det vil være galt og udialektisk om vi under de nye, endrede forhold skulle holde fram med den gamle politikken. Det ville være dumt og ufornuftig å betrakte enhver spesialist og ingeniør av den gamle skole som en forbryter og skadegjører som ennå ikke er tatt på fersk gjerning. «Spesialisteteriet» har alltid vært sett på som en skadelig og avskyelig foreteelse hos oss og vil også fortsatt gjøre det.

Altså er oppgaven: *Å endre forholdet til ingeniørene og teknikerne av den gamle skole, vise mer oppmerksomhet og omsorg overfor dem, trekke dem dristigere med i arbeidet.*

Slik forholder det seg med det femte nye utviklingsvilkår for industrien vår.

La oss gå over til det siste vilkåret.

VI

OM RENTABILITETSPRINSIPPET

Bildet ville ikke være fullstendig om jeg ikke kom litt inn på nok et vilkår. Det dreier seg om akkumulasjonskildene for industrien, for folkehusholdningen, om å påskynde tempoet for denne akkumulasjonen.

Hva er det nye og særegne i utviklingen av industrien vår når det gjelder akkumulasjonen? Det er at de gamle akkumulasjonskildene allerede tar til å bli for små, om industrien skal utvide seg videre. Det er altså at vi må finne nye akkumulasjonskilder og utvide de gamle om vi virkelig ønsker å holde og utvikle videre det bolsjevikiske tempoet i industrialiseringen.

Vi kjenner til fra de kapitalistiske lands historie at ikke en eneste ung stat kunne greie seg uten hjelp utenfra i form av langfristige kreditter eller lån om den ville heve sin industri opp på et høyere trinn. Ut fra dette nektet kapitalistene i de vestlige land blankt å yte vårt land kreditter og lån, da de gikk ut fra at industrialiseringen av landet vårt sikkert ville bli undergravd om kredittene og lånene uteble. Men kapitalistene tok feil. De tok ikke med i regningen at landet vårt rår over visse særegne akkumulasjonskilder til forskjell fra de kapitalistiske land, kilder som strekker til for å gjenreise industrien og utvikle den videre. Og faktisk har vi ikke bare gjenreist industrien, landbruket og sambandsnettene, men også allerede maktet å komme i vei med det gigantiske arbeidet å rekonstruere tungindustrien, landbruket og sambandsnettene. En forstår lett at vi har brukt mange milliarder rubler til dette formålet. Hvor tok vi disse milliardene fra? Fra lettindustrien, fra landbruket, fra over-skuddene på statsbudsjettet. Slik gikk det til hos oss helt til inn i den siste tiden.

Men nå stiller saken seg ganske annerledes. Mens de gamle akkumulasjonskildene tidligere strakk til for rekonstrueringen av industrien og transportvesenet, så er det i dag helt påtakelig at de tar til å tryte. Nå dreier det seg ikke lenger om å rekonstruere den gamle industrien. Det dreier seg om å skape en ny, teknisk velutrustet industri i Ural, Sibir og i Kasakstan. Det dreier seg om å reise nye storbedrifter i landbruket i korn-, fævls- og råstoffdistriktene i

Sovjetunionen. Det dreier seg om å skape et nytt jernbanenett mellom øst og vest i Sovjetunionen. Det er klart at de gamle akkumulasjonskildene ikke kan strekke til for dette gigantiske verk.

Men dette er ikke alt. Oppå dette kommer at prinsippene for rentabilitetsberegningen er blitt fullstendig undergravd i en rekke av våre bedrifter og økonomiske organisasjoner som følge av vanstell. Det er et faktum at en i en rekke bedrifter og økonomiske organisasjoner for lenge siden har sluttet med å stille opp overslag og kalkyler, et velgrunnet budsjett over inntekter og utgifter. Det er et faktum at begreper som «sparesystem», «senking av uproduktive utlegg», «rasjonalisering av produksjonen» for lenge siden har gått av moten i en rekke bedrifter og økonomiske organisasjoner. De regner åpenbart med at statsbanken «så allikevel vil forstrekke oss med de nødvendige summene». Det er et faktum at selvkostnadene ved produksjonen har tatt til å stige i det siste i en hel rekke bedrifter. De har fått i oppgave å senke selvkostnadene med ti prosent eller mer, men de hever dem tvert om. Men hva betyr det å senke selvkostnadene? Dere vet at hver prosent som selvkostnadene senkes med, betyr en akkumulasjon på 150 til 200 millioner rubler innenfor industrien. Det er klart at en heving av selvkostnadene under slike vilkår er jamgodt med et tap på flerfoldige hundre millioner rubler for industrien og folkehusholdningen som helhet.

Av alt dette følger at det ikke er mulig lenger bare å støtte seg på lettindustrien, bare på akkumulasjonen fra budsjettoverskuddene, bare på inntektene fra landbruket. Lettindustrien er en meget rik akkumulasjonskilde, og det er all utsikt til at den vil utvikle seg videre, men denne kilden er likevel ikke utømmelig. Jordbruket er ikke en mindre rik akkumulasjonskilde, men det er selv henvist til finansiell støtte fra staten nå mens det har sin rekonstrueringsperiode. Når det gjelder overskuddene på budsjettet, så kjenner dere selv til at de ikke kan være ubegrenset og heller ikke må være det. Hva er det altså som står igjen? Tungindustrien. Vi må altså nå dit at også tungindustrien, og særlig maskinbyggingsindustrien, gir overskudd. Vi må altså nå så langt at vi får styrket og utvidet de gamle akkumulasjonskildene samtidig som også tungindustrien, og særlig maskinbyggingsindustrien, må gi overskudd.

Der ligger utveien.

Men hva kreves til dette? Vi må fjerne det økonomiske vanstellet, mobilisere de indre hjelpeskilder i industrien, innføre og forankre rentabilitetsprinsippet i alle våre bedrifter, senke selvkostnadene systematisk, øke akkumulasjonen innenfor industrien, i alle industrigrener uten unntak.

Der ligger utveien.

Altså er oppgaven: *Å innføre og forankre rentabilitetsprinsippet, å øke akkumulasjonen innenfor industrien.*

VII

ARBEIDE PÅ ET NYTT VIS — LEDE PÅ ET NYTT VIS

Dette er de nye utviklingsvilkårene for industrien vår, kamerater.

Betydningen av disse nye vilkårene er at de skaper nye forhold for industrien vår, forhold som krever nye metoder for arbeidet, nye metoder for ledelsen.

Altså:

a) Det går såleis fram at en ikke lenger må regne med at «det går automatisk» når det gjelder spørsmålet om arbeidskraften. For å sikre industrien arbeidskraft, må en verve den på organisert vis og mekanisere arbeidet. Den som mener at vi med det arbeidstempoet og det omfanget vi har i produksjonen kan greie oss uten å mekanisere, han tror at en kan tømme havet ved å øse med en skje.

b) Det følger videre at vi ikke lenger kan finne oss i at arbeidskraften i industrien fluktuerer. For å bli kvitt dette ondet, må en organisere lønssystemet på en ny måte og gjøre arbeidsstokken ved bedriftene mer eller mindre stabil.

c) Det følger videre at vi ikke lenger kan finne oss i at det mangler personlig ansvar i produksjonen. For å bli kvitt dette ondet, må en organisere arbeidet på en ny måte, må en fordele kreftene slik at hver arbeidergruppe er ansvarlig for sitt arbeid, for maskinene, for arbeidsbenkene, for kvaliteten av arbeidet.

d) Det følger videre at det ikke lenger er mulig å greie seg med det minimum av gamle ingeniører og teknisk utdannede krefter som vi har tatt i arv fra det borgerlige Russland. For å kunne øke det tempoet og omfanget i produksjonen vi har i dag, må vi komme dit at arbeiderklassen rår over en egen stab av produksjonsteknisk utdannede intellektuelle.

e) Det følger videre at vi ikke lenger som før kan skjære alle spesialister, ingeniører og teknikere av den gamle skole over én kam. For å ta omsyn til den endrede situasjonen, må vi forandre politikken vår og vise mest mulig omsorg for de spesialister, ingeniører og teknikere som avgjort svinger over til arbeiderklassens side.

f) Det følger endelig at vi ikke lenger som før kan greie oss med de gamle akkumulasjonskildene. For å sikre en videre utfolding av industrien og landbruket, må vi nå fram til at det blir åpnet nye akkumulasjonskilder, at alle former for økonomisk vanstell blir ryddet vekk, at rentabilitetsprinsippet får fast fot og at selvkostnadene senkes og akkumulasjonen innenfor industrien økes.

Dette er de nye utviklingsvilkårene for industrien, som krever nye metoder i arbeidet, nye metoder når det gjelder å lede den økonomiske oppbyggingen.

Hva er det som kreves for å organisere ledelsen på en ny måte? Framfor alt kreves det at bedriftslederne våre forstår de nye for-

holdene, at de konkret studerer de nye utviklingsvilkårene for industrien og at de omstiller arbeidet sitt i samsvar med kravene de nye forhold stiller.

Videre er det nødvendig at bedriftslederne våre leder foretakene — ikke sånn «i sin alminnelighet», ikke «på måfå», men konkret og saklig, at de griper hvert problem an strengt saklig og ikke ut fra alminnelig prat, at de ikke nøyer seg med å avfeie sakene bare på papiret eller innskrenker seg til alminnelige fraser og paroler, men virkelig trenger inn i sakens teknikk, fordyper seg i detaljene, setter seg inn i «småtingene», for av «småtingene» er det nå det store blir skapt.

Videre er det nødvendig at en straks deler opp de tungroddede industrisammenslutningene vi nå har, som ofte omfatter fra ett til to hundre enkeltbedrifter, i flere mindre sammenslutninger. Det er klart at formannen for en sammenslutning ikke riktig kan kjenne produksjonsmulighetene og arbeidet i bedriftene når han har hundre eller flere av dem å ta vare på. Det er klart at han ikke makter å lede bedriftene uten at han kjenner dem. Skal en gi formennene for industrisammenslutningene muligheten til å lære bedriftene til gagns å kjenne og å lede dem, må en lesse av dem dette overmålet av bedrifter, kløve sammenslutningene opp i mindre og bringe dem i tettere kontakt med enkeltbedriftene.

Videre er det nødvendig at industrisammenslutningene våre går over fra kollegieforvaltning til énmannsforvaltning. Slik det nå er, sitter ti til femten personer i kollegiene for sammenslutningene og skriver dokumenter og diskuterer. Slik kan vi ikke lenger holde på å forvalte, kamerater. Det må bli en endskap på denne rent papirmessige «ledelse» — det gjelder å omstille seg i retning av virkelig, saklig, bolsjevikisk arbeid. I spissen for sammenslutningene skal stå formannen for sammenslutningen sammen med noen få stedfortredere. Dette strekker fullt til for å styre konsernet. Resten av medlemmene av kollegiene får en heller flytte ned — til fabrikkene og verkstedene. Det ville være langt nyttigere både for dem selv og for saken.

Videre er det nødvendig at lederne for sammenslutningene og stedfortrederne deres besøker bedriftene oftere, at de blir der i lengre tid for å arbeide, at de gjør seg nærmere kjent med medarbeiderne i bedriftene og at de der ute i marken ikke bare belærer dem som arbeider, men også lærer av dem. Den som tror at en nå kan lede byråkratisk, fra kontoret, på lang avstand fra fabrikkene, han er på villspor. For å kunne lede fabrikkene, må en komme oftere sammen med medarbeiderne, må en ha en levende kontakt med dem.

Til slutt et par ord om vår produksjonsplan for 1931. I utkantene av partiet fins det visse spissborgere som forsikrer at produksjonsprogrammet vårt ikke er reelt, at det ikke kan gjennomføres. Dette

er folk av samme typen som de «overkloke bunnfisker» hot Sjtsjedrin, de som alltid er rede til å spre «den lamme tankes tomhet» omkring seg. Er produksjonsprogrammet vårt reelt? Ja, uten tvil! Det er reelt allerede av den grunn at det rår over alle forutsetningene som skal til for å oppfylle det. Det er reelt allerede av den grunn at det utelukkende avhenger av oss selv om vi kan gjennomføre det, det avhenger av vår dyktighet og vår vilje til å utnytte de særdeles rike mulighetene vi har. Hvordan skulle en ellers forklare den kjensgjerning at en hel rekke bedrifter og industrigrener alt har *overoppfyllt* planen? Det ville være tåpelig å innbille seg at produksjonsplanen består i en oppramsing av tall og oppgaver. I virkeligheten er produksjonsplanen det levende og praktiske arbeid som millioner mennesker utfører. Det reelle i produksjonsplanen vår, det er millionene av arbeidende mennesker, som skaper et nytt liv. Det reelle i programmet vårt er levende mennesker — det er dere og vi, det er arbeidsviljen vår, at vi er rede til å arbeide på en ny måte, at vi er fast besluttet på å oppfylle planen. Er vi fast besluttet på dette? Ja, det er vi. Altså kan og må produksjonsprogrammet vårt gjennomføres. (*Languarig bifall.*)

OM NOEN SPØRSMÅL I BOLSJEVISMENS HISTORIE

Brev til redaksjonen for tidsskriftet «Proletarskaja Revolutsia»

Ærede kamerater!

Jeg protesterer bestemt imot at den partifiendtlige og halvtrotskistiske artikkelen «Bolsjevikene om det tyske sosialdemokratiet under dets kriseperiode før krigen» som er skrevet av Slutski, er blitt offentliggjort som diskusjonsartikkel i tidsskriftet «Proletarskaja Revolutsia» (nr. 6, 1930).

Slutski påstår at Lenin (bolsjevikene) skal ha undervurdert faren ved *sentrismen* i det tyske sosialdemokrati og i sosialdemokratiet overhodet i førkrigsperioden, dvs. at han skal ha undervurdert faren ved den tilslørte opportuniste, faren ved forsoningsvennligheten overfor opportunisten. Med andre ord går det fram av det Slutski sier at Lenin (bolsjevikene) ikke skal ha ført noen uforsonlig kamp mot opportunisten, for å undervurdere sentrismen er i bunn og grunn det samme som å gi avkall på en full og allsidig kamp mot opportunisten. Altså skulle det etter dette være slik at Lenin i førkrigsperioden ennå ikke var noen ekte bolsjevik, at Lenin skulle være blitt det først under den imperialistiske krig eller til og med først mot slutten av denne krigen. Slikt er det Slutski forteller i sin artikkel. Og i stedet for å brennemerke denne nybakte «historiker» som en bakvasker og en falskner, innlater dere dere i diskusjon med ham, gir ham høve til å opptre. Jeg kan ikke unnlate å protestere mot at Slutskis artikkel er blitt offentliggjort som diskusjonsartikkel i deres tidsskrift, for spørsmålet om Lenins *bolsjevisme*, spørsmålet hvorvidt Lenin *førte* eller *ikke førte* en prinsipiell og uforsonlig kamp mot sentrismen som en viss form for opportuniste, om Lenin *var* eller *ikke var* en ekte bolsjevik, kan ikke gjøres til gjenstand for diskusjon.

I erklæringen som dere har undertegnet «Fra redaksjonen» og som ble sendt sentralkomiteén 20. oktober, innrømmer dere at redaksjonen har gjort en feil i og med at den offentliggjorde Slutskis artikkel som en diskusjonsartikkel. Dette er naturligvis vel og bra, enda erklæringen fra redaksjonen er temmelig seint ute. Men dere gjør en ny feil i erklæringen, for dere deklarerer at «redaksjonen ser det som politisk høyst aktuelt og nødvendig å utrede videre i «Proletarskaja Revolutsia» hele det problemkomplekset som har med forholdet mellom bolsjevikene og Den 2. internasjonale i førkrigs-

perioden å gjøre». Dette betyr at dere har til hensikt på nytt å trekke folk inn i en diskusjon om spørsmål som er aksiomer i bolsjevismen. Det betyr at dere på nytt akter å forvandle spørsmålet om Lenins bolsjevisme fra et aksiom til et problem som trenger å «utredes videre». Hvorfor? Av hvilken grunn? Det er kjent for alle og enhver at leninismen oppsto, vokste og ble sterk i uforsonlig kamp mot opportunisten av alle avskygninger, deriblant også mot sentrismen i Vesten (Kautsky), mot sentrismen hos oss (Trotski o. a.). Dette kan selv de som er direkte fiender av bolsjevismen ikke benekte. Det er et aksiom. Men dere trekker oss bakover når dere prøver å gjøre aksiomet til et problem som trenger å «utredes videre». Hvorfor? Av hvilken grunn? Skyldes det kanskje mangel på kjennskap til bolsjevismens historie? Eller kanskje en råttent liberalisme, forat Slutski og resten av Trotskis læregutter ikke skal kunne si at en stopper munnen på dem? En ganske merkelig liberalisme, som blir praktisert på bekostning av bolsjevismens mest livsviktige interesser...

Hva er det i Slutskis artikkel som redaksjonen egentlig mener er verdt å bli utredet gjennom en diskusjon?

1. Slutski påstår at Lenin (bolsjevikene) ikke fulgte en linje som tok sikte på sprengning, på brudd med opportunistene i det tyske sosialdemokrati, med opportunistene i Den 2. internasjonale i førkrigstiden. Og dere vil innlate dere i diskusjon mot denne trotskistiske tesen av Slutski. Men hva er det som står til å diskutere her? Er det ikke klart at Slutski helt enkelt baktaler Lenin og bolsjevikene? Og en bakvaskelse skal en brennemerke og ikke gjøre den til gjenstand for en diskusjon.

Enhver bolsjevik, om han er en virkelig bolsjevik, vet at Lenin allerede lenge før krigen, helt siden omkring 1903–04, da det dannet seg en gruppe bolsjevik i Russland og da venstrefløyen i det tyske sosialdemokrati lot høre fra seg for første gang, fulgte en linje som tok sikte på sprengning, på et brudd med opportunistene både hos oss, i Russlands sosialdemokratiske parti, og også ute, i Den 2. internasjonale, og særlig i det tyske sosialdemokrati. Enhver bolsjevik vet at bolsjevikene nettopp av den grunn alt den gang fikk det ærefulle ry på seg å bli kalt «splittelsesmakere» og «desorganisatorer» av opportunistene i Den 2. internasjonale. Men hva kunne Lenin, hva kunne bolsjevikene gjøre når venstresosialdemokratene i Den 2. internasjonale og særlig i det tyske sosialdemokrati var en svak og maktesløs gruppe som ikke var utformet organisatorisk og heller ikke underbygd ideologisk, og som var redd for bare å uttale ordet «brudd», «sprengning»? En kan da ikke kreve at Lenin, at bolsjevikene fra Russland skulle få i stand en sprengning innenfor partiene i vest i stedet for at venstrefløyen skulle gjøre det selv? Jeg ser her bort fra at organisatorisk og ideologisk svakhet var et drag som sær-

kjente venstresosialdemokratene ikke bare i førkrigsperioden. Dette negative draget fulgte som kjent venstrefløyene også i etterkrigstida. Alle kjenner den vurderingen Lenin ga av de tyske venstresosialdemokratene i den kjente artikkelen «Om Junius-brosjyren»¹⁾, som han skrev i oktober 1916, dvs. over to år etter at krigen var brutt ut, og der Lenin, samtidig som han kritiserer venstresosialdemokratene i Tyskland for politiske feil av det alvorligste slag, taler om «*svakheten hos alle tyske venstresosialdemokrater, som er spunnet inn på alle kanter i et infernalsk nett av kautskyansk hyckleri, pedanteri og «elskverdighet» overfor opportunistene*», og der han sier at «*Junius har ikke gjort seg fullstendig fri fra «miljøet» blant de tyske sosialdemokrater, til og med venstresosialdemokratene — som er redde for et brudd og skjelver for å uttale de revolusjonære parolene helt ut.*»

Av alle grupperinger innenfor Den 2. internasjonale var de russiske bolsjevikene den gang den eneste gruppe som med grunnlag i sin organisatoriske erfaring og ideologiske utrustning var i stand til å yte noe med alvor i når det gjaldt et direkte brudd, en sprengning med sine egne opportunist i det russiske sosialdemokrati. Ja, hvis folk av typen Slutski hadde prøvd, ikke å bevise, men bare ganske enkelt å forutsette at Lenin og de russiske bolsjevikene ikke skulle ha satt hele sin kraft inn på å organisere en sprengning med opportunistene (Plekhanov, Martov, Dan) og drive ut sentristene (Trotski og de andre tilhengerne av augustblokken), da kunne en diskutere Lenins bolsjevisme, bolsjevikenes bolsjevisme. Men saken er nettopp den, at Slutski & Co. ikke engang våger å si et ord til fordel for en så vanvittig antakelse. De våger det ikke fordi de vet at det faktum som er kjent for alle, nemlig at den politikken som de russiske bolsjevikene gjennomførte (1904–1912) med sikte på et avgjort brudd med opportunistene av alle avskygninger, står i himmelropende motsetning til en slik antakelse. De våger det ikke fordi de vet at de ville bli naglet til skampelen alt dagen etter.

Men her melder et spørsmål seg: kunne de russiske bolsjevikene gjennomføre en sprengning med sine egne opportunist og sentristiske forsoningsvennlige lenge før den imperialistiske krig (1904–1912) uten samtidig å følge en linje som tok sikte på brudd, på en sprengning med opportunistene og sentristene i Den 2. internasjonale? Hvem kan tvile på at de russiske bolsjevikene betraktet sin politikk overfor opportunistene og sentristene som et forbilde for politikken til venstregruppene i Vesten? Hvem kan tvile på at de russiske bolsjevikene på alle måter drev venstresosialdemokratene i Vesten, især venstrefløyen i det tyske sosialdemokrati, til brudd, til sprengning med sine opportunist og sentrister? Det er ikke Lenin og de russiske bolsjevikene som har skylden for at venstresosialdemo-

¹⁾ *Junius* — Rosa Luxemburg, lederen for venstrefløyen i det tyske sosialdemokrati.

kratene i Vesten ikke viste seg modne til å gå i de russiske bolsjevikenes fotspor.

2. Slutski bebreider Lenin og bolsjevikene at de ikke støttet venstrefløyen i det tyske sosialdemokrati beslutsomt og uten forbehold, at de bare støttet dem med alvorlige forbehold, at fraksjonshensyn hindret dem i å støtte venstrefløyen fullt ut. Og dere vil starte en diskusjon mot denne sjarlatanaktige og tvers gjennom løgnaktige bebreidelsen. Men hva er det egentlig som står til å diskutere her? Er det ikke klart at Slutski her manøvrerer og forsøker å tilsløre de virkelige mangler i venstrefolkene stilling i Tyskland ved å rette løgnaktige bebreidelser mot Lenin og bolsjevikene? Er det ikke klart at bolsjevikene ikke kunne støtte venstrefløyen i Tyskland, som stadig vaklet mellom bolsjevisme og mensjevisme, *uten* alvorlige forbehold, *uten* alvorlig kritikk av deres feil, hvis de *ikke ville begå forræderi* mot arbeiderklassen og dens revolusjon? Svindel-manøvrer må en brennemerke og ikke gjøre dem til gjenstand for diskusjon.

Ja, bolsjevikene støttet venstresosialdemokratene i Tyskland bare med bestemte, alvorlige forbehold, samtidig som de kritiserte deres halvmensjevikiske feil. Men det må en imidlertid gi dem ros for, ikke bebreidelser.

Fins det noen som kan tvile på dette?

La oss ta for oss de mest kjente historiske fakta.

a) I 1903 kom det til syne alvorlige uoverensstemmelser mellom bolsjevikene og mensjevikene i Russland når det gjaldt spørsmålet om medlemskap i partiet. Med den formuleringen bolsjevikene hadde med omsyn til medlemskap i partiet, ville de reise en organisatorisk demning mot at partiet ble oversvømmet av ikke-proletariske elementer. En oversvømmelse av denne art var en høyst reell fare den gang på grunn av den russiske revolusjonens borgerlig-demokratiske karakter. De russiske mensjevikene hevdet det motsatte standpunkt, et standpunkt som åpnet portene til partiet på vid vegg for de ikke-proletariske elementer. Da problemene i den russiske revolusjon var særs viktige for den internasjonale revolusjonære bevegelse, besluttet sosialdemokratene i Vest-Europa seg til å gripe inn. Også venstresosialdemokratene i Tyskland, Parvus og Rosa Luxemburg, som den gang var ledere for venstrefløyen, grep inn. Og hva skjedde? Begge uttalte seg mot bolsjevikene. Og det ble rettet en anklage for ultrasentralisme og blanquistiske tendenser mot bolsjevikene. Seinere tok mensjevikene opp disse platte og spissborgerlige skjellsordene og spredte dem over hele verden.

b) I 1905 oppsto det uoverensstemmelser mellom bolsjevikene og mensjevikene om den russiske revolusjons karakter. Bolsjevikene gikk i brodden for idéen om forbund mellom arbeiderklassen og bøndene, med hegemoni for proletariatet. Bolsjevikene hevdet at en

måtte arbeide for å nå fram til proletariatets og bøndenes revolusjonært-demokratiske diktatur, for så straks å gå over fra den borgerlig-demokratiske til den sosialistiske revolusjon, og at en til dette måtte sikre seg støtte fra de fattige på landsbygda. Mensjevikene i Russland forkastet idéen om proletariatets hegemoni i den borgerlig-demokratiske revolusjon, de foretrakk en politikk som gikk ut på kompromiss med det liberale borgerskapet framfor en politikk som tok sikte på arbeiderklassens forbund med bøndene, og erklærte at proletariatets og bøndenes revolusjonært-demokratiske diktatur var et reaksjonært, blanquistisk skjema som sto i strid med utviklingen av den borgerlige revolusjon. Hvilken stilling tok nå venstrefløyen i det tyske sosialdemokratiet, Parvus og Rosa Luxemburg, til disse tvistespørsmålene? De laget et utopisk og halvmensjevikisk skjema, skjemaet med den permanente revolusjon (et vrangbilde av Marx' revolusjons-skjema), som var gjennomsyret av mensjevikisk avstandtaking fra politikken med sikte på arbeiderklassens forbund med bøndene, og dette skjemaet stilte de opp imot det bolsjevikiske skjema med proletariatets og bøndenes revolusjonært-demokratiske diktatur. Seinere ble dette halvmensjevikiske skjemaet med den permanente revolusjon tatt opp av Trotski (og delvis av Martov) og gjort til et våpen i kampen mot leninismen.

c) I førkrigsperioden kom det nasjonale og koloniale spørsmål i forgrunnen i Den 2. internasjonales partier som et av de mest aktuelle spørsmål — spørsmålet om de undertrykte nasjoner og koloniene, spørsmålet om veiene til frigjøring av de undertrykte nasjoner og koloniene, spørsmålet om framgangslinjene i kampen mot imperialismen, spørsmålet om veien til å styrte imperialismen. For å skynde på utviklingen av den proletariske revolusjon og for å innringe imperialismen, foreslo bolsjevikene en politikk som gikk ut på å støtte frigjøringsbevegelsen i de undertrykte nasjoner og koloniene på grunnlag av nasjonenes selvbestemmelsesrett. De trakk opp grunnlinjene for enhetsfronten mellom den proletariske revolusjon i de framskredne land og folkenes revolusjonære frigjøringsbevegelse i koloniene og de undertrykte land. Oportunistene i alle land, sosialsjåvinistene og sosialimperialistene i alle land, kastet seg straks over bolsjevikene i samband med dette. Bolsjevikene ble jaget som gale hunder. Hvilken stilling tok den gang venstresosialdemokratene i Vesten? De utviklet en halvmensjevikisk teori om imperialismen, forkastet prinsippet om nasjonenes selvbestemmelsesrett i marxistisk mening (innbefattet løsriving og dannelse av selvstendige stater), avviste grunnsetningen om den store revolusjonære betydning av frigjøringsbevegelsen i koloniene og de undertrykte land, avviste grunnsetningen om muligheten av en enhetsfront mellom den proletariske revolusjon og den nasjonale frigjøringsbevegelsen, og stilte hele dette halvmensjevikiske mask, som ikke er noe annet enn en undervurdering av det nasjonale

og koloniale spørsmål, opp mot bolsjevikenes marxistiske skjema. Det er en kjent sak at Trotski seinere tok opp dette halvmensjevikiske mismasket og utnyttet det som kampmiddel mot leninismen.

Dette er feilene venstresosialdemokratene i Tyskland gjorde, og som hvermann kjenner.

Jeg går her helt forbi de andre feilene som den tyske venstrefløyen gjorde, og som ble skarpt kritisert i artikler av Lenin som omhandlet dette.

Jeg går også forbi de feilene som de gjorde når de vurderte bolsjevikenes politikk under Oktoberomveltningen.

Vitner kanskje ikke disse feilene av de tyske venstresosialdemokratene — feil som stammer fra førkrigsperiodens historie — om at venstresosialdemokratene trass i sin radikalisme ennå ikke hadde kastet overbord den mensjevikiske ballasten?

Selvsagt hadde ikke venstresosialdemokratene i Tyskland bare alvorlige feil å vise opp. De kan også vise til store og betydningsfulle revolusjonære handlinger. Jeg tenker da på en hel rekke av deres fortjenstfulle handlinger og deres revolusjonære opptreden når det gjelder spørsmål i indrepolitikken og særlig valgkampen, i spørsmål i samband med den parlamentariske og utenomparlamentariske kampen, generalstreiken, krigen, revolusjonen 1905 i Russland osv. Nettopp derfor regnet de russiske bolsjevikene med dem som venstreorienterte og støttet dem, drev dem framover. Men dette bringer ikke, og kan ikke bringe ut av verden det faktum at venstresosialdemokratene i Tyskland samtidig gjorde en rekke meget alvorlige politiske og teoretiske feil, at de ennå ikke hadde kastet overbord sin mensjevikiske ballast og derfor trengte den alvorligste kritikk fra bolsjevikenes side.

Døm nå selv om Lenin og bolsjevikene kunne støtte venstresosialdemokratene i Vesten *uten alvorlige forbehold, uten alvorlig kritikk av deres feil*, hvis de ikke ville forråde arbeiderklassens interesser, revolusjonens interesser, kommunismen.

Er det ikke klart at Slutski, som bebreider Lenin og bolsjevikene for noe som han måtte være dem takknemlig for hvis han var bolsjevik, helt og holdent avslører seg som halvmensjevik, som maskert trotskist?

Slutski antar at Lenin og bolsjevikene tok fraksjonelle hensyn når de vurderte venstresosialdemokratene i Vesten, at de russiske bolsjevikene følgelig ofret den internasjonale revolusjons store sak for sine fraksjonsinteresser. Det er neppe nødvendig å bevise at det ikke kan finnes noe mer banalt og mer gement enn en slik antakelse. Ingenting kan være mer banalt, for selv de mest beryktede spissborgere og tomskaller blant mensjevikene tar nå til å innse at den russiske revolusjonen ikke er noen privatsak for russerne, at den tvert om er en sak for arbeiderklassen i hele verden, den proletariske revolusjons sak. Ingenting kan være mer gement, for selv de profesjonelle

bakvaskerne innenfor Den 2. internasjonale tar til å innse at bolsjevikenes konsekvente og helt gjennom revolusjonære internasjonalisme er et mønstereksempel på proletarisk internasjonalisme for arbeiderne i alle land.

Ja, de russiske bolsjevikene stilte i forgrunnen hovedspørsmålene i den russiske revolusjon, slike som spørsmålet om partiet, marxistenes stilling til den borgerlig-demokratiske revolusjon, arbeiderklassens forbund med bøndene, proletariatets hegemoni, den parlamentariske og utenomparlamentariske kamp, generalstreiken, spørsmålet om at den borgerlig-demokratiske revolusjon vokser over i den sosialistiske, proletariatets diktatur, imperialismen, nasjonenes selvbestemmelsesrett, frigjøringsbevegelsen i de undertrykte nasjoner og i koloniene, den politikken som går ut på å støtte denne bevegelse osv. De stilte disse spørsmålene i forgrunnen som en prøvesten, som de prøvde de vest-europeiske venstresosialdemokratenes revolusjonære fasthet på. Hadde de rett til dette? Ja, det hadde de. De hadde ikke bare rett, men også plikt til å handle slik. De hadde plikt til å handle slik fordi alle disse spørsmålene samtidig var verdensrevolusjonens grunnspørsmål, og det er oppgavene for denne bolsjevikene underordner sin politikk, sin taktikk. De var forpliktet til å handle slik, fordi det var bare på slike spørsmål en virkelig kunne dømme om den ene eller andre grupperingen innenfor Den 2. internasjonale virkelig var revolusjonær av karakter. En må spørre seg hva det er som her viser «fraksjonsånd» hos de russiske bolsjevikene og hva dette har å gjøre med «fraksjonelle» overveielser?

Allerede i 1902 skrev Lenin i brosjyren «Hva må gjøres?»: «*Den nærmeste oppgaven som historien nå har stilt oss overfor, er den mest revolusjonære av alle de nærmeste oppgaver som proletariatet i noe land står overfor. Gjennomføringen av denne oppgaven, å ødelegge det mektige bolverk ikke bare for den europeiske, men også for den asiatiske reaksjon, vil gjøre det russiske proletariatet til det internasjonale revolusjonære proletariats fortropp.*» Det er gått tretti år siden brosjyren «Hva må gjøres?» kom ut. Ingen våger å nekte for at det som er skjedd gjennom denne perioden, har bekreftet Lenins ord på en glimrende måte. Men følger det ikke av dette at den russiske revolusjon var (og framleis er) knutepunktet for verdensrevolusjonen, at grunnspørsmålene i den russiske revolusjon var (og framleis er) grunnspørsmålene i verdensrevolusjonen?

Er det ikke klart at det bare var på slike grunnspørsmål en kunne dømme om venstresosialdemokratene i Vesten virkelig var revolusjonære i sitt vesen?

Er det ikke klart at mennesker som ser disse spørsmålene som «fraksjonelle» spørsmål, avslører seg helt og fullt som tomskaller og utartede figurer?

3. Slutski påstår at det ennå ikke er funnet tilstrekkelig med

offisielle dokumenter som vitner om at Lenin (bolsjevikene) førte noen besluttsom og uforsonlig kamp mot sentrismen. Denne byråkratiske tesen opererer han med som et ugjendrivelig argument til støtte for den påstand at Lenin (bolsjevikene) altså skal ha undervurdert faren ved sentrismen i Den 2. internasjonale. Og dere vil starte en diskusjon mot denne galimatias, mot disse kjeltringaktige hårkløveriene. Hva er det egentlig å diskutere her? Er det ikke uten videre klart at Slutski med sin svada om dokumenter anstrenger seg for å tilsløre det fattigslige og løgnaktige i sin såkalte innstilling?

Slutski mener at de partidokumenter som foreligger ikke er tilstrekkelige. Hvorfor? Av hvilken grunn? Er ikke de dokumentene som vedrører Den 2. internasjonale og likeså de som vedrører den indre partistriden i det russiske sosialdemokrati tilstrekkelige til å gi et fullstendig klart bilde av den revolusjonære uforsonligheten i Lenins og bolsjevikenes kamp mot opportunistene og sentristene? Kjenner Slutski i det hele tatt til disse dokumentene? Og hvilke dokumenter trenger han ytterligere?

La oss anta at det skulle bli funnet en hel haug med andre dokumenter foruten de som vi allerede kjenner, la oss si resolusjoner fra bolsjevikene, som nok en gang taler om hvor nødvendig det er å sette sentrismen på porten. Ville det at det fans papirdokumenter alene være nok til å gi et bilde av bolsjevikenes virkelige revolusjonære ånd og deres faktiske uforsonlighet overfor sentrismen? Hvem andre enn håpløse byråkrater kan stole utelukkende på papirdokumenter? Hvem, bortsett fra arkivrotter, begriper ikke at partier og ledere framfor alt må dømmes etter sine *handlinger* og ikke bare på grunnlag av sine deklarasjoner? Historien kjenner ikke så få sosialister som var rede til å skrive under hvilke som helst revolusjonære resolusjoner for å stoppe munnen på nesvise kritikere. Men dette betyr likevel ikke det samme som at de *satte* disse resolusjonene *ut i livet*. Historien kjenner heller ikke så få sosialister som med fråde om munnen har krevd de mest revolusjonære handlinger av arbeiderpartiene i *andre* land. Men det betyr ikke at de ikke likevel *strakte våpen* for sine egne opportunister innenfor sitt parti, for sitt *eget* borgerskap innenfor sitt eget land. Var det ikke derfor Lenin lærte oss at vi skal dømme revolusjonære partier, strømninger og førere — ikke etter deres erklæringer og resolusjoner, men etter deres *handlinger*?

Er det ikke klart at hvis Slutski virkelig ville dømme om Lenins og bolsjevikenes uforsonlighet når de tok stilling til sentrismen, så måtte han ikke legge enkeltstående dokumenter og to-tre privatbrev til grunn for sin artikkel, men måtte dømme bolsjevikene på grunnlag av deres *handlinger*, deres *historie*, på grunnlag av deres *virksomhet*. Er det kanskje så at det hos oss, i sosialdemokratiet i Russland, ikke fans noen opportunist, sentrister? Førte kanskje ikke

bolsjevikene en besluttosom og uforsonlig kamp mot alle disse strømnin-
ningene? Var ikke disse strømnin-
ningene både ideologisk og organisa-
torisk knyttet sammen med oportunistene og sentristene i Vesten?
Har kanskje ikke bolsjevikene slått opportunistene så grundig som de
aldri er blitt slått av noen annen venstreorientert gruppe i Vesten?
Hvordan kan en etter alt dette si at Lenin og bolsjevikene under-
vurderte faren ved sentrismen? Hvorfor har Slutski unnlatt å gi akt
på disse kjensgjerningene, som er av avgjørende betydning når en
skal karakterisere bolsjevikene? Hvorfor har han ikke brukt den
metoden som er mest pålitelig når det gjelder å dømme om Lenin
og bolsjevikene, den nemlig å dømme dem etter deres gjerninger,
etter deres handlinger? Hvorfor har han foretrukket en metode som
er mindre pålitelig, nemlig å rote i tilfeldig sammenraskede papirer?

Grunnen er at om Slutski hadde brukt den mer pålitelige metoden
å dømme bolsjevikene etter, nemlig å dømme dem etter deres gjern-
inger, så ville det med en gang ha kullkastet hele Slutskis inn-
stilling.

Grunnen er at om bolsjevikene var blitt vurdert på grunnlag av
sine gjerninger, så ville det ha gått fram at bolsjevikene er den *eneste*
revolusjonære organisasjon i verden som har knust opportunistene
og sentristene fullstendig og jagd dem ut av partiet.

Grunnen er at et blikk på bolsjevikenes virkelige handlinger og
deres virkelige historie ville ha vist at Slutskis lærere, trotskistene,
var *hovedgruppen* og *grunnstammen* som alte opp sentrismen i Russ-
land og skapte en særskilt organisasjon som arnested for sentrismen,
nemlig augustblokken, til dette formålet.

Grunnen er at om en dømte bolsjevikene etter deres handlinger,
så ville det en gang for alle ha avslørt Slutski som en forfalsker av
vårt partis historie som er ute for å prøve å tilsløre trotskismens
sentristiske karakter i førkrigsperioden ved å rette bakvaskerbeskyld-
ninger mot Lenin og bolsjevikene om at de skulle ha undervurdert
faren ved sentrismen.

Slike henger det sammen med Slutski og artikkelen hans, kame-
rater redaktører.

Som dere ser har redaksjonen gjort en feil da den gikk med på å
diskutere med en som forfalsker vårt partis historie.

Hva kunne det være som drev redaksjonen inn på dette villsporet?
Jeg tror at det som drev dem inn på dette sporet var den råtne
liberalisme som for tiden har fått en viss utbredelse blant våre bolsje-
vik. Noen bolsjevik mener at trotskismen er en kommunistisk
fraksjon, som riktignok farer vill og gjør mange dumheter og til og
med er sovjetfiendtlig av og til, men som likevel er en kommunistisk
fraksjon. Derav en viss liberalisme overfor trotskistene og folk som
tenker trotskistisk. Det skulle vel være overflødig å bevise at en slik
oppfatning av trotskismen er tvers gjennom uriktig og skadelig. I

virkeligheten er det lenge siden trotskismen opphørte å være en kommunistisk fraksjon. I virkeligheten er trotskismen en fortropp for det kontrarevolusjonære borgerskap som fører kamp mot kommunismen, mot sovjetmakten, mot oppbyggingen av sosialismen i Sovjetunionen.

Hvem er det som har levert det kontrarevolusjonære borgerskap et ideologisk våpen mot bolsjevismen i form av tesen om at det er umulig å bygge opp sosialismen i vårt land, i form av tesen om det uunngåelige i at bolsjevismen utarter, og mer av samme slaget? Dette våpenet har trotskismen levert det. En kan ikke se som en tilfeldighet det faktum at alle sovjetfiendtlige grupperinger i Sovjetunionen påberoper seg den kjente trotskistiske tese at det er umulig å bygge opp sosialismen i vårt land, at det ikke er til å unngå at sovjetmakten utarter, at det er sannsynlig at kapitalismen vil komme igjen — når de skal begrunne at kampen mot sovjetmakten ikke er til å unngå.

Hvem er det som har gitt det kontrarevolusjonære borgerskapet i Sovjetunionen et taktisk våpen i form av forsøk på åpne aksjoner mot sovjetmakten? Dette våpen har trotskistene levert det, de som 7. november 1927 prøvde å få i stand sovjetfiendtlige demonstrasjoner i Moskva og Leningrad. Det er et faktum at de sovjetfiendtlige trotskistiske aksjonene satte mot i borgerskapet og utløste skadegjørerarbeidet fra de borgerlige spesialistenes side.

Hvem er det som har gitt det kontrarevolusjonære borgerskapet et organisatorisk våpen i form av forsøk på å danne underjordiske sovjetfiendtlige organisasjoner? Dette våpenet har trotskistene levert det, trotskistene som organiserte sin egen antibolsjevikiske illegale gruppe. Det er et faktum at trotskistenes underjordiske sovjetfiendtlige arbeid letter den organisatoriske formering av sovjetfiendtlige grupperinger i Sovjetunionen.

Trotskismen er det kontrarevolusjonære borgerskaps fortropp.

Derfor er en liberal opptreden overfor trotskismen, selv når den er slått og maskerer seg, en tåpelighet som grenser til en forbrytelse, et forræderi mot arbeiderklassen.

Derfor må det møtes med besluttsom motstand fra bolsjevikenes side når noen «litterater» og «historikere» gjør forsøk på å smugle inn maskert trotskistisk søppel i vår litteratur.

Derfor må en ikke tillate noen litterær diskusjon med trotskistiske smuglere.

Jeg ser det slik at «litteratene» og «historikerne» av den trotskistiske smuglertypen foreløpig legger vinn på å drive smuglerarbeidet sitt på to linjer.

For det første legger de seg etter å påvise at Lenin i førkrigsperioden undervurderte faren ved sentrismen, og så overlater de til den uerfarne leser å slutte seg til at Lenin den gangen følgelig ennå ikke var noen ekte revolusjonær, og at han først ble det etter

krigen, etter at han hadde «væpnet seg på nytt» med Trotskis hjelp. Som en typisk representant for smuglere av dette slaget kan en betrakte Slutski. Vi har ovenfor sett at Slutski og konsorter ikke fortjener at en befatter seg lenge med dem.

For det annet anstrenger de seg for å påvise at Lenin i førkrigsperioden ikke forsto nødvendigheten av at den borgerlig-demokratiske revolusjon vokser over i den sosialistiske, og på dette viset overlater de til den uerfarne leser å slutte seg til at Lenin den gangen følgelig ennå ikke var noen ekte bolsjevik, at han først etter krigen forsto nødvendigheten av at den første vokser over i den annen, etter at han hadde «væpnet seg på nytt» med Trotskis hjelp. Som en typisk representant for smuglere av dette slaget kan en betrakte Volosevitsj, han som har skrevet «Kurs i SUKP(b)s historie». Riktignok skrev Lenin allerede i 1905 at «fra den demokratiske revolusjon — vil vi straks begynne, og det nettopp så langt våre krefter, så langt kreftene hos det klassebevisste og organiserte proletariat rekker, å gå over til den sosialistiske revolusjon. Vi er for den uavbrutte revolusjon. Vi vil ikke stanse på halvveien.»

Det er riktig: at en i Lenins verker kan finne fakta og dokumenter i stor mengde som går ut på det samme som dette. Men hva bryr vel Volosevitsjene seg om kjensgjerninger fra Lenins liv og virke? Volosevitsjene kamuflerer seg som bolsjeviker, og skriver bare for å få det antileninistiske smuglergodset sitt gjennom, for å spre løgn om bolsjevikene og forfalske det bolsjevikiske partis historie.

Som dere ser kan Volosevitsjene og Slutskiene ta hverandre i hånden.

Slik er de trotskistiske smugleres «veier og krokveier».

Dere forstår selv at det ikke er redaksjonens oppgave å lette smuglervirksomheten for den slags «historikere» ved å stille et diskusjonsforum til disposisjon for dem.

Etter min oppfatning er oppgaven for redaksjonen å få spørsmålene som vedrører bolsjevismens historie opp på det tilbørlige nivå, få studiet av vårt partis historie over i et vitenskapelig, bolsjevikisk spor, skjerpe årvåkenheten overfor trotskister og andre som forfalsker vårt partis historie og systematisk rive masken av dem.

Dette er så mye mer nødvendig som også noen av våre historikere — jeg taler om historikere uten «gåseøyne», om vårt partis *bolsjevikiske* historikere — ikke er helt fri for feil som gir Slutskiene og Volosevitsjene vann på møllen. Dessverre er heller ikke kamerat Jaroslavski noe unntak her. Bøkene hans om SUKP(b)s historie inneholder en rekke feil av prinsipiell og historisk karakter, trass i fortrinnene de ellers har.

Med kommunistisk hilsen

J. Stalin.

«Proletarskaja Revolutsia» nr. 6 (113), 1931.

RESULTATENE AV DEN FØRSTE FEMÅRSPLANEN

*Beretning på fellesplenium av Sentralkomiteen
og Den sentrale kontrollkommisjon for SUKP(b)*

7. januar 1933

I

FEMÅRSPLANENS INTERNASJONALE BETYDNING

Kamerater! Den gang femårsplanen ble offentliggjort, trodde en vel neppe at den kunne ha en kolossal internasjonal betydning. Tvert om var det mange som mente at femårsplanen var en sak bare for Sovjetunionen — en viktig og alvorlig sak, men likevel Sovjetunionens private nasjonale anliggende.

Men historien har vist at femårsplanens internasjonale betydning er umåtelig. Historien har vist at femårsplanen ikke er noen sak bare for Sovjetunionen, men en sak som angår hele det internasjonale proletariat.

Alt lenge før femårsplanen kom til, i den perioden da vi holdt på med å avslutte kampen mot intervensjonsmaktene og gjorde oss klar til å ta fatt på den økonomiske oppbyggingen — allerede på den tiden sa Lenin at vår økonomiske oppbygging hadde stor internasjonal betydning, at hvert skritt som Sovjetunionen tok framover i den økonomiske gjenoppbyggingen, ville vinne sterk gjenklang innenfor de mest ulike lag i de kapitalistiske land og dele menneskene i to leirer — tilhengerne av den proletariske revolusjon og dens motstandere.

Lenin sa den gang:

«For tiden er det gjennom vår økonomiske politikk at vi øver den største innflytelse på den internasjonale revolusjon. Alle retter blikket mot Den russiske sovjetrepublikk, alle arbeidende mennesker i alle land i verden uten unntak og uten overdrivelse. Det har vi oppnådd . . . På dette område har kampen fått internasjonalt omfang. Løser vi denne oppgaven, da har vi vunnet sikkert og definitivt i internasjonal målestokk. Derfor får spørsmålene i samband med den økonomiske oppbyggingen en overordentlig betydning. På denne fronten må vi hente seieren hjem gjennom en langsom, skrittvis — hurtig kan det ikke gå — men uavlatelig stigning og frammarsj.» (Lenin: «Sluttinnlegg på RKP(b)s landskonferanse», Samlede verker, bd. XXVI, s. 410 —411, russisk utg.)

Dette ble sagt på den tiden da vi var i ferd med å føre til ende krigen mot intervensjonsmaktene, da vi gikk over fra den militære kampen mot kapitalismen til kampen på den økonomiske front, til perioden med den økonomiske oppbygging.

Siden den gang er det gått mange år, og hvert skritt som sovjetmakten har tatt i den økonomiske oppbyggingen, hvert år og hvert fjerdingår, har på en glimrende måte bekreftet at disse ordene av Lenin er riktige.

Men den aller beste bekreftelsen på at disse ordene av Lenin var riktige, har femårsplanen for oppbyggingen vår gitt, det at denne planen kom fram, utviklet seg og ble satt ut i livet. Det er faktisk tydelig ikke noe annet skritt på den økonomiske oppbyggingens vei i vårt land som i den grad har vunnet gjenklang i de mest ulike lag i de kapitalistiske landene i Europa, Amerika og Asia som femårsplanen, dens utvikling og gjennomføring.

I den første tiden ble femårsplanen mottatt med spott og hån av borgerskapet og dets presse. «Fantasteri», «feberørske», «utopi» — slik døpte de den gang femårsplanen. Men seinere, da det tok til å bli klart at gjennomføringen av femårsplanen ga reelle resultater, begynte de å slå alarm og påsto at femårsplanen truet de kapitalistiske landenes eksistens, og at det ville føre til oversvømmelse av varer på de europeiske markedene, til økt dumping og stigende arbeidsløshet om den ble gjennomført. Og så, da heller ikke dette tricket som de brukte mot sovjetmakten, ga resultater etter forventning, satte det inn med en hel serie reiser til Sovjetunionen av representanter for firmaer av alle mulige slag, for presseorganer og sammenslutninger av ymse slag osv., folk som ville se med sine egne øyne hva som egentlig gikk for seg i Sovjetunionen. Jeg taler ikke her om de arbeiderdelegasjoner som helt fra begynnelsen, like etter at femårsplanen ble offentliggjort, ga uttrykk for sin begeistring for sovjetmaktens anstrengelser og framgang, og som erklærte seg rede til å støtte arbeiderklassen i Sovjetunionen.

Fra den tiden var det også kløvningen oppsto i den såkalte offentlige mening, i den borgerlige presse, i de borgerlige sammenslutninger av alle slag osv. Noen hevdet at femårsplanen var kjørt helt i grøften og at bolsjevikene sto på avgrunnens rand. Andre forsikret tvert om at vel var bolsjevikene noen skurker, men det gikk likevel framover med femårsplanen hos dem, og etter alt å dømme ville de nå sitt mål.

Det ville kanskje ikke være av veien om jeg kom med noen sitater fra forskjellige borgerlige presseorganer.

La oss f. eks. ta den amerikanske avisen «New York Times». Denne avisen skrev i slutten av november 1932:

«Femårsplanen for industrien som har satt seg som mål å utfordre all sans for proporsjoner og som tar sikte på å nå målet «uten hensyn til omkostninger», slik Moskva så ofte med stolthet bryster seg av, er i virkeligheten ingen plan. Den er en spekulasjon.»

Femårsplanen er altså ikke engang en plan, men en tom spekulasjon.

Og her er en uttalelse av den engelske borgerlige avisen «Daily Telegraph» fra slutten av november 1932:

«Om vi ser planen som en prøvesten for «planøkonomien», så må vi si at den har lidd totalt skipbrudd.»

En uttalelse fra «New York Times» fra november 1932:

«Kollektiviseringen har brutt ynkelig sammen. Den har brakt Russland på kanten av hungersnøden.»

En uttalelse i den borgerlige polske avisen «Gazeta Polska» sommeren 1932:

«Situasjonen synes å vise at sovjetregjeringen er kommet inn i en blindgate med sin kollektiviseringspolitikk på landsbygda.»

En kommentar i den borgerlige engelske avisen «Financial Times» fra november 1932:

«Som følge av sin politikk står Stalin og hans parti foran bankerott for femårsplansystemet og skipbrudd for alle oppgaver som femårsplanen skulle fylle.»

En ytring i det italienske tidsskriftet «Politica»:

«Det ville være absurd å anta at fire års arbeid av et folk på 160 millioner, fire år med overmenneskelige økonomiske og politiske anstrengelser av et regime som er så sterkt som det bolsjevikiske, ikke skulle ha skapt noe resultat. Tvert om, det er skapt mye... Og trass i dette er katastrofen der like fullt, den er et faktum som er åpenbart for enhver. Det har venner og fiender, bolsjevikere og antibolsjevikere, opposisjonelle til høyre og til venstre kunnet overbevise seg om.»

Til slutt nok en ytring i det amerikanske borgerlige tidsskriftet «Current History»:

«Et overblikk over de nåværende tilstander i Russland fører altså til den slutningen at femårsprogrammet har gått fallitt både når det gjelder målene som ble satt opp og enda grundigere når det gjelder de sosiale grunnprinsippene som den hviler på.»

Slik lyder kommentarene i en del av den borgerlige pressen.

Det er vel neppe umaken verdt å imøtegå dem som har forfattet disse uttalelsene med noen kritikk. Jeg tror ikke det lønner seg. Det er ikke bryet verd, for disse «tykkskallene» hører til den slags fossiler fra middelalderen som kjensgjerninger ikke spiller noen rolle for, og de kommer til å tviholde på sitt hvordan det enn går med gjennomføringen av femårsplanen vår.

La oss så ta for oss fra andre presseorganer, like så fra den borgerlige leiren.

Først en uttalelse fra den kjente franske borgerlige avisen «Le Temps» i januar 1932:

«Sovjetunionen har vunnet første runde — den gjennomfører industrialiseringen uten hjelp av utenlandsk kapital.»

En ytring fra den samme «Le Temps» som er fra sommeren 1932:

«Kommunismen har i voldsomt tempo gjennomløpt rekonstrueringsperioden, mens den kapitalistiske samfunnsordning bare tillater en langsom bevegelse ... Det som særlig er hindringen for oss her i Frankrike, er at jordeiendommen er umåtelig oppsplittet, at det er umulig å mekanisere jordbruket. Sovjetene har klart å løse dette problemet ved å industrialisere jordbruket ... Bolsjevikene har gått av med seieren i konkurransen med oss.»

En uttalelse i det engelske borgerlige tidsskriftet «Round Table»:

«Resultatene av femårsplanen er et forbausende fenomen. Traktorverkene i Kharkov og Stalingrad, automobilfabrikken AMO i Moskva, automobilfabrikken i Nisjni-Novgorod, Dnjepr-vannkraftverket, de kjempemessige stålstøperiene i Magnitogorsk og Kusnetsk, et helt nett av maskinbyggerier og kjemiske bedrifter i Ural, som holder på å bli et Sovjet-Ruhrrområde — alle disse og andre industrielle framsteg i hele landet vitner om at sovjetindustrien trass i det den mangler og vanskene den har, vokser og styrkes som en godt vannet plante ... Femårsplanen har lagt grunnlaget for utviklingen i framtida og — har økt Sovjetunionens styrke i overordentlig høy grad.»

En uttalelse i den engelske borgerlige avisen «Financial Times»:

«Framgangen i maskinbyggingsindustrien er utenfor all tvil. Lovprisen av denne framgangen i pressen og i taler er ikke på noen måte ugrunnet. En må ikke glemme at Russland tidligere produserte bare ganske enkle maskiner og redskap. Tallet på importerte maskiner og instrumenter øker ganske visst også nå absolutt sett, men den delen som importeres avtar stadig sammenliknet med den del som framstilles i Sovjetunionen selv. Sovjetunionen produserer nå selv alt det maskinutstyr som trengs til metallurgien og elektroindustrien. Den har greidd å reise en egen automobilindustri. Den har tatt fatt på å produsere apparater og instrumenter, og det til og med hele skalaen fra de minste presisjonsinstrumenter til de tyngste presser. Og når det gjelder landbruksmaskiner, er ikke Sovjetunionen lenger avhengig av innførsel fra utlandet. Samtidig tar sovjetregjeringen rådgjerdet til å rydde av veien det som sinker oppfyllingen av femårsplanen på fire år i kol- og jernutvinningen. Det er ingen tvil om at de nybygde veldige bedriftene sikrer en betydelig stigning av produksjonen i tungindustrien.»

En uttalelse i den østerrikske borgerlige avis «Neue Freie Presse» fra begynnelsen av 1932:

«En kan forbanne kommunismen, men en må kjenne den ... *Femårsplanen er en ny størrelse* som en må ta omsyn til i enhver økonomisk beregning.»

En uttalelse av den engelske kapitalisten Gibson Jarvie, direktør i bankfirmaet «United Dominions' Trust», fra oktober 1932:

«Jeg vil gjerne si fra om at jeg ikke er kommunist og ikke bolsjevik. Jeg er utpreget kapitalist og individualist ... Russland går framover, mens altfor mange av bedriftene hos oss står stille og omkring tre millioner mennesker av vårt folk fortvilt søker etter arbeid. Femårsplanen er blitt latterliggjort

og det er blitt profetert at den ville bli en fiasko. Men en kan se det som hevet over all tvil at det er blitt ytt langt mer enn forutsett under femårsplanens vilkår . . . I alle industribyene jeg besøkte, reiser det seg nye kvarterer med brede gater bygd etter en bestemt plan, med bulevarder pyntet med trær og parkanlegg, med hus av det mest moderne slag, skoler, sykehus, arbeiderklubber og de obligatoriske barnekrybber og barnehager, der en tar hånd om barna til de mødrene som arbeider . . . Forsøk ikke å undervurdere de russiske planene og gi dere ikke hen til det forlorne håpet at sovjetregjeringen vil lide skipbrudd. Russland i dag er et land med ånd og med et ideal. Russland er et land med en forbausende aktivitet. Jeg er overbevist om at Russlands anstrengelser er sunne . . . Det viktigste er kanskje at ungdommen og arbeiderne i Russland har noe som i dag dessverre mangler i de kapitalistiske land, nemlig håp.»

En kommentar i det amerikanske borgerlige tidsskriftet «Nation» fra november 1932:

«I de fire årene av femårsplanen er det i sannhet oppnådd *forbausende resultater*. Sovjetunionen har med en intensitet som ellers bare er vanlig i krigstider, arbeidet på den skapende oppgaven å legge det materielle og sosiale grunnlaget til et nytt liv. *Det ytre bilde av landet forandrer seg bokstavelig så det ikke er til å kjenne igjen* . . . Det gjelder for Moskva med hundrevis av nyasfalterte gater og plasser, med sine nye hus, nye forsteder og et belte av nye fabrikker i forstedene. Det samme gjelder også om mindre betydelige byer. På steppene og i ørkenene har det reist seg nye byer, og det ikke bare et fåtall, men minst 50 med et innbyggertall fra 50 000 til 250 000 mennesker. Alle har de reist seg i de fire siste årene, kjernen i hver enkelt av dem er en eller flere bedrifter som foredler naturrikdommer. Hundrevis av nye lokale kraftverker og en hel rekke giganter som Dnjepr-kraftverket realiserer litt etter litt Lenins formel: «Sosialismen er sovjetmakt pluss elektrifisering» . . . Sovjetunionen har nå tatt fatt på å produsere i masseomfang en uendelig rekke av gjenstander, kvalitetsstål, syntetisk gummi, kulelage, svære dieselmotorer, 50 000-kilowatt-turbiner, telefonutstyr, elektriske maskiner til gruveindustrien, fly, automobiler, sykler og noen hundre typer nye maskiner . . . For første gang i historien blir det i Russland utvunnet aluminium, magnesitt, apatitt, jod, pottaske og mange andre verdifulle produkter. *Det er ikke lenger kuplene og korsene på kirkene som er veivisere på slettene i Sovjetunionen, men kornelevatorene og silotårnene*. Kollektivbrukene bygger hus og låver og oppretter svinefarmer. Elektrisiteten trenger ut på landsbygda, som er blitt erobret av radioen og avisene. Arbeiderne lærer å arbeide ved de mest moderne maskiner. Bondegutter bygger og betjener landbruksmaskiner som er større og mer komplisert enn Amerika noen gang har sett, *Russland tar til å tenke i maskiner*». Russland er på rask marsj fra treets tidsalder til jernets, stålets, betongens og motorens tidsalder.»

En uttalelse i det «venstre»-reformistiske engelske tidsskriftet «Forward» fra september 1932:

«Det kolossale byggearbeid som drives i Sovjetunionen, faller lett i øynene. Nye fabrikker, nye skoler, nye kinoer, nye klubber, nye kjempebygg — over alt nybygninger. Mange står alt fullt ferdig, andre er ennå omgitt av stillaser. Det er vanskelig å få den engelske leser til å fatte fullt ut hva som er blitt gjort i de siste to årene og som stadig vekk blir gjort. En må se det for å kunne tro det. Den framgangen vi selv har hatt under krigen, er bare småtterier i sammenligning med det som er oppnådd i Sovjetunionen. Amerikanerne

medgir at det selv i den hektiske grunnleggingsperioden i veststatene ikke var noe som kunne komme opp imot den nåværende feberaktige skapervirk-somheten i Sovjetunionen. I de to siste årene har det gått for seg så mange forandringer i Sovjetunionen at en gir opp å prøve å forestille seg hvordan det vil være i dette landet om ti år . . . Det er altså best å få ut av hodet de fantastiske skrekkhistorier fra de engelske aviser som hårdnakket og idiotisk turer fram med å spre løgner om Sovjetunionen. Det er best å tømme hjernen for alle de halve sannheter og alle de inntrykkene som beror på uforstand, alt slikt som settes i omløp av dilettantiske intellektuelle som ser nedlatende på Sovjetunionen gjennom mellomklassens briller uten å ha den ringeste anelse om hva det er som går for seg der . . . Sovjetunionen bygger et nytt samfunn på et sunt grunnlag. For å nå dette målet må en ta en risk, må en arbeide med begeistring, med en energi som verden tidligere ikke har sett, må en kjempe mot svære vansker som er uunngåelige når en vil bygge opp sosialismen i et veldig land som er isolert fra den øvrige verden. Men da jeg for annen gang på to år besøkte dette landet, da så jeg at det er inne på en vei med trygge framsteg, at det planlegger, skaper og bygger — og alt dette i en målestokk som er en imponerende utfordring til den fiendtlige kapitalistiske verden.»

Slik er virvaret og spliden innenfor de borgerlige kretser. Noen er tilhengere av å tilintetgjøre denne Sovjetunionen med dens fallerte femårsplan, som de sier — mens andre åpenbart er tilhengere av at det blir opprettet handelsforbindelser med Sovjetunionen, tydeligvis fordi de gjør regning med at også de kan dra visse fordeler av resultatene av femårsplanen.

Helt for seg står spørsmålet om den stilling arbeiderklassen i de kapitalistiske land tar til femårsplanen — hvordan den stiller seg til framgangen i den sosialistiske oppbyggingen i Sovjetunionen. Vi kan her nøye oss med å gjengi en uttalelse fra en av de mange arbeiderdelegasjonene som år om annet kommer til Sovjetunionen, f. eks. uttalelsen fra den belgiske arbeiderdelegasjon. Denne uttalelsen er karakteristisk for alle arbeiderdelegasjoner uten unntak, enten de er engelske eller franske, tyske eller amerikanske eller delegasjoner fra andre land. Den lyder slik:

«Vi er fulle av begeistring for det storslagne oppbyggingsarbeidet som vi så på reisen vår. I Moskva som i Makejevka, Gorlovka, Kharkov og Leningrad kunne vi slå fast den entusiasmen som det blir arbeidet med der. Alle maskiner er av den mest moderne konstruksjon. I bedriftene er alt rent, og det er mye luft og lys. Vi har sett hvordan det blir ytt medisinsk og sanitær hjelp til arbeiderne i Sovjetunionen. Arbeiderboligene er bygd opp i nærheten av bedriftene. I arbeiderbyene er det innrettet skoler og barnekrybber; barna er gjenstand for den største omsorg. Vi kunne se forskjellen mellom de gamle og de nybygde bedriftene, mellom de gamle og de nye boligbyggene. Alt vi har sett gir oss en klar forestilling om den veldige styrken hos de arbeidende mennesker som bygger opp et nytt samfunn under det kommunistiske partis ledelse. Vi så det store kulturelle oppsving i Sovjetunionen, mens det i de andre landene hersker forfall og arbeidsløshet på alle områder. Vi kunne se de uhyre vanskene som de arbeidende mennesker i Sovjetunionen møter på sin vei. Vi er overbevist om at de vil overvinne alle hindringer.»

Der ser dere den internasjonale betydning femårsplanen har. Det skulle ikke mer til enn å gjennomføre to-tre års oppbyggingsarbeid, det skulle ikke mer til enn å vise de første resultatene av femårsplanen, før hele verden splittet seg i to leirer — en leir av mennesker som bjeffer mot oss i ett vekk, og en leir av mennesker som er overrasket over femårsplanens framgang, for ikke å tale om at vi har vår egen leir i hele verden som er i stadig vekst, nemlig den leir som omfatter arbeiderklassen i alle kapitalistiske land, som gleder seg over resultatene arbeiderklassen i Sovjetunionen har nådd og som er rede til å støtte Sovjetunionen, til skrekk for borgerskapet i hele verden.

Hva betyr alt dette?

Det betyr at en ikke kan dra i tvil femårsplanens internasjonale betydning, den internasjonale betydning av dens framgang og resultater.

Det betyr at de kapitalistiske landene går svangre med den proletariske revolusjon, og nettopp fordi de er svangre med den proletariske revolusjon er det at borgerskapet gjerne ville skaffe seg et nytt argument mot revolusjonen i en fiasko for femårsplanen, mens proletariatet tvert om søker å skaffe seg og også virkelig skaffer seg et nytt argument for revolusjonen, mot borgerskapet i alle land i det at femårsplanen har framgang.

De heldige resultatene femårsplanen har gitt, mobiliserer de revolusjonære krefter i arbeiderklassen i alle land mot kapitalismen — det er et ubestridelig faktum.

Det kan ikke være minste tvil om at femårsplanens internasjonale betydning i sannhet er umåtelig.

Dess større oppmerksomhet må vi ofre på spørsmålet om femårsplanen, innholdet i femårsplanen, dens grunnleggende oppgaver.

Dess grundigere må vi analysere resultatene av femårsplanen, resultatene som er kommet ved at vi har gjennomført og virkeliggjort femårsplanen.

II

FEMÅRSPLANENS VIKTIGSTE OPPGAVE OG VEIEN VI MÅ GÅ FOR Å GJENNOMFØRE DEN

La oss så gå over til spørsmålet om selve femårsplanen.

Hva er femårsplanen?

Hva var femårsplanens hovedoppgave?

Den viktigste oppgaven femårsplanen hadde, var å føre landet vårt fra en tilbakeliggende, delvis middelaldersk teknikk og over i den nye, moderne teknikkens spor.

Den viktigste oppgaven femårsplanen hadde, var å gjøre Sovjetunionen om fra et jordbruksland, et maktløst land som var avhengig av de kapitalistiske lands luner, til et industriland, til et mektig, fullt selvstendig land som var uavhengig av verdenskapitalismens luner.

Den viktigste oppgaven femårsplanen hadde, var å trenge de kapitalistiske elementene helt ut ved å gjøre Sovjetunionen til et industriland, å utvide fronten for de sosialistiske økonomiformer og skape den økonomiske basis for å avskaffe klassene i Sovjetunionen, for å opprette det sosialistiske samfunn.

Den viktigste oppgaven femårsplanen hadde, var å skape en industri i landet vårt som var i stand til ikke bare å nyutruste og reorganisere industrien i sin helhet, men også transportvesenet og landbruket — på sosialismens grunnlag.

Den viktigste oppgaven femårsplanen hadde, var å føre det oppsplittede småbruket på landsbygda over til kollektiv stordrift, for gjennom dette å sikre den økonomiske basis for sosialismen på landsbygda og såleis tilintetgjøre muligheten for å gjenopprette kapitalismen i Sovjetunionen.

Endelig var det femårsplanens oppgave å skape alle tekniske og økonomiske forutsetninger som måtte til for å høyne landets forsvarsevne mest mulig, noe som ville sette oss i stand til en gang for alle å organisere et energisk forsvar for å avverge alle forsøk på militær invasjon utenfra, hvilket som helst forsøk på et militært overfall utenfra.

Hva var det som dikterte denne hovedoppgaven for femårsplanen, hva var det den grunnet seg på?

Det var nødvendigheten av å utrydde Sovjetunionens tekniske og økonomiske tilbakeleggenhet, som dømte landet til en lite misunnelsesverdig eksistens; det var nødvendigheten av innenfor landets grenser å skape vilkår som ville sette det i stand til ikke bare å innhente de teknisk og økonomisk framskredne kapitalistiske land, men også med tiden å gå forbi dem.

Det var den oppfatningen at sovjetmakten ikke kan holde stand i lengden med en tilbakeleggende industri som basis, at bare en moderne storindustri som ikke bare står fullt på høyde med industrien i de kapitalistiske land, men som også med tiden kan gå forbi den, kan tjene som et reelt og pålitelig fundament for sovjetmakten.

Det var den oppfatning at sovjetmakten i lengden ikke kan bygge på to grunnlag som står i motstrid med hverandre — på den sosialistiske storindustri som *tilintetgjør* de kapitalistiske elementer, og på det individuelle småbondebruket som *aler opp* kapitalistiske elementer.

Det var den oppfatningen at faren for at kapitalismen skal bli gjenopprettet i Sovjetunionen, er den mest reelle av alle farer så lenge

landbruket ikke er lagt om på storproduksjonens basis, så lenge småbondebrukene ikke er slått sammen til kollektive storbruk.

Lenin sa:

«Revolusjonen førte til at Russland, for så vidt det gjelder landets *politiske* system, har innhentet de framskredne landene på noen måneder. Men dette er ikke nok. Krigen er ubønnhørlig og den stiller spørsmålet med skånselløs styrke: enten å gå under eller også økonomisk innhente og gå forbi de framskredne landene . . . Gå under eller storme framover med full damp. Slik stiller historien spørsmålet.» («Katastrofen som truer og hvordan den bør bekjempes», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXI, s. 191, russisk utg.)

Lenin sa:

«Så lenge vi lever i et småbondeland, består det en fastere økonomisk basis for kapitalismen enn for kommunismen i Russland. Det må en ikke glemme. Enhver som har studert livet på landsbygda omhyggelig og sammenliknet det med livet i byen, vet at vi ikke har revet opp røttene til kapitalismen, og at vi ikke har undergravd fundamentet, grunnlaget for den indre fiende. Denne fienden holder seg takket være småproduksjonen, og skal en rive vekk grunnen under ham, fins det bare ett middel: å føre landets økonomi, landbruket innbefattet, over på et nytt teknisk grunnlag, på den moderne storproduksjons tekniske grunnlag . . . Først når landet er elektrifisert, når industrien, landbruket og transportvesenet har fått en moderne storindustriell teknisk basis, først da vil vi seire for godt.» («Beretning om virksomheten i Folkekommissærenes råd på den 8. sovjetkongress», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXVI, s. 46–47, russisk utg.)

Disse grunnsetningene er det da også som ble lagt til grunn for de overveielsene i partiet som førte fram til at femårsplanen ble utarbeidet, til at en fastla hovedoppgaven for femårsplanen.

Slik forholder det seg med femårsplanens hovedoppgave.

Med en slik storslagen plan kan en ikke ta fatt med å virkeliggjøre på måfå. Skal en virkeliggjøre en slik plan, må en først og fremst finne det som er hovedleddet i planen, for først når hovedleddet er funnet og en har grepet fatt i det, kan en dra med seg de andre leddene i planen.

Hva var hovedleddet i femårsplanen?

Hovedleddet i femårsplanen var tungindustrien og dens kjerne – maskinbyggingsindustrien. For bare tungindustrien kan makte å rekonstruere og reise på benene såvel industrien i sin helhet som også transportvesenet og landbruket. Nettopp tungindustrien måtte en begynne med for å virkeliggjøre femårsplanen. Følgelig måtte en gjenreise tungindustrien som grunnlag for å kunne virkeliggjøre femårsplanen.

Også når det gjelder dette har vi retningslinjer fra Lenin:

«Redningen for Russland er ikke bare en god høst i landbruket, — det er ikke nok, og heller ikke bare en god stilling for lettindustrien som leverer forbruksvarer til bøndene, — det er heller ikke nok. Vi må også ha en *tungindustri* . . . Kommer vi ikke i land med tungindustrien, greier vi ikke å

gjenreise den, da kan vi ikke bygge noen slags industri; og har vi ikke den, vil vi overhodet gå til grunne som selvstendig land . . . Tungindustrien trenger statssubsidier. Greier vi ikke å skaffe dem, så går vi under som sivilisert — for ikke å snakke om som sosialistisk — stat.» («Tale på Kominterns 4. kongress», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXVII, s. 349, russisk utg.)

Men det å gjenreise og utvikle tungindustrien er en oppgave av det aller vanskeligste slaget, særlig i et land som var så tilbakeleggende og fattig som landet vårt da vi tok til med femårsplanen — for tungindustrien krever som kjent kolossale finansielle utlegg og også at det fins et visst minimum av erfarne tekniske krefter, som absolutt må til om en overhodet skal kunne gjenreise tungindustrien. Var partiet klar over og regnet det med dette? Ja, det var klar over dette. Og det var ikke bare klar over det, men erklærte det også åpent for hele verden. Partiet visste hvordan tungindustrien i England, Tyskland og Amerika var blitt bygd opp. Det visste at tungindustrien i disse landene enten var bygd opp ved hjelp av store lån eller gjennom utplyndring av andre land eller på begge disse måtene samtidig. Partiet visste at begge disse utveiene er stengt for vårt eget lands vedkommende. Hva var det så partiet regnet med? Det regnet med vårt lands egne krefter. De regnet med at vi, som har sovjetmakten og som støtter oss på nasjonaliseringen av jorda, industrien, transportvesenet, bankene og handelen, kan gjennomføre den strengeste sparepolitikk for å akkumulere de midlene som trengs for å gjenreise og utvikle tungindustrien. Partiet erklærte rett ut at denne oppgaven vil kreve store offer og at vi åpent og bevisst må være rede til å ta disse ofrene om vi vil nå vårt mål. Partiet regnet med å kunne fullføre dette verket med vårt lands indre krefter, uten tyngende kreditter og lån fra utlandet.

Lenin sa om dette:

«Vi må ta sikte på å bygge opp en stat der arbeiderne beholder ledelsen overfor bøndene, bevarer tilliten hos bøndene og utrydder alle spor av enhver form for sløsing i samfunnslivet gjennom den største sparsomhet.

Vi må innstille statsapparatet vårt på den største sparsomhet. Vi må utrydde ethvert spor av sløsing i det, noe som vi ennå i så stor monn har å trekkes med som arv fra det tsaristiske Russland, fra dets byråkratisk-kapitalistiske apparat.

Vil ikke dette bli et herredømme som hviler på bondeaktig småskårighet? Nei. Om vi bevarer for arbeiderklassen ledelsen overfor bøndene, da blir det ved å gjennomføre den største, den aller største sparsomhet i statsholdningen mulig for oss å oppnå at selv det minste vi sparer vil kunne bevares og brukes til å utvikle vår maskinelle storindustri, til å utvikle elektrifiseringen, utvinningen av torv ved vannkraft, til å fullføre byggingen av Volkhov-kraftverket osv.

Dette, og bare dette er det vi bygger vårt håp på. Bare da vil vi være i stand til, for å bruke et bilde, å sale over fra en hest til en annen, nemlig over fra fillegampen til bonden, det skinnmagre øket til «musikken», over fra den spareøkonomiens hest som er tilpasset et utarmet bondeland, og til den hest som proletariatet søker og må søke å skaffe seg — den hest

som heter den store maskinindustri, elektrifisering, Volkhov-kraftverket osv.» («Heller mindre, men bedre», *Lenin*, Samlede verker, bd. XXVII, s. 417, russisk utg.)

Å sale over fra det skinnmagre bondeøket og til den store maskinindustrien, det var målet partiet tok sikte på da det utarbeidet femårsplanen og gikk inn for å virkeliggjøre den.

Å innføre den strengeste spareøkonomi og akkumulere de nødvendige midler til å finansiere industrialiseringen av landet vårt, det var veien vi måtte gå skulle vi nå fram til å skape tungindustrien og gjennomføre femårsplanen.

En dristig oppgave? En vanskelig vei? Men det er nettopp derfor partiet vårt kaller seg Lenins parti, at det ikke har rett til å frykte vanskene.

Og ikke nok med det. Partiet var så fast overbevist om at femårsplanen kan gjennomføres, og det hadde en slik sterk tro på arbeiderklassens krefter at det holdt det for mulig å stille seg oppgaven å gjennomføre dette vanskelige verk ikke på fem år, slik femårsplanen krevde, men på fire år – rettere sagt på fire år og tre måneder, når vi regner med ekstrakvartalet.

På grunnlag av dette var det også den berømte parolen: «Femårsplanen på fire år» oppsto.

Og hva hendte?

Kjensgjerningene viste siden at partiet hadde rett.

Kjensgjerningene viste at hadde det ikke vært for denne dristigheten og troen på arbeiderklassens krefter, så hadde ikke partiet kunnet kjempe seg fram til denne seieren som vi nå med full rett er stolte av.

III

RESULTATENE AV FEMÅRSPLANEN PÅ FIRE ÅR

I INDUSTRIEN

Vi går nå over til å se på resultatene vi har hatt med å virkeliggjøre femårsplanen.

Hva er resultatene av femårsplanen på fire år i *industrien*?

Har vi nådd seieren på dette området?

Ja, det har vi. Og vi har ikke bare nådd seier, men til på kjøpet vunnet mer enn vi selv hadde ventet, enn de mest oppglødde i partiet vårt kunne vente. Det nekter ikke en gang våre fiender lenger. Og så mye mindre kan våre venner nekte det.

Vi hadde ingen metallurgisk industri, som er grunnlaget for industrialiseringen av landet. Nå har vi den.

Vi hadde ingen traktorindustri. Nå har vi den.

Vi hadde ingen automobilindustri, nå har vi den.

Vi hadde ingen industri som bygde verktøymaskiner. Nå har vi den.

Vi hadde ingen nevneverdig moderne kjemisk industri. Nå har vi den.

Vi hadde ingen virkelig nevneverdig industri som framstilte moderne landbruksmaskiner. Nå har vi den.

Vi hadde ingen flyindustri. Nå har vi den.

Når det gjaldt produksjonen av elektrisk kraft, sto vi på sisteplassen. Nå er vi rykket fram på en av de første plassene.

Når det gjaldt utvinning av olje og kol, sto vi på sisteplassen. Nå er vi rykket fram på en av de første plassene.

Vi hadde bare en eneste base for kolutvinningen og metallurgien, den i Ukraina, og det var bare så vidt vi greidde oss med den. Nå har vi oppnådd at vi ikke bare har utviklet denne basen videre, men dessuten også skapt en ny base for kolutvinningen og metallurgien i øst, en base som er vårt lands stolthet.

Vi hadde bare en eneste base for tekstilindustrien, nemlig i Nord-Russland. Vi har oppnådd at vi i nærmeste framtid vil få to nye sentra for tekstilindustrien, ett i Mellom-Asia og ett i Vest-Sibir.

Og ikke bare har vi skapt disse nye kjempemessige industrigrenene, men også skapt dem i en slik målestokk og i et slikt omfang at den europeiske industrien blekner sammenliknet med dem hva målestokk og omfang angår.

Alt dette har ført til at de kapitalistiske elementer er blitt trengt definitivt og ugjenkallelig ut av industrien og at den sosialistiske industrien er blitt den eneste industriformen i Sovjetunionen.

Alt dette har ført til at landet vårt er gått over fra å være et jordbruksland til å bli et industriland, for industriproduksjonens andel i den samlede produksjon steg i sammenlikning med landbruket fra 48 prosent ved begynnelsen av femårsplanen (1928) til 70 prosent ved slutten av det fjerde året av femårsplanen (1932).

Alt dette har ført til at det ved slutten av femårsplanens fjerde år er lyktes oss å oppfylle programmet for industriproduksjonen som helhet — som var beregnet til å ta fem år — med 93,7 prosent, og med dette har vi mer enn *tre*doblet omfanget av industriproduksjonen sammenliknet med førkrignivået og mer enn *ford*doblet det sammenliknet med nivået i 1928. Når det gjelder produksjonsprogrammet for tungindustrien, har vi oppfylt femårsplanen med 108 prosent. Riktignok mangler det 6 prosent på at totalprogrammet for femårsplanen er oppfylt. Men forklaringen på dette er at vi i en fart måtte omstille en rekke bedrifter til produksjon av moderne forsvarsmidler fordi enkelte nabostater nektet å gå med på ikke-angrepspakter med oss og fordi det oppsto forviklinger i Det fjerne østen. Da det trengtes en viss tid til forberedende arbeid, førte denne omstillingen til at

bedriftene som det gjaldt, innstilte produksjonen i fire måneder, noe som måtte få innvirkning på gjennomføringen av hele produksjonsprogrammet for femårsplanen i løpet av 1932. Denne operasjon førte til at vi fikk fylt alle hullene i landets forsvarsberedskap. Men den måtte virke i ugunstig retning når det gjaldt å oppfylle produksjonsprogrammet for femårsplanen. Det kan ikke være minste tvil om at vi ikke bare ville ha oppfylt, men også helt sikkert overoppfylt femårsplanens tall for totalproduksjonen om ikke dette var kommet til.

Alt dette har endelig ført til at Sovjetunionen er gått over fra å være et land som var svakt og ikke rustet til forsvar, til å bli et land med en mektig forsvarsmakt, til et land som er forberedt på alt som kan komme, et land som framstiller alle slags moderne forsvarsmidler i masseomfang og kan forsyne sin hær med dem i tilfelle overfall utenfra.

Det er i det store og hele resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder industrien.

Døm nå selv hvordan en etter alt dette skal vurdere vrøvlet i den borgerlige presse om «fiasko» for femårsplanen når det gjelder industrien.

Og hvordan er det med veksten i industriproduksjonen i de kapitalistiske land, som nå er inne i en voldsom krise?

Her har vi de offisielle oppgavene som er kjent for alle.

Mens omfanget av industriproduksjonen i Sovjetunionen til slutten av 1932 er *vokst* til 334 prosent sammenliknet med førkrignivået, er industriproduksjonen i Sambandsstatene *gått tilbake* til 84 prosent, i England til 75 prosent, i Tyskland til 62 prosent sammenliknet med førkrignivået.

Mens omfanget av industriproduksjonen i Sovjetunionen inntil slutten av 1932 er *vokst* til 219 prosent sammenliknet med *nivået i 1928*, så er industriproduksjonen i Sambandsstatene i det samme tidsrom *gått tilbake* til 56 prosent, i England til 80 prosent, i Tyskland til 55 prosent og i Polen til 54 prosent.

Hva er det disse talloppgavene forteller annet enn at det kapitalistiske system i industrien ikke har bestått prøven under kappestriden med sovjetsystemet, at sovjetsystemet i industrien i alle høve er det kapitalistiske systemet overlegent?

Vi hører det blir sagt at det er fint alt dette med at det er blitt bygd mange nye bedrifter, og at grunnlaget for industrialiseringen er blitt lagt. Men det ville likevel være langt bedre å gi avkall på den industrialiseringspolitikken å utvide framstillingen av produksjonsmidler, eller i det minste skyve den i bakgrunnen, for å framstille mer bomullstøy, sko, klær og andre masseforbruksartikler. Av masseforbruksartikler er det ikke blitt produsert så mye som det trengs, og det skaper visse vansker.

Men da må en vite å gjøre klart for seg hvor det ville ført hen med en politikk som skjøv oppgavene med industrialiseringen i bakgrunnen. Naturligvis hadde vi kunnet bruke halvparten av den halvannen milliard rubler i valuta som i denne perioden ble satt inn for å utruste tungindustrien vår, til import av bomull, lær og ull, gummi osv. Vi ville da ha fått mer bomullstøy, sko og klær. Men da ville vi hverken ha hatt noen traktorindustri eller noen automobilindustri, ingen noenlunde betydelig metallurgisk industri, ingen metaller til maskinbyggingsindustrien, og vi ville likeså stå forsvarsløse overfor den kapitalistiske omverden som er utrustet med den nye teknikk. Vi ville i så tilfelle ha tatt fra oss selv muligheten til å forsyne jordbruket med traktorer og landbruksmaskiner, vi ville altså sittet uten brød. Vi ville ha tatt fra oss selv muligheten til å kjempe oss fram til seier over de kapitalistiske elementer i landet, ville altså i meget høy grad ha økt sjansene for at kapitalismen skulle bli gjenopprettet. Vi ville da ikke ha hatt alle de moderne forsvarsmidler; og har en ikke dem, er det ikke mulig å opprettholde et lands statlige uavhengighet; landet blir da et objekt for krigshandlinger fra fiender utenfra. Vår stilling ville da være mer eller mindre analog med Kinas stilling i dag, et land som ikke har noen tungindustri, ikke har noen krigsindustri og som nå blir plukket av alle som har lyst til det.

Kort sagt — vi ville i så tilfelle få militær invasjon, — og ingen ikke-angrepspakter, men krig — en farlig krig på liv og død, en blodig og ujevnbyrdig krig, for i en slik krig ville vi ha stått nesten vergeløse overfor en fiende som har alle moderne angrepsmidler til disposisjon.

Slik ligger det an, kamerater.

Det er klart at en statsmakt med aktelse for seg selv, et parti med aktelse for seg selv ikke kunne inta et slikt skjebnesvangert standpunkt.

Og fordi partiet har forkastet en slik antirevolusjonær innstilling, nettopp derfor er det at det har vunnet en slik avgjørende seier når det gjelder å oppfylle femårsplanen på industriens område.

Når partiet tok seg fore å virkeliggjøre femårsplanen og organiserte seieren på den industrielle oppbyggingens område, da gjennomførte partiet en politikk som tok sikte på å forsere tempoet i utviklingen av industrien mest mulig. Partiet har så å si pisket landet fram for å forsere frammarsjen.

Handlet partiet rett da det gjennomførte den politikk som betydde et mest mulig forsert tempo?

Ja, det handlet ubetinget rett.

Et land som ligger hundre år etter og som er utsatt for en dødelig fare fordi det er tilbakeliggende, må en piske framover. Det var bare på den måten en kunne gi landet mulighet til å ruste seg i en fart

på basis av den nye teknikk og endelig se utviklingsveien åpen foran seg.

Videre kunne vi ikke vite hvilken dag imperialistene kom til å overfalle Sovjetunionen og avbryte oppbyggingsarbeidet vårt. Men at de når som helst kunne overfalle oss og utnytte vår tekniske og økonomiske svakhet, var det ikke mulig å tvile på. Partiet var derfor tvunget til å piske landet fram for ikke å tape et eneste øyeblikk, for til siste rest å utnytte pusterommet det hadde og i tide legge grunnlaget for industrialiseringen i Sovjetunionen, som er basis for landets styrke. Det var ikke mulig for partiet å vente og manøvrere — det måtte gjennomføre en politikk som hadde for øye å forsere tempoet mest mulig.

Endelig måtte partiet på kortest mulig tid gjøre ende på svakheten som landet led av når det gjaldt forsvaret. Situasjonen slik den er i dag, de økende rustningene i de kapitalistiske land, avrustningens fiasko, det internasjonale borgerskaps hat til Sovjetunionen — alt dette drev partiet til å styrke landets forsvarsevne, grunnlaget for dets uavhengighet, i forsert tempo.

Men hadde partiet noen reell mulighet til å gjennomføre politikken som tok sikte på et mest mulig forsert tempo? Ja, det hadde det. Denne muligheten forelå ikke bare fordi det var lyktes for partiet å sette landet i rask frammarsj i tide, men framfor alt også fordi det hadde god hjelp i de gamle eller moderniserte fabrikker og bedrifter når det skulle sette i gang den omfattende nyoppbygging — fabrikker og bedrifter som arbeiderne, ingeniørene og teknikerne allerede var fortrolige med og som derfor gjorde det mulig å gjennomføre det mest mulig forserte utviklingstempo.

Det var nettopp dette som var grunnlaget når det hos oss i den første femårsplans periode kom et slikt raskt oppsving i nyoppbyggingen, en slik patos i oppbyggingsarbeidet som utfoldet seg for full damp. Det var på dette grunnlaget det sto fram helter og støt arbeidere i nybyggingen, og praksisen med et stormende utviklingstempo satte inn.

Kan en si at vi bør gjennomføre nøyaktig samme politikken med et mest mulig forsert tempo også når det gjelder den annen femårsplan?

Nei, det kan en ikke si.

For det første har vi i det vesentlige *allerede løst* det som var hovedoppgaven for femårsplanen, takket være at den er lykkelig gjennomført: å skape en ny moderne teknisk basis for industrien, transportvesenet og jordbruket. Er vi da nødt til framleis å kjøre landet med stramme tøyler og piske det fram? Det er klart at dette nå ikke er nødvendig lenger.

For det annet er det *allerede lyktes* oss å bringe landets forsvarsevne opp på det nivået den må ha, takket være at vi har oppfylt

femårsplanen med framgang. Er vi da framleis nødt til å kjøre landet med stramme tøyler og piske det fram? Det er klart at dette nå ikke er nødvendig lenger.

Endelig er det, takket være at femårsplanen er oppfylt med framgang, lykkes for oss å reise dusinvis og hundrevis nye store fabrikker og kombinatorer som er utrustet med en ny, komplisert teknikk. Det betyr at det ikke blir de gamle fabrikker med en teknikk som vi allerede mestrer som vil spille den viktigste rollen for omfanget i industriproduksjonen under den annen femårsplan, slik som det var tilfelle under den første, men at det blir de nye bedriftene med en teknikk vi ennå ikke mestrer og som vi først må lære å mestre. Men det å mestre de nye bedriftene og den nye teknikken byr på betydelig større vansker enn de vi hadde i samband med oppgaven å utnytte de gamle eller de moderniserte fabrikker og bedrifter, der vi allerede mestrer teknikken. Det kreves mer tid for å heve arbeidernes, ingeniørenes og teknikernes kvalifikasjoner og for å tilegne seg nye ferdigheter til fullt å kunne utnytte den nye teknikk. Er det ikke etter alt dette klart at vi under den annen femårsplan, særlig i de første to-tre årene av den ikke vil kunne gjennomføre politikken med å påskynde utviklingstempoet til det ytterste selv om vi ville det?

Derfor tror jeg at vi må slå over i et mindre forsert veksttempo i industriproduksjonen under den annen femårsplanperioden. Under den første femårsplan var den årlige tilveksten i industriproduksjonen gjennomsnittlig 22 prosent. Jeg tror at vi må sette den årlige tilvekst i industriproduksjonen til gjennomsnittlig 13–14 prosent for den annen femårsplan. For de kapitalistiske landene er et slikt tempo i tilveksten i industriproduksjonen et uoppnåelig ideal. Og ikke bare et liknende tempo i tilveksten i industriproduksjonen, men selv en tilvekst på 5 prosent i gjennomsnitt er et uoppnåelig ideal for dem på det nåværende tidspunkt. Men så er de jo også kapitalistiske land. Annerledes ligger det an i sovjetlandet, i sovjethusholdningen. Med det økonomiske systemet vi har, er det fullt mulig for oss å nå en årlig tilvekst i produksjonen på 13–14 prosent som et *minimum*, og det må vi også nå.

Under den første femårsplanen forsto vi å organisere entusiasme og patos for *nyoppbyggingen*, og oppnådde avgjørende framgang. Dette er meget bra. Men det er ikke nok. Nå må vi supplere dette med entusiasme og patos for oppgaven å *mestre* de nye bedrifter og den nye teknikk, med en betydelig stigning i arbeidsproduktiviteten, med en betydelig senking av selvkostnaden.

Dette er nå hovedoppgaven.

For det er bare på et slikt grunnlag vi kan oppnå å ta en kraftig spurt, la oss si når vi er kommet halvveis ute i femåret med den annen plan, både når det gjelder oppbyggingen og når det gjelder tilveksten i industriproduksjonen.

Til slutt et par ord om tempoet og prosentsetsen for den årlige tilveksten i produksjonen. Våre industrifolk befatter seg lite med dette spørsmålet. Imidlertid er dette et meget interessant spørsmål. Hva ligger det egentlig i den prosentvise tilvekst i produksjonen, og hva er det som gjemmer seg bak hver prosent av tilveksten? La oss f. eks. ta 1925, ett av årene under gjenreisingsperioden. Tilveksten i produksjonen var den gang 66 prosent. Hele industriproduksjonen utgjorde 7700 millioner rubler. En tilvekst på 66 prosent utgjorde altså den gang i absolutte tall over 3 milliarder rubler. Følgelig svarte hver prosent av tilveksten til 45 millioner rubler. La oss så ta året 1928. Det var da en tilvekst på 26 prosent, dvs. prosentvis ikke mer enn en tredel av tilveksten i 1925. Hele industriproduksjonen utgjorde den gang 15,5 milliarder rubler. Den samlede tilveksten på ett år utgjorde altså i absolutte tall 3280 millioner rubler. Følgelig svarte hver prosent av tilveksten den gang til 126 millioner rubler, dvs. den utgjorde nesten tre ganger så mye som i 1925, da vi hadde en tilvekst på 66 prosent. La oss til slutt ta året 1931. Det var da en tilvekst på 22 prosent, dvs. en tredel av tilveksten i 1925. Industriproduksjonen i sin helhet utgjorde i absolutte tall drøye 5600 millioner rubler. Hver prosent av tilveksten svarte følgelig til mer enn 250 millioner rubler, dvs. seks ganger så mye som i 1925, da vi hadde en tilvekst på 66 prosent, og dobbelt så mye som i året 1928, da vi hadde en tilvekst på mer enn 26 prosent.

Hva viser alt dette? Det viser at en ikke må innskrenke seg til å undersøke bare totalsummen av den prosentvise tilveksten når en studerer tempoet i produksjonstilveksten. En må også vite hva det er som gjemmer seg bak hver prosent av tilveksten og hvor stort samlet beløp den årlige tilveksten utgjør. Vi setter f. eks. for 1933 en tilvekst på 16 prosent, dvs. en firedel av tilveksten for året 1925. Men dette betyr likevel ikke at produksjonstilveksten i dette året likeså vil være en firedel av den vi hadde i 1925. Produksjonsøkningen for året 1925 var i absolutte tall vel 3 milliarder rubler, og hver prosent svarte til 45 millioner rubler. Det er ingen grunn til å tvile på at produksjonstilveksten i absolutte tall for 1933 med en norm for tilveksten på 16 prosent, ikke vil bli mindre enn 5 milliarder rubler, dvs. nesten dobbelt så stor som for året 1925, og hver prosent vil svare til minst 320–340 millioner rubler, dvs. utgjøre minst sju ganger så mye som hver prosent av tilveksten i 1925.

Slik ser saken ut, kamerater, når en ser konkret på spørsmålet om tempoet og prosentsetsen for tilveksten.

* Slik forholder det seg med resultatene av femårsplanen på fire år på industriens område.

IV

RESULTATENE AV FEMÅRSPLANEN PÅ FIRE ÅR I LANDBRUKET

La oss gå over til å se på spørsmålet om femårsplanen på fire år når det gjelder landbruket.

Femårsplanen innenfor landbruket er en femårsplan for kollektiviseringen. Hva var det partiet hadde til utgangspunkt når det ville gjennomføre kollektiviseringen?

Partiet tok utgangspunkt i at skulle en grunnfeste proletariatets diktatur og bygge opp det sosialistiske samfunn, så var det foruten industrialiseringen også nødvendig å gå over fra det individuelle småbondebruk til kollektiv drift i store enheter utstyrt med traktorer og moderne landbruksmaskiner. Dette var det eneste faste grunnlaget sovjetmakten kunne ha på landsbygda.

Partiet tok utgangspunkt i at det ville være umulig å lede landet vårt inn på veien til å reise det økonomiske fundament for sosialismen uten kollektiviseringen, at det uten kollektivisering er umulig å fri de mange millionene av arbeidende bønder ut av nøden og uvitenheten.

Lenin sa:

«Med småbruket er det umulig å komme ut av nøden.» («Tale om arbeidet på landsbygda», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXIV, s. 540, russisk utg.)

Lenin sa:

«Hvis vi blir sittende på gammeldags vis i små bruk, selv om det er som frie borgere på fri jord, trues vi likevel av den uunngåelige undergang.» («Tale om agrarspørsmålet», *Lenin: Verker i utvalg*, bd. VI, s. 355–56, norsk utg.)

Lenin sa:

«Bare gjennom felles, artelvis, kooperativt arbeid kan vi finne en utvei av den bakevjen som den imperialistiske krig har drevet oss inn i.» («Tale om arbeidet på landsbygda», *Lenin: Samlede verker*, bd. XXIV, s. 537, russisk utg.)

Lenin sa:

«Det er nødvendig å gå over til felles dyrking i store mønsterbruk,» for «ellers er det umulig å komme ut av den forfallstilstand, den likefram fortvilte stilling som Russland befinner seg i.» («Tale om agrarspørsmålet», *Lenin: Verker i utvalg*, bd. VI, s. 356, norsk utg.)

Ved å gå ut fra dette kom Lenin til denne slutningen:

«Bare hvis det i praksis lykkes å vise bøndene fordelene ved den samfunns-messige, kollektive, kooperative, artelvise driftsform i landbruket, — bare hvis det lykkes å hjelpe bøndene gjennom kooperativ drift, gjennom artel-

drift, bare da vil arbeiderklassen, som sitter med statsmakten, virkelig kunne bevise overfor bøndene at den har rett, og vil den kunne trekke million-massene av bøndene over på sin side fast og i virkelig forstand.» («Tale på den 1. kongress av landbrukskommunene og landbruksartelene.» *Lenin: Samlede verker*, bd. XXIV, s. 579, russisk utg.)

Disse Lenins læresetninger har vært utgangspunktet for partiet når det har gjennomført programmet for kollektiviseringen av landbruket, femårsplanens program for landbruket.

I samband med dette ble oppgaven for femårsplanen når det gjaldt landbruket å slå sammen de oppsplittede individuelle småbrukene, som ikke hadde mulighet til å bruke traktorer og moderne landbruksmaskiner, til kollektive storbruk som var utstyrt med alle de moderne hjelpemidler som hører til i et høyt utviklet landbruk, og dessuten legge ut de frie jordområdene til mønsterstatsbruk — til sovjetbruk.

Femårsplanens oppgave i landbruket var å gjøre Sovjetunionen om fra et tilbakeleggende småbondeland til et land som drev landbruk i store enheter, organisert på grunnlag av kollektivt arbeid og som kan levere størst produksjon for markedet.

Hva har partiet oppnådd ved gjennomføringen av femårsplanen på fire år på landbrukets område?

Har det gjennomført dette programmet, eller har det lidd nederlag?

Partiet har oppnådd at det på ikke mer enn tre år greidde å organisere vel 200 000 kollektivbruk og om lag 5000 sovjetbruk for korn- og feavl, og samtidig ble det tilsådde areal økt med 21 millioner hektar på fire år.

Partiet har oppnådd at kollektivbrukene nå samler over 60 prosent av bondebrukene og omfatter mer enn 70 prosent av all tilsådd bondejord, noe som betyr at femårsplanen er *overoppfyllt med det tredobbelte*.

Partiet har oppnådd at det er mulig å samle inn 1200–1400 millioner pud varekorn om året istedenfor de 500–600 millioner som det var mulig å skaffe fram på den tiden da det individuelle bondebruket var dominerende.

Partiet har oppnådd at kulakene er knust som klasse, selv om de ennå ikke er helt tilintetgjort, at de arbeidende bønder er blitt befridd fra åket og utbyttingen under kulakene, og at det er blitt skapt en fast økonomisk basis for sovjetmakten på landsbygda, kollektivbrukenes basis.

Partiet har oppnådd at Sovjetunionen, som tidligere var et land med småbondebruk, nå allerede er blitt det land i verden som har de største driftsenheter i landbruket.

Dette er i det store og hele femårsplanens resultater på fire år når det gjelder landbruket.

Dere kan nå selv dømme hva det er verd, alt skvaldret i den

borgerlige presse om «sammenbrudd» for kollektiviseringen, om «fiasko» for femårsplanen på landbrukets område.

Og hvordan står det til med jordbruket i de kapitalistiske landene, som nå er midt oppe i en voldsom landbrukskrise?

Her er de offisielle oppgavene som er kjent for alle.

I de viktigste kornproduserende landene er tilbakegangen i det tilsådde areal 8–10 prosent. Bomullsarealet i Sambandsstatene er gått tilbake med 15 prosent, sukkerroearealet i Tyskland og Tsjekkoslovakia med 22–30 prosent, linarealet i Litauen og Latvia med 25–30 prosent.

Etter oppgaver fra det amerikanske landbruksdepartement er verdien av den samlede produksjon i landbruket i Sambandsstatene *sunket* fra 11 milliarder dollars i 1929 til 5 milliarder dollars i 1932, dvs. med vel 50 prosent. For korn er verdien av den samlede produksjon i samme landet *sunket* fra 1288 millioner dollars i 1929 til 391 millioner dollars i 1932, dvs. med vel 68 prosent. For bomull er det i samme land en *tilbakegang* fra 1389 millioner dollars i 1929 til 397 millioner dollars i 1932, dvs. en tilbakegang med vel 70 prosent.

Taler ikke alle disse kjensgjerningene om fortrinnene som sovjet-systemet i landbruket har sammenliknet med det kapitalistiske system? Taler ikke disse kjensgjerningene om at kollektivbrukene er en mer livsdyktig økonomiform enn enkeltmannsbruket og de kapitalistiske brukene?

Det sies at kollektiv- og sovjetbrukene ikke skal være helt rentable, at det ikke har noen mening å opprettholde disse brukene, og at det ville være mer hensiktsmessig å oppløse dem og bare opprettholde de bedriftene som er rentable. Slik kan bare folk snakke som ikke skjønner noe av problemene i folkehusholdningen, problemene i den økonomiske vitenskap. Mer enn halvparten av tekstilbedriftene var urentable for noen år siden. En del kamerater foreslo den gang for oss at vi skulle legge ned disse bedriftene. Hvor hadde vi havnet hvis vi hadde hørt på dem? Vi ville ha gjort oss skyldig i den største forbrytelse mot landet, mot arbeiderklassen, for vi ville dermed ha rettet et dødbringende slag mot den oppadstrebbende industrien vår. Hvordan handlet vi den gangen? Vi ventet godt og vel et år og oppnådde så at hele tekstilindustrien ble rentabel. Og automobilfabrikken vår i Gorki? Heller ikke den er rentabel ennå. Dere vil vel ikke at vi skal legge den ned? Og metallurgien vår som også foreløpig er urentabel? Skal vi kanskje legge den ned, kamerater? Hvis det er slik rentabiliteten skal oppfattes, da var det bare enkelte få industrigrener vi måtte utvikle med full styrke, og det bare de av dem som kaster av seg den største rente, f. eks. konditor-, mølle-, parfymeri-, trikotasje-, leketøyindustrien osv. Jeg er selvsagt ikke imot at vi utvikler disse industrigrenene. Tvert om, de må utvikles, fordi også de er nødvendige for befolkningen. Men for det første

er det ikke mulig å utvikle dem uten maskinutstyr og brennstoffer, og dette er det tungindustrien som leverer dem. For det annet kan vi ikke basere industrialiseringen på slike industrier. Slik er det saken står, kamerater.

Rentabiliteten må ikke oppfattes på kremmermanér, sett ut fra det givne øyeblikket. Rentabiliteten må bedømmes fra et standpunkt som tar omsyn til hele folkehusholdningen for noen år framover. Bare et slikt standpunkt kan gjelde som et virkelig leninistisk, virkelig marxistisk standpunkt. Og dette standpunktet er obligatorisk ikke bare for industrien, men i enda høyere grad når det gjelder kollektivbrukene og sovjetbrukene. Tenk bare på det faktum at vi på ikke mer enn tre år har reist 200 000 kollektivbruk og om lag 5000 sovjetbruk, dvs. vi har skapt helt nye storbedrifter som har samme betydning for landbruket som fabrikkene og verkstedene har for industrien. Nevn meg et land som ville være i stand til å skaffe seg om det så bare var 2500 slike storbedrifter om ikke 205 000 i løpet av en periode på tre år. Dere vil ikke kunne nevne meg noe, for det fins ikke og har aldri eksistert. Men vi har skapt 205 000 nye bedrifter i jordbruket. Men så viser det seg at det fins mennesker her i verden som krever at disse bedriftene straks skal være rentable, og hvis de ikke blir det på timen, så må en ødelegge dem og oppløse dem. Er det ikke klart at Herostrats laurbær ikke gir disse høyst besynderlige menneskene hverken rast eller ro?

Når jeg sier at kollektiv- og sovjetbrukene er urentable, så betyr det slett ikke at alle er det. På ingen måte! Alle og enhver vet at allerede på det nåværende tidspunkt fins en hel rekke høyrentable kollektiv- og sovjetbruk. Vi har tusenvis av kollektivbruk og dusinvis av sovjetbruk som allerede nå er fullt rentable. Disse kollektiv- og sovjetbrukene er vårt partis stolthet, sovjetmaktens stolthet. Kollektiv- og sovjetbrukene er naturligvis ikke like over alt. Av kollektiv- og sovjetbruk fins det en del gamle, en del nye og noen som er helt unge. De er ennå svake økonomiske organismer som ikke er fullt utviklet. Når det gjelder den organisatoriske oppbyggingen av dem, er de inne i på lag samme periode som den industribedriftene våre gjennomgikk i årene 1920 og 1921. Det er klart at flertallet av dem ennå ikke kan være rentable. Men at de i løpet av to eller tre år vil bli likeså rentable som industriforetakene våre ble det etter 1921 — det er det ingen tvil om. Om en vil nekte dem hjelp og støtte fordi de i øyeblikket ikke alle sammen er rentable, da ville en gjøre seg skyldig i den verste forbrytelse mot arbeiderklassen og bøndene. Det er bare folkefiender og kontrarevolusjonære som kan hevde at kollektivbrukene og sovjetbrukene er unødvendige.

Når partiet skulle virkeliggjøre femårsplanen for landbruket, gjennomførte det kollektiviseringen i forsert tempo. Gjorde partiet rett i å drive denne politikken med et forsert tempo i kollektiviser-

ingen? Ja, det gjorde ubetinget rett, enda det på dette område ikke gikk for seg uten overdrivelser. Skulle politikken som tok sikte på å likvidere kulakene som klasse og røyke ut kulakreirene gjennomføres, så kunne ikke partiet stanse på halvveien — det måtte føre dette verket til ende.

Dette for det første.

For det annet hadde partiet alle muligheter til å kunne forsere kollektiviseringen av landbruket, fordi det på den ene siden rådde over traktorer og landbruksmaskiner, og på den annen side kunne utnytte den ting at den private eiendomsrett til jord var avskaffet (nasjonaliseringen av jorda!). Og faktisk har det også vunnet kolossal framgang på dette område, for det fikk programmet for femårsplanen for landbruket overoppfylt med det tredobbelte.

Vil dette si at vi også under den annen femårsplan må gjennomføre den samme politikken med et forsert tempo i kollektiviseringen? Nei, det vil det ikke si. Saken er den at vi i hovedsaken *allerede har fullført* kollektiviseringen i de viktigste områdene av Sovjetunionen. Vi har altså nådd lenger enn en kunne vente på dette området. Og ikke bare har vi ført kollektiviseringen til ende stort sett, vi har også oppnådd at kollektivbrukene i bevisstheten hos det overveldende flertall av bøndene er blitt stående som den driftsform som høver best. Det er en veldig erobring dette, kamerater. Lønner det seg etter dette å være så hissig på å få et raskt tempo i kollektiviseringen? Det er klart at det ikke lønner seg.

Nå dreier det seg ikke lenger om et forsert tempo i kollektiviseringen og enda mindre om være eller ikke være for kollektivbrukene — dette spørsmålet er allerede avgjort positivt. Kollektivbrukene har vunnet fast fot, og veien tilbake til den gamle, individuelle bruksformen er sperret for alltid. Nå er oppgaven den å grunnfeste kollektivbrukene *organisatorisk*, jage skadegjørerelementene ut av dem, velge ut virkelige, prøvede bolsjevikiske kadrer til kollektivbrukene og gjøre kollektivbrukene virkelig bolsjevikiske.

Dette er hovedsaken.

Slik ligger forholdene an når det gjelder femårsplanen på fire år på landbrukets område.

V

RESULTATENE AV FEMÅRSPLANEN PÅ FIRE ÅR NÅR DET GJELDER BEDRINGEN AV ARBEIDERNE OG BØNDENES MATERIELLE STILLING

Jeg har tidligere snakket om framgangen i industrien og landbruket, om oppsvinget innenfor industrien og landbruket i Sovjetunionen. Hvilke resultater har denne framgangen brakt når det gjelder å bedre den materielle stilling for arbeiderne og bøndene?

Hva er de viktigste resultatene av framgangen vi har hatt i industrien og landbruket når det gjelder den radikale bedring av alle arbeidsfolks materielle stilling?

Det er for det første at *arbeidsløsheten er avskaffet* og at arbeiderne er kvitt uvissheten for morgendagen.

Det er for det annet at oppbyggingen av kollektivbruk omfatter nesten alle fattige bønder. Dermed er det satt en stopper for differensieringen blant bøndene i kulaker og fattigbønder, og *samtidig blir det gjort ende på utarming og elendigheten på landsbygda.*

Dette er en veldig erobring, kamerater, som ikke en eneste borgerlig stat, selv ikke den mest «demokratiske», våger å drømme om engang.

Hos oss i Sovjetunionen har arbeiderne for lenge siden glemt hva arbeidsløshet er. For omkring tre år siden hadde vi om lag halvannen million arbeidsløse. Nå er det alt to år siden vi overvant arbeidsløsheten. Og arbeiderne har i løpet av denne tiden allerede glemt arbeidsløsheten med det trykk og de redsler som følger med den. Kast et blikk på de kapitalistiske land og se de fryktelige tingene som skjer der som følge av arbeidsløsheten. I disse landene er det for tiden ikke mindre enn 30–40 millioner arbeidsløse. Hva er dette for mennesker? Det sies vanligvis om dem at de er «ute av dansen».

Hver dag prøver de å skaffe seg arbeid, strever de med å søke arbeid og er rede til å ta arbeid på hva vilkår det skal være — men de får ikke arbeid, for de er «overflødige» mennesker. Og dette skjer samtidig som kolossale masser av varer og produkter blir sløst bort for å tilfredsstille nykkene til den bortskjemte kapitalist- og gods-eieryngelen. De arbeidsløse blir nektet mat fordi de ikke kan betale for den; en nekter dem tak over hodet fordi de ikke kan betale husleien. Hva lever de av, og hvordan bor de? De lever av de fattige almisser som faller fra de rikes bord, de graver etter råtne matrester i søppelkassene, de bor i fattigkvarterene i storbyene, men for det meste i elendige små rønner utenfor byene, — hytter som er blitt spikret provisorisk sammen av kassebord og never. Og dette er ikke alt. Det er ikke bare de arbeidsløse selv som lir under arbeidsløsheten. Også de arbeiderne som står i arbeid får svi for den. De får svi for den, fordi det store tallet på arbeidsløse skaper en usikker stilling for dem i bedriftene, skaper uvisshet for morgendagen. Den ene dagen har de ennå arbeid, men når de våkner den neste, er de ikke trygge for at de kan bli møtt med at de alt har fått sparken.

En av de største erobringene under femårsplanen på fire år er at vi har gjort slutt på arbeidsløsheten og fridd arbeideren i Sovjetunionen fra redslene som følger med den.

Det samme er å si om bøndene. De har på sin side glemt differensieringen blant bøndene i kulaker og fattigbønder, kulakenes utbytting av de fattige bønder og ruineringen som årvisst brakte hun-

dretusener og millioner fattige bønder til tiggerstaven. For tre-fire år siden var ikke mindre enn 30 prosent av den samlede bondebefolkningen fattigbønder. Det var nærmere 20 millioner mennesker. Og enda tidligere, før Oktoberrevolusjonen, utgjorde fattigbøndene ikke mindre enn 60 prosent av bondebefolkningen. Hva var fattigbønder for noe? Fattigbønder var mennesker som enten vanligvis manglet såkorn eller som ikke hadde hest eller annen arbeidsredskap, eller som manglet alt dette tilsammen. Fattigbønder var mennesker som levde et liv på sultegrensen, og som regel var de knuget under kulakåket — mens de i tidligere tider hadde både åket under godseierne og kulakene å bære på. Ennå for kort tid siden dro bortimot halvannen million, ja av og til enda fulle to millioner fattige bønder til de sørlige distriktene for å arbeide, til Nord-Kaukas og Ukraina, for der å finne utkomme som dagleiere hos kulakene, og enda tidligere både hos kulaker og godseiere. I enda større tall sto de årvisst foran fabrikkportene og fylte rekkene av arbeidsløse. Og det var ikke bare de fattige bøndene som befant seg i denne lite misunnelsesverdige stillingen. Godt og vel halvparten av de mellomstore bøndene var utsatt for samme armød og savn som de fattige bønder. Alt dette har bøndene nå allerede glemt.

Hva har femårsplanen på fire år utrettet for fattigbøndene og de lavere lag av de mellomstore bønder? Den har overvunnet og knust kulakene som klasse og dermed befrikk fattigbøndene og godt og vel halvparten av de mellomstore bønder fra kulakåket. Den har trukket dem inn i kollektivbrukene og skapt en trygg eksistens for dem. Den har dermed likvidert muligheten til differensiering av bøndene i utbyttere — kulaker, og utbyttede — fattige bønder. Den har løftet fattigbøndene og de lavere lag av de mellomstore bønder opp til mennesker med en trygget eksistens i kollektivbrukene, og dermed satt en stopper for ruineren og utarming av bøndene. Nå forekommer det ikke lenger hos oss slike forhold at millioner av bønder årvisst må forlate sin jordlapp og gi seg av gårde til fjernere distrikter på jakt etter utkomme. Hvis en vil få bonden til å ta arbeid utenfor sitt eget kollektivbruk, må en underskrive en overenskomst med kollektivbruket og dessuten gi ham gratis jernbanereise. Nå forekommer det ikke lenger hos oss at hundretusener og millioner bønder blir ruinert og står og banker på portene til fabrikkene og verkstedene for å få arbeid. Slik var det en gang, men dette er nå forbi for lenge siden. Nå er bonden en gårdbruker med trygget eksistens, medlem av et kollektivbruk — og det står traktorer, landbruksmaskiner, forråd av såkorn, reserveforråd osv. til disposisjon for ham.

Det er dette femårsplanen har gitt fattigbøndene og de lavere lag av de mellomstore bønder.

Dette er femårsplanens viktigste erobringer i retning av å bedre arbeidernes og bøndenes materielle kår.

Som et resultat av disse viktigste vinningene i retning av å bedre de materielle kårene for arbeiderne og bøndene har vi i den første femårsplanperioden fått:

a) en *fordobling*, sammenliknet med året 1928, av tallet på arbeidere og funksjonærer i storindustrien, som betyr en overoppfylling av femårsplanen med 57 prosent;

b) en økning i nasjonalinntekten — altså en økning i arbeidernes og bøndenes inntekter — som i året 1932 har nådd 45,1 milliarder rubler, en stigning på 85 prosent sammenliknet med 1928;

c) en økning i den gjennomsnittlige årslønn for arbeidere og funksjonærer i storindustrien på 67 prosent sammenliknet med 1928, noe som betyr at femårsplanen er overoppfylt med 18 prosent;

d) en økning i sosialtrygdfondet på 292 prosent sammenliknet med 1928 (4120 millioner rubler i 1932 mot 1050 millioner rubler i 1928), noe som betyr at femårsplanen er overoppfylt med 111 prosent;

e) en økning i fellesbespisningen til å omfatte over 70 prosent av arbeiderne i de viktigste industriene, noe som betyr at planen er overoppfylt med 500 prosent.

Selvsagt er vi ennå ikke nådd så langt at vi kan tilfredsstille fullt ut alle materielle krav fra arbeiderne og bøndene. Og vi vil neppe greie å nå så langt i de nærmeste årene. Men vi har uten tvil oppnådd at de materielle kårene for arbeiderne og bøndene blir bedre fra år til år. Dette kan bare figurer som er svorne fiender av sovjetmakten kanskje tvile på, eller kanskje enkelte representanter for den borgerlige presse, av dem en del av denne presses korrespondenter i Moskva — folk som ikke forstår mer av økonomiske problemer og arbeidsfolks stilling enn la oss si en keiser av Etiopia forstår av høyere matematikk.

Og hvordan er så stillingen for arbeiderne og bøndene i de kapitalistiske land?

Her har vi de offisielle oppgavene.

Tallet på arbeidsløse i de kapitalistiske land er steget katastrofalt. Etter offisielle oppgaver er tallet på arbeidere bare i foreldningsindustrien i Sambandsstatene gått tilbake fra 8,5 millioner i 1928 til 5,5 millioner i 1932, og etter talloppgaver fra American Federation of Labor er tallet på arbeidsløse i Sambandsstatene i industrien under ett om lag 11 millioner ved slutten av 1932. I England er tallet på arbeidsløse etter oppgaver fra den offisielle statistikk steget fra 1 290 000 i 1928 til 2,8 millioner i 1932. I Tyskland er tallet på arbeidsløse etter offisielle oppgaver steget fra 1 367 000 i 1928 til 5,5 millioner i 1932. Det samme bildet ser en i alle kapitalistiske land, og de tall som den offisielle statistikk oppgir over arbeidsløse i de kapitalistiske land, som pendler mellom 35 og 40 millioner, er i regelen satt for lavt.

Arbeidernes lønninger senkes systematisk. I følge offisielle oppgaver er den gjennomsnittlige arbeidslønn pr. måned i Sambandsstatene satt ned med 35 prosent sammenliknet med 1928, i England i det samme tidsrom med 15 prosent, i Tyskland tilmed med 50 prosent. Etter beregninger som er gjort av American Federation of Labor tapte de amerikanske arbeiderne i alt over 35 milliarder dollars som følge av lønssenkningen i året 1930/31.

De sosiale ytelser til arbeiderne som var knappe nok i forveien, er blitt kuttet atskillig ned i England og Tyskland. I Sambandsstatene og i Frankrike fins det ingen eller nesten ingen trygd i faste former i tilfelle arbeidsløshet, noe som fører til en kolossal øking av tallet på arbeidere uten tak over hodet og barn som går for lut og kaldt vann, særlig i Sambandsstatene.

Stillingen for bondeklassene i de kapitalistiske land er ikke et hår bedre. Landbrukskrisen undergraver bondehusholdningen fullstendig og bringer millioner ruinerte bønder og farmere til tiggerstaven.

Dette var om resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder bedringen som er oppnådd i de materielle kårerne for arbeidsfolk i Sovjetunionen.

VI

RESULTATENE AV FEMÅRSPLANEN PÅ FIRE ÅR NÅR DET GJELDER VAREOMSETNINGEN MELLOM BY OG LAND

La oss så gå over til å se på resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder veksten i vareomsetningen mellom by og land.

Den kolossale veksten i industri- og landbruksproduksjonen, veksten i vareoverskuddet såvel i industrien som i landbruket, og endelig økingen i arbeidernes og bøndernes behov — alt dette måtte føre til, og har faktisk ført til at vareomsetningen mellom by og land fikk nytt liv og utvidet seg.

Produksjonssambandet mellom by og land er grunnformen for sambandet mellom by og land. Men produksjonssamband alene er ikke nok. Det må suppleres med en livlig vareomsetning, slik at sambandet mellom by og land blir fast og uoppløselig. Dette kan en bare oppnå om en utfolder sovjethandelen. Det ville være galt å tro at en kan utvikle sovjethandelen gjennom en eneste kanal, f. eks. gjennom kooperasjonen. Skal sovjethandelen utfolde seg, må en nytte alle kanaler — kooperasjonsnett, statshandelen og kollektivbrukenes handel.

Det er noen kamerater som tror at det å utvikle sovjethandelen, og særlig da kollektivbrukenes handel, vil bety at vi vender tilbake til det første stadium av NEP. Dette er fullstendig uriktig.

Det er en grunnskilnad mellom sovjethandelen, inklusive kollektivbrukenes handel, og handelen i det første stadium av NEP.

I det første stadium av NEP tillot vi en oppliving av kapitalismen, den private vareomsetning — vi tillot «virksomheten» til private kjøpmenn, kapitalister og spekulanter.

Dette var en handel som var mer eller mindre fri, og som bare ble begrenset av statens regulerende rolle. Den gang hadde den privatkapitalistiske sektor en temmelig bred plass i landets vareomsetning. For slett ikke å tale om at vi den gangen ikke hadde en industri som var så utviklet som i dag, og heller ikke kollektiv- og sovjetbruk som arbeider etter en plan og som stiller kjempemessige reserver av landbruksprodukter og byprodukter til rådighet for staten.

Kan en si at situasjonen er den samme hos oss i dag? Nei, naturligvis ikke.

For det første kan en ikke på noen måte stille sovjethandelen på linje med handelen i det første stadium av NEP, enda denne også ble regulert av staten. Mens handelen i det første stadium av NEP tillot en oppliving av kapitalismen og at en privatkapitalistisk sektor opererte i vareomsetningen, har sovjethandelen til forutsetning at såvel den ene som den andre blir avskaffet. Hva er sovjethandel? Sovjethandel er handel uten kapitalister — små som store —, er handel uten spekulanter — små som store. Det er en handel av et særskilt slag, som historien hittil ikke har kjent og som vi bolsjeviker praktiserer under sovjetutviklingens vilkår.

For det annet har vi i dag en statsindustri som er temmelig utviklet og et helt system av kollektivbruk og sovjetbruk som sikrer staten veldige reserver av landbruksprodukter og industrivarer for utviklingen av sovjethandelen. Dette fans ikke og kunne ikke finnes under det første NEP-stadiums vilkår.

For det tredje har vi oppnådd at vi i den siste tiden fullstendig har trengt ut av vareomsetningen de private småkjøpmenn, handelsfolk og mellommenn av alle slag. Selvsagt utelukker ikke dette at det i følge loven om atavismer på nytt kan dukke opp private kjøpmenn og spekulanter i vareomsetningen, folk som vil utnytte til sine formål handelen på det feltet som er mest bekvemt for dem, nemlig kollektivbrukenes handel. Ja, mer enn det, det hender av og til at heller ikke kollektivbrukerne selv har noe imot å innlate seg på spekulasjon, noe som naturligvis ikke tjener dem til ære. Men mot slike usunne foreteelser har vi en lov som sovjetmakten nylig har utstedt, om åtgjerder for å hindre spekulasjon og straffe spekulanter. Som dere vet kan en ikke laste denne loven for at den er mild akkurat. Dere er naturligvis klar over at denne loven ikke fans og heller ikke kunne finnes under de vilkår som hersket i det første stadium av NEP.

Dere ser altså at den som etter alt dette snakker om at vi vender

tilbake til handelen slik den var i det første stadium av NEP, han begriper ikke noe i vår sovjetøkonomi.

Det er noen som forteller oss at det er umulig å utvikle handelen, selv om det er sovjethandel det dreier seg om, hvis en ikke har en sunn pengeøkonomi og en sunn valuta, at det vi først og fremst har å gjøre er å sanere pengesystemet og sovjetvalutaen vår, som de påstår ikke har noen verdi. Dette forteller økonomene i de kapitalistiske landene oss. Jeg antar at disse ærede økonomer ikke begriper mer av politisk økonomi enn la oss si erkebisen av Canterbury forstår av antireligiøs propaganda. Hvordan kan en påstå at vår sovjetvaluta slett ingen verdi har? Er det kanskje ikke et faktum at vi har reist verkene i Magnitogorsk, Dnjepr-kraftverket, verkene i Kusnetsk, traktorfabrikkene i Stalingrad og Kharkov, automobilfabrikkene i Gorki og Moskva — og hundretusenvis av kollektivbruk og tusenvis av sovjetbruk ved hjelp av denne valutaen? Kanskje disse herrene tror at alle disse bedriftene er blitt bygd av halm eller leir og ikke av virkelig materiale som har en bestemt verdi? Hva er det som trygger sovjetvalutaens stabilitet, forutsatt naturligvis at vi tenker på det organiserte marked som har den avgjørende betydning i landets vareomsetning, og ikke det marked som ikke er organisert og bare har underordnet betydning? Selvsagt er det ikke utelukkende gullreserverne. Sovjetvalutaens stabilitet trygges framfor alt av at en veldig varemengde er i hendene på staten, varer som blir omsatt til faste priser. Hvem av økonomene kan nekte for at dette sikringsmidlet, som bare Sovjetunionen har, betyr en langt mer reell sikring av valutastabiliteten enn hvilken som helst gullreserve? Vil økonomene i de kapitalistiske land noen gang komme til å begripe at de har kjørt seg helt fast med sin teori om gullreserven som det eneste sikringsmiddel for valutastabiliteten?

Slik forholder det seg med spørsmålene i samband med utviklingen av sovjethandelen.

Hvilke resultater har vi nådd i retning av å utvikle sovjethandelen som følge av gjennomføringen av femårsplanen?

Som resultat av femårsplanen har vi nådd følgende:

a) en produksjonsøkning for lettindustrien, der produksjonen er steget til 187 prosent sammenliknet med året 1928;

b) en stigning i den kooperative og statlige detaljhandelen, som uttrykt i pristall fra året 1932 for tiden utgjør 39,6 milliarder rubler, dvs. en økning i varemassen i detaljhandelen på 175 prosent sammenliknet med tallet for 1928;

c) en utviding av det statlige og kooperative handelsnett med 158 000 butikker og utsalgsteder sammenliknet med nivået i 1929;

d) en stadig vekst i utviklingen av kollektivbrukenes handel og i den del av forsyningen med landbruksprodukter som går gjennom ymse statlige og kooperative organisasjoner.

Det er kjensgjerningene.

Et helt annet bilde viser stillingen i vareomsetningen i de *kapitalistiske* land, der krisen har ført til at handelen er skrumpet katastrofalt inn, til at bedrifter er lagt ned i massevis, til at små og mellomstore kjøpmenn er blitt ruinert, til at store handelsfirmaer har gått fallitt og til at varene hopper seg opp i handelsbedriftene, mens kjøpekraften hos de arbeidende masser stadig synker.

Dette er resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder utviklingen av vareomsetningen.

VII

RESULTATENE AV FEMÅRSPLANEN PÅ FIRE ÅR NÅR DET GJELDER KAMPEN MOT RESTENE AV DE FIENDTLIGE KLASSE

Som resultat av at femårsplanen er blitt virkeliggjort i industrien, landbruket og handelen har vi forankret sosialismens prinsipp på alle områder av folkehusholdningen og drevet de kapitalistiske elementer ut av den.

Hva måtte dette føre til når det gjelder de kapitalistiske elementer, og hva har det også faktisk ført til?

Det har ført til at de siste rester av de døende klasser er blitt satt ut av spillet: industriherrene og deres tjenere, handelsmennene og håndlangerne deres, de tidligere adelsmennene og prestene, kulakene og deres håndgagne menn, de tidligere hvite offiserer og landbetjentene, de tidligere politifolkene og gendarmene, de ymse slag av borgerlige intellektuelle med sjåvinistisk innstilling og alle andre antisovjetiske elementer.

Disse «forhenværende» som er blitt satt ut av spillet og har spredt seg ut over hele Sovjetunionens område, stakk seg vekk i våre fabrikker og bedrifter, i våre institusjoner og handelsorganisasjoner, i jernbanen og skipsfarten og særlig i kollektivbrukene og sovjetbrukene. De stakk seg vekk og gjemte seg der, maskert som «arbeidere» og «bønder», og noen snek seg tilmed inn i partiet.

Om hva for en innstilling var det de kom med? Naturligvis var det med følelsen av hat mot sovjetmakten, med en følelse av bitter fiendskap mot de nye økonomiske former, livs- og kulturformer.

Disse herskaper er ikke lenger i stand til å gå til direkte angrep mot sovjetmakten. De selv og klassene de tilhører har før flere ganger forsøkt slike angrep, men de er blitt slått og splittet. Derfor er det å anrette skade og ulykker for arbeiderne og kollektivbrukene,

sovjetmakten og partiet det eneste som ennå står igjen for dem. Og de gjør så mye ugagn de kan, driver underjordisk muldvarparbeid. De stikker lagerhus i brann og gjør skade på maskinene. De organiserer sabotasje. De organiserer skadegjørerarbeid på kollektivbrukene og sovjetbrukene, og noen av dem, bl. a. også noen professorer, går så vidt i sin skadegjøreriver at de setter pest og miltbrand på feet i kollektivbrukene og sovjetbrukene og sprer hjernehinnebetennelse blant hestebestanden osv.

Men dette er ikke det viktigste. Det viktigste i den «virksomheten» som disse forhenværende driver, er at de organiserer massetyverier og ødeleggelse av stateiendom, kooperativ eiendom og kollektivbrukenes eiendom, plyndringer i fabrikkene og bedriftene; de plyndrer og underslår jernbanemateriell, stjeler og underslår fra lagerhus og handelsforetak — og særlig henlegger de virksomheten til kollektivbrukene og sovjetbrukene. Dette er nå hovedformen for «virksomheten» som disse forhenværende driver. De føler så å si med sitt klasseinstinkt at den samfunnsmessige eiendom er grunnlaget for sovjetmakten, og at en må få rokket nettopp dette grunnlaget om en vil skade sovjetmakten. Og de legger faktisk også vinn på å rette slag mot samfunnseiendommen ved å organisere tyverier og plyndringer i massemålestokk.

Når de organiserer plyndringene sine, utnytter de privateiendomsvanene og restene av disse tradisjonene hos kollektivbøndene som ennå i går hadde enkeltmannsbruk, men som i dag er medlemmer av kollektivbrukene. Som marxister må dere vite at utviklingen av menneskenes bevissthet ligger etter de faktiske forholdene som de lever under. Ut fra sin stilling er ikke kollektivbrukerne lenger individuelle bønder, men kollektivist; men bevisstheten deres er framleis den gamle fra privateiendommens tid. Og de forhenværende fra utbytterklassene utnytter de privatøkonomiske vanene hos kollektivbrukerne for å organisere plyndringene av samfunnets eiendom og dermed prøve å rokke grunnlaget for sovjetsamfunnsordningen, samfunns-eiendommen.

Det er noen av våre kamerater som stiller seg likegyldig overfor disse foreteelsene og som ikke forstår hva disse massetyverier og masseplyndringer innebærer og betyr. De går forbi disse kjensgjerningene som blinde og tror at det «ikke er noe å snakke om». Men disse kameratene er langt på villspor. Grunnlaget for vår samfunnsordning er den samfunnsmessige eiendom, på samme måten som privateiendommen er det for kapitalismen. Kapitalistene har erklært privateiendommen for hellig og uangripelig og i sin tid oppnådd å grunnfeste den kapitalistiske samfunnsordningen. Dess mer må vi kommunister erklære samfunnseiendommen for hellig og uangripelig, for med dette å grunnfeste de nye, sosialistiske økonomiformer på alle områder av produksjonen og handelen. Å tillate at noen plyndrer og underslår samfunnsmessig eiendom — likegyldig om det er

statseiendom, kooperativ eiendom eller kollektivbrukenes eiendom — og å finne seg i slike kontrarevolusjonære ugjerninger, er det samme som å støtte opp under dem som undergraver sovjetsamfunnsordningen, som støtter seg på samfunnseiendommen som sin basis. Det var dette sovjetregjeringen vår hadde til utgangspunkt da den for ikke lenge siden utstedte loven som beskytter samfunnseiendommen. Denne loven er grunnlaget for den revolusjonære rettstilstand på det nåværende tidspunkt. Det er den første plikt for enhver kommunist, enhver arbeider og kollektivbruker å gjennomføre den på det strengeste.

Det sies at den revolusjonære rettstilstand nå for tiden ikke skiller seg fra den revolusjonære rettstilstand i den første perioden under NEP — at den revolusjonære rettstilstand nå for tiden betyr at vi har vendt tilbake til den revolusjonære rettstilstand under den første perioden av NEP. Dette er absolutt uriktig. Den revolusjonære rettstilstand under den første perioden av NEP rettet i hovedsaken brodden mot utvekstene på krigskommunismen, mot de «ulovlige» konfiskasjoner og inndrivninger. Den garanterte at de som hadde privat eiendom, bonden på enkeltmannsbruket og kapitalisten, skulle få sitte med eiendommen sin urørt på det vilkår at de på det strengeste overholdt sovjetlovene. Helt annerledes forholder det seg med den revolusjonære rettstilstanden som hersker i dag. Den revolusjonære rettstilstanden nå for tiden retter ikke brodden mot utvekstene på krigskommunismen, en foreteelse som er overvunnet for lenge siden, men mot tyver og skadegjørere i samfunnshusholdningen, mot banditter og skurker som plyndrer samfunnsmessig eiendom. Den revolusjonære rettstilstand nå for tiden sørger først og fremst for å verne samfunnseiendommen, og ingenting annet.

Derfor er kampen for å verne samfunnseiendommen — en kamp som blir ført med alle midler og rådgjerd som sovjetmaktens lover stiller til rådighet for oss — en av de viktigste oppgavene for partiet.

Et sterkt og mektig proletariatets diktatur — det er det vi må ha for å kunne knuse til støv de siste levninger av de døende klasser og legge en kjelke i veien for tyveknepene deres.

Noen kamerater har forstått grunnsetningen om å avskaffe klassene, om å skape et klasseløst samfunn og om at staten dør bort i den retning at den rettferdiggjør tregheten og likegyldigheten, den kontrarevolusjonære teori om at klassekampen slokner og at statsmakten blir svakere. Det er overflødig å si at slike folk ikke har noe felles med vårt parti. Det er utartede eller tvetungede figurer som en må jage ut av partiet. Klassene avskaffes ikke ved at klassekampen slokner, men ved at den skjerpes. At staten dør bort vil ikke gå for seg ved at statsmakten blir svakere, men ved at den styrkes til det maksimum som er nødvendig for å tilintetgjøre de siste rester av de døende klasser og for å organisere forsvaret mot den kapitalistiske

innkretsingene som ikke på langt nær er tilintetgjort ennå og som ikke vil bli tilintetgjort så fort.

Ved å virkeliggjøre femårsplanen har vi oppnådd å kaste ut for godt de siste restene av de fiendtlige klasser fra deres posisjoner i produksjonen, vi har slått kulakene og lagt grunnlaget for å gjøre det endelig av med dem. Dette er resultatet av femårsplanen når det gjelder kampen mot borgerskapets siste formasjoner. Men dette er ikke nok. Oppgaven er nå å drive disse forhenværende ut av våre egne bedrifter og institusjoner og gjøre dem uskadelig for godt.

En kan ikke si at disse forhenværende kunne forandre noe ved stillingen i dag i Sovjetunionen gjennom skadeverket og tyvestrekene sine. De er for svake og maktesløse til å kunne sette seg opp imot sovjetmaktens åtgjerder. Men hvis våre kamerater ikke væpner seg med revolusjonær årvåkenhet og utrydder fra sin praksis den spissborgerlig-likegyldige holdningen som de møter plyndringene og underslagene med, så kan de forhenværende få stelt til atskillig ugagn.

En må være klar over at sovjetmaktens makt vokser og at dette vil øke motstanden fra de siste levninger av de døende klassene. Nettopp fordi de ligger på dødsleiet og ikke har mange dager igjen, vil de gå over fra framstøt i en form til framstøt i en annen og skarpere form; de vil appellere til de tilbakeliggende lag i folket og mobilisere dem mot sovjetmakten. Det fins ingen nederdrektigheter og bakvaskelser som disse forhenværende ikke vil gripe til i sin kamp mot sovjetmakten og som de ikke vil forsøke seg med for å mobilisere de tilbakeliggende elementer. På denne jordbunnen kan det levne opp igjen grupper av de kontrarevolusjonære partiene som alt er slått, av sosialrevolusjonære, mensjeviker og borgerlige nasjonalister, både i sentrum av landet og i grenseområdene. Restene etter de kontrarevolusjonære opposisjonelle elementer fra trotskistenes og høyreavvikernes leir vil kunne ta til å røre på seg igjen og reise hodet. Det er selvsagt ingen fryktelig fare dette. Men en må være klar over alt dette om vi raskt og uten særlige ofre vil gjøre slutt på disse elementene.

Derfor er revolusjonær årvåkenhet den egenskapen bolsjevikene framfor alt trenger i dag.

VIII ALMINNELIGE SLUTNINGER

Dette er de viktigste resultatene av at femårsplanen er gjennomført i industrien og landbruket, når det gjelder bedringen av levevilkårene for alle arbeidsfolk og når det gjelder utviklingen av vare-

omsetningen og likeså når det gjelder å forankre sovjetmakten og utvikle klassekampen mot restene og levningene av de døende klassene.

Dette er sovjetmaktens framganger og vinninger i de siste fire årene.

Det ville være uriktig å tro at alt er i sin skjønneste orden hos oss som følge av denne framgangen. Selvsagt er ikke alt hos oss i sin skjønneste orden. Det er nok av mangler og feil i arbeidet vårt. Vanstell og kaos forekommer stadig vekk i vår praksis. Dessverre kan jeg ikke nå komme inn på feilene og manglene, da dette ligger utenfor rammen for den beretningen om resultatene som jeg har i oppdrag å gi. Men det er heller ikke dette det dreier seg om. Det dreier seg om at vi trass i mangler og feil som ingen av oss legger skjul på, har nådd avgjørende gode resultater som framkaller begeistring hos arbeiderklassen i hele verden, at vi har vunnet en seier som i sannhet har verdenshistorisk betydning.

Hva var det som kunne spille og som også faktisk spilte den viktigste rolle når partiet trass i feilene og manglene kunne oppnå en så avgjørende suksess med gjennomføringen av femårsplanen på fire år?

Hvilke hovedkrefter var det som trass i alt har sikret denne historiske seieren for oss?

Det er framfor alt aktiviteten og hengivenheten, entusiasmen og initiativet som millionmassene av arbeidere og kollektivbrukere har vist, de som sammen med ingeniørene og teknikerne har utviklet en kjempeenergi for å utfolde den sosialistiske kappestrid og støtbrigadebevegelsen. Det kan ikke være tvil om at vi ellers ikke hadde kunnet nå målet, ikke hadde kunnet bevege oss et eneste skritt framover.

For det annet er det den faste ledelsen partiet og regjeringen har vist når det kalte massene til frammarsj og overvant alle slags vansker på veien mot målet.

Endelig er det de særlige fordeler og fortrinn ved det sovjetiske økonomiske systemet, det som gjemmer i seg de gigantiske muligheter som skal til for å overvinne vansker av hva slag de være må.

Dette er de tre hovedfaktorene som har bestemt den historiske seier Sovjetunionen har vunnet.

De alminnelige slutninger:

1. Resultatene av femårsplanen har kullkastet påstanden fra de borgerlige og sosialdemokratiske politikere om at femårsplanen var fantasteri, feberørske, en drøm som ikke kan bli til virkelighet. Resultatene av femårsplanen har vist at femårsplanen alt er gjennomført.

2. Resultatene av femårsplanen har gjort ende på den kjente borgerlige «trosartikkel» at arbeiderklassen ikke makter å bygge opp noe nytt, at den bare er i stand til å ødelegge det gamle. Resultatet

av femårsplanen har vist at arbeiderklassen er like dyktig til å bygge opp det nye som til å rive ned det gamle.

3. Resultatene av femårsplanen har slått i filler sosialdemokratenes tese om at det er umulig å bygge opp sosialismen i ett land. Resultatene av femårsplanen har vist at det fullt ut er mulig å bygge opp det sosialistiske samfunn i ett land, for det økonomiske fundamentet til et slikt samfunn er allerede lagt i Sovjetunionen.

4. Resultatene av femårsplanen har kullkastet påstanden fra de borgerlige økonomer som sier at det kapitalistiske økonomiske systemet er det beste systemet og at alle de andre økonomiske systemer hverken er stabile eller kan overvinne vanskene som melder seg i den økonomiske utviklingen. Resultatene av femårsplanen har vist at det kapitalistiske økonomiske systemet er uholdbart og at det ikke er stabilt, at det har overlevd seg selv og må vike plassen for et høyere, det sovjetiske, sosialistiske økonomiske system — at det sovjetiske økonomiske system er det eneste økonomiske system som ikke trenger være redd for kriser og som er i stand til å overvinne de vansker som er uløselige for kapitalismen.

5. Endelig har resultatene av femårsplanen vist at partiet er uovervinnelig *hvis* det vet hvilket mål det skal sette kursen mot og ikke frykter vanskene.

(Stormende, langvarig bifall som går over til ovasjoner — de som er til stede reiser seg og hyller kamerat Stalin.)

OM ARBEIDET PÅ LANDSBYGDA

Tale på fellesplenium av Sentralkomiteen og Den sentrale kontrollkommisjon for SUKP(b)

11. januar 1933

Kamerater! Jeg tror at de som har talt her har gitt et riktig omriss av tilstandene i partiarbeidet på landsbygda med de mangler og fortjenester det har — særlig manglene. Og likevel har jeg inntrykk av at de ikke har sagt noe om de viktigste manglene ved arbeidet vårt på landsbygda, at de ikke har avdekket røttene til disse manglene. Imidlertid er det denne siden av saken som interesserer oss mest. Tillat meg derfor å komme med min mening om manglene ved vårt arbeid på landsbygda og å uttale den på den likeframme måten som særkjenner bolsjevikere.

Hva er det som har vært den største mangelen ved vårt arbeid på landsbygda i det siste året, 1932?

Den største mangelen har vært at korninnsamlingen dette året har gått for seg med større vansker enn året før, 1931.

Dette lar seg på ingen måte forklare med at høsten var dårlig, for den var ikke dårligere dette året enn den var året før, men tvert om bedre. Ingen kan nekte at det samlede utbytte som kornhøsten ga 1932, var større enn i 1931, da tørken i de fem viktigste distriktene i nordøst i Sovjetunionen forringet landets kornforsyning betraktelig. Riktignok har vi også i 1932 hatt dårlig utbytte som følge av ugunstige værforhold enkelte steder ved Kuban og Terek, og likeså i noen distrikter i Ukraina. Men det kan ikke være tvil om at disse tapene ikke utgjør halvparten av de tapene vi fikk i 1931 som følge av tørken i nordøstdistriktene i Sovjetunionen. Det fans altså mer korn i landet i 1932 enn i 1931. Og likevel hadde vi tross i dette større vansker med korninnsamlingen i 1932 enn året før.

Hva beror dette på? Hvor ligger årsaken til at arbeidet vårt kommer til kort her? Hva er det som forklarer dette misforholdet?

1. Det som først og fremst forklarer det er at våre kamerater ute i marken, våre funksjonærer på landsbygda ikke har forstått å ta omsyn til det nye som er kommet til i stillingen på landsbygda i og med at vi har innført handel med korn gjennom kollektivbrukene. Og nettopp fordi de ikke tok omsyn til det nye i situasjonen, har de ikke maktet å omstille seg i samsvar med dette, omstille arbeidet på en ny måte. Så lenge det ikke var handel med korn gjennom kollektivbrukene, så lenge det ikke var to forskjellige kornpriser, den

pris staten ga og den som ble gitt på markedet, hadde vi en bestemt situasjon på landsbygda. Da vi innførte handelen med korn gjennom kollektivbrukene, måtte situasjonen brått endre seg, fordi handelen med korn gjennom kollektivbrukene betyr en legalisering av en pris som ligger høyere enn den fastsatte statsprisen. En trenger ikke å bevise at denne omstendighet måtte framkalle en viss tilbakeholdenhet hos bøndene når det gjaldt kornleveringene til staten. Bonden regnet slik: «Det er innført handel med korn gjennom kollektivbrukene, markedsprisen er legalisert, på markedet kan jeg få mer for den samme kornmengde enn når jeg leverer den til staten — og hvis jeg ikke vil være en dumrian, må jeg altså holde kornet tilbake en tid, levere mindre korn til staten, beholde mer til handelen gjennom kollektivbruket og på det viset oppnå at jeg får mer for samme kornmengde når jeg selger den.»

Dette er en logikk av enkleste og naturligste slag!

Men ulykken er at våre funksjonærer på landet, i hvert fall en god del av dem, ikke har forstått denne enkle og naturlige tingen. Hvis de ikke ville utsette sovjetmaktens oppgaver for å mislykkes, måtte kommunistene i samsvar med den nye situasjonen ha framskyndt og forsterket korninnsamlingen på alle måter allerede fra de første dagene innhøstingen tok til, allerede i juli 1932. Dette var det situasjonen krevde. Men hva gjorde de faktisk? Istedenfor å framskynde korninnsamlingen, tok de til å forsere arbeidet med å legge opp fonds av alle mulige slag, og derved styrket de hos dem som var pliktige til å levere korn tendensen til å være tilbakeholdende med å oppfylle sine forpliktelser overfor staten. Da de ikke forsto den nye situasjonen, tok de til å bli redde — ikke for at bøndene kunne hemme korninnsamlingen ved at de holdt kornet tilbake, men snarere for at bøndene ikke skulle falle på tanken å holde tilbake kornet en tid for så å føre det på markedet gjennom kollektivbrukenes handel — ja, at de tilmed skulle finne på å levere alt kornet sitt til magasinene straks.

Med andre ord — våre kommunister på landsbygda, i det minste flertallet av dem, så kollektivbrukenes handel bare fra dens *positive* sider. De innså og fattet den *positive* siden, men den *negative* siden ved kollektivbrukenes handel skjønnte og begrep de ikke, de forsto ikke at de negative sider ved handelen gjennom kollektivbrukene kunne være til stor skade for staten, hvis ikke de selv — kommunistene — straks i de første innhøstingsdagene tok til med å sette økt fart i korninnsamlingskampanjen.

Og denne feilen gjorde ikke bare funksjonærer på kollektivbrukene seg skyldig i. Direktørene for sovjetbrukene gjorde samme feilen. På forbrytersk vis holdt de tilbake kornet som skulle vært levert til staten, og satte i gang med å selge det til høyere priser annet steds.

Tok Folkekommissærenes råd og sentralkomiteen omsyn til denne nye situasjonen som oppsto i sammenheng med kornhandelen gjennom kollektivbrukene i det kjente vedtaket om å utvikle handelen gjennom kollektivbrukene? Ja, det gjorde de. I dette vedtaket heter det uttrykkelig at kornhandelen gjennom kollektivbrukene først kan settes i gang etter at planen for korninnsamlingen er oppfylt til siste rest, og såkorn lagret. Det heter uttrykkelig at handelen med korn gjennom kollektivbrukene ikke kunne tas opp før etter at korninnsamlingen var avsluttet og såkorn lagret, dvs. omkring 15. januar 1933, at en først kunne sette den i gang etter at disse vilkårene var oppfylt. Dette vedtaket var jevngodt med en direkte erklæring fra Folkekommissærenes råd og sentralkomiteen til funksjonærene våre på landsbygda i denne retning: La ikke oppmerksomheten avledes av omsorgen for fonds og reserver av alle slag, la dere ikke drive vekk fra det som er den viktigste oppgaven, sett fart i korninnsamlingen alt fra de første innhøstingsdagene og forsér den, for første bud er å oppfylle planen for korninnsamlingen, annet bud er å lagre såkorn, og først etter at disse vilkårene er oppfylt, kan dere ta til å utvikle kornhandelen gjennom kollektivbrukene.

Sentralkomiteens politiske byrå og Folkekommissærenes råd gjorde seg kanskje skyldig i den feilen at de ikke tilstrekkelig inntrengende la vekt på denne siden av saken og at de ikke advarte funksjonærene våre på landsbygda nok mot farene ved handelen gjennom kollektivbrukene. Men at de har advart mot disse farene, og dét tydelig nok — det kan det ikke være tvil om. En er nødt til å medgi at sentralkomiteen og Folkekommissærenes råd i en viss monn har overvurdert våre lokale funksjonærer, ikke bare rajongfunksjonærene, men også en hel rekke av distriktsfunksjonærene når det gjelder deres leninske herdning og skarpsyn.

Skulle vi kanskje ikke ha innført ordningen med kornhandel gjennom kollektivbrukene? Det var kanskje et mistak dette, særlig når en tar omsyn til at handelen gjennom kollektivbrukene ikke har bare positive, men også visse negative sider?

Nei, det var ikke noe mistak. Det fins ikke den revolusjonære åtgjerd som er garantert mot visse negative sider hvis den blir gjennomført på en gal måte. Det samme gjelder om kornhandelen gjennom kollektivbrukene. Handelen gjennom kollektivbrukene er nødvendig og fordelaktig både for landsbygda og for byen, både for arbeiderklassen og bøndene. Og nettopp fordi den er fordelaktig, måtte en innføre den.

Hva var det som var ledetråden for Folkekommissærenes råd og sentralkomiteen da de innførte handelen med korn gjennom kollektivbrukene?

Framfor alt var det ønsket om å utvide grunnlaget for vareomsætningen mellom by og land og bedre forsyningen med landbruks-

produkter til arbeiderne og byprodukter til bøndene. Det kan ikke være tvil om at statens og kooperasjonens handel alene ikke er tilstrekkelig for dette. Disse kanalene for vareomsetningen måtte suppleres med en ny kanal — handelen gjennom kollektivbrukene. Og supplere dem gjorde vi i og med at vi innførte handelen gjennom kollektivbrukene.

Videre lot de seg lede av ønsket om å skaffe kollektivbrukene en ekstra inntektskilde ved hjelp av handelen gjennom kollektivbrukene og å styrke deres økonomiske stilling.

Endelig lot de seg lede av ønsket om å gi bonden en ny spore til å gjøre bedre arbeid på kollektivbrukene både når det gjaldt våronna og innhøstingen, når de innførte handelen gjennom kollektivbrukene.

Som dere vet er disse motivene som Folkekommissærenes råd og sentralkomiteen lot seg lede av, blitt fullt ut bekreftet gjennom kjensgjerninger fra kollektivbrukenes liv i den siste tiden.

Arbeidet med å grunnfeste kollektivbrukene går framover, folk forlater ikke kollektivbrukene lenger, enkeltbøndene går i stadig voksende omfang inn i kollektivbrukene, kollektivbrukene legger vinn på å være mer nøyeregnende når de tar opp nye medlemmer — og alt dette og mange liknende foreteelser vitner uten tvil om at handelen gjennom kollektivbrukene, så langt fra å ha svekket stillingen for kollektivbrukene, tvert om har styrket og grunnfestet den.

At vi kommer til kort når det gjelder arbeidet på landet, kan en altså ikke forklare ut fra handelen gjennom kollektivbrukene, men ut fra at den ikke alltid er blitt gjennomført på riktig måte, ut fra mangelen på evne til å ta omsyn til den nye situasjonen, ut fra mangelen på evne til å omstille rekkene i samsvar med den nye stilling som er skapt i og med at det er innført handel med korn gjennom kollektivbrukene.

2. Den andre årsaken til manglene ved arbeidet vårt på landsbygda er at våre kamerater i de lokale organisasjoner — og ikke bare disse kamerater — ikke har forstått de forandringer som er inntrådt i vilkårene for arbeidet vårt på landet, forandringer som står i samband med at kollektivbrukene i de viktigste korndistriktene har grunnfestet sin dominerende stilling. Vi er alle glad for at kollektivbruksformen nå er blitt den dominerende form i korndistriktene våre. Men ikke alle innser at dette ikke minsker omsorgen og ansvaret vårt for å utvikle jordbruket, men at det tvert om øker den. Det er mange som tror at når vi i en eller annen rajong eller et distrikt har nådd en kollektiviseringsprosent på la oss si 70 eller 80, så er vi ferdig med det og kan overlate sakene til tingenes naturlige gang, overlate dem til «seg selv». De går ut fra at kollektiviseringen vil virke av seg selv, at den vil høyne landbruket av seg selv. Men det er en stor villfarelse, kamerater. I virkeligheten er det ikke slik at

overgangen til kollektivbruk som den dominerende bruksform minsker vår omsorg for landbruket, men øker den. Den minsker ikke kommunistens ledende rolle når det gjelder å høyne landbruket, men øker den. Troen på at det går «av seg selv» er nå mer skadelig for landbruket enn noen gang før. Overlater en tingene til «seg selv» nå, kan det komme til å bety at hele saken blir ødelagt.

Så lenge enkeltmannsbruket hadde overvekten på landsbygda, kunne partiet begrense inngrepene for å utvikle landbruket til enkelte hjelpetiltak, råd eller advarsler. Den gang måtte enkeltbonden selv ta seg av bruket sitt, for det var ingen han kunne velte ansvaret for driften over på. Bruket var hans personlige, og han kunne ikke gjøre regning med andre enn seg selv. Den gang måtte den enkelte bonden selv sørge for tilsåingen, innhøstingen og alt arbeid med jorda overhodet, hvis han ville ha brød i munnen og ikke sulte ihjel. Med overgangen til kollektivbruk har dette forandret seg i vesentlig grad. Kollektivbruket er ikke et enkeltmannsbruk. Kollektivbrukerne sier nå at «kollektivbruket er mitt og det er ikke mitt. Det er mitt, men samtidig tilhører det også Ivan, Fillip, Mikhail og de andre medlemmene av kollektivbruket — kollektivbruket er felleseie.» Nå kan kollektivbrukeren — som i går var enkeltbonde, men i dag er kollektivist — velte fra seg ansvaret og lite på de andre medlemmene av kollektivbruket, for han vet at kollektivbruket vil la ham få brød likevel. Derfor har kollektivbrukeren i dag mindre bekymringer enn da han satt på enkeltmannsbruket, for i dag er omsorgen og ansvaret for bruket delt på alle kollektivbrukerne.

Hva følger så av dette? Av dette følger at stortyngden i ansvaret for driften er gått over fra den enkelte bonde til ledelsen for kollektivbruket — den faller på den ledende kjerne i kollektivbruket. I dag krever bonden omsorg for driften og fornuftig forvaltning, ikke av seg selv, men av ledelsen for kollektivbruket — eller retttere, ikke så mye av seg selv som av ledelsen for kollektivbruket. Men hva betyr det? Det betyr at partiet ikke lenger kan innskrenke seg til bare å gripe inn av og til i utviklingsprosessen i landbruket. Det må overta ledelsen av kollektivbrukene, være ansvarlig for arbeidet der og hjelpe kollektivbrukerne med å høyne driften på grunnlag av de resultatene vitenskapen og teknikken har kommet fram til.

Men det er ikke alt. Driften i kollektivbruket er stor drift. Men storbedrifter kan en ikke drive uten en plan. En storbedrift i landbruket, som omfatter hundrevis og ofte tusenvis av gårder, kan en bare drive hvis ledelsen er planmessig. Ellers vil det gå til grunne og oppløses. Her har vi igjen et nytt vilkår som fullstendig skiller seg fra vilkårene som enkeltmannsbruket drives under. Kan en overlate et slikt bruk til det en kaller tingenes naturlige gang, lite på at det går «automatisk»? Selvsagt kan en ikke det. Skal en kunne lede driften på kollektivbruket, må en skaffe det et visst minimum

av folk med mer eller mindre utdannelse — folk som makter å drive planmessig og organisert. Det er innlysende at en drift i denne forstand ikke kan organiseres uten at sovjetmakten griper systematisk inn og støtter opp under oppbyggingen av kollektivbruk.

Men hva følger av dette? Av dette følger at systemet med kollektivbruk ikke minsker, men øker partiets og regjeringens omsorg og ansvar for utviklingen av jordbruket; av dette følger at hvis partiet vil lede kollektivbevegelsen, da må det mestre alle enkeltheter som står i samband med livet på kollektivbrukene og ledelsen av dem. Av dette følger at partiet ikke må slakke sambandet med kollektivbrukene, men utvikle det mer mangesidig, at det må ha kjennskap til alt som går for seg på kollektivbrukene for å kunne tre til med støtte i rett tid og forebygge farene som truer kollektivbrukene.

Men hva ser vi i virkeligheten? I virkeligheten ser vi at en rekke rajong- og distriktsorganisasjoner står fremmede overfor livet på kollektivbrukene og kravene der. Folkene sitter i kontorene og skribler selvtilfredse med pennene sine uten å gi akt på at utviklingen i kollektivbrukene går hus forbi i de byråkratiske kontorene. I noen tilfelle har en vært så fremmed for kollektivbrukene at mange medlemmer av rajongorganisasjonene har fått vite hos medlemmer av sentralkomiteen i Moskva hva som gikk for seg på kollektivbrukene i deres distrikt, istedenfor hos sin egen rajongorganisasjon. Dette er sørgelig, men sant, kamerater. Overgangen fra enkeltmannsbruk til kollektivbruk burde føre til å styrke kommunistenes ledende stilling på landsbygda. Men i realiteten har denne overgangen i en rekke tilfelle ført til at kommunistene la seg til hvile på sine laurbær, brystet seg av den høye prosentsatsen for kollektiviseringen og overlot saken til «seg selv», til tingenes naturlige gang. Problemet med å lede kollektivbrukene planmessig skulle ha ført til å styrke kommunistenes rolle på kollektivbrukene. I virkeligheten har det i en rekke tilfelle blitt til at kommunistene ikke har holdt seg på post og at tidligere hviteoffiserer, tidligere Petljurafolk og alle slags fiender av arbeiderne og bøndene skaltet og valtet i kollektivbrukene.

Slik forholder det seg med årsaken til manglene ved arbeidet vårt på landsbygda.

3. Den tredje årsaken til manglene i arbeidet vårt på landet er at mange av våre kamerater har overvurdert kollektivbrukene som ny økonomiform, overvurdert dem og gjort dem til et helgenbilde. De mente at siden nå kollektivbrukene en gang er der som sosialistisk økonomiform, så er dermed også alt annet sikret — både den riktige ledelse av kollektivbrukene, den riktige planlegging av den kollektive husholdning og forvandlingen av kollektivbrukene til sosialistiske mønsterbruk. De har ikke forstått at kollektivbrukene etter sin organisatoriske form framleis er svake og for alvor trenger hjelp fra partiet både når det gjelder å få forsynt dem med prøvede

bolsjevikiske kadrer og likeså den daglige ledelsen av kollektivbruket. Men dette er ikke alt og ikke engang hovedsaken. Hovedsvakheten er at mange kamerater har overvurdert kollektivbrukenes egne krefter og muligheter som ny organisasjonsform innen jordbruket. De har ikke forstått at kollektivbruket, enda det er en sosialistisk økonomiform, likevel i og for seg ikke på langt nær er trygget mot farer av alle slag eller mot at kontrarevolusjonære elementer av alle slag trenger seg inn i ledelsen for kollektivbruket, at det under visse tilhøve kan bli utnyttet av sovjetfiendtlige elementer til deres formål.

Kollektivbruket er en sosialistisk form for *økonomisk* organisasjon, på samme måten som sovjetene er en sosialistisk form for *politisk* organisasjon. Kollektivbrukene liksom sovjetene er en veldig erobring som vår revolusjon har gjort, en veldig erobring for arbeiderklassen. Men likevel er kollektivbrukene og sovjetene bare organisasjonsformer som riktignok er sosialistiske, men ikke dess mindre bare organisasjonsformer. Alt avhenger av hvilket *innhold* som støpes i denne formen. Vi kjenner tilfelle da sovjetene av arbeider- og soldatrepresentanter gjennom en viss tid støttet kontrarevolusjonen mot revolusjonen. Slik var forholdet hos oss i Sovjetunionen i juli 1917, da mensjevikene og de sosialrevolusjonære hadde ledelsen i sovjetene og dekket kontrarevolusjonen mot revolusjonen. Slik var forholdet i Tyskland i slutten av 1918, da sosialdemokratene ledet rådene og disse dekket kontrarevolusjonen mot revolusjonen. Det kommer altså ikke bare an på sovjetene som organisasjonsform, enda denne formen i seg selv representerer en veldig revolusjonær erobring. Framfor alt kommer det an på hvilket innhold arbeidet i sovjetene har, hva for en karakter arbeidet i sovjetene har — det kommer an på *hvem* som har ledelsen i sovjetene, revolusjonære eller kontrarevolusjonære. Dette er det jo i grunnen også som forklarer det faktum at de kontrarevolusjonære ikke alltid tar standpunkt mot sovjetene. Det er f. eks. en kjent sak at lederen for den russiske kontrarevolusjon, Miljukov, var for sovjetene under oppstanden i Kronstadt, men sovjetene uten kommunister. «Sovjetene uten kommunister» — det var den gang Miljukovs parole, parolen som lederen for den russiske kontrarevolusjonen stilte. De kontrarevolusjonære har innsett at det ikke bare er sovjetene i seg selv det kommer an på, men framfor alt på hvem som kommer til å lede dem.

Det samme er å si om kollektivbrukene. Kollektivbrukene som en sosialistisk form for økonomisk organisasjon kan utrette rene undrer i den økonomiske oppbyggingen, hvis virkelige revolusjonære, bolsjevikere, kommunister står i spissen for dem. Og omvendt kan kollektivbrukene gjennom en viss tid tjene som dekke for allslags kontrarevolusjonære manipulasjoner, når sosialrevolusjonære og mensjevikere, Petljuraoffiserer og andre hvitegardister, tidligere Denikin- og Koltsjak-folk skalter og valter på kollektivbrukene. Dessuten må

en også ha for øye at kollektivbrukene som organisasjonsform ikke bare ikke er trygget mot sovjetfiendtlige elementer som vil trenge inn, men at de i den første tiden til og med byr på mange slags fordeler for kontrarevolusjonære til å utnytte dem midlertidig. Så lenge bøndene drev individuelt, var de splittet og skilt fra hverandre, og under slike forhold kunne ikke de sovjetfiendtlige elementenes kontrarevolusjonære renkespill blant bøndene få noen større virkning. Helt annerledes blir bildet når bøndene går over til kollektiv drift. Her har bøndene i kollektivbrukene en ferdig form for masseorganisasjon. Som følge av dette kan det få mye større virkning når sovjetfiendtlige elementer trenger inn i kollektivbrukene og driver sin sovjetfiendtlige virksomhet der. En må gå ut fra at de sovjetfiendtlige elementene regner med alle disse omstendighetene. Det er et kjent faktum at en del av de kontrarevolusjonære, f. eks. i Nord-Kaukas, legger vinn på selv å reise noe i stil med kollektivbruk og bruke dem som et legalt dekke for sine underjordiske organisasjoner. Like så er det noe vi vet at de sovjetfiendtlige elementene i en rekke rajonger der de ennå ikke er avslørt og knust, med forkjærlighet trer inn i kollektivbrukene og tilmed hever kollektivbrukene til skyene for å kunne organisere seg reir innenfor kollektivbrukene til renkespillet sitt. Videre er det et kjent faktum at en del av de sovjetfiendtlige elementene selv uttaler seg til fordel for kollektivbrukene, men med det forbehold at det ikke skal være kommunister der. «Kollektivbruk uten kommunister» — det er parolen de sovjetfiendtlige elementene nå klekker ut. Altså kommer det ikke bare an på kollektivbrukene selv som en sosialistisk organisasjonsform, men det kommer framfor alt an på hvilket innhold som støpes i denne formen — det kommer framfor alt an på *hvem* som står i spissen for kollektivbrukene og *hvem* som leder dem.

Fra leninismens standpunkt er både kollektivbrukene og sovjetene, tatt som organisasjonsformer, et våpen og bare et våpen. Dette våpen kan under visse vilkår rettes mot revolusjonen. Og det kan rettes mot kontrarevolusjonen. Det kan tjene arbeiderklassen og bøndene. Under visse vilkår kan det tjene arbeiderklassen og bøndenes fiender. Alt avhenger av hvem som har dette våpenet i sin hånd og hvem det blir rettet mot.

Det er dette arbeidernes og bøndenes fiender tar til å forstå, — ledet av sitt klasseinstinkt.

Dessverre er det noen av våre kommunister som ennå ikke begriper dette.

Og fordi det ennå er noen av våre kommunister som ikke har forstått dette, nettopp derfor ser vi nå at godt kamuflerte sovjetfiendtlige elementer skalter og valter i en rekke kollektivbruk og driver skadevirksomhet og sabotasje der.

4. Den fjerde årsaken til manglene i arbeidet vårt på landet er

at en rekke av kameratene våre på landet ikke makter å omstille metodene i kampen mot kulakene og ikke forstår at klassefienden i det siste har tatt på seg et nytt ansikt, at klassefiendens taktikk på landet er blitt en annen og at en i samsvar med dette må forandre sin egen taktikk for å kunne oppnå framgang. Fienden har forstått at situasjonen har endret seg, han har innsett styrken og kraften i det nye system på landsbygda og har omstilt seg deretter, har endret taktikken og er gått over fra åpne angrep på kollektivbrukene til undergravingsarbeid i det skjulte. Vi har imidlertid ikke forstått dette, har ikke innsett den nye situasjonen og turer fram med å lete etter klassefienden der han ikke lenger fins — turer fram med den gamle taktikk med primitiv kamp mot kulakene, og det på en tid da denne taktikken for lengst har overlevd seg selv.

Folk er på jakt etter klassefienden utenfor kollektivbrukene — de er på jakt etter ham i folk med dyriske ansiktstrekk, veldige tenner, tyrenakke og krypskyttergevær i hånden. De er på jakt etter kulaker slik en kjenner dem fra plakaten. Men på overflaten fins det ikke lenger kulaker som ser ut slik. Kulakene av i dag og halehenget deres, de nåværende sovjetfiendtlige elementer på landsbygda, er for det meste «stille», «honningsøte», nesten «fromme» figurer. En trenger ikke gå langt vekk fra kollektivbrukene for å finne dem — de sitter på selve kollektivbruket og har stillinger som lagerforvaltere, driftsledere, regnskapsførere, sekretærer osv. De kommer aldri til å si: «Ned med kollektivbrukene». De er «for» kollektivbrukene. Men de driver en sabotasje og skadevirksomhet på kollektivbrukene som ikke er noen spøk for disse. De kommer aldri til å si: «Ned med korninnsamlingen». De er «for» korninnsamlingen. De driver «bare» demagogi og krever at det skal legges opp tre ganger større kornlager til krøtterfôr enn det som er påkrevd. De krever at kollektivbruket skal legge opp tre ganger mer korn til reserve enn det som er påkrevd, at kollektivbruket skal beregne 6–10 pud korn daglig pr. arbeider til fellesbespisningen osv. Det er klart at med slike «reserver» og utlegg til fellesbespisningen, med en slik skurkedemagogi må kollektivbrukets økonomiske styrke undergraves og det blir ikke noe igjen til korninnsamlingen.

Skal en gjennomskue en så lumsk fiende og ikke falle som offer for demagogien, må en vise revolusjonær årvåkenhet, må en ha evnen til å rive masken av fienden og vise kollektivbøndene hans sanne, kontrarevolusjonære ansikt. Men hvor mange av kommunistene våre på landsbygda er det som har disse egenskapene? Ikke nok med at kommunistene ofte ikke avslører klassefiender av dette slaget, men de faller tvert om selv for skurkedemagogien og lar seg lede etter nesen av fiendene.

Noen av kameratene våre kjenner ikke igjen klassefienden i den nye forkledning og er ute av stand til å avsløre kjeltringstrekene hans.

Og ikke sjelden slår de seg til ro med at verden etter deres mening er rensket for kulaker, de later som om de sovjetfiendtlige elementer på landsbygda allerede er knust takket være politikken med å likvidere kulakene som klasse, og at en som følge av dette skal kunne finne seg i at det eksisterer «nøytrale» kollektivbruk — bruk som hverken er bolsjevikiske eller sovjetfiendtlige, men som av seg selv, automatisk så å si, vil måtte gå over på sovjetmaktens side. Men dette er et grovt mistak, kamerater. Kulakene er nok slått, men de er ennå ikke på langt nær tilintetgjort. Hva verre er — det vil ta lang tid før de blir tilintetgjort hvis kommunistene står der tafatte og glor og er likegyldige med hva de gjør, ut fra den oppfatning at kulakene vil gå i fellen av seg selv, i kraft av sin automatiske utvikling så å si. Når det snakkes om «nøytrale» kollektivbruk, så fins det overhodet ikke noen som er det, og det kan heller ikke finnes slike. «Nøytrale» kollektivbruk — det er fantasifostre laget av folk som har fått øynene til alt annet enn å se med. Når klassekampen er så skarp som hos oss i sovjetlandet på det nåværende tidspunkt, fins det ikke noen plass for «nøytrale» kollektivbruk. Under slike vilkår må kollektivbrukene *enten* være bolsjevikiske *eller* sovjetfiendtlige. Og når vi ikke har ledelsen i det ene eller det andre kollektivbruket, da er det de sovjetfiendtlige elementene som leder det. Dette kan det ikke være noen som helst tvil om.

5. Og så til slutt nok en årsak til manglene i arbeidet vårt på landsbygda. Denne årsaken ligger i at vi undervurderer den rolle og det ansvar kommunistene har når det gjelder oppbyggingen av kollektivbrukene, rollen og ansvaret kommunistene har når det gjelder korninnsamlingen. Når det er snakk om vanskene med korninnsamlingen, skyter kommunistene vanligvis ansvaret over på bøndene og sier at det er bøndene som har hele skylden. Men dette er fullstendig uriktig og tvers gjennom urettferdig. Bøndene har ikke noe av skylden her. Når det dreier seg om skyld og ansvar, så faller ansvaret på kommunistene med hele tyngden, og det er bare vi komministre som må ta hele skylden her.

Det eksisterer ikke i hele verden og har heller ikke eksistert en makt som har slik styrke og autoritet som vår sovjetmakt. Det eksisterer ikke i hele verden og har aldri eksistert et parti som har slik styrke og autoritet som vårt, det kommunistiske parti. Det er ingen som hindrer oss, og det er heller ikke noen som kan hindre oss i å vareta kollektivbrukenes sak slik som kollektivbrukenes interesse, statens interesser krever det. Og når det ikke har lyktes oss å vareta kollektivbrukenes sak slik som leninismen krever det — når vi gjør en rekke grove og utilgivelige feil, f. eks. i samband med korninnsamlingen, så er det vi selv, og bare vi som må ta skylden for det.

Det er *vår* skyld at vi ikke har innsett de negative sidene ved

kornhandelen gjennom kollektivbrukene og begått en rekke svært grove feil. Det er *vår* skyld at en hel rekke av organisasjonene våre ble fremmede for kollektivbrukene, at de la seg til hvile på sine laurbær og bare lot seg føre med av tingenes spontane utvikling. Det er *vår* skyld når en hel rekke av våre kamerater stadig vekk overvurderer kollektivbrukene som form for masseorganisasjon uten å begripe at det ikke så mye kommer an på formen selv, men mye mer på at en selv tar ledelsen av kollektivbrukene og jager de sovjetfiendtlige elementene ut av ledelsen for kollektivbrukene. Det er *vår* skyld at vi ikke har innsett at det er kommet en ny situasjon og at vi ikke er blitt klar over den nye taktikk klassefienden bruker når han driver undergravingsarbeidet sitt i det skjulte.

Hva har bøndene med alt dette å gjøre, må en spørre seg?

Jeg har kjennskap til hele grupper av kollektivbruk som utvikler seg og blomstrer, som punktlig fyller de oppgaver som staten stiller og som styrkes økonomisk dag for dag. På den annen side har jeg også kjennskap til kollektivbruk som ligger i nærheten av de kollektivbrukene jeg først nevnte, og som sykner hen og forfaller trass i at de har like stor kornhøst og de samme objektive vilkår ellers. Hva er årsaken til dette? Årsaken er at den første gruppen kollektivbruk blir ledet av virkelige kommunister, mens den andre blir ledet av drog, folk som har partiboka i lomma, men likevel er drog.

Hva har bøndene med dette å gjøre, må en spørre seg?

Når en undervurderer den rolle og det ansvar kommunistene har, da blir resultatet at en ofte ikke leter etter årsakene til manglene i arbeidet vårt på landet der en må lete etter dem, og at manglene som følge av dette ikke blir fjernet.

En må ikke lete etter årsakene til vanskene med korninnsamlingen hos bøndene, men hos oss selv, i våre egne rekker. For det er *vi* som sitter ved makten, det er *vi* som rår over statens midler, det er *vi* som er kalt til å lede kollektivbrukene, og det er *vi* som må bære det fulle ansvaret for arbeidet på landsbygda.

Dette er de viktigste årsakene til manglene ved arbeidet vårt på landsbygda.

En kunne kanskje tro at jeg har malt bildet altfor svart, at arbeidet vårt på landsbygda bare består av en sammenhengende rekke mangler. Men det er naturligvis ikke riktig. Faktisk kan vårt arbeid på landsbygda vise til en rekke overordentlig store og avgjørende vinninger ved siden av disse manglene. Men jeg sa allerede i begynnelsen av talen min at det ikke kom inn under min oppgave å gi en karakteristikk av det vi har vunnet, at jeg bare ville tale om manglene ved arbeidet vårt på landsbygda.

Kan vi rette på disse manglene? Ja, vi kan uten tvil rette på

dem. Kommer vi til å få gjort ende på dem i den nærmeste framtid? Ja, det gjør vi ubetinget. Det kan det ikke være tvil om.

Jeg tror at de politiske avdelinger ved maskin- og traktorstasjonene og på sovjetbrukene er et av de avgjørende midlene til å få fjernet disse manglene på korteste frist. (*Stormende bifall som ikke vil ta slutt.*)

TALE PÅ DEN FØRSTE UNIONSKONGRESS AV STØTARBEIDERE FRA KOLLEKTIVBRUKENE

19. februar 1933

Kamerater kollektivbrukere, menn og kvinner! Jeg hadde ikke tenkt å tale på deres kongress. Jeg hadde ikke tenkt å gjøre det fordi alt som er å si allerede er blitt sagt i talene til de kameratene som har talt før meg — og det til på kjøpet godt og treffende sagt. Har det så noen hensikt å si enda mer? Men siden dere insisterer på det, og det er dere som har makten (*langvarig bifall*), er det min plikt å bøye meg.

Jeg vil si noen ord til de enkelte spørsmål.

I

KOLLEKTIVBRUKENES VEI ER DEN ENESTE RIKTIGE VEI

Første spørsmål: Er kollektivbøndenes vei den riktige veien — er veien med kollektivbruk riktig?

Dette spørsmål er ikke noe unyttig spørsmål. Dere støtarbeidere fra kollektivbrukene tviler vel ikke på at kollektivbrukene er inne på den riktige veien. Det er derfor mulig at dere vil synes dette spørsmålet er overflødig. Men det er ikke alle bøndene som tenker slik som dere. Det fins framleis ikke så få folk blant bøndene — også blant kollektivbrukerne — som tviler på om veien med kollektivbruk er den riktige veien. Og dette er ikke noe å undre seg over. Gjennom hundreår levde jo folk på det gamle nedarvede viset, tråkket i det gamle sporet, bøyde nakken for kulakene og godseierne, for ågerkarene og spekulantene. Det ville ikke være rett å si at denne gamle, kapitalistiske veien falt i bøndenes smak. Men likevel var denne veien den opptrakkede, vante veien, og det var ennå ingen som i handling hadde vist at en kan leve på en annen, bedre måte. Så mye mer som menneskene i alle borgerlige land framleis lever på det gamle viset . . . Og så med ett bryter bolsjevikene inn i dette gamle forsumpede livet, feier inn i det som en storm og sier: Det er på tide å gi opp den gamle veien, det er på tide å begynne å leve et annet liv, kollektivbrukenes liv, det er på tide å gi opp det livet som folk i de borgerlige landene lever, og starte livet på en ny måte, på artelmåten. Men hva er dette for et nytt liv — hvem kan si oss det?

Bare det ikke blir verre enn det gamle livet. I hvert fall er den nye veien noe annet enn det tilvante, en vei som ikke er opptråkket og helt utforsket før. Er det ikke best å holde seg på den gamle? Er det ikke best at vi venter med å slå inn på den nye veien med kollektivbruk? Lønner det seg å ta risken?

Det er slike tvil som nå uroer en del av de arbeidende bønder.

Bør vi jage vekk slike tvil? Bør vi dra dem fram i dagslyset og vise hva de er verd? Det er klart at vi bør det.

Følgelig kan en ikke si at spørsmålet jeg har kastet fram er et unyttig spørsmål.

Er det altså den riktige veien den kollektivbøndene har slått inn på?

Det er noen kamerater som tror at det er tre år siden vi slo inn på den nye veien, veien med kollektivbruk. Dette er bare delvis riktig. Riktignok er det så at masseoppbyggingen av kollektivbruk tok til hos oss for tre år siden. Det som preget denne overgangen var som kjent at kulakene ble knust og at millionmassene av fattige og mellomstore bønder vendte seg i retning av kollektivbrukene. Alt dette er riktig. Men for å kunne ta til med denne masseovergangen til kollektivbrukene, måtte en rå over visse forutsetninger som er absolutt nødvendig om en overhodet skal kunne tenke seg en overgang til kollektivbruk i massemålestokk. Framfor alt måtte en ha en sovjetmakt som har hjulpet og framleis hjelper bøndene til å slå inn på veien med kollektivbruk. For det annet måtte en jage vekk godseierne og kapitalistene, ta fra dem fabrikkene og jorda og erklære det for folkets eiendom. For det tredje måtte en tøyte kulakene og ta fra dem maskinene og traktorene. For det fjerde måtte en kunngjøre at maskiner og traktorer bare skulle brukes av de fattige og mellomstore bønder som var sluttet sammen i kollektivbrukene. Og endelig måtte en industrialisere landet, skape en ny industri — traktorindustrien — reise nye bedrifter til fabrikkasjon av landbruksmaskiner for å kunne forsyne kollektivbøndene i rik monn med traktorer og maskiner. Hvis ikke disse forutsetninger var til stede, kunne en ikke tenke seg overgangen i masseomfang til kollektivbrukene slik som den satte inn for tre år siden.

For å kunne slå inn på veien med kollektivbruk, måtte en altså først og fremst fullføre Oktoberrevolusjonen, styrte kapitalistene og godseierne, ta fra dem jorda og fabrikkene og reise en ny industri.

Med Oktoberrevolusjonen begynte vi å slå inn på den nye veien, veien med kollektivbruk. Kollektivbrukene utviklet seg med ny styrke først for omkring tre år siden, fordi de økonomiske resultater av Oktoberrevolusjonen først tok til å virke i fullt omfang på den tiden, fordi det først da lyktes å sette fart i industrialiseringen av landet.

Folkenes historie kjenner ikke så få revolusjoner. De skiller seg

fra Oktoberrevolusjonen ved at de alle var ensidige revolusjoner. En form for utbytting av de arbeidende mennesker ble avløst av en annen form for utbytting, men utbyttingen selv ble stående. Det ene slaget utbyttere og undertrykkere ble avløst av andre utbyttere og undertrykkere, men utbytterne og undertrykkerne ble igjen. Det var først Oktoberrevolusjonen som satte seg som mål å avskaffe *enhver* utbytting og rydde ut *alle* utbyttere og undertrykkere av *ethvert* slag.

Slavenes revolusjon fjernet slaveeierne og opphevet slaveriet som formen for utbytting av de arbeidende mennesker. Men istedenfor slaveeierne satte den feudaltherrene og livegenskapet som formen for utbytting av de arbeidende mennesker. Det ene slaget utbyttere ble avløst av andre utbyttere. På slaveriets tid tillot «loven» slaveeierne å drepe slavene. På livegenskapets tid tillot «loven» feudaltherrene «bare» å selge de livegne.

De livegne bøndenes revolusjon fjernet feudaltherrene og opphevet livegenskapet som formen for utbytting. Men istedenfor dette satte den inn kapitalister og godseiere, kapitalist- og godseierformen for utbytting av arbeidende mennesker. Det ene slaget utbyttere ble avløst av andre utbyttere. Under livegenskapet tillot «loven» å selge de livegne. Under kapitalismen tillater «loven» «bare» arbeidsløshet og armoadom, ruin og sveltetød blant de arbeidende mennesker.

Det er ene og alene vår sovjetrevolusjon, vår Oktoberrevolusjon som har stilt spørsmålet slik at det ene slaget utbyttere ikke skal skiftes ut med et annet, at en form for utbytting ikke skal skiftes ut med en annen, men at enhver form for utbytting skal utryddes, at utbyttere i alle tenkelige skikkelser, rikmenn og undertrykkere i alle tenkelige skikkelser, gamle så vel som nye, skal utryddes. (*Langvarig bifall.*)

Det er grunnen til at Oktoberrevolusjonen er forutsetningen, og den ufrakommelige forutsetningen for at bonden kunne slå inn på den nye veien, veien med kollektivbruk.

Gjorde bøndene rett da de støttet Oktoberrevolusjonen? Ja, de gjorde rett i det. De gjorde rett, fordi Oktoberrevolusjonen har hjulpet dem til å riste av seg godseierne og kapitalistene, ågrerne og kulakene, kjøpmennene og spekulantene.

Men dette er bare den ene siden av spørsmålet. Det er utmerket at en jager vekk undertrykkerne, godseierne og kapitalistene, og at en tøyler kulakene og spekulantene. Men det skal mer til enn det. Skal en kunne fri seg for godt fra de gamle lenkene, er det ikke nok at en knuser utbytterne. En må også bygge opp et nytt liv, et liv som kan gi de arbeidende bønder muligheten til å bedre sin materielle og kulturelle stilling, se framgang og høyne sitt nivå fra dag til dag, fra år til år. Og da er det nødvendig å opprette et nytt system på landsbygda, systemet med kollektivbruk. Det er den annen side ved spørsmålet.

Hva er det som skiller det gamle system fra det nye — systemet med kollektivbruk?

Under det gamle systemet arbeidet hver bonde hver for seg. De arbeidet på fedrenes vis med gammeldags arbeidsredskap, og de arbeidet for godseierne og kapitalistene, kulakene og spekulantene — arbeidet for at andre skulle bli rike, mens de selv levde et sveltelig. Under det nye systemet med kollektivbruk arbeider bøndene i fellesskap, artelvis, med ny arbeidsredskap, traktorer og landbruksmaskiner. De arbeider for seg selv og for kollektivbrukene sine og lever uten kapitalister og godseiere, kulaker og spekulanter. De arbeider for å bedre sine egne materielle og kulturelle kår fra dag til dag. På den andre siden, under det gamle systemet, er regjeringen en borgerlig regjering og støtter rikmennene mot de arbeidende bønder. Her, under det nye systemet med kollektivbruk, er regjeringen en arbeider- og bonderegjering som støtter arbeiderne og bøndene mot rikmenn av alle slag. Det gamle systemet fører til kapitalismen. Det nye systemet fører til sosialismen.

Her har dere de to veiene, den kapitalistiske og den sosialistiske — veien framover, til sosialismen, og veien tilbake, til kapitalismen.

Det fins folk som tror at en kunne slå inn på en eller annen tredje vei. Særlig er det visse ustø kamerater som ennå ikke er helt overbevist om at kollektivbrukens vei er den riktige, som brenner for denne tredje veien — en vei ingen kjenner. De ønsker at vi skal vende tilbake til den gamle ordningen med enkeltmannsbruk, riktig nok med enkeltmannsbruk uten godseiere og kapitalister. De vil at vi skal tillate «bare» kulaker og andre småkapitalister som en berettiget foreteelse innenfor vårt økonomiske system. I virkeligheten er ikke dette noen tredje vei, men det er den annen, veien til kapitalismen. For hva vil det si å vende tilbake til enkeltmannsbruket og å gjenopprette kulakklassen? Det vil si å gjenopprette kulakåket, kulakenes utbytting av bøndene, og utlevere makten til kulakene. Men kan en samtidig gjenopprette kulakklassen og opprettholde sovjetmakten? Nei, det kan en ikke. Gjenoppretter vi kulakklassen, vil det føre til at det blir skapt et kulakherredømme og til at sovjetmakten blir likvidert — følgelig vil det føre til at det blir dannet en borgerlig regjering. Men blir det dannet en borgerlig regjering, så må det på sin side føre til at godseierne og kapitalistene blir gjeninnsatt, til at kapitalismen blir gjenopprettet. Den såkalte tredje vei er i virkeligheten bare den annen, veien tilbake til kapitalismen. Spør så bare bøndene om de ønsker å gjenopprette kulakåket, vende tilbake til kapitalismen, likvidere sovjetmakten og gjenopprette gods-eiernes og kapitalistenes herredømme. Spør dem bare, og dere vil få vite hvilken vei flertallet av de arbeidende bønder mener er den eneste rette.

Følgelig fins det bare to veier: *enten* framover og oppover — til

det nye system med kollektivbruk, *eller* tilbake, nedover — til det gamle systemet, kulakenes og kapitalistenes system.

Noen tredje vei fins det ikke.

De arbeidende bønder gjorde rett da de avviste den kapitalistiske veien og slo inn på veien med oppbygging av kollektivbruk.

Det sies at veien med kollektivbruk nok er riktig, men den er vanskelig. Dette er bare delvis riktig. Selvsagt fins det vansker på denne veien. Et godt liv kommer ikke dettende ned fra oven. Men saken er at de største vanskene alt er overvunnet, og de vanskene vi har foran oss er ikke verd å snakke om en gang. I hvert fall er vanskene vi har i dag, kamerater kollektivbrukere, bare barnelek mot vanskene som arbeiderne måtte igjennom for 10–15 år siden. De talere dere har hatt her, har stått fram og rost arbeiderne i Leningrad, Moskva, Kharkov og Donbas. De sa at disse arbeiderne har virkelige erobringer å vise til, mens dere, kollektivbrukerne, hadde betydelig fattigere erobringer å vise fram. Det forekom meg at det tilmed lå en viss kameratslig misunnelse under det talerne fra deres rekker sa: hvor fint ville det ikke vært om vi kollektivbrukere hadde vunnet så langt som dere arbeidere i Leningrad, Moskva, Kharkov, Donbas... Dette er vel og bra. Men vet dere hva disse vinningene har kostet arbeiderne i Leningrad og Moskva, hvilke savn de har måttet bære for omsider å oppnå disse vinningene? Jeg kunne fortelle dere atskillige fakta fra arbeidernes liv i 1918, da det gjennom mange uker ikke ble delt ut en eneste brødbit til arbeiderne, for ikke å tale om kjøtt og andre næringsmidler. Som de beste tider regnet en de dagene da det lyktes å la arbeiderne i Leningrad og Moskva få et åttedels pund svart brød, som til det halve var blandet med oljekaker. Og dette sto ikke bare på en måned eller et halvår, men i to samfulle år. Men arbeiderne holdt ut og mistet ikke motet, for de visste at det ville komme bedre tider og at de ville tilkjempe seg avgjørende framgang. Og som dere ser var ikke arbeiderne på villspor. Sammenlikn så vanskene og savnene dere har, med de vansker og savn som arbeiderne har gått igjennom, så vil dere se at det ikke engang lønner seg å nevne dem for alvor.

Hva er det som skal til for å føre kollektivbruk-bevegelsen videre framover og utfolde oppbyggingen av kollektivbrukene for fullt?

Framfor alt kreves det at kollektivbrukene har jord som de disponerer med full sikkerhet og som egner seg til dyrking. Har dere slik jord? Ja, det har dere. Som kjent er alle de beste jordene gitt til kollektivbrukene og blitt tilkjent dem for godt. Følgelig kan kollektivbrukerne med liv og lyst ta fatt med å arbeide på jorda og gjøre den bedre uten å trenge å være redd for at den skal gå over på fremmede hender.

For det annet kreves det at kollektivbrukerne får adgang til å bruke traktorer og maskiner. Har dere dem? Ja, dere har dem. Det

er noe alle vet at våre fabrikker for traktorer og landbruksmaskiner først og fremst og i hovedsaken arbeider for kollektivbrukene og forsyner dem med alle moderne redskaper.

Og endelig kreves det at regjeringen på alle vis støtter kollektivbrukene både med folk og pengemidler, og at den ikke tillater at levningene av de fiendtlige klasser demoraliserer kollektivbrukene. Har dere en slik regjering? Ja, det har dere. Den heter arbeidernes og bøndenes sovjetregjering. Nevn meg et land der regjeringen ikke støtter kapitalistene og godseierne, kulakene og andre rikmenn, men støtter de arbeidende bønder. Et slikt land fins ikke i verden og det har heller aldri eksistert. Bare hos oss i Sovjetunionen fins det en regjering som uten forbehold går i brodden for arbeiderne og kollektivbøndene, for alle arbeidende mennesker i by og på land mot alle rikmenn og utbyttere. (*Langvarig bifall.*)

Dere har altså alt som skal til for å kunne utfolde oppbyggingen av kollektivbrukene og nå fram til full frigjøring fra de gamle lenkene.

Det er bare ett som kreves av dere — at dere arbeider ærlig, at dere fordeler inntektene på kollektivbrukene i samsvar med arbeidsytelsen, at dere skjøtter kollektivbrukenes midler med omsorg, tar vel vare på maskinene og traktorene, stiller godt med hestene — at dere fyller de oppgaver som deres egen arbeider- og bondestat stiller dere, grunnfester kollektivbrukene og kaster kulakene og håndlangerne deres ut av kollektivbrukene når de har sneket seg inn der.

Dere vil være enig med meg i at det aldeles ikke er så vanskelig å vinne over disse vanskene, dvs. arbeide ærlig og skjøtte kollektivbrukenes midler omhyggelig. Dette så mye mer som dere nå ikke arbeider for de rike og for utbytterne, men for dere selv, for deres egne kollektivbruk.

Dere ser at kollektivbrukenes vei, sosialismens vei, er den eneste rette veien for de arbeidende bønder.

II

VÅR NÆRMESTE OPPGAVE —

Å GJØRE ALLE KOLLEKTIVBRUKERE VELSTILTE

Annet spørsmål: Hva har vi oppnådd på den nye veien, på vår vei med kollektivbruk, og hva mener vi å oppnå i de nærmeste to-tre årene?

Sosialismen er en god ting. Et lykkelig sosialistisk liv er uten tvil en god ting. Men alt det er ting som hører framtida til. Hovedspørsmålet for oss nå er ikke hva vi kommer til å oppnå i framtida. Spørsmålet er hva vi har oppnådd hittil. Bøndene har slått inn på kollektivbrukenes vei. Det er meget bra. Men hva har de oppnådd

på denne veien? Hvilke håndgripelige resultater har vi oppnådd på kollektivbrukenes vei?

Vi har oppnådd at vi har kunnet hjelpe millionmassene av fattige bønder til å tre inn i kollektivbrukene. Vi har oppnådd at millionmassene av fattige bønder som har gått inn i kollektivbrukene og der nyttiggjør seg den beste jorda og den beste produksjonsredskapen, er kommet opp på samme nivå som den mellomstore bonde. Vi har oppnådd at millionmassene av de fattige bønder som før i tiden fristet et sveltetilvære, nå er blitt mellomstore bønder i kollektivbrukene og har fått en trygget eksistens. Vi har oppnådd å sette en stopper for differensieringen blant bøndene i fattigbønder og kulaker — vi har knekket kulaken og hjulpet de fattige bønder til å bli herrer over sitt arbeid innenfor kollektivbruket, til å bli mellomstore bønder.

Hvordan var situasjonen før vi utfoldet oppbyggingen av kollektivbrukene — for omkring fire år siden? De som beriket seg og som det gikk framover med, var kulakene. Men fattigbøndene ble verre og verre stilt, ble ruinert og kom under kulakåket. De mellomstore bøndene prøvde å svinge seg opp til kulaker, men ramlet stadig vekk ned igjen og fylte rekkene av fattigbønder, til stor fryd for kulakene. Det er ikke vanskelig å skjønne at det var kulakene som tjente på hele dette kaos, og av og til kanskje en av de velbergede bøndene. For hvert hundre gårder i landsbyen kunne en telle 4–5 kulakgårder, 8–10 gårder som tilhørte velbergede bønder, 45–50 gårder med mellomstore bønder og 35 gårder som tilhørte fattigbønder. Altså tilhørte minst 35 prosent av alle bondegårdene fattigbønder som var tvunget til å bære kulakåket. For slett ikke å tale om de lag av mellomstore bønder som sto svakt økonomisk. De utgjorde vel halvparten av de mellomstore bønder og etter sin stilling skilte de seg bare i liten monn fra fattigbøndene som var direkte avhengige av kulakene.

Ved å utfolde oppbyggingen av kollektivbruk har vi oppnådd å få endskap på dette kaoset og denne urettferden og har knekket kulakåket. Vi har trukket hele massen av de fattige bøndene inn i kollektivbrukene, bydd dem en trygget eksistens der og hevet dem opp på nivå med den mellomstore bonde, og gitt dem høve til å nyttiggjøre seg den grunn og jord og de særfordeler som kollektivbrukene har, samt traktorer og landbruksmaskiner.

Men hva betyr dette? Det betyr at vi har befridd en befolkning på ikke mindre enn 20 millioner bønder, ikke mindre enn 20 millioner fattigbønder fra armødsdom og ruin og fra kulakåket — og takket være kollektivbrukene gjort dem til mennesker med et trygget tilvære.

Dette er en stor erobring, kamerater. Det er en erobring som verden aldri har sett maken til og ingen stat har vunnet.

Dette er de praktiske, håndgripelige resultater av oppbyggingen

av kollektivbrukene, resultater av at bøndene har slått inn på veien med kollektivbruk.

Men dette er likevel bare vårt *første* skritt, den *første* erobringen vi har gjort på kollektivbrukens vei.

Det ville være galt å tro at vi skulle stanse med dette første skrittet, med denne første erobringen. Nei, kamerater, vi kan ikke stanse opp med denne erobringen. For å kunne gå videre framover og grunnfeste kollektivbrukene for godt, må vi ta det *neste* skrittet, må vi nå en ny erobring. Hva må det neste skritt være? Det må være å heve kollektivbrukerne — de tidligere fattigbønder såvel som de tidligere mellomstore bønder — opp på et enda høyere nivå. Det må være å gjøre *alle kollektivbrukerne til velstilte mennesker*. Ja, kamerater — gjøre dem til velstilte mennesker. (*Langvarig bifall.*)

Vi har oppnådd at vi takket være kollektivbrukene har hevet fattigbonden opp på mellombondenivået. Det er meget bra. Men det er altfor lite. Nå må vi oppnå å komme enda et skritt framover og hjelpe alle kollektivbrukerne — både de tidligere fattigbønder og de tidligere mellomstore bønder — til å heve seg opp på nivå med de velstilte. Det kan vi og må vi nå fram til — koste hva det koste vil. (*Langvarig bifall.*) Vi har nå alt som skal til for å nå dette målet. Men våre maskiner og traktorer blir dårlig utnyttet slik det er nå. Jorda vår blir ikke særlig godt dyrket. Det er ikke mer som skal til enn at vi utnytter traktorene bedre og at vi får bedre dyrkingsmetoder, for å oppnå en fordobling og tredobling av produktmengden. Og dette er fullt tilstrekkelig til å gjøre alle kollektivbrukerne til velstilte arbeidere på kollektivbrukens marker.

Hvordan var det tidligere med de velstilte? For å bli velstilt, måtte en gjøre urett mot grannene sine. En måtte utbytte dem, selge alt så dyrt som mulig til dem og kjøpe alt så billig som mulig av dem, feste et par drenger og utbytte dem til skinnen, hope seg opp litt kapital og så bli kulak så snart en hadde fast grunn under føttene. Det er jo dette som også egentlig forklarer at de velstilte tidligere, på enkeltmannsbrukets tid, pådro seg de fattige og mellomstore bønders mistro og hat. Nå er det helt annerledes. Vilåårene er også andre nå. For å bli en velstilt kollektivbruker kreves det slett ikke at en gjør urett mot grannene sine eller utbytter dem. Og i dag er det heller ikke lett å kunne utbytte noen, siden det ikke lenger er privat eiendomsrett til jorda eller noe forpaktningsforhold hos oss, og siden maskinene og traktorene tilhører staten, og folk som eier kapital er gått av moten på kollektivbrukene. En gang var dette mote, men det er nå forsvunnet for evig og alltid. For at kollektivbøndene skal kunne bli velstilte, kreves det nå bare ett — at de arbeider ærlig på kollektivbruket, at de nytter traktorene og maskinene på riktig måte, utnytter arbeidsdyrene riktig, bruker jorda på rett vis og skjøtter kollektivbrukens eiendom med omhu.

Av og til hører vi det bli sagt: Når vi har sosialisme — hvorfor skal vi da ennå arbeide? Vi arbeidet før i tiden og vi arbeider framleis — er det ikke på tide at vi slutter å arbeide? Slikt prat er bort i alle vegger, kamerater. Det er latsabbenes filosofi og ikke ærlige arbeidsfolks. Sosialismen fornekter aldeles ikke arbeidet. Tvert om — sosialismen bygger på arbeidet. Sosialismen og arbeidet kan ikke skilles fra hverandre. Vår store lærer Lenin sa: «Den som ikke arbeider, skal heller ikke ete.» Hva ligger det i dette — hvem er det Lenins ord har brodd mot? Mot utbytterne, mot dem som selv ikke arbeider, men tvinger andre til det og beriker seg på andres bekostning. Og mot hvem ellers? Mot slike som dovner seg og vil sko seg på andres bekostning. Sosialismen krever ikke latskap, men ærlig arbeid av alle mennesker — ikke arbeid for andre, for rikmenn og utbyttere, men arbeid for seg selv og for samfunnet. Og arbeider vi ærlig — for oss selv, for kollektivbrukene våre —, da vil vi oppnå om to-tre år at alle kollektivbrukere, både de som tidligere var fattigbønder og de som var mellomstore bønder, blir hevet opp på nivå med folk som har rikelig tilgang på produkter og lever et liv rikt på kultur.

Det er dette som nå er vår nærmeste oppgave. Dette kan vi og må vi nå fram til — koste hva det koste vil. (*Langvarig bifall.*)

III

SPREDTE BEMERKNINGER

Tillat meg å gå over til enkelte spredte bemerkninger.

Først og fremst om våre *partikamerater* på landsbygda. Det fins blant dere noen som er partimedlemmer, men enda flere er partiløse. Det er utmerket at flere partiløse enn partimedlemmer er kommet sammen til denne kongressen, fordi vi nettopp trenger å trekke de partiløse med i vårt arbeid. Det fins kommunister som behandler de partiløse kollektivbrukerne som det sømmer seg en bolsjevik. Men det fins også kommunister som bryster seg av sitt partimedlemskap og som ikke slipper partiløse inn på livet av seg. Dette er ikke bra, og det er skadelig. Bolsjevikenes styrke, kommunistenes styrke består i at de forstår å omgi partiet vårt med millioner av partiløse aktivister. Vi bolsjeviker ville ikke ha hatt den framgangen vi nå kan oppvise, om vi ikke hadde forstått å vinne tillit for partiet hos millionene av partiløse arbeidere og bønder. Hva er det som kreves til dette? Det kreves at medlemmene av partiet ikke isolerer seg fra de partiløse, at partimedlemmene ikke kapsler seg inn i partiskallet sitt, at de ikke bryster seg av at de tilhører partiet, men hører på de partiløse — at de ikke bare belærer de partiløse, men også lærer av dem.

En må ikke glemme at partimedlemmer kommer ikke dettende ned fra oven. En må legge seg på minnet at alle partimedlemmer selv en gang har vært partiløse. I dag er en partiløs, men i morgen blir en partimedlem. Hva er det så en egentlig har å bryste seg av? Blant oss gamle bolsjeviker fins det ikke så få folk som har arbeidet 20–30 år i partiet. Hvordan skulle det gått med oss hvis de som var partimedlemmer for 20–30 år siden ikke hadde brydd seg med oss og ikke hadde sloppet oss nær partiet? Det er mulig at vi da ville blitt støtt vekk fra partiet for en årrekke. Og vi gamle bolsjeviker er jo ikke akkurat de dårligste folk, kamerater. (*Munterhet, langvarig bifall.*)

Derfor må våre partimedlemmer, de som i dag er unge partimedlemmer og som mange ganger setter nesen i været i forholdet til de partiløse, legge seg alt dette på minnet, særlig at det er beskjedenhet og ikke oppblåsthet som er en bolsjeviks pyrd.

Så noen ord om *kvinnene, kvinnene på kollektivbrukene*. Kvinnespørsmålet i kollektivbrukene er et meget viktig spørsmål, kamerater. Jeg kjenner til at mange av dere undervurderer kvinnene og til og med driver gjøn med dem. Men det er en feil, kamerater — en stor feil. Ikke bare fordi kvinnene utgjør halvparten av befolkningen, men framfor alt fordi kollektivbruk-bevegelsen har stilt en hel rekke utmerkede og dyktige kvinner på ledende poster. Se på denne kongressen og hvordan den er sammensatt, og dere vil måtte medgi at kvinnene for lenge siden er rykket fram fra tilbakeliggende til framskredne. Kvinnene i kollektivbrukene utgjør en stor kraft. Å la denne kraften være unyttet er å gjøre seg skyldig i en stor forbrytelse. Det er vår plikt å la kvinnene på kollektivbrukene rykke opp og la denne kraften komme til sin rett.

Ganske visst kom det for ikke lang tid siden til en liten misforståelse mellom sovjetmakten og kvinnene på kollektivbrukene. Det dreide seg den gang om kua. Men nå er det med kua brakt i orden og misforståelsen ryddet vekk. (*Langvarig bifall.*) Vi har oppnådd at de fleste kollektivbrukerne alt har sin ku på båsen. Om ett eller to år vil dere ikke finne en eneste kollektivbruker som ikke har sin egen ku. Vi bolsjeviker vil sørge for at hver kollektivbruker hos oss får sin egen ku. (*Langvarig bifall.*)

Når det gjelder de kvinnelige kollektivbrukerne selv, så må de legge seg på minnet styrken i kollektivbrukene og deres betydning for kvinnene. De må legge seg på minnet at det er bare i kollektivbrukene de har muligheten til å stå på like fot med mennene. Uten kollektivbruk — ulike, med kollektivbruk — like rettigheter. Jeg skulle ønske at kvinnene på kollektivbrukene vil huske dette og at de vil verge kollektivbrukene som sin egen øyesten. (*Langvarig bifall.*)

Et par ord om *ungkommunistene, komsomolene av begge kjønn*

på kollektivbrukene. De unge er vår framtid, vårt håp, kamerater. De unge skal avløse oss gamle. De skal bære banneret vårt seierrikt fram til målet. Blant kollektivbrukerne fins det ikke så få gamle mennesker, tyngt av gammel ballast, bebyrdet med vaner og minner fra det gamle livet. Det sier seg selv at de ikke alltid greier å holde tritt med partiet, med sovjetmakten. Annerledes med ungdommen vår. Den er fri for denne belastningen fra det som var, og den har lettest for å tilegne seg Lenins arv. Nettopp fordi de unge har lettest for å tilegne seg arven som Lenin har latt etter seg, nettopp derfor er det de som er kalt til å lede de tilbakeliggende og vaklende framover. Vel mangler ungdommen kunnskaper. Men kunnskaper er noe en kan skaffe seg. Har en dem ikke i dag, så har en dem i morgen. Derfor er oppgaven å studere leninismen og studere den på nytt. Kamerater ungkommunister! Studér bolsjevismen og led dem som vakler, framover! Snakk mindre, arbeid mer — og arbeidet vil sikkert ha framgang! (*Bifall.*)

Noen ord om de *individuelle* bønder. Om de bønder som driver individuelt er det blitt sagt lite her. Men det betyr likevel ikke at de ikke framleis eksisterer. Nei, det betyr det ikke. Bøndene som driver individuelt er der, og en må ikke unnlate å regne med dem, for de blir våre kollektivbrukere i morgen. Jeg vet at det er en del av de individuelle bøndene som er blitt korumpert for godt og som har gått over til spekulantene. Dette må vel være forklaringen på at kollektivbrukerne er meget omtenksomme med utvalget når de tar opp enkeltbrukere i kollektivbrukene, og i mange tilfelle ikke lar dem få slippe til. Dette er naturligvis rett gjort, og en kan ikke si noe imot det. Men det fins også en annen, større del av de individuelle bønder, folk som ikke er gått over til spekulantene, men som tjener sitt brød ved ærlig arbeid. Disse bønder som driver enkeltvis ville kanskje ikke ha noe imot å tre inn i kollektivbrukene. Men på den ene side hindres de fordi de vakler i troen på at veien med kollektivbruk er den rette, og på den annen side på grunn av den forbitrelse som nå rår blant kollektivbrukerne mot de individuelle bønder.

Naturligvis må en forstå kollektivbrukerne og kunne sette seg inn i deres stilling. Gjennom de årene som har gått, har de måttet døyе mye hån og krenking fra enkeltbøndenes side. Men krenking og hån må ikke få gjøre utslaget i denne saken. Den leder er en dårlig leder som ikke kan glemme at han er blitt krenket og som stiller sine egne kjensler høyere enn kollektivbrukenes interesser. Hvis dere vil være ledere, må dere kunne glemme at dere er blitt krenket av mange bønder som driver individuelt. For to år siden fikk jeg et brev fra en bondekvinne i Volga-distriktet. Hun var enke. Hun beklaget seg over at de ikke ville ta henne opp i kollektivbruket og ba om at jeg ville hjelpe henne. Jeg spurte meg fore i kollektiv-

bruket. Og der svarte de meg at de ikke kunne ta henne opp i kollektivbruket fordi hun hadde opptrådt fornærmelig på et møte kollektivbrukerne hadde holdt. Hva var det spørsmålet gjaldt? Det kom fram at denne enken på et bondemøte der kollektivbrukerne hadde oppfordret de individuelle bøndene til å gå inn i kollektivbruket, til svar på oppfordringen hadde lettet på skjørtet og sagt: «Der har dere kollektivbruket deres.» (*Munterhet, latter.*) Selvsagt gjorde hun ikke rett da hun fornærmet forsamlingen. Men kan en nekte å ta henne opp i kollektivbruket når hun oppriktig angret det hun hadde gjort da et år var gått, og innrømmet sin feil? Jeg mener at en ikke kan avvise henne. Og det skrev jeg også til kollektivbruket. Og hva så videre? Det viser seg nå at hun ikke arbeider i baktroppen, men i foretreen på kollektivbruket. (*Bifall.*)

Her har dere igjen et eksempel som viser at lederne, om de virkelig vil være ledere, må forstå å glemme at de er blitt krenket når saken krever det.

Det samme gjelder i forholdet til enkeltbøndene overhodet. Jeg er ikke imot at en er streng i utvalget når en tar dem opp i kollektivbruket. Men jeg er imot at en sperrer veien til kollektivbrukene for alle enkeltbønder under ett. Det er ikke vår politikk — det er ikke bolsjevikisk politikk. Kollektivbrukerne skal ikke glemme at de selv drev enkeltvis for ikke lenge siden.

Til slutt noen ord om *brevet fra kollektivbrukerne i Besentsjuk*. Dette brevet er blitt offentliggjort, og dere har vel lest det. Det er virkelig et godt brev. Det vitner om at det ikke fins så få erfarne og målbevisste organisatorer og agitatorer for kollektivbrukenes sak blant våre kollektivbrukere, folk som vårt land kan være stolt av. Men i brevet forekommer det en passus som ikke er riktig, og som en ikke på noen måte kan være enig i. Det dreier seg om den ting at kameratene i Besentsjuk vurderer sitt eget arbeid på kollektivbruket som et beskjedent og nesten ubetydelig arbeid, mens de framstiller talernes og ledernes arbeid — de som ofte holder milelange taler — som et stort og skapende arbeid. Kan en være enig i dette? Nei, kamerater — dette kan en på ingen måte være enig i. Kameratene i Besentsjuk tok feil her, kanskje fordi de var altfor beskjedne, men likevel tok de feil. De tider er forbi da lederne gikk for å være de eneste som skapte historien, mens arbeiderne og bøndene ikke ble regnet med. Nå blir folkenes og statenes skjebne ikke avgjort bare av lederne, men framfor alt og særlig av millionmassene av arbeidsfolk. Arbeiderne og bøndene som uten skryt og store fakter bygger store fabrikker og verksteder, gruver og jernbaner, kollektivbruk og sovjetbruk, de som skaper alle livets goder og som før og klær hele verden — de er det nye livs sanne helter og skapere. Våre kamerater i Besentsjuk har tydeligvis glemt dette. Det er ikke bra når mennesker overvurderer kreftene sine og tar til å bryste seg av sine for-

tjenester. Det fører til skryt, og skryt er ingen god ting. Men enda verre blir det når folk tar til å undervurdere kreftene sine og ikke ser at det «beskjedne» og «umerkelige» arbeidet som de utfører, i virkeligheten er stort og skapende arbeid som avgjør historiens gang.

Jeg så gjerne at kameratene i Besentsjuk ville godkjenne denne vesle korrigeringen i brevet deres.

Skal vi så la det være nok for denne gangen, kamerater.

(Et bifall som ikke vil ta slutt og som går over til ovasjoner. Alle reiser seg fra plassene sine og hyller kamerat Stalin. Hurrarop og rop som «Leve kamerat Stalin! Hurra! Leve foregangsmannen i kollektivbruk-bevegelsen! Leve vår leder, kamerat Stalin!»)

BERETNING PÅ PARTIETS 17. KONGRESS OM ARBEIDET I SENTRALKOMITEEN FOR SUKP(B)

26. januar 1934

I

DEN VEDVARENDE KRISE I VERDENSKAPITALISMEN OG SOVJETUNIONENS UTENRIKSPOLITISKE STILLING

Kamerater! Det er gått over tre år siden partiet holdt sin 16. kongress. Det er ingen særlig lang periode. Men det er mer innhold i den enn i noen annen. Jeg tror at ingen annen periode i det siste tiåret har vært så rik på hendinger som denne.

Økonomisk har disse årene vært preget av den økonomiske verdenskrise som fortsatt vedvarer. Krisen har grepet om seg ikke bare innenfor industrien, men den omfatter også landbruket i sin helhet. Krisen har rast ikke bare innenfor produksjonen og handelen. Den grep også over til kredittvesenet og pengesirkulasjonen og snudde opp ned på kreditt- og valutasambandet mellom landene. Mens en tidligere her og der framleis diskuterte om det var en verdenskrise en sto overfor eller ikke, så er det ikke dette en slåss om nå lenger – for krisen og dens herjinger trer altfor klart i dagen. Nå er det allerede noe annet kampen står om, nemlig om en kan komme seg ut av krisen eller ikke og hvorledes en skal sette det ut i livet, om det fins en utvei.

Politisk har disse årene vært preget av en fortsatt skjerping av forholdene mellom de kapitalistiske land og innenfor disse landene. Japans krig mot Kina og okkupasjonen av Mandsjuria har skjerpet situasjonen i Det fjerne østen. Fascismens seier i Tyskland og revansjetankens triumf har skjerpet situasjonen i Europa. Japan og Tyskland har trådt ut av Folkeforbundet, og dermed er det satt ny fart i økningen av rustningene og forberedelsene til den imperialistiske krig. Og fascismens nederlag i Spania har nok en gang vist at en revolusjonær krise er i anmarsj og at fascismen på ingen måte har noe langt liv foran seg. Dette er de viktigste fakta fra perioden som beretningen omfatter. Det er ikke til å undre seg over at den borgerlige pasifisme ligger i de siste krampetrekningene og at nedrustningstendensene åpent og direkte blir avløst av tendensene til rustning og opprustning.

Midt i dette opprørte havet med økonomiske rystelser og militær-politiske katastrofer står Sovjetunionen som en klippe for seg. Den holder fram med sitt verk, den sosialistiske oppbyggings verk og med kampen for å bevare freden. Mens den økonomiske krisen framleis fortsetter å rase i de kapitalistiske land, varer i Sovjetunionen opp-svinget ved, så vel i industrien som i landbruket. Mens de der, i de kapitalistiske land, rustet feberaktig til en ny krig for å dele opp verden og innflytelsessfærene på nytt, fortsetter Sovjetunionen den systematiske, hårdnakkede kampen mot krigsfaren og for freden. Og en kan ikke si at anstrengelsene fra Sovjetunionens side har vært uten framgang når det gjelder dette.

Dette er generelt sett bildet av den internasjonale situasjon slik den er i øyeblikket.

La oss gå over til å undersøke de viktigste kjensgjerninger i samband med den økonomiske og politiske situasjon i de kapitalistiske land.

1. Gangen i den økonomiske krisen i de kapitalistiske land.

Den nåværende økonomiske krisen i de kapitalistiske landene skiller seg fra alle andre kriser av samme slaget blant annet ved at den er den mest langvarige og seiglivet av dem alle. Mens krisene tidligere gjorde fra seg på ett eller to år, så varer den nåværende krisen alt på femte året. Den herjer år etter år økonomien i de kapitalistiske land og tærer på fettene de har lagt på seg i årene før. Det er ikke til å undre seg over at denne krisen er den tyngste som noen gang har vært.

Hva er det som forklarer at den nåværende industrikrisen er av så uhørt seiglivet natur?

Framfor alt er forklaringen den, at industrikrisen har grepet om seg til alle kapitalistiske land uten unntak og såleis har gjort det vanskelig for noen land å manøvrere på de andres bekostning.

For det annet er forklaringen den, at industrikrisen har filtret seg sammen med en krise i landbruket som omfatter alle jordbruksland uten unntak. Dette måtte uunngåelig komplisere og utdype industrikrisen.

For det tredje er forklaringen den, at landbrukskrisen har forverret seg i den siste tiden og har grepet om seg innenfor alle grener av landbruket, også féavlen. Dette har satt landbruket tilbake og tvunget det til å gå over fra maskiner til manuelt arbeid, til å erstatte traktoren med hesten, til å innskrenke sterkt bruken av kunstgjødsel og i enkelte tilfelle til å gi fullstendig avkall på den — og dette har trukket industrikrisen enda mer i langdrag.

For det fjerde er forklaringen den, at monopolkartellene som dominerer innenfor industrien, legger vinn på å opprettholde de høye vareprisene. Dette gjør krisen særlig heftig og hindrer avsetningen av vareoverskuddene.

Endelig er forklaringen den — og dette er det viktigste — at industrikrisen har utviklet seg på basis av kapitalismens *alminnelige* krise på en tid da kapitalismen så vel i moderlandene som i koloniene og de avhengige landene ikke lenger har og heller ikke kan ha den styrke og stabilitet som den hadde før krigen og Oktoberrevolusjonen, samtidig som industrien i de kapitalistiske land har fått en kronisk produksjonsinnskrenking ved bedriftene og en millionhær av arbeidsløse i arv fra den imperialistiske krig — noe som den ikke mer har kraft til å bli kvitt.

Det er disse tilhøve som gjør utslaget når den nåværende industrikrisen har en så overordentlig seiglivet natur.

De samme forhold er det også som forklarer den kjensgjerning at krisen ikke bare begrenset seg til produksjonsektoren og handelen, men også grep over til kredittvesenet, valutaen, gjeldsforpliktelsene osv., og ødela de tradisjonelle forbindelsene mellom de enkelte land og mellom de sosiale grupper innenfor de enkelte land.

En stor rolle har fallet i vareprisene spilt her. Trass i motstanden fra monopolkartellene sank prisene stadig med elementær kraft, og da naturligvis i første rekke og sterkest prisene på varer som tilhørte de uorganiserte vareeierne — bøndene, håndverkene, småkapitalistene, mens varer som tilhørte de organiserte vareeierne — kapitalister som var sluttet sammen i karteller — bare sank litt etter litt og i mindre monn. Prisfallet gjorde stillingen for skyldnerne (industri-drivende, håndverkere, bønder osv.) uutholdelig, kreditorene derimot fikk en uhørt privilegert stilling. En slik tilstand måtte føre og har ført til at firmaer og enkelte bedriftsherrer gjorde bankerott i kolossalt omfang. I løpet av de tre siste årene har da også titusenvis av aksjeselskaper i Sambandsstatene, Tyskland, England og Frankrike gått fallitt. Etter bankerotten for aksjeselskapene fulgte devaluering av valutaene, og dette lettet stillingen for skyldnerne noe. Etter devalueringen av valutaen fulgte innstilling av gjeldsbetalingene såvel for utenlandsk som for innenlandsk gjeld — en foranstaltning som var legalisert av staten. Krakket for banker som Darmstädter Bank og Dresdner Bank i Tyskland, Creditanstalt i Østerrike og for konserner som Kreuger i Sverige og Insull-konsernet i Sambandsstatene, er kjent for alle.

En skjønner lett at disse tilhøve, som rystet grunnvollene for kredittsystemet, måtte følges og faktisk også ble fulgt av innstilling av utbetalingene til kreditter og utenlandslån, betalingene på den interallierte gjelden og kapitaleksporten, en ny tilbakegang i uten-

rikshandelen, en skjerpet kamp om utenlandsmarkedene, handelskrig mellom landene og — dumpingen. Ja, kamerater, dumpingen. Det er ikke den påståtte sovjet-dumping jeg taler om, den som atskillige av de noble representanter i de noble nasjonalforsamlinger i Europa og Amerika nyss skrek seg hese om. Jeg taler om den faktiske dumping som nå blir praktisert av så å si alle «siviliserte» stater og som disse tapre og edle representanter klokkelig holder munn med.

En forstår også lett at disse ødeleggende foreteelser som følger industrikrisen og som driver sitt spill utenfor produksjonssektoren, i sin tur måtte virke på industrikrisens utvikling i retning av å utdype og komplisere den.

Dette er i generelle trekk bildet av gangen i industrikrisen.

Her har jeg noen tall hentet fra offisielt materiale som illustrerer gangen i industrikrisen i perioden som beretningen omfatter:

Omfanget av industriproduksjonen i prosent sammenliknet med 1929

	1929	1930	1931	1932	1933
Sovjetunionen	100,0	129,7	161,9	184,7	201,6
Sambandsstatene	100,0	80,7	68,1	53,8	64,9
England	100,0	92,4	83,8	83,8	86,1
Tyskland	100,0	88,3	71,7	59,8	66,8
Frankrike	100,0	100,7	89,2	69,1	77,4

Som en ser, taler denne tabellen for seg selv.

Mens industrien i de viktigste kapitalistiske land er gått tilbake år for år sammenliknet med nivået i 1929 og først i 1933 tok til å komme seg litt igjen, men ennå ikke på langt nær har nådd nivået fra 1929, så har industrien i Sovjetunionen vokst år for år og er inne i en uavbrutt vekstprosess.

Mens industrien i de viktigste kapitalistiske land ved slutten av året 1933 viser en *tilbakegang* i produksjonsvolum på 25 prosent og mer i gjennomsnitt sammenliknet med nivået i 1929, så er industrien i Sovjetunionen på denne tiden *vokst* til mer enn det dobbelte, dvs. med mer enn 100 prosent. (*Bifall.*)

Når en dømmer etter denne tabellen, kunne det se ut som om England er det landet som er best stilt av de fire kapitalistiske land. Men det er ikke helt riktig. Hvis en tar industrien i disse landene og sammenlikner den med førkrignivået, så får en et ganske annet bilde.

Her er en tabell som viser dette:

*Omfanget av industriproduksjonen i prosent sammenliknet med
førkrigsnivået*

	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Sovjetunionen	100,0	194,3	252,1	314,7	359,0	391,9
Sambandsstatene	100,0	170,2	137,3	115,9	91,4	110,2
England	100,0	99,1	91,5	83,0	82,5	85,2
Tyskland	100,0	113,0	99,8	81,0	67,6	75,4
Frankrike	100,0	139,0	140,0	124,0	96,1	107,6

Som en ser, har ikke industrien i England og Tyskland nådd førkrigsnivået ennå, mens Sambandsstatene og Frankrike har overskredet det med noen prosent. Men Sovjetunionen har høynet, har økt industriproduksjonen i denne periode med mer enn 290 prosent sammenliknet med førkrigsnivået. (*Bifall.*)

Av disse tabellene kan en dra enda en slutning.

Mens industrien i de viktigste kapitalistiske land siden 1930 og særlig siden 1931 har vist stadig nedgang og nådde lavpunktet i 1932, tok den til å komme seg noe og stige i 1933. Tar en månedstallene for 1932 og 1933, så bekrefter de denne slutningen enda sterkere, for de vitner om at industriproduksjonen i disse landene trass i svingningene i 1933 ikke viste noen tendens til å føre svingningene ned til det lavpunktet som var inntrådt sommeren 1932.

Hva betyr dette?

Det betyr at industrien i de viktigste kapitalistiske land tydeligvis har lagt det laveste punkt bak seg, et lavpunkt som den ikke lenger kom ned på i løpet av året 1933.

Det er noen som er tilbøyelig til å forklare denne foreteelse utelukkende ut fra innvirkning av kunstige faktorer, som f. eks. krigsinflasjonskonjunkturen. Det kan ikke være tvil om at krigsinflasjonskonjunkturen her spiller en ikke liten rolle. Særlig er dette tilfelle når det gjelder Japan, der denne kunstige faktor er den viktigste og avgjørende impuls til en viss aktivisering av visse industrigrener, særlig krigsindustrien. Men det ville være et grovt mistak om en ville forklare alt med krigsinflasjonskonjunkturen. Denne forklaringen er ikke riktig allerede av den enkle grunn at de forskyvninger innenfor industrien som jeg har gitt et bilde av, ikke bare kan iakttas innenfor enkelte og tilfældige områder, men i alle eller nesten alle industriland, blant dem også land med stabil valuta. Det er åpenbart at ved siden av krigsinflasjonskonjunkturen gjør også virkningen av de indre økonomiske kreftene i kapitalismen seg gjeldende.

Det er lyktes kapitalismen å lette stillingen for industrien noe på arbeidernes bekostning — ved å skjerpe utbygtingen av dem gjen-

nom økt arbeidsintensitet, og *på farmernes bekostning* — ved en politikk som tar sikte på en lavest mulig pris på deres arbeidsprodukter, på levnetsmidler og delvis på råstoffer, og *på bekostning av bøndene i koloniene og de økonomisk svake land* — ved å senke prisene på deres arbeidsprodukter enda mer, særlig på råstoffene og deretter også på levnetsmidlene.

Betyr dette at vi har å gjøre med en overgang fra krise til en vanlig depresjon, som vil bli fulgt av et nytt oppsving og en ny oppblomstring av industrien? Nei, det betyr det ikke. I hvert fall fins det for tiden ingen tegn — hverken direkte eller indirekte — som kunne tyde på et kommende oppsving for industrien i de kapitalistiske land. Og hva mer er — etter alt å dømme kan det heller ikke komme slike tegn, i hvert fall ikke i den nærmeste framtid. De kan ikke komme, for de ugunstige vilkårene som gjør det umulig å nå fram til et noenlunde betydelig oppsving innenfor industrien i de kapitalistiske land, virker framleis videre. Det dreier seg om kapitalismens vedvarende *alminnelige* krise og den *økonomiske* krisen som går for seg innenfor denne. Det dreier seg om en kronisk underbeskjeftigelse ved bedriftene, om en kronisk massearbeidsløshet, om en industrikrise som har tiltret seg sammen med en landbrukskrise. Det dreier seg om at det ikke fins noen tendens til en noenlunde betydningsfull fornyelse av den faste kapital — det som vanligvis varsler at et oppsving er tatt til, osv.

Det er tydelig at det vi her står overfor, er overgangen fra et lavpunkt for nedgangen i industrien, fra et lavpunkt i industrikrisen — til en depresjon, ikke til en depresjon av vanlig slag, men til en depresjon av et særskilt slag som ikke fører til et nytt oppsving og oppblomstring innenfor industrien, men heller ikke fører den ned på det laveste punkt for nedgangen igjen.

2. Skjerpingen av den politiske situasjon i de kapitalistiske land.

Følgen av den seiglivede økonomiske krisen har vært en hittil ukjent skjerping av den politiske situasjon i de kapitalistiske landene både innenfor de enkelte land og i de innbyrdes forhold mellom dem.

Kampen om utenlandsmarkedene er skjerpet, de siste rester av frihandelen har fått dødsstøtet, og dette sammen med vernetollen, handelskrigen, valutakrigen, dumpingen og mange andre liknende åtgjerder, som viser en ytterliggående *nasjonalisme* i den økonomiske politikken, har tilspisset forholdene mellom landene til det ytterste, skapt jordbunn for militære sammenstøt og stilt på dagsordenen krigen som middel til å dele opp verden og innflytelsesfærene på nytt til fordel for de sterkeste statene.

Japans krig mot Kina, at Japan har okkupert Mandsjuria, trådt ut av Folkeforbundet og er på frammarsj i Nord-Kina har skjerpet

situasjonen enda mer. Den skjerpede kampen om Stillehavet og de økte flåterustningene i Japan, Sambandsstatene, England og Frankrike er følgen av denne tilspissingen.

Tysklands uttreden av Folkeforbundet og revansjespøkelset har gitt et nytt støt i retning av å tilspisse situasjonen og til økte rustninger i Europa.

Det er derfor intet under at den borgerlige pasifisme fører et jammerlig tilvære for tiden, mens skvaldret om avrustning på sin side blir avløst av «saklige» uttalelser om rustning og opprustning.

Igjen rykker på samme måte som i 1914 den krigslystne imperialismens partier, krigs- og revansjepartiene, i forgrunnen.

Det bærer tydelig mot en ny krig.

Som følge av virkningene av de samme faktorer tilspisses den indre situasjon i de kapitalistiske land enda mer. Fire år med industrikrise har utmattet arbeiderklassen og brakt den til fortvilelse. Fire år med landbrukskrise har fullstendig ruinert de eiendomsløse lag av bøndene ikke bare i de viktigste kapitalistiske land, men særlig i kolonilandene og de avhengige land. Trass i alle mulige statistiske kunststykker som har til mål å gi utseende av at tallet på arbeidsløse er mindre enn det virkelig er, er det en kjensgjerning at tallet på arbeidsløse etter offisielle oppgaver fra borgerlige institusjoner, i England har nådd 3 millioner, i Tyskland 5 millioner og i Sambandsstatene 10 millioner, for ikke å tale om de andre landene i Europa. Legger en til dette tallet på dem som arbeider på innskrenket tid, et tall som overstiger 10 millioner — og legger en til det igjen millionmassen av ruinerte bønder, så får en et omtrentlig bilde av nøden og fortvilelsen blant de arbeidende massene. Folkemassene er ennå ikke nådd så langt at de går over til storm mot kapitalismen, men det er vel neppe tvil om at tanken om angrep modner i massenes bevissthet. Et slående vitnesbyrd om dette har vi i den spanske revolusjon som har styrtet fascismens regime, og også i utvidelsen av sovjetområdene i Kina som den kontrarevolusjonære fellesfronten av det kinesiske og utenlandske borgerskap ikke greier å stanse.

Det er dette som i grunnen også forklarer den kjensgjerning at de herskende klasser i de kapitalistiske land har fått det travelt med å gi på båten eller redusere til intet de siste rester av parlamentarismen og det borgerlige demokrati, som kunne utnyttes av arbeiderklassen i kampen mot undertrykkerne, at de driver de kommunistiske partiene i illegalitet og går over til åpne terroristiske metoder for å opprettholde sitt diktatur.

Sjåvinisme og krigsforberedelser som hovedelementer i utenrikspolitikken, kuingen av arbeiderklassen og terroren i indrepolitikken som nødvendige midler for å styrke stillingen i landet bak krigsfrontene i framtida — dette er det som nå særlig opptar de imperialistiske politikere av i dag.

Det er derfor ikke til å undre seg over at fascismen i dag er blitt den mest gangbare motevare blant de krigslystne borgerlige politikere. Jeg sikter da ikke bare til fascismen overhodet, men framfor alt til fascismen av den tyske type, som med urett kaller seg nasjonalsosialisme, for selv med den grundigste saumfaring er det umulig å oppdage det minste spor av sosialisme i den.

I denne sammenhengen må en ikke betrakte fascismens seier i Tyskland bare som et tegn på svakheten i arbeiderklassen og som en følge av forræderiet mot arbeiderklassen som sosialdemokratiet gjorde seg skyldig i og som åpnet veien for fascismen. En må også se den som et tegn på borgerskapets svakhet, som et tegn på at borgerskapet ikke lenger er i stand til å utøve sitt herredømme med parlamentarismens og det borgerlige demokratis gamle metoder, og at det derfor er tvunget til å gripe til terroristiske regjeringsmetoder i indrepolitikken, — som et tegn på at det ikke lenger er i stand til å finne en utvei av den nåværende situasjon på grunnlag av en fredelig utenrikspolitikk, og derfor er tvunget til å gripe til krigspolitikken.

Slik er situasjonen. Som en ser, bærer det mot en ny imperialistisk krig som en utvei av den nåværende situasjon.

Selvfølgelig fins det ingen grunn til å gå ut fra at krigen kan være noen virkelig utvei. Tvert om, den må nødvendigvis gjøre situasjonen enda mer broket. Og ikke nok med det — den vil sikkert utløse revolusjonen og sette spørretegn ved kapitalismens eksistens i en rekke land, slik det også var tilfelle under den første imperialistiske krig. Og når de borgerlige politikere trass i erfaringene fra den første imperialistiske krig likevel tyr til krigen som en druknende griper etter et halmstrå — så betyr det at de har filtret seg håpløst inn i sitt eget nett, at de er kommet inn i en bakevje og er ferdige til å styrte seg hodestups lukt i avgrunnen.

Det vil derfor ikke være av veien om vi ganske kort kaster et blikk på de planene for å organisere krigen som nå blir klekket ut i kretsene av borgerlige politikere.

Noen av dem mener at en må organisere en krig mot en av stormaktene. De tenker å tilføye den et knusende nederlag og å bedre sin egen stilling på denne stormaktens bekostning. La oss anta at de hadde organisert en slik krig. Hva ville det komme ut av den? Som kjent var det også meningen å knuse en stormakt under den første imperialistiske krig, nemlig Tyskland — og skaffe seg fordeler på Tysklands bekostning. Men hva kom det ut av det? Ødelegge Tyskland greidde de ikke, men de har sådd et slikt hat i Tyskland mot seierherrene og skapt en så uhyggelig fruktbar jordbunn for revansje at de til denne dag ikke har greidd å supe i seg denne avskyelige kål som de selv har spyttet i, og vel heller ikke så snart vil makte det. Til på kjøpet fikk de oppleve at kapitalismen i Russland ble smadret og at den proletariske revolusjon seiret der, og følgelig

fikk de Sovjetunionen. Hvor fins garantien for at den annen imperialistiske krig vil bringe dem «bedre» resultater enn den første? Ville det ikke være riktigere å gå ut fra det motsatte?

Andre mener at en må organisere krigen mot ett av de landene som er svakt militært sett, men som rår over utstrakte markeder, f. eks. mot Kina, et land som dessuten, etter disse folks mening, ikke kan kalles noen stat i ordets egentlige betydning, men som snarere bare er et «uorganisert territorium» som har behov for å bli annektert av sterke stater. De ønsker åpenbart å dele opp dette landet for bestandig og bedre sin egen stilling på dette landets bekostning. La oss anta at de hadde organisert en slik krig. Hva ville resultatet bli? Som kjent så en i begynnelsen av det 19. hundreåret på Italia og Tyskland på nøyaktig samme måten som en nå ser på Kina, dvs. en betraktet dem som «uorganiserte territorier» og ikke som stater, og undertrykte dem. Hva ble så resultatet av det? Som vi vet ble resultatet at Tyskland og Italia gikk til krig for sin uavhengighet, og at disse landene begge ble samlet til selvstendige stater. Det som ble resultatet, var at hatet mot undertrykkerne er blitt sterkere i hjerter på disse to folk, noe som verden bærer følgene av den dag i dag og vel ikke vil få se slutten på enda så snart. Det spørres derfor: Hvor er garantien for at imperialistenes krig mot Kina ikke vil få det samme resultat?

En tredje gruppe mener at en «høyere rase», la oss si den germanske «rase», må organisere en krig mot en «lavere rase» og da særlig mot slaverne — at bare en slik krig kan være en utvei av situasjonen, for den «høyere rase» skal være kalt til å befrukte den «lavere» og herske over den. La oss anta at en ville sette om i praksis denne besynderlige teori, som er likeså fjernt fra vitenskapen som himmelen fra jorden. Hva kan det så komme ut av det? Som kjent betraktet det gamle Roma forfedrene til de nåværende tyskere og franskmenn nøyaktig slik som representantene for den «høyere rase» i dag ser på de slaviske stammene. Som kjent betraktet det gamle Roma dem som en «lavere rase», som «barbarer», til evig tid dømt til å være underkastet den «høyere rase», det «store Roma», noe som forøvrig — mellom oss sagt — det gamle Roma hadde en viss grunn til, hva en ikke kan si om representantene for den «høyere rase» av i dag. (*Tordnende bifall.*) Men hva ble så resultatet av det hele? Resultatet ble at ikke-romerne, dvs. alle «barbarer», slo seg sammen mot den felles fiende og rente Roma overende. Så kan en spørre — hvor er garantien for at de pretensjoner som representantene for den nåværende «høyere rase» har, ikke vil føre til det samme jammerlige resultat? Hvor er garantien for at de meget-skrivende fascistiske politikerne i Berlin vil ha mer hell med seg enn de gamle og erfarne erobrerne i Roma? Ville det ikke være riktigere å gå ut fra det motsatte?

Endelig er det en fjerde gruppe som mener at det er Sovjetunionen en må organisere krigen imot. De vil knuse Sovjetunionen, dele opp landets territorium og berike seg på dets bekostning. Det ville være feilaktig å tro at det bare er enkelte kretser av militære i Japan som går med slike tanker. Vi kjenner til at man i kretsene av politiske ledere for visse stater i Europa også huser de samme planene. La oss anta at disse herrer ville gå over fra ord til handling. Hva kan så resultatet bare bli? En kan vel neppe tvile på at en slik krig ville være den farligste krig for borgerskapet. Den ville være den farligste ikke bare av den grunn at folkene i Sovjetunionen ville kjempe på liv og død for det revolusjonen har erobret. Den ville være den aller farligste for borgerskapet også av den grunn at den ikke bare ville bli utkjempet ved frontene, men også bak fronten i de fiendtlige land. Borgerskapet trenger ikke å tvile på at de tallrike venner arbeiderklassen i Sovjetunionen har i Europa og Asia, ville sette alt inn på å falle i ryggen på sine undertrykkere som har utløst en forbrytersk krig mot det land som er fedrelandet for arbeiderklassen i alle land. Og de herrer bursjoaer må ikke ta oss det ille opp om de den dagen da en slik krig er slutt, skulle komme til å savne noen av de regjeringer som sto dem nær, og som i dag ennå regjerer lykkelig «av guds nåde». (*Stormende bifall.*) En krig mot Sovjetunionen av dette slaget hadde vi som dere vil huske allerede for femten år siden. Som vi vet draperte den høystærede Churchill den gang denne krigen med den poetiske formel «de fjorten staters felttog». Dere husker naturligvis at denne krigen sveiste alle arbeidende mennesker i vårt land sammen til en enhetlig leir av oppofrende kjempere, som med sitt liv forsvarte sitt arbeider- og bondefedreland mot de ytre fiender. Dere vet hvordan denne krigen endte. Denne krigen endte med at interventene ble drevet ut av landet vårt og med at det ble skapt revolusjonære «aksjonskomiteer» i Europa. En trenger vel neppe tvile på at en ny krig mot Sovjetunionen vil føre til et fullstendig nederlag for angriperne, til revolusjon i en rekke land i Europa og Asia og til at bursjoa- og godseierregjeringene i disse landene vil bli styrtet.

Slik er krigsplanene til de borgerlige politikerne, som har kjørt seg fast i sitt eget garn.

Som dere ser glimrer de hverken ved forstand eller heltemot. (*Bifall.*)

Men mens borgerskapet velger krigens vei, så slår i de kapitalistiske land arbeiderklassen, som er brakt til fortvilelse gjennom fire år med krise og arbeidsløshet, inn på revolusjonens vei. Dette betyr at den revolusjonære krise modner og vil fortsette å modne. Og den revolusjonære krisen vil modne desto raskere, jo oftere de griper til terroristiske kampmetoder mot arbeiderbevegelsen og de arbeidende bønder.

Det er noen kamerater som tror at siden den revolusjonære krise nå en gang er der, så må borgerskapet komme i en stilling som det ikke er noen vei ut av — at enden for dem altså allerede er forutbestemt og seiren for revolusjonen dermed allerede sikret, og at de bare kan sette seg ned og vente på borgerskapets fall og skrive seiersresolusjoner. Dette er et grovt mistak. Seieren for revolusjonen kommer ikke av seg selv. En må forberede og tilkjempe seg den. Men å forberede og tilkjempe seg den kan bare et sterkt og proletarisk revolusjonært parti. Det forekommer øyeblikk da situasjonen er revolusjonær og borgerskapets makt er rokket i sine grunnvoller, men seieren for revolusjonen likevel ikke kommer, fordi det ikke eksisterer noe revolusjonært proletarisk parti som har styrke og autoritet nok til å lede massene og erobre makten. Det ville være uvetting å tro at det ikke kan forekomme slike «tilfelle».

Det ville ikke være av veien i denne sammenheng å framkalle i minnet Lenins profetiske ord om den revolusjonære krise — de ordene som han uttalte på Den kommunistiske internasjonales 2. kongress:

«Vi er nå kommet fram til spørsmålet om den revolusjonære krise som grunnlaget for vår revolusjonære virksomhet. Og i samband med dette må vi framheve spesielt to utbredte misoppfatninger. På den ene side framstiller de borgerlige økonomene denne krise som «uro» rett og slett, slik engelskmennene så elegant ordlegger seg. På den annen side er det av og til revolusjonære som søker å bevise at det absolutt ikke fins noen vei ut av krisen. Dette er et mistak. Absolutt utveisløse situasjoner fins det ikke. Borgerskapet ter seg som en vill ransmann som har tapt hodet, det gjør den ene dumheten etter den andre, tilspisser situasjonen og framskynder sin undergang. Alt dette er riktig. Men en kan ikke «bevise» at det for borgerskapet absolutt ingen mulighet fins til å dysse et sterkt mindretall av de utbyttede i søvn ved en eller annen bagatellmessig innrømmelse, til å slå ned en eller annen bevegelse eller oppstand i den ene eller den andre gruppe av de undertrykte og utbyttede. Hvis en i forveien ville prøve å «bevise» at utveisløsheten var «absolutt», så ville det bare være tomt pedanteri eller en lek med begreper og slagord. Det virkelige «bevis» i slike og liknende spørsmål kan bare praksis være. Det borgerlige system i hele verden er inne i en voldsom revolusjonær krise. Vi må nå gjennom de revolusjonære partiers praksis «bevise» at de rår over tilstrekkelig bevissthet, organisasjon, samband med de utbyttede masser, beslutsomhet og evne til å utnytte denne krisen for en framgangsrik, en seierrik revolusjon.» («Tale om den internasjonale situasjon og hovedoppgavene for Den kommunistiske internasjonale», *Lenin*: Samlede verker, bd. XXV, s. 340–341, russisk utg.)

3. *Forholdet mellom Sovjetunionen og de kapitalistiske stater.*

Det er lett å skjønne hvor vanskelig det var for Sovjetunionen å gjennomføre sin fredspolitik i denne atmosfære, forgiftet som den var av krigskombinasjonenes smittestoff.

Midt oppe i denne førkrigsgalskapen som har grepet om seg i en hel rekke land, hevdet Sovjetunionen gjennom disse årene fast og urokkelig sitt fredsstandpunkt. Den kjempet mot krigsfaren, for å bevare freden. Den kom de land i møte som på et eller annet vis

gikk inn for å bevare freden, avslørte dem som forbereder og provoserer til krig og rev masken av dem.

Hva var det Sovjetunionen støttet seg til i denne vanskelige og kompliserte kamp for freden?

a) På sin voksende politiske og økonomiske styrke;

b) på den moralske støtte fra millionmassene av arbeiderklassen i alle land, den klasse som aller sterkest er interessert i at freden blir bevart;

c) på den forstandige holdning som ble inntatt av visse land som av en eller annen grunn ikke er interessert i at freden blir forstyrret, og som vil utbygge handelssamkvemmet med en så pålitelig kontrahent som Sovjetunionen;

d) endelig på vår ærerike armé, som er rede til å forsvare landet mot overfall utenfra.

På dette grunnlaget oppsto vår kampanje for å slutte ikke-angrepspakter med våre nabostater, og traktater som definerer hvem som er angriper. Som dere vet hadde vi framgang med denne kampanjen. Som kjent er det blitt sluttet ikke-angrepspakter ikke bare med de fleste nabostatene våre i vest og sør, deriblant Finnland og Polen, men også med land som Frankrike og Italia, og med de samme nabostatene, innbefattet Den lille entente, er det like så inngått traktater som definerer hvem som er angriper.

På det samme grunnlaget er vennskapet mellom Sovjetunionen og Tyrkia blitt styrket, og forholdet mellom Italia og Sovjetunionen har bedret seg og er uten tvil blitt tilfredsstillende. Like så har forholdet til Frankrike, Polen og de baltiske land bedret seg, forbindelsene med Sambandsstatene og Kina er blitt gjenopptatt osv.

Av den rekke kjensgjerninger som gjenspeiler framgangen for Sovjetunionens fredspolitikkk må en særlig framheve to som uten tvil har stor betydning.

1. Jeg sikter for det første til det omsving til det bedre som i den siste tiden har inntrådt i forholdet mellom Sovjetunionen og Polen og likeså mellom Sovjetunionen og Frankrike. Før i tiden var forholdet mellom Sovjetunionen og Polen ikke særlig godt. I Polen ble representanter for vårt land myrdet. Polen betraktet seg som et bolverk for de vestlige stater mot Sovjetunionen. Alle mulige imperialister regnet Polen som en fortropp i tilfelle av militært overfall på Sovjetunionen. Bedre sto det heller ikke til med forholdet mellom Sovjetunionen og Frankrike. En trenger bare minne om kjensgjerningene fra historien om prosessen mot skadegjørerguppen omkring Ramsin i Moskva, så har en et klart bilde av forholdet slik det var mellom Sovjetunionen og Frankrike. Men disse lite ønskelige forholdene tar nå til å forsvinne. De blir avløst av forbindelser av et annet slag, som en ikke kan kalle annet enn en tilnærming. Og ikke bare dreier det seg om at vi har under-

tegnet ikke-angrepspakter med disse landene, enda disse paktene i seg selv har overordentlig stor betydning. Det viktigste ligger i at luften som var ladet med gjensidig mistro, nå tar til å rense seg. Det betyr selvfølgelig ikke at en kan betrakte tilnærmingsprosessen som har satt inn, som fast nok til å kunne garantere et lykkelig sluttresultat for saken. En kan ikke på langt nær regne det for utelukket at det kan komme overraskelser og siksakbevegelser i politikken, f. eks. i Polen, der sovjetfiendtlige stemninger ennå er sterke. Men omsvinget til det bedre i forholdet mellom oss er en kjensgjerning som, uavhengig av hvordan det vil utvikle seg i framtida, fortjener at vi holder fast ved det og skyver det i forgrunnen som en faktor som fremmer fredens sak.

Hvor ligger årsaken til dette omsvinget — hva er det som fremmer det?

Årsaken er framfor alt Sovjetunionens voksende styrke og makt.

I vår tid er det ikke skikk å regne med de svake, en regner bare med de sterke. Men dessuten må en søke årsaken også i visse forandringer i Tysklands politikk som er uttrykk for voksende revansjestemninger og imperialistiske stemninger.

En del tyske politikere taler i denne anledning om at Sovjetunionen for øyeblikket orienterer seg i retning av Frankrike og Polen, at det fra å være en motstander av Versaillestraktaten er blitt tilhenger av den, og at dette omslaget forklares ved at det er blitt opprettet et fascistisk regime i Tyskland. Dette er ikke riktig. Naturligvis er vi langt fra henrykt over det fascistiske regime i Tyskland. Men det dreier seg her ikke om fascisme eller ikke fascisme, noe som bare det faktum viser at fascismen f. eks. i Italia ikke var noen hindring for å få i stand det aller beste forhold til dette landet. Heller ikke dreier det seg om de forandringer som en mener har gått for seg i vår stilling til Versaillestraktaten. Det er ikke vår sak å lovprise Versaillestraktaten, vi som har smakt Brest-Litovskfredens skjensel. Men vi er bare ikke enige i at verden skal bli kastet ut i en ny krigs avgrunn for denne traktatens skyld. Det samme er å si om den påståtte nyorienteringen som skal ha gått for seg i Sovjetunionen. Vi har ikke orientert oss i retning av Tyskland, liksom lite som vi nå orienterer oss i retning av Polen og Frankrike. Både i tida som er gått og i nåtida orienterer vi oss mot Sovjetunionen og bare mot Sovjetunionen. (*Stormende bifall.*) Og når Sovjetunionens tarv krever en tilnærming til de eller de land som ikke er interessert i at freden blir brutt, så er vi rede til et slikt skritt uten å vakle.

Nei, det er ikke dette det dreier seg om. Det dreier seg om endringen i Tysklands politikk. Det dreier seg om at det allerede før de nåværende tyske politikere kom til makten, men særlig etter at de overtok makten, var begynt en kamp i Tyskland mellom to poli-

tiske linjer — mellom den gamle politikk som hadde fått uttrykk i de kjente traktater mellom Sovjetunionen og Tyskland, og den «nye» politikk, som i hovedtrekkene minner om den tidligere tyske keisers politikk, han som en tid holdt Ukraina besatt, foretok et felttog mot Leningrad og gjorde de baltiske landene til et oppmarsjområde for et slikt felttog. Og den «nye» politikk får åpenbart overtaket over den gamle. En kan ikke se det som en tilfeldighet at den «nye» politikks menn får overvekten på alle områder, mens tilhengerne av den gamle politikk er falt i unåde. Hugenbergs opptreden i London, som alle kjenner, er ingen tilfeldighet, og likså lite er det en tilfeldighet dette med de ikke mindre kjente erklæringene fra Rosenberg, han som leder utenrikspolitikken i det regjerende partiet i Tyskland. Det er dette det dreier seg om, kamerater.

2. Jeg sikter for det annet til at det er blitt gjenopprettet normale forbindelser mellom Sovjetunionen og Sambandsstatene. Det kan ikke være tvil om at dette har den aller største betydning for hele systemet av internasjonale forbindelser. Det dreier seg ikke bare om at sjansene for å kunne bevare freden er blitt større ved dette, at forholdet mellom de to landene er blitt bedre, at handelssamkvemmet mellom dem er blitt fast og at det er blitt skapt en basis for gjensidig samarbeid. Det dreier seg om at det er blitt trukket en skillelinje mellom det gamle — tida da Sambandsstatene i ymse land ble betraktet som et bolverk for alle slags sovjetfiendtlige tendenser, og det nye — tida da dette bolverket er blitt fjernet frivillig til gjensidig fordel for begge land.

Dette er de to grunnleggende kjensgjerninger som uttrykker framgangen for Sovjetunionens fredspolitik.

Det ville likevel være uriktig å tro at alt har gått som smurt for oss i perioden beretningen omfatter. Nei, det er langt fra at det har gått som smurt for oss.

La meg f. eks. få minne om trykket fra Englands side, blokaden mot vår eksport, forsøket på å blande seg opp i våre indre anliggender og såleis føle oss på tennene, prøve vår motstandskraft. Riktignok førte dette forsøket ikke til noe, og blokaden ble seinere opphevet. Men en kan ennå merke de ubehagelige ettervirkningene etter disse nålestikkene i forholdet mellom England og Sovjetunionen, bl. a. under forhandlingene om handelsavtalen. Disse utfallene mot Sovjetunionen kan en imidlertid ikke betrakte som tilfeldige. Det er noe alle vet at en gruppe engelske konservative ikke kan leve uten å lage slike utfall. Og nettopp fordi de ikke er tilfeldige, må vi regne med at en også i framtida vil prøve å gjøre utfall mot Sovjetunionen, komme med alle mulige slags trusler, tilføye den skade osv.

En må også ha for øye forholdet mellom Sovjetunionen og Japan, som trenger en alvorlig bedring. Japan vegrer seg mot å underskrive en ikke-angrepspakt som dette landet trenger ikke mindre enn Sov-

jetunionen, og dette understreker nok en gang at i forholdet mellom oss og Japan er ikke alt så bra. Det samme må en si når det gjelder bruddet i forhandlingene om den østkinesiske jernbanen, et brudd som ikke Sovjetunionen er skyld i, og likeså når det dreier seg om det forhold at japanske agenter foretar seg utillatelige ting på den østkinesiske jernbanen, foretar ulovlige arrestasjoner av sovjetfunksjonærer ved den østkinesiske jernbanen osv. For ikke å tale om at en krets japanske militære åpent i pressen driver propaganda for at det er nødvendig med en krig mot Sovjetunionen og å annektere kystområdet i Det fjerne østen, mens andre militærkretser åpenbart bifaller dette, og Japans regjering later som den ikke har noe med det å gjøre istedenfor at den skulle kalle krigshisnerne til orden. Det er ikke vanskelig å forstå at slike forhold må skape en atmosfære av uro og utrygghet. Ganske visst vil vi også i framtida uten å vakle føre en fredspolitikk og søke å få i stand bedring i forholdet til Japan, for vi ønsker oppriktig en bedring i dette forholdet. Men alt dette avhenger ikke av oss. Derfor må vi samtidig ty til åtgjerder for å beskytte landet vårt mot overraskelser og være rede til å forsvare det mot et overfall. (*Stormende bifall.*)

Som dere ser har vi også en rekke negative foreteelser ved siden av framgangen for vår fredspolitikk.

Slik er Sovjetunionens utenrikspolitiske stilling.

Vår utenrikspolitikk er klar. Den er en politikk som tar sikte på å bevare freden og styrke handelsforbindelsene med alle land. Sovjetunionen har ikke til hensikt å true noen som helst og enda mindre å overfalle noen. Vi er for fred og vi forsvarer fredens sak. Men vi frykter ingen trusler og vi er rede til å møte krigshisnerne med slag for slag. (*Stormende bifall.*) De som vil fred og legger vinn på å oppnå forbindelser med oss på saklig grunnlag, de vil alltid få støtte fra oss. Men de som skulle prøve å overfalle landet vårt, vil få en så ødeleggende medfart at de for all framtid mister lysten til å stikke svinetrynet sitt inn i vår sovjetthage. (*Stormende bifall.*)

Slik er vår utenrikspolitikk. (*Stormende bifall.*)

Oppgaven er å gjennomføre denne politikken hårdnakket og med konsekvens også i framtida.

II

DET VEDVARENDE OPPSVINGET

I FOLKEHUSHOLDNINGEN OG DEN INDRE STILLING I SOVJETUNIONEN

Jeg går over til spørsmålet om den indre stilling i Sovjetunionen.

Med omsyn til den indre stilling i Sovjetunionen viser perioden som beretningen omfatter et stadig sterkere oppsving både når det gjelder folkehusholdningen og når det gjelder kulturen.

Dette oppsvinget har ikke bare bestått i en enkel kvantitativ opphoping av krefter. Dette oppsvinget er så betydningsfullt fordi det har ført til prinsipielle endringer i Sovjetunionens struktur og har forandret landets utseende fra grunnen av.

Sovjetunionen er i denne perioden blitt omdannet i bunn og grunn og har kastet av seg preget av tilbakeliggenhet og middelalder. Fra å være et jordbruksland er det blitt et industriland. Fra å være et land med små enkeltmannsbruk er det blitt et land med kollektive mekaniske storbedrifter i jordbruket. Fra å være et land der det hersket uvitenhet, analfabetisme og mangel på kultur er det blitt — riktigere sagt: er det i ferd med å bli — et opplyst, kulturelt høytstående land som er dekket med et ypperlig nett av høyskoler, mellomskoler og grunnskoler som underviser på alle nasjonaliteters språk som fins i Sovjetunionen.

Det er blitt skapt nye industrigrener — verktøymaskinindustrien, automobilindustrien, traktorindustrien, den kjemiske industri, motorbyggingsindustrien, flyproduksjonen, kombainbyggingen, produksjonen av mektige turbiner og generatorer, av kvalitetsstål, jernlegeringer, syntetisk gummi, kvelstoff, trådfibrer av kunststoff osv. (*Langvarig bifall.*)

I denne perioden ble det reist tusener av nye store industribedrifter av det mest moderne slag, og de ble satt i drift. Det ble reist kjempeverker som Dnjeprostrøij, Magnitostroj, Kusnetskstroj, Tsjeljabstroj, Bobriki, Uralmasjstroj, Krammasjstroj. Tusener av gamle bedrifter ble ombygd på grunnlag av den moderne teknikken. Det ble reist nye bedrifter og skapt industrisentra i Sovjetunionens nasjonale republikker og grenseområder — i Bjelo-Russland, Ukraina, Nord-Kaukas, Transkaukas, Mellom-Asia, Kasakstan, Burjat-Mongolia, Tatar-republikken, Basjkiria, Ural, Øst- og Vest-Sibir, Det fjerne østen osv.

Det ble skapt over 200 000 kollektivbruk og 5000 sovjetbruk, med nye rajongsentra og industristøttepunkter for dem.

I distrikter som tidligere var nesten folketomme, er det grodd opp nye store byer med stort folketall. De gamle byene og industristedene har utvidet seg i kolossalt omfang.

Grunnen er lagt til Ural-Kusnetsk-kombinatet, som knytter kokslet i Kusnetsk sammen med jernmalmen i Ural. Den nye metallurgibasen i øst er dermed gått over fra drøm til virkelighet.

Grunnen er lagt til en ny, mektig oljebase i distriktene på de vestlige og sørlige skråningene av Ural-ryggen — i Ural-området, Basjkiria og Kasakstan.

Det er klart at de mektige kapitalinvesteringer staten har plassert i alle grener av folkehusholdningen — investeringer på mer enn 60 milliarder rubler i perioden beretningen omfatter — ikke er blitt ytt forgjeves, men allerede tar til å bære frukt.

Som følge av disse framstegene er nasjonalinntekten i Sovjetunionen steget fra 29 milliarder rubler i 1929 til 50 milliarder rubler i 1933, mens nasjonalinntekten i alle kapitalistiske land uten unntak er gått kolossalt tilbake i denne perioden.

Det er klart at alle disse framstegene og hele dette oppsvinget måtte føre til og faktisk også har ført til at den indre stillingen i Sovjetunionen er blitt ytterligere konsolidert.

Hvordan kunne dette kolossale omskiftet gå for seg på tre-fire år over vårt veldige statsområde og med dets gammeldage teknikk og tilbakeliggende kultur? Er ikke dette det rene under? Det ville ha vært det rene under om denne utviklingen hadde gått for seg på kapitalismens og det individuelle småbrukets grunn. Men en kan ikke kalle det et under når en husker på at denne utviklingen hos oss er kommet til på grunnlag av en utfoldet sosialistisk oppbygging.

Det er klart at dette gigantiske oppsvinget bare kunne utfolde seg på grunnlag av den framgangsrike oppbygging av sosialismen, på grunnlag av det samfunnsmessige arbeid som er ytt av titalls millioner mennesker, på grunnlag av den overlegenheten som det sosialistiske økonomiske system har over det kapitalistiske system og systemet med det individuelle bondebruk.

Derfor er det ikke noe under at det kjempemessige oppsvinget innenfor økonomien og kulturlivet i Sovjetunionen i beretningsperioden samtidig har betydd at de kapitalistiske elementer er blitt likvidert og det individuelle bondebruket trengt i bakgrunnen. Det er et faktum at det sosialistiske økonomisystemet nå omfatter 99 prosent av industrien og 84,5 prosent av jordbruket når en måler etter det areal som brukes til dyrking av korn, mens i alt 15,5 prosent faller på de individuelle bondebruk.

Den kapitalistiske økonomi er følgelig allerede likvidert i Sovjetunionen, og den sektor som det individuelle bondebruket opptar på landsbygda, er trengt tilbake til en underordnet posisjon.

Da vi innførte den «nye økonomiske politikk», talte Lenin om at det fins elementer av fem sosialøkonomiske former i vårt land: 1. den patriarkalske husholdningen (som i betydelig monn er en naturhusholdning); 2. vareproduksjonen i det små (flertallet av bøndene som selger korn), 3. privatkapitalismen; 4. statskapitalismen; 5. sosialismen. Lenin mente at av alle disse formene er det til slutt den sosialistiske form som må vinne overtaket. Nå kan vi si at den første, tredje og fjerde sosialøkonomiske form ikke eksisterer lenger, at den annen sosialøkonomiske form er blitt trengt tilbake til underordnede posisjoner, mens den femte sosialøkonomiske formen, den sosialistiske form, er den som hersker uinnskrenket og som er den eneste ledende kraft innenfor folkehusholdningen som helhet. (*Stormende, langvarig bifall.*)

Det er resultatet.

Dette resultatet danner grunnlaget for den stabile indre stilling i Sovjetunionen, grunnlaget for styrken i landets frontposisjoner og i dets posisjoner bak fronten under forhold som dikteres av den kapitalistiske innkretsing.

La oss så gå over til å undersøke det konkrete materiale i de enkelte spørsmål som angår Sovjetunionens økonomiske og politiske stilling.

1. *Oppsvinget innenfor industrien.*

Av alle grenene innen folkehusholdningen er industrien den som har vokst fortest. I beretningsperioden, dvs. etter 1930, har industrien vokst til mer enn det dobbelte, nemlig med 101,6 prosent, men sammenliknet med førkrignivået er den vokst til det firedobbelte, nemlig med 291,9 prosent.

Det betyr at industrialiseringen vår har gått for seg for full damp.

Den raske veksten i industrialiseringen har ført til at industriproduksjonen har tatt ledelsen i totalproduksjonen innenfor folkehusholdningen som helhet.

Her har jeg en tabell som viser dette:

Industriens del i prosent av folkehusholdningens samlede produksjon (i priser fra 1926/27)

	1913	1929	1930	1931	1932	1933
1. Industrien (småindustrien ikke medregnet)	42,1	54,5	61,6	66,7	70,7	70,4
2. Landbruket	57,9	45,5	38,4	33,3	29,3	29,6
Tilsammen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Dette betyr at landet vårt ugjenkallelig og definitivt er blitt et industriland.

I utviklingen av industrien som helhet er tilveksten i produksjonen av produksjonsredskaper og produksjonsmidler av avgjørende betydning for industrialiseringen. Tallene fra beretningsperioden viser at disse postene etter sin relative vekt er kommet på ledende plass innenfor industrien som helhet.

Her er en tabell som viser dette:

Den del som begge hovedgrupper av storindustrien utgjør av produksjonen (i priser fra 1926/27)

	Samlet produksjon (i milliarder rubler)				
	1929	1930	1931	1932	1933
Storindustrien i sin helhet	21,0	27,5	33,9	38,5	41,9
Derav:					
Gruppe A, produksjonsredskaper og produksjonsmidler	10,2	14,5	18,8	22,0	24,5
Gruppe B, forbruksartikler	10,8	13,0	15,1	16,5	17,6
			(i prosent)		
Gruppe A, produksjonsredskaper og produksjonsmidler	48,5	52,6	55,4	57,0	58,0
Gruppe B, forbruksartikler	51,5	47,4	44,6	43,0	42,0
Tilsammen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Som en ser, trenger ikke tabellen noen nærmere kommentar.

Industrien står overfor en særskilt oppgave i vårt land, som framleis er ungt i teknisk henseende. Den skal rekonstruere ikke bare seg selv, ikke bare alle grenene av industrien — blant dem også lettindustrien, næringsmiddelindustrien, trevareindustrien — på en moderne teknisk basis. Den skal også rekonstruere alle slag av trafikkmidler og alle grener av landbruket. Denne oppgaven kan den imidlertid bare greie å løse forutsatt at maskinbyggingen — som er den egentlige hevtangen når det gjelder å rekonstruere folkehusholdningen — inntar den dominerende stilling innenfor den. Tallene fra beretningsperioden viser at maskinbyggingen har nådd fram til den ledende rolle innenfor industrien som helhet.

Her er tabellen som viser dette:

De enkelte industrigreners del i prosent av den samlede produksjon

	Sovjetunionen			
	1913	1929	1932	1933
Steinkolindustrien	2,9	2,1	1,7	2,0
Koksutvinningen	0,8	0,4	0,5	0,6
Oljeutvinningen	1,9	1,8	1,5	1,4
Foredlingen av olje	2,3	2,5	2,9	2,6
Jernindustrien	(ikke	4,5	3,7	4,0
Lettmetallindustrien	oppg.)	1,5	1,3	1,2
Maskinbyggingen	11,0	14,8	25,0	26,1
Kjemisk storindustri	0,8	0,6	0,8	0,9
Bomullsindustrien	18,3	15,2	7,6	7,3
Ullindustrien	3,1	3,1	1,9	1,8

Dette betyr at industrien vår utvikler seg på et sunt grunnlag og at vi har nøkkelen til rekonstrueringen — maskinbyggingen — fast i hendene. Det som skal til er at en bruker den forstandig og rasjonelt.

Et interessant bilde frambyr utviklingen av industrien etter sosiale sektorer i løpet av beretningsperioden.

Her er en tabell som viser dette:

*Samlet produksjon i storindustrien, inndelt etter sosiale sektorer
(i priser fra 1926/27)*

	Samlet produksjon (i millioner rubler)				
	1929	1930	1931	1932	1933
Samlet produksjon	21 025	27 477	33 903	38 464	41 968
Derav:					
I. Sosialisert industri	20 891	27 402	(ikke oppg.)	38 436	41 940
Derav:					
a) Statsdrevet industri	19 143	24 989	—	35 587	38 932
b) Kooperativ industri	1 748	2 413	—	2 849	3 008
II. Privat industri	134	75	—	28	28

	Samlet produksjon (i prosent)				
	1929	1930	1931	1932	1933
Samlet produksjon	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Derav:					
I. Sosialisert industri	99,4	99,7	(ikke oppg.)	99,93	99,93
Derav:					
a) Statsdrevet industri	91,1	90,9	—	92,52	92,76
b) Kooperativ industri	8,3	8,8	—	7,41	7,17
II. Privat industri	0,6	0,3	—	0,07	0,07

Av denne tabellen går det fram at det allerede er gjort ende på de kapitalistiske elementer i industrien og at det sosialistiske økonomiske systemet nå er det eneste system, det enerådende system innenfor industrien vår. (Bifall.)

Men av alt det industrien har vunnet i beretningsperioden må en se det som den viktigste vinningen at den i denne tiden har maktet å oppdra og utdanne tusener av nye mennesker og nye ledere for industrien, hele lag av nye ingeniører og teknikere, hundretusener av unge kvalifiserte arbeidere som mestrer den nye teknikken og som har brakt vår sosialistiske industri framover. Det kan ikke være tvil om at industrien ikke ville ha hatt den framgangen den nå har å

oppvise og som den med rette kan være stolt av, om det ikke hadde vært for disse menneskene. Tallene viser at industrien i beretningsperioden har fått omkring 800 000 mer eller mindre kvalifiserte arbeidere fra bedriftslærlingeskolene og mer enn 180 000 ingeniører og teknikere fra de tekniske høyskolene, høyskolene og de tekniske skoler ved bedriftene. Om det er riktig at kaderproblemet er et overordentlig betydningsfullt problem for utviklingen hos oss, så må en medgi at industrien vår for alvor tar til å mestre dette problemet.

Dette er de viktigste resultatene innenfor industrien vår.

Men det ville være galt å tro at industrien bare har gode resultater å oppvise. Nei, den har også sine mangler. De viktigste manglene er disse:

- a) at *jernutvinningen* fortsatt ligger etter;
- b) at en forsvarlig orden mangler innenfor *lettmotallindustrien*;
- c) at en undervurderer den overordentlig store betydning det har for hele landets brennstoffhusholdning å utvikle utvinningen av *kol fra lokale forekomster* (Moskva-området, Kaukas, Karaganda, Mellom-Asia, Sibir, Det fjerne østen, Nord-regionen osv.)
- d) at det skorter på nødvendig oppmerksomhet når det gjelder spørsmålet om å organisere en ny *oljebasis* i områdene Ural, Basjkiria og Emba;
- e) at det skorter på alvorlig omsorg når det gjelder å bygge ut produksjonen av *masseforbruksartikler* i lettindustrien og næringsmiddelindustrien såvel som i trevareindustrien;
- f) at det skorter på nødvendig oppmerksomhet når det gjelder spørsmålet om å utvikle den *lokale industri*;
- g) at det forekommer en helt utillatelig innstilling til spørsmålet om å bedre *kvaliteten av det som produseres*;
- h) at vi stadig ligger etter når det gjelder å heve *arbeidsproduktiviteten*, senke *selvkostnadene*, og gjennomføre *rentabilitetsprinsippet* som et fast prinsipp;
- i) at den dårlige organisering av arbeidet og arbeidslønnen ennå ikke er likvidert, — mangel på personlig ansvar i arbeidet, likhetsmakeriet i lønssystemet;
- j) den *kontormessig-byråkratiske* metode som ennå ikke på langt nær er likvidert innenfor ledelsen av folkekommissariatene for folkehusholdningen og deres organer, blant dem også folkekommissariatene for lettindustrien og næringsmiddelindustrien.

En trenger vel neppe å forklare nærmere hvorfor det er absolutt nødvendig å fjerne disse manglene fortest mulig. Jernutvinningen og lettmotallindustrien har som kjent ikke oppfylt sin del av planen under den første femårsplan. Heller ikke har de fylt sin oppgave i det første året av den annen femårsplan. Blir de liggende etter også i framtida, kan de bli en bremse på industrien og bli årsak til av-

brekk i arbeidet for den. Når det gjelder å skape nye sentra for utvinningen av kol og olje, skulle det ikke være vanskelig å fatte at både industrien og transportvesenet kan komme i knipe om vi ikke løser denne oppgaven — en oppgave som ikke kan utsettes. Spørsmålet om masseforbruksartiklene og spørsmålet om å utvikle den lokale industri — og på samme måten spørsmålet om å bedre kvaliteten på produktene, øke arbeidsproduktiviteten, senke selvkostnadene og knesette rentabilitetsprinsippet trenger heller ikke noen nærmere forklaring. Hva angår den dårlige organisering av arbeidet og arbeidslønnen og den kontor-byråkratiske måten å lede på, så viste affæren i Donbas og også historiene vi har hatt i bedrifter innenfor lettindustrien og næringsmiddelindustrien at denne farlige sykdommen har sneket seg inn i alle næringsgrenene og hemmer utviklingen der. Blir den ikke utryddet, vil industrien komme til å halte på begge bena.

De nærmeste oppgavene er disse:

1. Å opprettholde den ledende stilling maskinbyggingen nå har innenfor industrien som helhet;

2. å få slutt på at jernutvinningen ligger etter;

3. å skape en forsvarlig orden innenfor lettmetallindustrien;

4. å utvikle i fullt omfang kolbrytningen i alle områder der vi kjenner lokale forekomster, bygge ut nye områder for kolbrytningen (f. eks. i området Bureja i Det fjerne østen), og å gjøre Kusbas til et nytt Donbas; (*Langvarig bifall.*)

5. å ta alvorlig fatt på å organisere en oljebasis på de vestlige og sørlige skråningene av Ural-ryggen;

6. å utfolde produksjonen av masseforbruksartikler i alle folkekommissariater for økonomien;

7. å utbygge den industrien som faller inn under de lokale sovjeter, gi den mulighet til å utvikle initiativ for å framstille masseforbruksartikler og etter evne støtte den med råstoffer og penge-midler;

8. å bedre kvaliteten på varene som blir levert, gjøre slutt på skikken å levere uferdige produkter og uten persons anseelse straffe alle kamerater som krenker eller omgår lovene sovjetmakten har gitt om kvalitet og fullt ferdige produkter;

9. å heve arbeidsproduktiviteten systematisk, senke selvkostnadene og knesette rentabilitetsprinsippet;

10. å utrydde til siste rest mangelen på personlig ansvar i arbeidet og likhetsmakeriet i lønssystemet;

11. å gjøre ende på den kontormessig-byråkratiske måten å lede på i alle avdelinger av folkekommissariatene for økonomien og systematisk kontrollere hvordan de underordnede organer gjennomfører vedtakene og direktivene fra de ledende instanser.

2. Oppsvinget innenfor jordbruket.

I jordbruket har utviklingen artet seg noe annerledes. Oppsvinget innenfor de viktigste grenene av jordbruket har i beretningsperioden riktignok skjedd mye langsommere enn i industrien, men likevel raskere enn i perioden da enkeltmannsbruket dominerte. Når det gjelder fébruket, har vi endatil hatt en motsatt utvikling — tallet på dyr er gått tilbake, og først i 1933 kunne en se tegn til en bedring, men også det bare for svineoppdretten.

De store vanskene med å slå sammen de oppsplittede småbondebrukene til kollektivbruk, det vanskelige arbeid med å organisere tallrike store driftsenheter i kornbruket og fébruket på nesten mennesketomme landsstrekninger, og i det hele tatt *reorganisering*sperioden da vi bygde om jordbruket som hvilte på individuell drift og ledet det over på veien med kollektivbruk, noe som krevde lang tid og svære utlegg, — det er innlysende at alle disse faktorer nødvendigvis måtte føre til et langsomt tempo i oppsvinget innenfor jordbruket og også en relativt lang periode med tilbakegang i husdyrbestanden.

Etter sakens natur har beretningsperioden for jordbrukets vedkommende ikke så mye vært en periode med raskt oppsving og kraftige sprang framover, men snarere en periode som har lagt grunnen til et slikt oppsving og slike sprang framover.

Ser en på tallene for utvidelsen av det tilsådde areal for alle planteslag under ett, og så tar for seg tallene på nyttevekstene for industrien, så får en dette bildet av utviklingen innenfor jordbruket i beretningsperioden:

Tilsådd areal av alle planteslag i Sovjetunionen

	I millioner hektar					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Samlet tilsådd areal	105,0	118,0	127,2	136,3	134,4	129,7
Derav:						
a) Kornplanter	94,4	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5
b) Nytteplanter for indust.	4,5	8,8	10,5	14,0	14,9	12,0
c) Frukt og grønnsaker ..	3,8	7,6	8,0	9,1	9,2	8,6
d) Fôrplanter	2,1	5,0	6,5	8,8	10,6	7,3

Tilsådd areal av nytteplanter for industrien i Sovjetunionen

	I millioner hektar					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Bomull	0,69	1,06	1,58	2,14	2,17	2,05
Lin (langfibret)	1,02	1,63	1,75	2,39	2,51	2,40
Sukkerroer	0,05	0,77	1,04	1,39	1,54	1,21
Oljeplanter	2,00	5,20	5,22	7,55	7,98	5,79

Disse tabellene viser to grunnlinjer i jordbruket:

1. En linje som tok sikte på størst mulig utvidelse av det tilsådde areal i perioden da reorganiseringen av jordbruket kulminerte, da det ble skapt titusenvise av kollektivbruk, da disse drev vekk kulakene fra jorda, tilegnet seg de frigjorte landområdene og sikret seg et fast grep på dem.

2. En linje som tok sikte på å stanse enhver vilkårlig utvidelse av det tilsådde areal, og da en gikk over fra å utvide det tilsådde areal på vilkårlig vis og til å dyrke jorda bedre, til å innføre et riktig vekselbruk og en riktig brakklegging, til å øke avkastningen og — hvis praksisen krever det — til forbigående å innskrenke de tilsådde arealer som er i bruk.

Som kjent ble denne annen linje — den eneste riktige for jordbruket — kunngjort i 1932, da reorganiseringsperioden i jordbruket gikk mot slutten og spørsmålet om å øke avkastningen var blitt ett av grunnspørsmålene for oppsvinget innenfor jordbruket.

Imidlertid kan en ikke betrakte tallene for tilveksten i det tilsådde areal som helt fullgode uttrykk for utviklingen i jordbruket. Det er tilfelle da de tilsådde arealene vokser uten at produksjonen gjør det — ja, den kan til og med synke, fordi bruksmåtene er blitt dårligere og avkastningen pr. enhet tilsådd areal er gått tilbake. Derfor må en supplere tallene for tilsådd areal med tallene for samlet produksjon.

Her er en tabell som viser dette:

*Samlet produksjon av korn og nytteplanter for industrien i
Sovjetunionen*

	I millioner dobbeltcentner					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Korn	801,0	717,4	835,4	694,8	698,7	898,0
Råbomull	7,4	8,6	11,1	12,9	12,7	13,2
Linfriber	3,3	3,6	4,4	5,5	5,0	5,6
Sukkerroer	109,0	62,5	140,2	120,5	65,6	90,0
Oljeplanter	21,5	35,8	36,2	51,0	45,5	46,0

Av denne tabellen går det fram at i 1931 og 1932, årene da reorganiseringen av landbruket var sterkest, var årene som viser den sterkeste nedgang i kornproduksjonen.

Tabellen viser også at lin og bomull som dyrkes i områder der reorganiseringen av jordbruket gikk for seg i mindre raskt tempo, nesten ikke har vært utsatt for nedgangen, men har utviklet seg

oppover så noenlunde regelmessig og uten avbrekk, og har beholdt det høye utviklingsnivået.

Denne tabellen viser for det tredje at mens oljeplantene riktignok viste visse svingninger, men likevel greidde å holde det høye utviklingsnivået de lå på sammenliknet med førkrigstiden, så hadde sukkerroene, som dyrkes i områder der en hadde det høyeste tempo i reorganiseringen av jordbruket og som sist kom med i reorganiseringsprosessen, sin største nedgang i det siste året denne gikk for seg, i 1932, — da produksjonen av sukkerroer sank under førkrignivået.

Endelig viser denne tabellen at 1933 — det første året etter at reorganiseringsperioden er avsluttet — er året som har brakt omsvinget i utviklingen innenfor dyrkingen av korn og nytteplanter for industrien.

Dette betyr at i første rekke kornbruket, men dernest også dyrkingen av nytteplanter for industrien, fra nå av vil være trygt og fast på vei mot et mektig oppsving.

Fébruket er den gren som har hatt de største vanskene med å komme gjennom reorganiseringsperioden.

Her er en tabell som viser dette:

Fémengden i Sovjetunionen

	I millioner					
	1916	1929	1930	1931	1932	1933
a) Hester	35,1	34,0	30,2	26,2	19,6	16,6
b) Hornfé	58,9	68,1	52,5	47,9	40,7	38,6
c) Sauer og geiter	115,2	147,2	108,8	77,7	52,1	50,6
d) Griser	20,3	20,9	13,6	14,4	11,6	12,2

Denne tabellen viser at vi ikke har hatt noen tilvekst i fémengden i beretningsperioden, men en stadig vedvarende nedgang sammenliknet med førkrignivået. Det er åpenbart at det som gjenspeiler seg i denne tabellen er på den ene siden den kjensgjerning at storkulakementene var sterkest konsentrert innenfor fébruket, og på den annen side den forsterkede kulakagitasjonen for nedslakting av féet, som falt i gunstig jord i årene da reorganiseringen gikk for seg.

Denne tabellen viser videre at nedgangen i fémengden satte inn straks i første året av reorganiseringsperioden (1930) og at den varer helt fram til 1933, men slik at den sterkeste nedgangen falt på de tre første årene og at nedgangen sank til et minimum i 1933, det første året etter at reorganiseringsperioden var avsluttet, samme året som kornbruket fikk et oppsving.

Endelig viser denne tabellen at en tendens i motsatt retning har

satt inn når det gjelder svineoppdretten og at 1933 allerede viser tegn til direkte oppgang.

Dette betyr at 1934 må bli et år da oppgangen må og kan sette inn i fébruket som helhet.

Hvordan har så kollektiviseringen av bondebrukene utviklet seg i landet vårt i beretningsperioden?

Her er en tabell som viser dette:

Kollektiviseringen

	1929	1930	1931	1932	1933
Kollektivbruk (i tusener)	57,0	85,9	211,1	211,05	224,5
Kollektiviserte enkeltbruk (i mill.)	1,0	6,0	13,0	14,9	15,2
Kollektivisering av enkeltbruk (i prosent)	3,9	23,6	52,7	61,5	65,0

Og hvilke endringer er det som har gått for seg for kornarealenes vedkommende når en deler dem inn etter sektorer?

Her er en tabell som viser dette:

Tilsådd areal av samtlige kornslag inndelt etter sektorer

	Kornareal i mill. hektar					Prosentdel av arealet i 1933
	1929	1930	1931	1932	1933	
1. Sovjetbruk	1,5	2,9	8,1	9,3	10,8	10,6
2. Kollektivbruk	3,4	29,7	61,0	69,1	75,0	73,9
3. Enkeltmannsbruk	91,1	69,2	35,3	21,3	15,7	15,5
Samlet kornareal	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5	100,0

Hva forteller disse tabellene?

De forteller at reorganiseringsperioden i jordbruket, da tallet på kollektivbruk og kollektivbruksmedlemmer vokste med stormtempo, alt er slutt, at den var avsluttet alt i 1932.

Følgelig vil kollektiviseringsprosessen videre framover bestå i at kollektivbrukene etter hvert opptar og omdanner restene av de individuelle brukene.

Det betyr at kollektivbrukene har vunnet seier ugjenkallelig og for godt. (*Stormende, langvarig bifall.*)

Tallene forteller videre at sovjetbrukene og kollektivbrukene til sammen rår over 84,5 prosent av det samlede kornareal i Sovjetunionen.

Det betyr at kollektivbrukene og sovjetbrukene tilsammen er blitt den maktfaktor som for framtida avgjør utviklingen i jordbruket med alle dets grener som helhet.

Tallene forteller videre at de 65 prosent bondebruk som har slått seg sammen til kollektivbruk, rår over 73,9 prosent av det samlede kornareal, mens hele resten av brukene som er blitt stående som enkeltmannsbruk og som utgjør 35 prosent av den samlede bondebefolkningen, bare rår over i alt 15,5 prosent av det samlede kornareal.

Om en til dette legger den kjensgjerning at kollektivbrukene i 1933 har levert over 1 milliard pud korn til staten, når en regner med rubb og stubb, mens enkeltbøndene, som har oppfylt planen med 100 prosent, tilsammen har levert 130 millioner pud, og en samtidig husker at enkeltbøndene i 1929/30 leverte omtrent 780 millioner pud til staten, mens kollektivbrukene ikke leverte mer enn 120 millioner pud – da blir det klart som dagen at kollektivbrukene og enkeltmannsbrukene helt har byttet roller i løpet av beretningsperioden, slik at kollektivbrukene er blitt den dominerende maktfaktor i jordbruket i denne tiden, mens bøndene som driver enkeltvis er blitt en faktor av annen rangs betydning som er nødt til å underordne og tilpasse seg kollektivbruksystemet.

Det står fast at de arbeidende bønder, våre sovjetbønder, ugjenkallelig og for godt har stilt seg under sosialismens røde banner. (*Langvarig bifall.*)

De sosialrevolusjonær-mensjevikiske og borgerlig-trotskyistiske vrøvlebøttene kan skvaldre så mye de lyster om at bøndene etter sin natur er kontrarevolusjonære, at de er kalt til å gjenopprette kapitalismen i Sovjetunionen, at de ikke kan være arbeiderklassens forbundsfele under oppbyggingen av sosialismen, at det er umulig å bygge opp sosialismen i Sovjetunionen. Kjensgjerningene forteller at disse herrer baktaler både Sovjetunionen og sovjetbøndene. Kjensgjerningene forteller at våre sovjetbønder for godt har kastet loss fra kapitalismen og i forbund med arbeiderklassen er på marsj framover – til sosialismen. Kjensgjerningene forteller at vi allerede har reist fundamentet til det sosialistiske samfunn i Sovjetunionen og at det som står igjen er bare å krone dette verket med å reise overbygget, noe som uten tvil er lettere enn å bygge fundamentet til det sosialistiske samfunn.

Men styrken i kollektivbrukene og sovjetbrukene er ikke uttømt med veksten i det tilsådde areal og produksjonsøkingen. Den går også fram av tilveksten i traktorparken og i den økende mekaniseringen. Det er ingen tvil om at kollektiv- og sovjetbrukene våre har tatt et kjempesprang framover i dette stykket.

Her er en tabell som viser dette:

*Traktorparken i jordbruket i Sovjetunionen
(med hensyntaken til amortiseringen)*

	I tusen stk.					Hestekrefter i tusen				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931	1932	1933
Samlet traktortall ...	34,9	72,1	125,3	148,5	204,1	391,4	1003,5	1850,5	2225,0	3100,0
Derav:										
Traktorer ved maskin- og traktorstasjonene ...	2,4	31,1	63,3	74,8	122,3	23,9	372,5	848,0	1077,0	1782,0
Traktorer på sovjetbrukene under de forskjellige folkekommissariater ..	9,7	27,7	51,5	64,0	81,8	123,4	483,1	892,0	1043,0	1318,0

Vi har altså 204 000 traktorer på tilsammen 3 100 000 hestekrefter til rådighet for kollektiv- og sovjetbrukene. Dette er ingen ringe styrke, som en ser — det er en kraft som er i stand til å bryte opp alle røttene til kapitalismen på landsbygda. Det er en kraft som er dobbelt så stor som det traktortallet Lenin i sin tid talte om som et fjernt perspektiv.

Når det gjelder parken av landbruksmaskiner ved maskin- og traktorstasjonene og i de sovjetbrukene som sorterer under Folkekommissariatet for sovjetbruk, så gir tabellen nedenunder her oppgaver over dem:

På maskin- og traktorstasjonene

	1930	1931	1932	1933
Kombainer (i tusen)	7 stk.	0,1	2,2	11,5
Motorer og lokomobiler (i tusen)	0,1	4,9	6,2	17,6
Treskeverk med ett eller flere renskeverk (i tusen)	2,9	27,8	37,0	50,0
Elektromotorer til tresking	168	268	551	1283
Reparasjonsverksteder ved MT-stasjonene ..	104	770	1220	1933
Lastebiler (i tusen)	0,2	1,0	6,0	13,5
Personbiler (i stk.)	17	191	245	2800

På sovjetbruk som sorterer under Folkekommissariatet for sovjetbruk

	1930	1931	1932	1933
Kombainer (i tusen)	1,7	6,3	11,9	13,5
Motorer og lokomobiler (i tusen)	0,3	0,7	1,2	2,5
Treskeverk med ett eller flere renskeverk ..	1,4	4,2	7,1	8,0
Elektromotorer	42	112	164	222
Reparasjonsverksteder:				
a) for full overhaling	72	133	208	302
b) for større reparasjoner	75	160	215	476
c) for vanlige småreparasjoner	205	310	578	1166
Lastebiler (i tusen)	2,1	3,7	6,2	10,9
Personbiler (i tusen)	118	385	625	1890

Jeg tror ikke disse tallene trenger noen nærmere forklaring.

Det har heller ikke hatt liten betydning for oppsvinget i jordbruket at det er blitt dannet politiske avdelinger ved maskin- og traktorstasjonene, og likeså at jordbruket er blitt forsynt med kvalifiserte funksjonærer som er blitt sendt ut. Nå innrømmer alle at funksjonærene ved de politiske avdelinger har spilt en veldig rolle for å høyne arbeidet på kollektivbrukene og sovjetbrukene. Det vil være kjent at sentralkomiteen i partiet i beretningsperioden har sendt vel 23 000 kommunister ut på landsbygda for å styrke kadrene i jordbruket, av dem vel 3000 som jordbruksfunksjonærer, vel 2000 til sovjetbrukene, vel 13 000 til de politiske avdelingene ved maskin- og traktorstasjonene og vel 5000 til de politiske avdelingene ved sovjetbrukene.

Det samme er å si når det gjelder utsendingen av nye ingeniører, teknikere og agronomer til kollektivbrukene og sovjetbrukene. Det vil være vel kjent at det i løpet av beretningsperioden er blitt sendt ut over 111 000 personer av denne kategori for å arbeide i jordbruket.

I løpet av beretningsperioden var det blitt utdannet vel 1 900 000 traktorførere, kombainførere, kombainassistenter og sjåførere og stilt til disposisjon for arbeid i jordbruket bare gjennom de grener som Folkekommissariatet for landbruket administrerer.

Over 1 600 000 personer er i denne perioden blitt utdannet eller omskolert til tjeneste som formenn og medlemmer av forvaltningene på kollektivbrukene, til støtarbeidsledere for dyrking og fédrift, og til regnskapsførere osv.

Dette er naturligvis for lite for jordbruket vårt, men det er da i hvert fall noe.

Som dere ser, har staten gjort alt som har vært mulig for å lette organene under Folkekommissariatet for landbruket og Folkekom-

missariatet for sovjetbrukene i arbeidet med å lede oppbyggingen av kollektivbrukene og sovjetbrukene.

Kan en si at disse mulighetene er blitt utnyttet slik som de skulle? Desverre kan en ikke si det.

Framfor alt må vi slå fast at disse folkekommissariatene mer enn de andre er smittet av den syken som vi kaller byråkratisk-kontormessig innstilling til arbeidet. Folkene der avgjør spørsmålene, men de tenker ikke på å kontrollere at tingene blir gjennomført, på å gi en skrape til slike som synder mot direktiver og forføyninger fra de ledende instanser, og på å forfremme dem som oppfyller sine plikter ærlig og samvittighetsfullt.

En skulle kunne gå ut fra at når det fins en kjempemessig traktor- og maskinpark, så skulle det forplikte forvaltningsorganene i jordbruket til å holde disse verdifulle maskinene i orden, reparere dem i rett tid og utnytte dem så godt som mulig i arbeidet. Men hva blir gjort på dette område? Dessverre meget lite. Det er dårlig stelt med garasjer for traktorer og maskiner. Reparasjonsforholdene er heller ikke tilfredsstillende, for til denne dag har en ikke villet begripe at grunnlaget for reparasjonsarbeidet må være de daglige småreparasjoner og de større reparasjonene og ikke full overhaling. Når det gjelder spørsmålet om å utnytte traktorene og maskinene, er det så klart og alminnelig kjent at det er dårlig stell her, at det ikke trengs noe bevis for det.

En av de aktuelle oppgavene jordbruket står overfor, er å innføre et riktig vekselbruk, utvide brakkmarkene av svartjord og forbedre såfrøet i alle grener av åkerbruket. Hva blir så gjort med dette? Foreløpig meget lite, dessverre. Når det gjelder såfrø for korn og bomull, hersker det et slikt kaos at det ennå vil ta lang tid før en kan få orden på dette forhold.

En av de mest virkningsfulle midlene til å høyne avkastningen av nyttevekster for industrien er at en sørger for at de blir forsynt med gjødsel. Hva blir så gjort med dette? Foreløpig svært lite. Gjødningsmidlene fins der, men organene i Folkekommissariatet for landbruket forstår seg ikke på å skaffe seg dem, og hvis de har skaffet seg noe, så sørger de ikke for at det kommer i rett tid på rett sted og blir rasjonelt utnyttet.

Hva sovjetbrukene angår, må en si at de ennå ikke er på høyde med sine oppgaver. Det er langt fra at jeg undervurderer den store revolusjonerende betydning som sovjetbrukene våre har. Men når en sammenlikner statens veldige investeringer i sovjetbrukene med de faktiske resultater som i dag foreligger fra arbeidet på sovjetbrukene, så består det et kolossalt misforhold som ikke går i favør av sovjetbrukene. Hovedårsaken til dette misforholdet er at de sovjetbrukene som produserer korn, er altfor store, at direktørene ikke makter sine oppgaver på de kjempemessige sovjetbrukene, at selve

sovjetbrukene er altfor spesialiserte, at de ikke praktiserer vekselbruk og brakklegging, og at de ikke driver fébruk. En er åpenbart nødt til å dele opp sovjetbrukene og gjøre slutt på den altfor sterke spesialiseringen. En skulle tro at Folkekommissariatet for sovjetbrukene ville ha reist dette spørsmålet i god tid og satt igjennom at det ble løst. Men det har ikke vært tilfelle. Spørsmålet ble reist og avgjort etter initiativ fra folk som ikke har noe å gjøre med Folkekommissariatet for sovjetbrukene.

Til slutt spørsmålet om fébruket. Jeg har i beretningen allerede nevnt den vanskelige stillingen innenfor fébruket. En skulle ha ventet at våre forvaltningsorganer for landbruket hadde utfoldet en feberaktig aktivitet for å likvidere krisen innenfor fébruket, at de hadde slått alarm, mobilisert sine funksjonærer og søkt å løse fébruksproblemet gjennom dristige inngrep. Men dessverre er slikt ikke skjedd og skjer ennå ikke. Og ikke bare det at det ikke blir slått alarm på grunn av den vanskelige stillingen i fébruket, men tvert om legger de vinn på å dysse ned hele spørsmålet, og av og til søker de til og med i beretningene sine å hemmeligholde den virkelige tilstand innenfor fébruket for landets offentlighet, noe som er helt utillatelig for en bolsjevik. Om en etter en slik opptreden håper på at forvaltningsorganene for jordbruket vil bli i stand til å lede fébruket trygt gjennom vanskene og høyne det til det nivået som kreves, så betyr det at en bygger på sand. Partiet i sin helhet, alle våre funksjonærer, partimedlemmer og partiløse må ta fébrukets sak i sine hender, og samtidig må en ta i betraktning at fébruksproblemet i betydning kommer like langt fram i rekken som kornproblemet gjorde i går — det problemet som vi allerede har løst med framgang. Det trengs ikke noe bevis for at sovjetmennene vil greie å forsere også dette hinderet, på samme måte som de så ofte før har greidd å forsere vanskelige hinder på veien mot målet. (*Bifallstorm.*)

Dette er en kort og lang fra uttømmende oppramsing av manglene vi må rydde vekk og oppgavene vi må løse i den nærmeste tiden.

Men det kan ikke bli med bare disse oppgavene. Det ligger også andre oppgaver og venter i jordbruket, oppgaver som det burde sies noen ord om.

Framfor alt må en være merksam på at den gamle inndelingen vi har i industridistrikter og jordbruksdistrikter allerede har overlevd seg selv. Hos oss fins det ikke lenger distrikter som utelukkende er jordbruksdistrikter og som forsyner industridistriktene med korn, kjøtt og grønnsaker. Og likeså fins det hos oss heller ingen distrikter som utelukkende er industridistrikter og som kan regne med å få alle levnetsmidlene de trenger utefra, fra andre distrikter. Utviklingen fører til at alle distriktene i vårt land blir industridistrikter i større eller mindre utstrekning, og jo lenger vi går framover, dess sterkere vil de utvikle seg til industridistrikter. Dette betyr at Ukraina,

Nord-Kaukas, Det sentrale svartejords-område og andre jordbruks-distrikter ikke lenger kan avgi så mye levnetsmidler til industri-sentrene som før, fordi de er nødt til å forsyne sine egne byer og sine egne arbeidere — og tallet på dem øker. Men av dette følger at hvert distrikt må skape seg sin egen jordbruksbasis for å kunne rå over egne grønnsaker, egne poteter, eget smør, egen melk og i mer eller mindre grad eget korn og eget kjøtt — om det ikke vil komme opp i en vanskelig stilling. Som dere vet, er dette en sak som fullt ut kan realiseres, og det blir arbeidet med den alt nå.

Oppgaven ligger i å få satt dette gjennom for enhver pris.

Videre må en rette oppmerksomheten mot at den kjente inn-delingen av distriktene i landet vårt i overskudds- og underskudds-distrikter når det gjelder levnetsmidler, nå likeså tar til å miste sin absolutte karakter. «Underskudds»-distrikter som Moskva- og Gorki-distriktet har dette året levert omkring 80 millioner pud korn til staten. Dette er selvsagt ikke småtterier. I den såkalte underskudds-sone fins det om lag 5 millioner hektar udyrket jord som er tilvokst med kratt. Det er en kjent sak at klimaet i denne sonen slett ikke er dårlig, at det ikke mangler nedbør og at tørke ikke forekommer. Om en rensker jorda her for kratt og gjennomfører en rekke åtgjerder av organisatorisk art, kan en få et veldig korndistrikt her. Og med den vanlige høye avkastningen i disse egnene ville de bli i stand til å levere en varekornmengde som ikke ville være mindre enn den som nå kommer fra Nedre-Volga eller Mellom-Volga. Dette ville være en god hjelp for industrisentrene i nord.

Oppgaven består altså i å skape et stort kompakt areal til korn-dyrking i distriktene i underskuddssonen.

Og til slutt spørsmålet om kampen mot tørken i Transvolga-området. Det har en veldig betydning at det her blir plantet skog og verneskogsbelter i de østlige distrikter i Transvolga-området. Som kjent arbeides det alt med dette, selv om en slett ikke kan si at det arbeides intensivt nok. Når det gjelder overrislingen i Transvolga-området — og dette er det viktigste når det gjelder å bekjempe tørken — så må en ikke tillate at denne saken blir lagt bakerst i bunken. Den er riktignok blitt noe hemmet gjennom visse ytre tilhøve som har lagt beslag på mye krefter og midler. Men nå er det ingen grunn til å utsette den lenger. Vi kan ikke greie oss uten at vi får en basis for kornproduksjonen ved Volga, en basis som er noenlunde stor og helt stabil, ikke er avhengig av klimatiske tilfældigheter og som vil kunne levere bortimot 200 millioner pud varekorn om året. Dette er ubetinget nødvendig når en tar i betraktning på den ene side veksten i byene ved Volga og på den annen side alle mulige forviklinger i de internasjonale forbindelser.

Oppgaven består i å ta fatt for alvor med å organisere overrislingen i Transvolga-området. (*Bifall.*)

3. Oppsvinget i det arbeidende folks materielle og kulturelle stilling.

Med dette har vi altså gitt et bilde av stillingen i industrien og landbruket i landet vårt, slik de har utviklet seg i beretningsperioden, og tilstanden på det nåværende tidspunkt.

Som resultat har vi fått:

a) Produksjonen har tatt et mektig oppsving så vel i industrien som også i de viktigste grenene av landbruket;

b) det sosialistiske økonomisystemet har på grunnlag av dette oppsvinget seiret for godt over det kapitalistiske økonomisystemet, og det både i industrien og landbruket. Det sosialistiske systemet er blitt enerådende system i folkehusholdningen som helhet — de kapitalistiske elementer er trengt ut fra alle områder av folkehusholdningen;

c) det overveldende flertall av enkeltbøndene har for godt vendt seg bort fra den individuelle varehusholdning i det små og har slått seg sammen i kollektivbruk på grunnlag av kollektivt arbeid og kollektivt eie av produksjonsmidlene; kollektivhusholdningen har vunnet hel og full seier over den individuelle varehusholdning i det små;

d) kollektivbrukene brer seg stadig på enkeltmannsbrukenes bekostning, og tallet på enkeltmannsbruk blir såleis mindre for hver måned; i virkeligheten omdannes de til en reserve for kollektivbrukene og sovjetbrukene.

Det er klart at denne historiske seieren over utbytterne har måttet føre til radikale bedringer for de arbeidende når det gjelder deres materielle stilling og vilkårene de lever under i det hele tatt.

Snylterklassene er blitt likvidert, og dette har ført til at det ene menneskes utbytting av det andre er forsvunnet. Arbeidernes og bøndenes arbeid er befridd for utbyttingen. De inntekter som utbytterne presset ut av folkets arbeid, blir nå værende i de arbeidendes hender og blir brukt dels til å utvide produksjonen og trekke nye grupper av arbeidende mennesker inn i produksjonen, dels til direkte å høyne arbeidernes og bøndenes inntekter.

Borte er arbeidsløsheten, denne arbeiderklassens svøpe. Mens millioner av arbeidsløse lever i nød og elendighet i de kapitalistiske land fordi de ikke har arbeid, fins det ikke lenger i vårt land noen arbeider som ikke har arbeid og inntekter.

Kulakåket er forsvunnet, og dermed elendigheten på landsbygda. Enhver bonde, enten han er på kollektivbruket eller driver for seg selv, har nå muligheten til å leve på menneskeverdig vis, om han bare har viljen til ærlig arbeid og ikke sluntrer unna og driver dank eller forgriper seg på kollektivbrukenes eiendom.

Utbyttingen er avskaffet, arbeidsløsheten i byene er avskaffet, nøden på landsbygda er avskaffet — dette er historiske framskritt i det arbeidende folks materielle stilling — framskritt som arbeiderne

og bøndene ikke engang våger å drømme om å kunne oppnå selv i de mest «demokratiske» kapitalistiske land.

Våre storbyer og industrisentra har skiftet utseende. Et uunn-gåelig kjennetegn for storbyene i de kapitalistiske land er fattigkvar-terene, de såkalte arbeiderkvarterer i utkanten av byen — klynger av hus med mørke, fuktige rom, for det meste halvt forfalne kjellerrom, der fattigfolket bor i skitt og elendighet og forbanner sin skjebne. Revolusjonen i Sovjetunionen har ført til at disse fattigkvarterene er forsvunnet hos oss. De er erstattet med nyoppbygde gode og lyse arbeiderkvarterer, og i mange tilfelle ser våre arbeiderkvarterer bedre ut enn byens sentrum.

Enda sterkere har landsbygda forandret utseende. Den gamle landsbyen, der kirken sto på den plassen som lettest falt i øynene, der landpolitibetjenten, popen og kulakene hadde de pene husene sine i forgrunnen og bøndene sine halvt forfalne hytter i bakgrunnen, tar nå til å forsvinne. I stedet vokser den nye landsbyen fram, med sine felles driftsbygninger, med sine klubber, med radio, kinoer, skoler, biblioteker og barnekrybber, med sine traktorer, kombainer, treskeverk og automobiler. Borte er kulaken og utbytteren, ågreren og blodsugeren, handelsmannen og spekulanten, landpolitibetjenten — de figurer som tidligere ga tonen. Nå er det funksjonærene på kollektivbrukene og sovjetbrukene, ved skolene og klubbene, traktor- og kombainførerne, brigadelederne for åkerbruket og fébruket, kollektivbrukenes beste støtarbeidere av begge kjønn som er de mest ansette.

Motsetningen mellom by og land forsvinner. Byen opphører i bøndenes øyne å være sentret for utbytting. Trådene i det økono-miske og kulturelle sambandet mellom by og land blir stadig ster-kere. Fra byen og industrien der får landsbygda nå hjelp i form av traktorer, landbruksmaskiner, automobiler, arbeidsfolk, pengemidler. Ja — landsbygda har selv sin egen industri i form av maskin- og traktorstasjoner, reparasjonsverksteder, alle mulige slag verksteder på kollektivbrukene, små elektrisitetsverk osv. Kløften i kulturnivået mellom by og land blir utfylt.

Dette er de viktigste framskrittene som er skjedd for å heve det arbeidende folks materielle stilling, dets levevilkår, dets kultur.

På grunnlag av disse vinningene har vi i løpet av beretnings-perioden oppnådd:

a) Nasjonalinntekten er vokst fra 35 milliarder i 1930 til 50 mil-liarder i 1933. Og siden de kapitalistiske elementer, derunder også konsesjonærene, får en del av den som er mindre enn en halv pro-sent, så blir nesten hele nasjonalinntekten delt mellom arbeiderne og funksjonærene, de arbeidende bønder, kooperasjonen og staten.

b) Befolkningen i Sovjetunionen er vokst fra 160,5 millioner i slutten av 1930 til 168 millioner i slutten av 1933.

c) Tallet på arbeidere og funksjonærer er vokst fra 14 530 000 i 1930 til 21 833 000 i 1933, slik at tallet på kroppsarbeidere i denne perioden vokste fra 9 489 000 til 13 797 000, tallet på arbeidere i storindustrien, transportvesenet inkludert, fra 5 079 000 til 6 882 000, tallet på arbeidere i jordbruket fra 1 426 000 til 2 519 000, tallet på arbeidere og funksjonærer i handelen fra 8 14 000 til 1 497 000.

d) Den sum som utbetales til lønninger for arbeidere og funksjonærer er økt fra 13 597 millioner rubler i 1930 til 34 280 millioner rubler i 1933.

e) Den årlige gjennomsnittslønn for industriarbeiderne er økt fra 991 rubler i 1930 til 1519 rubler i 1933.

f) Sosialtrygdfondet for arbeidere og funksjonærer er økt fra 1810 millioner rubler i 1930 til 4610 millioner rubler i 1933.

g) Hele industrien, med unntak av arbeid under jorda, er gått over til sjutimersdagen.

h) Bøndene har gjennom staten fått støtte ved at det er blitt organisert 2860 maskin- og traktorstasjoner med et kapitalutlegg på 2 milliarder rubler.

i) Bøndene har fått støtte av staten i form av kreditter til kollektivbrukene med et beløp på 1,6 milliarder rubler.

j) Bøndene har fått støtte fra staten i form av lån til såfrø og levnetsmidler, en støtte som kommer opp til 262 millioner pud korn i beretningsperioden.

k) De bønder som står økonomisk svakt har fått støtte gjennom staten i form av skattelettelser og trygder med et beløp på 370 millioner rubler.

Ser vi på landets kulturelle utvikling i beretningsperioden, så har vi oppnådd:

a) Det er blitt innført alminnelig skoleplikt i hele Sovjetunionen, og prosentsatsen av lese- og skrivekyndige er gått opp fra 67 prosent i slutten av 1930 til 90 prosent i 1933.

b) Elevtallet i skoler på alle trinn er vokst fra 14 358 000 i 1929 til 26 419 000 i 1933, av dette er tallet på elever i *grunnskolen* økt fra 11 697 000 til 19 163 000, i *mellomskolen* fra 2 453 000 til 6 674 000, i *høgskolen* fra 207 000 til 491 000.

c) Tallet på barn som besøker forskoler er økt fra 838 000 i 1929 til 5 917 000 i 1933.

d) Tallet på høyere læreanstalter for almen- og spesialutdanning er økt fra 91 i 1914 til 600 i 1933.

e) Tallet på vitenskapelige forskningsinstitutter er økt fra 400 i 1929 til 840 i 1933.

f) Tallet på klubber og liknende innretninger er økt fra 32 000 i 1929 til 54 000 i 1933.

g) Tallet på kinoer og filmanlegg i klubber og vandreokinoer er økt fra 9800 i 1929 til 29 200 i 1933.

h) Avisopplagene er økt fra 12 500 000 i 1929 til 36 500 000 i 1933.

Det ville ikke være av veien å slå fast at arbeiderne utgjør 51,4 prosent og bøndene 16,5 prosent av studenttallet ved de høyere læreanstaltene, mens f. eks. i Tyskland arbeiderne i det hele bare har 3,2 prosent, småbøndene i det hele bare 2,4 prosent av studentene ved de høyere læreanstalter i undervisningsåret 1932/33.

En gledelig kjensgjerning og et tegn på at kulturnivået stiger på landsbygda er det at kvinnene på kollektivbrukene viser økende aktivitet i det samfunnsmessige og organisatoriske arbeid. F. eks. er det en kjent sak at omkring 6000 kvinner på kollektivbrukene på det nåværende tidspunkt er formenn for kollektivbruk, over 60 000 er medlemmer av forvaltningen for kollektivbrukene, 28 000 ledere for arbeidsbrigader, 100 000 er gruppeorganisatorer, 9000 er ledere for vareproduserende farmer på kollektivbrukene og 7000 er traktorførere. Det er overflødig å legge til at disse talloppgavene ikke er fullstendige. Men også det vesle som går fram av disse tallene, vitner klart nok om den veldige høyningen av kulturnivået på landsbygda. Dette har en veldig betydning, kamerater. Det har veldig betydning fordi kvinnene utgjør halvparten av landets befolkning, fordi de danner en kjempemessig arbeiderarmé, fordi de har til oppgave å oppfostre våre barn, vår kommende generasjon, dvs. vår framtid. Derfor kan vi ikke tillate at denne veldige armeen av arbeidende mennesker lever i åndsmørke og uvitenhet! Derfor må vi hilse den økende sosiale aktiviteten blant de arbeidende kvinnene og det at de rykker opp i ledende stillinger med glede, som et utvilsomt tegn på stigning i vårt kulturnivå. (*Langvarig bifall.*)

Og til slutt må nok en kjensgjerning framheves, riktignok en av negativ natur. Jeg sikter til den uttallelige foreteelse at de pedagogiske og medisinske «fakulteter» ennå blir behandlet som stebarn i landet vårt. Dette er en stor mangel som grenser opp til krenking av statens interesser. Denne mangelen må ubetinget avhjelpes, jo snarere det skjer, dess bedre.

4. *Oppsvinget i vareomsetningen og transportvesenet.*

Vi har altså oppnådd:

a) tilvekst i industriproduksjonen, deriblant i produksjonen av masseforbruksartikler;

b) tilvekst i landbruksproduksjonen;

c) vekst i behovet og etterspørselen hos de arbeidende masser i by og på land etter produkter og levnetsmidler.

Hva mer er det som må til for å knytte disse faktorene sammen og sikre hele massen av forbrukere de nødvendige varer og produkter?

Det er noen kamerater som tror at disse faktorene i seg selv er nok til at landets økonomiske liv skal utfolde seg for fullt. Det er et grovt mistak. En kan nok forestille seg at alle disse faktorene er til

stede — men hvis ikke varene når ut til forbrukerne, så kan det økonomiske livet ikke bare ikke utfolde seg for fullt, det vil tvert om oppløses og desorganiseres fullstendig. En må nå endelig begripe at varene til sjuende og sist ikke blir produsert for produksjonens egen skyld, men for forbruket. Det har hos oss vært tilfelle da det ikke har vært lite av varer og produkter og de ikke bare ikke nådde forbrukerne, men i årevis vandret gjennom de byråkratiske krinkelkrokene i det såkalte varetilførselsnett, langt borte fra forbrukerne. Det er innlysende at industrien og landbruket under slike forhold mistet enhver impuls til å utvide produksjonen, at det oppsto fortetning i varetilførselsnett, mens arbeiderne og bøndene ble stående der uten varer og produkter. Resultatet var forvirring i landets økonomiske liv, enda det ikke var mangel på varer og produkter. For at landets økonomiske liv skal kunne utfolde seg for fullt og for at industrien og jordbruket skal kunne få en impuls til å øke produksjonen videre, må enda én forutsetning til, nemlig en utviklet *vareomsetning* mellom by og land, mellom de ymse distrikter og områder i landet, mellom de forskjellige grenene av folkehusholdningen. Landet må dekkes av et tett nett av handelslagre, butikker og utsalgssteder. Det er nødvendig at det til enhver tid sirkulerer varer fra produksjonsstedene til forbrukerne gjennom slike kanaler som disse handelslagrene, butikkene og utsalgsstedene. Det er nødvendig at såvel statens som kooperasjonens handelsnett, den lokale industri, kollektivbrukene og enkeltbøndene blir trukket inn i dette arbeidet.

Dette er det vi kaller fullt utfoldet *sovjethandel* — handel *uten* kapitalister, handel *uten* spekulanter.

Som en ser er dét å utvikle sovjethandelen en særskilt aktuell oppgave, og blir den ikke løst, er det ikke mulig å komme lenger framover.

Men enda denne sannheten er helt åpenbar, hadde partiet i beretningsperioden en hel rekke vansker som det måtte overvinne for å kunne utvikle sovjethandelen — hindringer som en, for å uttrykke det kort, kunne betegne som utslag av begrepsforvirring hos en del kommunister når det gjelder spørsmålet om nødvendigheten og betydningen av sovjethandelen.

Framfor alt må en slå fast at det blant kommunister framleis rår en nedlatende, ringeaktende innstilling til handel overhodet og til sovjethandelen i særdeleshet. Disse, med forlov sagt, kommunister ser på sovjethandelen som en underordnet, uvesentlig ting og på dem som er sysselsatt i handelen som nærmest fortapte mennesker. Disse personer skjønner tydeligvis ikke at de med sin overlegne innstilling til sovjethandelen ikke gir uttrykk for de bolsjeviske standpunkter, men for standpunkter som er typiske for adelsmenn som har sett bedre dager, som vel har den store ambisjon, men ingen ammunisjon. (*Bifall.*) Disse personer forstår ikke at sovjethandelen er en bolsje-

vikisk sak av reneste vann, og at de som er sysselsatt i handelen, også butikkfunksjonærene, virker for vår revolusjonære, bolsjeviske sak — hvis de bare arbeider ærlig. (*Bifall.*) Det er klart at partiet ikke har tatt med silkehansker på disse, med forlov sagt, kommunister — og at det har måttet kaste adelsfordommene deres på skraphaugen. (*Langvarig bifall.*)

Det var også andre slags fordommer som måtte overvinnes. Jeg sikter da til det ultravenstre-radikale tøvet som er satt i omløp blant enkelte av funksjonærene våre, nemlig at sovjethandelen skal være et tilbakelagt stadium og at vi må organisere direkte bytte av produktene, at pengene snart vil bli avskaffet fordi de er blitt redusert til regnepapirer, at en ikke trenger å utvikle handelen, ettersom direkte bytte av produktene er på trappene. Det er nødvendig å understreke at dette småborgerlige, ultravenstre-radikale tøvet, som støtter opp under de kapitalistiske elementene som legger vinn på å stikke pinner i hjulene for utviklingen av sovjethandelen, ikke bare er i omløp blant en del «røde professorer» men også blant atskillige funksjonærer som er sysselsatt i handelen. Naturligvis er det latterlig og komisk når disse menneskene, som ikke er i stand til å organisere en så enkel sak som sovjethandelen, skvaldrer om at de er rede til å organisere en så komplisert og vanskelig sak som det direkte bytte av produkter. Men Don Quijotene har jo også fått dette navnet nettopp av den grunn at de mangler elementær sans for livets realiteter. Disse menneskene, som befinner seg like langt fra marxismen som himmelen fra jorden, forstår tydeligvis ikke at pengene vil bestå lenge ennå hos oss — helt til vi har avviklet det første stadium av kommunismen, det sosialistiske utviklingsstadiet. De forstår ikke at pengene er et redskap fra den borgerlige økonomi som sovjetmakten har overtatt og tilpasset sosialismens interesser for gjennom dette å utfolde sovjethandelen til det høyeste og derved skape vilkårene for å kunne gå over til direkte bytte av produktene. De forstår ikke at direkte bytte av produktene bare kan komme som avløsning og resultat av en sovjethandel som er ideelt organisert, at det ennå ikke er spor av dette hos oss og at vi heller ikke vil komme dit så snart. Det er klart at partiet, som legger vinn på å organisere en fullt utviklet sovjethandel, har funnet det nødvendig å ta hardt i disse «venstreradikale» misfostrene også, og blåse det småborgerlige skvaldret deres over alle hauger.

Videre måtte en overvinne de usunne vanene som handelsfunksjonærene hadde med å fordele varene mekanisk, utrydde ringeakten for kravet om rikt utvalg og ringeakten for kravene fra forbrukerne, den mekaniske distribusjon av varene, mangelen på personlig ansvar i handelen. Til dette formål er det blitt åpnet handelslagrer som hvert skal forsyne sitt område, respektive flere rajonger, og ellers har vi åpnet titusener nye butikker og utsalgssteder.

Videre måtte vi gjøre ende på den monopolstilling kooperasjonen hadde på markedet, og i samband med dette påla vi alle folkekommissariater å åpne handel med sine egne varer og forpliktet Folkekommissariatet for forsyningen å utvikle en utstrakt fri handel med jordbruksprodukter — noe som på den ene side har ført til kappestrid for å bedre den kooperative handelen, og på den annen side til prissenking på markedet, til sanering av markedet.

Det er blitt skapt et vidt forgrenet nett av spisesteder der det blir servert måltider til nedsatte priser («offentlig bespisning»). På bedriftene er det blitt organisert avdelinger som skal forsyne arbeiderne med forbruksartikler («ORS»), og derved ble elementer som ikke har noe med bedriften å gjøre, utelukket fra bedriftsforsyningen — noe som har ført til at ikke mindre enn 500 000 fremmedelementer er blitt utelukket bare i det nett som sorterer under Folkekommissariatet for tungindustrien.

Vi er også kommet riktig i gang med en enhetlig sentralbank for kortfristige kreditter — Statsbanken, med 2200 filialer i rajongene, som makter å finansiere handelsoperasjonene.

Som resultat av disse tiltakene har vi i beretningsperioden oppnådd:

a) en tilvekst i nettet av butikker og utsalgssteder fra 184 662 i 1930 til 277 974 i 1933;

b) et nyorganisert nett på 1011 distriktshandelslagrer og 864 handelslagrer som dekker flere rajonger;

c) et nyorganisert nett på 1600 «ORS» som skal forsyne arbeiderne med forbruksartikler;

d) en tilvekst i nettet av brødbutikker med fritt salg; — dette nettet omfatter på det nåværende tidspunkt 330 byer;

e) en økning i tallet på offentlige fellesbespisningssteder som nå omfatter 19,8 millioner konsumenter;

f) en tilvekst i vareomsetningen gjennom statens og kooperasjonens handelsrett, fellesbespisningsstedene medregnet, fra 18,9 milliarder rubler i 1930 til 49 milliarder rubler i 1933.

Det ville være feilaktig å tro at denne utvikling av sovjethandelen er nok til å tilfredsstille de kravene som vår økonomi stiller. Tvert om blir det nå klarere enn noensinne at den nåværende tilstanden i vareomsetningen ikke kan tilfredsstille behovene våre. Derfor består oppgaven i å bygge ut sovjethandelen videre, trekke den lokale industri inn i dette arbeidet, øke kollektivbruket og bøndernes handel og oppnå nye avgjørende framskritt når det gjelder å heve sovjethandelen.

Imidlertid er det nødvendig å gjøre merksam på at en ikke bare må begrense seg til å utvikle sovjethandelen. Om utviklingen av økonomien vår er avhengig av utviklingen av vareomsetningen, utviklingen av sovjethandelen, så er utviklingen av sovjethandelen i

sin tur avhengig av utviklingen av transportvesenet, av så vel jernbanene og skipsfarten som biltrafikken. Det kan forekomme tilfelle da det fins varer, at muligheten til å utfolde vareomsetningen er der i fullt monn, men da transporten ikke holder tritt med utviklingen innenfor vareomsetningen og ikke makter å frakte varene. Som kjent forekommer det ofte slike tilfelle hos oss. Derfor er transportvesenet en flaskehals som vil kunne stoppe til hele økonomien vår, og framfor alt vareomsetningen — og den har vel alt begynt å stoppe den til.

Riktignok har jernbanene økt godstrafikken fra 133,9 milliarder tonn/km i 1930 til 172 milliarder tonn/km i 1933. Men dette er lite, det er altfor lite for oss, for økonomien vår.

Skipsfarten har økt godstrafikken fra 45,6 milliarder tonn/km i 1930 til 59,9 milliarder tonn/km i 1933. Men det er for lite, altfor lite for økonomien vår.

Jeg vil da ikke tale om biltrafikken, der parken er økt fra 8800 biler (laste- og personvogner) i 1913 til 117 800 biler ved slutten av 1933. Dette er for vår folkehusholdning så knapt at en skammer seg bare for å nevne det.

Det kan da ikke være tvil om alle disse arter samferdselsmidler kunne arbeide mye bedre hvis de organer som steller med transportvesenet ikke hadde lidd av den kjente syken som en kaller kontormessig-byråkratiske ledermetoder. Oppgaven er altså ikke bare den å hjelpe transportvesenet med mennesker og midler, men den består også i å utrydde den byråkratisk-kontormessige innstillingen til arbeidet som vi finner i organene for transportvesenet, og gjøre dem til mer effektive organer.

Kamerater! Vi har nådd så langt at grunnspørsmålene som industrien stiller er blitt løst på riktig måte, og industrien har nå vunnet fast fotfeste. Likeså har vi nådd så langt at hovedspørsmålene i jordbruket vårt er blitt løst på riktig måte og at jordbruket — det kan vi si uten det minste forbehold — likeså har vunnet fast fotfeste. Men disse vinningene kan gå tapt for oss igjen hvis vareomsetningen tar til å halte og transportvesenet blir en klamp om foten på oss. Derfor er arbeidet med å utvikle vareomsetningen og skape et betydelig bedre transportvesen den mest nærliggende og brennende oppgave, og vi kan ikke komme videre framover om vi ikke løser den.

III PARTIET

Jeg går så over til spørsmålet om partiet.

Denne partikongressen er preget av leninismens fulle seier, likvideringen av de siste rester av de antileninistiske grupperinger.

Trotskyenes antileninistiske gruppe er slått og spredt for alle

vinder. De som organiserte den lusker nå omkring i utlandet i bakgårdene til de borgerlige partier.

Høyreavvikernes antileninistiske gruppe er slått og spredt for alle vinder. De som organiserte den har for lenge siden tatt avstand fra sine meninger og ligger nå i selen for på alle vis å gjøre bot for det de har forbrutt mot partiet.

Grupperingene av folk med nasjonalistiske avvik er slått og spredt for alle vinder. De som organiserte dem har enten for godt slått sine filler sammen med intervensjonslystne emigranter eller har gjort bot.

De fleste tilhengere av disse antirevolusjonære gruppene er blitt nødt til å erkjenne at partiets linje er den riktige, at de har kapiitulert for partiet.

Mens vi på den 15. partikongress ennå måtte bevise at partiets linje var den riktige og føre kamp mot visse antileninistiske grupperinger, og mens vi på den 16. partikongress kunne gjøre opp med de siste tilhengere av disse grupperingene, så trenger en ikke noe som helst bevis på denne partikongressen, og det fins vel heller ingen som trenger juling. Alle kan se at det er partiets linje som har seiret. (*Stormende bifall.*)

Den politikk som tok sikte på å industrialisere landet, har seiret. Resultatene av det er i dag tydelig for alle. Hva kan en innvende mot denne kjensgjerningen?

Den politikk som tok sikte på å likvidere kulakene som klasse og gjennomføre den kompakte kollektivisering, har seiret. Resultatene av den er like tydelig for alle. Hva kan en innvende mot denne kjensgjerningen?

På grunnlag av erfaringene fra vårt land er det blitt bevist at det er fullt ut mulig for sosialismen å seire i et enkelt land. Hva kan en innvende mot denne kjensgjerningen?

Det er innlysende at all denne framgangen og framfor alt seieren for femårsplanen fullstendig har demoralisert alle antileninistiske grupperinger overhodet og tilføyd dem et dødbringende slag.

En må slå fast at partiet er enig og sammensveiset som aldri før. (*Stormende, langvarig bifall.*)

1. Spørsmål i samband med den ideologisk-politiske ledelse.

Men vil så dette si at kampen er ført til ende og at den videre offensiv fra sosialismens side faller bort som overflødig?

Nei, det vil det ikke si.

Vil dette si at alt er i den skjønneste orden i partiet vårt, at vi ikke lenger vil få oppleve avvik av noe slag og at en følgelig kan legge seg til å hvile på sine laurbær?

Nei, det vil det ikke si.

Partiets fiender, opportunistene av alle avskygninger og nasjo-

nalistiske avvikere av alle slag, er slått. Men levninger av ideologien deres lever framleis i hodene på enkelte partimedlemmer og stikker ikke så sjelden fram. En må ikke betrakte partiet som isolert fra de mennesker som omgir det. Det lever og virker innenfor det miljøet som omgir det. Derfor er det ikke til å undre seg over at det ofte trenger inn i partiet usunne stemninger utenfra. Det består uten tvil en jordbunn for slike stemninger i vårt land allerede av den enkle grunn at det både i byen og på landet fins visse mellomlag av befolkningen som gir grobunn for slike stemninger.

Vårt partis 17. konferanse har erklært at en av de grunnleggende politiske oppgaver når det gjelder å virkeliggjøre den annen femårsplan, består i «å vinne over restene av kapitalismen i folkehusholdningen og i menneskenes bevissthet». Dette er en helt riktig tanke. Men kan en si at vi alt har vunnet over alle rester av kapitalismen i folkehusholdningen? Nei, det kan en ikke si. Og enda mindre kan en si at vi har vunnet over restene av kapitalismen i menneskenes bevissthet. Det kan en ikke si, ikke bare av den grunn at menneskenes bevissthet ligger etter forandringene i deres økonomiske vilkår, men også av den grunn at det framleis består en kapitalistisk omverden som søker å opplive og opprettholde restene av kapitalismen i økonomien og i menneskenes bevissthet i Sovjetunionen — og mot dem må vi bolsjeviker til enhver tid holde kruttet tørt.

Det er lett å forstå at det ikke er til å unngå at slike rester danner en gunstig grobunn til å gjenopplive i hodet på enkelte av partimedlemmene våre ideologien til de antileninistiske gruppene vi har slått. Legger en til dette det ikke særlig høye teoretiske nivå hos flertallet av partimedlemmene våre, det svake ideologiske arbeid i partiorganene, det faktum at våre partifunksjonærer er overbelastet med rent praktisk arbeid som tar fra dem muligheten til å utvide sin teoretiske viten, så vil en forstå det kaos som rår i hodene på enkelte partimedlemmer når det gjelder en rekke av spørsmålene i leninismen og som ikke sjelden trenger seg inn i vår presse og støtter opp under alt slikt som gjenoppliver levningene av ideologien til de antileninistiske gruppene vi har slått.

Derfor kan en ikke si at kampen er slutt og at det ikke lenger er nødvendig å føre en politikk som betyr offensiv fra sosialismens side.

En kunne ta en rekke av spørsmålene i leninismen og ved hjelp av dem vise hvor seiglivet restene av ideologien til de antileninistiske gruppene ennå er hos enkelte partimedlemmer.

La oss f. eks. ta spørsmålet om å bygge opp det *klasseløse, sosialistiske samfunn*. Den 17. partikonferanse har uttalt at vi beveger oss framover mot oppbyggingen av det klasseløse, sosialistiske samfunn. Det er klart at det klasseløse samfunn ikke kan komme av seg selv. En må kjempe seg fram til det og bygge det ved at alle arbeidende

menneker anstrenger seg for det — ved å styrke organene for proletariatets diktatur, ved å utfolde klassekampen, ved å oppheve klassene, ved å likvidere restene av de kapitalistiske klassene i kamp mot såvel ytre som indre fiender.

Dette skulle vel være klart.

Men hvem kjenner vel ikke til at proklameringen av denne klare og elementære læresetning i leninismen har framkalt ikke så lite begrepsforvirring og usunne stemninger hos en del av våre partimedlemmer? Læresetningen om at vi marsjerer i retning av det klasseløse samfunn, som er blitt stilt opp som en parole, er av disse blitt oppfattet som en spontan prosess. De resonnerer som så: Når vi står på terskelen til det klasseløse samfunn, så innebærer det at en kan avsvikke klassekampen og proletariatets diktatur og overhodet gjøre ende på staten, som jo må dø bort uten videre i den nærmeste framtid. Og de falt i den høyeste henrykkelse i forventningen om at det snart ikke ville finnes klasser igjen — altså heller ingen klassekamp, ingen sorger og bekymringer, at en altså kan legge vekk våpnene og trøstig legge seg til å sove mens en venter på det klasseløse samfunn. (*Alminnelig munterhet i hele salen.*)

Det kan ikke være tvil om at denne begrepsforvirringen og disse stemningene likner på de velkjente standpunktene til høyreavvikerne som den ene vannråpen den andre — standpunkter som går ut på at det gamle må vokse inn i det nye av seg selv og at vi en vakker dag uten å merke det vil være kommet inn i det sosialistiske samfunnet.

Som en ser kan det framleis utmerket godt komme nytt liv i restene av ideologien til de antileninistiske gruppene som er slått, og de vil seiglivet holde seg i lang tid.

Det er innlysende at om denne begrepsforvirringen og disse antibolsjevikiske stemninger hadde grepet flertallet av partiet, da ville partiet ha stått der demoralisert og avvæpnet.

La oss videre ta spørsmålet om landbruksartelet og landbrukskommunen. I dag medgir alle at artelet er den eneste riktige form for kollektivbruk-bevegelsen under de nåværende forhold. Og det er fullt forståelig, fordi: a) artelet riktig knytter sammen kollektivbrukernes interesser, b) artelet tilpasser på en heldig måte de personlige, daglige interesser med de samfunnsmessige interesser og letter derfor arbeidet med å oppdra i kollektivismens ånd de bønder som tidligere drev enkeltvis.

Til forskjell fra artelet der bare produksjonsmidlene er gjort til felleseie, var i kommunen like til det siste ikke bare produksjonsmidlene felles, men også kommunemedlemmenes husholdning, dvs. at medlemmene av en kommune til forskjell fra medlemmene av et artel ikke hadde fjørfé eller småfé, en ku eller korn eller noen jordlapp som de eide personlig. Dette innebærer at det er blitt tatt mindre hensyn til kommunemedlemmenes personlige, daglige tarv

og at deres interesser ikke er blitt knyttet sammen med samfunnets interesser, men undertrykt til fordel for småborgerlig likhetsmakeri. Det er klart at dette er den svakeste side ved kommunen. Det er dette som i grunnen også forklarer at kommunene ikke er blitt særlig utbredt, at en treffer dem bare enkeltvis og at de kan telles i noen få dusin. Av samme grunn har kommunene for å kunne hevde sin eksistens og ikke gå i oppløsning, sett seg tvunget til å gi avkall på å gjøre til felleseie det som hører med i den daglige husholdning. De tar til å bruke systemet med dagsverknormer, utleverer korn til medlemmene, tillater personlig eiendomsrett til fjørfé, småfé, en ku osv. Men av dette følger at kommunene i virkeligheten er blitt arteler. Og det er det ikke noe galt i, for en sunn utvikling av kollektivisering som massebevegelse krever dette.

Dette betyr selvsagt ikke at det overhodet ikke er nødvendig med kommuner, at de ikke lenger er den høyeste form for kollektivbrukbevegelsen. Nei, kommunen er nødvendig og er naturligvis den høyeste form for kollektivbrukbevegelsen — ikke kommunen slik vi nå har den, den som er oppstått på basis av en svakt utviklet teknikk og mangel på produkter og som selv går over til artel, men den framtidige kommunen som vil oppstå på grunnlag av en høyere utviklet teknikk og overflod av produkter. Landbrukskommunen i den form vi nå har den, er oppstått på grunnlag av svakt utviklet teknikk og mangel på produkter. Dette er i grunnen også forklaringen på at den drev likhetsmakeri og tok lite omsyn til medlemmenes personlige, daglige tarv. Og derfor er den nå tvunget til å gå over til å bli artel, der kollektivbrukernes personlige og samfunnsmessige interesser er knyttet sammen på en fornuftig måte. Kommunen i framtida vil oppstå når det er blitt overflod av korn, storfé, fjørfé, grønnsaker og alle andre produkter på åkrene og husdyrfarmene i artelet, når det er blitt opprettet mekaniske vaskerier, moderne kjøkkener og spisesaler, brødfabrikker osv. i artelene, når kollektivbrukeren har innsett at det er mer fordelaktig for ham å få kjøtt og melk fra farmen enn å holde egen ku og småfé, når kvinnen på kollektivbruket har innsett at det er mer fordelaktig for henne å spise middag i spisesalen, kjøpe brød i brødfabrikken og få vasketøyet vasket i fellesvaskerier enn selv å måtte drive med alt dette. Kommunen i framtida vil oppstå på grunnlag av en høyere utviklet teknikk og et høyere utviklet artel, på grunnlag av overflod av produkter. Når vil dette inntreffe? Naturlig nok ikke så snart. Men det vil komme. Det vil være en forbrytelse på kunstig vis å framskynde prosessen med at artelet vokser over i kommunen. Det vil skape kaos i alt og fremme våre fienders interesser. Den prosess at artelet vokser over i kommunen må gå for seg skritt for skritt, og i den monn som *alle* kollektivbrukere overbeviser seg om at denne overvokningsprosessen er nødvendig.

Slik står spørsmålet om artelet og kommunen.

En skulle kunne gå ut fra at denne saken er klar og nesten elementær. Imidlertid hersker det fullstendig forvirring hos enkelte partimedlemmer når det gjelder dette spørsmålet. De mener at partiet har fjernet seg fra sosialismen i og med at det erklærte at artelet var grunnformen for kollektivbruk-bevegelsen, at det har gjort et tilbaketog fra kommunen, den høyeste form for kollektivbruk-bevegelsen, og gått over til en lavere form. Hvorfor det? — kan en spørre. Fordi, heter det, det ikke fins noen likhet innenfor artelet, siden det vedblir å være forskjell i artelet når det gjelder medlemmenes behov og personlige livsvilkår, mens det i kommunen hersker likhet, siden medlemmene der er likestilte både når det gjelder behov og personlige livsvilkår. Men for det første fins det ikke lenger hos oss kommuner der det rår likestilling og likhetsmakeri når det gjelder behov og personlige livsvilkår. Praksis har vist at kommunene helt sikkert ville gått til grunne om de ikke hadde gitt avkall på likhetsmakeriet og faktisk gått over til å bli arteler. Følgelig kan en ikke påberope seg noe som i virkeligheten ikke eksisterer lenger. For det annet er det kjent for enhver leninist, hvis han virkelig er leninist, at likhetsmakeriet når det gjelder behov og personlige livsvilkår, er noe reaksjonært, småborgerlig tøv som er verdig en eller annen primitiv sekt av asketer, men ikke et marxistisk organisert sosialistisk samfunn. For en kan ikke forlange at alle mennesker skal ha samme behov og samme smak, at de alle skal rette seg etter ett og samme mønster når det gjelder personlig levevis. Og til slutt — er det ikke så at det er forskjell mellom arbeiderne når det gjelder så vel behov som personlig levevis? Og betyr dette at arbeiderne står fjernere fra sosialismen enn medlemmene av landbrukskommunene?

Disse menneskene tror åpenbart at sosialismen krever likhetsmakeri, likestilling, nivellering av samfunnsmedlemmenes behov og personlige levevis. Det er unødvendig å gjøre oppmerksom på at denne troen ikke har noe med marxismen, med leninismen å gjøre. Med likhet mener ikke marxismen likhetsmakeri når det gjelder personlige behov og livsvilkår, men at klassene skal avskaffes, dvs. a) alle arbeidende mennesker skal på samme måte fris fra utbytting etter at kapitalistene er styrtet og ekspropriert; b) den private eiendomsrett til produksjonsmidlene skal avskaffes og dette skal gjelde likt for alle etter at produksjonsmidlene er blitt hele samfunnets eiendom; c) alle skal ha samme plikt til å arbeide etter evne, og alle arbeidende mennesker skal ha samme rett til å få for dette i samsvar med sitt arbeid (det *sosialistiske* samfunn); d) alle skal ha plikt til å arbeide etter evne og alle arbeidende mennesker skal ha samme rett til å få etter behov for dette (det *kommunistiske* samfunn). Når marxismen sier dette, tar den utgangspunkt i at menneskenes smak og behov i kvalitet og kvantitet ikke er like og heller ikke kan være

like hverken i sosialismens periode eller i kommunismens periode.

Dette er den marxistiske oppfatning av likheten.

Noen annen form for likhet enn dette har marxismen aldri anerkjent og anerkjenner den heller ikke i dag.

Hvis en av dette vil trekke den slutning at sosialismen krever likhetsmakeri, likestilling, nivellering av behovene hos samfunns-medlemmene, nivellering av deres smak og personlige levevis, at etter marxistenes planer alle skal bære samme slags klær og spise samme slags mat i samme mengder — da er det bare banalt tøv beregnet på å baktale marxismen.

Det er på tide å bli klar over at marxismen er en fiende av likhetsmakeriet. Alt i «Det kommunistiske manifest» hudflettet Marx og Engels den primitive, utopiske sosialisme og kalte den reaksjonær fordi den gjorde seg til talsmann for «almen askese og grovt likhetsmakeri». I et helt kapittel i sin bok «Anti-Dühring» ga Engels en flengende kritikk av den «radikale likhetsmakersosialismen» som Dühring representerte i motstrid med den marxistiske sosialisme.

«Det sanne innholdet i det proletariske likhetskravet,» sa Engels, «er kravet om *klassenes avskaffelse*. Ethvert likhetskrav som går ut over dette, havner nødvendigvis i absurditeter.»

Og det samme sier Lenin:

«Engels hadde tusen ganger rett da han skrev: et likhetsbegrep som betyr *noe annet* enn klassenes avskaffelse, er en ytterst tåpelig og meningsløs fordom. De borgerlige professorer søkte når det gjelder likhetsbegrepet, å dytte på oss den hensikt å ville gjøre det ene menneske likt det andre. Dette vrøvlet som de selv har klekket ut, prøvde de å klandre oss sosialister for. I sin uvitenhet var de imidlertid ikke klar over at sosialistene — og det nettopp de som har lagt grunnen til den moderne vitenskapelige sosialisme, Marx og Engels — har erklært: Likheten er en tom frase når en med likhet mener noe annet enn å avskaffe klassene. Vi vil avskaffe klassene, *i denne* mening er vi for likheten. Men å påstå at vi vil gjøre alle mennesker like, er en hul frase og et tåpelig påfunn som stammer fra intellektuelle.» (Lenin: «Hvordan folket blir bedradd med parolene om frihet og likhet», Samlede verker, bd. XXIV, s. 293–294, russisk utg.)

Dette skulle være klart.

De borgerlige forfattere ynder å framstille den marxistiske sosialisme som en gammel kaserne fra tsar-tida, der alt er underordnet likhetsmakeriets «prinsipp». Men vi marxister kan ikke ta ansvaret for de borgerlige forfatters uvitenhet og sløvheter.

Det kan ikke være tvil om at det er en slående likhet mellom på den ene side begrepsforvirringen blant partimedlemmer når det gjelder den marxistiske sosialisme, deres begeistring for likhetsmaker-tendensene i landbrukskommunene — og på den annen side de småborgerlige oppfatninger hos våre ultravenstre-radikale tåper — folk som en tid var tilbøyelig til å gå så vidt med å idealisere landbruks-

kommunene, at de til og med prøvde å organisere kommuner også i industribedriftene og fabrikkene, slik at de kvalifiserte og ukvalifiserte arbeidere som arbeidet hver i sitt fag, skulle slå lønningene sammen og dele hele summen opp i like deler mellom seg. Alle har hørt om skadene som er tilføyd industrien vår som følge av de barnslige likhetsmakerekspementene som de «venstreradikale» narrene drev med.

Som dere ser, er levningene etter ideologien til de partifiendtlige gruppene som har lidt nederlag, temmelig seiglivede.

Det er klart at partiet ville ha opphørt å være et marxistisk parti og at kollektivbruk-bevegelsen ville blitt fullstendig desorganisert om slike ultra«venstre»radikale standpunkter hadde vunnet overtaket i partiet.

Eller la oss f. eks. ta parolen: «*Vi må gjøre alle kollektivbrukerne til velstilte mennesker.*» Denne parolen gjelder ikke bare for kollektivbrukerne. Den gjelder enda mer for arbeiderne, for vi vil gjøre alle arbeidere velstilte, gjøre dem til mennesker som lever et liv i velstand og virkelig kultur.

En skulle tro at denne saken var klar. Hvilken mening ville det ha vært i å styrte kapitalismen i oktober 1917 og gjennom en rekke år bygge opp sosialismen om vi ikke skulle nå så langt at menneskene i vårt land får leve i velstand? Sosialisme betyr ikke savn og elendighet, men at savn og elendighet blir utryddet, at det blir organisert et liv i velstand og kultur for alle medlemmer av samfunnet.

Men denne klare og i grunnen helt elementære parolen har framkalt en mengde tvil, forvirring og uklarhet hos en del partimedlemmer. De sier: betyr ikke denne parolen at vi vender tilbake til den gamle parolen som partiet har forkastet, og som lydde slik: «Berik dere»? Og når alle blir velstående — sier de videre — og det ikke lenger fins noen fattige, hvem er det da vi bolsjeviker skal støtte oss på i arbeidet vårt, hvordan skulle vi arbeide når vi ikke lenger har fattigfolk?

Det er kanskje latterlig, men utvilsomt en kjensgjerning at det fins slike naive og antileninistiske meninger hos en del partimedlemmer, og en må regne med at de fins.

Disse menneskene forstår åpenbart ikke at det er en hel avgrunn mellom parolen «Berik dere» og parolen «Vi må gjøre alle kollektivbrukerne til velstilte mennesker». For det første var det bare *enkelte* personer eller grupper som kunne berike seg, mens parolen om et liv i velstand ikke gjelder enkelte personer eller grupper, men *alle* kollektivbrukerne. For det annet er det slik at *enkelte* personer eller grupper beriker seg for å *utbytte* og undertrykke de øvrige menneskene, mens parolen om et liv i velstand for *alle* kollektivbrukere når produksjonsmidlene i kollektivbruket er gjort til felleseie, *ute lukker* enhver mulighet for noen til å utbytte andre. For det tredje

ble parolen «Berik dere» gitt på begynnelsestadiet av NEP, da kapitalismen delvis var gjenreist, da kulakene var sterke, da enkeltmannsbruket dominerte på landsbygda, mens kollektivbrukene bare var i fostertilstanden ennå, — mens parolen «Vi må gjøre alle kollektivbrukerne til velstilte mennesker» ble gitt i siste stadium av NEP, da de kapitalistiske elementer i industrien var blitt avskaffet, kulakene på landsbygda knust, det individuelle bruket trengt i bakgrunnen og kollektivbruket blitt dominerende form i landbruket. For ikke å tale om at parolen «Vi må gjøre alle kollektivbrukerne til velstilte mennesker» ikke var blitt gitt isolert, men i nøye sammenheng med parolen «Vi må gjøre alle kollektivbrukene bolsjevikiske».

Er det ikke klart at parolen «Berik dere» egentlig var en oppfordring til å *gjenopprette* kapitalismen, mens parolen «Vi må gjøre alle kollektivbrukerne velstilte» er en oppfordring til *fullstendig å tilintetgjøre* de siste levninger av kapitalismen ved å øke kollektivbrukenes økonomiske styrke og ved å gjøre alle kollektivbrukere til skapende arbeidere som lever i velstand? (*Tilrop*: «Helt riktig!»)

Er det ikke klart at disse to parolene ingenting har felles og heller ikke kan ha noe felles? (*Tilrop*: «Helt riktig!»)

Når det gjelder påstanden om at det hverken kan tenkes bolsjevikisk arbeid eller sosialisme hvis det ikke eksisterer fattigfolk, så er den en dumhet så stor at en kvier seg for å befatte seg med den. Leninistene støtter seg på de fattige så lenge det fins kapitalistiske elementer og fattigfolk som blir utnyttet av kapitalistene. Men når de kapitalistiske elementene er knust og fattigfolket befridd for utbyttingen, da har ikke leninistene lenger til oppgave å forevige og bevare fattigdommen og de fattige, når grunnlaget for dette allerede er likvidert, men tvert om å skaffe fattigdommen ut av verden og heve fattigfolk opp til et liv i velstand. Det ville være tåpelig å tro at sosialismen kan bygges opp på grunnlag av fattigdom og savn, på grunnlag av innskrenking av de personlige behovene og senking av menneskens livskår ned på nivå med fattigfolk, som forøvrig ikke selv ønsker å være fattige for bestandig, og som streber etter et liv i velstand. Hvem er det som har bruk for en slik, med forlov sagt, sosialisme? Det ville ikke være noen sosialisme, men en karikatur av sosialismen. Sosialismen kan bare bygges opp på grunnlag av en stormende vekst av produktivkreftene i samfunnet, på grunnlag av overflod av produkter og varer, på grunnlag av arbeidende menneskers liv i velstand, på grunnlag av et stormende kulturelt oppsving. For sosialismen, den marxistiske sosialisme, betyr ikke at de personlige behovene blir innskrenket, men at de blir allsidig utvidet og utviklet, betyr ikke at en skal innskrenke eller gi avkall på å tilfredsstille disse behovene, men at alle behov som kulturelt høytstående arbeidende mennesker har, skal bli allsidig og fullt ut tilfredsstilt.

Det kan ikke være tvil om at denne begrepsforvirringen hos enkelte partimedlemmer i spørsmålet fattigdom og velstand er en gjenspeiling av våre «venstreradikale» narrers standpunkter — de som idealiserer fattigdommen som bolsjevikenes evige støtte under alle forhold, og som ser kollektivbrukene som en arena der det foregår en forbitret klassekamp.

Som en ser, fortsetter restene av ideologien til de partifiendtlige gruppene som vi har slått, også på dette området å være seig-livede.

Det er klart at om slike forskrudde meninger hadde seiret innenfor partiet vårt, da ville ikke kollektivbrukene ha hatt de resultater som de nå har nådd fram til i de to siste årene, og de ville ha gått oppløsningen i møte på kort tid.

Eller la oss f. eks. ta det *nasjonale* spørsmål. Også her, i det nasjonale spørsmål, rår det hos en del av partiet — på samme måten som i andre spørsmål — en begrepsforvirring som fører en viss fare med seg. Jeg har talt om hvor seiglivede kapitalismens rester er. En bør merke seg at kapitalismens rester i menneskenes bevissthet er langt mer seiglivet når det gjelder det nasjonale spørsmål enn de er i alle andre spørsmål. De er mer seiglivet fordi de har muligheten til å maskere seg godt i nasjonal drakt. Det er mange som tror at Skrypniks syndefall er et enkelttilfelle, et unntak fra regelen. Det er ikke riktig. Syndefallet til Skrypnik og hans gruppe i Ukraina er ikke noe unntak. Nettopp de samme forskrudde idéene kan en iaktta hos enkelte kamerater også i de andre nasjonale republikkene.

Hva ligger det i avviket til nasjonalisme — likegyldig om det dreier seg om et avvik til storrussisk nasjonalisme eller om et avvik til lokal nasjonalisme? Avviket til nasjonalisme er en tilpasning av arbeiderklassens internasjonalistiske politikk til borgerskapets nasjonalistiske politikk. Avviket til nasjonalisme gjenspeiler forsøkene som det «egne», «nasjonale» borgerskap gjør på å undergrave sovjetsystemet og gjenopprette kapitalismen. Som en ser, har begge avvikene de samme røttene. Det dreier seg om et *frafall* fra den leninske internasjonanisme. Om en vil legge begge disse avvikene under ild, så må en rette kanonene mot disse røttene, mot dem som vil oppgi internasjonalsmenen, likegyldig om det dreier seg om avviket til lokal nasjonalisme eller om avviket til storrussisk nasjonalisme. (*Stor-mende bifall.*)

En slåss om hvilket av disse avvikene som er hovedfaren — avviket til storrussisk nasjonalisme eller avviket til lokal nasjonalisme. I den nåværende situasjon er dette en formalistisk og derfor nytteløs strid. Det ville være tåpelig å stille opp en ferdig resept som skal være brukbar for alle tider og forhold når det gjelder hva som er hovedfaren og ikke hovedfaren. Slike resepter fins det nå engang ikke i verden. Hovedfaren ligger i det avviket som en har opphørt å kjempe

mot og som en på den måten har latt vokse til å bli en fare for staten. (*Langvarig bifall.*)

I Ukraina lå ennå for kort tid siden hovedfaren ikke i den ukrainske nasjonalismen. Men da en sluttet med å kjempe mot den og tillot den å vokse seg så stor at den gjorde felles sak med intervensjonistene, da ble dette avviket hovedfaren. Spørsmålet om hva som er hovedfaren i det nasjonale spørsmål avgjør en ikke gjennom en tom formalistisk diskusjon, men ved en marxistisk analyse av tingenes tilstand i det gitte øyeblikk og ved å studere de feilene som er blitt gjort på dette området.

Det samme er å si om *høyre- og «venstre»-avviket* når det gjelder politikken i sin alminnelighet. Også her som på andre områder rår det ikke liten begrepsforvirring hos enkelte medlemmer av partiet vårt. Det hender av og til at en i kampen mot høyreavviket lar «venstre»-avviket skjøtte seg selv og svekker kampen mot dette, fordi en tror at det ikke er noen fare eller betyr en mindre fare. Dette er en alvorlig og farlig feil. Det er en innrømmelse til «venstre»-avviket som partimedlemmer ikke har lov til. Og de har dess mindre lov til det fordi de «venstreradikale» i det siste er sunket definitivt ned på høyreavvikernes posisjoner og det i bunn og grunn ikke lenger er noe som skiller dem fra hverandre.

Vi har alltid hevdet at de «venstreradikale» i virkeligheten representerer det samme som høyreavvikerne, bare med den forskjell at de maskerer sin høyrepolitikk med «venstreradikale» fraser. I dag bekrefter de «venstreradikale» selv denne vår påstand. En kan bare ta for seg numrene av den trotskistiske «Bulletin» fra ifjor. Hva krever de herrer trotskister, og hva er det de skriver om — hva er det «venstre»-programmet deres går ut på? Det de krever er: at *sovjetbrukene skal oppløses* fordi de er urentable, *størstedelen av kollektivbrukene skal oppløses* fordi de er kunstige skapninger, *politikken som tar sikte på å likvidere kulakene som klasse skal en gi opp*, og en skal *gå tilbake til konsesjonspolitikken og overgi en hel rekke av industribedriftene våre til konsesjonærer* fordi de er urentable.

Der har dere programmet til foraktelige feiginger og kapitulanter, et kontrarevolusjonært program for å gjenopprette kapitalismen i Sovjetunionen!

Hva er det som skiller mellom dette programmet og programmet fra dem på ytterste høyre fløy? Det er innlysende at det ikke er noe som skiller dem fra hverandre. De «venstreradikale» har altså åpent sluttet seg til høyreavvikernes kontrarevolusjonære program for å danne en blokk med dem og føre en felles kamp mot partiet.

Hvordan kan en etter alt dette si at «venstre»-folkene ikke betyr noen fare eller at de betyr en mindre fare? Er det ikke klart at folk som farer med slikt tøv, bærer ved på bålet for leninismens svorne fiender?

Som en ser, er restene av kapitalismen i menneskenes bevissthet, også i enkelte partimedlemmers bevissthet, temmelig seiglivet også her når det gjelder avvik fra partilinjens – likegyldig om det dreier seg om avvik i politikken i sin alminnelighet eller om avvik i det nasjonale spørsmål.

Dette var noen av de alvorlige og aktuelle spørsmål i samband med vårt ideologisk-politiske arbeid, der det gjør seg gjeldende uklarhet hos enkelte lag i partiet – der det rå forvirring og av og til også direkte avvik fra leninismen. Men dette er ikke de eneste spørsmål som kan brukes til å belyse begrepsforvirringen hos enkelte partimedlemmer.

Kan en etter alt dette hevde at alt er i sin skjønneste orden hos oss i partiet?

Det er klart at en ikke kan det.

Våre oppgaver når det gjelder det ideologisk-politiske arbeidet er disse:

1. Å heve det teoretiske nivå i partiet opp på et tilbørlig høyt plan.

2. Å forsterke det ideologisk-politiske arbeid i alle ledd av partiet.

3. Å drive utrettelig propaganda for leninismen innenfor partiets rekke.

4. Å oppdra partiorganisasjonene og det aktiv av partiløse som omgir dem, i den leninske internasjonalismes ånd.

5. Ikke å tilsløre avvikene fra marxismen-leninismen som forekommer hos atskillige partikamerater, men å kritisere dem uredd.

6. Å avsløre systematisk ideologien og de ideologiske rester av strømninger som er fiendtlig innstilt mot leninismen.

2. Spørsmål i samband med den organisatoriske ledelse

Jeg har talt om framgangen vi har hatt. Jeg har talt om seieren for partilinjens både når det gjelder folkehusholdningen og kulturen og når det gjelder å overvinne de antileninistiske grupperinger innenfor partiet. Jeg har talt om den verdenshistoriske betydning som vår seier har. Men det betyr likevel ikke at vi har seiret i alt og på alle områder og at alle spørsmål er løst. Framgang og seier av et slikt slag fins det overhodet ikke. Det fins ennå ikke så få uløste spørsmål og mangler av alle slag hos oss. Framfor oss ligger det en mengde oppgaver som krever å bli løst. Men det betyr uten tvil at de mest brennende spørsmål som vi ikke har kunnet utsette, alt er løst med framgang, og i denne betydning kan en ikke tvile på at partiet har vunnet en strålende seier.

Men nå melder spørsmålet seg: Hvordan er vi kommet til denne seieren, hvordan har vi greidd å vinne den i praksis, hvilken kamp og hvilke anstrengelser var det som brakte seieren hjem?

Det er noen som tror at det ikke skal mer til enn å utarbeide en riktig partilinj, forkynne den for all verden, legge den fram i form av almene teser og resolusjoner og vedta den enstemmig — så kommer seieren av seg selv, så å si automatisk. Dette er naturligvis ikke riktig. Det er et grovt mistak. Slik kan bare uforbederlige byråkrater og kontormennesker tenke. I virkeligheten er ikke vinningene og seirene vi har hatt kommet av seg selv, men vi har nådd dem gjennom forbitret kamp for å gjennomføre partilinj. En seier kommer aldri av seg selv, vanligvis må det kjempes en seig kamp for den. Gode resolusjoner og erklæringer for partiets generallinj er bare begynnelsen, for de betyr ikke annet enn et ønske om å seire, og ikke selve seieren. Når en riktig linje er gitt og en har funnet den riktige løsningen på et spørsmål, da avhenger framgangen for saken av organisasjonsarbeidet, av måten som kampen for å gjennomføre partilinj blir organisert på, av det riktige utvalg av folk, av kontrollen med at vedtakene fra de ledende organer blir satt ut i livet. Mangler dette, er det straks fare for at den riktige partilinj og de riktige vedtak skal bli alvorlig svekket. Og ikke nok med det — men når en riktig politisk linje er gitt, så avgjør organisasjonsarbeidet alt, også hvordan selve den politiske linje faller ut, om den blir gjennomført eller lir fiasko.

I virkeligheten er seieren vunnet og tilkjempet gjennom systematisk og hårdnakket kamp mot vansker av alle slag som sto i veien for gjennomføringen av partilinj — ved at vi har vunnet over disse vanskene, ved at vi har mobilisert partiet og arbeiderklassen for å vinne over disse vanskene, ved at vi har fjernet uduelige funksjonærer og valgt ut de beste som har evnen til å føre kampen mot vanskene.

Hvilke vansker er det tale om og hvor stammer de fra?

Vanskene det er tale om, er vansker i organisasjonsarbeidet vårt, vansker i vår organisatoriske ledelse. De kan føres tilbake til oss selv, til våre ledende funksjonærer, til våre organisasjoner, til apparatene i våre parti- og sovjetorganer og i våre økonomiske organisasjoner, fagforenings-, komsomol- og andre organisasjoner.

Det gjelder å forstå at våre parti- og sovjetorganisasjoner, våre økonomiske og andre organisasjoner og de som leder dem, har økt sin styrke og autoritet i overordentlig grad. Og nettopp fordi deres styrke og autoritet har vokst kolossalt, beror nå alt eller nesten alt på deres arbeid. Det fins ikke grunnlag for å påberope seg de såkalte objektive forutsetninger. Etter at erfaringene gjennom en årrekke har bekreftet at partiets politiske linje er riktig og også har vist at arbeiderne og bøndene er rede til å støtte denne linjen, er det ikke lenger noen tvil om at den rolle som de såkalte objektive forutsetningene spiller, er redusert til et minimum, mens den betydning som våre organisasjoner og deres ledelse har, er blitt avgjørende og domi-

nerende. Men hva betyr det? Det betyr at ansvaret for brester og mangler i arbeidet fra nå av for ni tidelers vedkommende ikke kan føres tilbake til de «objektive» forutsetningene, men at de faller på oss selv og bare på oss selv.

Vi har over to millioner medlemmer og kandidater i partiet. I Det kommunistiske ungdomsforbundet har vi over fire millioner medlemmer og kandidater. Vi har over tre millioner arbeider- og bondekorrespondenter. I forsvars- og luftvernorganisasjonen «Osoviakhim» har vi over 12 millioner medlemmer.¹⁾ I fagforeningene har vi over 17 millioner medlemmer. Det er disse organisasjonene vi har å takke for framgangen. Og når vi trass i at vi har disse organisasjonene og disse mulighetene til støtte for frammarsjen likevel lir under mange mangler i arbeidet og ikke så få feilgrep, så er det bare vi selv, vårt organisasjonsarbeid og vår dårlige organisatoriske ledelse som har skylden.

Byråkratismen og kontorvesenet i forvaltningsapparatet, vrøvlet om «ledelse i alminnelighet» istedenfor en levende og konkret ledelse, organisasjonenes oppbygging etter prinsippet om strengt avdelte funksjoner og mangelen på personlig ansvar, mangel på personlig ansvar i selve arbeidsprosessen, likhetsmakeriet i lønssystemet, mangelen på systematisk kontroll med at vedtakene blir gjennomført, skrekken for selvkritikk — i alt dette er det roten til vanskene ligger, dette er det vanskene våre nå skriver seg fra.

Det ville være naivt å tro at en kan vinne over disse vanskene ved hjelp av resolusjoner og vedtak. Byråkrater og kontormennesker har for lengst blitt rene mestere når det gjelder i ord å demonstrere sin troskap mot partiets og regjeringens vedtak, mens de i praksis legger dem på hylla. For å vinne over disse vanskene måtte vi gjøre ende på det forhold at vårt organisasjonsarbeid ligger etter de krav som partiets politiske linje stiller, heve den organisatoriske ledelse på alle områder av folkehusholdningen opp på samme nivå som den politiske ledelse, måtte vi nå fram til at vårt organisasjonsarbeid garanterte gjennomføringen i praksis av partiets politiske paroler og vedtak.

For å bli herrer over vanskene og oppnå framgang, måtte vi organisere kampen for å vinne over disse vanskene, måtte vi trekke arbeider- og bondemassene med i denne kampen, måtte vi mobilisere selve partiet, måtte vi rense partiet og de økonomiske organisasjonene for upålitelige, vaklende og utartede elementer.

Hva var det som måtte til for å oppnå dette?

Vi måtte:

1. utvikle selvkritikken og avdekke manglene som hefter ved arbeidet vårt;

¹⁾ «Osoviakhim» — frivillig massesammenslutning for å fremme Sovjetunionens forsvar — flyvåpen, luftvern, kjemiske industri og kjemiske forsvar. O. a.

2. mobilisere parti- og sovjetorganisasjonene, de økonomiske og faglige organisasjoner og komsomolorganisasjonene til kamp mot vanskene;

3. mobilisere arbeider- og bondemassene til kamp for å gjennomføre parolene og vedtakene fra partiet og regjeringen;

4. utvikle kappestriden og støtbrigadebevegelsen i det arbeidende folk;

5. skape et vidstrakt nett av politiske avdelinger ved maskin- og traktorstasjonene og sovjetbrukene og knytte båndet tettere mellom partiets og sovjetenes ledende organer og landsbygda;

6. dele opp de folkekommissariater, sentralforvaltningsorganer og kombinator som var for store, og skape en bedre kontakt mellom den økonomiske ledelse og bedriftene;

7. gjøre slutt på den personlige ansvarsløshet i arbeidet og avskaffe likhetsmakeriet i lønnsystemet;

8. avskaffe «det funksjonelle system» (dvs. at de forskjellige avdelingene funksjonerer strengt avsondret fra hverandre. — *O. a.*), styrke det personlige ansvar og ta sikte på å få likvidert kollegiesystemet;

9. styrke kontrollen med at vedtakene blir gjennomført og ta sikte på å reorganisere Den sentrale kontrollkomisjon og Arbeider- og bondeinspeksjonen for nettopp å få styrket kontrollen med at vedtakene blir gjennomført;

10. overføre kvalifiserte arbeidere fra kontorene til produksjonslivet;

11. avsløre uforbederlige byråkrater og kontorrotter og drive dem ut av forvaltningsapparatene;

12. fjerne alle som krenker vedtakene av partiet og regjeringen, alle hyklere og skvaldrebøtter fra deres stillinger og erstatte dem med nye mennesker, handlekraftige mennesker som makter å sørge for at det arbeidet de får i oppdrag å utføre, blir ledet konkret, og å sikre at partidisiplinen og sovjetdisiplinen blir styrket;

13. renske ut i sovjetorganene og i de økonomiske organisasjonene og innskrenke personalet der;

14. og til slutt endelig å renske partiet for upålitelige og utartede elementer.

Dette er i det vesentlige de midlene som partiet måtte nytte for å overvinne vanskene og for å heve organisasjonsarbeidet vårt opp på samme nivå som den politiske ledelse og dermed sikre at partilinja blir gjennomført.

Som dere vil vite, har sentralkomiteén for partiet vårt i beretningsperioden nettopp drevet arbeidet sitt i denne ånd.

I dette arbeidet har sentralkomiteén tatt til ledetråd Lenins geniale tanke om at det vesentlige i organisasjonsarbeidet er *utvalget av menneskene og kontrollen med at vedtakene blir gjennomført.*

Jeg ville gjerne si noen ord om utvalget av menneskene og om det å fjerne slike som ikke har stått sin prøve.

Foruten uforbederlige byråkrater og kontorrotter som vi er enige om skal fjernes, fins det enda to typer av funksjonærer hos oss, folk som hemmer og bremser arbeidet vårt og som hindrer frammar-sjen vår.

Den ene funksjonærtypen av dette slaget er folk som kan peke på visse fortjenester i fortida, folk som er blitt pampere og som innbiller seg at parti- og sovjetlovene ikke er skrevet for dem, men for dumskaller. Det er nettopp folk av denne typen som ikke ser det som sin plikt å gjennomføre partiets og regjeringens vedtak og som på den måten skipler grunnlaget for partidisiplinen og statsdisiplinen. Hva er det de regner med når de på denne måten krenker partilovene og sovjetlovene? De håper at sovjetmakten ikke vil våge å røre dem på grunn av deres gamle fortjenester. Disse storsnutede pampene innbiller seg at de er uerstattelige og at de ustraffet kan krenke vedtakene fra de ledende organer. Hva skal vi gjøre med slike funksjonærer? Vi må uten å vakle avsette dem fra deres ledende stillinger uten omsyn til deres fortjenester i fortida. (*Tilrop: «Helt riktig!»*) En må avsette dem og overføre dem til lavere stillinger og gjøre dette kjent gjennom pressen. (*Tilrop: «Helt riktig!»*) Dette må til for å stusse nesen på slike storsnutede byråkrater og pampere og sette dem på plass. Dette må til for å styrke partidisiplinen i hele vårt arbeid. (*Tilrop: «Helt riktig!», Bifall.*)

Jeg kommer så til den andre typen funksjonærer. Jeg sikter da til pratmakerne — jeg kan nesten si de ærlige pratmakerne (*munterhet*), ærlige folk som er sovjetstaten hengivne, men som ikke har evnen til å lede, som ikke makter å organisere noe som helst. Jeg hadde i fjor en samtale med en kamerat av denne typen, en meget aktet kamerat, men en uforbederlig pratmaker som er i stand til å drukne ethvert levende tiltak i skvalder. Her har dere denne samtalen:

Jeg: «Hvordan går det med sången hos dere?»

Han: «Med sången, kamerat Stalin? Vi har mobilisert. (Munterhet.)

Jeg: «Nå — og så?»

Han: «Vi har stilt spørsmålet meget skarpt.» (Munterhet.)

Jeg: «Og hva så?»

Han: «Vi har nådd et vendepunkt, kamerat Stalin, det blir snart et omsving.» (Munterhet.)

Jeg: «Ja — men hvordan går det?»

Han: «Vi kan merke framskritt hos oss.» (Munterhet.)

Jeg: «Jamen hvordan går det med sången?»

Han: «Med sången er vi ikke kommet noen vei foreløpig, kamerat Stalin.» (Alle ler.)

Der har dere typen på en pratmaker. De har mobilisert, de har stilt spørsmålet i all sin skarphet, de har nådd et vendepunkt og kan merke framskritt, men selve saken kommer ikke av flekken.

Akkurat på samme måten karakteriserte en arbeider i Ukraina tilstanden i en organisasjon for ikke lenge siden, da han ble spurt om denne organisasjonen hadde noen linje. «Nåja — en linje, en linje har de naturligvis, det er bare det at en ikke kan se noe arbeid.» (*Munterhet i hele salen.*) Det er tydelig at også denne organisasjonen hadde sine ærlige pratmakere.

Men hvis en finner på å avsette slike pratmakere fra deres stillinger og plasserer dem lengst mulig unna det praktisk ledende arbeidet, da sperrer de øynene opp i bestyrtelse: «Hvorfor blir vi avsatt? Har vi kanskje ikke gjort alt som skal til for å fremme saken, har vi ikke organisert et stevne av støtarbeidere, har vi ikke proklamert partiets og regjeringens paroler på støtarbeiderkonferansen, har vi ikke valgt inn hele politbyrået for sentralkomiteén i ærespresidiet (*alle ler*), har vi ikke sendt en hilsen til kamerat Stalin — hva mer er det dere krever av oss?» (*Alle ler.*)

Hva skal vi gjøre med slike uforbederlige pratmakere? Lar en dem holde fram med å lede det praktiske arbeid, så er de i stand til å drukne ethvert levende tiltak i en syndflod av utvannede og endeløse taler. Det er helt klart at en må fjerne dem fra ledende stillinger og sette dem til et annet arbeid der de slipper å ta praktisk initiativ. Pratmakere er det ikke plass for i arbeid som krever praktiske tiltak. (*Tilrop: «Helt riktig!», Bifall.*)

Jeg har allerede fortalt kort om hvordan sentralkomiteén har ledet utvalget av folk til sovjetorganisasjonene og de økonomiske organisasjonene og hvordan den har etablert en fastere kontroll med gjennomføringen av vedtakene. Kamerat Kaganovitsj vil gi en utførligere beretning om dette tredje punkt på dagsordenen for partikongressen.

Jeg vil gjerne si noen ord om det videre arbeid for å styrke kontrollen med at vedtakene blir gjennomført.

At kontrollen med gjennomføringen blir riktig organisert, har avgjørende betydning for kampen mot byråkratismen og kontoruvesenet. Blir vedtakene fra de ledende instansene gjennomført, eller blir de lagt på hylla av byråkratene og kontorrottene? Blir de gjennomført riktig eller forvansket? Arbeider apparatet som det skal og på bolsjevikisk vis, eller er det tomgang? Alle slike ting kan en få greie på i rett tid bare hvis kontrollen med gjennomføringen er godt organisert. En velorganisert kontroll med at tingene blir gjennomført er lyskasteren som hjelper oss i ethvert øyeblikk å belyse tilstanden i arbeidet innenfor et apparat og trekke byråkratene og kontorrottene fram i lyset. En kan trygt si at ni tideler av våre mangler og feilgrep kan forklares ved skort på en riktig kontroll med at vedtakene blir

gjennomført. Det kan ikke være tvil om at en ville kunne forebygge at det oppsto mangler og svakheter hvis en hadde en slik kontroll med gjennomføringen.

Men for at kontrollen med gjennomføringen skal oppnå hensikten, er det minst to vilkår som må oppfylles. For det første at kontrollen med gjennomføringen er systematisk og ikke tilfeldig og spredt, for det annet at det ikke sitter annenrangs folk i spissen for kontrollen i alle leddene av parti- og sovjetorganisasjonene og i folkehusholdningsorganene, men folk som har den autoritet som skal til, nemlig selve lederne for organisasjonene.

At kontrollen med at vedtakene blir gjennomført er riktig organisert, har den aller største betydning for de sentrale ledende institusjoner. Som følge av den måten Arbeider- og bondeinspeksjonen er organisert på, kan ikke denne institusjonen tilfredsstille kravene til en godt organisert kontroll med gjennomføringen. For noen år siden, da arbeidet vårt på det økonomiske område ennå var enkelt og mindre tilfredsstillende og da vi ennå kunne regne med at det var mulig med *inspeksjon* av arbeidet i samtlige folkekommissariater og økonomiske organisasjoner, da var Arbeider- og bondeinspeksjonen på sin plass. Men nå, da arbeidet vårt på det økonomiske området er utvidet og blitt langt mer komplisert og da det ikke lenger hverken er nødvendig eller mulig å *inspisere* dem ut fra et eneste sentrum, må Arbeider- og bondeinspeksjonen omdannes. Det vi nå trenger er ikke en inspeksjon, men en virkelig prøving av at vedtakene i de sentrale instanser blir gjennomført — vi trenger nå en *kontroll* med at vedtakene i de sentrale instanser blir gjennomført. Det vi trenger nå er en organisasjon, som uten å stille seg det universelle mål å inspisere alt og alle, er i stand til å konsentrere hele sin oppmerksomhet på å kontrollere og etterprøve hvordan vedtakene i sovjetmaktens sentrale instanser blir gjennomført. En slik organisasjon kan bare en kommisjon for sovjetkontroll i Folkekommissærenes råd i Sovjetunionen være — en kommisjon som arbeider på grunnlag av oppdrag fra Folkekommissærenes råd og som på hvert enkelt sted har representanter som er uavhengige av de lokale organer. Men for at den skal få den nødvendige autoritet og være i stand til i påkommende tilfelle å trekke en hvilken som helst ansvarlig funksjonær til ansvar, er det nødvendig at kandidatene til Kommisjonen for sovjetkontroll blir utpekt av partikongressen og godkjent av Folkekommissærenes råd og Sovjetunionens sentraleksekutivkomité. Jeg tror at bare en slik organisasjon vil være i stand til å styrke sovjetkontrollen og sovjetdisiplinen.

Når det gjelder Den sentrale kontrollkommisjon, ble den som kjent framfor alt og i hovedsaken skapt for å forebygge splittelse innen partiet. Som dere vet var det en tid virkelig fare for splittelse hos oss. Dere kjenner til at det lyktes Den sentrale kontrollkom-

misjon og dens organer å avverge faren for splittelse. Nå er det ikke lenger noen fare for splittelse i partiet vårt. Men så har vi til gjengjeld sterkt bruk for en organisasjon som er i stand til å konsentrere hovedoppmerksomheten på å kontrollere at vedtakene i partiet blir gjennomført. En slik organisasjon kan bare være Kommisjonen for partikontroll ved sentralkomiteén for SUKP(b), en kommisjon som arbeider på grunnlag av oppdrag fra partiet og sentralkomiteén og som på hvert enkelt sted har representanter som er uavhengige av de lokale organisasjoner. Det er klart at en slik ansvarlig organisasjon må få stor autoritet. Og for at den skal få tilstrekkelig autoritet og makte å trekke enhver ansvarlig funksjonær — også medlemmer av sentralkomiteén — til ansvar når de har forbrutt seg på et eller annet vis, er det nødvendig at medlemmene av denne kommisjonen velges og avsettes bare av partiets høyeste organ, partikongressen. Det kan ikke være tvil om at en slik organisasjon virkelig vil være i stand til å sikre kontrollen med at vedtakene i de sentrale partiorganene blir gjennomført og å styrke partidisiplinen.

Slik forholder det seg med spørsmålene i samband med den organisatoriske ledelse.

Oppgavene vi har når det gjelder organisasjonsarbeidet er følgende:

1. Å bringe organisasjonsarbeidet vårt også i framtida i samklang med de kravene som partiets politiske linje stiller.

2. Å heve den organisatoriske ledelse opp på nivå med den politiske ledelse.

3. Å sette gjennom at den organisatoriske ledelse helt og fullt sikrer at partiets politiske paroler og vedtak blir gjennomført.

Kamerater — jeg er kommet fram til slutten av min beretning.

Hvilke slutninger kan en dra av den?

Allerede i dag medgir alle at vi har nådd store og uvanlige resultater. På forholdsvis kort tid er landet ført over på industrialiserings og kollektiviseringens baner. Den første femårsplanen er virkeliggjort med framgang. Dette skaper en følelse av stolthet hos våre funksjonærer og styrker troen på egne krefter. Dette er selvsagt vel og bra. Men framgang har også ofte sine skyggesider. Den avler av og til visse faremomenter som kan føre til at hele saken rakner i sømmene hvis en lar dem utvikle seg fritt. Det består f. eks. en fare for at denne framgangen stiger til hodet på enkelte av våre kamerater. Som kjent har det forekommet slike tilfelle hos oss. Det består en fare for at enkelte kamerater i rusen over framgangen blir innbilske og tar til å lulle seg inn i skryt og store ord. «Alt er bare en barnelek for oss nå», «Vi kan dukke hvem som helst lekende lett» osv. Slikt er slett ikke utelukket, kamerater. Det fins ikke noe som er farligere enn slike stemninger, for de avvæpner partiet og demoraliserer medlemmene. Hvis slike stemninger skulle få overtaket i partiet, så kunne vi komme til å stå overfor faren at alt vi har vunnet

faller i grus. Vi har riktignok gjennomført den første femårsplanen med godt resultat. Det er riktig. Men saken er ikke avgjort med det, og kan heller ikke være det, kamerater! Vi står foran den annen store femårsplan, som likeså må gjennomføres og det med samme framgang. Som dere vet blir planene gjennomført i kamp mot vanskene, ved at vi vinner over vanskene. Dette betyr at det vil komme vansker og at vi også vil få kamp mot dem. Kameratene Molotov og Kuibysjev vil avlegge beretning for dere om den annen femårsplan. Av deres beretninger vil dere kunne se hvilke vansker vi vil få å vinne over når vi skal virkeliggjøre denne storslagne planen. En må altså ikke dysse partiet i søvn, men utvikle årvåkenheten i partiet, ikke la det sovne inn, men holde det i kampberedskap, ikke avvæpne det, men bevæpne det, ikke demobilisere det, men holde det i mobileringsstilstand for å virkeliggjøre den annen femårsplan.

Av dette kan en trekke den første slutning: *at vi ikke må la oss beruse av framgangen vi har nådd og ikke bli overmodige.*

Vi har hatt framgang fordi vi har hatt en riktig partilinjé til ledetråd og forsto å organisere massene for å gjennomføre denne linjen. Det er overflødig å gjøre oppmerksom på at vi ikke ville ha nådd framgangen vi nå kan notere og som vi med rette er stolte over, hvis ikke disse forutsetningene hadde vært til stede. Men å ha en riktig linje og forstå å gjennomføre den — det er noe som sjelden hender i et regjeringspartis liv.

Kast et blikk på landene som omgir oss — finner dere der regjeringspartier som har en riktig linje og som gjennomfører den? I grunnen fins det i dag ikke et eneste parti av denne typen i verden, for alle vegeterer de uten perspektiver, roter omkring i kaoset som krisen har skapt og ser ingen vei til å arbeide seg ut av sumpen. Vårt parti er det eneste som vet hvilket mål det styrer mot og som leder sin sak framover med resultat. Hva er det partiet har å takke for dette fortrinnet? Den ting at det er et marxistisk parti, et leninistisk parti. Den kjensgjerning at det i arbeidet sitt lar seg lede av Marx', Engels' og Lenins lære. Det kan ikke være tvil om at vi vil ha framgang i arbeidet vårt så lenge vi vedblir å være trofaste mot denne læren, så lenge vi har dette kompasset.

Det blir hevdet at marxismen allerede er tilintetgjort i visse stater i Vesten. Det blir hevdet at den borgerlig-nasjonalistiske retningen som kalles fascismen, skal ha tilintetgjort den. Dette er naturligvis vrøvl. Bare folk som ikke kjenner historien kan hevde slikt. Marxismen er det vitenskapelige uttrykk for arbeiderklassens livsinteresser. Skulle en tilintetgjøre marxismen, så måtte en tilintetgjøre arbeiderklassen. Men arbeiderklassen kan en ikke tilintetgjøre. Mer enn 80 år er gått siden marxismen kom inn i verden. I løpet av denne tiden har borgerlige regjeringer i dusinvis og hundrevis søkt å tilintetgjøre marxismen. Og hva er resultatet? De borgerlige regjeringer har kommet og gått, men

marxismen består framleis. (*Stormende bifall*) Og ikke bare det — marxismen har nådd fram til full seier på en seksdel av jordkloden, og det i et land der de regnet med at marxismen hadde lidt nederlag for godt. (*Stormende bifall*) En kan ikke se det som en tilfeldighet at det landet der marxismen har vunnet full seier, i dag er det eneste land i verden som ikke kjenner kriser og arbeidsløshet, mens det nå har vært krise og arbeidsløshet på fjerde året i alle de andre land, også de fascistiske. Nei, kamerater, noen tilfeldighet er det ikke. (*Langvarig bifall*.)

Ja, kamerater — det er den kjensgjerning at vi har arbeidet og kjempet under Marx', Engels' og Lenins fane vi har å takke for framgangen.

Av dette følger den annen slutning: *at vi til det siste må forbli trofaste mot Marx', Engels' og Lenins stolte fane.* (*Bifall*.)

Styrken i arbeiderklassen i Sovjetunionen består ikke bare i at den har et leninsk parti som er prøvd i kamp. Og heller ikke består den bare i at den har støtte i millionmassene av arbeidende bønder. Dens styrke består også i at proletariatet i hele verden støtter og hjelper den. Arbeiderklassen i Sovjetunionen er en del av verdensproletariatet, dets fortropp, og vår republikk er skapt av hele verdens proletariat. Det kan ikke være tvil om at om den ikke hadde fått støtte fra arbeiderklassen i de kapitalistiske land, da hadde den ikke kunnet beholde makten, da hadde den ikke kunnet sikre vilkårene for den sosialistiske oppbyggingen — den hadde altså ikke hatt den framgangen å peke på som den har i dag. De internasjonale båndene mellom arbeiderklassen i Sovjetunionen og arbeiderne i de kapitalistiske landene, det broderlige forbund mellom arbeiderklassen i Sovjetunionen og arbeiderne i alle land — det er en av grunnpelene som Sovjetrepublikkens makt og styrke hviler på. Arbeiderne i Vesten sier at arbeiderklassen i Sovjetunionen er støtbrigaden for verdensproletariatet. Det er godt. Det betyr at verdensproletariatet også i framtida er rede til å støtte arbeiderklassen i Sovjetunionen så langt kreftene og mulighetene rekker. Men det legger også store plikter på oss. Det innebærer at vi gjennom vårt arbeid må gjøre oss fortjent til æresnavnet støtbrigade for proletarene i alle land. Det forplikter oss til å arbeide bedre og kjempe bedre for sosialismens endelige seier i vårt land, for sosialismens seier i alle land.

Av dette følger den tredje slutning: *at vi til det siste må forbli trofaste mot den proletariske internasjonalismes sak, broderforbundet mellom proletarene i alle land.* (*Bifall*.)

Det er slutningene.

Leve Marx', Engels' og Lenins stolte og uovervinnelige fanel! (*Stormende, langvarig bifall i hele salen. Partikongressen hyller kamerat Stalin med ovasjoner. «Internasjonalen» synges unisont. Etter «Internasjonalen» setter ovasjonene inn med ny kraft. Det ropes hurra og «Leve Stalin!», «Leve partiets sentralkomité!»*)

ISTEDENFOR SLUTTORD

31. januar 1934

Kamerater! Diskusjonen på partikongressen har vist at det rår fullstendig enhet i oppfatningene hos våre ledende partifunksjonærer i alle spørsmål innenfor partipolitikken — kan en si. Som dere vet er det ikke blitt reist innvendinger mot beretningen. Det har altså vist seg å være en uvanlig ideologisk-politisk og organisatorisk sam-drektighet i vårt partis rekke. (*Bifall.*) Spørsmålet er da om det i det hele tatt er nødvendig med et sluttord. Jeg tror ikke det er nødvendig. Tillat meg derfor å gi avkall på sluttordet. (*Stormende ovasjoner. Delegatene reiser seg og hurraropene tordner. De roper: «Leve Stalin!». Kongressen synger «Internasjonalen» stående. Etter «Internasjonalen» tar ovasjonene til på ny. Hurrarop. Det ropes: «Leve Stalin!», «Leve sentralkomiteén!»*)

TALE PÅ KREML TIL AVGANGSKANDIDATENE VED AKADEMIENE FOR DEN RØDE ARMÉ

4. mai 1935

Kamerater! Det lar seg ikke nekte at vi i den siste tid har nådd store resultater både i oppbyggingsarbeidet og når det gjelder forvaltningen. I sammenheng med dette blir det hos oss snakket altfor mye om ledernes fortjenester, om spissenes fortjenester. Alt som vi har vunnet fram til, blir tilskrevet dem. Dette stemmer naturligvis ikke og det er ikke riktig. Det er ikke bare lederne det kommer an på. Men det er ikke dette jeg vil tale om i dag. Jeg ville gjerne si noen ord om kadrene, om kadrene våre i sin alminnelighet og om kadrene i vår Røde armé i særdeleshet.

Som dere vet fikk vi i arv fra den gamle tid et land som var teknisk tilbakeliggende og nærmest utfattig og ruinert. Herjet gjennom fire års imperialistisk krig og herjet på nytt gjennom tre års borgerkrig — et land med en halvt analfabetisk befolkning, lavt teknisk nivå og med enkelte spredte industri-øyer som nesten druknet i et hav av bitte små bondebruk — slik var landet som vi fikk det i arv fra fortida. Oppgaven var å føre dette landet fra middelalder og vankunne over i moderne industri og mekanisert landbruk. Som dere forstår — en stor og vanskelig oppgave. Spørsmålet sto slik: *enten* løser vi denne oppgaven på kortest mulig tid og grunnfester sosialismen i landet vårt, *eller* vi løser den ikke, og da mister landet vårt, teknisk svakt og kulturelt tilbakeliggende som det er, sin uavhengighet og blir en kasteball for de imperialistiske maktene.

Landet vårt gikk den gang gjennom en periode da det rådde den verste mangel på teknikk. Det skortet på maskiner til industrien. Det fans ikke maskiner til jordbruket. Det fans ikke maskiner til transport. Det manglet den elementære tekniske basis som måtte til for at en skulle kunne tenke seg en industriell omdanning av landet. Det fans bare spredte forutsetninger for å skape en slik basis. Det måtte skapes en førsteklasses industri. Denne industrien måtte utvikles slik at den ble i stand til å reorganisere teknisk ikke bare industrien, men også landbruket og jernbanene. Og for å greie dette måtte vi bringe offer og gjennomføre den strengeste sparsomhet, måtte vi spare både når det gjaldt næringsmidler og når det gjaldt skoler og manufakturvarer for å kunne akkumulere de midler som skulle til for å skape en industri. Det fans ingen annen utvei til å overvinne manglene på teknikkens områder. Slik lærte Lenin oss, og da vi løste denne oppgaven, gikk vi i Lenins fotspor.

Det er klart at vi ikke kunne vente bare framgang og dertil rask framgang når det gjaldt en så stor og vanskelig sak. I en slik sak kunne framgangen komme først når det var gått noen år. Og derfor måtte vi væpne oss med sterke nerver, med bolsjevikisk utholdenhet og seigt tålmod for å vinne over de første uhellene og gå urokkelig framover mot det store mål uten å tåle vakling og pessimisme i våre rekker.

Som dere vet, er det nettopp denne måten vi har gått fram på i denne saken. Men ikke alle våre kamerater hadde tilstrekkelig sterke nerver, tilstrekkelig tålmod og utholdenhet. Det var noen kamerater som tok til å blåse retrett allerede da de første vanskene meldte seg. «En skal ikke snakke om snøen som falt i fjor», sier ordtaket. Det er naturligvis riktig. Men mennesket har hukommelse, og en husker uvilkårlig det som har hendt i fortida når en skal sammenfatte resultatene av vårt arbeid. (*Munterhet blant tilhørerne.*) Det var såleis kamerater som vek tilbake for vanskene og tok til å oppfordre partiet til tilbaketog. De sa som så: «Hva skal vi med all denne industrialiseringen og kollektiviseringen dere driver med, hva skal vi med maskinene, metallurgien, traktorene, kombainene og automobilene deres? Det var bedre om dere leverte flere manufakturvarer, kjøpte mer råstoffer for å produsere masseforbruksartikler og ga folket mer av alle de småtingene som gjør livet vakert og behagelig. Så tilbakeliggende som vi er, er det farlig å drømme om å skape en industri, og det attpå til en førsteklasses industri.»

Riktignok hadde vi 3 milliarder rubler i valuta som vi hadde skrappt sammen ved den strengeste sparsomhet og som vi har brukt til å skape vår industri, og disse kunne vi naturligvis ha brukt til å importere råstoffer og øke produksjonen av masseforbruksartikler. Det ville også ha vært en slags «plan». Men med en slik «plan» ville vi hverken hatt noen metallurgisk industri eller noen maskinbyggings-industri — hverken traktorer eller automobiler og heller ikke fly og tanks. Vi ville ha stått vergeløse overfor våre fiender. Vi ville blitt fanger hos borgerskapet — både det indre og det ytre.

Vi måtte åpenbart velge mellom to planer — mellom planen som gikk ut på tilbaketog og som ville og måtte ha ført til nederlag for sosialismen, og planen som gikk ut på offensiv og som ville føre — og det vet dere — allerede har ført til seier for sosialismen i landet vårt.

Vi valgte planen som gikk ut på offensiv, og har gått framover på Lenins vei. Vi skjøv til side de kameratene som bare uklart så det som lå like for nesen på dem, og som lukket øynene for den nærmeste framtid, sosialismens framtid i landet vårt.

Men disse kameratene innskrenket seg ikke alltid til kritikk og passiv motstand. De truet oss med å lage opprør innenfor partiet mot sentralkomiteén. Og ikke nok med det — de truet noen av oss med kuler. De regnet tydeligvis med at de skulle skremme oss og

tvinge oss til å vike av fra den leninske veien. Disse menneskene hadde åpenbart glemt at vi bolsjeviker er mennesker av et særskilt slag. De hadde glemt at bolsjeviker ikke lar seg skremme hverken av vansker eller trusler. De hadde glemt at det er den store Lenin, vår leder, lærer og far som har smidd oss — han som ikke kjente og ikke godtok frykt i kampen. De hadde glemt at jo villere fienden raser og jo mer hysteriske motstanderne innenfor selve partiet blir, dess mer oppildnes bolsjevikene til ny kamp og dess mer uimotståelig stormer de framover.

Det sier seg selv at vi ikke et øyeblikk tenkte å vike av fra den leninske veien. Ja, ikke bare det — men etter at vi hadde slått definitivt inn på denne veien, rykket vi enda mer energisk framover og ryddet alle hindringer bort fra veien. Riktignok ble vi tvunget til å gi atskillige av disse kameratene noen ublide albuestøt underveis. Men det var nå en gang ikke til å unngå. Jeg må medgi at det ikke var fritt for at jeg selv hadde en finger med i spillet her. (*Stormende bifall. Hurrarop.*)

Ja, kamerater — vi har trygt og målbevisst gått veien med industrialisering og kollektivisering av landet vårt. Og nå kan en si at denne veien alt er tilbakelagt.

Nå fins det ikke lenger noen som ikke medgir at vi har gjort veldige framskritt på denne veien. Nå innrømmer alle at vi alt har en mektig og førsteklasses industri, et mektig mekanisert jordbruk, et transportvesen som utvikler seg og stadig blir bedre, en Rød armé som er godt organisert og teknisk velutrustet.

Dette betyr at vi stort sett allerede har vunnet over perioden da det rådde mangel på teknikkens område.

Men etter at vi har vunnet over perioden med mangel på teknikkens område, er vi kommet inn i en ny periode, en periode som karakteriseres av mangel på mennesker, kan en si — av skort på kadrer, på arbeidere som forstår å mestre teknikken og utvikle den videre. Saken er at vi har fabrikker, verksteder, kollektivbruk, sovjetbruk, et transportvesen og en hær, og at vi har den nødvendige tekniske utrustning til alt dette, men det hersker mangel på folk med fullgod erfaring, som trengs for å kunne tvinge teknikken til å yte det høyeste som kan presses ut av den. Tidligere sa vi at «teknikken avgjør alt». Denne parole hjalp oss i så måte at vi likviderte hungeren på teknikkens område og skapte en veldig bred basis i alle arbeidsgrener for å utruste våre folk med en førsteklasses teknikk. Men dette er på langt, langt nær nok. For å bringe teknikken i bevegelse og nytte den fullt ut trengs mennesker som mestrer teknikken, trengs kadrer som er i stand til å tilegne seg og utnytte denne teknikk etter alle kunstens regler. En slik teknikk uten mennesker som mestrer den, er død. En teknikk ledet av mennesker som har lært å mestre teknikken, kan og må gjøre underverker. Hvis vi på våre første-

klassens bedrifter og fabrikker, i våre sovjetbruk og kollektivbruk, i vår Røde armé hadde hatt en tilstrekkelig mengde kadre som var i stand til å mestre denne teknikk, ville det gitt vårt land tre og fire ganger så store ytelser som det får nå. Derfor må hovedvekten nå legges på menneskene, på kadrene, på arbeiderne som mestrer teknikken. Derfor må den gamle parole «Teknikken avgjør alt», som er et uttrykk for en allerede tilbakelagt periode, da vi led under mangel på teknikk, nå erstattes med en ny parole, nemlig parolen: «Kadrene avgjør alt». Dette er nå hovedsaken.

Kan vi si at våre folk har forstått og fullt ut fattet den store betydning som denne nye parolen har? Jeg vil ikke si det. For om det hadde vært slik, da ville vi ikke ha funnet den skandaløse innstilling til menneskene, kadrene, arbeidskraften som vi ikke så sjelden finner i vår praksis. Parolen «Kadrene avgjør alt» krever at våre ledere viser den største omsorg for våre arbeidskrefter, både «små» og «store», hvor de enn har arbeidet sitt — at de tar seg av dem med omhu, hjelper dem når de trenger hjelp, oppmuntrer dem når de viser sine første resultater, forfremmer dem osv. Imidlertid ser vi i praksis en rekke eksempler på en sjelløst byråkratisk og likefram skandaløs holdning til arbeidskreftene. Det er dette som i grunnen også forklarer at en istedenfor å lære menneskene å kjenne og sette dem inn i stillingene først etter at en har lært dem å kjenne, ikke så sjelden behandler menneskene omtrent som om de var sjakkbrikker og flytter dem hit og dit. Vi har lært oss å sette pris på maskinene og avlegge rapport om hvor mye teknisk utstyr vi har i fabrikkene og bedriftene. Men jeg kjenner ikke noe tilfelle der en har rapportert med samme lyst om hvor mange nye mennesker vi har utdannet i løpet av en bestemt periode og hvordan vi har hjulpet dem med å utvikle seg og stålsatte seg gjennom arbeidet. Men hva er forklaringen på dette? Forklaringen er at vi ennå ikke har lært oss å sette pris på menneskene, arbeidskreftene, kadrene.

Jeg husker et tilfelle fra Sibir, der jeg levde i forvisning en tid. Det var under vårflommen. Tretti mann var gått ned til elva for å fiske opp ved som var blitt revet med av den veldige, rasende flommen. Om kvelden kom de tilbake til landsbyen, men en av kameratene manglet. Da de ble spurt om hvor det var blitt av den trettiende, svarte de likegyldig at han var «blitt igjen». Da jeg spurte: «Hvordan blitt igjen?», svarte de med samme likegyldighet: «Er det noe å spørre om? Han er druknet vel.» I det samme fikk en av dem det travelt med å komme av sted, og sa: «Merra må vannes.» Da jeg bebreidet dem at de lå dem mer på hjertet enn mennesker, svarte en av dem, med bifall fra de andre: «Hvorfor skulle vi bekymre oss om mennesker? Mennesker kan vi alltid lage. Men en merr — prøv bare å lage en merr.» (*Det blir bevegelse i salen.*) Der har dere et trekk som kanskje ikke er så betydningsfullt, men som er meget ka-

rakteristisk. Det forekommer meg at den likegyldige innstilling som mange av våre ledere viser overfor menneskene, overfor kadrene, og mangelen på evne til å sette pris på menneskene er en levning av den besynderlige innstilling overfor andre menesker som kom til uttrykk i episoden fra det fjerne Sibir som jeg har fortalt.

Og derfor, kamerater — hvis vi vil overvinne skorten på folk og komme dit at landet vårt har nok kadrer som er i stand til å drive teknikken framover og sette den i gang, må vi framfor alt lære å sette pris på menneskene, sette pris på kadrene, sette pris på hvert arbeidende menneske som evner å bringe vår felles sak nytte. En må endelig forstå at av alle de verdifulle kapitaler som fins i verden, er menneskene, kadrene den mest verdifulle og mest avgjørende kapital. En må forstå at under våre nåværende forhold «avgjør kadrene alt». Får vi gode og tallrike kadrer i industrien, i landbruket, i transportvesenet og i arméen, vil vårt land være uovervinnelig. Får vi ikke slike kadrer, vil vi halte på begge bena.

Tillat meg så til slutt i min tale å utbringe en skål for dere avgangskandidater ved Akademiene for Den røde armé, for deres velferd og trivsel! Jeg ønsker dere framgang når dere skal til å organisere og lede forsvaret av landet vårt!

Kamerater! Dere har gjennomgått høyskolen og der fått den første herdingen. Men skolen er bare begynnertrinnet. Den virkelige stålsettingen av kadrene går for seg i det levende arbeidet, utenfor skolen, gjennom kamp mot vansker, ved å overvinne vanskene. Tenk på det, kamerater, at bare de kadrene er gode som ikke er redde for noen vansker, som ikke kryper i skjul for vanskene, men som tvert om møter dem for å overvinne dem og rydde dem av veien. Riktige kadrer blir bare smidd i kamp mot vanskene. Og når hæren vår har virkelig stålsatte kadrer i tilstrekkelig mengde, da vil den være uovervinnelig.

På deres vel, kamerater! *(Stormende bifall i hele salen. Alle reiser seg og hyller kamerat Stalin med rungende hurrarop.)*

TALE PÅ DEN FØRSTE UNIONSKONFERANSE AV STAKHANOVARBEIDERE

17. november 1935

1. STAKHANOV-BEVEGELSENS BETYDNING

Kamerater! Det er blitt sagt så mye godt om stakhanovarbeiderne på denne konferansen at det egentlig er svært lite å si for meg. Men siden jeg nå engang er blitt kalt fram på tribunen, får jeg vel si noen ord.

En må ikke se stakhanov-bevegelsen som en vanlig bevegelse blant arbeiderne og arbeiderskene. Stakhanov-bevegelsen er en bevegelse blant arbeiderne og arbeiderskene som vil gå inn i historien om vår sosialistiske oppbygging som et av de mest ærerike blad.

Hva er det stakhanov-bevegelsens betydning består i?

Den består først og fremst i at den gir uttrykk for et nytt oppsving i den sosialistiske kappestrid, en ny, høyere etappe i den sosialistiske kappestrid. Hvorfor en ny, hvorfor en høyere etappe? Fordi stakhanov-bevegelsen som uttrykk for den sosialistiske kappestrid med fordel skiller seg fra den sosialistiske kappestrid i den gamle etappen. Tidligere, for en tre år siden, i den første etappe av den sosialistiske kappestrid, var den sosialistiske kappestrid ikke ubetinget forbundet med den nye teknikk. Ja — den gang hadde vi jo nesten heller ikke noen ny teknikk. Den nåværende etappe av den sosialistiske kappestrid — stakhanov-bevegelsen — er derimot ubetinget knyttet sammen med den nye teknikk. Stakhanov-bevegelsen ville være utenkelig uten den nye, høyere teknikk. Dere har for dere slike folk som kameratene Stakhanov, Busygin, Smetanin, Krivonos, Pronin, de to Vinogradova og mange andre nye mennesker, arbeidere og arbeidersker, som helt ut har tilegnet seg sitt fags teknikk, har lært å mestre den og drevet den framover. Slike folk hadde vi ikke eller hadde vi nesten ikke for omkring tre år siden. De er nye mennesker — mennesker av et særskilt slag.

Videre. Stakhanov-bevegelsen er en bevegelse blant arbeiderne og arbeiderskene som setter seg til mål å nå ut over de gjeldende tekniske normene, å nå ut over de gjeldende grensene for arbeidstyper som er satt opp i forhåndsberegningene, å nå ut over de gjeldende produksjonsplaner og -budsjetter. Jeg sier «nå ut over» normene, for disse normene er allerede for gamle for vår tid, for våre

nye mennesker. Denne bevegelsen sprenger de gamle forestillingene om teknikken, bryter med de gamle tekniske normene, de gamle grensene som er satt opp for arbeidsytelser, forkaster de gamle produksjonsplanene og krever at det blir stilt opp nye, høyere tekniske normer, forhåndsberegninger og produksjonsplaner. Den er kalt til å fullføre en revolusjon innenfor industrien vår. Nettopp derfor er stakhanov-bevegelsen i sin innerste natur dypt revolusjonær.

Det er allerede blitt sagt her at stakhanov-bevegelsen som uttrykk for nye, høyere tekniske normer er et forbilde på den høyere arbeidsproduktivitet som bare sosialismen makter å yte og som kapitalismen ikke kan yte. Dette er helt riktig. Hvorfor kunne kapitalismen slå og vinne over feudalismen? Fordi den skapte høyere normer for arbeidsproduktiviteten, fordi den gjorde det mulig for samfunnet å få en uten sammenlikning større mengde produkter enn under den feudale samfunnsordningen. Fordi den gjorde samfunnet rikere. Hvorfor kan, må og vil sosialismen ubetinget seire over det kapitalistiske økonomiske system? Fordi den skaper høyere arbeidsytelser, en høyere arbeidsproduktivitet enn det kapitalistiske økonomiske system. Fordi den kan forsyne samfunnet med større mengder produkter og gjøre det rikere enn det kapitalistiske økonomiske system.

Det er noen som tror at en kan forankre sosialismen ved en viss materiell utjevning mellom menneskene på basis av et fattigmannsliv. Dette er ikke riktig. Det er en småborgerlig forestilling om sosialismen. I virkeligheten kan sosialismen bare seire når den har basis i en høy arbeidsproduktivitet, en arbeidsproduktivitet som er høyere enn under kapitalismen, på basis av overflod på næringsmidler og forbruksgjenstander av alle slag, på basis av et liv i velstand og kultur for alle medlemmer av samfunnet. Men for at sosialismen skal kunne nå dette målet og gjøre samfunnet vårt til det mest velstående samfunn, trenger vi en arbeidsproduktivitet som overgår arbeidsproduktiviteten i de mest framskredne kapitalistiske land. På noen annen måte kan en ikke tenke seg en overflod av næringsmidler og forbruksgjenstander. Stakhanov-bevegelsens betydning består i at den er en bevegelse som slår i stykker de gamle tekniske normer som utilstrekkelige, i en hel rekke tilfelle overgår arbeidsproduktiviteten i de ledende kapitalistiske land og såleis skaper praktisk mulighet for videre å styrke sosialismen i vårt land, mulighet for å gjøre vårt land til det mest velstående land.

Men betydningen av stakhanov-bevegelsen er ikke uttømt med dette. Dens betydning består videre i at den forbereder forutsetningene for å gå over fra sosialismen til kommunismen.

Sosialismens prinsipp består i at i det sosialistiske samfunn arbeider enhver etter sine evner og får forbruksmidler ikke etter sine behov, men etter det arbeid han har ytt for samfunnet. Dette innebærer at arbeiderklassens kulturelle og tekniske nivå ennå ikke er

høyt nok, at det framleis er motsetninger mellom åndsarbeid og kroppsarbeid, at arbeidsproduktiviteten ennå ikke er høy nok til at den kan garantere overflod av konsumsjonsmidler, slik at samfunnet er nødt til å fordele forbruksmidlene ikke i forhold til samfunnsmedlemmenes behov, men i forhold til det arbeid de har utført for samfunnet.

Kommunismen er et høyere utviklingstrinn. Kommunismens prinsipp består i at i det kommunistiske samfunn arbeider enhver etter sine evner og får forbruksmidler ikke i forhold til det han har utført, men i forhold til behovene han har som kulturelt utviklet menneske. Dette innebærer at arbeiderklassens kulturelle og tekniske nivå er kommet høyt nok til å fjerne motsetningen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid, at motsetningen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid allerede er forsvunnet og at arbeidsproduktiviteten har nådd et nivå som er så høyt at det kan sikre en rik overflod av forbruksmidler, slik at samfunnet har mulighet til å fordele disse forbruksmidlene mellom samfunnsmedlemmene i samsvar med deres behov.

Det er noen som tror at det går an å nå fram til å oppheve motsetningen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid ved en viss teknisk og kulturell utjevning mellom hånds- og åndsarbeiderne på basis av at åndsarbeidernes – ingeniørenes og teknikernes – kulturelle og tekniske nivå blir senket ned på høyde med middels kvalifiserte arbeideres nivå. Dette er helt uriktig. Det er bare småborgerlige skvaldrebøtter som kan tenke slik om kommunismen. I virkeligheten kan en ikke nå fram til å oppheve motsetningen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid på annen måte enn ved at en hver arbeiderklassens tekniske og kulturelle nivå opp på høyde med ingeniørenes og teknikernes. Det ville være latterlig å tro at dette ikke lar seg virkeliggjøre. De lar seg fullt ut virkeliggjøre under de vilkårene som rår i sovjetsamfunnet, der landets produktivkrefter er fridd fra kapitalismens lenker, der arbeidet er fridd fra utbyttingens åk, der makten ligger i hendene på arbeiderklassen og der den unge generasjon av arbeiderklassen har alle muligheter for å kunne tilegne seg en fullgod teknisk dannelse. Det er ingen grunn til å tvile på at bare et slikt kulturelt og teknisk oppsving i arbeiderklassen kan makte å undergrave grunnlaget for motsetningen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid, at bare det og intet annet kan sikre den høye arbeidsproduktiviteten og den overflod på forbruksmidler som skal til for å kunne innlede overgangen fra sosialismen til kommunismen.

Stakhanov-bevegelsen er betydningsfull i denne sammenhengen, fordi den gjemmer i seg de første kimene, ennå riktignok svake, men likevel kimer til et slikt kulturelt og teknisk oppsving i vårt lands arbeiderklasse.

Se nærmere på våre kamerater stakhanov-arbeiderne. Hva er

dette for mennesker? Det er hovedsakelig unge eller middelaldrende arbeidere og arbeidere, mennesker med kulturell og teknisk underbygging, som leverer mønster på nøyaktighet og presisjon i arbeidet, som forstår å vurdere tiden som faktor i arbeidet og som har lært seg å måle tiden ikke bare i minutter, men også i sekunder. De fleste har gjennomgått det såkalte tekniske minimum og fortsetter å komplettere sin tekniske utdannelse. De er fri for konservatismen og tregheten hos enkelte ingeniører, teknikere og driftsledere, og de går modig framover, bryter ned de foreldede tekniske normer og skaper nye, høyere normer, de korrigerer den kapasitet og de økonomiske planer som er satt opp av lederne for vår industri, de supplerer og retter også ofte på ingeniørene og teknikerne, ikke sjelden lærer de dem og driver dem framover, for dette er mennesker som helt ut mestrer sitt arbeids teknikk og som forstår å presse ut av teknikken det maksimum en kan presse ut av den. I dag har vi ennå få stakhanovfolk, men hvem kan tvile på at vi i morgen har ti ganger flere? Er det ikke klart at stakhanov-arbeiderne er banebrytere i vår industri, at stakhanov-bevegelsen representerer vår industris framtid, at den inneholder spiren til det framtidige kulturelle og tekniske oppsving i arbeiderklassen, at den åpner den eneste vei for oss der vi kan oppnå de høyder av arbeidsproduktivitet som er nødvendig for å gå over fra sosialismen til kommunismen og for å oppheve motsetningen mellom åndsarbeidet og kroppsarbeidet?

Dette, kamerater, er stakhanov-bevegelsens betydning for vår sosialistiske oppbygging.

Tenkte Stakhanov og Busygin på denne stakhanov-bevegelsens store betydning da de gikk i gang med å bryte de gamle tekniske normene? Selvfølgelig ikke. De hadde sine egne bekymringer — det de tok sikte på var å heve den lave produksjonen i sin bedrift og overoppfylle den økonomiske planen. Men for å kunne nå dette målet måtte de bryte med de gamle tekniske normene og utvikle en høy arbeidsproduktivitet, som overgår arbeidsproduktiviteten i de framskredne kapitalistiske landene. Det ville likevel være latterlig å tro at dette i minste monn kunne forringe stakhanov-bevegelsens veldige historiske betydning.

Det samme kan en si om de arbeidere som i 1905 for første gang organiserte sovjetere av arbeiderdeputerte i vårt land. De tenkte naturligvis ikke på at sovjetene av arbeiderdeputerte ville danne grunnlaget for den sosialistiske ordningen. De forsvarte seg bare mot tsarismen, mot borgerskapet ved at de skapte sovjetere av arbeiderdeputerte. Men dette står ikke på noe vis i motsetning til den ubestridelige kjensgjerning at den bevegelse for sovjetere av arbeiderdeputerte som ble innledet av arbeiderne i Leningrad og Moskva i 1905, fikk som sluttresultat at kapitalismen ble knust og sosialismen seiret på en seksdel av jordkloden.

2. STAKHANOV-BEVEGELSENS RØTTER

Vi står nå ved stakhanov-bevegelsens vugge, ved dens utspring.

Det ville være på sin plass å slå fast noen av de karakteristiske kjennetegnene ved stakhanov-bevegelsen.

Framfor alt er det én kjensgjerning som springer i øynene, og det er at denne bevegelsen i en viss monn har tatt til av seg selv, at den er begynt nesten spontant, nedenfra, uten noe som helst trykk fra dem som sitter i ledelsen for bedriftene våre. Og ikke bare det. Denne bevegelsen har i en viss monn tatt til å utfolde seg mot bedriftsledelsenes vilje, ja — den er til og med oppstått i kamp mot dem. Kamerat Molotov har allerede fortalt dere om de trakasserier som kamerat Musinski, en sagverksarbeider i Arkhangelsk, ble gjenstand for da han utarbeidet nye, høyere tekniske normer bak ryggen på vedkommende økonomiorganisasjon og kontrollpersonale. Og det gikk heller ikke bedre med Stakhanov selv, for da han gikk til framstøt, måtte han ikke bare verge seg mot noen av funksjonærene i forvaltningen, men også mot noen av arbeiderne, som lo ham ut for de «nymotens påfunnene» hans og trakasserte ham for dem. Når det gjelder Busygin, så vet vi at han holdt på å miste arbeidet sitt for «forbedringene» han kom med, og bare kan takke inngrep fra avdelingslederen, kamerat Sokolinski, for at han kunne fortsette i bedriften.

Som dere ser, er sammenhengen slik at hvis bedriftsledelsene i det hele tatt har hatt noen innflytelse på stakhanov-bevegelsen, så har de utføvd den slik, at de ikke kom stakhanov-bevegelsen i møte, men gikk imot den. Følgelig er stakhanov-bevegelsen oppstått som en bevegelse nedenfra og har utviklet seg videre som sådan. Og nettopp fordi den er oppstått av seg selv, nettopp fordi den kommer nedenfra, er den vår tids mest livskraftige og uovervinnelige bevegelse.

Videre må en peke på enda et karakteristisk trekk ved stakhanov-bevegelsen. Dette karakteristiske trekk består i at stakhanov-bevegelsen ikke har spredt seg litt etter litt, men med makeløs fart, som en orkan, over hele Sovjetunionen. Hvordan var det den begynte? Stakhanov høynet den tekniske norm ved kolutvinningen til det fem- og sekسدobbelte, om ikke mer. Busygin og Smetanin gjorde det samme, den ene i maskinbyggingsindustrien, den andre i skotøyindustrien. Avisene har meldt om disse kjensgjerningene. Og med ett grep stakhanov-bevegelsens flamme om seg i hele landet. Hva var det som gikk for seg her? Hva var årsaken til farten som stakhanov-bevegelsen bredte seg med? Var det kanskje så at Stakhanov og Busygin var store organisatorer med utstrakte forbindelser i distriktene og rajongene i Sovjetunionen, og at de selv organiserte denne bevegelsen? Nei, absolutt ikke. Er det kanskje så at Stakhanov og Busygin gjør krav på å være vårt lands store menn og at de selv har

spredt gnistene til stakhanov-bevegelsen over hele landet? Nei, aldeles ikke. Dere har sett Stakhanov og Busygin her. De har talt på konferansen. De er enkle og beskjedne mennesker som ikke gjør noe som helst krav på å høste laurbær som Sovjetunionens store menn. Ja, det forekommer meg til og med at de er litt paff når de ser omfanget denne bevegelsen har fått, slik som den har utviklet seg i landet vårt mot deres forventning. Og når gnisten som Stakhanov og Busygin tente, var nok til at denne saken ble en stor flamme, så innebærer det at forutsetningene for stakhanov-bevegelsen var helt modnet. Bare en bevegelse som er helt modnet og som venter på en impuls for å kunne bryte gjennom — bare en slik bevegelse kunne gripe om seg så raskt og vokse til en lavine.

Hva er det som forklarer at stakhanov-bevegelsen viste seg å ha nådd full modning? Hva er årsaken til at den spredte seg så raskt? Hva er røttene til stakhanov-bevegelsen?

Det er minst fire årsaker til dette:

1. Framfor alt var det den gjennomgripende bedringen i arbeidernes materielle stilling som tjente som grunnlag for stakhanov-bevegelsen. Vi lever bedre nå, kamerater — livet er blitt lettere og gladere. Og når det er mer glede i livet, da går arbeidet godt fra hånden. Det er det som er grunnen til de høye arbeidsytelsene. Det er det som har skapt arbeidets helter og heltinner. Det er framfor alt her røttene til stakhanov-bevegelsen ligger. Om vi hadde hatt krise, om vi hadde hatt arbeidsløshet — denne arbeiderklassens svøpe —, om vi hadde hatt dårlige levekår, bekymringsfulle og gledeløse dager, da ville vi ikke hatt noen stakhanov-bevegelse. (*Bifall.*) Vår proletariske revolusjon er den eneste revolusjon i verden som har kunnet gi folket ikke bare politiske, men også materielle resultater. Av alle arbeiderrevolusjoner kjenner vi bare én som på et vis greidde å tilkjempe seg makten. Det var Paris-kommunen. Men den ble ikke stående lenge. Den prøvde riktignok å sprengte kapitalismens lenker, men den kom ikke så langt at den greidde å sprengte dem, og enda mindre oppnådde den å gi folket gode materielle resultater av revolusjonen. Vår revolusjon er den eneste som ikke bare har sprenget kapitalismens lenker og gitt folket friheten — den er også den eneste som har kunnet gi folket materielle vilkår for et liv i velstand. Det er i dette kraften og uovervinneligheten i vår revolusjon ligger. Det er naturligvis vel og bra å jage vekk kapitalistene, godseierene og tsarbødlene, og ta makten og nå fram til friheten. Dette er utmerket. Men dessverre er ikke på langt nær alt gjort med at en når fram til friheten. Når det er skort på brød, når det mangler smør og fett, når det er lite av tekstiler til klær og når boligforholdene er dårlige, da kan en ikke utrette mye bare med friheten. Det er meget vanskelig å leve av friheten alene, kamerater. (*Samstemmige tilrop. Bifall*) For at en skal kunne leve et liv i velstand og glede kreves det at det

som er vunnet av politisk frihet blir supplert med materielle goder. Det er et karakteristisk særdrag ved vår revolusjon at den ikke bare har gitt folket frihet, men også materielle goder og muligheten til å leve et liv i velstand og kultur. Derfor leves livet i glede hos oss i dag, og nettopp på dette grunnlaget er det stakhanov-bevegelsen er vokst fram.

2. Den andre roten til stakhanov-bevegelsen er den kjensgjerning at det ikke fins noen utbytting hos oss. I vårt land arbeider ikke menneskene for utbytterne, for at lediggjengere skal bli rike, men for seg selv, for sin egen klasse, for sitt eget samfunn, sovjetsamfunnet, der de beste av arbeiderklassen sitter ved makten. Nettopp av den grunn har arbeidet hos oss en samfunnsmessig mening, det er noe som bringer ære og berømmelse. Under kapitalismen har arbeidet en privat, personlig karakter. Har du vært særlig flink til å henge i, da kan du stikke mer i din egen lomme og leve som det passer deg. Ingen kjenner deg og ingen bryr seg heller om å kjenne deg. Du arbeider for kapitalistene, det er dem du gjør rike. Hvordan skulle det være annerledes? Du er jo leid for at du skal gjøre utbytterne rike. Er du ikke fornøyd med det, så værsgo marsj inn i rekkene av arbeidsløse og slå deg gjennom så godt du kan — vi skal nok finne andre som er mer medgjørilig. Derfor blir menneskenes arbeid under kapitalismen ikke verdsatt høyt. Det er innlysende at det ikke kan være plass for noen stakhanov-bevegelse under slike forhold. Annerledes er det under sovjetsystemet. Her blir det arbeidende menneske verdsatt høyt. Her arbeider det ikke for utbytterne, men for seg selv, for sin klasse, for samfunnet. Her er det ikke mulig for det arbeidende menneske å føle seg forlatt og ensom. Tvert om — det arbeidende menneske føler seg hos oss som en fri borger av sitt land, til en viss grad som en offentlig person. Og når han arbeider godt og yter samfunnet det han makter, da er han en arbeidets helt og blir æret og hedret. Det er lett å forstå at det bare er under slike forhold det kunne oppstå en stakhanov-bevegelse.

3. Den tredje roten til stakhanov-bevegelsen må en se i den kjensgjerning at vi har en ny teknikk. Stakhanov-bevegelsen er knyttet organisk sammen med den nye teknikk. Hadde vi ikke hatt den nye teknikken, nye fabrikker og verksteder og nytt utstyr i bedriftene, så ville ikke stakhanov-bevegelsen kunnet oppstå i vårt land. Uten ny teknikk kan en høyne de tekniske normene til det dobbelte og tredobbelte, ikke mer. Når stakhanovarbeiderne har høynet de tekniske normene til det fem- og sekسدobbelte, så innebærer det at de helt og fullt støtter seg på den nye teknikken. Det viser seg såleis at industrialiseringen av landet vårt, rekonstrueringen av verkene og fabrikkene våre, det faktum at det fins moderne teknikk og nytt bedriftsutstyr, har vært en av årsakene til at stakhanov-bevegelsen er oppstått.

4. Men en kommer ikke langt bare med den nye teknikken. En kan ha førsteklasses teknisk utstyr, førsteklasses fabrikker og verksteder — men hvis en ikke har mennesker som makter å mestre denne teknikken, så blir teknikken ikke annet enn teknikk. For at den nye teknikken skal kunne vise resultater, må det finnes mennesker, arbeiderkadrer av menn og kvinner som er i stand til å stille seg i brodden for utviklingen av teknikken og drive den framover. Når stakhanov-bevegelsen er oppstått og har vokst, så innebærer det at det allerede er oppstått slike kadrer av arbeidende menn og kvinner hos oss. For omkring to år siden sa partiet at når vi har fått bygd våre nye fabrikker og verksteder og nyutrustet bedriftene, så er dermed bare halvparten av arbeidet gjort. Partiet sa den gangen at begeistringen i arbeidet for oppbyggingen av nye bedrifter måtte suppleres med begeistring for å mestre dem, og at det er bare på denne veien vi kan fullføre verket. Det er helt åpenbart at den nye teknikken er blitt mestret og nye kadrer er blitt utdannet i løpet av disse to årene. Nå er det klart at vi allerede har disse kadrene. En forstår at vi ikke ville hatt noen stakhanov-bevegelse om vi ikke også hadde hatt disse kadrene, disse nye menneskene. Såleis er de nye menneskene som er kommet fra arbeiderne og arbeiderskene — folk som mestrer den nye teknikken — den kraften som utformer stakhanov-bevegelsen og som har ført den framover.

Dette er de vilkårene som har framkalt stakhanov-bevegelsen og satt fart i den.

3. NYE MENNESKER — NYE TEKNISKE NORMER

Jeg sa at stakhanov-bevegelsen ikke har utviklet seg gradvis, men at den kan sammenliknes med en eksplosjon som har sprengt en demning. Åpenbart hadde den visse hindringer å overvinne. Det var noen som hemmet den og bremsset den, men nå, etter at den har samlet krefter, har den brutt gjennom disse hindringene og oversvømt landet.

Hva var det som skjedde — hvem var det egentlig som hemmet stakhanov-bevegelsen?

Den ble hemmet av de gamle tekniske normene og av de menneskene som sto bak disse normene. For noen år tilbake stilte våre ingeniører, teknikere og driftsledere opp bestemte tekniske normer, som var tilpasset den tekniske tilbakeliegenheten hos våre arbeidere og arbeidersker. Det er nå gått noen år siden den gang. Menneskene har vokst i løpet av disse årene og har skolert seg teknisk. Men de tekniske normene ble imidlertid stående uforandret. Det er opplagt at disse normene nå har vist seg å være foreldet for våre nye mennesker. Nå bruker alle munn på de gjeldende tekniske normene. Men de er jo ikke falt ned fra himmelen. Og her dreier det seg slett ikke om hvorvidt disse normene i sin tid ble satt for lavt. Det dreier

seg framfor alt om at det nå, når disse normene allerede er foreldet, gjøres forsøk på å forsvare dem som tidsmessige. Man klamrer seg til den tekniske tilbakeleggheten som særmerket våre arbeidere og arbeidere, innstiller seg på denne tilbakeleggheten, tar den til utgangspunkt, og det går til slutt så vidt at folk tar til å slå tilbakeleggheten i bordet som selve trumfen. Men hva så når denne tilbakeleggheten går over i fortida? Skal vi kanskje gjøre knefall for tilbakeleggheten, gjøre den til et helgenbilde, til en fetisj? Hva så når våre arbeidere og arbeidere er vokst opp og har fått teknisk skoling? Hva så når de gamle tekniske normene ikke lenger svarer til virkeligheten — når våre arbeidere og arbeidere allerede er kommet så langt at de i praksis overtrumfer disse normene med det fem- og tidobbelte? Er det så at vi noen gang har svoret vår tilbakelegghet evig troskap? Det har vi vel neppe gjort, kamerater. (*Alminnelig munterhet.*) Har vi kanskje gått ut fra at våre arbeidere og arbeidere vil være tilbakeleggende for evig og alltid? Det har vi vel ikke gått ut fra? (*Alminnelig munterhet.*) Hva er det altså det dreier seg om? Mangler vi kanskje mot til å bryte med den konservatisme som noen av ingeniørene og teknikerne våre røper, mot til å bryte med de gamle tradisjonene og normene og gi plass for de nye kreftene i arbeiderklassen?

Det snakkes om vitenskapen. Det sies at vitenskapens resultater og det som står i tekniske håndbøker og instruksjoner, står i motstrid med stakhanov-arbeidernes krav om nye, høyere tekniske normer. Men hvilken vitenskap er det her tale om? Vitenskapens resultater er alltid blitt prøvd gjennom praksis, gjennom erfaring. En vitenskap som har mistet kontakten med praksisen, med erfaringen — hva er det for en vitenskap? Hvis vitenskapen skulle være slik som noen av våre konservative kamerater framstiller den, ville den for lenge siden vært død for menneskeheten. Vitenskapen kalles vitenskap nettopp fordi den ikke anerkjenner noen fetisjer, fordi den ikke er redd for å løfte hånden mot det utlevde, det gamle, og fordi den har et fint øre for det som erfaringen, det som praksis sier. Hvis det ikke var slik, da ville det overhodet ikke finnes noen vitenskap hos oss, da ville det f. eks. ikke finnes noen astronomi, og vi ville framleis drive og tukle med det ptolemeiske system; da ville det ikke finnes noen biologi hos oss, og vi ville ennå måtte trøste oss med legenden om menneskets skapelse; da ville det heller ikke finnes noen kjemi, og vi ville framleis nøye oss med alkymistenes spådommer.

Derfor tror jeg at de av våre ingeniører, teknikere og bedriftsledere som alt har sakkett langt akterut for stakhanov-bevegelsen, gjorde rett om de holdt opp med å klamre seg fast til de gamle tekniske normene og tok fatt med å omstille seg på en riktig, vitenskapelig, ny måte — på stakhanov-vis.

Godt og vel, vil noen si — men hva så med de tekniske normer

overhodet? Er det så at industrien trenger dem eller kan greie seg helt uten normer?

Noen sier at vi ikke trenger noen som helst tekniske normer lenger. Det er ikke riktig, kamerater. Ja, mer enn det — det er dumt. Uten tekniske normer er en planøkonomi umulig. Dessuten må tekniske normer til for å hjelpe massene som henger etter, til å heve seg opp på nivå med dem som er framskredne. De tekniske normene er en meget betydningsfull regulerende kraft, som organiserer de brede arbeidermassene innenfor produksjonslivet omkring de mest framskredne elementer i arbeiderklassen. Følgelig trenger vi tekniske normer — ikke slike som de vi har i dag, men høyere.

Andre sier at tekniske normer vel må til, men at vi alt nå må sette dem opp på høyde med det nivå som Stakhanov, Busygin, de to Vinogradova og andre har nådd. Dette er like uriktig. Slike normer ville for tiden ikke være reelle, for arbeidere og arbeidere som teknisk er mindre velbeslått enn folk som Stakhanov og Busygin, ville ikke kunne greie å oppfylle disse normene. Det vi trenger, er tekniske normer som ligger omtrent midt mellom dem som nå gjelder og de normene folk som Stakhanov og Busygin har nådd. La oss ta f. eks. Maria Demtsjenko, hun som alle kjenner, hun med femhundretallet i sukkerroedyrkingen. Hun har nådd en sukkerroehøst på 500 dobbelcentner og mer pr. hektar. Kan vi så gjøre dette resultatet til norm for høstutbyttet for hele sukkerroedyrkingen under ett, f. eks. i Ukraina? Nei, det går ikke. Det er ennå for tidlig å tale om noe slikt. Maria Demtsjenko har oppnådd 500 dobbelcentner og mer pr. hektar, mens gjennomsnittsutbyttet for roer f. eks. i Ukraina i år kom opp i 130—132 dobelcentner pr. hektar. Som dere ser er forskjellen ikke liten. Kan vi stille opp en norm på 400 eller bare 300 dobbeltcentner for høstutbyttet av roedyrkingen? Alle fagfolk mener at dette greier vi ikke foreløpig. Tydeligvis vil en måtte sette en norm på 200 til 250 dobbelcentner pr. hektar for utbyttet i Ukraina i 1936. Og dette er ingen lav norm, da den vil gi oss det dobbelte av sukkermengden vi fikk i 1935 hvis den blir oppfylt. Det samme gjelder for industriens vedkommende. Stakhanov har visstnok overgått de gjeldende tekniske normene med det tidobbelte eller enda mer. Det ville være uklokt å sette opp dette resultatet som ny teknisk norm for alle som står ved pressluffhammeren. Tydeligvis vil en måtte fastsette en norm som ligger omtrent midt mellom den gjeldende tekniske norm og den normen som kamerat Stakhanov har ytt.

Ett er i hvert fall klart — de nå gjeldende tekniske normene svarer ikke lenger virkeligheten, de ligger etter og er blitt en brems på industrien vår. For at de ikke skal hemme industrien, må de erstattes med nye, høyere tekniske normer. Nye mennesker, nye tider — nye tekniske normer.

4. DE NÆRMESTE OPPGAVENE

Hva er de nærmeste oppgavene våre, sett ut fra stakhanov-bevegelsens tarv?

For ikke å fortape oss i bagateller, vil vi sammenfatte det hele til to oppgaver som står for tur til å løses.

For det første. Oppgaven består i å hjelpe stakhanov-arbeiderne med å utvikle stakhanov-bevegelsen videre og utvide den i bredden og i dybden til alle Sovjetunionens områder og rajonger. Dette på den ene siden. Og på den annen — å få tøylet alle elementer blant bedriftsledere, ingeniører og teknikere som hårdnakket klamrer seg til det gamle, som ikke vil bevege seg framover og derfor systematisk hemmer utviklingen av stakhanov-bevegelsen. Skal vi greie å bre stakhanov-bevegelsen ut over hele landet med full kraft, så er det naturligvis ikke nok med stakhanov-arbeiderne alene. Det er nødvendig at partiorganisasjonene våre griper inn i denne saken og hjelper stakhanov-arbeiderne med å føre bevegelsen til målet. I så måte har uten tvil distriktsorganisasjonen i Donets-området lagt verdifullt initiativ for dagen. Distriktsorganisasjonene i Moskva og Leningrad arbeider også godt i så måte. Men hvordan er det i de andre distriktene? De er ennå åpenbart opptatt med «å komme i sving». Det har ikke vært noe eller i hvert fall svært lite å høre fra Ural f. eks., enda Ural som kjent er et kjempemessig industrisentrum. Det samme gjelder Vest-Sibir og Kusbas, der en etter alt å dømme ikke er «kommet i sving» ennå. Ellers behøver vi ikke tvile på at partiorganisasjonene våre vil ta seg av denne saken og hjelpe stakhanov-arbeiderne med å vinne over vanskene. Når det gjelder den andre siden av saken — det å tøyte de konservative blant bedriftslederne, ingeniørene og teknikerne som stritter hårdnakket imot, så vil spørsmålet bli mer komplisert. Det gjelder først og fremst å få overbevist disse konservative elementene innenfor industrien — tålmodig og på en kameratslig måte — om at stakhanov-bevegelsen tjener framskrittet og at det er nødvendig å omstille seg selv på stakhanov-vis. Men hvis det ikke lykkes å overbevise dem, da er en nødt til å ty til kraftigere rådgjerd. La oss f. eks. ta Folkekommissariatet for transportvesenet. I det sentrale apparatet i dette folkekommissariatet satt for kort tid siden en gruppe professorer, ingeniører og andre sakkyndige — og blant dem også noen kommunister — som forsikret hver som ville vite det at 13–14 kilometer i timen var den ytterste fartsgrensen og at det var umulig å gå ut over denne grensen hvis en ikke ville komme i konflikt med «jernbanetransportvitenskapen». Dette var en temmelig autoritativ gruppe som muntlig og skriftlig drev propaganda for sine oppfatninger, ga de respektive organer under Folkekommissariatet for transportvesenet instruksjer og overhodet var «toneangivende» blant folk på dette fagområdet. Vi som ikke er fag-

folk på området, forsikret på vår side disse autoritative professorer, på grunnlag av forslag fra en hel rekke folk som sto i praktisk arbeid innenfor jernbanevesenet, at 13–14 kilometer ikke kunne være høyeste fartsgrense, og at vi ville kunne gå over denne grensen om arbeidet ble organisert på en bestemt måte. Istedenfor å lytte til erfaringene og praksis, styrtet denne gruppa seg, til svar på dette, ut i kamp mot de elementene innenfor jernbanevesenet som ville framskritt, og de forsterket propagandaen for sine konservative synspunkter enda mer. Det er klart at vi måtte skubbe litt ublidt til disse ærede herrer og leie dem pent og pyntelig ut av det sentrale apparat i Folkekommissariatet for transportvesenet. (*Bifall.*) Hva skjedde så? Vi kjører nå med en fart på 18–19 kilometer i timen. (*Bifall.*) Kamerater, — jeg tror at vi også på andre områder av folkehusholdningen i nødsfall vil måtte gripe til den samme metoden, i det tilfelle nemlig at de hårdnakkede konservative setter seg på bakbena og ikke vil gi seg med å bremse stakhanov-bevegelsen og stikke pinner i hjulene for den.

For det annet. Oppgaven består i å hjelpe bedriftslederne, ingeniører og teknikere som ikke ønsker å hemme stakhanov-bevegelsen, som sympatiserer med den, men som ennå ikke har greidd å omstille seg og å stille seg i spissen for den — hjelpe dem til å omstille seg og til å gå i brodden for stakhanov-bevegelsen. Jeg må si at vi ikke har så få slike bedriftsledere, ingeniører og teknikere, kamerater. Og hvis vi hjelper disse kameratene, vil det uten tvil bli enda fler av dem.

Jeg tror at hvis vi løser disse oppgavene, da vil stakhanov-bevegelsen utfolde seg med full kraft, spre seg til alle områder og rajonger i landet vårt og oppvise rene underverker av nye resultater.

5. NOEN FÅ ORD TIL SLUTT

Et par ord om konferansen her, om dens betydning. Lenin lærte at bare de lederne er virkelig bolsjeviske ledere som ikke bare makter å belære arbeiderne og bøndene, men også å lære av dem. Disse Lenins ord har falt visse bolsjeviker tungt for brystet. Men historien viser likevel at Lenin hadde hundre prosent rett i dette. Ja, millioner av arbeidsfolk — arbeidere og bønder —, arbeidere, lever og kjemper. Hvem kan tvile på at disse menneskene ikke lever fåfengt, at de gjennom sitt liv og sin kamp samler seg en veldig praktisk erfaring? Kan det være tvil om at ledere som ikke gir akt på disse erfaringene, ikke kan gjelde som virkelige ledere? Vi, lederne i partiet og regjeringen, må altså ikke bare belære arbeiderne, men også lære av dem. At dere som tar del i denne kongressen har lært noe av vår regjerings ledere, det vil jeg ikke nekte. Like så lite kan det nektes

at også vi ledere i regjeringen har lært mye av dere stakhanov-arbeidere, av dere som tar del i denne konferansen. Altså — takk skal dere ha for lærdommen, kamerater — mange takk! (*Stormende bifall.*)

Til slutt et par ord om hvordan en skulle markere denne konferansen. Vi her i presidiet har rådført oss og fattet vedtak om at denne konferansen mellom lederne for statsmakten og lederne for stakhanov-bevegelsen må framheves på ett eller annet vis. Og vi har avgjort det slik at 100 til 120 kamerater av dere vil bli foreslått til høyeste utmerkelse.

Rop: «Riktig!» (Stormende bifall.)

Stalin: Hvis dere godkjenner dette, kamerater, så vil det bli gjort.

Deltakerne på konferansen av stakhanov-arbeidere hyller kamerat Stalin med stormende, begeistrede ovasjoner. Bifallene braker i salen, og hurraropene drønner. Tilrop som hyller Stalin, lederen for partiet, høres fra alle kanter av salen. Ovasjonene går over i de mektige tonene av «Internasjonalen» — 3000 konferansedeltakere synger proletarhymnen.)

OM UTKASTET TIL SOVJETUNIONENS FORFATNING

*Beretning på den ekstraordinære 8. sovjetkongress
25. november 1936.*

Kamerat Stalin kommer opp på talerstolen og blir hilst med stormende, langvarige ovasjoner av kongressdeltakerne. Hele forsamlingen reiser seg. Fra alle kanter av salen ropes det: «Hurra for kamerat Stalin!», «Leve kamerat Stalin!», «Leve den store Stalin!», «Hurra for vår geniale kamerat Stalin!», «Vivat!», «Rød front!», «Honnør for kamerat Stalin!»

I

FORFATNINGSKOMMISJONEN BLIR NEDSATT — DENS OPPGAVER

Kamerater!

Den forfatningskommisjon hvis utkast er lagt fram til behandling på denne kongress, ble som kjent nedsatt etter et særskilt vedtak på Sovjetunionens 7. sovjetkongress. Dette vedtaket ble fattet 6. februar 1935. Det lyder slik:

«1. I Sovjetunionens forfatning skal det foretas endringer som tar sikte på:

a) en videre demokratisering av valgsystemet, slik at de ikke helt like valg erstattes med like — indirekte valg med direkte, åpne valg med hemmelige;

b) å presisere det sosiale og økonomiske grunnlag for forfatningen i den mening at forfatningen kommer i samsvar med styrkeforholdet mellom klassene i Sovjetunionen slik det er i dag (en ny sosialistisk industri er skapt, kulakene er knust, kollektivbruksystemet har seiret, den sosialistiske eiendom har vunnet fast fot som grunnlag for sovjet-samfunnet osv.).

2. Sovjetunionens sentraleksekutivkomité blir pålagt å velge en forfatningskommisjon som skal ha i oppdrag å utarbeide en revidert forfatningstekst på det grunnlag som er gitt i punkt 1, og forelegge den til stadfestelse på et møte av Sovjetunionens sentraleksekutivkomité.

3. De førstkommande ordinære valg til sovjetmaktens organer i Sovjetunionen gjennomføres på basis av det nye valgsystemet.»

Dette var 6. februar 1935. Dagen etter at dette vedtaket var fattet, dvs. 7. februar 1935, kom Sovjetunionens sentraleksekutivkomité sammen til sitt første møte, og i samsvar med vedtaket av Sovjetunionens 7. sovjetkongress nedsatte den en forfatningskommisjon på 31 personer. Forfatningskommisjonen fikk i oppdrag å utarbeide et utkast til en revidert forfatning for Sovjetunionen.

Dette er det formelle grunnlaget og direktivene fra Sovjetunionens høyeste organ — den basis som forfatningskommisjonen fikk å arbeide på.

Forfatningskommisjonen skulle altså gjøre endringer i den nå gjeldende forfatning, som var blitt vedtatt i 1924, og i sitt arbeid ta omsyn til de forskyvninger i retning av sosialismen som er foregått i Sovjetunionens liv i perioden fra 1924 til i dag.

II

FORANDRINGENE I SOVJETUNIONENS LIV I PERIODEN FRA 1924 TIL 1936

Hvilke forandringer har gått for seg i Sovjetunionens liv i perioden fra 1924 til 1936, og som forfatningskommisjonen skulle la komme til uttrykk i sitt forfatningsutkast?

Hva var disse forandringenes natur?

Hvordan så det ut i landet vårt i 1924?

Vi var dengang inne i den første periode av NEP, da sovjetmakten tillot en viss oppliving av kapitalismen, men såleis at den på alle vis fremmet utviklingen av sosialismen, da den satte seg som mål å sikre det sosialistiske system overvekten over det kapitalistiske i løpet av kappestriden mellom disse to økonomiske systemer, det kapitalistiske og det sosialistiske. Oppgaven var å styrke sosialismens posisjoner i løpet av denne kappestriden, nå fram til å likvidere de kapitalistiske elementene og fullføre seieren for det sosialistiske system som grunnsystemet for folkehusholdningen.

Industrien vår viste den gang et bilde som ikke nettopp var misunnelsesverdig — særlig da tungindustrien. Riktignok ble den gjenreist litt etter litt, men produksjonen hadde ikke på langt nær nådd førkrignivået. Grunnlaget for industrien var et gammelt, tilbakeliggende og ytterst karrig teknisk utstyr. Men den utviklet seg i hvert fall i retning av sosialismen. Den sosialistiske sektor omfattet den gang omtrent 80 prosent av industrien. Men den kapitalistiske sektor var likevel ikke mindre enn 20 prosent av industrien.

Jordbruket vårt viste et bilde som var enda mindre oppmuntrende. Godseierklassen var riktignok allerede likvidert, men til gjengjeld var kapitalistklassen innenfor jordbruket, kulakene, en faktor som veide

temmelig tungt. Stort sett minte jordbruket den gang om et veldig hav av små enkeltmannsbruk med en tilbakeliggende middelalderlig teknikk. I dette havet lå kollektiv- og sovjetbrukene som spredte punkter og øyer, som ennå ikke egentlig hadde noen virkelig betydning i folkehusholdningen vår. Kollektivbrukene og sovjetbrukene var svake, mens kulakene ennå hadde kreftene i behold. Den gangen snakket vi ikke om å likvidere kulakene som klasse, men om å be-
rense dem.

Det samme bilde hadde vi når det gjaldt vareomsetningen i landet. Den sosialistiske sektor i vareomsetningen omfattet bare om lag 50–60 prosent, mens kjøpmenn, spekulanter og private næringsdrivende for øvrig behersket hele resten av feltet.

Slik var bildet av økonomien vår i 1924.

Hvordan ser det ut i landet vårt i dag, i 1936?

Mens vi den gang var inne i den første periode av NEP, innledningsperioden av NEP, perioden da vi hadde en viss oppliving av kapitalismen, så er vi nå inne i en siste periode av NEP, avslutningsperioden av NEP, perioden da kapitalismen blir likvidert til siste rest innenfor alle områdene av folkehusholdningen.

La oss til å begynne med ta bare den kjensgjerning at industrien vår har vokst til å bli en gigantisk kraft i løpet av denne perioden. Nå kan en ikke lenger si at den er svak og teknisk dårlig utrustet. Tvert om hviler den i dag på en ny, rik og moderne teknikk med en sterkt utviklet tungindustri og en enda sterkere utviklet maskinbyggingsindustri. Men det aller viktigste er likevel at kapitalismen helt og holdent er drevet ut av industrien vår og at den sosialistiske produksjonsmåten i dag er det system som hersker uinnskrenket innenfor landets industri. Det faktum at vår sosialistiske industri i dag når det gjelder produksjonsomfang, overgår industrien i førkrigstida med mer enn det sjudobbelte, kan på ingen måte betraktes som en bagatell.

Istedenfor hele havet av små enkeltmannsbruk med svakt utviklet teknikk og kulakenes sterke maktstilling, har vi i dag en maskinell, teknisk moderne utrustet produksjon med de største driftsenheter verden har sett på jordbrukets område, nemlig det altomfattende system av kollektivbruk og sovjetbruk. Det er et alminnelig kjent faktum at kulakene som klasse er likvidert innenfor jordbruket, mens den sektoren som omfatter små enkeltmannsbruk med tilbakeliggende middelalderteknikk, i dag har bare en ubetydelig vekt og i omfang av det tilsådde areal som helhet ikke utgjør mer enn 2 til 3 prosent. En kan heller ikke unnlate å nevne den kjensgjerning at det i dag står 316 000 traktorer med en styrke på tilsammen 5 700 000 hestekrefter til disposisjon for kollektivbrukene, og at de sammen med sovjetbrukene rår over mer enn 400 000 traktorer med en styrke på tilsammen 7 800 000 hestekrefter.

Hva angår vareomsetningen i landet, så er kjøpmennene og spekulantene helt fordrevet fra dette området. Vareomsetningen er i dag i sin helhet i statens, kooperasjonens og kollektivbrukenes hender. En ny form for handel har oppstått og utfoldet seg, sovjethandelen — en handel uten spekulanter, uten kapitalister.

Det er såleis et faktum at det sosialistiske systemet har seiret på alle områder av folkehusholdningen.

Men hva innebærer dette?

Det innebærer at utbyttingen av det ene menneske gjennom det andre er avskaffet, utryddet — og at den sosialistiske eiendomsrett til produksjonsredskapene og produksjonsmidlene har slått gjennom og står som den urokkelige grunnvoll for vårt sovjetsamfunn. (*Langvarig bifall.*)

Som følge av alle disse forandringene innenfor folkehusholdningen i Sovjetunionen har vi i dag en ny, sosialistisk økonomi, som ikke kjenner kriser og arbeidsløshet, nød og ruiner, og som gir statsborgerne alle muligheter til å leve et liv i velstand og kultur.

Dette er i det vesentlige de forandringene som har gått for seg innenfor *økonomien* vår i perioden fra 1924 til 1936.

I samsvar med disse forandringene innenfor økonomien i Sovjetunionen har også *klassestrukturen* i samfunnet vårt endret seg.

Godseierklassen var som kjent blitt likvidert allerede i og med at borgerkrigen ble ført fram til seier. Når det gjelder de andre utbytterklassene, så har de delt skjebne med godseierklassen. Kapitalistklassen er forsvunnet innenfor industrien. Kulakklassen er forsvunnet innenfor jordbruket. Handelsmennene og spekulantene er forsvunnet fra vareomsetningen. Med dette er alle utbytterklassene blitt likvidert.

Arbeiderklassen er blitt stående.

Bondeklassen er blitt stående.

De intellektuelle er blitt stående.

Men en ville være på villspor om en trodde at disse sosiale gruppene ikke har gjennomgått forandringer i løpet av denne tiden — at de er blitt stående der slik de var, la oss si i kapitalismens periode.

La oss f. eks. ta arbeiderklassen i Sovjetunionen. Av gammel vane kaller vi den ofte proletariatet. Men hva er proletariatet? Proletariatet er en klasse som er fratatt produksjonsredskapene og produksjonsmidlene under et økonomisk system der produksjonsredskapene og produksjonsmidlene tilhører kapitalistene og der kapitalistklassen utbytter proletariatet. Proletariatet er en klasse som blir utbyttet av kapitalistene. Men her i vårt land er kapitalistklassen som kjent allerede likvidert, produksjonsredskapene og produksjonsmidlene er tatt fra kapitalistene og gitt over til staten, der arbeiderklassen er den ledende kraft. Altså fins det ikke lenger noen kapitalistklasse som kan utbytte arbeiderklassen. Altså er vår arbeiderklasse ikke bare ikke fratatt pro-

duksjonsmidlene, men den eier dem tvert om selv sammen med hele folket. Men når den selv eier dem og kapitalistklassen er likvidert, så er dermed enhver mulighet til å utbytte arbeiderklassen utelukket. Kan en etter dette kalle vår arbeiderklasse et proletariat? Det er klart at en ikke kan det. Marx har sagt at proletariatet for å befri seg må knuse kapitalistklassen, ta fra kapitalistene produksjonsredskapene og produksjonsmidlene og avskaffe selve de produksjonsforhold som skaper proletariatet. Kan en si at arbeiderklassen i Sovjetunionen allerede på det nåværende tidspunkt har gjort disse forutsetningene for sin frigjøring til virkelighet? Det både kan og må en ubetinget si. Men hva betyr det? Det betyr at proletariatet i Sovjetunionen er blitt en helt ny klasse, blitt Sovjetunionens arbeiderklasse, som har avskaffet det kapitalistiske økonomiske systemet, grunnfestet den sosialistiske eiendomsrett til produksjonsredskapene og produksjonsmidlene og som fører sovjetsamfunnet fram på veien mot kommunismen.

Som dere ser, er arbeiderklassen i Sovjetunionen en helt ny arbeiderklasse som er befridd fra utbytting — en klasse som menneskehetens historie hittil ikke har kjent.

La oss gå over til spørsmålet om bøndene. Det sies vanligvis at bøndene er en klasse av små vareprodusenter, og de som tilhører denne klassen er atomisert, spredt ut over hele landet, driver hver for seg og strever på sine små bruk med sitt primitive tekniske utstyr, er slaver under privateiendommen og blir ustraffet utbyttet av godsieiere, kulaker, handelsmenn, spekulanter, ågrere osv. Og i de kapitalistiske landene er også bøndene virkelig en slik klasse, når en tenker på stortyngden av dem. Kan en si at stortyngden av bøndene hos oss i dag, sovjetbøndene, likner en slik bondeklasse? Nei, det kan en ikke si. En slik bondeklasse fins det ikke lenger i vårt land. Våre sovjetbønder er en helt ny klasse av bønder. Hos oss fins det ikke lenger noen godsieiere og kulaker, handelsmenn og ågrere som kan utbytte bøndene. Altså er bondeklassen i vårt land en bondeklasse som er befridd fra utbyttingen. Videre er det overveldende flertall av våre sovjetbønder kollektivbønder, dvs. at deres arbeid og eiendom ikke er basert på individuelt arbeid og en foreldet teknikk, men på kollektivt arbeid og en moderne teknikk. Endelig er det ikke privateiendom som ligger til grunn for vår bondehusholdning, men kollektiv eiendom som har utviklet seg på basis av kollektivt arbeid.

Som dere ser, er sovjetbøndene en helt ny bondeklasse — en klasse som menneskehetens historie hittil ikke har kjent.

La oss til slutt gå over til spørsmålet om de intellektuelle — ingeniørene og teknikerne, de som arbeider på kulturfronten, funksjonærene i sin alminnelighet osv. De intellektuelle har i perioden som er gått, også gjennomgått store forandringer. I dag er de ikke lenger den gamle, forbenede intelligens som søkte å stille seg over klassene, men

som i virkeligheten for det meste tjente godseierne og kapitalistene. Vår sovjetintelligens er intellektuelle av en helt ny type, som med alle sine røtter er knyttet sammen med arbeiderklassen og bøndene. For det første er det sammensetningen av de intellektuelle som har forandret seg. Intellektuelle av adelig eller borgerlig opphav utgjør en meget liten prosentdel av vår sovjetintelligens. Mellom 80 og 90 prosent av sovjetintelligensen kommer fra arbeiderklassen, bøndene og andre arbeidende lag. Endelig har også karakteren av de intellektuelles virksomhet forandret seg. Tidligere måtte de tjene rikmannsklassene, for noe annen utvei hadde de ikke. Nå må de tjene folket, for det fins ikke lenger noen ubytterklasser. Og nettopp derfor er de intellektuelle i dag likeberettigede medlemmer av sovjetsamfunnet, der de står skulder ved skulder med arbeiderklassen og bøndene i arbeidet med å bygge opp det nye klasseløse sosialistiske samfunn.

Som dere ser er dette en helt ny, arbeidende intelligens som dere ikke finner sidestykke til i noe annet land.

Dette er de forandringer som har funnet sted i klassestrukturen i sovjetsamfunnet i tiden som har gått.

Hva vitner disse forandringene om?

For det første vitner de om at grenselinjene mellom arbeiderklassen og bøndene og like så grenselinjene mellom disse to klassene og intelligensen er i ferd med å viskes ut, at den gamle klassesondringen forsvinner. Dette innebærer at avstanden mellom disse sosiale gruppene stadig blir mindre og mindre.

For det annet vitner de om at de økonomiske motsetningene mellom disse sosiale gruppene viskes ut og svinner bort.

Endelig vitner de om at også de politiske motsetningene mellom dem viskes ut og svinner bort.

Slik forholder det seg med forandringene i *klassestrukturen* i Sovjetunionen.

Bildet av forandringene i samfunnslivet i Sovjetunionen ville ikke være fullstendig om en ikke tok med et par ord om forandringene på enda et område. Jeg sikter da til det innbyrdes forhold mellom *nasjonalitetene* i Sovjetunionen. Som kjent er det omkring 60 nasjoner, nasjonale grupper og folkeslag som hører til Sovjetunionen. Sovjetstaten er en mangenasjonal stat. Det er lett å forstå at spørsmålet om det innbyrdes forhold mellom folkene i Sovjetunionen må være av den aller største betydning for oss.

Unionen av de sosialistiske sovjetrepublikker ble som kjent dannet i året 1922 på Sovjetunionens første sovjetkongress. Den ble dannet på grunnlag av prinsippet om likhet og frivillighet for Sovjetunionens folkeslag. Den forfatningen som framleis gjelder og som ble vedtatt i 1924, er Sovjetunionens første forfatning. Dette var på en tid da for-

holdet mellom de forskjellige folkene ikke var ordnet i den monn det burde, da levningene av mistro mot storrusserne ennå ikke var forsvunnet, da de sentrifugale kreftene ennå fortsatte å virke. Under disse vilkårene gjaldt det å organisere et broderlig samarbeid mellom folkene på grunnlag av gjensidig økonomisk, politisk og militær hjelp, på den måten at disse folkene ble knyttet sammen i en mangenasjonal forbundsstat. Sovjetmakten kunne ikke unngå å se hvor vanskelig denne saken var. Den hadde for seg de mislykte forsøkene på å danne mangenasjonale stater i de borgerlige land. Den hadde for seg det mislykte forsøket i det gamle Østerrike—Ungarn. Og enda bestemte den seg for å forsøke å skape en mangenasjonal stat, for den visste at en mangenasjonal stat som er oppstått på sosialismens grunnlag, må greie å bestå alle prøver.

Siden den gang er det gått fjorten år. Denne tiden er fullt tilstrekkelig til å kunne dømme om utfallet av forsøket. Og hva er så resultatet? Perioden som er gått, har uten tvil vist at forsøket med å skape en mangenasjonal stat på sosialismens grunnlag har lyktes fullt ut. Dette er utvilsomt en seier for den leninske nasjonalitetspolitikk. (*Langvarig bifall.*)

Hva er det som forklarer denne seieren?

Det faktum at vi ikke har utbytterklasser, som er hovedorganisatorene av strid og splid mellom nasjonene; at det ikke fins utbytting, som avler fram gjensidig mistro og puster til de nasjonalistiske lidenskaper, det faktum at arbeiderklassen sitter med makten, en klasse som er en fiende av enhver undertrykkelse og en trofast forkjemper for internasjonalismens idéer; det faktum at folkene har greidd å realisere tanken om gjensidig hjelp på alle områder av det økonomiske og sosiale liv; endelig oppblomstringen av sovjetfolkenes nasjonale kultur, en kultur som er nasjonal i form og sosialistisk i innhold — alle disse og liknende faktorer har ført til at fysiognomien til folkene i Sovjetunionen har forandret seg fullstendig, at følelsen av gjensidig mistro mellom dem er forsvunnet, at følelsen av gjensidig vennskap har utviklet seg hos dem og at dermed et virkelig broderlig samarbeid mellom folkene innenfor systemet av en enhetlig forbundsstat er kommet i stand.

Resultatene er at vi nå har en fullt konsolidert sosialistisk mangenasjonal stat, en stat som har bestått alle prøver med en fasthet som hvilken som helst mangenasjonal stat i verden kan misunne den. (*Stormende bifall.*)

Dette er de forandringene som har gått for seg når det gjelder det innbyrdes forhold mellom nasjonalitetene i Sovjetunionen.

Slik er totalbildet av de forandringer som er gått for seg i Sovjetunionens økonomiske, sosiale og politiske liv i perioden fra 1924 til 1936.

III

FORFATNINGSUTKASTETS VIKTIGSTE SÆREGENHETER

Hvordan gjenspeiler alle disse forandringene i Sovjetunionens liv seg i utkastet til den nye forfatningen?

Med andre ord: Hva er de viktigste særegenheter ved det forfatningsutkast som er lagt fram til behandling for denne kongressen?

Forfatningskommisjonen har hatt i oppdrag å foreta forandringer i forfatningsteksten fra 1924. Som et resultat av arbeidet i forfatningskommisjonen oppsto en ny forfatningstekst, utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen. Ved utarbeidingen av utkastet til den nye forfatning tok forfatningskommisjonen sitt utgangspunkt i at forfatningen ikke må forveksles med et program. Det betyr at det er en vesensforskjell mellom et program og en forfatning. Mens et program taler om noe som ennå ikke eksisterer og som en først kan nå og tilkjempe seg i framtida, må en forfatning derimot tale om noe som allerede eksisterer, om noe som er nådd og erobret allerede på det nåværende tidspunkt — i dag. Et program sikter i hovedsaken på framtida, en forfatning på det som består i nåtida.

To eksempler for å illustrere dette.

Vårt sovjetsamfunn er kommet så langt at det allerede i det vesentlige har gjort sosialismen til virkelighet, at det har bygd opp det sosialistiske samfunn, dvs. at det har virkeliggjort det som ellers hos marxister kalles den første eller lavere fase av kommunismen. Altså er den første fase av kommunismen, sosialismen, allerede i det vesentlige virkeliggjort i vårt land. (*Langvarig bifall.*) Prinsippet som denne fasen av kommunismen hviler på, er som kjent formelen: «Enhver yter etter evne og får etter ytelse.» Må forfatningen vår gi uttrykk for denne kjensgjerning, det faktum at sosialismen er erobret? Må den baseres på denne kjensgjerning? Det må den ubetinget. Den må det fordi sosialismen for Sovjetunionen er noe som allerede er nådd og erobret.

Men sovjetsamfunnet har ennå ikke nådd så langt at det har virkeliggjort kommunismens høyere fase, der prinsippet som rår vil være formelen: «Enhver yter etter evne og får etter behov», enda det setter seg som mål å virkeliggjøre kommunismens høyere fase i framtida. Kan vår forfatning baseres på kommunismens høyere fase, en fase som ikke eksisterer ennå og som først må erobres? Nei, det kan den ikke — for kommunismens høyere fase er noe som ennå ikke er virkeliggjort i Sovjetunionen, men som skal virkeliggjøres i framtida. Den kan ikke det, om den ikke vil forvandle seg til et program eller til en erklæring om erobringer som skal gjøres i framtida.

Slik er rammen for forfatningen vår på det nåværende historiske tidspunkt.

Utkastet til den nye forfatningen representerer dermed totalbildet

av veien vi har lagt bak oss, summen av erobringer som allerede er gjort. Den er altså en registrering og en forankring i lovs form av det som er nådd og erobret i praksis. (*Stormende bifall.*)

Dette er den første særegenheten ved utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen.

Videre. Forfatningene i de borgerlige land går vanligvis ut fra den overbevisning at den kapitalistiske samfunnsordningen er urokkelig. Det som danner hovedgrunnlaget for disse forfatningene, er kapitalismens prinsipper, kapitalismens grunnpeler: den private eiendomsrett til jorda, skogene, fabrikkene og andre produksjonsredskaper og produksjonsmidler; utbyttingen av det ene menneske ved det andre, og at det består utbyttere og utbyttede; en usikker eksistens for det arbeidende flertall ved samfunnets ene pol, og luksus for det mindretall som ikke arbeider, men som likevel har en sikret eksistens, ved den andre pol osv., osv. Forfatningene støtter seg på disse og liknende grunnpeler for kapitalismen. De gjenspeiler dem, forankrer dem gjennom lovgivningen.

Til forskjell fra disse forfatningene går utkastet til den nye forfatningen for Sovjetunionen ut fra den kjensgjerning at den kapitalistiske samfunnsordningen er ryddet vekk, den kjensgjerning at den sosialistiske samfunnsordningen har seiret i Sovjetunionen. Hovedgrunnlaget for utkastet til forfatning for Sovjetunionen er sosialismens prinsipper, de sosialismens grunnpeler som alt er erobret og gjort til virkelighet: den sosialistiske eiendomsrett til jorda, til skogene, fabrikkene, verkene og de andre produksjonsredskaper og produksjonsmidler, at utbyttingen og utbytterklassene er likvidert, at det forhold at flertallet levde et liv i elendighet og mindretallet et liv i luksus, er ryddet bort: at arbeidsløsheten er avskaffet; at arbeidet er blitt en æressak og en plikt for enhver arbeidsdyktig statsborger i samsvar med formelen: «Den som ikke arbeider, skal heller ikke etc.» Rett til arbeid, dvs. den rett enhver statsborger har til garantert sysselsetting, rett til hvile, rett til utdanning osv., osv. — disse og liknende støttepeler for sosialismen er det utkastet til den nye forfatningen grunner seg på. Den gjenspeiler dem, forankrer dem gjennom lovgivningen.

Dette er den annen særegenhet ved utkastet til den nye forfatningen.

Videre. De borgerlige forfatninger bygger stilltiende på den forutsetning at samfunnet består av klasser med motstridende interesser, av klasser som eier rikdommene og klasser som ikke eier noen ting, at ledelsen av samfunnet gjennom staten (diktaturet) må ligge i hendene på borgerskapet, samme hvilket parti som kommer til makten, at forfatningen er nødvendig for å forankre de samfunnsmessige tilstander som er bekvemme og fordelaktige for de besittende klasser.

Til forskjell fra de borgerlige forfatningene bygger utkastet til

den nye forfatning for Sovjetunionen på den forutsetning at det ikke lenger fins klasser med motstridende interesser i samfunnet, at samfunnet består av to klasser som er vennskapelig innstilt mot hverandre, arbeidere og bønder, at det er nettopp disse klasser av arbeidende mennesker som sitter med makten, at ledelsen av samfunnet gjennom staten (diktaturet) ligger hos arbeiderklassen som den mest framskredne klasse i samfunnet, at forfatningen er nødvendig for å forankre de samfunnsmessige tilstander som er bekvemme og fordelaktige for det arbeidende folk.

Dette er den tredje særegenhet ved utkastet til den nye forfatningen.

Videre. De borgerlige forfatninger bygger stilltiende på den forutsetning at nasjonene og rasene ikke kan være likeberettigede, at det fins fullberettigede og ikke fullberettigede nasjoner, at det utenom disse fins enda en kategori nasjoner eller raser, f. eks. koloniene, som har enda færre rettigheter enn de ikke fullberettigede nasjoner. Dette betyr at alle disse forfatningene er nasjonalistiske i selve sitt grunnlag, dvs. at de er herskende nasjoners forfatninger.

Til forskjell fra disse forfatningene er utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen derimot internasjonal i bunn og grunn. Det tar utgangspunkt i at alle nasjoner og raser er likeberettigede. Det tar utgangspunkt i at forskjell i hudfarge eller språk, i kulturnivå eller statlig utviklingsnivå så vel som annen forskjell mellom nasjoner og raser, av hva art den være må, ikke kan tjene som grunn til å rettferdiggjøre ulikhet i rettigheter mellom nasjonene. Den bygger på den forutsetning at alle nasjoner og raser, uavhengig av deres stilling i fortid eller nåtid, uavhengig av om de er sterke eller svake, må nyte de samme rettigheter på alle områder av samfunnets økonomiske, sosiale, statlige og kulturelle liv.

Dette er den fjerde særegenhet ved utkastet til den nye forfatningen.

Den femte særegenheten ved utkastet til den nye forfatningen er dets konsekvente og fullt ut gjennomførte demokratisme. Ut fra demokratiens standpunkt kan en dele de borgerlige forfatningene i to grupper; — den ene gruppe forfatninger fornekter direkte statsborgernes likeberettigelse og de demokratiske friheter, eller reduserer dem faktisk til null. Den andre gruppe forfatninger aksepterer gjerne de demokratiske grunnsetningene og framhever dem til og med, men tar samtidig slike forbehold og gjør slike innskrenkninger i dem at de demokratiske rettigheter og friheter i virkeligheten viser seg å være helt forkrøpelt. De taler om lik valgrett for alle statsborgere, men innskrenker den samtidig ved å gjøre den avhengig av fast bopel og ved å kreve en viss utdannelse og til og med en viss formue. De taler om like rett for alle statsborgere, men tar samtidig det forbehold at de ikke gjelder for kvinner eller gjelder bare delvis for dem. Osv., osv.

En særegenhet ved utkastet til den nye forfatning for Sovjet-

unionen er at det er fritt for den slags forbehold og innskrenkninger. Forslaget skiller ikke mellom såkalte aktive og passive borgere, det betrakter alle statsborgere som aktive. Det anerkjenner ingen forskjell i rettigheter mellom menn og kvinner, mellom folk «med hjemstavsrett» og folk «uten hjemstavsrett», mellom folk med formue og folk uten formue, mellom folk med utdanning og folk uten utdanning. Det tilkjenner alle borgere like rettigheter. Ikke formuesforhold eller nasjonal opprinnelse, ikke kjønn eller stilling, men personlig dyktighet og personlig arbeid bestemmer alle borgeres stilling i samfunnet.

Til slutt om enda en særegenhet ved utkastet til den nye forfatningen. De borgerlige forfatninger innskrenker seg vanligvis til å slå fast statsborgernes formelle rettigheter uten å bekymre seg om forutsetningene for å kunne virkeliggjøre dem. De taler om statsborgernes likhet, men glemmer at det ikke kan være noen virkelig likhet mellom arbeidskjøpere og arbeidere, mellom godseiere og bønder — all den stund de førstnevnte sitter med rikdommen og den politiske tyngden i samfunnet og de sistnevnte mangler begge deler, all den stund de førstnevnte er utbyttere og de siste utbyttede. Eller også: De taler om tale-, forsamlings- og pressefrihet, men glemmer at alle disse friheter kan forvandle seg til tomme fraser for arbeiderklassen når den er fratatt muligheten til å rå over brukbare forsamlingslokaler, gode trykkerier, tilstrekkelige mengder av trykk-papir osv., osv.

En særegenhet ved utkastet til den nye forfatningen er at det ikke innskrenker seg til å slå fast statsborgernes formelle rettigheter, men legger tyngdepunktet på spørsmålet om garantien for disse rettighetene, på spørsmålet om midlene til å virkeliggjøre disse rettighetene. Det forkynner ikke rett og slett at statsborgerne har like rettigheter, men sikrer dem også ved at det gjennom lovgivningen forankrer den kjensgjerning at utbytterregimet er avskaffet, at statsborgerne er befridd for enhver form for utbytting. Det forkynner ikke retten til arbeid rett og slett, men sikrer den også ved at det i lovs form slår fast den kjensgjerning at det i Sovjetunionen ikke forekommer kriser, at arbeidsløsheten er avskaffet. Det forkynner ikke rett og slett de demokratiske friheter, men sikrer dem også gjennom lovgivningen med bestemte materielle midler. Det går klart fram av dette at demokratismen i utkastet til den nye forfatningen ikke er noen «vanlig» eller «alminnelig anerkjent» demokratisme rett og slett, men en *sosialistisk* demokratisme.

Dette er de grunnleggende særegenheter ved utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen.

Såleis gjenspeiler utkastet til den nye forfatningen forskyvningene og forandringene i Sovjetunionens økonomiske, sosiale og politiske liv som har foregått i perioden fra 1924 til 1936.

IV

DEN BORGERLIGE KRITIKK MOT FORFATNINGSUTKASTET

Noen ord om den borgerlige kritikk mot forfatningsutkastet.

Spørsmålet om hvordan den borgerlige presse i utlandet stiller seg til forfatningsutkastet har uten tvil en viss interesse. Siden pressen i utlandet gjenspeiler den offentlige mening i ymse lag av folket i de kapitalistiske land, kan vi ikke uten videre gå forbi den kritikk som denne pressen har rettet mot forfatningsutkastet.

Det første tegn på hvordan den utenlandske pressen reagerte på forfatningsutkastet, ytret seg i en bestemt tendens — nemlig å tie ihjel forfatningsutkastet. Jeg tenker i denne sammenheng på den mest reaksjonære presse, den fascistiske. Denne gruppe kritikere fant det best ganske enkelt å tie i hjel forfatningsforslaget, framstille saken som om det aldri hadde eksistert og ikke eksisterer noe utkast. En kan si at dét å tie ihjel ikke er noen kritikk. Men det er ikke riktig. Metoden å tie i hjel noe som en særlig måte å ignorere tingene på, er også en form for kritikk, riktignok en dum og latterlig, men likevel en form for kritikk. (*Munterhet i salen. Bifall.*) Men de var ikke særlig heldige med ihjeltiingsmetoden. De ble til slutt tvunget til å åpne ventilen og meddele verden at, hvor pinlig det enn var, så eksisterte likevel utkastet til en ny forfatning for Sovjetunionen — og ikke bare eksisterte, men det tok også til å utøve en skadelig virkning på sinnene. Og annerledes kunne det heller ikke gå, for det fins jo trass i alt en offentlig mening, lesere, levende mennesker i verden, som ønsker å få vite sannheten om det som skjer, og det er helt umulig å holde dem lenge fanget i bedragets klør. Med bedrag kommer en ikke langt . . .

Den andre gruppen kritikere medgir at forfatningsutkastet faktisk eksisterer, men de mener at utkastet ikke har større interesse, da det i grunnen ikke er noe forfatningsutkast, men bare et stykke papir, et tomt løfte som er ment som en slags manøver, beregnet på å føre folk bak lyset. De føyer dessuten til at noe bedre forfatningsutkast er Sovjetunionen heller ikke i stand til å gi, fordi Sovjetunionen selv ikke er noen stat, men hverken mer eller mindre enn et geografisk begrep (*alminnelig munterhet*), og når den ikke er noen stat, så kan dens forfatning heller ikke være noen virkelig forfatning. Hvor merkelig det enn kan høres, er det offisiøse «Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz» en typisk representant for denne gruppe kritikere. Dette tidsskriftet påstår likeframtidig at utkastet til forfatning for Sovjetunionen er et tomt løfte, et bedrag, en «Potemkin-kulisse». Det erklærer uten å vakle at Sovjetunionen ikke er noen stat, at Sovjetunionen ikke er noe annet enn et nøyaktig bestemt geografisk

fisk begrep» (*alminnelig munterhet*), at en som følge av dette ikke kan betegne Sovjetunionens forfatning som en virkelig forfatning.

Hva skal en si om slike, med forlov sagt, kritikere?

I et av sine eventyr har den store russiske forfatteren Sjtsjedrin tegnet typen på en stivnakket byråkrat, en særs innskrenket og dum, men ytterst selvbevisst og nidkjær person. Etter at denne byråkraten hadde gjenopprettet «ro og orden» ved å utrydde tusener innbyggere og brenne ned dusinvis av byer i det distriktet som var «betrodd» ham, så han seg om og fikk ute i horisonten øye på Amerika, et land som vel var lite kjent, men hvor det visstnok eksisterte noen friheter av et eller annet slag som forledet folket, og der staten ble styrt med andre metoder. Byråkraten fikk øye på Amerika og ble opprørt: Hva er dét for et land, — hvor er det kommet fra og med hvilken rett eksisterer det? (*Munterhet i hele salen. Bifall.*) Riktignok ble det tilfeldigvis oppdaget for noen hundreår siden, men kan en ikke dekke over det igjen slik at det ikke blir spor igjen av det? (*Munterhet.*) Og ikke før hadde han sagt dette, så skrev han ned avgjørelsen han hadde tatt: «Amerika må dekkes over igjen!» (*Munterhet i hele salen.*)

For meg står det slik at herrene i «Deutsche Diplomatisch-Politische Korespondenz» og byråkraten hos Sjtsjedrin likner hverandre som to dråper vann. (*Munterhet. Samstemmende bifall.*) Sovjetunionen har alt lenge vært en torn i øye på disse herrer. Gjennom nitten år har Sovjetunionen stått der lik et fyrtårn, som inngyter frihetens ånd i arbeiderklassen i hele verden og framkaller raseri hos arbeiderklassens fiender. Og så kommer det for en dag at denne Sovjetunionen ikke bare eksisterer, men vokser til på kjøpet, — og ikke bare vokser, men trives og har framgang; og den ikke bare trives og har framgang, men lager også utkast til en ny forfatning — et utkast som opphisser åndene og vekker nye håp i de undertrykte klassene. (*Bifall.*) Hvordan kan herrene i det offisiøse tyske tidsskriftet unngå å bli dypt rystet? Hva er dette for et land, hyler de, — med hvilken rett eksisterer det (*latter*), og om det ble oppdaget i oktober 1917, hvorfor kan en ikke dekke over det igjen, så vi slipper å se snerten av det? Og ikke før sier de dette, så vedtar de: Sovjetunionen blir å dekke over igjen, og det må erklæres overfor all verden at Sovjetunionen ikke eksisterer som stat, at Sovjetunionen simpelthen bare er et geografisk begrep! (*Latter i hele salen.*)

Da byråkraten hos Sjtsjedrin skrev ned beslutningen om at Amerika skulle dekkes over igjen, viste han likevel trass i all sin dumhet tegn på at han hadde en viss sans for realiteten, for han sa nemlig samtidig til seg selv: «Men trolig avhenger ikke den saken av meg.» (*Lattersalver, stormende bifall.*) Ikke vet jeg om herrene i det offisiøse tyske organet kan greie å mobilisere vett nok til å bli klar over at de nok kan «dekke over» den ene eller den andre stat på papiret, men

for å snakke alvor, så «avhenger ikke den saken av dem» . . . (*Latter-salver, stormende bifall.*)

Når det hevdes at Sovjetunionens forfatning er et tomt løfte, en «Potemkin-kulisse» osv., så kan jeg henvise til en hel rekke uomtvistelige kjensgjerninger som taler for seg selv.

I 1917 styrtet folkene i Sovjetunionen borgerskapet og opprettet proletariatets diktatur, sovjetmakten. Det er en kjensgjerning og ikke et løfte.

Deretter likviderte sovjetmakten godseierklassen og ga bøndene over 150 millioner hektar jord av eiendommer som tidligere hadde tilhørt godseierne, staten og klostrene, og dette i tillegg til de jordeiendommer som tidligere var i hendene på bøndene. Det er en kjensgjerning og ikke et løfte.

Deretter eksproprierte sovjetmakten kapitalistklassen, tok fra dem bankene, fabrikkene, jernbanene og de andre produksjonsredskapene og produksjonsmidlene, erklærte disse for sosialistisk eiendom og satte de beste folk i arbeiderklassen til å lede disse bedriftene. Det er en kjensgjerning og ikke et løfte. (*Langvarig bifall.*)

Deretter organiserte sovjetmakten industrien og jordbruket på et nytt, sosialistisk grunnlag med en ny teknisk basis, og oppnådde gjennom dette at jordbruket i Sovjetunionen nå produserer halvannen gang så mye som i førkrigstida og industrien det sjudobbelte av det som ble produsert i førkrigstida, mens nasjonalinntekten sammenliknet med førkrigstida er vokst til det firedobbelte. Alt dette er kjensgjerninger og ikke løfter. (*Langvarig bifall.*)

Deretter avskaffet sovjetmakten arbeidsløsheten, virkeliggjorde retten til arbeid, retten til hvile, retten til utdanning, trygget arbeiderne og bøndene og de intellektuelle de beste materielle og kulturelle vilkår, sikret statsborgerne at det ble gjennomført alminnelig, direkte og like valgtrett og hemmelige valg. Alt dette er kjensgjerninger og ikke løfter. (*Langvarig bifall.*)

Endelig har Sovjetunionen skapt utkastet til den nye forfatningen, som ikke er et løfte, men en registrering og en forankring i lovs form av disse fakta som alle kjenner, en registrering og forankring i lovs form av det som allerede er oppnådd og erobret.

Etter alt dette kan en spørre seg hva alt sludderet om «Potemkin-kulisser» fra herrerne i det offisiøse tyske tidsskriftet skal tjene til, annet enn å holde sannheten om Sovjetunionen skjult for folket — enn å føre folket på villspor og bedra det.

Slik er kjensgjerningene. Og kjensgjerningene vil fram, som det heter. Herrerne i det offisiøse tyske tidsskriftet kan si: så meget dess verre for kjensgjerningene. (*Latter i hele salen.*) Men da kan en svare dem med det kjente russiske ordtaket: «Lovene er ikke skrevet for tykkskaller.» (*Hjertelig latter, langvarig bifall.*)

Den tredje gruppe kritikere er ikke utilbøyelig til å innrømme at

forfatningsutkastet har visse gode sider. De ser det som en positiv foreteelse, men de har nå sine store tvil om det vil være mulig å føre en rekke av bestemmelsene i det ut i livet, for de er overbevist om at de overhodet er ugjennomførlige og at de må bli stående bare på papiret. De er med et mildt uttrykk skeptikere. Og slike skeptikere fins det i alle land.

Det må sies at det ikke er første gangen vi har møtt dem. Da bolsjevikene hadde tatt makten i 1917, erklærte skeptikerne: bolsjevikene er nok ikke dårlige karer, men med makten kommer de ingen vei, det går ad undas med dem. Men i virkeligheten ble det ikke bolsjevikene som gikk ad undas, men skeptikerne.

Under borgerkrigen og intervensjonen fra utlandet erklærte denne gruppe skeptikere: sovjetmakten er naturligvis ikke noe dårlig tiltak, men Denikin og Koltjak pluss utlendingene vil nok gjøre kål på den. I virkeligheten viste det seg at skeptikerne hadde forregnet seg også her.

Da sovjetmakten offentliggjorde den første femårsplanen, dukket skeptikerne igjen opp og sa: femårsplanen er naturligvis en utmerket ting, men den er neppe gjennomførlig — en kan gå ut fra at bolsjevikene ikke klarer denne femårsplanen. Men kjensgjerningene har vist at skeptikerne igjen var uheldige, — femårsplanen ble gjennomført på fire år.

Det samme må en si om utkastet til den nye forfatningen og om kritikken som skeptikerne retter mot den. Utkastet var knapt offentliggjort før denne gruppe skeptikere på nytt kom fram med sin ynkelige skepsis, med sine tvil om hvorvidt en del av grunnsetningene i det kan gjennomføres. Det er absolutt ingen grunn til å tvile på at skeptikerne vil li fiasko også denne gangen, li fiasko denne gangen som så ofte før.

Den fjerde gruppe kritikere som angriper utkastet til den nye forfatning, karakteriserer det som et «skritt til høyre», som «avkall på proletariatets diktatur», som «likvidering av det bolsjevikiske regime». «Bolsjevikene har svingt over til høyre, det er et faktum», synger de hver med sitt nebb. Særlig iherdige er her visse polske og delvis noen amerikanske aviser.

Hva er å si om disse, med forlov sagt, kritikere?

Når de oppfatter en utvidelse av grunnlaget for arbeiderklassens diktatur og diktaturets overgang til et smidigere og følgelig sterkere system for den statlige ledelse av samfunnet — ikke som en styrkelse av arbeiderklassens diktatur, men som en svekkelse og til og med som noe jamgodt med å gi avkall på diktaturet, da må det være tillatt å spørre: vet disse herrer overhodet hva arbeiderklassens diktatur er?

Når de oppfatter det at sosialismens seier blir forankret gjennom lov, at resultatene av industrialiseringen, kollektiviseringen og demokratiseringen blir forankret i lovs form som et «skritt til høyre»,

da må det være tillatt å spørre: har disse herrer overhodet greie på forskjellen mellom høyre og venstre? (*Munterhet i hele salen. Bifall.*)

Det kan ikke være tvil om at disse herrer i sin kritikk av forfatningsutkastet i den grad har rotet seg bort at de ikke lenger vet hva som er høyre og hva venstre.

Her kommer en uvilkårlig til å tenke på tjenestejenta Pelagea i Gogols «Døde sjeler». Gogol forteller at hun skulle vise kusken til Tsjitsjikov, Selifan, veien, men da hun ikke kunne sjelne mellom høyre og venstre side av veien, ble hun helt forvirret og kom opp i en penibel situasjon. En må slå fast at de som kritiserer oss i de polske avisene trass i all sin ærgjerrighet ikke ligger særlig over tjenestejenta Pelagea i «Døde sjeler» når det gjelder forstandsnivå. (*Bifall.*) Som dere vil huske, mente kusken Selifan at han burde lekse opp for Pelagea fordi hun blandet i hop høyre og venstre, og derfor sa han: «Stakkars svartfot . . . som ikke vet hvor høyre og venstre er!» Det forekommer meg at en også burde lekse opp for våre mislykte kritikere og si: Akk, dere ynkerverdige kritikere som ikke vet hvor høyre og venstre er!» (*Langvarig bifall.*)

Til slutt fins det enda en gruppe kritikere. Mens den forrige gruppen beskylder forfatningsutkastet for å gi avkall på arbeiderklassens diktatur, så går anklagen fra denne gruppen tvert om ut på at det ikke endrer noe ved forholdene som nå består i Sovjetunionen, at det ikke rører ved arbeiderklassens diktatur, at det ikke tillater frihet for politiske partier og at det holder fast ved den ledende stilling som kommunistpartiet nå har i Sovjetunionen. Denne gruppe mener at den omstendighet at det ikke eksisterer frihet for partier i Sovjetunionen, er et kjennetegn på at demokratismens grunnprinsipper er krenket.

Jeg må medgi at utkastet til den nye forfatningen faktisk opprettholder regimet med arbeiderklassens diktatur, og at det like så holder uforandret fast ved den ledende stilling som det kommunistiske parti i Sovjetunionen har på det nåværende tidspunkt. (*Stormende bifall.*) Hvis de høystærede kritikere betrakter dette som en mangel ved forfatningsutkastet, så kan en bare beklage det. Vi bolsjeviker derimot betrakter tvert om dette som en fordel ved forfatningsutkastet. (*Stormende bifall.*)

Hva angår frihet for ulike politiske partier, så har vi en noe annen oppfatning på dette punktet. Partiet er en del av klassen, dens mest framskredne del. Flere partier og følgelig også frihet for partier kan det bare være i et samfunn der det fins antagonistiske klasser med interesser som står fiendtlig imot hverandre og som ikke kan forsones, der det f. eks. fins kapitalister og arbeidere, godseiere og bønder, kulaker og fattigbønder osv. Men i Sovjetunionen fins det ikke lenger slike klasser som kapitalister, godseiere, kulaker osv. I Sovjetunionen fins det bare to klasser, arbeiderne og bøndene, og deres

interesser står ikke bare ikke fiendtlig imot hverandre, men de harmonerer tvert om innbyrdes. Følgelig fins det ikke grunnlag for flere partier i Sovjetunionen og dermed heller ikke noe grunnlag for frihet for slike partier. I Sovjetunionen er det grunnlag bare for ett parti, kommunistenes parti, som uredd og til siste slutt forsvarer arbeidernes og bøndernes interesser. Og at det ikke forsvarer disse klassenes interesser dårlig akkurat, er det vel neppe noen grunn til å tvile på. (*Stormende bifall.*)

Det tales om demokrati. Men hva er demokrati? Demokratiet i de kapitalistiske landene der det fins antagonistiske klasser, er i siste instans et demokrati for de sterke, et demokrati for det besittende mindretallet. Demokratiet i Sovjetunionen er derimot et demokrati for de arbeidende, dvs. et demokrati for alle. Men av dette følger at grunnprinsippene for demokratismen ikke blir krenket i utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen, men at det er i de borgerlige forfatningene de blir krenket. Derfor mener jeg at Sovjetunionens forfatning er den eneste forfatning i verden som er demokratisk til siste konsekvens.

Slik står det til med den borgerlige kritikk mot utkastet til den nye forfatning for Sovjetunionen.

V

ENDRINGS- OG SUPPLERINGSFORSLAG TIL FORFATNINGSUTKASTET

La oss gå over til spørsmålet om forslagene til endringer og tillegg i forfatningsutkastet, forslag som er kommet inn under drøftingene av utkastet, som hele folket vårt har vært med på.

Diskusjonen om forslaget, som hele folket har tatt del i, resulterte som kjent i et temmelig stort antall endrings- og suppleringsforslag. Alle er blitt offentliggjort i sovjetpressen. I betraktning av den store mangfoldigheten av endringsforslag og den ulike verdi de har, burde en etter min mening dele dem i tre kategorier.

Det som særkjenner endringsforslagene av første kategori, er at de ikke behandler spørsmål som har med forfatningen i seg selv å gjøre, men spørsmål som gjelder den løpende lovgivningsvirksomheten for de lovgivende organer vi vil ha i framtida. Enkelte spørsmål i samband med sosialtrygden, visse spørsmål som angår oppbyggingen av kollektivbrukene, visse spørsmål som har sammenheng med oppbyggingen av industrien, og finansspørsmål — dette er det disse endringsforslagene behandler. Opphavsmennene til disse endringsforslagene har sannsynligvis ikke vært klar over forskjellen mellom forfatnings-

spørsmål og spørsmål som kommer inn under det løpende lovgivningsarbeidet. Nettopp derfor legger de vinn på å presse så mange lover som mulig inn i forfatningen og tar på den måten sikte på å gjøre forfatningen til en slags lovsamling. Men forfatningen er ingen lovsamling. Forfatningen er en grunnlov og bare en grunnlov. Forfatningen utelukker ikke det løpende lovgivningsarbeidet i de lovgivende organer vi vil ha i framtida, men forutsetter det. Forfatningen danner selve det juridiske grunnlaget for lovgivningsarbeidet i disse organene i framtida. Derfor må endrings- og suppleringsforslag av denne kategori etter min mening overlates til de lovgivende organer vi vil få i framtida, siden de ikke har noen direkte tilknytning til forfatningen.

Til den annen kategori må en regne slike endrings- og suppleringsforslag som søker å innføre i forfatningen elementer av historisk karakter eller elementer som har karakter av en deklarasjon om noe som sovjetmakten ennå ikke er nådd fram til, men som den må nå til i framtida. Forfatningen skal ha med opplysninger om hvilke vansker partiet, arbeiderklassen og hele den arbeidende befolkning har overvunnet gjennom lange år i kampen for sosialismens seier. Forfatningen skal også angi det som er sluttmålet for sovjetbevegelsen, dvs. oppbyggingen av det fullstendige kommunistiske samfunn, — slike ting er det disse endringsforslagene dreier seg om og gjentar i forskjellige variasjoner. Jeg mener at vi på samme måte også skal legge til side disse endrings- og suppleringsforslagene, siden de ikke har noen direkte tilknytning til forfatningen. Forfatningen registrerer og forankrer på lovens vei de erobringene som alt er nådd og sikret. Hvis vi ikke vil forvrengte denne grunnleggende karakter ved forfatningen, bør vi ikke fylle den med historiske opplysninger fra fortida eller med deklarasjoner om det som den arbeidende befolkning i Sovjetunionen vil nå til i framtida. Vi har andre utveier og andre dokumenter der vi kan gjøre dette.

Til tredje kategori hører endelig de endrings- og suppleringsforslagene som står i direkte samband med forfatningsutkastet.

En betydelig del av endringsforslagene av denne kategori har redaksjonell karakter. Derfor kunne en la dem gå til redaksjonskommisjonen som jeg går ut fra at denne kongress vil velge, og som den vil gi i oppdrag å fastlegge den endelige ordlyden av den nye forfatningen.

Når det gjelder resten av endringsforslagene som tilhører den tredje kategori, har de en mer vesentlig betydning, og etter min mening bør det derfor sies noen ord om dem her.

1. Først og fremst om endringsforslagene til Artikkel 1 i forfatningsutkastet. Her foreligger det fire forslag. Den første gruppe foreslår at en i stedet for ordene «arbeidernes og bøndenes stat» sier «de arbeidendes stat». Den annen gruppe foreslår at en til ordene

«arbeidernes og bøndenes stat» føyer til «... og de arbeidende intellektuelles stat». Den tredje gruppe foreslår istedenfor «arbeidernes og bøndenes stat» å si «stat av alle raser og nasjonaliteter som bor på Sovjetunionens område». Den fjerde gruppe foreslår at ordet «bønder» blir erstattet med «kollektivbønder» eller med ordene «den arbeidende befolkning i det sosialistiske landbruk».

Bør vi godkjenne disse endringsforslagene? Jeg tror ikke vi bør det.

Hva er det Artikkel 1 i forfatningsutkastet taler om? Den taler om klassesammensetningen i sovjetsamfunnet. Kan vi marxister i forfatningen gå utenom spørsmålet om klassesammensetningen i samfunnet vårt? Nei, det kan vi ikke. Sovjetsamfunnet er som kjent sammensatt av to klasser, arbeidere og bønder. Artikkel 1 i forfatningsutkastet taler nettopp om dette. Altså gir Artikkel 1 i forfatningsutkastet et riktig uttrykk for klassesammensetningen i samfunnet vårt. En kunne spørre: enn de arbeidende intellektuelle? De intellektuelle har aldri vært noen klasse og kan heller ikke være det; de var, er og blir et mellomlag som rekrutteres fra alle klassene i samfunnet. I den gamle tiden ble de intellektuelle rekruttert fra adelen, borgerskapet og delvis bøndene, og bare i ubetydelig monn fra arbeiderklassen. I vår tid, sovjettiden, rekrutteres de intellektuelle i det vesentlige fra arbeidernes og bøndenes rekke. Men hvordan de intellektuelle enn rekrutteres og hvilken karakter de enn har, så er de likevel et mellomlag og ingen klasse.

Innskrenker ikke dette tilhøvet de arbeidende intellektuelles rettigheter? Ikke det ringeste! Artikkel 1 i forfatningsutkastet taler ikke om rettighetene som de forskjellige befolkningslag i sovjetsamfunnet har, men om klassesammensetningen i dette samfunnet. Det er hovedsakelig tiende og ellefte kapitel i forfatningsutkastet som taler om rettighetene til de forskjellige lag i sovjetsamfunnet, deriblant også om de arbeidende intellektuelles rettigheter. Av disse kapitlene går det fram at arbeiderne, bøndene og de arbeidende intellektuelle er fullstendig likeberettiget på alle områder av landets økonomiske, politiske, sosiale og kulturelle liv. Altså kan det slett ikke være tale om noen innskrenkning av de arbeidende intellektuelles rettigheter.

Det samme gjelder for de nasjoner og raser som tilhører Sovjetunionen. Allerede i annet kapitel av forfatningsutkastet sies det at Sovjetunionen er et fritt forbund av likeberettigede nasjoner. Er det verd å gjenta denne formelen i Artikkel 1 i forfatningsutkastet, en artikkel som ikke behandler sovjetsamfunnets nasjonale sammensetning, men dets klassesammensetning? Det er klart at det ikke er verd. Når det gjelder rettighetene til de nasjoner og raser som tilhører Sovjetunionen, så tales det om dette i det annet, tiende og ellefte kapitel i forfatningsutkastet. Av disse kapitlene går det fram at alle nasjoner og raser i Sovjetunionen nyter samme rettigheter på alle områder av landets økonomiske, politiske, sosiale og kulturelle

liv. Altså kan det slett ikke være tale om at de nasjonale rettighetene er innskrenket.

Like så ville det være uriktig å erstatte ordet «bonde» med ordet «kollektivbonde» eller med ordene «den arbeidende befolkning i det sosialistiske landbruk». For det første fins det blant bøndene foruten kollektivbøndene ennå over en million bruk som ikke er kollektivisert. Hva så med dem? Kanskje opphavsmannen til dette endringsforslaget ikke akter å ta dem i betraktning i det hele tatt? Det ville være ufornuftig. For det annet betyr ikke dét at de fleste bøndene har tatt til å drive på kollektiv basis at de dermed har opphørt å være bønder, at de ikke lenger har noen individuell husholdning, noen egen gård osv. For det tredje måtte en da også erstatte ordet «arbeider» med ordene «den arbeidende befolkning i den sosialistiske industri», noe som opphavsmennene til dette forslaget av en eller annen grunn ikke har foreslått. Og endelig, — er det virkelig slik at arbeiderklassen og bondeklassen er forsvunnet i vårt land? Og om de ikke er forsvunnet — kan en i så tilfelle stryke av språket de betegnelser som er fastsatt for dem? Opphavsmennene til dette endringsforslaget har åpenbart ikke hatt for øye samfunnet slik det er i dag, men slik det vil bli i framtida — et samfunn der det ikke vil finnes klasser lenger og der arbeiderne og bøndene vil omdannes til arbeidende mennesker i det enhetlige kommunistiske samfunn. De løper altså tydelig i forveien. Når en skal avgjøre hva som skal stå i forfatningen, må en ikke ta framtida, men nåtida til utgangspunkt — det som allerede er. Forfatningen hverken kan eller må løpe i forveien.

2. Videre følger et endringsforslag til Artikkel 17 i forfatningsutkastet. Forslaget går ut på å stryke helt Artikkel 17 i forfatningsutkastet — den artikkel som taler om at unionsrepublikkene har rett til fritt å tre ut av Sovjetunionen. Jeg mener at dette forslaget er uriktig og derfor ikke bør vedtas av kongressen. Sovjetunionen er et frivillig forbund av likeberettigede unionsrepublikker. Stryker en i forfatningen den artikkel som handler om retten til fritt å tre ut av Sovjetunionen, så innebærer det at en antaster dette forbunds frivillige karakter. Kan vi gå til et slikt skritt? Jeg mener at vi ikke kan og heller ikke bør gå til et slikt skritt. Det sies at det i Sovjetunionen ikke fins en eneste republikk som ville ønske å tre ut av Sovjetunionen, og at Artikkel 17 som følge av dette ingen praktisk betydning har. Det stemmer naturligvis at det hos oss ikke fins en eneste republikk som ønsker å tre ut av Sovjetunionen. Men av dette følger likevel ikke på noen måte at forfatningen ikke skal slå fast unionsrepublikkenes rett til fritt å tre ut av Sovjetunionen. I Sovjetunionen fins det heller ingen unionsrepublikk som vil undertrykke en annen unionsrepublikk. Men av dette følger slett ikke at den artikkelen som taler om likhet i rettigheter mellom unionsrepublikkene, burde strykes av Sovjetunionens forfatning.

3. Videre foreligger det et forslag som går ut på å supplere annet kapitel i forfatningsutkastet med en ny artikkel som skulle inneholde noe som gir uttrykk for at de autonome sosialistiske sovjetrepublikker kan omdannes til sosialistiske unions-sovjetrepublikker når de er nådd opp til et tilsvarende nivå i sin økonomiske og kulturelle utvikling. Kan vi godkjenne dette forslaget? Jeg mener at vi ikke bør godkjenne det. Det er uriktig ikke bare ut fra sitt innhold, men også ut fra sine motiver. Skal de autonome republikker overføres til kategorien unionsrepublikker, så kan en ikke motivere det med deres økonomiske og kulturelle modenhetsgrad, liksom lite som en kan la en eller annen republikk som tilhører kategorien autonome republikker, vedbli å være autonom republikk og motivere det med at den er økonomisk eller kulturelt tilbakeliggende. Det ville ikke være noen marxistisk, ikke noen leninistisk behandling av spørsmålet. Den tatariske republikk vedblir f. eks. å være en autonom republikk, mens Den kasakiske republikk blir til en unionsrepublikk — men dette betyr likevel ikke at Den kasakiske republikk står høyere enn Den tatariske republikk når det gjelder kulturell og økonomisk utvikling. Det er det motsatte som er tilfelle. Det samme må en si når det gjelder forholdet mellom Volga-tyskernes autonome republikk og Den kirgisiske unionsrepublikk, der den første i kulturell og økonomisk forstand er høyere utviklet enn den siste, men likevel vedblir å være en autonom republikk.

Hvilke kjennetegn er det som danner grunnlaget for å overføre autonome republikker til kategorien unionsrepublikker?

Det er tre slike kjennetegn.

For det første må republikken det gjelder, være en grenserepublikk, som ikke er omgitt av Sovjetunionens territorium på alle kanter. Hvorfor? Fordi det er nødvendig at den republikk som er blitt unionsrepublikk, hvis den skal beholde retten til å tre ut av Sovjetunionen, har muligheten til logisk og faktisk å reise spørsmålet om å tre ut av Sovjetunionen. Men dette spørsmålet kan bare reises av en republikk som, la oss si, grenser opp til en eller annen utenlandsk stat og såleis ikke er omgitt av Sovjetunionens territorium på alle kanter. Selvsagt fins det ikke hos oss noen republikker som faktisk ville reise spørsmålet om å tre ut av Sovjetunionen. Men siden en unionsrepublikk beholder retten til å tre ut av Sovjetunionen, må saken ordnes slik at denne retten ikke forvandler seg til et tomt og meningsløst stykke papir. La oss f. eks. ta Den basjkiriske eller Den tatariske republikk. La oss anta at disse autonome republikker ble overført til kategorien unionsrepublikker. Kunne de så logisk og faktisk reise spørsmålet om å tre ut av Sovjetunionen? Nei, det kunne de ikke. Hvorfor ikke? Fordi er omgitt av sovjetrepublikker og sovjetområder på alle kanter, og fordi de egentlig ikke noe sted kan komme ut av Sovjetunionen. (*Munterhet i salen. Bifall.*) Derfor

ville det være uriktig å overføre slike republikker til kategorien unionsrepublikker.

For det annet må den nasjonalitet som gir vedkommende sovjet-republikk dens navn, være et større eller mindre kompakt flertall i republikken. La oss f. eks. ta den autonome Krim-republikken. Den er en grenserepublikk, men krimtatarene danner ikke flertallet i denne republikken — de er tvert om et mindretall der. Følgelig ville det være uriktig og ulogisk å overføre Krim-republikken til kategorien unionsrepublikker.

For det tredje må innbyggertallet i republikken ikke være altfor lite, det må, la oss si, ikke ligge under, men heller over en million. Hvorfor? Fordi det ville være uriktig å anta at en liten sovjetrepublikk med et minimalt innbyggertall og en ubetydelig hærmakt kunne regne med en selvstendig eksistens som stat. En trenger vel neppe tvile på at de imperialistiske røverne i en viss fart ville ta hånd om den.

Jeg mener at det på det nåværende historiske tidspunkt ville være uriktig å reise spørsmålet om å overføre den ene eller annen autonome republikk til gruppen unionsrepublikker, hvis ikke disse tre objektive kjennetegnene er til stede.

4. Videre blir det foreslått å stryke den utførlige oppregningen av den administrative og territoriale inndelingen av unionsrepublikkene i distrikter og områder i artiklene 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 og 29. Jeg mener på samme måten at heller ikke dette forslaget kan godkjennes. I Sovjetunionen fins det enkelte mennesker som med stor lyst og utrettelighet er rede til stadig å dele inn distriktene og områdene på nytt og som dermed innfører kaos og usikkerhet i arbeidet. Forfatningsutkastet bremser disse menneskene. Og det er utmerket, for på dette området trenger en ikke mindre enn på mange andre en atmosfære av trygghet; en trenger stabilitet og klarhet.

5. Det femte endringsforslaget gjelder Artikkel 33. Forslagsstillerne mener det ikke er formålstjenlig å danne to kammer og foreslår å avskaffe Nasjonalitetssovjetet. Jeg tror på samme måten at dette forslaget er uriktig. Et ettkammersystem ville være bedre enn et tokammersystem hvis Sovjetunionen var en enhetlig nasjonalstat. Men nå er Sovjetunionen ingen enhetlig nasjonalstat. Sovjetunionen er som kjent en mangenasjonal stat. Vi har et høyeste organ som representerer de *felles* interesser for hele den arbeidende befolkning i Sovjetunionen, uavhengig av nasjonalitet. Dette er Unionssovjetet. Men de forskjellige nasjonalitetene i Sovjetunionen har utenom de felles interessene også *sine særskilte, spesifikke* interesser, som har sin rot i deres nasjonale særegenheter. Kan en ignorere disse spesifikke interessene? Nei, det kan en ikke. Trengs det et spesielt høyeste organ til å gi uttrykk for nettopp disse spesifikke interesser? Ja — ubetinget. Det kan ikke være tvil om at det uten et slikt organ ville være umulig

å styre en mangenasjonal stat som Sovjetunionen. Et slikt organ er nettopp det annet kammer, Sovjetunionens Nasjonalitetssovjet.

En påberoper seg de europeiske og amerikanske staters parlamentariske historie, en påberoper seg at tokammersystemet i disse landene bare har vært et minus, at det annet kammer vanligvis er utartet til å bli samlingspunktet for reaksjonen og en bremse for den videre utviklingen. Dette stemmer alt sammen. Men dette skjer nettopp fordi de to kamrene ikke er likestilt i disse landene. Som kjent får det annet kammer ikke sjelden flere rettigheter enn det første, og dessuten blir det annet kammer i regelen organisert på ikke-demokratisk vis, ofte ved at medlemmene blir utpekt ovenfra. Disse ulemper vil uten tvil forsvinne når begge kamrene er likestilt med omsyn til rettigheter og det annet kammer er organisert liksom demokratisk som det første.

6. Det blir videre foreslått et tillegg til forfatningsutkastet som krever samme antall representanter i begge kammer. Jeg tror at vi kan godkjenne dette forslaget. Etter min mening byr det på åpenbare politiske fordeler, fordi det understreker kamrenes likestilling.

7. Videre følger et forslag om et tillegg til forfatningsutkastet som går ut på at representantene til Nasjonalitetssovjetet på samme måte som representantene til Unionssovjetet skal velges ved direkte valg. Jeg tror at dette forslaget like så kan vedtas. Riktignok kan det føre med seg en del tekniske ulemper ved valgene. Men til gjengjeld vil det by på en stor politisk fordel, fordi det vil øke Nasjonalitetssovjetets autoritet.

8. Videre følger et forslag om et tillegg til Artikkel 40 som går ut på å gi Presidiet for Det høyeste sovjet rett til å utstede provisoriske lover. Jeg mener at dette suppleringsforslaget er uriktig og at det ikke bør vedtas av kongressen. Det må en gang for alle bli slutt på den ting at ikke et bestemt organ, men en rekke organer har lovgivende myndighet. En slik tilstand står i motstrid med prinsippet om lovenes stabilitet. Og vi trenger nå mer enn noen gang stabilitet i lovene. Den lovgivende myndighet i Sovjetunionen bør utøves bare av ett organ, av Sovjetunionens Høyeste sovjet.

9. Videre blir det foreslått et tillegg til Artikkel 48 i forfatningsutkastet, og det går ut på at formannen for Presidiet i Sovjetunionens Høyeste sovjet ikke skal velges av Sovjetunionens Høyeste sovjet, men av hele landets befolkning. Jeg mener at dette suppleringsforslaget er uriktig, fordi det ikke er i samsvar med ånden i vår forfatning. Etter vårt forfatningssystem skal det i Sovjetunionen ikke være noen individuell president, som blir valgt av hele befolkningen på samme måte som Det høyeste sovjet og som kunne stille seg i motsetning til Det høyeste sovjet. Presidenten i Sovjetunionen er et kollegium — nemlig Presidiet for Det høyeste sovjet, — innbefattet formannen for Presidiet for Det høyeste sovjet selv, som ikke blir valgt av hele be-

folkningen, men av Det høyeste sovjet og som må avlegge regnskap overfor Det høyeste sovjet. Erfaringene fra historien viser at en slik oppbygging av de høyeste organer er den mest demokratiske og trygger landet mot uønskede tilfældigheter.

10. Videre følger et endringsforslag til den samme Artikkel 48. Det lyder slik: Antallet stedfortredende formenn i Presidiet for Sovjetunionens Høyeste sovjet forhøyes til elleve, slik at det blir en stedfortreder for hver unionsrepublikk. Jeg mener at en kan vedta dette forslaget, for det betyr en forbedring og kan bare styrke autoriteten til Presidiet for Sovjetunionens Høyeste sovjet.

11. Videre følger et endringsforslag til Artikkel 77. Det krever at det skal organiseres et nytt Unionsfolkekommissariat, et Folkekommissariat for forsvarsindustrien. Jeg mener at også dette forslaget bør vedtas (*bifall*), for tiden er inne til å skille ut forsvarsindustrien vår og organisere et særskilt folkekommissariat i spissen for den. Jeg tror at dette bare vil gagne vårt lands forsvar.

12. Videre følger et endringsforslag til Artikkel 124 i forfatningsutkastet. Det krever en endring i denne artikkel som går ut på at det skal settes forbud mot å utøve religiøse seremonier. Jeg mener at en må forkaste dette endringsforslaget, da det ikke er i samsvar med ånden i forfatningen vår.

13. Til slutt enda et endringsforslag som har en mer eller mindre vesentlig karakter. Jeg sikter til endringsforslaget til Artikkel 135 i forfatningsutkastet. Etter dette forslaget skal geistlige, tidligere hvitegardister, alle «forhenværende» samt personer som ikke er sysselsatt med samfunnsgagnlig arbeid, fratas valgetten, eller den skal i hvert fall innskrenkes for personer av denne kategori slik at de bare skal ha rett til å stemme, ikke til å la seg stille til valg. Jeg mener på samme måten at dette forslaget bør forkastes. Sovjetmakten har tatt fra folk som ikke arbeider og utbytterelementene valgetten, ikke for evig og alltid, men bare midlertidig, for en viss periode. Det var en tid da disse elementene førte åpen krig mot folket og satte seg opp imot sovjetlovene. Den sovjetlov som tok fra disse elementene valgetten, var svaret sovjetmakten ga på denne motstanden. Siden den gang er det gått ganske lang tid. I perioden som er gått, har vi nådd så langt at utbytterklassene er utryddet, mens sovjetmakten på sin side er blitt en uovervinnelig kraft. Er ikke da tiden kommet til å revidere denne loven? Jeg mener at tiden til det er kommet. Det sies at dette er farlig, for elementer som er fiendtlig mot sovjetmakten — en eller annen tidligere hvitegardist, kulak, prest osv., kunne snike seg inn i landets høyeste organer. Men er dette noe å være redd for? Den som er redd for ulver, han må ikke gi seg ut i skogen. (*Munterhet i salen, stormende bifall.*) For det første er ikke alle tidligere kulaker, hvitegardister eller poper fiendtlig innstilt mot sovjetmakten. For det annet ville dét at folket noe sted kom til å velge folk som var

fiendtlig innstilt, bety at det var ytterst dårlig stelt med agitasjonsarbeidet vårt og at vi derfor fullt ut fortjente en slik skam. Men hvis agitasjonsarbeidet vårt kommer til å bli drevet på bolsjevikisk vis, så vil ikke folket slippe noen personer med fiendtlig innstilling inn i sine høyeste organer. Dette innebærer at en må arbeide og ikke sutre (*stormende bifall*), en må arbeide og ikke vente å få alt til givendes gjennom administrative forføyninger. Lenin sa allerede i 1919 at den tid ikke var langt unna da Sovjetunionen ville betrakte det som nyttig at den alminnelige valgrett ble innført igjen uten noen som helst innskrenking. Og legg vel merke til: *uten noen som helst innskrenking*. Dette sa han på en tid da den militære intervensjon utenfra ennå ikke var likvidert og mens industrien og jordbruket vårt var i en forvilt stilling. Siden den gang er det alt gått 17 år. Er det ikke på tide å oppfylle Lenins anvisning, kamerater? Jeg mener at det er på tide.

Her er det som Lenin sa i 1919 i sitt arbeid «Utkast til program for RKP(b)». Tillat meg å lese det opp:

«For å unngå at forbigående, historisk nødvendige tiltak blir generalisert på en feilaktig måte, må RKP gjøre det klart for de arbeidende masser at når en del av borgerne i sovjetrepublikken er blitt fratatt valgetten, så dreier det seg ikke om en viss kategori av borgere som blir erklært rettsløse for livstid, slik skikken er i de fleste borgerlig-demokratiske republikker, men at det bare rammer utbytterne, bare dem som hårdnakket søker å opprettholde sin utbytterstilling, som søker å opprettholde de kapitalistiske forholdene i motstrid med den sosialistiske sovjetrepublikkens grunnlover. For hver dag sosialismen styrkes og tallet på dem som objektivt har mulighet til å bli utbyttere eller til å opprettholde de kapitalistiske forhold, går tilbake, så avtar i sovjetrepublikken på den ene side prosentsatsen av slike som blir fratatt valgetten, av seg selv. Denne prosentsatsen er i Russland på det nåværende tidspunkt neppe mer enn to eller tre. På den annen side kan i helt nær framtid det at invasjonen utenfra opphører og at vi fullfører ekspropriasjonen av ekspropriatørene, under visse betingelser skape en situasjon da den proletariske statsmakt velger andre midler for å undertrykke motstanden fra utbytterne og da den vil innføre den alminnelige valgrett *uten noen som helst innskrenking*.»¹⁾ (Lenin: «Utkast til program for RKP», Samlede verker, bd. XXIV, s. 94, russisk utg.)

Dette skulle vel være klart.

Slik forholder det seg med endrings- og suppleringsforslagene til utkastet til Sovjetunionens forfatning.

VI

BETYDNINGEN AV SOVJETUNIONENS NYE FORFATNING

Skal en dømme etter resultatene som diskusjonen ute i hele folket har vist — en diskusjon som varte nesten fem måneder — kan en gå ut fra at forfatningsutkastet vil bli godkjent av denne kongress. (*Stormende bifall som går over i ovasjoner. Alle reiser seg.*)

1) Uthevet av meg. J. St.

Om noen dager vil Sovjetunionen ha en ny sosialistisk forfatning, som er bygd på grunnlag av en fullt utviklet sosialistisk demokratisme.

Den vil bli et historisk dokument som i enkel og sammentrengt form, nesten i protokollstil, handler om kjensgjerningene i samband med sosialismens seier i Sovjetunionen, kjensgjerninger i samband med frigjøringen av den arbeidende befolkning i Sovjetunionen fra kapitalistisk slaveri, kjensgjerninger i samband med seieren for det fullt utviklede, helt ut konsekvente demokrati i Sovjetunionen.

Dette blir et dokument som vitner om at det som millioner av ærlige mennesker i de kapitalistiske landene har drømt og framleis drømmer om, allerede er blitt til virkelighet i Sovjetunionen. (*Stormende bifall.*)

Dette blir et dokument som vitner om at det som er blitt til virkelighet i Sovjetunionen, fullt ut kan bli virkeliggjort også i andre land. (*Stormende bifall.*)

Men av dette går det fram at det neppe er mulig å overvurdere den internasjonale betydningen av Sovjetunionens nye forfatning.

I dag, da fascismens grumsete bølger tilsviner arbeiderklassens sosialistiske bevegelse og kaster smuss på de demokratiske bestrebelser hos de beste mennesker i den siviliserte verden, vil Sovjetunionens nye forfatning være et anklagedokument mot fascismen og vitne om at sosialismen og demokratiet er uovervinnelige. (*Bifall.*) Sovjetunionens nye forfatning vil være en moralsk hjelp og en virkelig støtte for alle dem som i dag fører kampen mot det fascistiske barbari. (*Stormende bifall.*)

Enda større betydning har Sovjetunionens nye forfatning for folkene innenfor Sovjetunionen. Mens Sovjetunionens forfatning for folkene i de kapitalistiske land vil ha betydning som et aksjonsprogram, så har den for folkene innenfor Sovjetunionen betydning som et resymé av deres kamp, et resymé av deres seier på menneskehetens frigjøringsfront. Som sluttsten på veien vi har lagt bak oss — en vei full av kamp og savn — er det gildt å ha en forfatning som taler om fruktene av vår seier. Det er gildt å vite hva det er våre kamerater har kjempet for og hvordan de har vunnet den verdenshistoriske seier. Det er godt og gledelig å vite at alt det blod som våre egne har utgytt, ikke har flytt forgjeves, men at det har gitt resultater. (*Langvarig bifall.*) Dette gir vår arbeiderklasse, våre bønder og våre arbeidende intellektuelle åndelige våpen. Det styrker og hever følelsen av berettiget stolthet. Det styrker troen på våre egne krefter og mobiliserer til ny kamp for å vinne nye seirer for kommunismen. (*Stormende ovasjoner, alle reiser seg og blir stående. Rungende hurrarop. Alle roper: «Leve kamerat Stalin!» Kongressdeltakerne synger stående «Internasjonalen». Derpå følger nye ovasjoner, og det ropes «Hurra!», «Leve vår leder, kamerat Stalin!»*)

OM DEN DIALEKTISKE OG HISTORISKE MATERIALISME (September 1938)

Den dialektiske materialisme er det marxistisk-leninistiske partis verdensanskuelse. Denne verdensanskuelse kalles dialektisk materialisme fordi måten den behandler naturens foreteelser på, metoden den nytter til å utforske naturens foreteelser, metoden den nytter til å erkjenne disse foreteelser, er *dialektisk*; og fordi tolkingen den gir av naturens foreteelser, oppfatningen den har av naturens foreteelser, dens teori — er *materialistisk*.

Den historiske materialisme er den dialektiske materialismes grunnsetninger utvidet til studiet av samfunnets liv — er den dialektiske materialismes grunnsetninger anvendt på foreteelsene i samfunnets liv, i forskingen av samfunnet, i forskingen av samfunnets historie.

Når Marx og Engels karakteriserer sin dialektiske metode, viser de vanligvis til Hegel som den filosof som har formulert grunntrakkene i dialektikken. Dette betyr likevel ikke at Marx' og Engels' dialektikk er identisk med Hegels dialektikk. I virkeligheten tok Marx og Engels av Hegels dialektikk bare dens «rasjonelle kjerne», mens de vraket det idealistiske skall Hegel hadde omgitt den med, og utviklet dialektikken videre for å gi den en moderne vitenskapelig form.

«Min dialektiske metode,» sier Marx, «er i sitt grunnlag ikke bare forskjellig fra Hegels, men er dens direkte motsetning. For Hegel er tenkningsprosessen, som han til og med forvandler til et selvstendig subjekt under benevnelsen idé, demiurgen (skapere) av det virkelige, som bare er den ytre form idéen trer fram i. Hos meg er omvendt det idémessige intet annet enn det materielle, omplantet og omdannet i menneskets hjerne.» (*Karl Marx: Etterord til 2. utgave av 1. bind av «Kapitalen».*)

Når Marx og Engels karakteriserer sin materialisme, viser de vanligvis til Feuerbach som den filosof som har gjeninnsatt materialismen i dens rettigheter. Dette betyr likevel ikke at Marx' og Engels' materialisme er identisk med Feuerbachs materialisme. I virkeligheten tok Marx og Engels bare «grunnkjernen» av Feuerbachs materialisme, utviklet den videre til materialismens vitenskapelig-filosofiske teori, og skrelte vekk dens idealistiske og religiøst-etiske avleiringer. Som kjent vegret Feuerbach seg mot benevnelsen materialisme, enda han selv i grunnen var materialist. Engels erklærte ved flere høve at

Feuerbach «trass i det materialistiske grunnlag», vedble «å være bundet av de tradisjonelle idealistiske lenker», og at «den virkelige idealisme hos Feuerbach» trer i dagen «så snart vi kommer over i hans religionsfilosofi og etikk». (*Friedrich Engels: Ludwig Feuerbach und der Ausgang der klassischen deutschen Philosophie.*)

Dialektikk kommer av det greske ord «*dialogo*» som betyr å føre en samtale, å føre en polemikk. Med dialektikk forsto man i oldtida kunsten å nå fram til sannheten ved å avdekke motsetningene i motstanderens argumentasjon og overvinne disse motsetninger. I oldtida mente noen filosofer at det å avdekke motsetningene i tenkningen og sette motsatte meninger opp mot hverandre var det beste middel til å oppdage sannheten. Denne dialektiske måten å tenke på, som seinere ble utvidet til naturens foreteelser, utviklet seg til den dialektiske metode for å erkjenne naturen; en metode som anså naturens foreteelser for å være i evig bevegelse og forandring, og naturens utvikling som et resultat av utviklingen av motsetningene i naturen, som et resultat av den gjensidige påvirkning av motsatte krefter i naturen.

Dialektikken er i sitt vesen det direkte motsatte av metafysikken.

1) *Den marxistiske dialektiske metode* særkjennes ved følgende grunntrekk:

a) I motsetning til metafysikken betrakter dialektikken naturen ikke som en tilfeldig opphoping av ting og foreteelser som er løsrevet fra hverandre, isolert fra hverandre og uavhengige av hverandre, men som et sammenhengende enhetlig hele, hvor tingene og foreteelsene er organisk forbundet med hverandre, avhenger av hverandre og betinger hverandre.

Derfor hevder den dialektiske metode at ikke en eneste foreteelse i naturen kan forstås hvis en tar den isolert, uten forbindelse med de foreteelser som omgir den; for en hvilken som helst foreteelse på et hvilket som helst område av naturen kan bli forvandlet til en meningsløshet hvis en betrakter den uten forbindelse med de forhold som omgir den, løsrevet fra dem — og omvendt kan en hvilken som helst foreteelse bli forstått og begrunnet, hvis den betraktes i sin ubrytelige forbindelse med de foreteelser som omgir den, som betinget av de foreteelser som omgir den.

b) I motsetning til metafysikken betrakter dialektikken naturen ikke som en tilstand av ro og ubevegelighet, av stagnasjon og uforanderlighet, men som en tilstand av uavbrutt bevegelse og forandring, av uavbrutt fornyelse og utvikling, hvor alltid noe oppstår og utvikler seg, og hvor alltid noe går til grunne og dør bort.

Derfor krever den dialektiske metode at foreteelsene ikke bare blir betraktet ut fra deres gjensidige forbindelse og betingethet, men også ut fra deres bevegelse, deres forandring, deres utvikling, ut fra deres oppståen og bortdøen.

Den dialektiske metode betrakter ikke først og fremst det som viktig som på det foreliggende tidspunkt synes å være varig, men allerede begynner å dø bort, — men det som oppstår og utvikler seg, selv om det på det foreliggende tidspunkt ser ut som om det ikke er varig; for den dialektiske metode betrakter som uovervinnelig bare det som oppstår og utvikler seg.

«Hele naturen,» sier Engels, «fra den minste til den største ting, fra sandkornet til sola, fra protozoen (den levende urcelle — *J. St.*) til mennesket, befinner seg i en evig oppståen og undergang, i en uopphørlig strøm, i rastløs bevegelse og forandring.» (*Friedrich Engels, Dialektik der Natur*, se Marx-Engels-Gesamtausgabe, Erste Abteilung, Sonderband, Moskva 1935, s. 491.)

«Derfor,» sier Engels, «oppfatter dialektikken tingene og deres begrepsmessige avbildninger hovedsakelig i deres forbindelse med hverandre, i deres sammenkjedning, i deres bevegelse, i deres oppståen og undergang.» (*Friedrich Engels, Anti-Dühring*, i samme verk som ovenfor, s. 25.)

c) I motsetning til metafysikken betrakter dialektikken utviklingsprosessen ikke som en vekstprosess rett og slett, hvor kvantitative forandringer ikke fører til kvalitative forandringer, men som en utvikling som går over fra ubetydelige og skjulte kvantitative forandringer til åpne forandringer, til grunnleggende forandringer, til kvalitative forandringer, hvor de kvalitative forandringer ikke inntreer gradvis, men hurtig, plutselig, i form av en sprangvis overgang fra en tilstand til en annen tilstand; de inntreer ikke tilfeldig, men lovmessig, de inntreer som resultat av en opphoping av umerkelige og gradvise kvantitative forandringer.

Derfor hevder den dialektiske metode at utviklingsprosessen ikke må forstås som en bevegelse i ring, ikke som rett og slett en gjentakning av det som allerede er passert, men som en fremadskridende bevegelse, som en bevegelse etter en oppadgående linje, som en overgang fra den gamle kvalitative tilstand til en ny kvalitativ tilstand, som en utvikling fra det enkle til det kompliserte, fra det lavere til det høyere.

«Naturen,» sier Engels, «er prøvestenen for dialektikken, og det må sies om den moderne naturvitenskap at den for denne prøve har levert et ytterst rikt materiale som vokser for hver dag, og dermed har bevist at alt i naturen til sjunde og sist går for seg dialektisk og ikke metafysisk, at den ikke beveger seg i en evig ensformig krets som stadig gjentar seg, men gjennomlever en virkelig historie. Her må framfor alle andre nevnes Darwin, som har tildelt den metafysiske naturoppfatning det kraftigste slag ved å bevise at hele den nåværende organiske natur, planter og dyr og dermed også mennesker er produktet av en utviklingsprosess som har foregått gjennom millioner av år.» (Samme sted, s. 25.)

Engels karakteriserer den dialektiske utvikling som en overgang fra kvantitative forandringer til kvalitative forandringer, og sier om dette:

«I fysikken . . . er enhver forandring et omslag fra kvantitet til kvalitet, en følge av kvantitativ forandring i den bevegelsesmengde som i en eller annen form fins i legemet, eller som er tilført det. Såleis har for eksempel vannets temperatur til å begynne med ikke noen betydning når det gjelder dets dråpeflytende tilstand; men ved øking eller minsking av temperaturen i det flytende vann kommer det så til et punkt, hvor denne kohejonstilstand forandrer seg og vannet i det ene tilfelle forvandler seg til damp, i det andre tilfelle til is . . . Såleis trengs det en bestemt minimal strømstyrke til å bringe platinatråden i det elektriske glødelys til å gløde, såleis har ethvert metall sitt gløde- og smeltepunkt, såleis har enhver væske ved et bestemt trykk sitt faste fryse- og kokepunkt — for så vidt våre midler tillater oss å frambringe vedkommende temperatur; såleis har endelig også enhver gassart sitt kritiske punkt hvor trykk og avkjøling kan forvandle den til flytende tilstand... Fysikkens såkalte konstanter (omslagspunktet fra en tilstand til en annen tilstand — *J. St.*) er for størstedelen intet annet enn betegnelser på knutepunkter hvor den kvantitative (forandring) øking eller minsking av bevegelsen framkaller en kvalitativ forandring i vedkommende legemes tilstand, hvor altså kvantiteten slår over i kvalitet.» (*Friedrich Engels, Dialektik der Natur*, — i samme samleverk som ovenfor, s. 502–503.)

Engels går videre over til kjemien og fortsetter:

«En kan betegne kjemien som vitenskapen om legemes kvalitative forandringer som følge av forandret kvantitativ sammensetning. Det visste allerede Hegels selv . . . La oss ta surstoff: hvis tre atomer, istedenfor vanligvis to, forener seg til et molekyl, så har vi osón — et legeme som ved luft og virkning meget bestemt skiller seg fra det vanlige surstoff. Og hva skal en si om de forskjellige forhold som surstoff forbinder seg med kvelstoff og svovel i, og hvor det med hvert enkelt av disse forskjellige forhold dannes et legeme som er kvalitativt forskjellig fra alle andre legemer.» (Samme sted, s. 503.)

Engels kritiserer Dühring som skjeller ut Hegel etter alle kunstens regler og samtidig i all stillhet låner av ham den kjente tese om at overgangen fra den følelsesløse verdens rike til fornemmelsens rike, fra den anorganiske verdens rike til det organiske livs rike er et sprang inn i en ny tilstand, og sier i samband med dette:

«Dette er nettopp den hegelske knutelinje av mål-forhold, hvor en rent kvantitativ øking eller minsking ved visse bestemte knute-

punkter forårsaker et *kvalitativt sprang*, som for eksempel ved oppvarmet eller avkjølt vann, hvor kokepunktet og frysepunktet er de knuter der — under normalt trykk — spranget inn i en ny aggregattilstand fullbyrdes, der altså kvantitet går over til kvalitet.» (*Friedrich Engels, Anti-Düring*, i samme samleverk som ovenfor, s. 49–50.)

d) I motsetning til metafysikken går dialektikken ut fra at tingene og foreteelsene i naturen har iboende indre motsetninger, for de har alle sin negative og positive side, sin fortid og sin framtid, noe som dør bort og noe som utvikler seg; at kampen mellom disse motsetninger, kampen mellom det gamle og det nye, mellom det som dør bort og det som er i emning, mellom det som sykner hen og det som utvikler seg utgjør det indre innhold i utviklingsprosessen, det indre innhold i omslaget fra kvantitative forandringer til kvalitative.

Derfor hevder den dialektiske metode at utviklingsprosessen fra det lavere til det høyere ikke foregår i form av en harmonisk utvikling av foreteelsene, men i form av et frambrudd av de motsetninger som fins i tingene og foreteelsene som egenskaper ved dem, i form av en «kamp» mellom de motsatte tendenser som virker på grunnlag av disse motsetninger.

«I egentlig forstand,» sier Lenin, «er dialektikken utforskningen av motsetningene i *selve tingenes vesen.*» (*Lenin, Filosofiske hefter*, s. 263, russisk utg.)

Og videre:

«Utvikling er «kamp» mellom motsetningene.» (*Lenin, Samlede verker*, bd. XIII, s. 301, russisk utg.)

Dette er i korthet grunntrekkene i den marxistiske dialektiske metode.

Det er ikke vanskelig å forstå den veldige betydning det har å utvide den dialektiske metodes grunnsetninger til forskningen av samfunnslivet, til forskningen av samfunnets historie, — den veldige betydning det har å anvende disse grunnsetningene på samfunnets historie og den praktiske virksomhet som utøves av proletariatets parti.

Når det i verden ikke fins isolerte foretelser, når alle foretelser står i samband med hverandre og er betinget av hverandre, så er det klart at en må vurdere hvert samfunnssystem og hver samfunnsbevegelse i historien ikke ut fra den «evige rettferdighets» synspunkt eller ut fra noen som helst annen forutfattat idé, som historikerne ofte gjør, men ut fra de betingelser som har skapt dette system og denne samfunnsbevegelse, og som de er forbundet med.

Den samfunnsordning som hvilte på slaveri er en meningsløshet, en naturstridig dumhet under de nåværende forhold. Slavesystemet

under de forhold som oppsto da det primitive fellesskapssystem gikk i oppløsning, er en helt forståelig og lovmessig foreteelse, da det betegner et skritt framover i sammenlikning med urfellesskapets system.

Kravet om en borgerlig-demokratisk republikk under de forhold da tsarismen og det borgerlige samfunn eksisterte — la oss for eksempel si i 1905 i Russland — var et helt forståelig, riktig revolusjonært krav, for den borgerlige republikk betegnet den gang et skritt framover. Kravet om en borgerlig-demokratisk republikk under våre dagers forhold i Sovjetunionen er et meningsløst og kontrarevolusjonært krav, for den borgerlige republikk er et skritt tilbake i sammenlikning med sovjetrepublikken.

Alt avhenger av forutsetningene, stedet og tiden.

Det er klart at uten en slik *historisk* behandlingsmåte av samfunnsforeteelsene kan det ikke eksistere og utvikles noen vitenskap om historien, for bare en slik behandlingsmåte redder den historiske vitenskap fra å bli forvandlet til et kaos av tilfeldigheter og en opphoping av de mest meningsløse feil.

Videre. Når verden befinner seg i uavbrutt bevegelse og utvikling, når det er utviklingens lov at det gamle dør bort og det nye vokser fram, så er det klart at det ikke lenger fins noe «urokkelig» samfunns-system, noen «evige prinsipper» om privat eiendomsrett og utbytting, noen «evige idéer» om at bøndene skal underordne seg godseierne og arbeiderne skal underordne seg kapitalistene.

Følgelig kan det kapitalistiske system erstattes med det sosialistiske system, liksom det kapitalistiske system i sin tid erstattet det feudale system.

Følgelig må en ikke orientere seg mot de samfunnslag som ikke utvikler seg lenger, selv om de på det foreliggende tidspunkt utgjør den framherskende kraft, men mot de lag som utvikler seg, som har framtida for seg, selv om de på det foreliggende tidspunkt ikke utgjør den framherskende kraft.

I 80-årene i forrige århundre, i den periode da kampen mellom marxistene og narodnikene foregikk, utgjorde proletariatet i Russland et ubetydelig mindretall i sammenlikning med de individuelle bønder som utgjorde det veldige flertall av befolkningen. Men proletariatet utviklet seg som klasse, mens bøndene som klasse gikk i oppløsning. Og nettopp fordi proletariatet utviklet seg som klasse, orienterte marxistene seg mot proletariatet. Og de tok ikke feil, for som kjent vokste proletariatet siden fra en ubetydelig kraft til en førsterangs historisk og politisk kraft.

Følgelig må en for ikke å ta feil i politikken se framover og ikke bakover.

Videre. Når overgangen fra langsomme kvantitative forandringer til hurtige og plutselige kvalitative forandringer er en lov for utviklingen, så er det klart at de revolusjonære omveltninger som gjennom-

føres av de undertrykte klasser, er fullstendig naturlige og uunngåelige foreteelser.

Følgelig kan overgangen fra kapitalismen til sosialismen og arbeiderklassens frigjøring fra det kapitalistiske åk ikke gjennomføres gjennom langsomme forandringer, ikke gjennom reformer, men bare gjennom en kvalitativ forandring av det kapitalistiske samfunn, gjennom revolusjonen.

Følgelig må en for ikke å ta feil i politikken være revolusjonær og ikke reformist.

Videre. Når utviklingen foregår i form av et frambrudd av de indre motsetninger, som et sammenstøt mellom motsatte krefter på basis av disse motsetninger for å overvinne disse motsetninger, så er det klart at proletariatets klassekamp er en fullstendig naturlig og uunngåelig foreteelse.

Følgelig må en ikke tildekke motsetningene i det kapitalistiske samfunnssystem, men avdekke og klarlegge dem – ikke demme opp for klassekampen, men føre den til ende.

Følgelig en for ikke å ta feil i politikken føre en uforsonlig proletarisk klassepolitikk, og ikke en reformistisk politikk, som går ut på harmoni mellom proletariatets og borgerskapets interesser, ikke en kompromisspolitikk som går ut på at kapitalismen «vokser inn i sosialismen».

Slik er den marxistiske dialektiske metode når en anvender den på samfunnslivet, når en anvender den på samfunnets historie.

Hva angår den marxistiske filosofiske materialisme, så står den i sitt grunnlag i direkte motsetning til den filosofiske idealisme.

2) *Den marxistiske filosofiske materialisme* særkjennes ved følgende hovedtrekk:

a) I motsetning til idealismen, som betrakter verden som legemliggjørelsen av den «absolutte idé», «verdensånden», «bevissthet» — går Marx' filosofiske materialisme ut fra at verden ifølge sin natur er *materiell*, at de mangeartede foreteelser i verden er forskjellige former for materien i bevegelse, at den innbyrdes sammenheng mellom foreteelsene og deres gjensidige betingethet, slik de blir fastslått av den dialektiske metode, er lover for utviklingen av materien i bevegelse, at verden utvikler seg etter lovene for materiens bevegelse og ikke trenger noen som helst «verdensånd».

«Den materialistiske verdensanskuelse,» sier Engels, «innebærer ganske enkelt en oppfatning av naturen som den er, uten noen som helst fremmed tilsetning.» (*Friedrich Engels, Ludwig Feuerbach.*)

Der Lenin omtaler den materialistiske oppfatning hos en av oldtidens filosofer Heraklit, som hevdet at «verden, altet i ett ikke er skapt av noen av gudene eller noe menneske, men var, er og blir en evig levende ild som lovmessig flammer opp og lovmessig slokner ut»,

sier Lenin: «En meget god framstilling av den dialektiske materialismes grunnsetninger.» (*Lenin*, Filosofiske hefter, s. 318, russisk utg.)

b) I motsetning til idealismen, som hevder at bare vår bevissthet virkelig eksisterer, at den materielle verden, tilværelsen, naturen bare eksisterer i vår bevissthet, i våre fornemmelser, forestillinger og begreper — går den marxistiske filosofiske materialisme ut fra at materien, naturen, tilværelsen er en objektiv realitet som eksisterer utenfor og uavhengig av bevisstheten, at materien er det primære, da den er kilden til sanseinntrykkene, forestillingene, bevisstheten, og at bevisstheten er det sekundære, det avledede, da den er en gjenspeiling av materien, en gjenspeiling av tilværelsen, at tenkningen er et produkt av materie som i sin utvikling har nådd en høy grad av fullkommenhet, nemlig et produkt av hjernen — og da hjernen er et organ for tenkningen, kan en derfor ikke skille tenkningen fra materien hvis en ikke ønsker å gjøre seg skyldig i en grov feil.

«Spørsmålet om tenkningens forhold til tilværelsen, om åndens forhold til naturen,» sier Engels, «er det høyeste spørsmål i hele filosofien . . . Alt etter som filosofene besvarte dette spørsmål slik eller slik, delte de seg i to leirer. De som hevdet at ånden eksisterte før naturen . . . dannet *idealismens* leir. De andre som så naturen som det opprinnelige, tilhører *materialismens* forskjellige skoler.» (*Friedrich Engels*, Ludwig Feuerbach.)

Og videre:

«Den stofflige verden som kan iakttas ved hjelp av sansene, og som vi selv tilhører, er den eneste virkelige verden» . . . Vår «bevissthet og tenkning, hvor oversanselig den enn synes å være, er et produkt av et stofflig, legemlig organ, hjernen. Materien er ikke et produkt av ånden, men ånden er selv bare det høyeste produkt av materien.» (Samme sted.)

Til spørsmålet om materien og tenkningen sier Marx:

«*En kan ikke skille tenkningen fra en materie som tenker. Materien er subjektet for alle forandringer.*» (*Karl Marx*, *Zur Geschichte des französischen Materialismus.*)

Idet Lenin karakteriserer den marxistiske filosofiske materialisme, sier han:

«Materialismen i sin alminnelighet anerkjenner den objektivt reelle tilværelse (materien) som uavhengig av bevisstheten, av fornemmelsen, av erfaringen . . . Bevisstheten er . . . bare en gjenspeiling av tilværelsen, i beste tilfelle en tilnærmedesvis riktig

(adekvat, ideell-nøyaktig) gjenspeiling av den.» (*Lenin*, Samlede verker, bd. XIII, s. 266–267, russisk utg.)

Og videre:

«Materien er dét som ved å virke på våre sanseorganer framkaller fornemmelsen: materien er den objektive realitet som oppfattes av oss gjennom fornemmelsen . . . Materien, naturen, tilværelsen, det fysiske er det primære, og ånden, bevisstheten, fornemmelsen, det psykiske er det sekundære.» (Samme sted, s. 119–120.)

«Verdensbildet er bildet av hvordan materien beveger seg og hvordan «*materien tenker*».» (Samme sted, s. 288.)

«Hjernen er tenkningens organ.» (Samme sted, s. 125.)

c) I motsetning til idealismen, som bestrider muligheten av å erkjenne verden og dens lover, som ikke tror på våre kunnskapers pålitelighet, som ikke anerkjenner den objektive sannhet og hevder at verden er full av «ting i seg selv» som aldri kan erkjennes av vitenskapen — går den marxistiske filosofiske materialisme ut fra at verden og dens lover helt ut kan erkjennes, at våre kunnskaper om naturens lover, prøvd gjennom erfaring og praksis, er pålitelige kunnskaper, som har betydning av objektive sannheter, at det i verden ikke fins ting som ikke kan erkjennes, men at det bare fins ting som ennå ikke er erkjent, men som vil bli oppdaget og erkjent ved hjelp av vitenskap og praksis.

Idet Engels kritiserer Kants og andre idealisters tese om umuligheten av å erkjenne verden og umuligheten av å erkjenne «tingene i seg selv», og forsvarer materialismens kjente tese om våre kunnskapers pålitelighet, skriver han:

«Den mest slående gjendring av disse som alle andre filosofiske griller er praksisen, nemlig eksperimentet og industrien. Hvis vi kan bevise riktigheten av vår oppfatning av en naturforeteelse idet vi selv frambringer den, framstiller den av dens betingelser og dessuten gjør den tjenlig for våre formål, så er det slutt med Kants ufattelige «ting i seg selv». De kjemiske stoffer som dannes i plantenes og dyrenes legemer, vedble å være slike «ting i seg selv» inntil den organiske kjemi begynte å framstille dem, det ene etter det andre; dermed ble «tingen i seg selv» en ting for oss, som f. eks. alizarin, krapp-plantens fargestoff, som vi ikke lenger lar vokse på marka i krapprøttene, men framstiller langt billigere og enklere av kulltjære. Det kopernikanske solsystem var i tre hundre år en hypotese som man kunne vedde hundre, tusen, ti tusen mot én på, men likevel en hypotese. Men da Leverrier på grunnlag av dette systems data ikke bare beregnet at det måtte eksistere en ennå ukjent planet, men også det sted på himmelen hvor denne

planet måtte befinne seg, og da Galle siden virkelig fant denne planet, da var det kopernikanske system bevisst.» (*Friedrich Engels, Ludwig Feuerbach.*)

Lenin anklager Bogdanov, Basarov, Jusjkevitsj og andre tilhengere av Mach for fideisme (reaksjonær teori, som gir troen fortrinn framfor vitenskapen), forsvarer materialismens kjente tese om at våre vitenskapelige kunnskaper om naturens lovmessighet er pålitelige, at vitenskapens lover representerer den objektive sannhet, og sier i samband med dette:

«Den moderne fideisme avviser slett ikke vitenskapen, den avviser bare vitenskapens «overdrevne fordringer», nemlig kravet på objektiv sannhet. Hvis det eksisterer en objektiv sannhet (som materialistene tror), hvis naturvitenskapen, som avspeiler den ytre verden i menneskets «erfaring», alene er i stand til å gi oss den objektive sannhet, så blir all fideisme ubetinget tilbakevist.» *Lenin, Samlede verker, bd. XIII, s. 102, russisk utg.*)

Dette er i korthet de karakteristiske trekk ved den marxistiske filosofiske materialisme.

Det er lett å forstå hvilken veldig betydning det har å utvide den filosofiske materialismes grunnsetninger til studiet av samfunnslivet, til studiet av samfunnets historie, hvilken veldig betydning det har å anvende disse grunnsetninger på samfunnets historie, på den praktiske virksomhet som utøves av proletariatets parti.

Når sammenhengen mellom naturens foreteelser og deres gjen-
sidige betingethet er lover for naturens utvikling, så følger av dette at sammenhengen mellom foreteelsene i samfunnslivet og deres gjen-
sidige betingethet heller ikke er noen tilfeldig sak, men lover for samfunnets utvikling.

Følgelig opphører samfunnslivet, samfunnets historie å være en samling av «tilfeldigheter», for samfunnets historie blir samfunnets lovmessige utvikling, og utforskningen av historien forvandles til en vitenskap.

Følgelig må den praktiske virksomhet som proletariatets parti utøver, ikke bygges på «fremragende personers» fromme ønsker, ikke på «fornuftens», den «aminnelige morals» krav osv., men på lovene for samfunnets utvikling, på studiet av disse lover.

Videre. Når verden kan erkjennes og våre kunnskaper om lovene for naturens utvikling er pålitelige kunnskaper, som har betydning av objektiv sannhet, så følger av dette at samfunnslivet, samfunnets utvikling også kan erkjennes og at vitenskapens data om lovene for samfunnets utvikling er pålitelige data, som har betydning av objektiv sannhet.

Følgelig kan vitenskapen om samfunnets historie, trass i at samfunnslivets foreteelser er av så komplisert art, bli en like eksakt viten-

skap som la oss si biologien, bli en vitenskap som er i stand til å utnytte lovene for samfunnsutviklingen i praksis.

Følgelig må proletariatets parti i sin praktiske virksomhet ikke la seg lede av noen slags tilfeldige motiver, men av lovene for samfunnets utvikling, av de praktiske slutninger som kan trekkes av disse lovene.

Følgelig forvandles sosialismen fra menneskehetens drøm om en bedre framtid til en vitenskap.

Følgelig må forbindelsen mellom vitenskap og praktisk virksomhet, forbindelsen mellom teori og praksis, deres enhet være ledestjernen for proletariatets parti.

Videre. Når naturen, tilværelsen, den materielle verden er det primære, og bevisstheten, tenkningen er det sekundære, det avledede, når den materielle verden er en objektiv realitet, som eksisterer uavhengig av menneskenes bevissthet, og bevisstheten er gjenspeilingen av denne objektive realitet, så følger av dette at samfunnets materielle liv, dets tilværelse likeledes er det primære, og dets åndelige liv det sekundære, det avledede, at samfunnets materielle liv er en objektiv realitet, som eksisterer uavhengig av menneskenes vilje, mens samfunnets åndelige liv er en gjenspeiling av denne objektive realitet, en gjenspeiling av tilværelsen.

Følgelig må en søke kilden til utformingen av samfunnets åndelige liv, kilden til opprinnelsen av de samfunnsmessige ideer, de samfunnsmessige teorier, de politiske synsmåter, de politiske institusjoner — ikke i selve ideene, teoriene, synsmåtene, de politiske institusjonene — men i betingelsene for samfunnets materielle liv, i den samfunnsmessige tilværelse, som disse ideer, teorier, synsmåter osv. er en gjenspeiling av.

Følgelig, når en i de forskjellige perioder av samfunnets historie kan iakttå forskjellige samfunnsmessige ideer, teorier, synsmåter og politiske institusjoner, når en under slavesystemet møter ett slag samfunnsmessige ideer, teorier, synsmåter og politiske institusjoner, under feudalismen et annet slag, under kapitalismen et tredje slag, så forklares det ikke ved selve ideenes, teorienes, synsmåtenes og de politiske institusjoners «natur», ikke ved deres «egenart», men ved de forskjellige vilkår for samfunnets materielle liv i de forskjellige perioder av samfunnsutviklingen.

Slik som samfunnets tilværelse er, slik som betingelsene for samfunnets materielle liv er, slik er dets ideer, teorier, politiske synsmåter og politiske institusjoner.

I denne forbindelse sier Marx:

«Det er ikke menneskenes bevissthet som bestemmer deres tilværelse, men omvendt deres samfunnsmessige tilværelse som bestemmer deres bevissthet.» (*Karl Marx, Zur Kritik der politischen Ökonomie, Vorwort.*)

For ikke å ta feil i politikken og ikke komme i samme stilling som virkelighetsfjerne drømmere, må proletariatets parti i sin virksomhet følgelig ikke gå ut fra den «menneskelige fornufts» abstrakte «prinsipper», men fra de konkrete betingelser for samfunnets materielle liv som samfunnsutviklingens avgjørende kraft, ikke gå ut fra «store menneskers» fromme ønsker, men fra de reelle utviklingsbehov for samfunnets materielle liv.

Utopistenes, deriblant narodnikenes, anarkistenes og de sosial-revolusjonæres bankerott forklares bl. a. ved at de ikke anerkjente at vilkårene for samfunnets materielle liv spiller den viktigste rolle i samfunnets utvikling, men henfalt til idealisme og bygde sin praktiske virksomhet, ikke på grunnlag av de krav som utviklingen av samfunnets materielle liv stilte, men — uavhengig av dette og stikk i strid med dette — bygde den på grunnlag av «idealplaner» og «alt-omfattende prosjekter», som var løsrevet fra samfunnets virkelige liv.

Marxismen-leninismens styrke og livskraft består i at den i sin praktiske virksomhet nettopp støtter seg på de krav som utviklingen av samfunnets materielle liv stiller, og aldri river seg løs fra samfunnets virkelige liv.

Av Marx' ord følger imidlertid ikke at de samfunnsmessige ideer, teorier, politiske synsmåter og politiske institusjoner ikke har noen betydning i samfunnets liv, at de ikke øver noen tilbakevirkning på den samfunnsmessige tilværelse, på utviklingen av de materielle betingelser for samfunnets liv. Vi har her foreløpig talt om *oppriinnelsen* til de samfunnsmessige ideer, teorier, synsmåter og politiske institusjoner, om deres *oppståen*, om at samfunnets åndelige liv er en gjenspeiling av betingelsene for dets materielle liv. Hva angår *betydningen* av de samfunnsmessige ideer, teorier, synsmåter og politiske institusjoner, hva angår deres *rolle* i historien, så er det slett ikke slik at den historiske materialisme benekter, men tvert om understreker deres viktige rolle og betydning i samfunnslivet, i samfunnets historie.

Det fins forskjellige slag samfunnsmessige ideer og teorier. Det fins gamle ideer og teorier som har overlevd seg selv og som tjener interessene til samfunnets døende krefter. Deres rolle består i at de bremser samfunnets utvikling, dets framgang. Det fins nye, framskredne ideer og teorier som tjener interessene til samfunnets framskredne krefter. Deres betydning består i at de letter samfunnets utvikling, dets framgang, og de får desto større betydning jo nøyaktigere de avspeiler kravene som utviklingen av samfunnets materielle liv stiller.

Nye samfunnsmessige ideer og teorier oppstår bare etter at utviklingen av samfunnets materielle liv har stilt nye oppgaver for samfunnet. Men etter at de er oppstått, blir de en overmåte betydningsfull kraft som gjør det lettere å løse de nye oppgavene som utviklingen av samfunnets materielle liv har stilt, og som letter samfunnets fram-

gang. Nettopp her ytrer seg den veldige organiserende, mobiliserende og omskapende betydning av de nye ideer, de nye teorier, de nye politiske synsmåter, de nye politiske institusjoner. De nye samfunnsmessige ideer og teorier oppstår også egentlig fordi de er nødvendige for samfunnet, fordi det uten deres organiserende, mobiliserende og omskapende arbeid er *umulig* å løse de modnede oppgaver for utviklingen av samfunnets materielle liv. De nye samfunnsmessige ideer og teorier som er oppstått på grunnlag av de nye oppgaver som utviklingen av samfunnets materielle liv har stilt, bryter seg vei, blir folkemassenes eiendom, mobiliserer dem, organiserer dem mot samfunnets døende krefter og letter på denne måten omstyrtingen av samfunnets døende krefter som bremser utviklingen av samfunnets materielle liv.

De samfunnsmessige ideer, teorier og politiske institusjoner som er oppstått på grunnlag av de modnede oppgaver som utviklingen av samfunnets materielle liv stiller, som utviklingen av den samfunnsmessige tilværelse stiller — innvirker såleis seinere selv på den samfunnsmessige tilværelse, på samfunnets materielle liv, skaper de betingelser som er nødvendige for å fullføre løsningen av de modnede oppgaver som samfunnets materielle liv stiller og gjør en videre utvikling av dette mulig.

I samband med dette skriver Marx:

«Teorien blir en materiell kraft så snart den har grepet massene.» (*Karl Marx, Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie.*)

For at det skal bli mulig for proletariatets parti å innvirke på vilkårene for samfunnets materielle liv og påskynde utviklingen av dem, påskynde forbedringen av dem, må det følgelig støtte seg på en samfunnsmessig teori, en samfunnsmessig idé som gir et riktig uttrykk for de behov utviklingen av samfunnets materielle liv stiller og som derfor er i stand til å sette de brede masser av folket i bevegelse, mobilisere dem og organisere det proletariske partis store armé av dem — en armé som er rede til å knuse de reaksjonære krefter og bane vei for framskrittstreftene i samfunnet.

«Økonomistenes» og mensjevikenes bankerott forklares bl. a. ved at de ikke anerkjente den mobiliserende, organiserende og omskapende rolle som den framskredne teori, den framskredne idé spiller, men forfalt til vulgærmaterialisme og reduserte teoriens og ideens rolle til nesten ingenting, og følgelig fordømte partiet til passivitet, til en skyggetilværelse.

Marxismen-leninismens styrke og livskraft består i at den støtter seg på en framskreden teori som riktig gjenspeiler de krav som stilles av utviklingen av samfunnets materielle liv, løfter teorien opp på den

høyde som tilkommer den, og holder det for sin plikt helt ut å utnytte dens mobiliserende, organiserende og omskapende kraft.

Slik løser den historiske materialisme spørsmålet om forholdet mellom den samfunnsmessige tilværelse og den samfunnsmessige bevissthet, mellom betingelsene for utviklingen av samfunnets materielle liv og utviklingen av dets åndelige liv.

3) *Den historiske materialisme.*

Det gjenstår å klarlegge spørsmålet: hva må en fra den historiske materialismes synspunkt forstå med «betingelsene for samfunnets materielle liv», som i siste instans bestemmer samfunnets fysiognomi, dets ideer, synsmåter, politiske institusjoner osv.?

Hva er egentlig disse «betingelser for samfunnets materielle liv», hva er deres kjennetegn?

Det er uten tvil så at begrepet «betingelsene for samfunnets materielle liv» først og fremst omfatter den natur som omgir samfunnet, det geografiske miljø som er en av de nødvendige og konstante betingelser for samfunnets materielle liv, og som naturligvis øver innflytelse på samfunnets utvikling. Hvilken rolle spiller det geografiske miljø i utviklingen av samfunnet? Er ikke det geografiske miljø den hovedkraft som bestemmer samfunnets fysiognomi, karakteren av menneskenes samfunnssystem, overgangen fra et system til et annet?

Den historiske materialisme svarer benektende på dette spørsmålet.

Det geografiske miljø er ubestridelig en av de konstante og nødvendige betingelser for samfunnets utvikling, og det øver naturligvis innflytelse på samfunnets utvikling, — det påskynder eller sinker samfunnets utviklingsgang. Men dets innflytelse er ikke den *bestemmende* innflytelse, da forandringene og utviklingen av samfunnet foregår uten sammenlikning hurtigere enn forandringene og utviklingen av det geografiske miljø. I løpet av tre tusen år er tre forskjellige samfunnssystemer gått i graven i Europa: det primitive fellesskapssystem, slavesamfunnet, feudalsystemet — og i Europas østlige del, i Sovjetunionen, er til og med fire samfunnssystemer gått i graven. Men i den samme periode forandret de geografiske forhold i Europa seg enten overhodet ikke, eller de forandret seg så ubetydelig at geografien ikke engang bryr seg om å nevne det. Det er også forståelig. Forat de geografiske forhold skal forandre seg noenlunde merkbart, kreves det millioner av år, mens det endog for de betydeligste forandringer i menneskenes samfunnssystem ikke trengs mer enn noen hundre eller et par tusen år.

Men av dette følger at det geografiske miljø ikke kan være hovedårsaken, den *bestemmende* årsak til samfunnsutviklingen; for det som vedblir å være nesten uforandret i løpet av titusener år, kan ikke være hovedårsaken til det som gjennomgår dyptgående forandringer i løpet av noen hundre år.

Det er videre uten tvil så at befolkningstilveksten, at denne eller

hin befolkningstetthet også inngår i begrepet «betingelsene for samfunnets materielle liv»; for menneskene utgjør et nødvendig element i betingelsene for samfunnets materielle liv, og uten at det fins et visst minimum av mennesker, kan det ikke eksistere noe materielt liv i samfunnet. Er da ikke folketilveksten den hovedkraft som bestemmer karakteren av menneskenes samfunnssystem?

Den historiske materialisme svarer benektende også på dette spørsmålet.

Naturligvis har befolkningstilveksten innflytelse på samfunnets utvikling, den letter eller sinker samfunnets utvikling, men den kan ikke være hovedkraften i samfunnets utvikling, og dens innflytelse på samfunnets utvikling kan ikke være den *bestemmende* innflytelse, da befolkningstilveksten i og for seg ikke gir noen nøkkel til forklaring på hvorfor vedkommende samfunnssystem avløses av nettopp et bestemt system, og ikke av et hvilket som helst annet, — hvorfor det primitive fellesskapssystem avløses av nettopp slavesystemet, slavesystemet av det feudale, det feudale av det borgerlige og ikke av et hvilket som helst annet system.

Hvis befolkningstilveksten var den bestemmende kraft i samfunnets utvikling, måtte en høyere befolkningstetthet ubetinget framkalle et samfunnssystem av en tilsvarende høyere type. Dette foregår imidlertid ikke i virkeligheten. Befolkningstettheten i Kina er fire ganger høyere enn i Sambandsstatene, men Sambandsstatene står høyere med omsyn til samfunnsmessig utvikling enn Kina, for i Kina hersker ennå et halvfeudalt system, mens Sambandsstatene for lenge siden har nådd det høyeste stadium i kapitalismens utvikling. Befolkningstettheten i Belgia er 19 ganger høyere enn i Sambandsstatene og 26 ganger høyere enn i Sovjetunionen, men Sambandsstatene står høyere enn Belgia med omsyn til samfunnsmessig utvikling, og i sammenlikning med Sovjetunionen ligger Belgia en hel historisk epoke tilbake, for i Belgia hersker det kapitalistiske system, mens Sovjetunionen allerede har gjort slutt på kapitalismen og opprettet det sosialistiske system.

Men av dette følger at befolkningstilveksten ikke er og ikke kan være hovedkraften i samfunnets utvikling, den som *bestemmer* karakteren av samfunnssystemet, av samfunnets fysiognomi.

a) Hva er det da som i systemet av betingelsene for samfunnets materielle liv utgjør den hovedkraft som bestemmer samfunnets fysiognomi, karakteren av samfunnssystemet, utviklingen av samfunnet fra et system til et annet?

Denne kraften er ifølge den historiske materialisme *måten å skaffe seg midlene til livsoppholdet*, de midler som er nødvendige forat menneskene skal eksistere, *måten å produsere de materielle goder* — mat, klær, skotøy, bolig, brensel, produksjonsredskaper osv., som er nødvendig forat samfunnet skal kunne leve og utvikle seg.

For å leve må en ha mat, klær, skotøy, bolig, brensel osv., for å ha disse materielle goder må en produsere dem, for å produsere dem må en ha produksjonsredskaper ved hvis hjelp menneskene produserer mat, klær, skotøy, boliger, brensel osv., og en må kunne produsere disse produksjonsredskaper og forstå å bruke dem.

Produksjonsredskaper ved hvis hjelp de materielle goder produseres, *menneskene* som setter disse produksjonsredskapene i bevegelse og virkeliggjør produksjonen av de materielle goder takket være en viss *produksjonserfaring* og *ferdighet til å arbeide*, — alle disse elementer tilsammen utgjør samfunnets *produktivkrefter*.

Men produktivkreftene utgjør bare *en* side av produksjonen, *en* side av produksjonsmåten, en side som uttrykker menneskenes forhold til tingene og kreftene i naturen som utnyttes for produksjonen av de materielle goder. En annen side av produksjonen, en annen side av produksjonsmåten er menneskenes forhold til hverandre i produksjonsprosessen, menneskenes *produksjonsforhold*. Menneskene fører kamp med naturen og utnytter naturen til produksjon av materielle goder ikke isolert fra hverandre, ikke som enkeltindivider som er løstrevet fra hverandre, men i fellesskap, i grupper, i samfunn. Derfor er produksjonen alltid og under alle forhold en *samfunnsmessig* produksjon. For å virkeliggjøre produksjonen av de materielle goder oppretter menneskene seg imellom disse eller hine gjensidige forhold innenfor produksjonen, disse eller hine produksjonsforhold. Disse forhold kan være forhold med samarbeid og gjensidig hjelp mellom mennesker som er fri for utbytting, de kan være forhold med herredømme og underkastelse, de kan endelig være overgangsforhold fra en form for produksjonsforhold til en annen form. Men hvilken karakter produksjonsforholdene enn har, utgjør de — alltid og under alle systemer — et likså nødvendig element i produksjonen som samfunnets produktivkrefter.

«I produksjonen,» sier Marx, «innvirker menneskene ikke bare på naturen, men også på hverandre. De produserer bare ved at de samvirker på en bestemt måte og utveksler sin virksomhet innbyrdes. For å produsere inngår de bestemte forbindelser og forhold med hverandre, og bare innenfor disse samfunnsmessige forbindelser og forhold finner deres innvirkning på naturen, finner produksjonen sted.» (*Karl Marx, Lønnsarbeid og kapital.*)

Følgelig omfatter produksjonen, produksjonsmåten både samfunnets produktivkrefter og menneskenes produksjonsforhold og er såleis legemliggjørelsen av deres enhet i produksjonsprosessen av de materielle goder.

b) *Den første særegenhet* ved produksjonen består i at den aldri blir stående på et punkt i en lengre periode, men alltid befinner seg i en tilstand av forandring og utvikling, og at forandringene i produk-

sjonsmåten uunngåelig framkaller en forandring i hele samfunns-systemet, i de samfunnsmessige ideer, politiske synsmåter, politiske institusjoner — framkaller en omdanning av hele den samfunnsmessige og politiske struktur. På forskjellige utviklingstrinn bruker menneskene forskjellige produksjonsmåter, eller for å si det primitivt — de har et forskjellig levevis. Under ufellesskapet eksisterer *én* slags produksjonsmåte, under slaveriet eksisterer en annen slags produksjonsmåte, under feudalismen eksisterer en tredje slags produksjonsmåte osv. I samsvar med dette er også menneskenes samfunns-system, deres åndelige liv, deres synsmåter, deres politiske institusjoner forskjellige.

Slik som produksjonsmåten i samfunnet er, slik er i hovedsaken også selve samfunnet, slik er dets ideer og teorier, politiske synsmåter og institusjoner.

Eller for å si det primitivt: slik som menneskenes levevis er, slik er deres tenkemåte.

Det betyr at historien om samfunnets utvikling først og fremst er historien om produksjonens utvikling, historien om produksjonsmåtene, som har avløst hverandre i århundrenes løp, historien om utviklingen av produktivkreftene og menneskenes produksjonsforhold.

Følgelig er historien om samfunnets utvikling samtidig historien om selve produsentene av de materielle goder, historien om de arbeidende masser som er hovedkreftene i produksjonsprosessen og som besørger produksjonen av de materielle goder som er nødvendige for samfunnets eksistens.

Følgelig kan den historiske vitenskap, hvis den ønsker å være en virkelig vitenskap, ikke lenger redusere historien om samfunnets utvikling til den virksomhet som konger og hærførere har utøvd, til den virksomhet som «erobrere» og «statsbeseirere» har utøvd, men den må først og fremst beskjeftige seg med historien om produsentene av de materielle goder, historien om de arbeidende masser, historien om folkene.

Følgelig må en ikke søke nøkkelen til studiet av lovene for samfunnets historie i menneskenes hoder, ikke i samfunnets synsmåter og ideer, men i produksjonsmåten som praktiseres av samfunnet i hver gitt historisk periode, i samfunnets økonomi.

Følgelig er den aller første oppgaven for den historiske vitenskap å utforske og avdekke lovene for produksjonen, lovene for utviklingen av produktivkreftene og produksjonsforholdene, lovene for samfunnets økonomiske utvikling.

Følgelig må proletariatets parti, hvis det ønsker å være et virkelig parti, framfor alt tilegne seg kunnskap om lovene for produksjonens utvikling, for samfunnets økonomiske utvikling.

Følgelig må proletariatets parti for ikke å ta feil i politikken, både

i oppbyggingen av sitt program og i sin praktiske virksomhet, framfor alt gå ut fra lovene for produksjonens utvikling, gå ut fra lovene for samfunnets økonomiske utvikling.

c) *Den annen særegenhet* ved produksjonen består i at forandringene i og utviklingen av den alltid begynner med forandringer i og utvikling av produktivkreftene, framfor alt med forandringer i og utviklingen av produksjonsredskapene. Produktivkreftene er altså det mest bevegelige og revolusjonære element i produksjonen. Først forandrer og utvikler samfunnets produktivkrefter seg, og deretter, *avhengig* av disse forandringer og i *samsvar med dem*, forandrer menneskenes produksjonsforhold, menneskenes økonomiske forhold seg. Det betyr likevel ikke at produksjonsforholdene ikke øver innflytelse på utviklingen av produktivkreftene, og at de sistnevnte ikke er avhengig av de førstnevnte. Produksjonsforholdene, som utvikler seg avhengig av produktivkreftenes utvikling, innvirker i sin tur på utviklingen av produktivkreftene og påskynder denne utviklingen eller sinker den. I denne forbindelse må det bemerkes at produksjonsforholdene ikke altfor lenge kan bli liggende etter veksten i produktivkreftene og stå i motsetning til dem, da produktivkreftene bare kan utvikle seg i fullt mål i det tilfelle da produksjonsforholdene svarer til produktivkreftenes karakter, til den tilstand de befinner seg i, og gir fullt spillerom for utviklingen av produktivkreftene. Derfor må produksjonsforholdene, hvor meget de enn ligger tilbake for utviklingen av produktivkreftene, før eller seinere komme i samsvar med — og kommer virkelig i samsvar med — produktivkreftenes utviklingsnivå, med produktivkreftenes karakter; i motsatt fall ville det finne sted en grunnleggende forstyrrelse av enheten mellom produktivkreftene og produksjonsforholdene i produksjonssystemet, et brudd i produksjonen i sin helhet, en krise i produksjonen, en ødelegging av produktivkrefter.

Et eksempel på misforhold mellom produksjonsforholdene og karakteren av produktivkreftene, et eksempel på en konflikt mellom dem er de økonomiske kriser i de kapitalistiske land, hvor den privatkapitalistiske eiendomsrett til produksjonsmidlene befinner seg i skrikende misforhold til produksjonsprosessens samfunnsmessige karakter, til produktivkreftenes karakter. Resultatet av dette misforhold er de økonomiske krisene som fører til ødelegging av produktivkrefter. Selve dette misforhold danner derved det økonomiske grunnlag for den sosiale revolusjon, hvis formål består i å ødelegge de nåværende produksjonsforhold og skape nye, som er i samsvar med produktivkreftenes karakter.

Derimot er den sosialistiske folkehusholdningen i Sovjetunionen, hvor den samfunnsmessige eiendomsrett til produksjonsmidlene er i fullt samsvar med den samfunnsmessige karakter av produksjonsprosessen, og hvor det som følge av dette hverken forekommer økono-

miske kriser eller ødelegging av produktivkrefter, et eksempel på fullt samsvar mellom produksjonsforholdene og produktivkreftenes karakter.

Følgelig er produktivkreftene ikke bare det mest bevegelige og revolusjonære element i produksjonen. De er samtidig det bestemte element i utviklingen av produksjonen.

Slik som produktivkreftene er, slik må også produksjonsforholdene være.

Om produktivkreftenes tilstand gir svar på spørsmålet med hvilke produksjonsredskaper menneskene produserer de materielle goder som er nødvendige for dem, så gir produksjonsforholdenes tilstand svar på et helt annet spørsmål: hvem eier *produksjonsmidlene* (jorda, skogene, vassdragene, jordas indre skatter, råstoffene, produksjonsredskapene, produksjonsbygningene, transport- og kommunikasjonsmidlene osv.), hvem har råderetten til produksjonsmidlene, — ligger denne råderetten hos hele samfunnet, eller hos de enkelte personer, grupper, klasser som utnytter dem til å utbytte andre personer, grupper, klasser?

Et skjematisk bilde av produktivkreftenes utvikling fra de eldste tider til våre dager ser slik ut: Overgang fra primitive steinredskaper til bue og pil, og i samband med dette overgang fra jegerlivet til temming av dyr til primitiv féavl, overgang fra steinredskaper til metallredskaper (jernøkse, treplogen med plogskjær av jern osv.) og i samsvar med dette overgang til dyrking av planter og til jordbruk; en videre forbedring av metallredskapene for bearbeiding av materialer, overgang til blåsebelgen i smia, overgang til framstilling av pottemakerarbeider, og i samsvar med dette utviklingen av håndverket, utskillelse av håndverket fra jordbruket, utvikling av en selvstendig håndverks- og seinere manufakturproduksjon; overgang fra håndverksmessige produksjonsredskaper til maskinen og forvandling av håndverks- og manufakturproduksjon til maskinindustri; overgang til maskinsystemet og oppkomsten av en moderne maskindrevet storindustri — det er det alminnelige, langt fra fullstendige bilde av utviklingen av samfunnets produktivkrefter i løpet av menneskehetens historie. Det er klart at utviklingen og forbedringen av produksjonsredskapene herved ble gjennomført av mennesker som hadde noe å gjøre med produksjonen og ikke uavhengig av menneskene — følgelig: sammen med forandringene i og utviklingen av produksjonsredskapene forandret og utviklet menneskene seg, dette viktigste element i produktivkreftene, forandret og utviklet deres produksjonserfaring seg, deres ferdighet til å arbeide, deres evne til å bruke produksjonsredskapene.

I samsvar med forandringen i og utviklingen av samfunnets produktivkrefter i historiens løp forandret og utviklet også menneskenes produksjonsforhold seg, deres økonomiske forhold.

Historien kjenner fem *hovedtyper* av produksjonsforhold: det primitive fellesskapet, slaveriet, feudalismen, kapitalismen og sosialismen.

Under det primitive fellesskapssystem er grunnlaget for produksjonsforholdene at hele samfunnet eide produksjonsmidlene i fellesskap. Dette svarer i hovedsaken til produktivkreftenes karakter i denne periode. Steinredskapene og den seinere oppfinnelse av bue og pil utelukket muligheten av menneskenes individuelle kamp mot naturkreftene og rovdirene. For å samle frukter i skogen, fange fisk i vannet, bygge en slags bolig var menneskene nødt til å arbeide i fellesskap, hvis de ikke ville bli bytte for sultedøden, rovdirene eller nabosamfunnene. Felles arbeid fører til felleseie av produksjonsmidlene så vel som til de framstilte produkter. Her eksisterer ennå ikke begrepet privat eie av produksjonsmidlene, hvis en ser bort fra den personlige eie av visse produksjonsredskaper, som samtidig var forsvarsredskaper mot rovdirene. Her eksisterer ingen utbytting, ingen klasser.

Under slavesystemet er grunnlaget for produksjonsforholdene slaveeierens eiendomsrett til produksjonsmidlene, og endog til arbeideren i produksjonen — slaven, som slaveeieren kan selge, kjøpe eller slå i hjel som et krøtter. Slike produksjonsforhold svarer i hovedsaken til den tilstand som produktivkreftene befinner seg i i denne periode. Istedenfor steinredskaper hadde menneskene nå til sin rådighet metallredskaper, istedenfor en fattigslig og primitiv jegerhusholdning som hverken kjente til féavl eller jordbruk, oppsto féavl, jordbruket, håndverket, arbeidsdelingen mellom disse produksjonsgrenene, oppsto muligheten til å bytte produktene mellom de enkelte personer og fellesskap, muligheten til å samle rikdommer i hendene på noen få, en virkelig opphoping av produksjonsmidler i hendene på et mindretall, muligheten av flertallets underordning under mindretallet og flertallets forvandling til slaver. Her fins ikke lenger noe felles og fritt arbeid av alle samfunnets medlemmer i produksjonsprosessen — her hersker tvangsarbeid for slavene som utbyttes av de ikke-arbeidende slaveeierne. Det fins derfor heller ikke felleseie av produksjonsmidlene, og heller ikke av de framstilte produkter. Det avløses av privateiendom. Her framstår slaveeieren som den første og viktigste eiendomsbesitter i ordets fulle mening.

Rike og fattige, utbyttere og utbyttede, fullberettigede og rettsløse, en forbitret klassekamp mellom dem — slik er bildet av slaverisystemet.

Under feudalsystemet er grunnlaget for produksjonsforholdene feudalherrens eiendomsrett til produksjonsmidlene og hans begrensede eiendomsrett til arbeideren i produksjonen — den livegne — som feudalherren ikke lenger kan slå i hjel, men som han kan selge og kjøpe. Ved siden av feudaleiendommen eksisterer bondens og hånd-

verkerens individuelle eie av produksjonsredskapene og av deres private husholdning, som er basert på personlig arbeid. Slike produksjonsforhold svarer i hovedsaken til den tilstand som produktivkreftene befinner seg i i denne periode. En videre forbedring av smeltingen og bearbeidingen av jernet; utbredelse av jernplogen og vevstolen; en videre utvikling av jordbruket, hagebruket, vindyrkingen og dyrkingen av oljeholdige planter; framkomsten av manufakturforetak ved siden av håndverkernes verksteder — slik er de karakteristiske trekk ved produktivkreftenes tilstand.

De nye produktivkrefter krever at arbeidsmannen viser et visst initiativ i produksjonen og lyst til arbeidet, at han er interessert i arbeidet. Derfor gir feudalth Herren avkall på slaven som en arbeider som ikke er interessert i arbeidet og fullstendig initiativløs, og foretrekker å ha å gjøre med livegne, som har sitt eget bruk, sine egne produksjonsredskaper og som i noen grad er interessert i arbeidet, noe som er nødvendig for at han skal dyrke jorda og betale feudalth Herren med naturalier av avlingen sin.

Privateiendommen får her en videre utvikling. Utbyttingen er nesten liksom grusom som under slaveriet — den er bare blitt lite mildnet. Klassekampen mellom utbytteren og de utbyttede utgjør grunntrekket ved feudalsystemet.

Under det kapitalistiske system er grunnlaget for produksjonsforholdene den kapitalistiske eiendomsrett til produksjonsmidlene. Men kapitalisten eier ikke dem som produserer, lønnsarbeiderne. Han kan hverken slå dem ihjel eller selge dem, fordi de er fri for personlige avhengighetsbånd. Men de er berøvet produksjonsmidlene, og for ikke å dø av sult er de nødt til å selge sin arbeidskraft til kapitalisten og bære utbytteråket. Ved siden av den kapitalistiske eiendomsrett til produksjonsmidlene har bonden og håndverkeren, som er frigjort fra livegenskapets avhengighet, sin private eiendomsrett til produksjonsmidlene, en eiendomsrett som er basert på personlig arbeid, og som i den første tiden har vid utbredelse. Istedenfor håndverkernes verksteder og manufakturforetakene har det oppstått velldige fabrikker og storindustrianlegg som er utstyrt med maskiner. Istedenfor de adelige gods, som ble drevet ved hjelp av bøndenes primitive produksjonsredskaper, har det oppstått store kapitalistiske bruk som drives på basis av jordbruksteknikken og som er utstyrt med landbruksmaskiner.

De nye produktivkrefter krever at arbeiderne i produksjonen skal være mer opplyste og oppvakte enn de underkuede og uvitende livegne, at de skal være i stand til å forstå maskinen og behandle den riktig. Derfor foretrekker kapitalisten å ha å gjøre med lønnsarbeidere som er frigjort fra livegenskapets bånd, arbeidere som er tilstrekkelig opplyst til å behandle maskinene riktig.

Men da kapitalismen hadde utviklet produktivkreftene i kolossalt

omfang, viklet den seg inn i motsetninger som den er ute av stand til å løse. Idet kapitalismen produserer stadig mer varer og senker prisene på varene, skjerper den konkurransen, ruinerer massene av små og mellomstore, private eiendomsbesittere, forvandler dem til proletarer og senker deres kjøpekraft, og som følge av dette blir det umulig å få avsatt de produserte varer. Idet kapitalismen på den annen side utvider produksjonen og samler millioner av arbeidere i veldige fabrikker og industrianlegg, gir den produksjonsprosessen en samfunnsmessig karakter og undergraver derved sin egen basis, da produksjonsprosessens samfunnsmessige karakter krever samfunnsmessig eiendomsrett til produksjonsmidlene, mens eiendomsretten til produksjonsmidlene vedblir å være privatkapitalistisk og uforenlig med produksjonsprosessens samfunnsmessige karakter.

Disse uforsonlige motsetninger mellom produktivkreftenes karakter og produksjonsforholdene gir seg til kjenne i periodiske overproduksjonskriser, da kapitalistene, som ikke finner noen kjøpedyktig etterspørsel på grunn av at de selv har ruinert befolkningens masse, er nødt til å brenne produkter, tilintetgjøre ferdige varer, innstille produksjonen, ødelegge produktivkrefter, mens millioner av befolkningen er nødt til å li under arbeidsløshet og sult, ikke fordi det er mangel på varer, men fordi det er produsert altfor mye varer.

Dette betyr at de kapitalistiske produksjonsforhold har opphørt å stå i samsvar med den tilstand som samfunnets produktivkrefter befinner seg i, og er kommet i uforsonlig motsetning til dem.

Det betyr at kapitalismen er svanger med revolusjonen, som er kalt til å erstatte den nåværende kapitalistiske eiendomsrett til produksjonsmidlene med den sosialistiske eiendomsrett.

Det betyr at den skarpeste klassekamp mellom utbytterne og de utbyttede utgjør grunntrekket ved det kapitalistiske system.

Under det sosialistiske system, som foreløpig bare er virkeliggjort i Sovjetunionen, er grunnlaget for produksjonsforholdene den samfunnsmessige eiendomsrett til produksjonsmidlene. Her fins det hverken utbyttere eller utbyttede lenger. De framstilte produkter fordeles etter arbeidsytelsen i samsvar med prinsippet: «Den som ikke arbeider, skal heller ikke etc.» Menneskenes gjensidige forhold i produksjonsprosessen karakteriseres her ved kameratslig samarbeid og sosialistisk gjensidig hjelp mellom arbeidere som er frigjort fra utbytting. Her befinner produksjonsforholdene seg i fullt samsvar med produktivkreftenes tilstand, for den samfunnsmessige karakter av produksjonsprosessen støttes av den samfunnsmessige eiendomsrett til produksjonsmidlene.

Derfor kjenner den sosialistiske produksjon i Sovjetunionen ikke periodiske overproduksjonskriser og alt det meningsløse som er forbundet med dem.

Derfor utvikler produktivkreftene seg her i stadig økende tempo,

da produksjonsforholdene som står i samsvar med dem, gir dem fritt spillerom for en slik utvikling.

Slik er bildet av utviklingen av menneskenes produksjonsforhold i løpet av menneskehetens historie.

Slik er utviklingen av produksjonsforholdene avhengig av utviklingen av samfunnets produktivkrefter, framfor alt av utviklingen av produksjonsredskapene, og som følge av denne avhengighet fører forandringene i og utviklingen av produktivkreftene før eller seinere til tilsvarende forandringer i og utvikling av produksjonsforholdene.

«Bruken og framstillingen av arbeidsmidler,¹⁾» sier Marx, «er, selv om de i kimeform fins hos visse dyrearter, karakteristisk for den spesifikt menneskelige arbeidsprosess, og Franklin definerer derfor mennesket som et dyr som lager redskaper. Likså viktig som knokkelrestenes bygning er for å forstå forsvunne dyrearters organisasjon, likså viktig er rester av arbeidsmidler for å bedømme svunne økonomiske samfunnsformasjoner. Det er ikke det som lages, men hvordan det lages, med hvilke arbeidsmidler det lages som skiller de økonomiske epoker ut fra hverandre. Arbeidsmidlene er ikke bare gradmåleren for utviklingen av den menneskelige arbeidskraft, den er også kjennetegnet på de samfunnsmessige forhold som det arbeides under.» (*Karl Marx, Das Kapital*, bd. I, s. 187–188, Verlagsgenossenschaft ausländischer Arbeiter in der UdSSR. Moskva 1932.)

Og videre:

«De samfunnsmessige forhold er nøye forbundet med produktivkreftene. Når menneskene erverver seg nye produktivkrefter, forandrer de sin produksjonsmåte, og med forandringen av sin produksjonsmåte, av måten å oppholde livet på, forandrer de alle sine samfunnsmessige forhold. Håndkvernen gir et samfunn med feudalherrer, dampmøllen et samfunn med industrikapitalister.» (*Karl Marx, Misère de la philosophie*, se Marx-Engels-Gesamtausgabe, bd. II, s. 179.)

«Uopphørlig foregår det en vekstbevegelse av produktivkreftene, en ødelegging av de samfunnsmessige forhold, en dannelselse av idéer; det er bare bevegelsens abstraksjon som er ubevegelig.» (Samme sted, s. 180.)

I sin karakteristikk av den historiske materialisme, slik den er formulert i «Det kommunistiske manifest», sier Engels:

«Den økonomiske produksjon og enhver historisk epokes samfunnsstruktur som uunngåelig følger av den, danner grunn-

¹⁾ Med «arbeidsmidler» forstår Marx hovedsakelig produksjonsredskaper. Red.

laget for denne epokes politiske og intellektuelle historie... I samsvar med dette har hele historien (siden det urgamle felleseie av grunn og jord gikk i oppløsning) vært en historie om klassekamper, kamper mellom utbyttede og utbyttere, beherskede og herskende klasser på forskjellige trinn av samfunnsutviklingen... Men denne kampen har nå nådd et trinn, der den utbyttede og undertrykte klasse (proletariatet) ikke lenger kan frigjøre seg fra den klasse den blir utbyttet og undertrykt av (borgerskapet), uten samtidig for alltid å befri hele samfunnet for utbytting, undertrykkelse og klassekamper...» (*Engels* i forordet til den tyske utgaven av «Manifestet».)

d) *Den tredje særegenhet* ved produksjonen består i at de nye produktivkrefter og de produksjonsforhold som svarer til dem, ikke oppstår atskilt fra det gamle system, ikke etter at det gamle system er forsvunnet, men i det gamle samfunns skjød, ikke oppstår som et resultat av menneskenes overlagte, bevisste virksomhet, men spontant, ubevisst, uavhengig av menneskenes vilje. De oppstår spontant og uavhengig av menneskenes vilje av to grunner:

For det første fordi menneskene ikke står fritt i valget av denne eller hin produksjonsmåte, for hver ny generasjon som trer inn i livet, finner allerede ferdige produktivkrefter og produksjonsforhold som resultat av de foregående generasjoners arbeid. Derfor må den nye generasjon i den første tida godta alt den finner i ferdig form på produksjonens område og tilpasse seg det, for å få mulighet til å produsere materielle goder.

For det annet fordi menneskene, når de forbedrer dette eller hint produksjonsredskap, dette eller hint element i produktivkreftene, ikke er seg bevisst, ikke forstår og ikke tenker på hvilke *samfunnsmessige* resultater disse forbedringer må føre til, men bare tenker på sine daglige interesser, på å lette sitt arbeid og oppnå en eller annen direkte og merkbar fordel for seg.

Da noen medlemmer av det primitive fellesskapssamfunn gradvis og famlende gikk over fra steinredskap til jernredskap, visste de naturligvis ikke og tenkte ikke på hvilke *samfunnsmessige* resultater dette nye ville føre til, de forsto ikke og var seg ikke bevisst at overgangen til metallredskaper betydde en omveltning i produksjonen, at den til sjuende og sist ville føre til slaverisystemet, — de ville simpelt hen lette sitt arbeid og oppnå en nærliggende, merkbar fordel, — deres bevisste virksomhet var begrenset av de snevre rammene for denne dagligdagse personlige fordel.

Da Europas unge borgerskap under feudalsystemet ved siden av de små verksteder som drev på håndverksbasis begynte å bygge store manufakturforetak og på denne måten utviklet samfunnets produktivkrefter, visste det naturligvis ikke og tenkte ikke på hvilke *samfunns-*

messige følger dette nye ville føre til, det var seg ikke bevisst og forsto ikke at denne «lille» nyskaping ville føre til en slik omgruppering av samfunnets krefter, at den ville ende med revolusjon både mot kongemakten, hvis nåde det satte så stor pris på, og mot adelen, i hvis rekker borgerskapets beste representanter ofte drømte om å bli opp-tatt, — det ville simpelthen gjøre vareproduksjonen billigere, kaste mer varer ut på markedet i Asia og det nettopp oppdagede Amerika og oppnå mer profitt, — dets bevisste virksomhet var begrenset av de snevre rammene for denne dagligdagse praksis.

Da de russiske kapitalister sammen med de utenlandske kapitalister i forsterket grad tok til å reise en moderne maskindrevet stor-industri i Russland, mens de ikke rørte ved tsarismen og overlot bøndene til godseiernes grusomme utplyndring, visste de naturligvis ikke og tenkte ikke på hvilke *samfunnsmessige* følger denne betydelige vekst i produktivkreftene ville føre til, de var seg ikke bevisst og forsto ikke at dette betydelige sprang i utviklingen av samfunnets produktivkrefter ville føre til en slik omgruppering av samfunnets krefter at den ville gi proletariatet mulighet til å forene seg med bøndene og gjennomføre den seierrike sosialistiske revolusjon; — de ville simpelthen utvide industriproduksjonen til det ytterste og bli herre over det kolossale indre marked, bli monopolister og presse mest mulig profitt ut av folkehusholdningen — deres bevisste virksomhet gikk ikke ut over deres dagligdagse snevert praktiske interesser.

I samsvar med dette sier Marx:

«I den samfunnsmessige produksjon av sitt liv (dvs. i produksjonen av de materielle goder som er nødvendige for menneskenes liv. *J. St.*) inngår menneskene bestemte, nødvendige, av deres vilje *uavhengige*¹⁾ forhold, produksjonsforhold, som svarer til et bestemt trinn i utviklingen av deres materielle produktivkrefter.» (*Karl Marx, Zur Kritik der Politischen Ökonomie, Vorwort.*)

Dette betyr likevel ikke at forandringene i produksjonsforholdene og overgangen fra de gamle produksjonsforhold til nye foregår glatt, uten konflikter, uten rystelser. Tvert om, en slik overgang foregår vanligvis gjennom en revolusjonær omstyrting av de gamle produksjonsforhold og opprettelsen av nye. Inntil en viss periode foregår utviklingen av produktivkreftene og forandringene på produksjonsforholdenes område spontant, uavhengig av menneskenes vilje. Men slik foregår den bare til et visst punkt, inntil det punkt da de produktivkrefter som er oppstått og holder på å utvikle seg, har nådd den nødvendige modning. Etter at de nye produktivkrefter er modnet,

1) Uthevet av meg. *J. St.*

forvandles de bestående produksjonsforhold og deres bærere — de herskende klasser — til den «uovervinnelige» hindring, som bare kan fjernes gjennom de nye klassers bevisste virksomhet, gjennom disse klassers voldelige aksjoner, gjennom revolusjonen. Her framtrer særlig skarpt den *veldige rolle* som de nye samfunnsmessige ideer, de nye politiske institusjoner, den nye politiske makt spiller, alt dette som er kalt til med vold å avskaffe de gamle produksjonsforhold. På grunnlag av konflikten mellom de nye produktivkrefter og de gamle produksjonsforhold, på grunnlag av samfunnets nye økonomiske behov oppstår det nye samfunnsmessige ideer. De nye ideer organiserer og mobiliserer massene, massene sveiser seg sammen til en ny politisk armé, skaper en ny revolusjonær makt og utnytter den for med vold å fjerne den gamle ordning på produksjonsforholdenes område og skape og befeste en ny ordning. Den spontane utviklingsprosess viker plassen for menneskenes bevisste virksomhet, den fredelige utvikling viker plassen for den voldelige omveltning, evolusjonen viker plassen for revolusjonen.

«Proletariatet,» sier Marx, «forener seg i kampen mot borgerskapet nødvendigvis til klasse, gjør seg gjennom en revolusjon til herskende klasse, og opphever som herskende klasse med vold de gamle produksjonsforhold . . .» (Det kommunistiske manifest.)

Og videre:

— «Proletariatet vil nytte sitt politiske herredømme til litt etter litt å rive all kapital fra borgerskapet og sentralisere produksjonsredskapene i hendene på staten, dvs. i hendene på proletariatet som er organisert som herskende klasse, og så hurtig som mulig å øke mengden av produktivkreftene.» (Samme sted.)

— «Vold er fødselshjelpen for ethvert gammelt samfunn som går svangert med et nytt.» (*Karl Marx, Das Kapital*, bd. I, s. 791, Verlagsgenossenschaft ausländischer Arbeiter in der UdSSR, Moskva, 1932.)

Her er den geniale formulering av kjernen i den historiske materialisme, som Marx ga i 1859 i det historiske «Forord» til sin berømte bok «Zur Kritik der Politischen Ökonomie»:

«I den samfunnsmessige produksjon av sitt liv inngår menneskene bestemte, nødvendige, av deres vilje uavhengige forhold, produksjonsforhold, som svarer til et bestemt trinn i utviklingen av deres materielle produktivkrefter. Disse produksjonsforhold i sin helhet danner samfunnets økonomiske struktur, den reelle basis som det reiser seg en juridisk og politisk overbygning på

og som samsvarer med bestemte samfunnsmessige bevissthetsformer. Det materielle livs produksjonsmåte betinger den sosiale, politiske og åndelige livsprosess overhodet. Det er ikke menneskenes bevissthet som bestemmer deres tilværelse, men omvendt deres samfunnsmessige tilværelse som bestemmer deres bevissthet. På et visst trinn i sin utvikling kommer samfunnets materielle produktivkrefter i motsetning til de foreliggende produksjonsforhold, eller — hva som bare er et juridisk uttrykk for det samme — til de eiendomsforhold som de til da hadde beveget seg innenfor. Fra å være utviklingsformer for produktivkreftene forvandler disse forhold seg til lenker for dem. Det inntreffer da en epoke med sosial revolusjon. Med forandringen av det økonomiske grunnlaget skjer det en langsommere eller hurtigere omveltning i hele den veldige overbygningen. Når en iakttar slike omveltninger, må en alltid skjelne mellom den materielle omveltning i de økonomiske produksjonsbetingelser, som kan konstateres med naturvitenskapelig nøyaktighet — og de juridiske, politiske, religiøse, kunstneriske eller filosofiske, kort sagt ideologiske former, i hvilke menneskene blir seg denne konflikten bevisst og utkjemper den. Like lite som en bedømmer et menneske etter hva det mener om seg selv, liksom lite kan en bedømme en omveltningsepoke ut fra dens egen bevissthet, men må tvert om forklare denne bevissthet ut fra motsetningene i det materielle liv, ut fra den foreliggende konflikt mellom samfunnsmessige produktivkrefter og produksjonsforhold. En samfunnsform går aldri under før alle produktivkrefter den er vid nok til å romme, er utviklet; og nye, høyere produksjonsforhold oppstår aldri før de materielle eksistensbetingelser for dem er modnet i selve det gamle samfunns skjød. Derfor stiller menneskeheten seg alltid bare oppgaver som den kan løse, for nøyer betraktet vil det alltid være slik at oppgaven selv bare oppstår når de materielle betingelser for å løse den alt er til stede, eller i det minste befinner seg i sin emningsprosess.»

Slik er den marxistiske materialisme når en anvender den på samfunnslivet og på samfunnets historie.

Slik er grunntrekkene i den dialektiske og historiske materialisme.

BERETNING PÅ PARTIETS 18. KONGRESS OM ARBEIDET I SENTRALEKOMITEEN FOR SUKP(B)

10. mars 1939

I

SOVJETUNIONENS INTERNASJONALE STILLING

Kamerater! Det er gått fem år siden den 17. partikongress. Som dere ser, ingen kort periode. I løpet av denne tiden har verden opplevd betydelige forandringer. Stater og land, og forholdet mellom dem innbyrdes har forandret seg totalt i mange stykker.

Hvilke forandringer i den internasjonale situasjon er det som har gått for seg i denne perioden? Hva er det som har forandret seg i vårt lands ytre og indre stilling?

For de kapitalistiske landene har denne perioden vært en tid med ytterst alvorlige rystelser både på det økonomiske og det politiske område. På det økonomiske område var disse årene depresjonsår, og så, fra og med annen halvpart av 1937, satte en ny økonomisk krise inn, og det kom nye nedgangsår for industrien i Sambandsstatene, England, Frankrike — og følgelig har disse årene vært år med nye økonomiske forviklinger. På det politiske område har disse årene vært år med alvorlige politiske konflikter og rystelser. Den nye imperialistiske krig raser på andre året alt — en krig som utspilles på det veldige området fra Shanghai til Gibraltar og som har dratt inn en befolkning på over 500 millioner mennesker. Europas, Afrikas og Asias kart blir omdannet med vold. Hele systemet med det såkalte etterkrigstidens fredsregime er rokket i sine grunnvoller.

For Sovjetunionen derimot var disse årene år med vekst og oppblomstring, med fortsatt økonomisk og kulturelt oppsving, med økt vekst i landets politiske og militære makt, med kamp for å opprettholde freden i hele verden.

Slik er bildet i generelle trekk.

La oss så se på de konkrete kjensgjerninger om forandringene i den internasjonale situasjon.

1. Den nye økonomiske krise i de kapitalistiske land. Den skjerpede kampen om avsetningsmarkedene, om råstoffkildene, for nyoppdeling av verden.

Den økonomiske krise som satte inn i de kapitalistiske land i annen halvpart av 1929, varte til slutten av 1933. Da gikk krisen over i en depresjon, og derpå fulgte en viss opplevning av industrien,

et visst oppsving innenfor industrien. Men denne opplevingen av industrien gikk ikke over i en høykonjunktur, slik det vanligvis pleier å skje i en oppgangstid. Tvert om satte en ny økonomisk krise inn fra annen halvpart av 1937, en krise som først grep om seg i Sambandsstatene og deretter rammet England, Frankrike og en rekke andre land.

De kapitalistiske landene sto såleis overfor en ny økonomisk krise før de hadde kommet seg etter slagene fra den de nylig hadde hatt.

Dette førte naturnødvendig til en stigning i arbeidsløsheten. Tallet på arbeidsløse i de kapitalistiske landene, som var sunket fra 30 millioner i 1933 til 14 millioner i 1937, er nå igjen steget til 18 millioner som følge av den nye krisen.

Et karakteristisk særdrag ved den nye krisen er at den i mange stykker skiller seg fra krisen som gikk forut, og ikke til det bedre, men til det verre.

For det første har ikke den nye krisen satt inn etter en høykonjunktur innenfor industrien, slik som tilfellet var i 1929, men etter en depresjon fulgt av en viss oppgang som likevel ikke slo om i høykonjunktur. Dette innebærer at den nåværende krisen vil bli tyngre og vanskeligere å kjempe mot enn den som gikk forut.

Videre satte den nåværende krisen ikke inn i fredstid, men i den perioden da den annen imperialistiske krig alt var brutt ut; da Japan, som fører krig mot Kina på andre året alt, har desorganisert det veldige kinesiske markedet og nærmest gjort det utilgjengelig for varer fra andre land; da Italia og Tyskland alt har omstilt sin folkehusholdning til krigsøkonomi og brukt opp sine forråd av råstoffer og valuta til dette formålet; da alle de andre kapitalistiske stormaktene tar til å omstille seg med krigen for øye. Dette innebærer at kapitalismen vil ha langt færre hjelpeskilder til å komme ut av den nåværende krisen på normal vis enn den hadde under krisen som gikk forut.

Endelig er ikke krisen en nå er inne i, til forskjell fra den foregående, noen alminnelig krise, men den omfatter foreløpig først og fremst de land som er økonomisk sterke og som ennå ikke er gått over til krigsøkonomi. Når det gjelder de aggressive land, som Japan, Tyskland og Italia — land som alt har omstilt sin økonomi med krigen for øye, så gjennomgår de ennå ikke en overproduksjonskrise, fordi de utvikler sin krigsindustri i forsterket grad, men de nærmer seg likevel en slik tilstand med overproduksjonskrise. Dette betyr at de aggressive landene på en tid da de økonomisk sterke, ikke aggressive landene tar til å komme ut av krisefaren — vil komme inn i en fase med sterkt skjerpet krise etter at de har tømt sine gull- og råstoffreserver under krigsfeberen.

Dette illustreres på anskuelig vis f. eks. ved tallene over synlige gullreserver som er for hånden i de kapitalistiske land.

De synlige gullreservene i de kapitalistiske land
(i millioner gamle gulldollars)

	Slutten av 1936	September 1938
I alt	12 980	14 301
USA	6 649	8 126
England	2 029	2 396
Frankrike	1 796	1 435
Nederland	289	595
Belgia	373	318
Sveits	387	407
Tyskland	16	17
Italia	123	124
Japan	273	97

Av denne tabellen går det fram at Tysklands, Italias og Japans gullreserver tilsammen utgjør en mindre sum enn Sveits' gullreserve alene.

Her har jeg noen tall som illustrerer krisesituasjonen innenfor industrien i de kapitalistiske land i de siste fem årene og utviklingen av det industrielle oppsvinget i Sovjetunionen.

Industriproduksjonens volum i prosent i forhold til 1929
(1929 = 100)

	1934	1935	1936	1937	1938
USA	66,4	75,6	88,1	92,2	72,0
England	98,8	105,8	115,9	123,7	112,0
Frankrike	71,0	67,4	79,3	82,8	70,0
Italia	80,0	93,8	87,5	99,6	96,0
Tyskland	79,8	94,0	106,3	117,2	125,0
Japan	128,7	141,8	151,1	170,8	165,0
Sovjetunionen	238,3	293,4	382,3	424,0	477,0

Av denne tabellen går det fram at Sovjetunionen er det eneste land i verden som ikke kjenner kriser, og der industrien uavbrutt er i oppgang.

Av denne tabellen går det videre fram at det allerede har satt inn en alvorlig krise som griper om seg i Sambandsstatene, England og Frankrike.

Av denne tabellen går det videre fram at perioden med nedgående bevegelse i industrien allerede i 1938 satte inn i Italia og Japan, som tok til å omstille folkehusholdningen til krigsøkonomi tidligere enn Tyskland.

Endelig viser denne tabellen at industrien i Tyskland, som omstilte økonomien til krigsøkonomi seinere enn Italia og Japan, foreløpig ennå er i bevegelse oppover i en viss monn — riktignok ikke sterkt, men likevel i bevegelse oppover — nøyaktig slik som det like til inn i den siste tiden var tilfelle også i Japan og Italia.

Det kan ikke være tvil om at hvis ikke noe uforutsett inntreffer, vil Tysklands industri måtte gjennomgå den samme nedgående bevegelse som alt har satt inn i Italia og Japan. For hva ligger i det å omstille et lands folkehusholdning til krigsøkonomi? Det innebærer at industrien blir ensidig innstilt på krig, det betyr at produksjonen av gjenstander til krigsbehov, som ikke har noe med befolkningens forbruk å gjøre, blir utvidet til et maksimum og at produksjonen og særlig markedsforsyningen av masseforbruksartikler blir innskrenket til et minimum — det betyr følgelig å innskrenke befolkningens forbruk og framkalle en økonomisk krise i landet.

Slik er det konkrete bilde av gangen i den nye økonomiske krisen i de kapitalistiske land.

Det er innlysende at en slik ugunstig vending i den økonomiske situasjonen måtte føre til en tilspissing i det innbyrdes forholdet mellom statene. Allerede den krisen som gikk forut, blandet kortene om hverandre og førte til en skjerpet kamp om avsetningsmarkedene og råstoffkildene. At Japan annekterte Mandsjuria og Nord-Kina og Italia annekterte Etiopia — alt dette er uttrykk for den skjerpede kampen mellom maktene. Den nye økonomiske krise må nødvendigvis føre og fører faktisk til en ytterligere skjerping av den imperialistiske kampen. Det er faktisk ikke lenger konkurranse om markedene, handelskrig eller dumping det dreier seg om. Disse kampmidler er allerede for lengst kommet til kort. Det dreier seg nå om en nyoppdeling av verden, innflytelsessfærene, koloniene gjennom krigshandlinger.

Japan søkte å rettferdiggjøre sine aggressive handlinger med at det ble forfordelt da Nimaktspakten ble inngått, og at det ikke hadde fått lov til å utvide sitt territorium på Kinas bekostning, mens England og Frankrike sitter med veldige kolonier. Italia kom til å tenke på at det var blitt forfordelt under delingen av byttet etter den første imperialistiske krig og at det måtte skaffe seg erstatning på bekostning av Englands og Frankrikes innflytelsessfærer. Tyskland, som hadde lidd alvorlig skade som følge av den første imperialistiske krig og Versaillesfreden, slo seg sammen med Japan og Italia og krevde utvidelse av sitt territorium i Europa og ville ha igjen koloniene som seierherrene i den første imperialistiske krig hadde tatt fra det.

Slik begynte blokken av de tre aggressive statene å danne seg.

Spørsmålet om en nyoppdeling av verden ved krig ble satt på dagsordenen.

2. Den internasjonale politiske situasjon skjerpes, etterkrigstidas system av fredstraktater bryter sammen, den nye imperialistiske krig begynner.

Her er et resymé av de viktigste hendingsene i beretningsperioden — de hendingsene som innledet den nye imperialistiske krig. I 1935 overfalt Italia Etiopia og annekterte det. Sommeren 1936 organiserte Tyskland og Italia militærintervensjonen i Spania, og Tyskland satte seg fast i det nordlige Spania og i spansk Marokko, og Italia i det sørlige Spania og på Balearene. I 1937 brøt Japan inn i Nord- og Midt-Kina etter at det hadde annektert Mandsjuria — besatte Peking, Tientsin og Shanghai og tok til å trenge de utenlandske konkurrentene sine ut av okkupasjonssonen. Først på året 1938 annekterte Tyskland Østerrike og høsten 1938 Sudetområdet fra Tsjekkoslovakia. I slutten av 1938 bemektiget Japan seg Kanton og i begynnelsen av 1939 øya Hainan.

Krigen, som så umerkelig hadde sneket seg inn på folkene, hadde med dette dratt over 500 millioner mennesker inn i sin sfære. Den hadde utvidet sin aksjonssfære over et veldig område: fra Tientsin, Shanghai og Kanton over Etiopia helt til Gibraltar.

Etter den første imperialistiske krig hadde seierherrestatene, særlig England, Frankrike og Sambandsstatene, skapt et nytt system av forbindelser mellom landene — etterkrigstidens fredsregime. De viktigste grunnvollene i dette regimet var Nimaktspakten i Det fjerne østen og Versaillestraktaten og en hel rekke andre overenskomster i Europa. Folkeforbundet var skapt i den hensikt å regulere forholdet mellom landene innenfor rammene av dette regimet på grunnlag av en enhetsfront mellom statene, på grunnlag av kollektivt forsvar av statenes sikkerhet. Men de tre aggressive statene og den nye imperialistiske krigen de har satt i gang, har slått i stykker hele dette etterkrigstidens fredsregime. Japan har revet i stykker Nimaktspakten, Tyskland og Italia Versaillestraktaten. For å få frie hender har alle disse tre statene trådt ut av Folkeforbundet.

Den nye imperialistiske krig ble en kjensgjerning.

I våre dager er det ikke så lett å slite seg løs fra kjeden med ett rykk og kaste seg hodestups ut i krigen uten å ta omsyn til de ulike slag overenskomster og den offentlige mening. Dette kjenner de borgerlige politikere meget vel til. Også de fascistiske makthaverne vet dette. Derfor besluttet de fascistiske makthaverne seg til, før de kastet seg ut i krigen, å bearbeide den offentlige mening i en bestemt retning, dvs. føre den på villspor, føre den bak lyset.

En krigsblokk mellom Tyskland og Italia mot Englands og Frankrikes interesser i Europa? Bevare oss vel — hva er det for en blokk? «Vi» har slett ingen krigsblokk! «Vi» har bare den uskyldige «aksen Berlin—Roma», dvs. en slags geometrisk formel for en akse. (*Latter.*)

En krigsblokk av Tyskland, Italia og Japan mot USA's, Englands og Frankrikes interesser i Det fjerne østen? Ikke tale om! «Vi» har slett ingen krigsblokk. «Vi» har bare den uskyldige «trekanten Berlin—Roma—Tokio» — dvs. bare litt geometrisk tidsfordriv. (*Munterhet i hele salen.*)

En krig mot Englands, Frankrikes og Sambandsstatenes interesser? Tøv! «Vi» fører krig mot Komintern og ikke mot disse statene. Tror dere det ikke, så les «Anti-Komintern-pakten» som Italia, Tyskland og Japan har inngått seg imellom.

Slik tenkte de herrer aggressorer å bearbeide den offentlige mening, enda det ikke var vanskelig å begripe at alt dette var en plump og gjennomsiktig maskerade; for det er latterlig å gå på jakt etter «arnesteder» for Komintern i ørkenene i Mongolia, fjellene i Etiopia og bergkløftene i spansk Marokko. (*Latter.*)

Men krigen er ubønnhørlig. En kan ikke skjule den bak noen slags kulisser. For den kjensgjerning at Japan i denne tiden har revet til seg et veldig område av Kina, at Italia har annektert Etiopia og Tyskland Østerrike og Sudetområdet, og at Tyskland og Italia i fellesskap har revet til seg Spania, — alt direkte imot de ikke-aggressive statenes interesser — lar seg ikke skjule bak noen som helst «akser», «trekanter» og «Anti-Komintern-pakter». Krigen er og blir krig, aggressorenes krigsblokk er og blir en krigsblokk og aggressorene er og blir aggressorer.

Et karakteristisk drag ved den nye imperialistiske krig er at den ennå ikke er blitt en alminnelig krig, en verdenskrig. Krigen blir ført av de aggressive statene, som på alle vis skader interessene til de ikke-aggressive statene, framfor alt England, Frankrike og USA; men de sistnevnte rygger likevel tilbake, slår til retrett, gjør den ene innrømmelsen etter den andre til aggressorene.

Såleis foregår det for øynene på oss en åpen nyoppdeling av verden og innflytelsessfærene på de ikke-aggressive statenes bekostning, og disse statene gjør ikke et eneste forsøk på å verge seg, men ser til og med i en viss monn gjennom fingrene med det.

Utrolig, men sant.

Hva er det som forklarer denne ensidige og merkelige karakter ved den nye imperialistiske krigen?

Hvordan har det kunnet skje at de ikke-aggressive landene, som rår over veldig muligheter, prisga sine posisjoner så lett og uten motstand til fordel for angriperne og sa seg løs fra sine forpliktelser?

Kanskje det kan forklares f. eks. ved de ikke-aggressive statenes svakhet? Naturligvis ikke! De ikke-aggressive, demokratiske statene er tilsammen uten tvil sterkere enn de fascistiske stater, så vel økonomisk som militært.

Hva er altså i dette tilfelle forklaringen på de systematiske innrømmelsene som disse statene gjør overfor aggressorene?

En kunne f. eks. finne forklaringen i den frykt for revolusjonen som kan bryte ut hvis de ikke-aggressive statene går med i krigen og den blir en verdenskrig. De borgerlige politikerne vet selvsagt at den første imperialistiske verdenskrig brakte med seg seier for revolusjonen i et av de største landene. De er redde for at den annen imperialistiske verdenskrig på samme måten vil kunne føre til seier for revolusjonen i ett eller flere land.

Men dette er for tiden ikke den eneste og ikke engang den viktigste årsak. Den viktigste årsaken er at de fleste ikke-aggressive land og først og fremst England og Frankrike, har sagt seg løs fra den kollektive sikkerhetspolitikk, den politikk som tar sikte på kollektiv motstand mot aggressorene, at de har gått over til ikke-innblandingens posisjoner, til «nøytralitetens» posisjoner.

Formelt sett kunne en karakterisere ikke-innblandingspolitikken slik: «Hvert enkelt land må forsvare seg mot aggressorene som det vil og kan; det raker ikke oss, vi vil holde oss utenfor og drive handel så vel med aggressorene som med deres ofre.» Men i virkeligheten betyr ikke-innblandingspolitikken at aggresjonen blir begunstiget, at det pustes til krigsbrannen og følgelig at krigen forvandles til en verdenskrig. I ikke-innblandingspolitikken gjør det seg gjeldende en bestrebelse, et ønske om ikke å hindre aggressorene i å utføre sitt skumle verk, f. eks. ikke hindre Japan i å innlate seg i en krig mot Kina, og enda bedre, mot Sovjetunionen; f. eks. ikke hindre Tyskland i å vikle seg inn i de europeiske anliggender og innlate seg i krig med Sovjetunionen — å la alle land som deltar i krigen synke dypt ned i krigens sump og i all stillhet oppmuntre dem til det, slik at de svekker og utmatt hverandre, og så, når de er tilstrekkelig svekket, tre inn på arenaen med friske krefter og naturligvis opptre «i fredens interesse» for å diktere de svekkede krigsdeltakerne sine egne betingelser.

Like billig som smart!

La oss f. eks. se på Japan. Det er karakteristisk at alle innflytelsesrike franske og engelske aviser før den japanske invasjonen i Nord-Kina skrek opp og forkynte at Kina var svakt, at det ikke var i stand til å yte motstand, at Japan med sin hær ville kunne legge Kina under seg på to-tre måneder. Derpå inntok de europeiske og amerikanske politikere en avventende stilling og spilte iakttakernes rolle. Og så, da Japan innledet krigshandlingene, avsto de Shanghai til det, hjertet for den utenlandske kapital i Kina — avsto Kanton, støttepunktet for de engelske monopolenes innflytelse i Sør-Kina, avsto Hainan og lot Japan omringe Hongkong. Ikke sant — alt dette virker tydelig som en oppmuntring til aggressorene: la dem bare vikle seg dypere inn i krigen, og så får vi se på sysakene!

Eller la oss f. eks. ta Tyskland. De avsto Østerrike til Tyskland trass i at de var forpliktet til å forsvare Østerrikes selvstendighet, de avsto Sudet-området til det, overlot Tsjekkoslovakia til sin skjebne

og handlet dermed stikk i strid med alle forpliktelser — begynte å lyge høyrrøstet i pressen om at «den russiske hæren er svak», «det russiske flyvåpen er i oppløsning», at det var «uro» i Sovjetunionen, for å drive tyskerne til videre framstøt mot øst, lovet dem et lett bytte og hvasket dem i øret: «Bare gå til krig mot bolsjevikene, så skal nok alt gå bra.» Det må innrømmes at dette også tydelig virker som en ansporing, en oppmuntring til aggressorene.

Meget typisk er bråket som den engelske, franske og amerikanske pressen har laget omkring Sovjet-Ukraina. Representantene for denne pressen skrek seg hese om at tyskerne er på marsj mot Sovjet-Ukraina, at de allerede har det såkalte Karpato-Ukraina i sine hender — et område som teller ca. 700 000 innbyggere — og at tyskerne ikke seinere enn i vår vil ha tilsluttet Sovjet-Ukraina med sine vel 30 millioner innbyggere til det såkalte Karpato-Ukraina. Det ser ut som denne mistenkelige larmen hadde til formål å vekke raseri i Sovjetunionen mot Tyskland, forgifte atmosfæren og provosere en konflikt med Tyskland uten at det var synlige grunner for det.

Nå er det selvsagt meget mulig at det i Tyskland fins forrykte individer som drømmer om å innlemme en elefant, dvs. Sovjet-Ukraina, i en mygg, dvs. det såkalte Karpato-Ukraina. Hvis det virkelig fins slike vettvillinger der, så er det ikke tvil om at vi her i landet vil ha tvangstrøyer nok til galningene. (*Stormende bifall.*) Men la oss se bort fra galningene og vende oss til de normale menneskene — er det ikke klart at det ville være latterlig og dumt for alvor å tale om at Sovjet-Ukraina skal innlemmes i det såkalte Karpato-Ukraina? Tenk dere bare — myggen kommer til elefanten, tar på seg en viktig mine og sier til den: «Hør her, kjære bror — jeg syns jamen synd på deg . . . Her lever du et liv uten godseiere, uten kapitalister, uten nasjonal undertrykkelse, uten fascistiske makthavere — hva er det for et liv! . . . Når jeg ser på deg, kan jeg ikke annet enn si: Det fins ingen annen redning for deg enn at du slutter deg til meg . . . (*Alle ler.*) La gå — jeg gir deg lov til å innlemme det vesle området ditt i mitt umåtelige territorium . . .» (*Latter og bifall.*)

Enda mer karakteristisk er det at visse politikere og pressefolk i Europa og Sambandsstatene som har mistet tålmodet under ventingen på «felttoget mot Sovjet-Ukraina», selv tar til å avsløre den virkelige bakgrunn for ikke-innblandingspolitikken. De erklærer bent fram og skriver svart på hvitt at de er dypt «skuffet» over tyskerne, fordi de istedenfor å marsjere videre mot øst, mot Sovjetunionen, vender seg — tenk det! — mot vest og krever kolonier. Det ligger nær å tenke seg at man forærte Tyskland områder av Tsjekkoslovakia som betaling for en forpliktelse til å sette i gang krig mot Sovjetunionen, men at tyskerne nå nekter å innløse vekselen og viser kreditorene døren.

Det er langt fra min hensikt å moralisere over ikke-innblandings-

politikken og å snakke om forræderi, svik og lignende. Det ville være naivt å preke moral for folk som ikke anerkjenner menneskelig moral. Politikk er politikk, som de gamle durkdrevne borgerlige diplomater sier. Men likevel er det nødvendig å si at det store og farlige politiske spill som tilhengerne av ikke-innblandingspolitikken har innledet, vil kunne ende med en alvorlig fiasko for dem selv.

Slik er det den ikke-innblandingspolitikken som rår marken i dag, ser ut i virkeligheten.

Slik er den politiske situasjonen i de kapitalistiske landene.

3. Sovjetunionen og de kapitalistiske landene.

Krigen har skapt en ny situasjon når det gjelder forholdet mellom landene. Den har brakt inn en atmosfære av uro og utrygghet i sambandet mellom landene. Krigen har undergravd grunnlaget for etterkrigstidas fredsregime, kullkastet folkerettens elementære begreper og derved gjort verdien av internasjonale traktater og forpliktelser tvilsom. Pasifisme og avrustningsprosjekter er blitt begravd. I stedet er rustningsfeberen kommet. Alle stater, små som store, ruster opp, og da i første rekke de stater som står bak ikke-innblandingspolitikken. Det er ingen som lenger tror på de salvelsesfulle taler om at innrømmelsene i München skulle innlede en ny æra, en «fredsstiftingens» æra. Heller ikke de som selv var med på München-overenskomsten, England og Frankrike, tror det minste på den — de øker rustningene like mye som de andre.

Det er klart at Sovjetunionen ikke kunne la disse uhellsvangre hendingene gå upåaktet hen. Det er ingen tvil om at enhver krig, selv den minste, som blir satt i gang av aggressorene i en eller annen fjern avkrok av verden, betyr en fare for de fredselskende landene. En dess alvorligere fare betyr den nye imperialistiske krig, som alt nå har dratt inn over 500 millioner mennesker i Asia, Afrika og Europa i sitt sluk. Som følge av dette har vårt land, som uten å vakle fører en politikk med sikte på å bevare freden, samtidig også arbeidet intenst for å styrke kampberedskapen i vår Røde armé og vår Røde flåte.

Dessuten besluttet Sovjetunionen også å ta andre skritt for å styrke sine internasjonale posisjoner. I slutten av 1934 trådte vårt land inn i Folkeforbundet, idet det gikk ut fra at Folkeforbundet trass i sin svakhet var egnet som forum til å avsløre aggressorene og kunne i en viss monn tjene som fredsinstrument, om enn et svakt fredsinstrument, som kan bremse utløsningen av krigen. Sovjetunionen er av den mening at en i slike urolige tider ikke må ignorere selv en så svak internasjonal organisasjon som Folkeforbundet. I mai 1935 ble det sluttet en traktat mellom Frankrike og Sovjetunionen om gjensidig hjelp mot et eventuelt angrep fra aggressorenes side. Samtidig ble

det undertegnet en liknende traktat om gjensidig hjelp med Tsjekkoslovakia. I mars 1936 sluttet Sovjetunionen en pakt om gjensidig hjelp med Den mongolske folkerepublikken. I august 1937 ble det inngått en gjensidig ikke-angrepspakt mellom Sovjetunionen og Den kinesiske folkerepublikk.

Under disse vanskelige internasjonale forhold gjennomførte Sovjetunionen sin utenrikspolitikk og gikk dermed i brodden for å bevare freden.

Sovjetunionens utenrikspolitikk er klar og forståelig:

1. Vi er for freden og for å styrke det saklige sambandet med alle land. Dette standpunktet står vi på og vil vi stå på, forutsatt at disse landene også vil opprettholde forbindelser av samme slag med Sovjetunionen som vi med dem, forutsatt at de ikke prøver å krenke vårt lands interesser.

2. Vi er tilhengere av fredelige, vennskapelige og gode naboforhold med alle granneland som har felles grense med Sovjetunionen. Dette standpunkt står vi på og vil vi stå på, forutsatt at disse landene selv vil opprettholde forbindelser av samme slag med oss, forutsatt at de ikke prøver — hverken direkte eller indirekte — å krenke interesser som berører Sovjetstatens integritet og ukrenkeligheten av dens grenser.

3. Vi er for støtte til de nasjoner som er blitt ofre for aggresjonen og som kjemper for sine lands uavhengighet.

4. Vi frykter ingen trusler fra aggressorene og er rede til å gi krigsbrannstifterne dobbelt igjen om de skulle forsøke seg på å krenke sovjetgrensenes ukrenkelighet.

Slik er Sovjetunionens utenrikspolitikk. (*Stormende, langvarig bifall.*)

I sin utenrikspolitikk støtter Sovjetunionen seg på:

1. sin voksende økonomiske, politiske og kulturelle styrke;
2. vårt sovjetsamfunns moralske og politiske enhet;
3. vennskapet mellom folkene i landet vårt;
4. vår Røde armé og Røde flåte;
5. landets fredspolitikk;
6. den moralske støtte fra de arbeidende mennesker i alle land, hvis dypeste interesse er at freden blir opprettholdt;
7. den sunne fornuft i land som av den ene eller annen grunn ikke er interessert i at freden krenkes.

*

Partiets oppgaver når det gjelder utenrikspolitikken er følgende:

1. også i framtida å føre en fredspolitikk som tar sikte på å styrke de saklige forbindelser med alle land;
2. å iakttas forsiktighet og ikke gi krigsprovokatørene, som er vant

- til å la andre rake kastanjene ut av ilden for seg, noen mulighet til å dra landet vårt inn i konflikter;
3. å styrke kampkraften i vår Røde armé og vår Røde flåte med alle midler;
 4. å styrke de internasjonale vennskapsbåndene med alle lands arbeidende mennesker, som er interessert i fred og vennskap mellom folkene.

II

SOVJETUNIONENS INDRE STILLING

La oss gå over til vårt lands indre stilling.

Når en ser på Sovjetunionens indre stilling, så gir beretningsperioden et bilde som viser fortsatt oppsving for hele folkehusholdningen, vekst i kulturlivet og styrkelse av landets politiske makt.

Som det viktigste resultat når det gjelder utviklingen av folkehusholdningen i løpet av beretningsperioden, må en se det faktum at rekonstrueringen av industrien og jordbruket på grunnlag av den nye, moderne teknikk er blitt fullført. Alt på det nåværende tidspunkt fins det ikke lenger i vårt land noen gamle bedrifter — eller det er i hvert fall svært få — med tilbakeleggende teknikk, og heller ikke er det noe igjen av de gamle bondebruk med deres eldgamle utrustning. Grunnlaget for industrien vår og jordbruket vårt er nå den nye, moderne teknikk. Det er ingen overdrivelse å si at når det gjelder produksjonsteknikk og forsyning av industrien og jordbruket med nytt teknisk utstyr, så er vårt land det mest framskredne sammenliknet med hvilket som helst annet land, fordi situasjonen i de andre land er slik at det gamle utstyret henger som en bremsekloss på produksjonen og står i veien for innføringen av en ny teknikk.

Det viktigste som er oppnådd i beretningsperioden når det gjelder vårt lands sosiale og politiske utvikling, er at restene av utbytterklassene er blitt definitivt likvidert, at arbeiderne, bøndene og de intellektuelle har sluttet seg sammen til en felles arbeidsfront, at sovjetsamfunnets moralske og politiske enhet er blitt grunnfestet og likeså vennskapet mellom folkene i landet vårt — og som resultat av alt dette at landets politiske liv er blitt fullstendig demokratisert, at den nye forfatningen er blitt innført. Ingen våger å bestride at vår forfatning er den mest demokratiske i verden, og resultatene av valgene til Sovjetunionens Høyeste sovjet og til Unionsrepublikkenes Høyeste sovjet er ytterst betegnende for dette.

Som resultat av alt dette kan vi notere fullkommen stabilitet i landets indre stilling og en slik fasthet i styret i landet at enhver annen regjering i verden må misunne oss det.

La oss se på de konkrete data i samband med vårt lands økonomiske og politiske stilling.

1. Det fortsatte opppsving i industrien og jordbruket.

a) *Industrien.* Utviklingen av industrien vår viser et bilde av ubrutt oppsving i beretningsperioden. Dette oppsvinget gir ikke bare uttrykk for tilveksten i produksjonen i det hele tatt, men framfor alt for oppblomstringen av den sosialistiske industri på den ene side og for den private industris undergang på den annen.

Her er en tabell som viser dette:

(Tabellen står på side 572. *Red.*)

Av denne tabellen går det fram at industriproduksjonen vår har vokst med mer enn det dobbelte i løpet av beretningsperioden, og at hele tilveksten i produksjonen faller på den sosialistiske produksjon.

Av denne tabellen går det videre fram at det sosialistiske system er det enerådende system innenfor industrien i Sovjetunionen.

Av tabellen går det endelig fram at det er en kjensgjerning at den private industrien har bukket definitivt under — selv en blind kan i dag ikke bestride dette.

En kan ikke se det som en tilfældighet at privatindustrien er gått under. Årsaken til at den gikk under er først og fremst at det sosialistiske økonomiske system er et høyere system sammenliknet med det kapitalistiske. For det annet var årsaken til undergangen at det sosialistiske økonomiske system har gitt oss muligheten til på få år å utruste hele vår sosialistiske industri på basis av den nye, moderne teknikk. En slik mulighet gir ikke det kapitalistiske økonomiske system, og det kan heller ikke gi den. Det er en kjensgjerning at industrien vår med omsyn til produksjonsteknikk og den tekniske nyutrustnings omfang står på førsteplassen i verden.

Tar en veksttempoet i industriproduksjonen vår uttrykt i prosent i forhold til førkrignivået, og sammenlikner det med veksttempoet i de kapitalistiske lands industriproduksjon, får en dette bildet:

Veksten i industrien i Sovjetunionen og de viktigste kapitalistiske land i årene 1913–1938

	1913	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Sovjetunionen ..	100,0	380,5	457,0	562,6	732,7	816,4	908,8
Sambandsstatene	100,0	108,7	112,9	128,6	149,8	156,9	120,0
England	100,0	87,0	97,1	104,0	114,2	121,9	113,3
Tyskland	100,0	75,4	90,4	105,9	118,1	129,3	131,6
Frankrike	100,0	107,0	99,0	94,0	98,0	101,0	93,2

Av denne tabellen går det fram at industrien vår er vokst med mer enn det nidobbelte i forhold til førkrignivået, mens industrien

Veksten i Sovjetunionens industriproduksjon i årene 1934–1938

	I millioner rubler i priser fra 1926/27						I prosent av året forut					1938 i % av
	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1934	1935	1936	1937	1938	1933
Samlet produksjon	42030	50477	62137	80929	90166	100375	120,1	123,1	130,2	111,4	111,3	238,8
Derav:												
1. Den sosialistiske industri	42002	50443	62114	80898	90138	100349	120,1	123,1	130,2	111,4	111,3	238,9
2. Privatindustrien	28	34	23	31	28	26	121,4	67,6	134,8	90,3	92,9	92,9
			I prosent									
Samlet produksjon	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—
Derav:												
1. Den sosialistiske industri	99,93	99,93	99,96	99,96	99,97	99,97	—	—	—	—	—	—
2. Privatindustrien	0,07	0,07	0,04	0,04	0,03	0,03	—	—	—	—	—	—

i de viktigste kapitalistiske land framleis pendler rundt førkrignivået og ikke overstiger det med mer enn 20–30 prosent.

Det betyr at vår sosialistiske industri inntar førsteplassen i verden når det gjelder veksttempo.

Det går altså fram at vi alt nå har innhentet og gått forbi de viktigste kapitalistiske land når det gjelder produksjonsteknikk og veksttempo i industrien vår.

Men på hvilke punkter er det vi ennå ligger etter? Vi ligger framleis etter i økonomisk henseende, dvs. når det gjelder omfanget i industriproduksjonen pr. innbygger. I 1938 produserte vi ca. 15 millioner tonn råjern, mens England produserte 7 millioner tonn. Det kunne altså se ut som om vi lå lenger framme enn England på dette området. Men når en deler disse tonn råjern på innbyggertallet, får vi som resultat at det i 1938 i England ble produsert 145 kg. råjern pr. innbygger, mens det i Sovjetunionen ble produsert bare 87 kg. Eller andre eksempler: England produserte i 1938 10 800 000 tonn stål og ca. 29 millioner kilowattimer elektrisk energi — Sovjetunionen produserte 18 millioner tonn stål og vel 39 milliarder kilowattimer elektrisk energi. Det kunne altså se ut som om vi lå lenger framme enn England her. Men når en deler opp disse tonn og kilowattimer på innbyggertallet, så viser det seg at England i 1938 produserte 226 kg. stål og 620 kilowattimer, mens Sovjetunionen bare produserte 107 kg. stål og 233 kilowattimer pr. innbygger.

Hva kommer det av? Det kommer bare av at befolkningen i vårt land er mange ganger større enn i England. Sovjetunionen har en befolkning på 170 millioner, mens England har bare 46 millioner. Industriens økonomiske yteevne kommer ikke til uttrykk bare i industriproduksjonens omfang som samlet helhet uten omsyn til innbyggertallet i landet, men i industriproduksjonens omfang i direkte forhold til størrelsen av produksjonen som forbrukes pr. innbygger. Jo større industriproduksjon det faller på hver innbygger, dess større er landets økonomiske yteevne — og omvendt, jo mindre av produksjonen det faller på hver innbygger, dess lavere er landets økonomiske yteevne og industriens nivå. Altså — jo større et lands befolkning er, dess større er behovet for forbruksgjenstander i landet, og dess større må altså også industriproduksjonens omfang være i vedkommende land.

La oss f. eks. ta produksjonen av råjern. For økonomisk å gå forbi England, som i 1938 produserte 7 millioner tonn, må vi bringe den årlige utvinningen av råjern opp på 25 millioner tonn. For økonomisk å gå forbi Tyskland, som i 1938 produserte i alt 18 millioner tonn råjern, må vi bringe den årlige råjernutvinningen opp i 40–50 millioner tonn. Men for økonomisk å gå forbi USA — om vi ikke sammenlikner med nivået i kriseåret 1938, da det i USA ble utvunnet i alt 18,8 millioner tonn råjern, men med nivået i 1929, da det var

et oppsving innenfor industrien i USA og det ble utvunnet ca. 43 millioner tonn råjern der — må vi bringe den årlige råjernutvinnin-
gen opp i 50–60 millioner tonn.

Det samme gjelder for produksjonen av stål, valsejern og for maskinbyggingen osv., da alle disse industrigrenene, og også de øvrige, i siste instans avhenger av råjernproduksjonen.

Vi har gått forbi de viktigste kapitalistiske landene når det gjelder produksjonsteknikk og utviklingstempo i industrien. Dette er ut-
merket. Men det er ikke nok. Vi må også gå forbi dem i økonomisk
forstand. Vi kan greie det og vi må greie det. Først når vi har gått
forbi de viktigste kapitalistiske land økonomisk, kan vi regne med at
landet vårt vil være fullt mettet med forbruksartikler, at vi har over-
flod på produkter og får muligheter til å fullføre overgangen fra
kommunismens første fase til den annen.

Hva er det som skal til for at vi kan gå forbi de viktigste kapitalis-
tiske land økonomisk? Det som først og fremst skal til er at vi har
en alvorlig og ukuelig vilje til å gå videre framover og at vi er rede
til å bringe offer og gjøre betydelige kapitalinvesteringer for å utvide
vår sosialistiske industri på alle måter. Er disse forutsetningene til
stede hos oss? Ja, det er de absolutt! Det som skal til er videre en
høy produksjonsteknikk og et høyt utviklingstempo i industrien.
Har vi disse forutsetninger? Ja, det har vi uten tvil. Endelig kreves
det tid. Ja, kamerater — tid. Vi må bygge nye fabrikker. Vi må skape
nye kadrer til industrien. Men dette krever tid, og ikke lite tid. Det
er umulig å gå forbi de viktigste kapitalistiske land i løpet av to-tre
år. Det skal litt mer tid til. La oss f. eks. igjen kaste et blikk på
råjernproduksjonen. Hvor lang tid skal det til for å kunne gå forbi
de viktigste kapitalistiske land når det gjelder råjernutvinningen?
Noen funksjonærer i Statens plankommisjon i dens gamle sammen-
setning foreslo da de utarbeidet den annen femårsplan, at råjern-
utvinningen skulle settes til 60 millioner tonn ved slutten av den
annen femårsplan. Det vil si at de gikk ut fra muligheten av en
gjennomsnittlig årlig tilvekst i råjernutvinningen på 10 millioner
tonn. Dette var naturligvis fantasteri, om ikke noe enda verre. For
øvrig var det ikke bare på råjernutvinnings område at disse kame-
ratene henfalt til fantasteri. De forfektet f. eks. også den mening at
den årlige befolkningstilvekst i Sovjetunionen skulle utgjøre tre til
fire millioner, om ikke mer, i løpet av den annen femårsplan. Dette
var også fantasteri, om ikke noe enda verre. Men la oss forlate fantas-
tene og komme ned på fast grunn igjen, og da kan vi trygt gå ut
fra at det med det nåværende tekniske nivået fullt ut vil være mulig
med en gjennomsnittlig årlig tilvekst i råjernutvinningen på 2 til
2 1/2 millioner tonn. Industriens historie i de viktigste kapitalistiske
land og likeså i vårt land viser at denne normen for den årlige tilvekst
riktignok er spent til det ytterste, men likevel fullt oppnåelig.

Det er altså tid, og ikke lite tid heller, som skal til for å kunne gå forbi de viktigste kapitalistiske land økonomisk. Og jo høyere arbeidsproduktiviteten blir hos oss, jo mer produksjonsteknikken fullkommengjøres, dess raskere vil vi kunne løse denne overordentlig viktige økonomiske oppgaven, dess mer vil vi kunne korte inn på fristen for å løse denne oppgaven.

b) *Jordbruket.* På samme måte som i industrien viser også utviklingen i jordbruket en oppstigende linje i beretningsperioden. Denne oppgangen kommer ikke bare til uttrykk i veksten i jordbrukets produksjon, men framfor alt i at det sosialistiske jordbruk har vokst og er blitt konsolidert på den ene side, og at det individuelle jordbruk har gått under på den annen. Mens kollektivbrukenes tilsådde kornareal vokste fra 75 millioner hektar i 1933 til 92 millioner hektar i 1938, minket enkeltmannsbrukenes tilsådde kornareal i samme perioden fra 15,7 millioner hektar til 600 000 hektar, dvs. det minket til 0,6 prosent av det samlede tilsådde kornareal. For da ikke å tale om arealet der det dyrkes nytteplanter for industrien, og der enkeltmannsbrukenes rolle er redusert til null. Det er dessuten en kjent sak at det nå er i alt 18 800 000 bondebruk som er sammen-sluttet i kollektivbrukene, dvs. 93,5 prosent av alle bondebrukene. De kooperative sammenslutninger som er sysselsatt med fiske og små-industri er da ikke regnet med.

Dette betyr at kollektivbrukene er forankret og konsolidert for godt, og at det sosialistiske økonomiske systemet er den enerådende form innenfor jordbruket vårt.

Hvis en jamnfører økingen av det tilsådde areal av samtlige kulturer i beretningsperioden med størrelsen av det tilsådde areal i perioden før revolusjonen, så får vi dette bildet:

Tilsådd areal av samtlige kulturvekster i Sovjetunionen

	I millioner hektar						1938 i prosent av 1913
	1913	1934	1935	1936	1937	1938	
Samlet areal	105,0	131,5	132,8	133,8	135,3	136,9	130,4
a) Korn	94,4	104,7	103,4	102,4	104,4	102,4	108,5
b) Nytteplanter for industrien	4,5	10,7	10,6	10,8	11,2	11,0	244,4
c) Frukt og grønnsaker	3,8	8,8	9,9	9,8	9,0	9,4	247,4
d) Førplanter	2,1	7,1	8,6	10,6	10,6	14,1	671,4

Denne tabellen viser at det tilsådde areal har vokst for alle kulturvekster, og framfor alt for førplanter, nytteplanter for industrien, frukt- og grønnsaker.

Dette betyr at jordbruket vårt blir stadig mer allsidig og produktivt og at innføringen av et riktig vekselbruk vinner stadig fastere fot.

Tabellen som følger nedenfor viser hvordan det står til med veksten i utrustningen med traktorer, kombainere og andre maskiner for kollektivbrukene og sovjetbrukene i beretningsperioden:

1. Traktorparken i jordbruket i Sovjetunionen

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 i prosent av 1933
	a) Antall traktorer (i tusen)						
Samlet antall traktorer	210,9	276,4	363,3	422,7	454,5	483,5	229,3
Derav:							
a) Traktorer ved maskin- og traktorstasjonene	123,2	177,3	254,7	328,5	365,8	394,0	319,8
b) Traktorer på sovjetbrukene og ved hjelpeforetak for jordbruket	83,2	95,5	102,1	88,5	84,5	85,0	102,2
	b) Yteevne i 1000 hestekrefter						
Samtlige traktorer	3209,2	4462,8	6184,0	7672,4	8385,0	9256,2	288,4
Derav:							
a) Traktorer ved maskin- og traktorstasjonene	1758,1	2753,9	4281,6	5856,0	6679,2	7437,0	423,0
b) Traktorer på sovjetbrukene og ved hjelpeforetak for jordbruket	1401,7	1669,5	1861,4	1730,7	1647,5	1751,8	125,0

2. Antallet kombainere og andre maskiner i jordbruket i Sovjetunionen

(i tusen, ved årets utgang)

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 i prosent av 1933
Kombainere	25,4	32,3	50,3	87,8	128,8	153,5	604,3
Forbrenningsmotorer og lokomobiler	48,0	60,9	69,1	72,4	77,9	83,8	174,6
Treskeverk med ett eller flere renskeverk	120,3	121,9	120,1	123,7	126,1	130,8	108,7
Lastebiler	26,6	40,3	63,7	96,2	144,5	195,8	736,1
Personbiler (i stk.)	3991	5533	7555	7630	8156	9594	240,4

Legger en til disse tallene den kjensgjerning at tallet på maskin- og traktorstasjoner i beretningsperioden er økt fra 2900 i 1934 til 6350 i 1938, så kan en på grunnlag av disse oppgavene si med sikkerhet at rekonstrueringen av jordbruket vårt på grunnlag av den nye, moderne teknikk, allerede i det vesentlige er fullført.

Jordbruket vårt er altså ikke bare det jordbruk som har de største driftsenheter, som er mest mekanisert — altså også det jordbruk som er mest vareproduserende — men det er også bedre utstyrt med moderne teknisk utrustning enn jordbruket i hvilket som helst annet land.

Tar en for seg produksjonen av korn og nytteplanter for industrien og ser på utviklingen av den i beretningsperioden sammenliknet med produksjonen i perioden før revolusjonen, får en dette bildet:

*Bruttoproduksjonen av korn og nytteplanter for industrien i
Sovjetunionen*

	I millioner centner						1938 i prosent av 1913
	1913	1934	1935	1936	1937	1938	
Korn	801,0	894,0	901,0	827,3	1202,9	949,9	118,6
Bomull (rå)	7,4	11,8	17,2	23,9	25,8	26,9	363,5
Lin (fibrer)	3,3	5,3	5,5	5,8	5,7	5,46	165,5
Sukkerroer	109,0	113,6	162,1	168,3	218,6	166,8	153,0
Oljeholdige planter ..	21,5	36,9	42,7	42,3	51,1	51,1	216,7

Av denne tabellen går det fram at enda det var tørke både i 1936 og 1938 i områdene i øst og sørøst, og enda høsten i 1913 var makeløs rik, har det likevel i beretningsperioden vært en ubrutt stigning i bruttoproduksjonen av korn og nytteplanter for industrien sammenliknet med nivået i 1913.

Særlig interessant er spørsmålet om kollektiv- og sovjetbrukenes produksjon av varekorn. Den kjente statistiker kamerat Nemtsjinov har regnet ut at av de fem milliarder pud korn som bruttoproduksjonen utgjorde i førkrigstida, kom bare ca. 1300 millioner pud på markedet, slik at den delen av kornproduksjonen som den gang ble solgt på markedet, var 26 prosent. Kamerat Nemtsjinov regner at av kollektiv- og sovjetbrukenes produksjon, som er produksjon i stor skala, utgjorde varekornet f. eks. i årene 1926 og 1927 omtrent 47 prosent av bruttoproduksjonen, mens det som de individuelle bondebrukene leverte til varekorn utgjorde omtrent 12 prosent. Om en er litt forsiktigere og nøyer seg med å sette varekorndelen av kollektiv- og sovjetbrukenes produksjon i 1938 til 40 prosent av bruttoproduksjonen, så får en som resultat at vårt sosialistiske kornbruk i dette

år var i stand til å levere og faktisk også leverte ca. 2300 millioner pud varekorn, dvs. omkring en milliard pud mer enn kornproduksjonen i førkrigstida.

Den viktigste særegenheten ved kornproduksjonen på sovjet- og kollektivbrukene er altså den høye prosent av produksjonen som går til salg på markedet, noe som er av den aller største betydning for landets forsyning.

Nettopp i denne særegenhet ved kollektiv- og sovjetbrukene ligger hemmeligheten ved at det har lyktes landet vårt så lett og raskt å løse kornproblemet, problemet med å forsyne et veldig land med varekorn i tilstrekkelig mengde.

Det er grunn til å framheve at kornleveransene til staten i de siste årene aldri har vært under 1600 millioner pud korn og at de ofte, f. eks. i 1937, har vært oppe i 1800 millioner. Om en til dette legger de årlige kornoppkjøpene på ca. 200 millioner pud og de flere hundre millioner pud som blir kjøpt gjennom kollektivbrukenes handel, får vi i alt den samlede mengde varekorn levert av kollektiv- og sovjetbrukene som vi nevnte ovenfor.

Det er videre interessant å merke seg at basis for varekornet i de siste tre årene har forskjøvet seg fra Ukraina, som tidligere gikk for å være vårt lands kornkammer, og til områdene i nord og øst, dvs. til RSFSR. Som kjent har Ukraina i de siste to-tre årene levert bare ca. 400 millioner pud korn, mens RSFSR i disse årene har levert 1,1 til 1,2 milliarder pud varekorn pr. år.

Slik ligger det an med kornproduksjonen.

Hva fébruket angår, kan vi notere betydelige framsteg i de siste årene også i denne mest tilbakeliggende gren av landbruket. Riktignok ligger vi ennå under nivået i tiden før revolusjonen både når det gjelder hestebestanden og saueavlen, men når det gjelder hornfe og svineavlen har vi allerede passert nivået før revolusjonen.

Her er tallene som gjelder dette:

Fémengden i Sovjetunionen
(i millioner stk.)

	1916 iflg. telling	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 i pst.	
								av 1916 iflg. telling	av 1933
Hester	35,8	16,6	15,7	15,9	16,6	16,7	17,5	48,9	105,4
Hornfé	60,6	38,4	42,4	49,2	56,7	57,0	63,2	104,3	164,6
Sauer og geiter	121,2	50,2	51,9	61,1	73,7	81,3	102,5	84,6	204,2
Svin	20,9	12,1	17,4	22,5	30,5	22,8	30,6	146,4	252,9

Det kan ikke være tvil om at vår tilbakeliggighet på heste- og saueavlens område vil bli overvunnet på korteste frist.

c) *Vareomsetningen, transportvesenet.* Samtidig med oppsvinget i industrien og jordbruket er også vareomsetningen i landet steget. Nettet av detaljutsalg som besørger statens og kooperasjonens handel, er vokst med 25 prosent i løpet av beretningsperioden. Omsetningen gjennom statens og kooperasjonens detaljhandel er vokst med 178 prosent. Omsetningen gjennom kollektivbrukenes torghandel er steget med 112 prosent.

Her er en tabell som viser dette:

Vareomsetningen

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 i prosent av 1933
1. Statens og kooperasjonens handelsnett (butikker og utsalg) ved årets slutt	285355	286236	268713	289473	327361	356930	125,1
2. Detaljomsetningen gjennom statens og kooperasjonens handel (inkludert offentlige spisesaler) i millioner rubler	49789,2	61814,7	81712,1	106760,9	125943,2	138574,3	278,3
3. Handelsomsetningen gjennom kollektivbrukenes torghandel i millioner rubler	11500,0	14000,0	14500,0	15607,2	17799,7	24399,2	212,2
4. Distriktshandelssentraler under Folkekommissariatene for næringsmiddelindustrien, lettindustrien, tungindustrien, treindustrien og unionsrepublikkenes lokale industri ved årets slutt	718	836	1141	1798	1912	1994	277,7

Det er klart at vareomsetningen i landet ikke kunne ha utviklet seg slik uten en viss økning i godstrafikken. Og faktisk kan vi også

notere en økning i godstrafikken innenfor alle samferdselsgrener, særlig innenfor jernbane- og flytrafikken, i løpet av beretningsperioden. Godstrafikken er også økt innenfor skipsfarten, men med store svingninger. I 1938 viste godstrafikken med skip dessverre en viss nedgang sammenliknet med året forut.

Her er en tabell som viser dette:

Godstrafikken

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 i prosent av 1933
Jernbanene (i milliarder tonn/km)	169,5	205,7	258,1	323,4	354,8	369,1	217,7
Farten på elver og til sjøs (i milliarder tonn/km)	50,2	56,5	68,3	72,3	70,1	66,0	131,5
Den sivile luftfart (i millioner tonn/km) ..	3,1	6,4	9,8	21,9	24,9	31,7	1022,6

Det kan ikke være tvil om at forholdet med at skipsfarten delvis ligger etter i 1938, vil bli overvunnet i 1939.

2. Den fortsatte høyningen av folkets materielle og kulturelle stilling

Det vedvarende oppsvinget innenfor industrien og jordbruket måtte føre til en ny høying av folkets materielle og kulturelle stilling, og dette har da også skjedd.

Utbyggingen er avskaffet og det sosialistiske system er konsolidert i folkehusholdningen, arbeidsløsheten er utryddet og med den nøden i by og på land, industrien er utvidet i kolossalt omfang og tallet på arbeidere har økt uavbrutt, arbeidernes og kollektivbøndenes arbeidsproduktivitet er steget, jorda er på ubegrenset tid tilkjent kollektivbrukene og kollektivbrukene blir forsynt med veldige mengder av førsteklases traktorer og landbruksmaskiner. Alt dette er det som har skapt de reelle forutsetningene for den fortsatte høyningen av arbeidernes og bøndenes materielle kår. Bedringen av arbeidernes og bøndenes materielle kår har naturnødvendig ført til en bedring i den materielle stilling for de intellektuelle, som er en betydningsfull faktor i vårt land og som tjener arbeidernes og bøndenes interesser.

Nå er det ikke lenger spørsmål om å få plasert arbeidsløse og hjemløse bønder som er flyktet fra landsbyen og som lever i redsel for å sulte, et eller annet sted i industrien og la dem få arbeide på nåde. Det er lenge siden det fans slike bønder i landet vårt. Og det

er naturligvis bra, for det vitner om at det er velstand på landsbygda hos oss. Nå kan det bare være spørsmål om å be kollektivbrukene være imøtekommende og stille til rådighet i det minste bortimot halvannen million unge kollektivbønder om året til den voksende industris behov. Kollektivbrukene, som alt er blitt velstående, må ha klart for seg at det uten en slik hjelp fra deres side vil være meget vanskelig å utvide industrien vår, og at vi uten utvidelse av industrien ikke vil være i stand til å tilfredsstille bøndernes voksende etter-spørsel etter masseforbruksartikler. Kollektivbrukene har fullt ut mulighet til å etterkomme anmodningene våre når det gjelder dette, siden de rike tekniske hjelpemidlene på kollektivbrukene frigjør en del av dem som arbeider på landsbygda, og disse kan bli til overordentlig stor nytte for hele folkehusholdningen vår om de blir overført til industrien.

Når vi gjør opp resultatet, får vi følgende tall som illustrerer bedringen i arbeidernes og bøndernes materielle stilling i løpet av beretningsperioden:

1. Nasjonalinntekten er økt fra 48,5 milliarder rubler i 1933 til 105,0 milliarder i 1938.
2. Tallet på arbeidere og funksjonærer er økt fra vel 22 millioner i 1933 til 28 millioner i 1938.
3. Den samlede årlige lønssummen for arbeiderne og funksjonærene er steget fra 34 953 millioner rubler i 1933 til 96 425 millioner rubler i 1938.
4. Den gjennomsnittlige årslønnen for industriarbeidere, som i 1933 utgjorde 1514 rubler, er steget til 3447 rubler i 1938.
5. Kollektivbrukenes inntekter i rene penger er økt fra 5661,9 millioner rubler i 1933 til 14 180,1 millioner rubler i 1937.
6. Den kornmengde som hvert år blir tildelt hver gård på kollektivbruket i kornområdene, er i gjennomsnitt steget fra 61 pud i 1933 til 144 pud i 1937. Sårkorn, såkorntrygdefondet, førmiddelfondet for fê som tilhører kollektivbrukerne i fellesskap, kornleveransene til staten og natural-ytelsene for det arbeid som maskin- og traktorstasjonene utfører, er da ikke medregnet.
7. De midler som av statsbudsjettet disponeres til sosiale og kulturelle formål er økt fra 5839,9 millioner rubler i 1933 til 35 202,5 millioner rubler i 1938.

Når det gjelder folkets kulturelle stilling, så har framgangen på dette område fulgt oppsvinget i deres materielle stilling.

Med omsyn til folkets kulturelle utvikling har beretningsperioden i sannhet vært en kulturrevolusjonens periode. Det er blitt gjennomført alminnelig skoleplikt og undervisning på alle nasjonaliteters

språk i Sovjetunionen, vi har fått skoler i stigende tall og utvidelse av elevtallet på alle trinn, tallet på spesialister med høyskoleutdanning er økt, og det er blitt skapt en ny intelligens, en sovjetintelligens som har konsolidert seg, — slik er det helhetsbilde som viser det kulturelle oppsving i folket.

Her er noen tall som viser dette:

1. Høyningen av folkets kulturnivå

	1933/34	1938/39	1938/39 i prosent av 1933/34
Elevtallet i skoler på alle trinn (i tusen) ..	23814	33965,4	142,6
Derav:			
I elementærskolene (i tusen)	17873,5	21288,4	119,1
I mellomskolene for almen- og fagutdanninge (i tusen)	5482,2	12076,0	220,3
I høyskolene (i tusen)	458,3	601,0	131,1
Elevtallet i Sovjetunionen (skoler av alle slag) (i tusen)	—	47442,1	—
Folkebiblioteker (i tusen)	40,3	70,0	173,7
Tallet på bøker i dem (i millioner)	86,0	126,6	147,2
Klubber (i tusen)	61,1	95,6	156,5
Teatrer (stykk)	587	790	134,6
Kinoanlegg (smalfilm ikke medregnet)	27467	30461	110,9
Derav lydfilmanlegg	498	15202	det 31 dobb.
Kinoanlegg på landet (smalfilm ikke medregn.)	17470	18991	108,6
Derav lydfilmanlegg	24	6670	278 g. mer
Avisenes årsopplag (i millioner)	4984,6	7092,4	142,3

2. Nybygde skoler i årene 1933—1938 i Sovjetunionen

År	Tallet på skoler		
	I byer og bymessig bebygde strøk	I land-distriktene	I alt
1933	326	3261	3587
1934	577	3488	4065
1935	533	2829	3362
1936	1505	4206	5711
1937	730	1323	2053
1938	583	1246	1829
I alt 1933—1938	4254	16353	20607

3. Tallet på unge spesialister som er uteksaminert fra høyskolene
1933–1938
(i tusen)

	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Samlet tall for hele Sovjetunionen (militære spes. ikke medregnet) ..	34,6	49,2	83,7	97,6	104,8	106,7
1. Ingeniører i industrien og bygnings- virksomheten	6,1	14,9	29,6	29,2	27,6	25,2
2. Ingeniører i trafikk, telefon, telegraf og radio	1,8	4,0	7,6	6,6	7,0	6,1
3. Ingeniører for mekanisering av jord- bruket, agronomer, dyrleger og veterinærer	4,8	6,3	8,8	10,4	11,3	10,6
4. Økonomer og jurister	2,5	2,5	5,0	6,4	5,0	5,7
5. Lærere ved mellomskoler, arbeider- fakulteter, tekniske skoler samt andre kulturarbeidere, kunstnere medregn.	10,5	7,9	12,5	21,6	31,7	35,7
6. Leger, farmasøyter og idrettslærere	4,6	2,5	7,5	9,2	12,3	13,6
7. Andre spesialfag	4,3	11,1	12,7	14,2	9,9	9,8

Takket være hele dette kjempemessige kulturarbeid har det dannet og utviklet seg en tallrik stab av nye intellektuelle i landet vårt, sovjetintelligensen, som er gått fram av arbeiderklassens, bøndernes og sovjetfunksjonærenes rekke — mennesker som er kjøtt av folkets kjøtt og blod av folkets blod, intellektuelle som ikke kjenner utbytteråket, men som hater utbytterne og er rede til å tjene folkene i Sovjetunionen trofast og ærlig.

Jeg tror en må si at dette er et av de viktigste resultatene av kulturrevolusjonen i vårt land dette at det er oppstått en slik ny, sosialistisk intelligens med opphav i folket.

3. Den videre konsolidering av sovjetsystemet.

Et av de viktigste resultatene i beretningsperioden er at landets indre stilling er blitt fortsatt konsolidert, at sovjetsystemet fortsatt har konsolidert seg.

Annerledes kunne det heller ikke være. Det faktum at det sosialistiske system er blitt forankret i alle grener av folkehusholdningen, at det har foregått et oppsving innenfor industrien og jordbruket, at de materielle kårerne for alle arbeidsfolk er hevet, at folkemassenes kulturnivå er hevet og deres politiske aktivitet økt — alt dette som er virkeliggjort under sovjetmaktens ledelse, måtte nødvendigvis føre til at sovjetsystemet ble ytterligere konsolidert.

Det som særkjenner våre dagers sovjetsamfunn til forskjell fra ethvert kapitalistisk samfunn, er at det ikke lenger fins antagonistiske,

fiendtlige klasser. Utbytterklassene er likvidert, og arbeiderne, bøndene og de intellektuelle som danner sovjetsamfunnet, lever og arbeider på grunnlag av vennskapelig samarbeid. Mens det kapitalistiske samfunn rives i stykker av uforsonlige motsetninger mellom arbeidere og kapitalister, mellom bønder og godseiere — noe som gjør den indre stillingen i disse landene usikker — så kjenner ikke sovjetsamfunnet, som er befridd fra utbytteråket, slike motsetninger. Sammenstøt mellom klassene er fremmed for det, det viser et bilde av vennskapelig samarbeid mellom arbeiderne, bøndene og de intellektuelle. På grunnlag av dette fellesskapet har det utviklet seg slike drivkrefter som den moralske og politiske enhet i sovjetsamfunnet, vennskapet mellom folkene i Sovjetunionen og sovjetpatriotismen. På dette grunnlag var det Sovjetunionens forfatning oppsto, den som ble vedtatt i november 1936 — og likeså den fullstendige demokratisering av valgene til landets høyeste organer.

Når det gjelder selve valgene til landets høyeste organer, så var de en strålende demonstrasjon av nettopp den enhet i sovjetsamfunnet og det vennskap mellom folkene i Sovjetunionen som er det karakteristiske særdraget ved vårt lands indre stilling. Som kjent var det bortimot 90 millioner velgere som ved valgene til Sovjetunionens Høyeste sovjet i desember 1937 stemte for blokken av kommunister og partiløse, dvs. 98,6 prosent av samtlige valgdeltakere, og ved valgene til Unionsrepublikkenes Høyeste sovjet i juni 1938 var det 92 millioner velgere som stemte for blokken av kommunister og partiløse, dvs. 99,4 prosent av samtlige valgdeltakere.

Det er dette som danner grunnlaget for sovjetsystemets fasthet og er kilden til sovjetmaktens uovervinnelige styrke.

Dette innebærer blant annet at landet bak fronten og selve fronten i tilfelle av krig vil være fastere enn i hvilket som helst annet land — takket være deres homogenitet og indre enhet — noe som visse elementer i utlandet som trår etter krigerske sammenstøt, burde skrive seg bak øret.

Enkelte representanter for pressen i utlandet vrøvler om at utrenskingen i sovjetorganisasjonene av spioner, mordere og skadegjørere av typen Trotski, Sinovjev, Kamenev, Jakir, Tukhatsjevski, Rosenholz, Bukharin og andre skurker, skal ha «rystet» sovjetsystemet og ført til «oppløsning». Dette tåpelige tøvet er bare til å le av. Hvordan kan det at sovjetorganisasjonene renses for skadelige og fiendtlige elementer ryste og oppløse sovjetsystemet? Den trotskistisk-bukharinske klikken av spioner, mordere og skadegjørere, som krøp på magen for utlandet, som var fylt av slavisk og ydmyk underdanighet overfor enhver liten utenlandsk embetsmann og var rede til å gjøre spiontjeneste for ham — denne banden som ikke skjønte at hvilken som helst sovjetborger, fri fra kapitalens lenker, rager himmelhøyt over hvilken som helst utenlandsk pamp som bærer åket av

det kapitalistiske slaveri på sine skuldrer, — hvem er det som har bruk for denne ynkkelige bande av korrupte treller, hvilken verdi har de for folket og hvem er det de kan make å «oppløse»? I 1937 ble Tukhatsjevski, Jakir, Uborevitsj og andre skurke dømt til å skytes. Deretter fant valgene til Sovjetunionens Høyeste sovjet sted. Valgene ga sovjetmakten 98,6 prosent av valgdeltakernes stemmer. Først på året 1938 ble Rosenholz, Rykov, Bukharin og andre uhyrer dømt til å skytes. Deretter fant valgene til Unionsrepublikkenes Høyeste sovjet sted. Valgene ga sovjetmakten 99,4 prosent av samtlige valgdeltakeres stemmer. Så blir spørsmålet: hvor er her tegnene på «oppløsning», og hvorfor ga ikke denne «oppløsningen» seg utslag i valgresultatene?

Skulle en lytte til disse skvaldrebøttene i utlandet, kunne en komme til den slutning at sovjetorganisasjonene ville være langt fastere og mer stabile om en ga spionene, morderne og skadegjørerne frie hender og ikke hindret dem i å utføre skadeverket sitt, myrde og spionere. (*Munterhet.*) Avslører de seg ikke altfor tidlig disse herskaper som så skamløst tar spionene, morderne og skadegjørerne i forsvaret?

Ville det ikke være riktigere å si at når sovjetorganisasjonene er blitt rensket for spioner, morder og skadegjørere, så måtte dette føre og har også ført til ytterligere konsolidering av disse organisasjoner?

Hva vitner f. eks. hendingene ved Khasan-sjøen om, annet enn nettopp det at det sikreste middel til å konsolidere sovjetorganisasjonene er å renske ut spioner og skadegjørere av dem?

*

Partiets oppgaver på indrepolitikkens område er disse:

1. Å fortsette med å fremme oppsvinget i industrien vår, veksten i arbeidsproduktiviteten og fullkommengjøringen av produksjonsteknikken — slik at vi, etter at vi nå har gått forbi de viktigste kapitalistiske land når det gjelder produksjonsteknikk og veksttempo i industrien, også kan gå forbi dem økonomisk i løpet av de nærmeste 10—15 årene.

2. Å fortsette med å fremme oppsvinget innenfor jordbruket og fébruket, slik at vi i løpet av de nærmeste 3—4 årene kan nå en årsproduksjon på 8 milliarder pud korn med en gjennomsnittsavkastning på 12—13 centner pr. hektar, heve produksjonen av nytteplanter for industrien med 30 til 35 prosent i gjennomsnitt, fordoble bestanden av sauer og svin og øke bestanden av hornfé med ca. 40 prosent og hestebestanden med ca. 35 prosent.

3. Fortsette å bedre arbeidernes, bøndernes og de intellektuelles materielle stilling.

4. Urokkelig å gjennomføre vår sosialistiske forfatning og å virkeliggjøre demokratiseringen av landets politiske liv fullt ut, styrke

sovjetsamfunnets moralske og politiske enhet og det vennskapelige samarbeid mellom arbeiderne, bøndene og de intellektuelle, på alle vis befeste vennskapet mellom folkene i Sovjetunionen, utvikle og fremme sovjetpatriotismen.

5. Ikke å glemme den kapitalistiske omverden, og tenke på at de utenlandske spionsentralene framleis kommer til å sende spioner, mordere og skadegjørere inn i landet vårt — legge seg dette på minnet og styrke vår sosialistiske etterretningstjeneste og systematisk hjelpe den med å slå ned og utrydde folkets fiender.

III

DEN VIDERE KONSOLIDERING AV SUKP(B)

Med omsyn til den politiske linje og det praktiske daglige arbeid, har beretningsperioden vært en periode som har brakt full seier for vårt partis generallinje. (*Stormende, langvarig bifall.*)

Det faktum at det sosialistiske systemet er forankret innenfor hele folkehusholdningen, at rekonstrueringen av industrien og jordbruket på grunnlag av den nye teknikk er fullført, at den annen femårsplan for industrien er blitt oppfylt før fristen, at kornproduksjonen er blitt hevet opp til 7 milliarder pud årlig, at nøden og arbeidsløsheten er utryddet og folkets materielle og kulturelle stilling hevet — dette er de viktigste vinninger som viser at vårt partis politikk var riktig, som bekrefter at partiet leder på en riktig måte.

Ansikt til ansikt med disse storslagne erobringene ble de som var motstandere av vårt partis generallinje — alle slags «venstre»- og «høyre»-strømninger, alle slags utartede elementer som trotskistene og pjatakovfolkene, bukharin- og rykovfolkene — nødt til å gå i dekning, gjemme bort sine utslitte «plattformer» og gå i illegalitet. Da de ikke hadde mot til å underkaste seg folkets vilje, foretrakk de å rotte seg sammen med mensjeviker, sosialrevolusjonære og fascister, tre i utenlandske spionorganers tjeneste, hyre seg på som spioner og forpliktet seg til å hjelpe Sovjetunionens fiender med å stykke opp landet vårt og gjenopprette det kapitalistiske slaveri i det.

Denne æreløse skjebne har de personer fått som var motstandere av vårt partis linje og etterpå ble folkefiender.

Etter at partiet hadde knust folkefiendene og rensket parti- og sovjetorganisasjonene for utartede elementer, ble det en enda sterkere enhet i det politiske og organisatoriske arbeid i partiet, det sluttet seg enda sterkere sammen om sin sentralkomité. (*Stormende bifall. Alle delegatene reiser seg og hyller taleren med ovasjoner. Leverop for kamerat Stalin og for sentralkomitéen.*)

La oss se på de konkrete kjensgjerninger om utviklingen av partiets indre liv, det organisatoriske og propagandistiske arbeid som er gjort i løpet av beretningsperioden.

1. Tiltak for å bedre partiets sammensetning. Oppdelingen av organisasjoner som var for store. De ledende organer knyttes nærmere til arbeidet i de lavere organisasjoner.

Konsolideringen av partiet og dets ledende organer er i beretningsperioden blitt gjennomført framfor alt etter to linjer: for det første ved å regulere partiets sammensetning — støtte de upålitelige ut og velge ut de beste, og for det annet ved å dele opp i mindre slike organisasjoner som var blitt altfor store, og knytte de ledende organer nærmere til det operative, konkrete arbeid i de lavere organisasjoner.

På den 17. partikongress var 1 874 488 partimedlemmer representert. Sammenlikner en dette tallet med tallet på medlemmer som var representert på den nærmest foregående kongress, den 16. partikongress, så går det fram at 600 000 nye medlemmer er kommet til i partiet i tida mellom 16. og 17. partikongress. Partiet måtte føle at en slik massetilstrømning til partiet betydde en usunn og uønsket utvidelse av medlemstokken under de forhold som rådde i årene 1930 til 1933. Partiet var klar over at det ikke bare er ærlige og hengivne mennesker som trer inn i dets rekke, men også tilfældige elementer, også strebere, som setter seg fore å misbruke partiets fane til personlige formål. Partiet visste meget godt at dets styrke ikke ligger bare i tallet, men også i kvaliteten hos medlemmene. I sammenheng med dette oppsto spørsmålet om å regulere partiets sammensetning. Det ble vedtatt å fortsette den rensning av partiet som hadde tatt til alt i 1933 og som omfattet både partimedlemmer og kandidater, og den ble faktisk fortsatt helt til mai 1935. Videre ble det vedtatt å innstille opptaken av nye medlemmer i partiet, og den ble faktisk innstilt helt til september 1936 og ikke tatt opp igjen før 1. november 1936. Etter det skjendige mord på kamerat Kirov, som viste at det fans ikke så få mistenkelige elementer innenfor partiet, ble det videre vedtatt å foreta en overprøving og innbytting av partidokumentene, begge deler ble først avsluttet i september 1936. Først etter at dette var gjort, ble det tillatt å ta opp nye medlemmer og kandidater i partiet. Ved alle disse rådgjerdene oppnådde partiet å få rensket rekkene for tilfældige, passive elementer, strebelementer og direkte fiendtlige elementer, og fikk samtidig valgt ut de mest pålitelige og hengivne mennesker. En kan ikke si at denne utrensningen ble gjennomført uten alvorlige mistak. Dessverre ble det gjort flere feil enn en skulle ha ventet. Det er ikke tvil om at vi ikke trenger å anvende metoden med utrensning i masseomfang nå lenger. Men utrensningen i årene 1933–1936 var likevel uunngåelig og førte i det vesentlige til positive resultater. På den partikongressen som nå

pågår, den 18., er ca. 1 600 000 partimedlemmer representert, dvs. ca. 270 000 mindre enn på den 17. partikongressen. Men det er ikke noe dårlig tegn. Det er tvert om utmerket, for partiet konsolideres ved å renske seg for ukrutt. For tida er partiet vårt noe mindre i medlemstall, men til gjengjeld bedre i kvalitet.

Dette er en stor vinning.

Når det gjelder forbedringen av partiets daglige ledelse i den forstand at den knyttes nærmere til arbeidet i de lavere organisasjonene og konsolideres ytterligere, kom partiet til den slutning at å dele opp de organisasjoner som var altfor store og gjøre dem mindre er det beste middel til å gjøre det lettere for partiorganene å lede disse organisasjonene og gjøre selve ledelsen konkret, levende og operativ. Denne oppdelingen ble gjennomført både for folkekommissariatene og for de administrativ-territoriale organisasjoner, dvs. for unionsrepublikkene, regionene, områdene, rajongene osv. Takket være de åtgjerdene som ble tatt, har vi for tida 11 unionsrepublikker istedenfor 7, 34 folkekommissariater for Sovjetunionen istedenfor 14, 110 regioner og områder istedenfor 70, 3815 by- og landrajonger istedenfor 2559. I samsvar med dette har vi nå innenfor systemet av ledende partiorganer 11 sentralkomitéer med Sentralkomitéen for SUKP(b) i spissen, 6 regionkomitéer, 104 områdekommitéer, 30 krets-kommitéer, 212 bykommitéer, 336 byrajongkommitéer, 3479 landrajong-kommitéer og 113 060 grunnorganisasjoner i partiet.

Det kan ikke sies at oppdelingen av altfor store organisasjoner nå er avsluttet. Oppdelingen kommer høyst sannsynlig til å holde fram. Men hvordan det enn blir med det, viser den allerede gunstige resultater både på den måten at den daglige ledelse av arbeidet er blitt forbedret, og på den måten at selve ledelsen er knyttet nærmere til det konkrete arbeid i de lavere organisasjoner. For ikke å tale om at oppdelingen av de altfor store organisasjoner har gjort det mulig å trekke inn hundrer og tusener nye mennesker i ledende arbeid.

Dette er også en stor vinning.

2. Utvelgingen av kadrene og forfremmelsen og fordelingen av dem.

Det å regulere partiets sammensetning og knytte de ledende organer nærmere til det konkrete arbeid i de lavere organisasjoner har ikke vært det eneste middel til å konsolidere partiet og dets ledelse ytterligere — og kunne heller ikke være det. Et annet middel for å konsolidere partiet i løpet av beretningsperioden, var den radikale bedringen i arbeidet med å skolere kadrene, bedringen i måten å utvelge kadrene på og forfremme, fordele og prøve dem under arbeidets gang.

Partikadrene er partiets kommandostab, og siden partiet vårt sitter med makten, så er kadrene samtidig kommandostaben i de ledende

statsorganer. Etter at en riktig politisk linje er utarbeidet og har stått sin prøve i praksis, blir partikadrene den avgjørende kraften i parti og statsledelsen. Å ha en riktig politisk linje er naturligvis det første og viktigste. Men det er likevel ikke nok. En riktig politisk linje er nødvendig — ikke for å proklamere den, men for å sette den ut i livet. Men for å kunne sette den riktige politiske linjen ut i livet, trenger en kadre, trenger en mennesker som forstår partiets politiske linje, som betrakter denne linjen som sin egen linje, som er rede til å sette den om i handling, som forstår å virkeliggjøre den i praksis og som makter å ta ansvaret for den, forfekte den og kjempe for den. Ellers er det fare for at den riktige politiske linjen blir stående bare på papiret.

Her er det nettopp problemet om den riktige utvelgning av kadre oppstår, spørsmålet om å utdanne kadre og la nye mennesker rykke opp, spørsmålet om den riktige fordeling av kadrene og om å prøve dem på grunnlag av arbeidet de har ytt.

Hva innebærer den riktige måten å velge ut kadre på?

Det er ikke noen riktig utvelgning av kadre når en skaffer seg noen stedfortredere og medhjelpere, innretter et kontor og gir seg til å utstede direktiver derfra. (*Munterhet.*) Heller ikke er det riktig kaderutvalg når noen misbruker sin stilling, foretar meningsløse forflytninger av mennesker i tjuetall og hundretall fra det ene sted til det andre og tilbake igjen og setter i gang med endeløse «reorganiseringer». (*Latter.*)

Et riktig kaderutvalg innebærer:

For det første at en setter pris på kadrene som partiets og statens gyldne fond, at en behandler dem med omsorg og akter dem høyt.

For det annet at en kjenner kadrene, at en omhyggelig studerer enhver kaderarbeiders fortrinn og mangler og nøyaktig vet hvilke poster en skal sette en medarbeider på for at han lettest skal kunne utvikle sine evner.

For det tredje må en omsorgsfullt oppfostre kadrene, hjelpe enhver medarbeider som er i utvikling, til å arbeide seg oppover og ikke regne timene når det gjelder tålmodig å «gi seg av med» disse medarbeiderne og påskynde deres utvikling.

For det fjerde må en dristig og i god tid forfremme nye, unge kadre — ikke la dem gro fast og mugne på det gamle stedet.

For det femte må en fordele medarbeiderne på arbeidsfeltene slik at enhver følger at han er kommet på sin rette hylle, slik at enhver medarbeider kan yte sitt beste for vår felles sak etter sine personlige anlegg, og slik at hele retningen i arbeidet med å fordele kadrene fullt ut motsvarer de krav som den politiske linje stiller — den linje som det er meningen å gagne når en gjennomfører en slik fordeling.

En særskilt betydning i denne sammenheng har spørsmålet om å forfremme de nye, unge kadre dristig og i rett tid. Jeg tror at det

ennå ikke når full klarhet hos våre folk når det gjelder dette spørsmålet. Noen mener at en i hovedsaken skal orientere seg på de gamle kadrene når en velger ut folk. Andre derimot mener at en i hovedsaken skal orientere seg på de unge kadrene. For meg står det slik at både de første og de siste er på villspor. De gamle kadrene er naturligvis en stor rikdom for partiet og staten. De har noe som de unge kadrene ikke har, nemlig veldige erfaringer når det gjelder å lede, marxistisk-leninistisk prinsippfasthet, sakkunnskap, orienteringsevne. Men for det første er det alltid mangel på gamle kadrer, det er færre av dem enn vi trenger, og delvis tar de alt til å gå ut av rekkene etter naturens lov. For det annet er det en del av de gamle kaderarbeiderne som ikke sjelden røper en sta tilbøyelighet til å ville se bakover i tida, til å bli hengende fast i det gamle, i fortida og ikke legge merke til det nye i livet. Dette kaller en å miste sansen for det nye. Det er en meget alvorlig og farlig mangel. Når det gjelder de unge kadrene, så har de selvsagt ikke den erfaring, herding, sakkunnskap og orienteringsevne som de gamle. Men for det første er de unge kadrer i overveldende flertall, for det andre er de unge, og det er foreløpig ingen fare for at de må forlate rekkene, for det tredje har de i overflod sansen for det nye — en verdifull egenskap for enhver bolsjevikisk funksjonær —, og for det fjerde vokser de og skolerer seg i et så raskt tempo, utvikler seg med slik stormfart, at den tida ikke er langt unna da de har innhentet de gamle, da de rykker opp ved siden av dem som likeverdige og gir dem en avløsning som er dem verdige. Altså består ikke oppgaven i å orientere seg enten på de gamle kadrene eller på de nye, men i å ta sikte på å koordinere, forene de gamle og de nye kadrene til et felles orkester av ledende arbeidere i partiet og staten. (*Langvarig bifall.*)

Nettopp av denne grunn er det nødvendig å forfremme de unge kadrene til ledende stillinger dristig og i rett tid.

En av de betydeligste erobringene vi har gjort i løpet av beretningsperioden i samband med konsolideringen av partiets lederstilling, er nettopp den ting at partiet framgangsrikt har gjennomført denne kursen med å koordinere de gamle og unge funksjonærene fra øverst til nederst når det gjelder kaderutvalget.

I partiets sentralkomité foreligger det talloppgaver som viser at partiet i løpet av beretningsperioden har maktet å stille vel 500 000 unge bolsjevikere, partimedlemmer og folk som står partiet nær, derav over 20 prosent kvinner, på ledende poster i stats- og partiarbeidet.

Hva er oppgaven i dag?

Opgaven er å konsentrere arbeidet med å velge ut kadrene fra øverst til nederst i de samme hender og å høyne dette arbeidet til det nivå det bør ha, til et vitenskapelig, bolsjevikisk nivå.

Skal en nå dit, er det nødvendig å få slutt på at det er forskjellige avdelinger og sektorer som studerer kadrene, forfremmer dem og

velger dem ut, og å konsentrere denne virksomheten på ett sted.

Dette stedet må være Kaderforvaltningen i sentralkomiteén for SUKP(b), og den tilsvarende kaderavdeling ved partiorganisasjonen i hver republikk, region og hvert område.

3. Partipropagandaen. Den marxistisk-leninistiske oppfostringen av partimedlemmene og partikadrene.

Det fins enda et område av partiarbeidet, et meget viktig og ansvarsfullt område, der partiet og dets ledende organer har konsolidert seg i løpet av beretningsperioden — nemlig partipropagandaen og partiagitasjonen i tale og skrift, arbeidet med å oppfostre partimedlemmene og partikadrene i marxismen-leninismens ånd, arbeidet med å heve det politiske og teoretiske nivå i partiet og blant partiarbeiderne.

Det skulle neppe være nødvendig å utbre seg om den kolossale betydning partipropagandaen og den marxistisk-leninistiske oppfostring av våre funksjonærer har. Jeg tenker da ikke bare på funksjonærene i partiapparatet. Jeg tenker også på funksjonærene i komso-molorganisasjonene og fagforeningene, i organisasjoner som er knyttet til handelen, kooperasjonen og det økonomiske liv, i sovjetorganisasjoner, kulturorganisasjoner og militære organisasjoner osv. En kan regulere partiets sammensetning og knytte de ledende organer nærmere til arbeidet i de lavere organisasjoner på tilfredsstillende vis; en kan organisere arbeidet med å forfremme, velge ut og fordele kadrene på tilfredsstillende vis; men selv om alt dette er gjort og partipropagandaen vår likevel tar til å halte av en eller annen grunn, hvis den marxistisk-leninistiske oppfostringen av kadrene våre tar til å skranke, hvis arbeidet for å heve det politiske og teoretiske nivå hos disse kadrene blir forsømt, og kadrene selv i sammenheng med dette slutter å interessere seg for perspektivene for frammarsjen vår, ikke lenger forstår at vår sak er den eneste rettferdige sak og forvandler seg til trangsynte praktikuser uten perspektiver, som blindt og mekanisk følger direktivene ovenfra, da vil hele stats- og partiarbeidet vårt ubetinget måtte syke bort. Her må det gjelde som et aksiom: jo høyere det politiske nivå er, og jo mer bevisst den marxistisk-leninistiske innstillingen er hos funksjonærene i de ymse grenene av stats- og partiarbeidet, dess høyere er nivået i arbeidet de yter, dess mer fruktbringende er det og dess mer effektive er resultatene av det — og omvendt: jo lavere det politiske nivå er og jo mindre bevisst den marxistisk-leninistiske innstillingen er hos funksjonærene, dess sannsynligere er svikt og feilgrep i arbeidet, og dess sannsynligere er det at funksjonærene selv forflates og blir til småskårne pedanter, dess sannsynligere er det at de utarter. En kan med visshet si at om vi evnet å ruste våre kadrer i alle arbeidsgrener ideologisk og å stålsette dem politisk i en slik monn at de kunne orientere seg lett og

selvstendig i situasjonen her hjemme og internasjonalt, om vi forsto å gjøre dem til fullmodne marxister-leninister som er i stand til å ta avgjørelser i spørsmål om landets ledelse uten alvorlige feil, så ville vi ha all grunn til å se det slik at ni tideler av våre problemer allerede var løst. Og denne oppgaven makter vi ubetinget å løse, for vi har alle midler og muligheter som skal til for å løse den.

Skoleringen og utformingen av de unge kadrer foregår hos oss vanligvis innenfor de enkelte grener av vitenskapen og teknikken, etter spesialfag. Dette er nødvendig og hensiktsmessig. En spesialist på medisinenes område trenger ikke samtidig også å være spesialist innenfor fysikken eller botanikken og omvendt. Men det er en vitenskapsgren som bolsjevikere innenfor alle vitenskapsgrener må ha plikt på seg til å beherske. Og det er den marxistisk-leninistiske vitenskap om samfunnet, om lovene for samfunnets utvikling, om lovene for den proletariske revolusjons utvikling, om lovene for den sosialistiske oppbyggingens utvikling og om kommunismens seier. For et menneske som kaller seg leninist, men som kapsler seg inn i sitt spesialfag, enten det nå er matematikk, biologi eller kjemi, og som ikke ser ut over grensene for dette faget, kan en ikke betrakte som en virkelig leninist. En leninist må ikke bare være spesialist innenfor det område av vitenskapen han har valgt, han må samtidig også være et politisk og sosialt aktivt menneske som interesserer seg levende for sitt lands skjebne og som kjenner lovene for samfunnsutviklingen — et menneske som forstår å gjøre bruk av disse lovene og legger vinn på å delta aktivt i landets politiske ledelse. Dette medfører naturligvis en ekstra belastning for de bolsjevikiske spesialistene. Men det er et arbeid som bærer frukt i hundre fold.

Partipropagandaen, den marxistisk-leninistiske opfostring av kadrene har til oppgave å hjelpe våre kadrer innenfor alle arbeidsgrener med å mestre den marxistisk-leninistiske vitenskap om lovene for samfunnets utvikling.

Spørsmålet om tiltak for å forbedre propagandaen og den marxistisk-leninistiske oppfostringen av kadrene har gjentagne ganger vært drøftet i sentralkomiteén for SUKP(b), og propagandister for de ymse distriktsorganisasjoner i partiet har vært med på drøftingene. Utgivelsen av «Kortfattet kurs i SUKP(b)s historie» i september 1938, ble her tatt med i betraktningen. Det ble slått fast at utgivelsen av «Kortfattet kurs i SUKP(b)s historie» innleder et nytt oppsving i den marxistisk-leninistiske propaganda i vårt land. Resultatene av arbeidet i sentralkomiteén for SUKP(b) er blitt offentliggjort i det kjente vedtaket «Om utformingen av partipropagandaen i samband med utgivelsen av «Kortfattet kurs i SUKP(b)s historie»».

Ut fra dette vedtaket og under hensyn til de kjente vedtakene som ble fattet på plenumsrådet i sentralkomiteén for SUKP(b) i mars 1937, «Om manglene i partiarbeidet», har sentralkomiteén for

SUKP(b) stilt opp følgende hovedtiltak for å få slutt på manglene i partipropagandaen og forbedre partimedlemmenes og partikadrenes marxistisk-leninistiske oppfostring:

1. Ledelsen av partipropagandaen og partiagitasjonen konsentres på ett sted, og propaganda- og agitasjonsavdelingene så vel som presseavdelingene slås sammen til en felles Forvaltning for propaganda og agitasjon ved sentralkomiteén for SUKP(b), samtidig som det blir organisert tilsvarende avdelinger for propaganda og agitasjon ved partiorganisasjonene i hver republikk, region og hvert område.

2. Den ensidige forkjærlighet for systemet med studiesirkler i propagandaen erklæres for uriktig, og det betraktes som en mer hensiktsmessig metode at partimedlemmene individuelt studerer marxismen-leninismens grunnlag. Derfor må partiets oppmerksomhet innstilles på propaganda i pressen og på å organisere et propagandavesen i form av forelesninger.

3. I hvert områdesentrum blir det organisert ett-årige kurser for å videreutdanne våre lavere kadrer.

4. I en rekke sentrer i landet blir det organisert to-årige Leninskoler for våre mellomkadrer.

5. For å utdanne kvalifiserte teoretiske partikadrer blir det organisert en Høyskole for marxisme-leninisme med tre-årige kurser ved sentralkomiteén for SUKP(b).

6. I en rekke sentrer i landet blir det satt i gang ett-årige kurser for å videreutdanne propagandister og pressefolk.

7. Ved Høyskolen for marxisme-leninisme blir det satt i gang kurser på seks måneder for å videreutdanne lærere i marxisme-leninisme ved høyskolene.

Disse tiltakene, som alt er satt i gang, men ennå ikke gjennomført i tilstrekkelig omfang, vil uten tvil komme til å vise gunstige resultater når de blir gjennomført.

4. Noen teoretiske spørsmål.

Til manglene i vårt propagandistiske og ideologiske arbeid må en også regne det forhold at det blant våre kamerater ikke rår full klarhet i enkelte teoretiske spørsmål som har stor praktisk betydning, at det rår en viss forvirring i slike spørsmål. Jeg sikter da til spørsmålet om staten i sin alminnelighet, spørsmålet om vår sosialistiske stat i særdeleshet og spørsmålet om våre sovjetintellektuelle.

Av og til spørres det: «Uthytterklassene er avskaffet hos oss, fiendtlige klasser fins det ikke lenger i landet — det er ikke lenger noen som må undertrykkes, altså er det ikke behov for noen stat lenger, den må dø bort — hvorfor bidrar vi ikke da til at vår sosialistiske stat dør bort, hvorfor legger vi ikke vinn på å kvitte oss med den, er det ikke på tide at vi kaster hele dette skrotet av et statsvesen på skraphaugen?»

Eller det spørres også: «Utbytterklassene har vi allerede avskaffet, sosialismen er i det vesentlige oppbygd, vi går framover mot kommunismen, og den marxistiske lære om staten sier at det under kommunismen ikke skal være noen stat — hvorfor bidrar vi ikke til at vår sosialistiske stat dør bort, er det ikke på tide å flytte staten til en oldsaksamling?»

Disse spørsmålene vitner om at de som stiller dem, samvittighetsfullt har lært utenat enkelte grunnsetninger i Marx' og Engels' lære om staten. Men de vitner også om at disse kameratene ikke har forstått kjernen i denne lære, at de ikke kjenner de historiske betingelser som de enkelte grunnsetninger i denne læren ble utarbeidet under, og særlig at de ikke har forstått den nåværende internasjonale situasjon, at de har oversett den kjensgjerning at det består en kapitalistisk omverden og de farene for sosialismens land som følger av dette. I disse spørsmålene kommer det ikke bare til uttrykk en undervurdering av det faktum at den kapitalistiske omverden består. De røper også en undervurdering av den rolle og betydning som en må tillegge de borgerlige stater og deres organer, som sender spioner, mordere og skadegjørere inn i landet vårt og ligger på lur for å finne et øyeblikk da de kan foreta et militært overfall på landet vårt. Likeså røper de en undervurdering av den rolle og betydning som vår sosialistiske stat har, med dens militære organer og straffe- og etterretningsorganer, som er nødvendige for å verge sosialismens land mot angrep utenfra. Det må slås fast at det ikke bare er de kameratene jeg alt har nevnt som gjør seg skyldig i denne undervurderingen. I en viss monn gjør alle vi bolsjevikere uten unntak oss skyldige i den samme undervurderingen. Er det kanskje ikke merkelig at vi først i de siste årene, i 1937 og 1938, har fått rede på spionasjen og den konspirative virksomheten som har vært drevet av lederne for trotskistene og bukharinfolkene, enda disse herrene, som det går fram av bevismaterialet, allerede under de første dagene av Oktoberrevolusjonen var spioner for de utenlandske spionsentralene og drev sin konspirasjonsvirksomhet? Hvordan kunne vi overse denne alvorlige kjensgjerningen? Hva er forklaringen på denne bommertene? Vanligvis blir dette spørsmålet besvart slik: Vi kunne ikke ane at disse menneskene kunne synke så dypt. Men dette er ikke noen forklaring, og enda mindre noen unnskyldning, — for feilen er og blir en kjensgjerning. Hva er det så som forklarer denne feilen? Forklaringen er at vi undervurderte styrken og betydningen av hjelpemidlene til de borgerlige stater som omgir oss, og deres spionasjeorganer, — at de legger seg etter å utnytte folks svakheter, deres forfengelighet og karakterløshet for å fange dem inn i spionasjennettet sitt og dra dette nettet sammen omkring sovjetstatens organer. Forklaringen er videre at vi undervurderte den rolle og betydning som mekanismen i vår sosialistiske stat og dens etterretningsorganer har, at vi undervurderte denne etterretnings-

tjenesten og pratet om at etterretningstjenesten i sovjetstaten bare er en bisak som ikke har noen betydning, at en snart kan flytte både den sovjetiske etterretningstjenesten og hele sovjetstaten selv til en oldsaksamling.

På hvilket grunnlag kunne det oppstå en slik undervurdering hos oss?

Den oppsto på grunnlag av det faktum at en del alminnelige grunnsetninger i marxismens lære om staten er utilstrekkelig og ufullstendig utarbeidet. Den bredte seg som følge av en utilsatelig sorgløs holdning fra vår side til statsteoriens spørsmål, trass i at vi rår over en praktisk erfaring som strekker seg over tjue års statsvirksomhet og som byr på et rikt materiale for teoretiske generaliseringer — og trass i at vi har muligheten til med framgang å fylle dette hull i teorien hvis vi bare ønsker. Vi glemte den særskilt viktige anvisning fra Lenin når det gjelder de plikter som de russiske marxister har når det gjelder teorien, — de russiske marxister som er kalt til å videreføre marxismens teori. Lenin sier om dette:

«Vi betrakter slett ikke Marx' teori som noe avsluttet og uantastelig. Vi er tvert om overbevist om at den bare har lagt hjørnesteinene til den vitenskap som sosialistene *må* utvikle videre i alle retninger, dersom de ikke vil at livet skal gå fra dem. Vi tror at for de russiske sosialister er en *selvstendig* utarbeidelse av Marx' teori særlig nødvendig, for denne teorien gir bare en almen *ledetråd*, som anvendes i *enkeltheter* annerledes i England enn i Frankrike, annerledes i Frankrike enn i Tyskland, annerledes i Tyskland enn i Russland.» («Vårt program», i Lenin: «Marx-Engels-Marxisme», s. 80, norsk utg.)

Ta f. eks. den klassiske formulering som Engels har gitt teorien om den sosialistiske stats utvikling.

«Så snart det ikke lenger fins noen samfunnsklasse som det er nødvendig å undertrykke, så snart som sammen med klasseherredømmet og den på det tidligere produksjonsanarkiet beroende kamp om den individuelle eksistens og de derav følgende sammenstøt og utskielser forsvinner, fins det ikke lenger noe å undertrykke som nødvendiggjør en særskilt undertrykkingsmakt, en stat. Den første handling hvormed staten virkelig opptrer som representant for hele samfunnet — overtakelsen av produksjonsmidlene i samfunnets navn — er samtidig dens siste selvstendige handling som stat. Statsmaktens inngripen i samfunnsforholdene blir overflødige på det ene område etter det andre og sovner så inn av seg selv. I stedet for en regjering over personer trer forvaltningen av saker og ledelsen av produksjonsprosesser. Staten blir ikke «avskaffet», den dør bort.» (Engels, Anti-Dühring, s. 283, tysk utg.)

Er denne Engels' grunnsetning riktig?

Ja, den er riktig, men bare under én av følgende to forutsetninger:

- a) *hvis* en studerer den sosialistiske stat bare ut fra landets indre utvikling, og derved på forhånd ser bort fra den internasjonale faktor og for å forenkle undersøkelsen betrakter både landet og staten isolert fra den internasjonale situasjon, eller b) *hvis* en forutsetter at sosialismen allerede har seiret i alle land eller i de fleste land, at det

istedenfor den kapitalistiske omverden består en sosialistisk omverden, at det ikke lenger eksisterer noen fare for overfall utenfra og det ikke lenger er nødvendig å styrke hærmakten og staten.

Men hvis sosialismen har seiret bare i ett land, og det av den grunn ikke på noe vis er mulig å se bort fra de internasjonale betingelser — hva da? Dette spørsmålet gir Engels' formel ikke noe svar på. Engels stiller seg egentlig heller slett ikke dette spørsmålet, og følgelig kunne han heller ikke gi noe svar på det. Engels går ut fra den forutsetning at sosialismen allerede har seiret i alle eller i de fleste land mer eller mindre samtidig. Følgelig undersøker ikke Engels her den ene eller den andre konkrete sosialistiske stat i det ene eller det andre enkelte land, men den sosialistiske stats utvikling i sin alminnelighet under den forutsetning at sosialismen har seiret i de fleste land — etter denne formelen: «La oss anta at sosialismen har seiret i de fleste land; det spørres da — hvilke forandringer må den proletariske, den sosialistiske staten gjennomgå i dette tilfelle?» Det er bare denne almene og abstrakte karakter ved problemstillingen som forklarer den kjensgjerning at Engels når han undersøker spørsmålet om den sosialistiske stat, ser fullstendig bort fra en faktor som de internasjonale forhold, den internasjonale situasjon.

Men av dette følger at Engels' almene formel for den skjebne som den sosialistiske stat i sin alminnelighet får, ikke lar seg anvende på det særskilte og konkrete tilfelle der sosialismen har seiret i et enkelt land som er omgitt av en kapitalistisk utenverden og er utsatt for faren for et militært overfall utenfra, og derfor ikke kan se bort fra den internasjonale situasjon. Dette landet må ha både en velutdannet hær, godt organiserte straffeorganer og et sterkt etterrettingsvesen og må følgelig ha en tilstrekkelig sterk stat for å være i stand til å verge sosialismens erobringer mot et angrep utenfra.

En kan ikke forlange av marxismens klassikere, som er skilt fra vår tid med en periode på 45–55 år, at de burde forutsett alle mulige saksakbevegelser i hvert enkelt lands historie i en fjern framtid. Det ville være latterlig å kreve at marxismens klassikere burde ha levert oss ferdige løsninger på alle mulige teoretiske spørsmål som kan dukke opp i hvert enkelt land etter 50 til 100 års forløp — forat vi, arvtakerne etter marxismens klassikere, i ro og mak skal kunne ligge utstrakt på senga og tygge drøv på ferdige løsninger. (*Alle ler.*) Men vi kan og må kreve av vår tids marxister at de ikke innskrenker seg til bare å lære enkelte av marxismens alminnelige grunnsetninger utenat, men at de trenger inn i marxismens vesen, at de lærer å ta i betraktning erfaringene fra den sosialistiske statens tjueårige eksistens i vårt land, og endelig at de lærer å konkretisere, presisere og forbedre de enkelte alminnelige grunnsetninger i marxismen ved å støtte seg på disse erfaringene og ved å gå ut fra marxismens vesen. Lenin skrev sin berømte bok «Staten og revolusjonen» i august 1917, altså noen

få måneder før Oktoberrevolusjonen og opprettelsen av sovjetstaten. Den viktigste oppgaven denne boka skulle ha, mente Lenin var å forsvare Marx' og Engels' lære om staten mot forvrengning og forflatning fra opportunistenes side. Lenin hadde til hensikt å skrive en andre del av «Staten og revolusjonen», der han ville sammenfatte de viktigste lærdommer av erfaringene fra de russiske revolusjonene i 1905 og 1917. Det kan ikke være tvil om at Lenin hadde til hensikt å utarbeide og videreutvikle teorien om staten i denne andre delen av sin bok, på grunnlag av de erfaringer som var gjort i den tid sovjetmakten hadde bestått i vårt land. Døden hindret ham imidlertid i å løse denne oppgaven. Men det som Lenin ikke rakk å utføre, det må elevene hans gjøre. (*Stormende bifall.*)

Staten oppsto fordi samfunnet splittet seg opp i antagonistiske klasser; den oppsto for å holde det utbyttede flertall nede i det utbytende mindretalls interesse. Statsmaktens redskaper har hovedsakelig vært konsentrert i hæren, straffeorganene, etterretningsvesenet, fengslene. To hovedfunksjoner karakteriserer statens virksomhet: innad (den viktigste funksjonen) å holde det utbyttede flertall i tømme, og utad (ikke den viktigste funksjon) å utvide territoriet til sin klasse, den herskende klasse, på bekostning av territoriet til andre stater, eller å forsvare sin egen stats territorium mot angrep fra andre stater. Det var tilfelle i slavesamfunnet og under feudalismen. Det er også tilfelle under kapitalismen.

For å styrte kapitalismen var det nødvendig ikke bare å ta makten fra borgerskapet, ikke bare å ekspropriere kapitalistene, men også å knuse den borgerlige statsmaskin fullstendig, dens gamle hær, dens byråkratiske embetsstand og dens politistyrke, og erstatte den med en ny, proletarisk statsform, en ny, sosialistisk stat. Og, som vi vet, er dette akkurat hva bolsjevikene gjorde. Men derav følger på ingen måte at den nye, proletariske stat ikke beholder visse av den gamle stats funksjoner, forandret i samsvar med den proletariske stats behov. Enda mindre følger derav at formene for vår sosialistiske stat må forbli uforandret, at alle de opprinnelige funksjoner for vår stat må bevares fullstendig også i framtida. I virkeligheten forandrer formene for vår stat seg og kommer til å forandre seg i flukt med vårt lands utvikling og med forandringene i den internasjonale situasjon.

Lenin hadde fullstendig rett da han sa:

«Formene for de borgerlige stater er høyst forskjellige, men deres vesen er det samme: alle disse stater, uansett hvilken form de har, er til sjuende og sist uforanderlig *borgerskapets diktatur*. Overgangen fra kapitalismen til kommunismen kan selvsagt ikke unngå å frambringe en veldig overflod og forskjellighet av politiske former, men, deres vesen vil uunngåelig være det samme: *proletariatets diktatur*.» (Lenin: bd. XXI, s. 393.)

Siden Oktoberrevolusjonen har vår sosialistiske revolusjon i sin utvikling gjennomgått to hovedfaser.

Den første fasen er perioden fra Oktoberrevolusjonen til likvideringen av utbytterklassene. Hovedoppgaven i denne perioden var å knuse motstanden fra de styrte klasser, å organisere landets forsvaret mot angrepet fra intervensjonistene, å gjenreise industrien og jordbruket og skape forutsetningene for likvidering av de kapitalistiske elementer. I samsvar med dette fylte vår stat i denne perioden to hovedfunksjoner. Den første funksjonen var å undertrykke de styrte klassene innenfor landet. I så måte hadde vår stat en overflatisk likhet med tidligere stater, hvis hovedfunksjon hadde vært å undertrykke de gjenstridige, men med den avgjørende forskjell at vår stat undertrykte det utbytende mindretall i det arbeidende flertalls interesse, mens de tidligere stater hadde undertrykt det utbytende flertall i det utbytende mindretalls interesse. Den annen funksjon var å forsvare landet mot angrep utenfra. I så måte hadde den også en overflatisk likhet med tidligere stater, som også beskjeftiger seg med væpnet forsvaret av sine land, med den avgjørende forskjell at vår stat forsvarte det arbeidende flertalls erobringer mot angrep utenfra, mens de tidligere stater i slike tilfelle forsvarte det utbytende mindretalls rikdom og privilegier. Vår stat hadde også en tredje funksjon: dette var det økonomisk-organisatoriske arbeid og kulturelle oppfostringsarbeid som våre statsorganer utførte med sikte på å utvikle spirene til det nye, sosialistiske økonomiske system og oppdra folket på nytt i sosialismens ånd. Men denne nye funksjonen nådde ikke noen betydelig utvikling i denne perioden.

Den annen fase er perioden fra likvideringen av de kapitalistiske elementer i by og bygd til den fullstendige seier for det sosialistiske økonomiske system og vedtakingen av den nye forfatningen. Hovedoppgaven i denne perioden var å organisere det sosialistiske økonomiske system over hele landet og å likvidere de siste rester av de kapitalistiske elementer, å organisere en kulturell revolusjon og skape en helt moderne hær for å forsvare landet. Og vår sosialistiske statsfunksjoner forandret seg i samsvar med dette. Funksjonen med militær undertrykkelse innenfor landet opphørte, døde bort, for utbyttingen var blitt avskaffet, det var ingen utbyttere igjen, og dermed var det ingen igjen å undertrykke. Istedenfor denne undertrykkelsesfunksjonen fikk staten den funksjon å beskytte det sosialistiske samfunn mot tyver og plyndrere av folkets eiendom. Funksjonen å forsvare landet med våpenmakt mot angrep utenfra besto framleis fullt ut, følgelig besto Den røde armé og flåte også fullstendig, og like ens straffeorganene og etterretningsvesenet, som er uunnværlig for å oppdage og straffe de spioner, mordere og skadegjørere som blir sendt inn i landet vårt av de utenlandske spionorganisasjonene. Funksjonen med økonomisk organisering og kulturell oppfostring fra statsorganenes side besto også framleis og ble utviklet fullt ut. Nå er hovedoppgaven for vår stat innenfor landet å arbeide på den fredelige

økonomiske organisering og den kulturelle oppfostringen. Når det gjelder vår hær, straffeorganene og etterretningsvesenet, så vender de ikke lenger brodden innad i landet, men utad, mot de ytre fiender.

Som dere ser, har vi nå en helt ny, sosialistisk stat, uten sidestykke i historien, en stat som i form og funksjoner skiller seg betraktelig fra den sosialistiske staten i den første fasen.

Men utviklingen kan ikke stanse der. Vi går videre framover, mot kommunismen. Kommer vår stat til å bestå også i kommunismens periode?

Ja, den kommer til å bestå hvis ikke den kapitalistiske omringingen blir likvidert, hvis ikke faren for et utenlandsk militært angrep blir likvidert. Det er herved en selvfølge at formene for vår stat på nytt vil forandre seg i samsvar med forandringene i situasjonen hjemme og ute.

Nei, den vil ikke bestå og vil dø bort dersom den kapitalistiske omringingen blir likvidert, dersom den blir erstattet av en sosialistisk omverden.

Slik forholder det seg med spørsmålet om den sosialistiske stat.

Det annet spørsmål er spørsmålet om sovjetintelligensen.

I dette spørsmålet, liksom i spørsmålet om staten, rår det en viss uklarhet, en viss forvirring i partiet vårt.

Skjønt partiets standpunkt i spørsmålet om sovjetintelligensen er helt klart, er det på enkelte hold i partiet utbredt oppfatninger som er fiendtlig innstilt mot sovjetintelligensen, noe som er uforenlig med partiets standpunkt. De som er talsmenn for disse uriktige oppfatningene, legger som kjent for dagen en foraktelig og ringeaktende holdning til sovjetintelligensen, betrakter de intellektuelle som en kraft som er fremmed og tilmed fiendtlig overfor arbeiderklassen og bøndene. Nå har jo de intellektuelle i sovjetutviklingens periode forandret seg totalt både når det gjelder sammensetning og når det gjelder deres stilling i det hele tatt, idet de har nærmet seg folket og ærlig samarbeider med det, noe som skiller dem prinsipielt fra de gamle, borgerlige intellektuelle. Men disse kameratene gir seg åpenbart en god dag i det. De holder fram med å gnåle på den gamle melodien og overfører med urette på sovjetintelligensen slike oppfatninger og en slik innstilling som var berettiget i den gamle tiden, da de intellektuelle sto i godseierne og kapitalistenes tjeneste.

I den gamle, førrevolusjonære tiden, under kapitalismens vilkår, besto de intellektuelle først og fremst av folk fra de besittende klasser — adelsmenn, industrifolk, kjøpmenn, kulaker osv. I de intellektuelles rekke fans det også folk som stammet fra småborgere, lavere embetsmenn og til og med fra bønder og arbeidere, men de spilte ikke og kunne ikke spille noen avgjørende rolle. De intellektuelle som helhet ble underholdt av de besittende klasser og arbeidet for dem. Derfor er den mistro forståelig som de revolusjonære elementer i vårt land

og framfor alt arbeiderne, nærte til dem — en mistro som ikke sjelden steg til hat. Riktignok frambrakte den gamle intelligens enkelte, ja tilmed atskillige uredde revolusjonære folk som stilte seg på arbeiderklassens standpunkt og helt ut knyttet sin skjebne til arbeiderklassen. Men det fans altfor få slike personer blant de intellektuelle, og de kunne ikke forandre de intellektuelles fysiognomi som helhet.

Spørsmålet om de intellektuelle forandret seg imidlertid fra grunnen etter Oktoberrevolusjonen, etter at den militære intervensjon utenfra var knust, og især etter at industrialiseringen og kollektiviseringen hadde seiret, da utbyttingen var avskaffet og det sosialistiske økonomiske systemet forankret slik at det var skapt en reell mulighet til å gi landet en ny forfatning og gjennomføre den i praksis. Den mest innflytelsesrike og kvalifiserte del av den gamle intelligens hadde allerede i de første dagene av Oktoberrevolusjonen skilt seg ut fra den øvrige massen av intellektuelle, den erklærte sovjetmakten krig og drev sabotasje. Men for dette fikk den sin velfortjente straff, ble slått ned og splittet av sovjetmaktens organer. Seinere ble flertallet av dem som hadde sluppet unna, vervet av vårt lands fiender som skadegjørere og spioner, og dermed hadde de selv stilt seg utenfor de intellektuelles rekke. En annen del av den gamle intelligens, som var mindre kvalifisert, men større i tall, ble ennå i lang tid stående på stedet marsj og vente på «bedre tider», men så ga de tydeligvis opp og besluttet å tre inn i statens tjeneste og leve i fred med sovjetmakten. En stor del av denne gruppen av den gamle intelligens er allerede kommet langt opp i årene og tar til å falle ut av rekkene. En tredje gruppe av den gamle intelligens, i hovedsaken menige intellektuelle, som hadde enda dårligere kvalifikasjoner enn den sistnevnte delen, sluttet seg til folket og fulgte sovjetmakten. De hadde mye å lære og satte seg også faktisk på skolebenken i høyskolene våre. Men ved siden av denne smertefulle differensierings- og oppløsningsprosessen innenfor den gamle intelligens foregikk det også en prosess som førte til at en ny intelligens i stormtempo oppsto, ble mobilisert og samlet sine krefter. Hundretusener av unge mennesker som var gått ut fra arbeiderklassen, bøndene og de arbeidende intellektuelle strømmte til høyskolene og de tekniske skolene, og etter endt skolegang fylte de ut de glisne rekkene av intellektuelle. De kom med nytt blod til intelligensen, og ga den liv på en ny måte, på sovjetvis. De forandret fra grunnen av hele intelligensens fysiognomi i sitt eget bilde. Restene av den gamle intelligens gikk opp i den nye — folkeintelligensen, sovjetintelligensen. På denne måten oppsto en ny intelligens, sovjetintelligensen, som er nært knyttet til folket og som i sin masse er rede til å tjene folket trofast og ærlig.

Resultatet er at vi nå har en tallrik, ny, sosialistisk folkets intelligens som både når det gjelder sammensetning og sosial og politisk fysiognomi er grunnforskjellig fra den gamle, borgerlige intelligens.

På de gamle, førrevolusjonære intellektuelle som tjente godseierne og kapitalistene, passet den gamle teori om de intellektuelle fullt ut, når den viste til nødvendigheten av å nære mistro til dem og kjempe mot dem. Nå har denne teorien allerede overlevd seg selv og passer ikke lenger på våre nye intellektuelle, sovjetintelligensen. I spørsmålet om de nye intellektuelle trengs det en ny teori som viser til nødvendigheten av en vennskapelig holdning til dem, omsorg for dem, aktelse for dem og samarbeid med dem i arbeiderklassens og bøndernes interesse.

Jeg tror at dette skulle være klart.

Så mye mer forbausende og besynderlig er det når det viser seg — etter alle disse radikale forandringer i de intellektuelles stilling — at det framleis fins folk i partiet vårt som søker å anvende den gamle teori som var rettet mot den gamle borgerlige intelligens, på sovjetintelligensen som etter sin natur er en sosialistisk intelligens. Disse folkene påstår, viser det seg, at arbeidere og bønder, som nylig arbeidet på stakhanov-vis i fabrikker og på kollektivbruk — at de opphører å være virkelige mennesker og blir mennesker av et dårligere slag når de blir sendt til høyskolene for å utdanne seg. Det viser seg såleis at utdanning er en skadelig og farlig ting. (*Munterhet.*) Vi vil gjøre alle arbeidere og bønder til kulturmennesker, til mennesker med høy danning, og vi skal komme så langt med tida. Men etter disse underlige kameraters mening innebærer det en stor fare å ta til med dette, for når arbeiderne og bøndene er blitt mennesker med kultur og høy danning, kan de risikere å bli innlemmet i en gruppe mennesker av et dårligere slag. (*Alle ler.*) Det er ikke utelukket at disse underlige kamerater en vakker dag kan gå så langt at de lovpriser tilbakeleggenheten, mangelen på kultur, uvitenheten og mørkemannsvesenet. Dette er også lett forståelig. Teoretiske forvridninger har aldri ført og vil aldri kunne føre til noe godt.

Slik er forholdet når det gjelder vår nye, sosialistiske intelligens.

*

Våre oppgaver i samband med den videre konsolidering av partiet er:

1. Å forbedre partiets sammensetning systematisk ved å heve partimedlemmenes politiske nivå og gjennom individuell utvelging oppta i partiets rekke bare kamerater som er prøvd og som er kommunismens sak hengivne.

2. Å knytte de ledende organer nærmere til arbeidet i de lavere organisasjoner for å gjøre deres ledende arbeid stadig mer operativt og konkret og stadig mindre møtetreget og kontormessig.

3. Å sentralisere utvelgingen av kadrer, skolere kadrene omhyggelig, grundig studere medarbeidernes mangler og fortrinn, være

dristig når det gjelder å la unge medarbeidere rykke opp i ledende stillinger, bringe samklang mellom utvelgingen og fordelingen av kader og de kravene som partiets politiske linje stiller.

4. Å sentralisere partiets propaganda- og agitasjonsarbeid, utvide propaganderingen av marxismen-leninismens idéer, heve det teoretiske nivå og den politiske herdning av kadrene våre.

*

Kamerater! Jeg er kommet til slutten av min beretning.

Jeg har i store trekk skissert den veien som partiet vårt har lagt bak seg i løpet av beretningsperioden. Resultatene som arbeidet i partiet og dets sentralkomité har ført til, kjenner dere. Det har forekommet mangler og feil. Partiet og sentralkomitéen har ikke lagt skjul på dem og har anstrengt seg for å rette på dem. Det har også vært betydelig framgang og store erobringer, som imidlertid ikke må stige oss til hodet.

Det viktigste resultatet er at arbeiderklassen i vårt land ved å avskaffe utbyttingen av det ene menneske ved det andre og ved å forankre det sosialistiske system, har bevist riktigheten av sin sak overfor hele verden. I dette ligger det viktigste resultatet, fordi det grunnfester troen på arbeiderklassens styrke og det uunngåelige i at den seirer til slutt.

Borgerskapet i alle land hevder støtt og stadig at folket ikke kan greie seg uten kapitalister og godseiere, kjøpmenn og kulaker. Arbeiderklassen i vårt land har i handling bevist at folket med framgang kan greie seg uten utbyttere.

Borgerskapet i alle land hevder støtt og stadig at når arbeiderklassen har gjort endskap på de gamle borgerlige tilstander, vil den ikke være i stand til å bygge opp noe nytt istedenfor det gamle. Arbeiderklassen i vårt land har i handling bevist at den fullt ut er i stand til ikke bare å ødelegge den gamle ordningen, men også å bygge opp en ny og bedre — den sosialistiske samfunnsordningen, og dét en samfunnsordning som hverken kjenner kriser eller arbeidsløshet.

Borgerskapet i alle land hevder støtt og stadig at bøndene ikke er i stand til å gå sosialismens vei. Kollektivbøndene i vårt land har i handling bevist at de med framgang kan gå sosialismens vei.

Det som borgerskapet i alle land og dets reformistiske haleheng i særlig grad anstrenger seg for, er å få utryddet arbeiderklassens tro på sin egen styrke, troen på at dens seier er mulig og uunngåelig og dermed for evig opprettholde det kapitalistiske slaveri. For borgerskapet vet utmerket godt at når kapitalismen ennå ikke er styrtet og framleis eksisterer, så skyldes ikke dette noen gode egenskaper ved kapitalismen selv, men den omstendighet at proletariatet ennå ikke

er tilstrekkelig fast i troen på at dets seier er mulig. En kan ikke si at borgerskapets anstrengelser i denne retningen er blitt helt uten resultater. En må medgi at det i en viss monn har lykket borgerskapet og dets agenter i arbeiderklassen å forgifte arbeiderklassens sjel med tvil og mangel på tro. Hvis det som arbeiderklassen i vårt land har vunnet, hvis denne kamp og seier vil tjene til å sette mot i arbeiderklassen i de kapitalistiske land og styrke dens tro på sin egen kraft, troen på sin seier, da kan vårt parti si at det ikke arbeider forgjeves. Det kan ikke rå tvil om at det vil gå slik. (*Stormende, langvarig bifall.*)

Leve vår seierrike arbeiderklasse! (*Bifall.*)

Leve våre seierrike kollektivbønder! (*Bifall.*)

Leve våre sosialistiske intellektuelle! (*Bifall.*)

Leve det store vennskap mellom folkene i vårt land! (*Bifall.*)

Leve Sovjetunionens kommunistiske parti, bolsjevikenes parti! (*Bifall.*)

(*Alle delegatene reiser seg og hyller kamerat Stalin med langvarige ovasjoner og rop: «Leve kamerat Stalin!», «Hurra for den store Stalin!», «Leve vår avholdte Stalin!»*)

SAMTALE MED DEN FØRSTE AMERIKANSKE ARBEIDERDELEGASJONEN

9. september 1927

1. DELEGASJONENS SPØRSMÅL OG KAMERAT STALINS SVAR

1. spørsmål: Hvilke nye prinsipper har Lenin og det kommunistiske parti praktisk tilføyd marxismen? Ville det være riktig å si at Lenin trodde på en «skapende revolusjon», mens Marx var mer tilhøvelig til å avvente kulminasjonspunktet i utviklingen av de økonomiske kreftene?

Svar: Jeg tor at Lenin ikke har «føyd» noen «nye prinsipper» til marxismen, like så lite som han har opphevd et eneste av marxismens «gamle» prinsipper. Lenin var og forblir Marx' og Engels' mest trofaste og konsekvente disippel, som helt og fullt støttet seg på marxismens prinsipper. Men Lenin var ikke bare en utøver av Marx'—Engels' lære. Han førte også Marx' og Engels' lære videre. Hva betyr det? Det betyr at han utviklet Marx' og Engels' lære videre og anvendte den på de nye forhold i utviklingen, på kapitalismens nye fase, på imperialismen. Det betyr at Lenin utviklet Marx' lære videre under nye betingelser for klassekampen og dermed brakte noe nytt inn i marxismens allmenne skattkammer, sammenliknet med det som Marx og Engels ga, sammenliknet med det som kunne bli gitt i kapitalismens førimperialistiske periode, samtidig som det nye som Lenin brakte inn i marxismens skattkammer, helt og fullt er basert på de prinsippene som ble gitt av Marx og Engels. I denne forstand taler vi også om leninismen som marxismen i imperialismens og de proletariske revolusjonenes epoke. Her har dere noen spørsmål hvor Lenin har gitt noe nytt gjennom å videreutvikle Marx' lære.

For det første, spørsmålet om den monopolistiske kapitalismen, om imperialismen som kapitalismens nye fase. Marx og Engels har gitt en analyse av kapitalismens grunnlag i «Kapitalen». Men Marx og Engels levde i den perioden da den førmonopolistiske kapitalismen hersket, i kapitalismens rolige utviklingsperiode og under dens «fredelige» utbredelse over hele jordkloeden. Denne gamle fasen ble avsluttet i slutten av det 19. århundre og i begynnelsen av det 20. århundre da Marx og Engels ikke lenger var blant de levendes tall. Det er derfor klart at Marx og Engels bare kunne ane de nye betingelsene for kapitalismens utvikling som inntrådte i forbindelse med kapitalismens nye fase som avløste den gamle fasen, i forbindelse med den

imperialistiske, monopolistiske utviklingsfasen, da kapitalismens rolige utvikling ble avløst av en sprangvis, katastrofepreget utvikling av kapitalismen, da ujevnheten i utviklingen og kapitalismens motsetninger trådte for dagen med særlig styrke, da kampen om avsetningsmarkedene og kapitaleksporten under betingelsene med den ytterst ujevne utviklingen, gjorde periodiske imperialistiske kriger om en periodisk nyoppdeling av verden og innflytelsessfærene uunngåelige. Lenins fortjeneste og følgelig også det nye hos Lenin ligger her i at han støttet seg på «Kapitalens» grunnsetninger og ga en marxistisk begrunnet analyse av imperialismen som kapitalismens siste fase og avslørte dens ulegelige sår og betingelsene for dens uunngåelige undergang. På basis av denne analysen oppsto Lenins kjente tese om at sosialismens seier under imperialismen er mulig i enkelte kapitalistiske land, hver for seg.

For det andre spørsmålet om proletariatets diktatur. Grunnideen i det proletariske diktaturet som proletariatets politiske herredømme og som metode for å styrte kapitalens makt med vold, har Marx og Engels gitt. Det nye hos Lenin består på dette område i a) at han oppdaget sovjetmakten som det proletariske diktaturets statsform og utnyttet lærdommene fra Pariserkommunen og den russiske revolusjonen, b) at han klargjorde formelen «proletariatets diktatur» sett ut fra problemet om proletariatets forbundsfeller, idet han definerte proletariatets diktatur som en særlig form for proletariatets — lederens — klasseforbund med de utbyttede masser i de ikke-proletariske klasser (bøndene osv.) som blir ledet, c) at han med særlig styrke understreket at proletariatets diktatur er den høyeste type på demokrati under klasse-samfunnet, formen for det *proletariske* demokrati, som uttrykker flertallets (de utbyttes) interesser, i motsetning til det *kapitalistiske* demokratiet som uttrykker mindretallets (utbytternes) interesser.

For det tredje, spørsmålet om formene og metodene for den framgangsrike oppbygging av socialismen i det proletariske diktaturets periode, i overgangsperioden fra kapitalismen til socialismen, i et land som er omgitt av kapitalistiske stater. Marx og Engels betraktet det proletariske diktaturets periode som en mer eller mindre langvarig periode, fylt av revolusjonære kamper og borgerkriger, da proletariatet, som står ved makten, treffer tiltak av økonomisk, politisk, kulturell og organisatorisk art som er nødvendige for i stedet for det gamle kapitalistiske samfunn å skape et nytt sosialistisk samfunn uten klasser, et samfunn uten stat. Lenin støttet seg helt og fullt til disse grunnsetningene hos Marx og Engels. Det nye hos Lenin på dette området består i a) at han begrunnet muligheten for å bygge opp et fullstendig sosialistisk samfunn i det proletariske diktaturets land som er omgitt av imperialistiske stater, under forutsetning av at dette landet ikke blir kvalt ved en militær intervensjon fra de omkringliggende kapitalistiske statenes side, b) at han trakk opp de konkrete veiene for den økonomiske politikken («den nye

økonomiske politikken)), som proletariatet, som har de økonomiske kommandohøydene i sine hender (industrien, jorden, transportvesenet, bankene osv.), anvender for å forene den sosialiserte industrien med landbruket («industriens smytsjka med bondebruket») og dermed fører hele folkehusholdningen til sosialismen, c) at han trakk opp de konkrete veiene for å lede og trekke bøndernes hovedmasser inn i den sosialistiske oppbyggingen gjennom kooperasjonen, som i det proletariske diktatur hender er det mektigste middel til å omdanne de små bondebrukene og oppdra bøndernes hovedmasser i sosialismens ånd.

For det fjerde, spørsmålet om proletariatets hegemoni i revolusjonen, i enhver folkerevolusjon, såvel i revolusjonen mot tsarismen som i revolusjonen mot kapitalismen. Marx og Engels ga hovedutkastene til ideen om proletariatets hegemoni. Det nye hos Lenin består her i at han utviklet videre og utfoldet disse utkastene til et sammenhengende system for proletariatets hegemoni, til et sammenhengende system for proletariatets ledelse av de arbeidende massene i byene og på landsbygda ikke bare under omstyrtningen av tsarismen og kapitalismen, men også i den sosialistiske oppbyggingen under proletariatets diktatur. Det er kjent at ideen om proletariatets hegemoni, takket være Lenin og hans parti, ble brukt mesterlig i Russland. Blant annet dette forklarer at revolusjonen i Russland førte proletariatet til makta. Før gikk det vanligvis på den måten at arbeiderne under revolusjonen kjempet på barrikadene, de utøste sitt blod, de styrtet det gamle, men makta falt i hendene på borgerskapet, som etterpå undertrykte og utbyttest arbeiderne. Slik var det i England og i Frankrike. Slik var det i Tyskland. Hos oss i Russland tok saken en annen vending. Hos oss representerte arbeiderne ikke bare revolusjonens slagkraft. Som revolusjonens slagkraft forsøkte det russiske proletariatet samtidig også å være hegemonen, den politiske leder for alle de utbytteste massene i byene og på landsbygda, idet det samlet disse massene om seg, løst dem fra borgerskapet og isolerte borgerskapet politisk. Og som hegemon for de utbytteste massene kjempet det russiske proletariatet hele tida for å ta makta i sine hender og utnytte den i sin egen interesse, mot borgerskapet, mot kapitalismen. Dette er egentlig også forklaringen på at hver mektig framtrøden av revolusjonen i Russland, såvel i oktober 1905 som i februar 1917, skjøv arbeiderrepresentantenes råd fram på scenen som spirene til det nye maktapparatet, som var kalt til å undertrykke borgerskapet, — i motsetning til det borgerlige parlamentet som det gamle maktapparatet, som var kalt til å undertrykke proletariatet. To ganger forsøkte borgerskapet hos oss å gjenopprette det borgerlige parlamentet og gjøre ende på sovjetene: i august 1917 under »forparlamentet», før bolsjevikene overtok makta, og i januar 1918 under den »konstituerende forsamling», etter at proletariatet overtok makta, og hver gang led det nederlag. Hvorfor? Fordi borgerskapet

allerede var politisk isolert. De arbeidendes millionmasser regnet proletariatet som den eneste fører for revolusjonen, og sovjetene var allerede kontrollert og prøvd av massene som deres egen arbeidermakt, som det for proletariatet ville være selvmord å bytte ut med det borgerlige parlamentet. Det er derfor ikke merkelig at den borgerlige parlamentarisme ikke kunne slå rot hos oss. Derfor var det at revolusjonen i Russland førte til proletariatets makt. Det er resultatet av gjennomførelsen av det leninske systemet for proletariatets hegemoni i revolusjonen.

For det femte, det nasjonale og koloniale spørsmålet. Marx og Engels analyserte i sin tid begivenhetene i Irland, India, Kina, i Sentral-Europas land, i Polen og Ungarn, og ga de grunnleggende og retningsgivende ideene i det nasjonale og koloniale spørsmålet. Lenin støttet seg i sine arbeider til disse ideene. Det nye hos Lenin på dette området består i at han a) samlet disse ideene til et enhetlig system av oppfatninger om de nasjonale og koloniale revolusjonene i imperialismens epoke, b) forbandt det nasjonale og koloniale spørsmålet med spørsmålet om å styrte imperialismen, c) erklærte det nasjonale og koloniale spørsmålet for en bestanddel av det allmenne spørsmålet om den internasjonale proletariske revolusjonen.

Endelig spørsmålet om proletariatets parti. Marx og Engels definerte partiet i store omriss som proletariatets fortropp som proletariatet ikke kan tilkjempe seg sin frigjøring uten, verken i betydning av å erobre makta eller i betydning av å omdanne det kapitalistiske samfunnet. Det nye hos Lenin på dette området består i at han utviklet disse omrissene videre i tilknytning til de nye betingelsene for proletariatets kamp i imperialismens periode og viste a) at partiet er den høyeste formen for proletariatets klasseorganisasjon sammenliknet med de andre formene for proletariatets organisasjon (fagforeninger, kooperasjon, statsorganisasjon), som partiet er kalt til å alminneliggjøre og lede arbeidet til b) at proletariatets diktatur bare kan virkeliggjøres gjennom partiet som retningsgivende kraft, c) at proletariatets diktatur bare kan bli fullstendig dersom det ledes av ett parti, kommunistenes parti, som ikke deler og ikke må dele ledelsen med andre partier, d) at uten en jernhard disiplin i partiet kan det proletariske diktaturets oppgaver med hensyn til undertrykkelsen av utbytterne og ombyggingen av klassesamfunnet til et sosialistisk samfunn, ikke bli virkeliggjort.

Det er i det vesentlige det nye som Lenin har gitt i sine arbeider, idet han konkretiserte og videreutviklet Marx' lære anvendt på de nye betingelsene for proletariatets kamp i imperialismens periode.

Derfor sier en også hos oss at leninismen er marxismen i imperialismens og de proletariske revolusjonenes epoke.

Av dette framgår det at en ikke kan skille leninismen fra marxismen og enda mindre stille den opp mot marxismen.

I delegasjonens spørsmål heter det videre: »Ville det være riktig å si at Lenin trodde på en 'skapende revolusjon', mens Marx var mer tilbøyelig til å avvente kulminasjonspunktet i utviklingen av de økonomiske kreftene?» Jeg tror det ville være fullstendig uriktig å si det. Jeg tror at enhver folkerevolusjon, hvis den er en virkelig folkerevolusjon, er en skapende revolusjon, fordi den bryter i stykker det gamle systemet og skaper et nytt. Selvfølgelig kan det ikke være noe skapende i slike, unnskyld uttrykket, »revolusjoner» som nå og da forekommer, la oss si, i Albania i form av leketøys »oppstander» fra enkelte stammers side mot andre. Men slike leketøys »oppstander» har marxistene aldri regnet som noen revolusjon. Det er øyensynlig ikke tale om slike »oppstander», men om en folkerevolusjon i massemålestokk, som reiser de undertrykte klassene mot utbytterklassene. Og en slik revolusjon kan ikke være annet enn skapende. Marx og Lenin gikk nettopp inn for en slik revolusjon og bare for en slik. Det er forståelig at en slik revolusjon ikke kan oppstå under hvilke som helst betingelser, at den bare kan finne sted under bestemte gunstige økonomiske og politiske betingelser.

2.spørsmål: Kan en si at det kommunistiske parti kontrollerer regjeringen?

Svar: Alt avhenger av hva en forstår med kontroll. I de kapitalistiske landene forstår en kontrollen noe eiendommelig. Jeg vet at en hel rekke kapitalistiske regjeringer kontrolleres av de største bankene på tross av at det finnes »demokratiske» parlamenter. Parlamentene forsikrer at det nettopp er de som kontrollerer regjeringene. Men i virkeligheten er det så at de største finanskon-sortiene forutbestemmer regjeringenes sammensetning og kontrollerer deres virksomhet. Hvem vet ikke at en ikke i noen kapitalistisk »makt» kan danne et kabinett mot de store finansmagnatenes vilje: en behøver bare å øve et finansielt press — og ministrene flyr fra sine poster som om de hadde brent seg. Dette er en virkelig kontroll over regjeringen fra bankenes side, i motsetning til parlamentets formentlige kontroll. Hvis det er en slik kontroll det dreier seg om, så må jeg erklære at pengesekkenes kontroll over regjeringen hos oss er utenkelig og helt utelukket, alene av den grunn at bankene hos oss allerede forlengst er nasjonalisert og pengesekkenes jagd ut av Sovjetunionen.

Kanskje delegasjonen ikke ville spørre om kontroll, men om partiets ledelse når det gjelder regjeringen? Hvis delegasjonen ville spørre om det, så svarer jeg: ja, partiet leder regjeringen hos oss. Og denne ledelsen er mulig av den grunn at partiet hos oss nyter tillit hos flertallet av arbeiderne og de arbeidende overhodet og har rett til å lede regjeringens organer på vegne av dette flertallet.

Hvordan kommer Sovjetunionens arbeiderpartis, Sovjetunionens kommunistiske partis, ledelse av regjeringen til uttrykk?

Først og fremst ved at det kommunistiske parti gjennom sovjetene og deres kongresser bestreber seg for å få valgt sine kandidater til alle de viktigste

postene i regjeringsarbeidet, sine beste folk som er hengivne overfor proletariats sak og rede til å tjene proletariatets sak trofast. Og dette lykkes for partiet i de aller fleste tilfelle, fordi arbeiderne og bøndene har tillit til partiet. Det er ingen tilfeldighet at lederne av maktorganene hos oss er kommunister, at de, disse lederne, har en veldig autoritet i landet.

For det annet ved at partiet kontrollerer forvaltningsorganenes arbeid, maktorganenes arbeid, retter deres feil og mangler, som er uunngåelige, hjelper dem med å gjennomføre regjeringens beslutninger og bestreber seg for å sikre dem massenes støtte, slik at ikke en eneste viktig beslutning blir fattet av dem uten tilsvarende anvisninger fra partiet.

For det tredje i at partiet ved utarbeidelsen av arbeidsplanen for de forskjellige maktorganene, enten det nå er på industriens, landbrukets, handels eller kulturoppbyggingens område, gir allmenne ledende anvisninger, som bestemmer karakteren og retningen av disse organenes arbeid så lenge disse planene er gyldige.

Den borgerlige pressen uttrykker som regel »forundring» over en slik »innblanding» fra partiets side i statens saker. Men »forundringen» er tvers igjennom falsk. Det er kjent at også de borgerlige partiene i de kapitalistiske landene »blander seg inn» i statens saker og leder regjeringene på akkurat samme måte, slik at ledelsen der konsentreres i hendene på en liten kikk personer som på en eller annen måte er forbundet med de største bankene og derfor forsøker å skjule sin rolle for befolkningen. Hvem vet ikke at hvert borgerlig parti i England eller i andre kapitalistiske land har sitt hemmelige kabinett av denne snevre kretsen av personer som konsentrerer ledelsen i sine hender? Tenk bare på den kjente talen av Lloyd George om det liberale partiets »skygge»-kabinett. Forskjellen mellom sovjetenes land og de kapitalistiske landene i denne sammenhengen består i a) at i kapitalismens land leder de borgerlige partiene staten i borgerskapets interesse og mot proletariatet, mens det kommunistiske partiet i Sovjetunionen leder staten i proletariatets interesse og mot borgerskapet, b) at de borgerlige partiene skjuler sin ledende rolle for folket, idet de tar sin tilflukt til tvilsomme hemmelige kabinetter, mens det kommunistiske parti i Sovjetunionen ikke behøver noen hemmelige kabinetter, brennemerker de hemmelige kabinettets politikk og praksis og erklærer åpent overfor hele landet at det påtar seg ansvaret for statens ledelse.

En av de delegerte: Blir fagforeningene også ledet av partiet på samme måten?

Stalin: I det vesentlige — ja. Formelt kan ikke partiet gi fagforeningene noen direktiver. Men partiet gir direktiver til de kommunister som arbeider i fagforeningene. Som kjent finnes det fraksjoner av kommunister i fagforeningene, på samme måte også i sovjetene, kooperasjonene osv. Disse kommunistiske fraksjonenes plikt består i ved hjelp av overbevisning å oppnå slike

beslutninger av fagforeningenes, sovjetenes og kooperasjonenes osv. organer som tilsvarende partiets direktiver. Og i de aller fleste tilfelle lykkes det dem å gjennomføre dette, fordi partiets innflytelse blant massene er uhyre stor og fordi det nyter stor tillit der. På denne måten oppnås det enhet i virksomheten til proletariatets mest forskjelligartede organisasjoner. Uten denne enheten ville vi få et sammensurium og uoverensstemmelse i arbeidet hos disse arbeiderklassens organisasjoner.

3. spørsmål: Når det i Russland bare er ett legalt parti, hvordan kan De da vite at massene sympatiserer med kommunismen?

Svar: Det er riktig at det ikke finnes legale borgerlige partier i Sovjetunionen, at det bare er ett parti, arbeidernes parti, kommunistenes parti, som er legalt. Men har vi veier og midler til å overbevise oss om at flertallet av arbeiderne, flertallet av de arbeidende massene, sympatiserer med kommunistene? Her er det naturligvis tale om arbeider- og bondemassene og ikke om det nye borgerskapet, ikke om restene av de gamle utbytterklassene, som allerede er knust av proletariatet. Ja, vi har mulighet, vi har veier og midler til å få vite om arbeider- og bondemassene sympatiserer med kommunistene eller ikke. La oss ta de viktigste momentene i vårt lands liv og se om det er grunn til å hevde at massene virkelig sympatiserer med kommunistene.

La oss framfor alt ta et så viktig moment som oktoberomveltningens periode i 1917, da kommunistenes parti nettopp som parti åpent oppfordret arbeiderne og bøndene til å styrte borgerskapets makt og da det, dette partiet fikk støtte hos det store flertallet av arbeiderne, soldatene og bøndene. Hvordan var stillingen da? Ved makta sto de sosialrevolusjonære (ess-errere) og sosialdemokratene (mensjevikene), som dannet en blokk med borgerskapet. Maktapparatet i sentrum og i provinsen såvel som kommandoapparatet for arméen som talte 12 millioner, var i hendene på disse partiene, i regjeringens hender. Kommunistenes parti befant seg i en halvlegal tilstand. Borgerskapet i alle land spådde et uunngåelig sammenbrudd for bolsjevikenes parti. Ententen sto helt og fullt på Kerenskiregjeringens side. Ikke desto mindre opphørte ikke kommunistenes parti, bolsjevikenes parti, med å oppfordre proletariatet til å styrte denne regjeringen og opprette proletariats diktatur. Og hva skjedde? Det overveldende flertallet av de arbeidende massene bak fronten og ved fronten støttet på det mest avgjorte bolsjevikenes parti, – og Kerenskiregjeringen ble styrtet og proletariats makt ble opprettet. Hvordan kunne det gå for seg at bolsjevikene dengang gikk av med seieren på tross av de fiendtlige spådommene fra borgerskapet i alle land om at bolsjevikpartiet ville gå under? Beviser ikke dette at de brede arbeidende massene sympatiserer med bolsjevikenes parti? Jeg mener at den beviser det! Der har dere den første prøven på det kommunistiske partiets autoritet og innflytelse blant de brede massene av befolkningen.

La oss ta den følgende perioden, intervensjonsperioden, borgerkrigsperioden, da de engelske kapitalistene okkuperte Nordrussland, Arkangelsk- og Murmanskdistriktet, da de amerikanske, engelske, japanske og franske kapitalistene okkuperte Sibir, ved å skyve Koltsjak i forgrunnen, da de franske og engelske kapitalistene tok skritt til okkupasjon av »Sør-Russland», ved å løfte Denikin og Wrangel på sitt skjold. Dette var ententens og de russiske kontrarevolusjonære generalenes krig mot den kommunistiske regjeringen i Moskva, mot vår oktoberrevolusjons erobringer. Dette var en periode som satte det kommunistiske partiets styrke og fasthet blant de brede arbeider- og bonde-massene på den største prøve. Og hva skjedde? Er det kanskje ikke kjent at som resultat av borgerkrigen ble okkupantene kastet ut av Russland, at de kontrarevolusjonære generalene en etter en ble tilintetgjort av den røde arme? Her viste det seg nettopp at krigens skjebne i siste instans ikke avgjøres av teknikken, som Sovjetunionens fiender rikelig forsynte Koltsjak og Denikin med, men av en riktig politikk, av sympatien og støtten fra befolkningens millionmasser. Var det tilfeldig at bolsjevikenes parti dengang gikk ut av kampen som seierherre? Det var selvfølgelig ikke tilfeldig. Vitner ikke denne omstendigheten om at kommunistenes parti hos oss har de brede arbeidende massenes sympati? Jeg mener den gjør det. Her har dere den andre prøven på styrken og fastheten hos det kommunistiske partiet i Sovjetunionen.

La oss gå over til den nåværende perioden, til etterkrigsperioden, da den fredelige oppbyggingens spørsmål er blitt stilt på dagsordenen, den økonomiske ødeleggelsens fase er avløst av den industrielle gjenoppbyggingens fase og endelig av fasen med rekonstruksjon av hele vår folkehusholdning på en ny teknisk basis. Har vi nå veier og midler til å prøve det kommunistiske partis styrke og fasthet til å bestemme graden av de brede arbeidende massers sympati for dette partiet? Jeg tror at vi har det.

La oss først og fremst ta fagforeningene, som forener omkring 10 millioner proletarer, la oss se på sammensetningen av de ledende organene i fagforeningene våre. Er det tilfeldig at det er kommunister som står i spissen for disse organene? Det er selvfølgelig ikke tilfeldig. Det ville være dumt å tro at arbeiderne i Sovjetunionen forholder seg likegyldig til sammensetningen av de ledende organene i fagforeningene. Sovjetunionens arbeidere har vokst og skolert seg i tre revolusjoners storm. De har som ingen lært å prøve sine ledere og jage dem vekk hvis de ikke tilfredsstiller proletariatets interesser. Den mest populære mann i vårt parti var en tid Plekhanov. Men da arbeiderne hadde overbevist seg om at Plekhanov hadde forlatt den proletariske linja, vek de ikke tilbake for å isolere ham beslutsomt. Og hvis slike arbeidere uttrykker sin fulle tillit til kommunistene og stiller dem på de ansvarlige postene i fagforeningene, da er dette ubetinget et direkte bevis på at det kommunistiske partiets styrke og fasthet blant arbeiderne i Sovjetunionen er veldig. Her har

dere en prøve på at de brede arbeidermassene ubetinget sympatiserer med kommunistenes parti.

La oss ta de siste valg til sovjetene. Stemmerett har hele den voksne befolkningen i Sovjetunionen, fra 18-årsalderen av, uten hensyn til kjønn og nasjonalitet, minus de borgerlige elementene som utbyttet fremmed arbeidskraft og er fratatt stemmeretten. Dette utgjør ca. 60 millioner stemmeberettigede. Det store flertallet av disse er selvfølgelig bønder. Av disse 60 millioner benyttet ca. 51 %, dvs. over 30 millioner seg av stemmeretten. La oss nå se på sammensetningen av de ledende organene i sovjetene våre i sentrum og i provinsen. Kan en kalle det en tilfeldighet at det store flertallet av de valgte ledende elementer er kommunister? Det er klart at en ikke kan kalle det en tilfeldighet. Vitner ikke denne kjensgjerningen om at det kommunistiske parti nyter tillit blant bøndernes millionmasser? Jeg mener den gjør det. Her har dere ennå en prøve på det kommunistiske partiets styrke og fasthet.

La oss ta det kommunistiske ungdomsforbundet som forener ca. 2 millioner av arbeider- og bondeungdommen. Kan en kalle det en tilfeldighet at det overveldende flertallet av de valgte ledende elementene i det kommunistiske ungdomsforbundet består av kommunister? Jeg tror at en ikke kan kalle det tilfeldighet. Her har dere enda en prøve på det kommunistiske partiets styrke og autoritet.

La oss endelig ta våre utallige konferanser, møter, delegertforsamlinger osv., som omfatter millionmasser av arbeidende menn og kvinner, arbeidere og arbeidersker, bønder og bondekvinner fra alle de nasjonalitetene som hører til Sovjetunionen. Disse møtene og konferansene ironiserer en undertiden over i Vesten, og påstår at russerne overhodet liker å snakke. Men for oss har disse møtene og konferansene en veldig betydning både når det gjelder å prøve stemningen i massene og klarlegge feilene våre og å fastslå metodene for å fjerne disse feilene, for feil gjør vi mange av og skjuler dem ikke, da vi mener at å avsløre feilene og ærlig rette på dem er den beste metoden for å forbedre landets ledelse. Se på talene på disse konferansene og møtene, se på de saklige og ukunstlede bemerkningene fra disse »simple menneskene» som kommer fra arbeiderne og bønderne, se på beslutningene deres — og dere vil se hvor veldig det kommunistiske partiets innflytelse og autoritet er, dere vil se at hvilket som helst parti i verden kunne misunne oss denne innflytelsen og denne autoriteten. Her har dere enda en prøve på det kommunistiske partis fasthet.

Dette er de veier og metoder som gjør det mulig å prøve det kommunistiske partiets styrke og innflytelse blant folkemassene.

Her ser en hvordan jeg vet at Sovjetunionens brede arbeider- og bonde-masser sympatiserer med det kommunistiske partiet.

4. spørsmål: Hvis en partiløs gruppe organiserte en fraksjon og stilte opp egne kandidater ved valgene, gikk inn for støtte til sovjetregjeringen, men

samtidig krevde opphevelse av utenrikshandelsmonopolet, – kunne det da forføyte over egne midler og føre en aktiv politisk kampanje?

Svar: Jeg mener at dette spørsmålet inneholder en uløselig motsigelse. En kan ikke forestille seg en gruppe som gikk inn for støtte til sovjetregjeringen og samtidig krevde opphevelse av utenrikshandelsmonopolet. Hvorfor? Fordi utenrikshandelsmonopolet er et av de urokkelige grunnlagene for sovjetregjeringens »plattform». Fordi en gruppe som krever opphevelse av utenrikshandelsmonopolet, ikke kan gå inn for støtte til sovjetregjeringen. Fordi en slik gruppe bare kan være en gruppe som er dypt fiendtlig overfor hele sovjetsystemet.

I Sovjetunionen finnes det selvfølgelig elementer som krever opphevelse av utenrikshandelsmonopolet. Det er nep-folkene, kulakkene, restene av de allerede sønderslåtte utbytterklassene o.s.v. Men disse elementene utgjør et forsvinnende lite mindretall av befolkningen. Jeg tror at delegasjonen i sitt spørsmål ikke mener disse elementene. Men hvis det dreier seg om arbeiderne og de arbeidende bondemassene, så må jeg si at kravet om opphevelse av monopolet på utenrikshandelen blant dem bare kunne framkalle latter og en fiendtlig holdning.

Hva ville opphevelsen av utenrikshandelsmonopolet i virkeligheten bety for arbeiderne? For dem ville det bety å oppgi industrialiseringa av landet, byggingen av nye verksteder og fabrikker, utvidelsen av de gamle verkstedene og fabrikkene. For dem ville det bety å oversvømme Sovjetunionen med varer fra de kapitalistiske landene, innskrenke vår industri på grunn av dens relative svakhet, å øke antallet av arbeidsløse, forverre arbeiderklassens materielle stilling, svekke dens økonomiske og politiske posisjoner, og det ville i siste instans bety å styrke nep-mannen og det nye borgerskapet overhodet. Kan Sovjetunionens proletariat begå et slikt selvmord? Det er klart at det ikke kan det. Og hva ville avskaffelsen av utenrikshandelsmonopolet bety for de arbeidende bondemassene. Det ville bety en forvandling av vårt land fra et selvstendig til et halvkolonialt land og utarming for bondemassene. Det ville bety en tilbakevending til det »frihandels»-regimet som hersket under Koltsjak og Deninkin, da det for de kontrarevolusjonære generalene og de »alliertes» forente krefter var lett å utplyndre og flå bøndenes millionmasser. Det ville til syvende og sist bety en forsterkning av kulakkene og de andre utbytterelementene på landsbygda. Bøndene har i tilstrekkelig grad fått prøve dette regimets herligheter i Ukraina og i Nordkaukasus, ved Volga og i Siber. Hvilken grunn har man til å anta at de vil kripe inn i denne snaren på nytt? Er det ikke klart at de arbeidende bondemassene ikke kan være for å avskaffe utenrikshandelsmonopolet?

En av de delegerte: Delegasjonen har framhevet punktet om utenrikshandelsmonopolet, om å oppheve det, som et punkt som en hel gruppe av

befolkningen kunne organisere seg omkring hvis en i Sovjetunionen ikke hadde hatt ett partis monopol, et monopol på legaliteten.

Stalin: Delegasjonen kommer således tilbake til spørsmålet om det kommunistiske partis monopol som det eneste legale parti i Sovjetunionen. Et kort svar på dette spørsmålet har jeg allerede gitt da jeg snakket om veiene og metodene for å prøve sympatien for det kommunistiske partiet hos arbeiderne og bøndernes millionmasser. Når det gjelder de andre lagene av befolkningen, kulakkene, nep-folkene, restene av de gamle knuste utbytterklassene, så er de hos oss berøvet retten til å ha sin politiske organisasjon, likesom de også er berøvet stemmeretten. Proletariatet har ikke bare fratatt borgerskapet fabrikkene og verkstedene, bankene og jernbanene, jorden og gruvene. Det har også fratatt det retten til å ha sin politiske organisasjon, for proletariatet ønsker ikke gjenoppretting av borgerskapets makt. Delegasjonen har øyensynlig ingen innvendinger mot at Sovjetunionens proletariat har tatt fabrikkene og verkstedene, jorda og jernbanene, bankene og gruvene fra borgerskapet og godseierne. (*Munterhet.*) Men delegasjonen synes å nære visse betenkeligheter i anledning av at proletariatet ikke innskrenket seg til dette, men gikk videre og tok de politiske rettighetene fra borgerskapet. Det er etter min mening ikke helt logisk, eller rettere, helt ulogisk. Med hvilken begrunnelse krever en høymodighet av proletariatet overfor borgerskapet? Viser kanskje borgerskapet i Vesten, som sitter inne med makta, den aller ringeste høymodighet overfor arbeiderklassen? Driver det ikke arbeiderklassens virkelig revolusjonære partier i illegalitet? Av hvilken grunn krever en av Sovjetunionens proletariat at det skal være høymodig mot sin klassefiende? Jeg tror at logikken forplikter. Den som tror på muligheten av å gi borgerskapet tilbake de politiske rettighetene, han må, hvis han vil være logisk, gå videre og stille spørsmålet om han vil gi fabrikkene og verkstedene, jernbanene og bankene tilbake til borgerskapet.

En av de delegerte: Delegasjonen hadde den oppgave å skape klarhet over hvordan meninger innenfor arbeiderklassen og blant bønderne som avviker fra det kommunistiske partis meninger kan finne sitt legale uttrykk. Det ville være uriktig å oppfatte det på den måten at delegasjonen interesserer seg for spørsmålet om å gi borgerskapet politiske rettigheter, om hvordan borgerskapet kan finne et legalt uttrykk for å ytre sine meninger. Det dreier seg nettopp om hvordan meninger blant arbeiderklassen og bønderne som avviker fra det kommunistiske partis meninger, kan finne sitt legale uttrykk.

En annen delegert: Disse avvikende meninger kunne finne sitt uttrykk i arbeiderklassens masseorganisasjoner, i fagforeningene og andre.

Stalin: Meget godt. Det dreier seg følgelig ikke om gjenoppretting av borgerskapets politiske rettigheter, men om meningsbrytninger innen arbeiderklassen og blant bønderne. Finnes det noen meningsbrytninger blant arbei-

derne og de arbeidende bondemassene nå for tiden? Uten tvil ja. Det er umulig at millioner av arbeidere og bønder kan tenke likt. Slikt forekommer ikke i livet. For det første er det stor forskjell mellom arbeiderne og bøndene, både med hensyn til deres økonomiske stilling om med hensyn til deres syn på de forskjellige spørsmål. For det andre finnes det en del forskjelligheter i synsmåtene innenfor selve arbeiderklassen, forskjell i oppdragelse, aldersforskjell og temperamentsforskjell, forskjell mellom de rotfestede arbeidere og de arbeidere som er kommet fra landsbygda o.s.v. Alt dette fører til meningsbrytninger blant arbeiderne og de arbeidende bondemassene som får sitt legale uttrykk på møter, i fagforeningene, i kooperasjonen, under valgene til sovjetene o.s.v.

Men mellom meningsbrytningene nå under det proletariske diktaturets vilkår og meningsbrytningene før i tiden, før oktoberrevolusjonen, finnes det en grunnleggende forskjell. Dengang konsentrerte meningsbrytningene blant arbeiderne og de arbeidende bøndene seg hovedsakelig om spørsmålene om å styrte godseierne, tsarismen, borgerskapet, om å slå i stykker den borgerlige ordning. Nå under det proletariske diktaturets vilkår dreier meningsbrytningene seg ikke om å styrte sovjetmakten, å slå i stykker sovjetsystemet, men om å forbedre sovjetmaktens organer, å forbedre deres arbeid. Her er det en grunnleggende forskjell. Det er ikke noe under at meningsbrytningene omkring spørsmålet om den revolusjonære sprengningen av den bestående ordningen før i tiden, ga grunnlag for at det oppsto flere konkurrerende partier innenfor arbeiderklassen og de arbeidende bondemassene. Disse partiene var bolsjevikenes parti, mensjevikenes parti og de sosialrevolusjonæres parti. På den andre siden er det også meget lett å forstå at en meningskamp nå under proletariatets diktatur, som ikke har det mål å styrte det bestående sovjetsystemet, men å forbedre og konsolidere det, ikke gir næring for forekomsten av flere partier blant arbeiderne og landsbygdas arbeidende masser. Det er årsaken til at ett partis, det kommunistiske partis, legalitet, dette partis monopol, på ingen måte framkaller innvendinger blant arbeiderne og de arbeidende bøndene men tvertimot betraktes som noe nødvendig og ønskelig.

Vårt partis stilling som det eneste legale partiet i landet (det kommunistiske partis monopol) er ikke noe kunstig og uttenkt. En slik stilling kan ikke skapes kunstig, ved hjelp av administrative tiltak o.s.v. Vårt partis monopol er vokst ut av livet, har utviklet seg historisk som resultat av den kjensgjerning at de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier spilte endelig bankerott og forsvant fra skueplassen under vår virkelighets forhold. Hva var de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier før i tiden? De var agenter for borgerskapets innflytelse på proletariatet. Hva var det som oppelsket og understøttet disse partienes eksistens før oktober 1917? At det bestod en borgerklasse og endelig at borgerskapet hadde statsmakta. Er det kanskje ikke klart at

grunnlaget for disse partiers eksistens måtte forsvinne da borgerskapet ble styrtet? Og hva ble disse partiene etter oktober 1917? De ble partier som ville gjenopprette kapitalismen og styrte proletariatets makt. Er det ikke klart at disse partiene måtte miste ethvert grunnlag og enhver innflytelse blant arbeiderne og de arbeidende lagene av bøndene?

Kampen om innflytelsen på arbeiderklassen mellom kommunistenes parti og de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier har ikke begynt i går. Den begynte fra det øyeblikket da de første tegnene på en revolusjonær massebevegelse i Russland viste seg, allerede før 1905. Perioden fra 1903 til oktober 1917 er en periode av forbitret meningskamp innen vårt lands arbeiderklasse, en periode av kamp mellom bolsjevikene, mensjevikenes og de sosialrevolusjonære om innflytelsen innen arbeiderklassen. I løpet av denne perioden har Sovjetunionens arbeiderklasse gjennomgått tre revolusjoner. I disse revolusjoners ild prøvde og kontrollerte den disse partiene, deres brukbarhet for den proletariske revolusjonens sak, deres proletariske revolusjonære ånd. Og i oktoberdagene i 1917, da historien trakk fasiten av hele den tidligere revolusjonære kampen, da historien på sin vekt veide den spesifikke vekten av de partiene som kjempet innenfor arbeiderklassen — da gjorde Sovjetunionens arbeiderklasse til slutt sitt avgjørende valg og stanset opp ved det kommunistiske partiet som det eneste proletariske partiet. Hvordan skal en forklare at arbeiderklassens valg falt på det kommunistiske parti? Er det kanskje ikke en kjensgjerning at bolsjevikene f.eks. i april 1917 utgjorde et ubetydelig mindretall i Leningrads sovjet? Er det kanskje ikke en kjensgjerning at de sosialrevolusjonære og mensjevikenes dengang hadde det overveldende flertallet i sovjetene? Er det kanskje ikke en kjensgjerning at hele maktapparatet og alle tvangsmidlene inntil oktoberdagene befant seg i hendene på de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier, som dannet en blokk med borgerskapet? Dette forklares ved at det kommunistiske partiet dengang var for likvidering av krigen, for en øyeblikkelig demokratisk fred, mens de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier var for »krig til en seierrik slutt», for fortsettelse av den imperialistiske krigen. Det forklares ved at det kommunistiske partiet var for å styrte Kerenskis regjering, for å styrte borgerskapets makt, for nasjonalisering av fabrikkene og verkstedene, bankene og jernbanene, mens mensjevikenes og de sosialrevolusjonæres partier kjempet for Kerenskis regjering og forsvarte borgerskapets rett til fabrikkene og verkstedene, til bankene og jernbanene. Det forklares ved at det kommunistiske partiet dengang gikk inn for øyeblikkelig konfiskasjon av godseiernes jord til fordel for bøndene, mens de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier forsøkte å få dette spørsmålet utsatt til den konstituerende forsamlingen som det igjen ble utsatt på ubestemt tid å sammenkalle. Hva underlig er det da i at arbeiderne og de fattige bøndene til slutt gjorde sitt valg til fordel for det kommunistiske

partiet. Hva underlig er det da i at de sosialrevolusjonæres og mensjevikenes partier så hurtig spilte bankerott? Dette er årsaken til at det kommunistiske parti kom til makten.

Den følgende perioden, perioden etter oktober 1917, borgerkrigens periode, var den perioden da mensjevikenes og de sosialrevolusjonære endelig gikk til grunne og bolsjevikenes parti feiret sin endelige seier. Mensjevikenes og de sosialrevolusjonære lettet selv det kommunistiske partiets seier i denne perioden. Etterat mensjevikenes og de sosialrevolusjonære under oktoberomveltningen var blitt knust og tilintetgjort, allierte restene av disse partiene seg med kulakkenes kontrarevolusjonære oppstander, dannet en blokk med Koltsjak og Denikin, trådte i ententens tjeneste og ødela seg for godt i arbeidernes og bøndernes øyne. Vi fikk følgende bilde: de sosialrevolusjonære og mensjevikenes, som hadde forvandlet seg fra borgerlige revolusjonære til borgerlige kontrarevolusjonære, hjalp ententen med å kvele det nye Sovjetrusland, mens bolsjevikenes parti, som samlet om seg alt levende og revolusjonært, reiste stadig nye troppeavdelinger av arbeidere og bønder til kamp for det sosialistiske fedrelandet, til kamp mot ententen. Det er helt naturlig at kommunistenes seier i denne perioden måtte føre til og virkelig førte til de sosialrevolusjonære og mensjevikenes fullstendige nederlag. Hva underlig er det da i at det kommunistiske parti etter alt dette ble arbeiderklassens og de fattige bøndernes eneste parti?

På denne måten oppsto det kommunistiske partiets monopol som det eneste legale partiet i landet.

Dere snakker om meningskampen blant arbeiderne og bøndene nå, under det proletariske diktaturets vilkår. Jeg har allerede sagt at meningskamp finnes det og kommer det til å finnes, at uten denne er en bevegelse framover umulig. Men meningskampen blant arbeiderne under de nåværende forholdene dreier seg ikke om det prinsipielle spørsmålet om å styrte sovjetssystemet, men om de praktiske spørsmålene om å forbedre sovjetene, om å utbedre sovjetorganenes feil — altså om befesting av sovjetmakta. Det er fullt forståelig at en slik meningskamp bare kan befeste og fullkommengjøre det kommunistiske partiet. Det er fullt forståelig at en slik meningskamp bare kan befeste det kommunistiske partiets monopol. Det er fullt forståelig at en slik meningskamp ikke kan gi næring til dannelsen av andre partier blant arbeiderklassen og de arbeidende bønder.

5. spørsmål: Kan De i korthet meddele oss de viktigste uoverensstemmelser mellom Dem og Trotski?

Svar: Jeg må først og fremst si at uoverensstemmelserne med Trotski ikke er personlige uoverensstemmelser. Hvis uoverensstemmelserne var av personlig art, ville partiet ikke beskjefte seg med dem en eneste time, for det liker ikke at det gjøres nummer av enkelte personer. Det dreier seg øyensynlig om

uoverensstemmelsene i partiet. Slik har jeg forstått dette spørsmålet. Ja, slike uoverensstemmelser finnes det i partiet. Disse uoverensstemmelsenes karakter har kamerat Rykov i Moskva og kamerat Bukharin i Leningrad for kort tid siden redegjort temmelig utførlig for i sine foredrag. Disse foredragene er offentliggjort. Noe å tilføye til det som er sagt om uoverensstemmelsene i disse foredragene, har jeg ikke. Hvis dere ikke har disse dokumentene, kan jeg skaffe dere dem (*delegasjonen meddeler at den har disse dokumentene*).

En av de delegerte: Når vi kommer tilbake, vil en spørre oss om disse uoverensstemmelsene, men vi har ikke alle dokumentene. Vi har f.eks. ikke de »83«s plattform.

Stalin: Jeg har ikke underskrevet den plattformen. Jeg har ingen rett til å forføye over fremmede dokumenter. (*Latter.*)

6. spørsmål: *I de kapitalistiske landene ligger hoveddrivkraften for utviklingen av produksjonen i håpet om å innhøste profitt. Denne drivkraften mangler, naturligvis relativt, i Sovjetunionen. Hva erstatter den, og i hvilken grad er denne erstatningen etter Deres mening effektiv? Kan den være varig?*

Svar: Det er riktig at hoveddrivkraften i den kapitalistiske økonomien er å oppnå profitt. Det er også riktig at å oppnå profitt hverken er målet eller drivkraften for vår sosialistiske industri. Hva er i så fall drivkraften for vår industri?

Først og fremst det forholdet at fabrikkene og verkstedene hos oss tilhører hele folket og ikke kapitalistene, at fabrikkene og verkstedene ikke ledes av kapitalistenes tillitsmenn, men av representanter for arbeiderklassen. Bevisstheten om at arbeiderne ikke arbeider for kapitalistene, men for sin egen stat, sin egen klasse, — denne bevisstheten er en veldig drivkraft for utviklingen av fullkommengjørelsen av vår industri. Det må her understrekes at det store flertallet av fabrikkenes og verkstedenes direktører hos oss er arbeidere som er utnevnt av det høyeste råd for folkehusholdningen i forståelse med fagforeningene og at ikke en eneste av direktørene kan forbli på sin post mot arbeidernes eller de tilsvarende fagforeningers vilje. Det må videre fastslås at på hvert eneste verksted eller fabrikk finnes det en verksteds- eller fabrikk-komite, valgt av arbeiderne, som kontrollerer bedriftsadministrasjonens virksomhet. Det må endelig fastslås at på hver industriell bedrift har man produksjonskonferanser av arbeiderne, hvor alle arbeiderne på vedkommende bedrift deltar og hvor arbeiderne kontrollerer alt arbeidet til direktøren, behandler bedriftsadministrasjonens arbeidsplan, konstaterer feilene og manglene og har mulighet for å rette på disse manglene gjennom fagorganisasjonen, partiet og sovjetmaktens organer. Det er ikke vanskelig å forstå at alle disse omstendighetene i bunn og grunn forandrer såvel arbeidernes stilling som ordningen på bedriften. Mens arbeideren under kapitalismen betrakter fabrikkene som et fengsel, så betrakter arbeideren under sovjetforholdene ikke

lenger fabrikken som et fengsel, men som en sak som ligger hans hjerte nær, hvis utvikling og forbedring han er dypt interessert i. Det er vel neppe nødvendig å bevise at dette nye forholdet arbeiderne har til bedriften, denne følelsen hos arbeiderne at bedriften er noe som står dem nær, er den største drivkraften for hele vår industri. Ved denne omstendighet må en forklare den kjensgjerningen at antallet av oppfinnere på produksjonsteknikkens område og av industriorganisatorer fra arbeidernes rekke vokser for hver dag.

For det andre det forholdet at inntektene fra industrien hos oss ikke går til berikelse av enkelte personer, men til videre utvikling av industrien, til forbedring av arbeiderklassens materielle og kulturelle stilling, til senking av prisene på industrivarer som er nødvendige både for arbeiderne og bøndene, d.v.s. atter til forbedring av de arbeidende massenes materielle stilling. Kapitalisten kan ikke anvende sine inntekter til forbedring av arbeidernes levevilkår. Han lever for profitten. Ellers ville han ikke være kapitalist. Han utvinner profitt for å investere den som ny kapital og utføre den til mindre utviklede land som lider av kapitalmangel, for derved å utvinne ny og enda større profitt. Slik strømmer det kapitaler fra Nord-Amerika til Kina, Indonesia, Sør-Amerika, Europa, — fra Frankrike til de franske koloniene, — fra England til de engelske koloniene. Hos oss er det annerledes, for vi driver ikke kolonipolitikk og anerkjenner ikke kolonipolitikken. Hos oss blir inntektene fra industrien i landet og går til videre utfoldelse av industrien, til forbedring av arbeidernes stilling og til økning av det indre markedets kjøpekraft, iberegnet bondemarkedet, gjennom senkning av prisene på industrivarene. Ti prosent av industriens inntekter går hos oss til forbedring av arbeiderklassens leveforhold. Tretten prosent av arbeidernes pengelønn går hos oss til forsikring av arbeiderklassen på statens bekostning (dette utgjør over 800 mill. rubel pr. år). En bestemt del av inntektene (jeg kan for øyeblikket ikke si hvilken del) går til kulturelle behov, til lærlingskolene og til arbeidernes ferier. En temmelig betydelig del av disse inntektene går årlig til økning av arbeidernes pengelønn (jeg kan heller ikke her si hvilken del). Den øvrige delen av inntektene av industrien går til videre utvidelse av industrien, til reparasjon av gamle fabrikker, til bygging av nye og endelig til senkning av prisene på industrivarene. Den veldige betydningen disse omstendighetene har for hele vår industri består i at de a) letter tilnærmelsen mellom landbruket og industrien og utjevningen av motsetningene mellom by og land, b) fremmer veksten av det indre markedets kjøpekraft både i byene og på landsbygda og derved skaper en uavbrutt voksende basis for den videre utfoldelsen av industrien.

Endelig det forholdet at nasjonaliseringen av industrien letter den planmessige ledelsen av industrihusholdningen som helhet.

Vil disse drivkreftene for vår industri være varige faktorer? Kan de være stadig virkende faktorer? Ja, de vil absolutt være stadig virkende stimulanter og drivkrefter! Og jo mer vår industri utvikler seg, desto mer vil disse faktorenes kraft og betydning vokse.

7. spørsmål: I hvilken grad kan Sovjetunionen samarbeide med andre lands kapitalistiske industri? Finnes det noen bestemt grense for et slikt samarbeid eller er det bare et forsøk på å bringe på det rene hvor og hvilket samarbeid som er mulig og hvor ikke?

Svar: Det er øyensynlig tale om de midlertidige overenskomstene med de kapitalistiske statene på industriens og handelens område og kanskje også på de diplomatiske forbindelsenes område. Jeg mener at tilstedeværelsen av to motsatte systemer, — det kapitalistiske systemet og det sosialistiske systemet, — ikke utelukker muligheten av slike overenskomster. Jeg mener at slike overenskomster er mulige og hensiktsmessige under en fredelig utvikling. Eksporten og importen er det best egnede grunnlag for slike overenskomster. Vi behøver: maskiner, råstoffer, (f.eks. bomull), halvfabrikater (av metall og andre), og kapitalistene behøver avsetning for disse varene. Her har dere et grunnlag for en overenskomst. Kapitalistene behøver: olje, tømmer og kornprodukter, og vi behøver avsetning for disse varer. Her har dere ennå et grunnlag for en overenskomst. Vi behøver kreditter, kapitalistene behøver gode renter på disse kredittene. Der har dere allerede et ytterligere grunnlag for overenskomster i kredittspørsmål, og her er det kjent at sovjetorganene er de mest punktlig betalere når det gjelder kreditter.

Det samme kan en si med hensyn til det diplomatiske området. Vi fører en fredspolitikk, og vi er rede til å underskrive ikke-angrepsavtaler med de kapitalistiske statene. Vi fører en fredspolitikk, og vi er rede til å slutte overenskomster om avrustning like til fullstendig avskaffelse av de stående hærene, det erklærte vi allerede for hele verden på Geneve-konferansen. Der har dere grunnlaget for overenskomster på det diplomatiske området.

Hva er grensene for disse overenskomstene? Grensene er betinget av motsetningene mellom de to systemene som fører kappestrid, kamp med hverandre. Innenfor de rammene som disse to systemene tillater, men bare innenfor disse rammene, er overenskomster fullt mulige. Det vitner erfaringene fra overenskomstene med Tyskland, Italia, Japan o.s.v. om.

Er disse overenskomstene bare et eksperiment eller kan de ha en mer eller mindre langvarig karakter? Dette avhenger ikke bare av oss, det avhenger også av våre kontrahenter. Dette avhenger av den almenne situasjonen. En krig kan kullkaste hvilke som helst overenskomster. Dette avhenger endelig av betingelsene for overenskomsten. Slavevilkår kan vi ikke gå med på. Vi har en overenskomst med Harriman som driver manganertsgruvene i Georgia. Denne overenskomsten er sluttet for 20 år. Som dere ser, slett ikke noen kort frist.

Vi har også en overenskomst med selskapet Lena-Goldfields, som utvinner gull i Sibir. Overenskomsten er sluttet på 30 år – en enda lenger frist. Vi har endelig en overenskomst med Japan om drift av oljekilder og kullgruver på Sakhalin.

Vi ville bare ønske at disse overenskomstene hadde en mer eller mindre stabil karakter. Men dette avhenger selvfølgelig ikke bare av oss, men også av våre kontrahenter.

8. spørsmål: Hva består hovedforskjellen mellom Russland og de kapitalistiske statene i politikken overfor de nasjonale minoritetene i?

Svar: Det dreier seg øyensynlig om de nasjonalitetene i Sovjetunionen som før ble undertrykt av tsarismen og de russiske utbytterklassene og som ikke hadde sin egen stat. Hovedforskjellen består i at det i de kapitalistiske landene består nasjonal undertrykkelse og nasjonalt slaveri, mens begge deler er revet opp med rota hos oss i Sovjetunionen. Der, i de kapitalistiske statene, eksisterer det ved siden av nasjonene av første klasse, de privilegerte nasjonene, »statsnasjonene», nasjoner av annen klasse, »statsløse» nasjoner, ikke likeberettigede nasjoner, som er berøvet de og de rettighetene og da først og fremst rettigheter som stat. Hos oss i Sovjetunionen derimot er alle disse kjenne-tegnene på nasjonal ulikhet og nasjonal undertrykkelse tilintetgjort. Hos oss er alle nasjoner likeberettigede og suverene, for den tidligere herskende storrussiske nasjons nasjonale og statlige forrettigheter er avskaffet. Det dreier seg selvfølgelig ikke om deklarasjoner om nasjonalitetenes likhet. Deklarasjoner om nasjonal likhet finnes det fullt opp av hos alle borgerlige og sosialdemokratiske partier. Hvilken verdi har deklarasjoner hvis de ikke settes ut i livet? Det dreier seg om å tilintetgjøre de klassene som er bærerne, skaperne og forkynnerne av den nasjonale undertrykkelsen. Slike klasser var hos oss godseierne, kapitalistene. Vi styrte disse klassene og tilintetgjorde derved muligheten for nasjonal undertrykkelse. Og nettopp fordi vi styrte disse klassene ble en virkelig nasjonal likhet hos oss mulig. Nettopp dette er det som hos oss kalles virkeliggjørelse av ideen om nasjonalitetenes selvbestemmelse like til løsrivelse. Nettopp fordi vi virkeliggjorde nasjonalitetenes selvbestemmelse, nettopp derfor lyktes det oss å utrydde den gjensidige mistillit mellom de arbeidende masser av de forskjellige nasjonaliteter i Sovjetunionen og forene nasjonalitetene på frivillighetens grunn til en forbundsstat. Den nå bestående unionen av sosialistiske sovjetrepublikker er et resultat av vår nasjonale politikk og et uttrykk for den frivillige sammenslutningen av Sovjetunionens nasjonaliteter til en forbundsstat. Det er vel neppe nødvendig å føre bevis for at en slik politikk i det nasjonal spørsmålet er utenkelig i de kapitalistiske landene, for de som der fremdeles sitter inne med makta er kapitalistene, som er skaperne og formidlerne av den nasjonale undertrykkespolitikken. En kan heller ikke unnlate å fastslå f.eks. den kjensgjerningen

at det i spissen for Sovjetunionens høyeste organ, sovjetenes sentrale eksekutivkomite, ikke nødvendigvis står en russisk formann, men seks formenn, en for hver av de seks unionsrepublikkene som er forent i Sovjetunionen, og av dem er en russisk (Kalinin), en annen ukrainer (Petrovski), en tredje hviterusser (Tsjervjakov), en fjerde aserbajdsjaner (Mussabekov), en femte turkmen (Aitakov) og en sjette usbek (Faisulla Khorsjajev). Denne kjensgjerningen er et av de klareste uttrykkene for vår nasjonale politikk. Det er overflødig å bemerke at ikke en eneste borgerlig republikk om den var aldri så demokratisk, ville gå til et slikt skritt. Men for oss er dette skrittet en selvfølgelig kjensgjerning, som framgår av hele vår nasjonale likhetspolitikk.

9. spørsmål: De amerikanske arbeiderlederne forsøker å rettferdiggjøre sin kamp mot kommunistene med to omstendigheter: 1) Kommunistene ødelegger arbeiderbevegelsen ved sin fraksjonskamp innenfor fagforeningene og ved sine angrep på de ikke radikale tillitsmenn i fagforeningene. 2) De amerikanske kommunistene får direktiver fra Moskva og kan derfor ikke være gode fagforeningsmedlemmer, siden deres lojalitet overfor en utenlandsk organisasjon er større enn lojaliteten overfor deres eget forbund. Hvordan skal en kunne fjerne en slik vanskelighet, for at de amerikanske kommunistene skal kunne samarbeide med de andre cellene innen den amerikanske arbeiderbevegelsen?

Svar: Jeg tror ikke at de amerikanske arbeiderledernes forsøk på å rettferdiggjøre sin kamp mot kommunistene står for noen kritikk. Ingen har ennå bevist og ingen vil kunne bevise at kommunistene ødelegger arbeiderbevegelsen. Men derimot må en regne det som helt bevist at kommunistene er de mest hengivne og modigste kjempere i arbeiderbevegelsen i hele verden, deriblant også i Amerika. Er det kanskje ikke en kjensgjerning at kommunistene opptre i de første rekkene av arbeiderklassen under arbeidernes streiker og demonstrasjoner og utsetter seg for de første slagene fra kapitalistene, mens de reformistiske arbeiderlederne i slike tider gjemmer seg i kapitalistenes bakgårder? Hvordan kan kommunistene unnlate å kritisere de reformistiske arbeiderledernes feighet og reaksjonære opptreden? Er det kanskje ikke klart at en slik kritikk bare kan virke livgivende og styrkende på arbeiderbevegelsen? Det er riktig at en slik kritikk ødelegger de reaksjonære arbeiderledernes autoritet. Men er det noe ekstraordinært i det? La de reaksjonære lederne svare med motkritikk og ikke med å kaste kommunistene ut av fagforeningene. Jeg tror at arbeiderbevegelsen i Amerika, hvis den vil leve og utvikle seg videre, ikke kan unnvære menings- og retningskamp innenfor fagforeningene. Jeg tror at menings- og retningskampen innenfor fagforeningene, kritikken av de reaksjonære lederne o.s.v. vil vokse mer og mer, hvor meget de reformistiske arbeiderlederne enn motsetter seg dette. Og for Amerikas arbeiderklasse er en slik meningskamp og en slik kritikk absolutt nødvendig, for at den skal

kunne velge mellom de forskjellige retningene og endelig engang konstituere seg som en selvstendig organisert kraft innenfor det amerikanske samfunnet. De amerikanske reformistiske lederne klager på kommunistene vitner bare om at de ikke er overbevist om sin rett og at de føler at deres stilling ikke er trygg. Nettopp derfor frykter de kritikken som pesten. Det er betegnende at de amerikanske arbeiderledere er mer avgjorte motstandere av det elementære demokratiet enn mange borgere i det samme Amerika.

Fullstendig uriktig er den påstanden at de amerikanske kommunistene arbeider «etter direktiver fra Moskva». Dere vil ikke i hele verden finne kommunister som ville gå med på å handle «etter direktiver» utenfra, mot sin egen overbevisning, mot sin egen vilje, mot situasjonens krav. Og hvis det skulle finnes slike kommunister noensteds, så ville de ikke være verd en døyt. Kommunistene er de modigste og dristigste mennesker, de fører kamp mot et helt hav av fiender. Kommunistenes verd består blant annet også i at de evner å forsvare sin overbevisning. Derfor er det besynderlig å snakke om de amerikanske kommunistene som om mennesker der ikke har noen egen overbevisning og bare er i stand til å handle «etter direktiver» utenfra. I arbeiderledernes påstand er det bare en ting som er riktig, nemlig det at de amerikanske kommunistene tilhører kommunistenes internasjonale organisasjon og fra tid til annen rådfører seg med denne organisasjonens sentrum om forskjellige spørsmål. Men hva galt er der i det? Kanskje de amerikanske arbeiderledere er imot organisering av et internasjonalt arbeidersentrum? De tilhører riktignok ikke Amsterdam. Men når de ikke er tilsluttet dette, er det ikke fordi de er imot et internasjonalt arbeidersentrum, men fordi de regner Amsterdam som en altfor radikal organisasjon. (*Latter.*) Hvorfor kan kapitalistene organisere seg i internasjonal målestokk, mens arbeiderklassen eller en del av arbeiderklassen ikke skal kunne ha sin internasjonale organisasjon? Er det ikke klart at Green og hans venner i den amerikanske arbeidsføderasjonen baktaler de amerikanske kommunistene, når de slavisk gjentar kapitalistenes legender om «direktiver fra Moskva»? Det finnes mennesker som tror at medlemmene av Den kommunistiske internasjonen i Moskva ikke gjør annet enn å sitte og skrive direktiver for alle land. Da man regner over 60 land som tilhører Komintern, så kan man selv forestille seg stillingen for medlemmene av Komintern, som ikke sover, ikke spiser og ikke gjør annet enn dag og natt å sitte og skrive direktiver for disse land. (*Latter.*) Og med denne komiske legenden tror de amerikanske arbeiderlederne at de kan skjule sin frykt for kommunistene og tilsløre at kommunistene er arbeiderklassens modigste og mest hengivne kjempere i Amerika.

Delegasjonen spør hvordan man skal kunne komme ut av en slik situasjon. Jeg mener at det bare finnes en utvei: å tillate menings- og retningskamp innenfor fagforeningene i Amerika og oppgi den reaksjonære politikken med

å kaste kommunistene ut av fagforeningene og gi Amerikas arbeiderklasse mulighet for å velge fritt mellom disse strømningene, for i Amerika har en ennå ikke hatt noen oktoberrevolusjon, og arbeiderne der har ennå ikke hatt mulighet for å treffe et endelig valg mellom de forskjellige retningene i fagforeningene.

10. spørsmål: Blir det for tiden sendt penger til Amerika som støtte til det amerikanske kommunistiske partiet eller den kommunistiske avisa »Daily Worker»? Hvis ikke, hvor meget betaler de amerikanske kommunistene i årlig medlemskontingent til Den 3. internasjonale?

Svar: Hvis spørsmålet dreier seg om det gjensidige forholdet mellom Amerikas kommunistiske parti og Den 3. internasjonale, så må jeg si at Amerikas kommunistiske parti som en del av Den kommunistiske internasjonale må betale medlemskontingent til Komintern, på samme måten som en må forutsette at Komintern som den internasjonale kommunistiske bevegelses sentrum understøtter Amerikas kommunistiske parti etter evne, når den finner at dette er nødvendig. Jeg tror ikke at det er noe merkelig og ekstraordinært i dette. Men hvis spørsmålet dreier seg om det gjensidige forholdet mellom Amerikas Kommunistiske parti og Sovjetunionens kommunistiske parti, så må jeg erklære at jeg ikke kjenner til et eneste tilfelle da representanter for det amerikanske kommunistiske partiet har henvendt seg til Sovjetunionens kommunistiske parti etter hjelp. Dere kan synes at dette er merkelig, men det er en kjensgjerning som vitner om de amerikanske kommunistenes altfor store finfølelse. Men hva ville skje om Amerikas kommunistiske parti henvendte seg til Sovjetunionens kommunistiske parti etter hjelp? Jeg tror at Sovjetunionens kommunistiske parti ville yte det hjelp etter evne. Hva ville vel et kommunistisk parti, som dessuten har makta, være verd hvis det nektet å yte hjelp etter evne til et kommunistisk parti i et annet land, som befinner seg under kapitalismens åk? Jeg ville si at et slikt kommunistisk parti ikke er verd en døyt. La oss anta at den amerikanske arbeiderklassen kom til makta etter å ha styrtet sitt eget borgerskap, la oss anta at arbeiderklassen i et annet land henvendte seg til den amerikanske arbeiderklassen som hadde seiret i den store kampen mot kapitalismen, etter overkommelig materiell hjelp, – kunne den amerikanske arbeiderklassen nekte en slik hjelp? Jeg tror at den ville utlevere seg selv til skam og skjensel hvis den nølte med å yte hjelp.

11. spørsmål: Vi vet at enkelte gode kommunister ikke er helt enige i det kommunistiske partiets krav om at alle nye medlemmer skal være ateister, da den reaksjonære geistlighet jo nå er slått ned. Kunne det kommunistiske partiet i framtiden stå nøytralt overfor en religion som ville understøtte vitenskapen i sin helhet og ikke ville motsette seg kommunismen? Kunne dere

i framtiden tillate partiets medlemmer å ha en religiøs overbevisning hvis denne ikke var strid med partiloyaliteten?

Svar: I dette spørsmålet er det noen unøyaktigheter. For det første kjenner jeg ikke noen slike »gode kommunister» som delegasjonen her snakker om. Slike kommunister eksisterer neppe i det hele tatt. For det andre må jeg erklære at vi formelt sett ikke har slike betingelser for opptak i partiet som krever obligatorisk ateisme av kandidaten. Våre betingelser for opptak i partiet er: anerkjennelse av partiets program og statutter, ubetinget underordning under partiets og dets organers beslutninger, medlemskontingent og inntreden i en av partiets organisasjoner.

En av de delegerte: Jeg leser meget ofte om at det finner sted eksklusjoner av partiet fordi vedkommende tror på gud.

Stalin: Jeg kan bare gjenta det som allerede er sagt om betingelsene for opptak i partiet. Andre betingelser har vi ikke.

Betyr dette at partiet er nøytralt overfor religionen? Nei, det betyr det ikke. Vi fører propaganda og kommer til å føre propaganda mot religiøse fordommer. Landets lovgivning er slik at enhver borger har rett til å bekjenne seg til en hvilken som helst religion. Det er den enkeltes samvittighetssak. Nettopp derfor har vi også gjennomført kirkens atskillelse fra staten. Men samtidig med at vi gjennomførte kirkens atskillelse fra staten og proklamerte trosfriheten, ga vi også enhver borger rett til ved overbevisning, ved propaganda og agitasjon å kjempe mot den eller hin religion, mot enhver religion. Partiet kan ikke være nøytralt overfor religionen, og det driver antireligiøs propaganda mot alle religiøse fordommer, fordi det går inn for vitenskapen, mens de religiøse fordommer går imot vitenskapen, fordi enhver religion står i motsetning til vitenskapen. Slike tilfelle som forekommer i Amerika, hvor en for kort tid siden dømte darwinistene, er umulige hos oss, fordi partiet fører en politikk som på alle måter fremmer vitenskapen. Partiet kan ikke være nøytralt overfor religiøse fordommer, og det kommer til å drive propaganda mot disse fordommene, fordi dette er et av de sikreste midler til å undergrave innflytelsen til den reaksjonære geistlighet, som understøtter utbytterklassene og forkynner underkastelse under disse klassene. Partiet kan ikke være nøytralt overfor bærerene av de religiøse fordommer, overfor den reaksjonære geistligheten som forgifter de arbeidende massenes bevissthet. Har vi undertrykt den reaksjonære geistligheten? Ja, vi har undertrykt den. Den er dessverre bare ikke helt likvidert enda. Den antireligiøse propagandaen er detmidlet som må føre likvideringen av den reaksjonære geistligheten til ende. Det forekommer tilfelle hvor en eller annen av partiets medlemmer stundom hindrer en allsidig utfoldelse av den antireligiøse propaganda. Hvis en ekskluderer slike partimedlemmer, så er det meget bra, for slike »kommunister» har ingen ting å gjøre i vårt partis rekke.

12. spørsmål: Kan De i korthet gi oss en karakteristikk av det framtidige samfunn som kommunismen forsøker å skape?

Svar: En almann karakteristikk av det kommunistiske samfunnet er betyr Marx', Engels' og Lenins verker. Hvis en i korthet skal gi det kommunistiske samfunns anatomi, så blir det et samfunn: a) hvor det ikke blir privateie av produksjonsredskapene og -midlene, men hvor eiendommen blir samfunnsmessig, kollektiv, b) hvor det ikke blir klasser og statsmakt, men arbeidende i industri og landbruk som økonomisk styrer seg selv som en fri sammenslutning av arbeidende, c) hvor folkehusholdningen er organisert etter en plan og vil bli basert på den høyeste teknikk såvel på industriens som på landbrukets område, d) hvor det ikke vil bli noen motsetning mellom by og land, mellom industri og landbruk, e) hvor produktene blir fordelt etter de gamle franske kommunistenes prinsipp: »enhver yter etter evne, enhver får etter behov», f) hvor vitenskapen og kunsten vil befinne seg i forhold som er tilstrekkelig gunstige til å oppnå full blomstring, g) hvor personligheten er fri for bekymringene om brødbiten og nødvendigheten av å være »verdens mektige» til lags og blir virkelig fri o.s.v. o.s.v. Det er klart at vi ennå har lang vei igjen til et slikt samfunn.

Hva angår de internasjonale forholdene som er nødvendige for den fullstendige seieren for det kommunistiske samfunnet, så vil de utvikle seg og vokse fram i flukt med modningen av de revolusjonære krisene og arbeiderklassens revolusjonære reisninger i de kapitalistiske land. En kan ikke forestille seg saken på den måten at arbeiderklassen i ett eller noen få land vil gå fram mot sosialismen eller tilmed mot kommunismen, mens kapitalistene i de andre landene vil se rolig på dette og sitte med foldede hender. Enda mindre kan en forestille seg at arbeiderklassen i de kapitalistiske landene vil finne seg i å bare være tilskuer til sosialismens seierrike utvikling i dette eller hint land. I virkeligheten vil kapitalistene gjøre alt hva de kan for å kvele slike land. I virkeligheten vil ethvert alvorlig skritt mot sosialismen og enda mer mot kommunismen i dette eller hint land uunngåelig bli fulgt av en ubendig streben hos arbeiderklassen i de kapitalistiske landene etter å erobre diktaturet og sosialismen i disse landene. Således vil det i løpet av den videre utviklingen av verdensrevolusjonen dannes to sentrer i verdensmålestokk: det sosialistiske sentrum, som trekker til seg de landene som streber mot sosialismen, og det kapitalistiske sentrum som trekker til seg de landene som streber mot kapitalismen. Kampen mellom disse to sentrene om herredømmet over verdensøkonomien vil avgjøre kapitalismens og kommunismens skjebne i hele verden. For verdenskapitalismens endelige nederlag er sosialismens seier på verdensøkonomiens arena.

2. KAMERAT STALINS SPØRSMÅL OG DELEGASJONENS SVAR

Stalin: Hvis delegasjonen ikke er altfor trett, vil jeg på min side be om tillatelse til å stille den noen spørsmål. *(Delegasjonen gir uttrykk for sitt samtykke.)*

1. spørsmål: *Hva er forklaringen på den lave prosent av fagorganiserte arbeidere i Amerika?* Jeg tror at det finnes omkring 17 millioner industriarbeidere. *(De delegerte meddeler at det finnes mellom 18 og 19 millioner industriarbeidere.)* Organisert er, så vidt jeg husker, omkring 3 millioner. *(De delegerte meddeler at den amerikanske arbeiderføderasjon teller ca. 3 mill. organiserte arbeidere, og dessuten finnes det i andre forbund en halv million organiserte arbeidere. Alt i alt finnes det således 3 1/2 million organiserte arbeidere.)* Jeg personlig mener at dette er en meget lav prosent av fagorganiserte arbeidere. Hos oss i Sovjetunionen er 90 % av alle proletarer i landet organisert i fagforeningene. Jeg ville spørre delegasjonen om den anser den relative lave prosent organiserte arbeidere i fagforeningene for en positiv kjensgjerning. *Tror ikke delegasjonen at denne kjensgjerningen vitner om det amerikanske proletariats svakhet, om svakheten av dets redskaper i kampen mot kapitalistene på det økonomiske området?*

Brophy: Forklaringen på fagforeningenes lave medlemstall er ikke de faglige organisasjonenes uheldige taktikk, men de allmenne økonomiske forholdene i landet, som ikke driver hele massen av arbeiderne til å organisere seg, og da disse økonomiske forholdene er gunstige, avsvækker de nødvendigheten av arbeiderklassens kamp mot kapitalistene. Disse forholdene vil naturligvis forandres, og parallelt med forandringen i disse forholdene vil fagforeningene vokse og hele fagbevegelsen vil slå inn på en annen vei.

Douglas: Jeg er enig i den forklaringen som er gitt av foregående taler. Jeg vil tilføye at for det første må en ha for øye at kapitalistene selv i den senere tid har forhøyet arbeidslønnen i De forente stater meget sterkt. Denne prosessen av lønnsforhøyelse kunne en se i 1917, i 1919 og senere. Hvis en sammenlikner reallønna nå med arbeidslønna i 1911, så vil det vise seg at den har steget betydelig. Fagbevegelsen var i begynnelsen av sin utviklingsprosess bygd og bygges også nå på laugsprinsippet, på fagprinsippet, og fagforeningene skaptess fortrinnsvis for de kvalifiserte arbeiderne. I spissen for disse forbundene sto bestemte ledere som representerte en avsondret organisasjon og forsøkte å oppnå gode betingelser for sine medlemmer. Det fantes ingen årsaker som drev dem til å utvide fagforeningenes rammer og til å organisere de ukvalifiserte arbeiderne i fagforeningene. Dessuten må den amerikanske arbeiderbevegelsen regne med en meget godt organisert kapitalisme, som rår

over alle midler til å motarbeide organiseringen av alle arbeidere i fagforeningene. Hvis, la oss si, en trustifisert produksjonsgrein møter altfor sterk motstand fra fagforeningen på en av sine bedrifter, så går den tilmed til en slik forholdsregel som å lukke denne bedriften og overføre arbeidet til en annen av sine bedrifter. Således brytes fagforeningens motstand. Den amerikanske kapitalismen hever arbeidernes lønninger på egen hånd, men gir dem ingen økonomisk makt, gir dem ikke mulighet for å kjempe for økonomisk bedring av sine kår. En annen viktig omstendighet i Amerika er at kapitalistene skaper splid mellom arbeiderne av forskjellige nasjonaliteter. I de fleste tilfellene er de ukvalifiserte arbeidere slike som er kommet fra Europa eller i den siste tid negerarbeidere. Kapitalistene forsøker å skape splid mellom arbeiderne av forskjellige nasjonaliteter. Denne inndelingen etter nasjonaliteter atskiller også det kvalifiserte og ukvalifiserte arbeidet. Kapitalistene skaper systematisk et motsetningsforhold mellom arbeiderne av forskjellige nasjonaliteter, uavhengig av deres arbeidskvalifikasjon. I de siste 10 årene har den amerikanske kapitalismen ført en mer opplyst politikk i denne henseende, idet den skaper sine egne fagforeninger, de såkalte kompaniforbund. Den trekker arbeiderne med i bedriftens arbeid og gjør arbeiderne interessert i denne bedriftens profitter o.s.v. Den amerikanske kapitalismen har en tendens til å erstatte den horisontale delingen med en vertikal deling, d.v.s. å spalte arbeiderklassen og tilstrebe å vinne den og gjøre den interessert i kapitalismens interesser.

Coyle: Jeg vil ta fatt på spørsmålet ikke fra et teoretisk, men fra et praktisk synspunkt. Det er riktig at det er lettest å organisere arbeiderne i gode tider, men saken er den at statistikken over medlemsbevegelsen i den amerikanske arbeidsføderasjonen viser at den amerikanske arbeidsføderasjonen litt etter litt taper de ukvalifiserte arbeidere og at antallet av kvalifiserte arbeidere i dens rekke økes. Således vil den amerikanske arbeiderføderasjonen bli og den blir gradvis en organisasjon som hovedsakelig omfatter kvalifiserte arbeidere. Fagbevegelsen i Amerika omfatter nesten ikke ukvalifiserte arbeidere. Store industrigreiner omfattes ikke av fagforeningene. Av disse store industrigreinene er det bare arbeiderne i kull- og jernbaneindustrien som til en viss grad er organisert, men også i kullindustrien er det 65 % uorganiserte arbeidere. Arbeiderne i slike industrigreiner som stålstøperiene, gummi- og automobilindustrien er nesten slett ikke faglig organisert. En kan si at fagforeningene ikke omfatter de ukvalifiserte arbeiderne. Det finnes en rekke fagorganisasjoner som står utenfor den amerikanske arbeidsføderasjonen og som forsøker å organisere de ukvalifiserte og lite kvalifiserte arbeiderne. Hva angår det standpunkt som inntas av lederne for den amerikanske arbeidsføderasjonen, så har f.eks. en av lederne, formannen for metallarbeiderforbundet, helt åpent erklært at han ikke vil ha ukvalifiserte arbeidere med i sitt forbund. Med hensyn til fagforeningsførerne er stillingen den at det

er oppstått en lederkaste som består av noen få dusin mennesker med veldig gasjer – opp til 10 tusen dollar om året og mer, det er oppstått en kaste som det er overordentlig vanskelig å trenge inn i.

Dunne: Det spørsmålet kamerat Stalin stilte, er ikke stilt rettfærdig, for om 90 % av arbeiderne i hans land er organisert i fagforeningene, så tilhører makta her arbeiderklassen, mens arbeiderne i de kapitalistiske landene er en undertrykt klasse og borgerskapet tar alle forholdsregler for ikke å gi arbeiderne mulighet for å organisere seg i fagforeningene. Dessuten eksisterer det reaksjonære fagforeninger med reaksjonære ledere i spissen. Under de forholdene vi har i Amerika, er det meget vanskelig å hamre fagforeningsideen inn i arbeidernes hoder. Det er årsaken til at fagforeningene er så lite utbredt i Amerika.

Stalin: Er den siste taler enig med foregående taler om at noen av arbeiderlederne i Amerika selv bestreber seg for å innsnevre arbeiderbevegelsen?

Dunne: Ja.

Stalin: Jeg ville ikke fornærme noen. Jeg ville bare gjøre forskjellen mellom stillingen i Amerika og Sovjetunionen klar for meg. Hvis jeg har fornærmet noen, ber jeg om unnskyldning. (*Latter fra de delegerte.*)

Dunne: Jeg er ikke det minste fornærmet.

Stalin: Finnes det i Amerika et system med statlig arbeiderforsikring?

En av de delegerte: Noe system med statlig arbeiderforsikring har vi ikke i Amerika.

Coyle: I de fleste stater eksisterer det en erstatning ved ulykkestilfelle på bedriftene, slik at en får erstattet i høyden 30 % av den tapte arbeidsdyktigheten. Dette finnes i de fleste stater. Betalingen foretas av de private firmaer på de bedriftene der man har tapt arbeidsførheten, men loven krever en slik betaling.

Stalin: Finnes det statlig forsikring mot arbeidsløshet i Amerika?

En av de delegerte: Nei. Det fondet som skapes for arbeidsløshetsforsikring, kan tilfredsstille 80 til 100 tusen arbeidsløse i alle stater.

Coyle: En forsikring (ikke statlig) finnes mot ulykkestilfelle i industrien, d.v.s. mot ulykkestilfelle som har foregått på bedriftene. Men invaliditet som følge av sykdom eller alderdom blir ikke forsikret på noen måte. Forsikringsfondet dannes av bidrag fra arbeiderne. I virkeligheten er forholdet det at hele forsikringsfondets sum betales av arbeiderne selv, for hvis arbeiderne ikke organiserte dette fondet, ville de få større tillegg, og da dette fondet blir fastsatt ved en overenskomst mellom arbeiderne og arbeidsgiverne, så får arbeiderne mindre tillegg. Dette utgjør nesten hele fondets sum. Arbeidsgiverne bidrar faktisk bare med en ubetydelig del til dette fondet, ca. 10 %.

Stalin: Jeg tror det vil interessere kameratene om jeg meddeler at det hos oss i Sovjetunionen årlig brukes over 800 millioner rubler til forsikring av arbeiderne på statens bekostning. Det ville kanskje heller ikke være overflødig å meddele dere at arbeiderne i alle industrigreiner hos oss utenom den vanlige pengelønna får et tillegg på omtrent en tredjedel av lønna til forsikring, forbedring av leveforholdene, kulturelle behov o.s.v.

2. spørsmål: Hvordan skal en forklare at det ikke finnes et særskilt masseparti av arbeidere i Nordamerikas forente stater? Borgerskapet i Amerika har hele to partier – det republikanske og det demokratiske, men de amerikanske arbeidere har ikke noe eget masseparti. Mener ikke kameratene at mangelen på et arbeidernes masseparti, selv om det bare var et slik som i England (Labour Party), svekker arbeiderklassens styrke i dens politiske kamp mot kapitalistene? Og videre, *hvorfor uttaler arbeiderbevegelsens ledere i Amerika, Green og andre, seg kategorisk mot dannelsen av et arbeiderparti i Amerika?*

Brophy: Ja – det er blitt vedtatt en slik beslutning av lederne om at det ikke er nødvendig å danne et slikt parti. Imidlertid finnes det et mindretall som mener at det er nødvendig å danne et slikt parti. Nå har vi i De forente stater en slik objektiv situasjon, hvor fagbevegelsen i De forente stater, som allerede påpekt, er meget svak. Fagbevegelsens svakhet forklares på sin side igjen ved at arbeiderklassen ennå ikke har hatt behov for å organisere seg og kjempe mot kapitalistene, fordi kapitalistene selv hever arbeidernes lønninger og sikrer dem en tilfredsstillende materiell stilling.

Stalin: Det er jo hovedsakelig de kvalifiserte arbeideres eksistens som sikres. Her er det en motsigelse. På den ene siden skal det ikke være nødvendig å organisere seg, da arbeidernes eksistens er sikret; på den andre siden hevdes det at det nettopp er de best sikrede, d.v.s. kvalifiserte arbeidere som er organisert i fagforeningene, og for det tredje heter det at det nettopp er de minst sikrede, d.v.s. de lite kvalifiserte, de som har størst behov for organisasjonen, som ikke er organisert i fagforeningene. Dette kan jeg overhodet ikke forstå.

Brophy: Ja, her er det en motsigelse, men like så motsigelsesrik er den amerikanske virkeligheten i politisk og økonomisk henseende.

Brebner: Selv om de ukvalifiserte arbeiderne ikke er organisert i fagforeningene, så har de likevel politisk stemmerett. Således kan de ukvalifiserte arbeiderne, hvis de skulle være misfornøyde, likevel gi uttrykk for sin misnøye ved å benytte sin politiske stemmerett. På den andre siden benytter arbeiderne som er organisert i fagforeningene ikke fagforeningene, men sin politiske stemmerett hvis de gjennomlever særlig vanskelige tider. Således er den politiske stemmeretten en erstatning for mangelen på en faglig organisasjon.

Israels: En av hovedvanskelighetene er selve systemet, valgsystemet i De forente stater. Ved presidentvalgene velges det ikke den mann som får flertallet av hele landets stemmer eller flertallet av en eller annen klasses stemmer. I hver stat finnes det valgkollegier, hver stat har et visst antall stemmer som deltar i presidentvalgene. For at en president skal bli valgt, må han ha fått 51 % av stemmene. Hvis en hadde 3–4 partier, så ville en få en slik situasjon at ingen ville bli valgt og valgene ville måtte overlates til kongressen. Dette er et argument mot å danne et tredje parti. Motstanderen av å danne et tredje parti argumenterer på følgende måte: still ikke opp en tredje kandidat, for på den måten vil dere splitte det liberale partis stemmetall og gjøre det umulig å få det liberale partis kandidat valgt.

Stalin: Men senator Lafolette forsøkte likevel i sin tid å danne et tredje borgerlig parti. Derav følger at et tredje parti ikke kan splitte stemmene hvis det er et borgerlig parti, men det kan splitte stemmene hvis det er et arbeiderparti.

Davies: Jeg finner ikke at den kjensgjerningen som foregående taler har påpekt, er noen fundamental kjensgjerning. Etter min mening er den viktigste kjensgjerningen følgende: Jeg tar som eksempel den byen jeg bor i. Under valgkampanjen kommer en representant for det ene eller andre partiet og gir lederen av fagorganisasjonen en eller annen ansvarlig post. I forbindelse med valgkampanjen overgir han fagorganisasjonens ledere visse midler som han kan anvende etter forgodtbefinnende, og deretter oppnår han en viss prestisje i forbindelse med den posten han mottar. Vi får en slik situasjon at fagbevegelsens ledere selv er tilhengere av det ene eller andre borgerlige partiet. Det er derfor naturlig at disse lederne for fagbevegelsen, når det kommer på tale å danne et tredje parti, et arbeiderparti, ikke vil foreta seg noe for å danne et slikt parti. De viser da til at dannelsen av et tredje parti vil framkalle sprengning av fagorganisasjonen.

Douglas: At det bare er kvalifiserte arbeidere som er organisert i fagforeningene, forklares hovedsakelig ved at en må ha en bestemt fortjeneste og en viss sikret stilling for å bli organisert i en fagforening, da medlemskontingenten er meget høy og de ukvalifiserte arbeiderne ikke har mulighet for å betale den høye opptakskontingenten. Dessuten er de ukvalifiserte arbeiderne stadig utsatt for den fare at hvis de forsøker å organisere seg, så vil arbeidsgiveren kaste dem på gata. Organisere seg kan de ukvalifiserte arbeiderne bare med aktiv støtte fra de kvalifiserte arbeidernes side. Denne støtten får de i de fleste tilfellene ikke. Denne omstendigheten er en av hovedhindringene for å få organisert de ukvalifiserte arbeiderne i fagforeningene. Hovedforsvaret for sine rettigheter virkeliggjør arbeidermassene gjennom det politiske forsvaret for sine rettigheter. I dette ser jeg også hovedårsaken til mangelen på organisasjon hos de uorganiserte arbeiderne. Jeg

mener at den økonomiske basisen er hovedårsaken til at de ukvalifiserte arbeiderne ikke er organisert hverken på det politiske eller det faglige område. Jeg må peke på en særegenhet ved det amerikanske valgsystemet, de direkte valgene hvor hvilket som helst menneske kan gå på valgmøtet og erklære seg for demokrat eller republikaner og stemme. Jeg er overbevist om at Gompers ikke ville kunnet samle arbeiderne om et upolitisk program hvis han ikke hadde hatt dette argumentet om den direkte stemmeretten. Han sa alltid til arbeiderne at om de ville virke politisk, så kunne de gå inn i de to bestående partiene og oppnå et eller annet tillitsverv og erobre seg autoritet der. Ved hjelp av dette argumentet lyktes det Gompers å holde arbeiderne borte fra ideen om å organisere arbeiderklassen og danne et arbeiderparti.

3. spørsmål: Hvordan skal en forklare at lederne for Den amerikanske arbeidsføderasjonen er mer reaksjonære enn mange borgere i spørsmålet om å anerkjenne Sovjetunionen? Hvordan skal en forklare at slike borgere som Mr. Borah og andre uttaler seg for å anerkjenne Sovjetunionen, mens arbeiderbevegelsens ledere i Amerika, fra Gompers til Green, har ført og fortsetter å føre den mest reaksjonære propaganda mot anerkjennelsen av den første arbeiderrepublikken, mot anerkjennelsen av Sovjetunionen? Hvordan skal en forklare at tilmed en slik reaksjonær som den forhenværende amerikanske presidenten Woodrow Wilson fant det mulig å »hilse» Sovjetrussland, mens Green og de andre lederne for den amerikanske arbeidsføderasjonen vil være mer reaksjonære enn kapitalistene? Her er teksten til Woodrow Wilsons »hilsen», som ble sendt den russiske sovjetkongressen i mars 1918, mens den tyske keisers tropper gikk til offensiv mot sovjet-Leningrad:

»Jeg benytter meg av sovjetkongressen til på vegne av De forente staters folk å uttrykke den oppriktigste sympati for det russiske folk, i særdeleshet nå, da Tyskland har sendt sine stridskrefter dypt inn i landet for å hindre kampen for friheten, tilintetgjøre alle dens erobringer og virkeliggjøre de tyske planene og det russiske folks undertrykkelse. Selv om De forente staters regjering i dette øyeblikket dessverre ikke er i stand til å yte Russland den umiddelbare hjelp som den ønsker å yte, ville jeg gjennom den nåværende kongressen forsikre det russiske folket om at De forente staters regjering vil utnytte alle muligheter for på ny å sikre Russland full suverenitet og full uavhengighet i sine indre anliggender og full gjenopprettelse av dets store rolle i Europas og den moderne menneskehetens liv. De forente staters folk sympatiserer av hele sitt hjerte med det russiske folket i dets streben etter for alltid å befri seg fra selvherskerdømmet og selv ta hånd om sin skjebne» (se »Pravda», nr.50, 16. mars 1918).

Kan man holde for normalt at Den amerikanske arbeidsføderasjonens ledere vil være mere reaksjonære enn den reaksjonære Wilson?

Brophy.: Jeg kan ikke nøyaktig forklare årsakene, men jeg mener at de samme årsakene som gjør at den amerikanske arbeidsføderasjonen ikke går inn i Amsterdaminternasjonalen, også ligger til grunn for at den amerikanske

arbeidsføderasjonens ledere tar stilling mot å anerkjenne Sovjetrussland. Forskjellen ligger i de amerikanske arbeidernes særegne filosofi og i den økonomiske forskjellen som finnes mellom de amerikanske og de europeiske arbeiderne.

Stalin: Men Den amerikanske arbeidsføderasjonens ledere er – så vidt jeg vet – ikke imot å anerkjenne Italia eller Polen hvor fascistene hersker.

Brophy: Idet De som eksempel peker på Polen og Italia, hvor det er fascistiske regjeringer, forklarer De samtidig årsaken til at Amerika ikke anerkjenner Sovjetunionen. Denne fiendtlige innstillingen overfor Sovjetunionen forklares ved de ubehageligheter den amerikanske fagbevegelsens ledere har med sine egne kommunister.

Dunne: Den årsaken som den foregående taler anførte, – at de ikke kan anerkjenne Sovjetunionen fordi de er uklar med sine egne kommunister, – er ikke overbevisende, fordi de agiterte mot anerkjennelse av Sovjetunionen allerede før det amerikanske kommunistparti ble organisert. Hovedårsaken er den at den amerikanske arbeidsføderasjonens ledere er imot alt som har noe med sosialisme å gjøre. Og i denne henseende blir de påvirket av kapitalistene, som har en organisasjon som kalles »Den nasjonale borgerassosiasjon», en organisasjon som med alle midler forsøker å innstille hele det amerikanske samfunnet mot enhver art av sosialisme. Denne organisasjonen opptrådte mot Ivy Lees standpunkt, da denne opptrådte for utvikling av Amerikas handelsforbindelser med Sovjetunionen. Denne organisasjonens førere sa: Hvordan skal vi kunne overvåke ordenen innenfor vår arbeiderklasse, når de liberale begynner å føre denslags tale? »Den nasjonale borgerassosiasjon» er en organisasjon for en gruppe kapitalister som har forstrakt denne organisasjonen med store summer og som leder den. Det er nødvendig å understreke at viseformannen i den amerikanske arbeidsføderasjonen Matthew Woll er viseformann i denne reaksjonære organisasjonen.

Brophy: De årsaker som er blitt nevnt i forbindelse med de faglige lederes reaksjonære innstilling, er ikke de vesentlige. Dette spørsmålet må betraktes dypere. Den amerikanske delegasjonens besøk i Sovjetunionen er det beste svar og et bevis på sympatien for Sovjetunionen hos en del av de amerikanske arbeiderne. Jeg er av den oppfatning at den meningen som lederne for den amerikanske arbeidsføderasjonen har med hensyn til Sovjetunionen, ikke skiller seg fra meningen hos flertallet av den amerikanske arbeiderklassen. Det standpunktet som flertallet av arbeiderklassen inntar overfor Sovjetunionen forklares ved at Sovjetunionen ligger så langt borte. Amerikas arbeiderklasse har ingen interesse for alskens internasjonale saker, og borgerskapets innflytelse på Amerikas arbeiderklasse gjør seg sterkt gjeldende i spørsmålet om dens forhold til Sovjetunionen.

SAMTALE MED DEN ENGELSKE FORFATTEREN H. G. WELLS

23. juli 1934

WELLS: Hr. Stalin, jeg er Dem meget takknemlig for at De har sagt Dem villig til å ta imot meg. For kort tid siden var jeg i De forente stater, hadde en lengre samtale med president Roosevelt og prøvde å bli klar over hva hans ledende ideer består i. Nå har jeg kommet til Dem, for å spørre Dem om hva De gjør for å forandre verden. . .

STALIN: Slett ikke så mye. . .

WELLS: Jeg reiser så mange ganger rundt i verden og betrakter det som skjer omkring meg som et vanlig menneske.

STALIN: Offentlige personer som Dem er ikke »vanlige mennesker». Naturligvis vil bare historien kunne vise hvor betydningsfull denne eller hin offentlige person er, men i hvert fall betrakter De ikke verden som »et vanlig menneske.»

WELLS: Jeg prøver slett ikke å være beskjeden. Jeg mener med dette at jeg prøver å se verden med øynene til et enkelt menneske og ikke til en partipolitiker eller en ansvarlig statsmann. Min reise til De forente stater gjorde et skakende inntrykk. Den gamle finansverdenen bryter sammen, landets økonomiske liv opplever en omstilling av nytt slag. Lenin sa i sin tid at en måtte »lære handel», måtte lære den av kapitalistene. I dag må kapitalistene lære av dere å fatte sosialismens ånd. For meg ser det ut som det i De forente stater dreier seg om en gjennomgripende reorganisering, om å skape en planøkonomi, det vil si en sosialistisk økonomi. De og Roosevelt går ut fra to forskjellige utgangspunkt. Men fins det ikke et åndelig bånd, et åndsslektskap mellom Washington og Moskva? Det samme sprang for eksempel i øynene på meg i Washington som foregår her: Utvidinga av administrasjonsapparatet, opprettinga av en rekke nye regulerende statsorganer, organiseringa av en altomfattende offentlig tjeneste. Akkurat som i Deres land er amerikanernes kunnskaper om ledelse ikke tilstrekkelige.

STALIN: USA har et annet mål enn vi her i Sovjetunionen. Det målet amerikanerne sikter mot, oppsto på grunnlag av et økonomisk virvar, den økonomiske krise. Amerikanerne vil gjerne bli ferdige med krise på grunnlag av den privatkapitalistiske virksomhet, uten å endre den økonomiske basisen. De prøver å redusere enhver forstyrrelse, enhver skade som blir forårsaket av det bestående økonomiske systemet, til et minimum. Hos oss er det derimot,

som De vet, blitt skapt en helt annen, ny økonomisk basis i stedet for den ødelagte, gamle, økonomiske basisen. Selv om de amerikanerne som De snakker om delvis skulle nå sitt mål, dvs. begrense disse skadene til et minimum, selv i dette tilfellet ville de ikke tilintetgjøre røttene til det anarkiet som er særegent for det bestående kapitalistiske systemet. De opprettholder den økonomiske ordninga som må føre til anarki i produksjonen, og som tvangsmessig fører til det. Dermed vil det i beste fall ikke dreie seg om en ombygging av samfunnet, ikke om å tilintetgjøre det gamle samfunnssystemet som frambringer anarki og kriser, men om ei innskrenking av enkelte av de negative sidene ved det, om å innskrenke enkelte av overdrivelsene i det. Subjektivt tror disse amerikanerne kanskje også at de bygger om samfunnet, men objektivt blir basisen i det nåværende samfunnet opprettholdt hos dem. Derfor vil dette objektivt ikke på noen måte føre til en ombygging av samfunnet.

Det vil heller ikke bli noen planøkonomi. For hva er planøkonomi, hva er noen av dens kjennetegn? Planøkonomien streber etter å avskaffe arbeidsløsheten. La oss anta at det vil lykkes å redusere arbeidsløsheten til et visst minimum, mens den kapitalistiske ordninga opprettholdes. Men ingen enkelt kapitalist vil noen sinne være for en fullstendig likvidering av arbeidsløsheten, han vil ikke for noen pris gå inn for å avskaffe reservearmeen av arbeidsløse. For den har som oppgave å presse på arbeidsmarkedet, for å sørge for billigere betalt arbeidskraft. Her har De allerede en revne i det borgerlige samfunnets »planøkonomi». Planøkonomien forutsetter videre, at produksjonen øker i de produksjonsgreinene som framstiller de produktene folkemassene har størst behov for. Men De veit at produksjonsutvidelsene under kapitalismen følger av ganske andre beveggrunner, at kapitalen strømmer til de delene av økonomien hvor profittraten er høyest. Ikke noe sted vil De kunne tvinge kapitalistene til å skade seg sjøl og gå inn for en mindre profittrente for å tilfredsstille folkets behov. Uten å ha befri seg fra kapitalistene, uten å ha gjort opp med prinsippet med privateiendomsrett til produksjonsmidlene, vil De ikke kunne skape noen planøkonomi.

WELLS: Jeg er innforstått med mye av det De har sagt. Men jeg vil likevel understreke at når landet som helhet godtar prinsippet om planøkonomi, når regjeringa litt etter litt, skritt for skritt, begynner å gjennomføre dette prinsippet konsekvent, så vil til slutt og sist finansoligarkiet bli tilintetgjort og sosialismen bli innført — sosialismen i den betydning som en i den angelsaksiske verden legger i ordet. Roosevelts løsninger med »New Deal» har en voldsom virkning og er i min vurdering sosialistiske løsninger. Jeg tror at i stedet for å understreke antagonismene mellom de to verdener, må en i den nåværende situasjon strebe etter å innføre et språklig fellesskap mellom alle byggende krefter.

STALIN: Når jeg snakker om det umulige i å virkeliggjøre prinsippene for planøkonomien mens en opprettholder det økonomiske grunnlaget for kapitalismen, vil jeg ikke med det på noen måte forringe de framragende personlige egenskapene til Roosevelt — initiativet, motet og besluttsomheten hans. Utvilsomt er Roosevelt den sterkeste skikkelsen av alle den moderne kapitalistiske verdens kapteiner. Jeg vil derfor gjerne enda en gang understreke at min overbevisning om at en planøkonomi er umulig under kapitalistiske forhold ikke på noen måte betyr at jeg trekker president Roosevelts personlige egenskaper, hans dyktighet og mot i tvil. Men sjøl den dyktigste feltherre kan ikke nå det målet De snakker om når situasjonen ikke er gunstig for ham. Teoretisk er det naturligvis ikke utelukket at en under kapitalistiske forhold gradvis, skritt for skritt kan gå mot det målet som De betegner som sosialisme i den angelsaksiske tolkning av ordet. Men hva vil denne »sosialismen» bety? I beste fall en viss tøyling av de mest tøylesløse enkeltrepresentantene for den kapitalistiske profitten, en viss styrking av det regulerende elementet i nasjonaløkonomien. Det er alt sammen vel og bra. Men så snart Roosevelt eller hvilken som helst annen av kapteinene i den moderne borgerlige verden skulle nære ønske om å foreta seg noe alvorlig mot grunnlaget for kapitalismen, vil han uunngåelig lide et fullstendig nederlag. Bankene er jo ikke i Roosevelts hånd, industrien, storbedriftene, storgodsene i landbruket er jo ikke i hans hånd. Alt dette er jo privateiendom. Jernbanen som handelsflåten — alt dette er i hendene på private bedriftseiere. Og endelig hæren av kvalifisert arbeid, ingeniørene og teknikerne, de er jo heller ikke i Roosevelts hender men i hendene på private bedriftseiere som de arbeider for. En må ikke glemme statens rolle i den borgerlige verden. Den er en innretning for å organisere landets forsvar, for å organisere beskyttelsen av »ordenen», et apparat for å drive inn skatter. Økonomien i egentlig forstand har den kapitalistiske staten derimot lite å gjøre med, den er ikke i statens hender. Tvert imot befinner staten seg i hendene på den kapitalistiske økonomien. Derfor er jeg redd for at Roosevelt trass i all sin energi og all sin dyktighet ikke vil nå det målet De snakker om, om han i det hele tatt setter seg dette målet. Kanskje en etter noen generasjoner kan komme noe nærmere dette målet, men jeg personlig holder også dette for lite sannsynlig.

WELLS: Jeg tror kanskje sterkere enn Dem på den økonomiske tolkinga av politikken. Takket være oppfinnelser og den moderne vitenskapen er det satt i bevegelse veldige krefter, som fører til bedre organisering, til at det menneskelige kollektivet fungerer bedre, dvs. til sosialismen. Organisering og regulering av den individuelle handel er blitt til en mekanisk nødvendighet, uavhengig av sosiale teorier. Begynner en med statskontroll over bankene, går så over til kontroll med transportvesenet, tungindustrien, industrien overhodet, handelen osv., vil en slik altomfattende kontroll kunne måle seg med

statseiendom av samtlige greiner av nasjonaløkonomien. Det ville også være en sosialiseringsspross. Men sosialismen på den ene sida og individualismen på den andre sida er likevel ikke slike diametrale motsetninger som svart og hvitt. Mellom dem fins det mange mellomstadier. Det fins en individualisme som grenser til bandittvelde og det fins en disiplin og organisering som er ensbetydende med sosialisme. Virkeliggjøringa av planøkonomien avhenger i betydelig grad av dem som organiserer økonomien, av den kvalifiserte tekniske intelligensiaen. Den kan man skritt for skritt vinne for de sosialistiske organisasjonsprinsippene. Men det er hovedsaka. Altså – først organisering, så sosialisme. Organiseringa er den viktigste faktoren. Uten organisering er tilmed sosialismens ide bare en ide.

STALIN: En uforsonlig motsigelse mellom individ og kollektiv, mellom enkeltpersonens interesser og kollektivets interesser finnes det ikke, er det ikke rom for. Det er ikke rom for det, fordi kollektivismen, sosialismen ikke tilintetgjør de individuelle interessene, men bringer dem i samklang med kollektivets interesser. Sosialismen kan ikke se bort fra de individuelle interessene. Bare det sosialistiske samfunnet kan i fullt mål tilfredsstille disse personlige interessene. Ja, hva mer er – det sosialistiske samfunnet skaper den eneste solide garantien for forsvaret av den enkeltes interesser. I denne betydninga finnes det ingen uforsonlig motsigelse mellom »individualisme» og sosialisme. Men kan en så benekte motsigelsen mellom klassene, mellom klassen av de som har eiendom, klassen av kapitalister og klassen av lønnsarbeidere, klassen av proletarer? På den ene sida – klassen av eiere, som har bankene, bedriftene, gruvene, transportvesendet, koloniplantasjene i sine hender. Disse menneskene ser ikke noe utover sine egne interesser, sin strebing etter profitt. De underordner seg ikke kollektivets vilje, de streber etter å innordne hvert eneste kollektiv under sin vilje. På den andre sida – klassen av fattige, klassen av utbytete, som ikke eier noen fabrikker, industribedrifter eller banker, som er nødt til å leve av å selge arbeidskrafta si til kapitalistene og som er berøvet muligheten til å tilfredsstille sine mest grunnleggende behov. Hvordan kan en forsone slike motstridende interesser og bestrebelser? Så vidt jeg vet har det ikke lyktes Roosevelt å finne en vei til forsoning av disse interessene. Det er jo også umulig, som erfaringen viser. Forøvrig er De bedre fortrolig med tilstanden i De forente stater enn jeg er, for jeg har aldri vært i De forente stater og følger i hovedsak med i de amerikanske forholda ved hjelp av litteratur. Men jeg har litt erfaring fra området med kamp for sosialismen, og denne erfaringa sier meg: Skulle Roosevelt virkelig prøve å tilfredsstille interessene til klassen av proletarer på bekostning av klassen av kapitalister, så vil den sistnevnte erstatte ham med en annen president. Kapitalistene ville si: Presidenter kommer og går, men vi kapitalister består, varetar den ene eller andre presidenten ikke våre interesser,

så finner vi en annen. Hva har presidenten å stille opp med mot kapitalistklassens vilje?

WELLS: Jeg tar avstand fra denne forenklede inndeling av menneskeheten i fattige og rike. Sjølsagt finnes det en type mennesker som utelukkende strever etter vinning. Men blir ikke disse menneskene akkurat som her betraktet som en hindring? Finnes det kanskje folk i Vesten som ikke har vinning som mål, som kontrollerer visse midler, som vil investere dem, og trekke profitt ut av dette, men ikke på noen måte ser dette som målet for sin virksomhet? Disse menneskene ser på det å investere midlene sine som en ubekvem nødvendighet. Finnes det kanskje få begavete og hengivne ingeniører, næringslivsorganisatorer, som blir ansporet av ganske andre beveggrunner i sin virksomhet enn vinningslyst? Etter min oppfatning finnes det en tallmessig sterk klasse av ganske enkelt dyktige mennesker som erkjenner det utilfredsstillende ved det nåværende systemet og er i stand til å spille en stor rolle i det framtidige, det sosialistiske samfunnet. Jeg har i de siste åra beskjeftiget meg mye med nødvendigheten av propaganda for de sosialistiske og kosmopolitiske ideene i breie kretser av ingeniører, flygere, i de militærtekniske kretsene, osv. Jeg har gjort meg mange tanker om dette. Det er nytteløst å komme til disse kretsene med direkte propaganda for klassekampen. Disse kretsene forstår hva for en tilstand verden befinner seg i nå da den er i ferd med å forvandle seg til en blodig sump, men holder Deres primitive antagonisme i klassekampen for nonsens.

STALIN: De tar avstand fra den forenklede inndeling av menneskene i rike og fattige. Naturligvis finnes det mellomskikt. Den tekniske intelligensiaen som De snakker om finnes også, og blant dem finnes det svært gode og ærlige mennesker. I rekkene deres finnes det også uærlige, dårlige mennesker. Det finnes alle mulige slags mennesker. Men framfor alt deler det menneskelige samfunnet seg i rike og fattige, i eiere og utbyttere, og å se bort fra denne grunnleggende deling og fra motsigelsen mellom fattige og rike, betyr å se bort fra de grunnleggende kjennsgjeringene. Jeg nekter ikke for at det finnes mellomlag mellom dem, som enten stiller seg på samme side som en av disse to klassene som bekjemper hverandre, eller inntar en nøytral eller halvnøytral holdning i denne kampen. Men jeg gjentar: Å se bort fra denne grunnleggende inndeling av samfunnet og denne grunnleggende kampen mellom de to grunnleggende klassene, betyr å overse kjennsgjeringene. Denne kampen er i gang og vil fortsette. Utfallet av denne kampen blir avgjort av klassen av proletarer, av klassen av arbeidende.

WELLS: Finnes det da få ikke fattige mennesker som arbeider, og som til og med står i produktivt arbeid?

STALIN: Det finnes naturligvis også små jordeiere, håndverkere, små forretningsfolk. Men det er ikke disse menneskene som er avgjørende for

landenes skjebne, men de arbeidende massene, som produserer alt som er nødvendig for samfunnet.

WELLS: Men det finnes også svært forskjellige kapitalister. Det finnes dem som bare tenker på profitt, på vinning, men også dem som er rede til å ofre. F.eks. gamle Morgan: Han tenkte bare på vinning, han var ganske enkelt en snylter på samfunnets kropp, han gjorde ikke annet enn å hope opp rikdommer i sine egne hender. Men ta Rockefeller: Han er en strålende organisator, han har gitt et etterliknelsesverdig eksempel i organiseringa av oljeomsetninga. Eller Ford: sjølsagt tenker Ford på egen fordel, han er egoist, men er han ikke en lidenskapelig organisator av rasjonell produksjon, som også dere lærer av? — Jeg vil gjerne understreke at det i den siste tida har funnet sted et alvorlig omsving i den offentlige meniga overfor Sovjetunionen i de angelsaksiske landene. Grunnen til det er i første rekke Japans holdning og hendingene i Tyskland. Men det er også andre grunner, som ikke bare har sitt utspring i internasjonal politikk. Det finnes en djupe grunn: Den erkjennelse som en kan legge merke til i vide kretser av at det systemet som er grunnlagt på privat vinning er i ferd med å bryte sammen. Og under disse forholda ser det for meg ut som en ikke bør sette antagonismen mellom de to verdenene i første rekke, men bør strebe etter å samordne så langt som bare mulig alle byggende bevegelser, alle byggende krefter. For meg ser det ut som jeg står lengre til venstre enn De, hr. Stalin, da jeg er av den oppfatning at verden allerede har rykket nærmere overvinninga av det gamle systemet.

STALIN: Når jeg snakker om kapitalister, som bare streber etter profitt, bare streber etter vinning, vil jeg ikke på noe vis med det si at de er de udugeligste menneskene, som ikke er i stand til noe annet. Mange av dem har utvilsomt store organisatoriske evner, som jeg slett ikke vil benekte. Vi sovjetmennesker lærer mye av kapitalistene. Også Morgan, som De gir en så negativ karakteristikk, var utvilsomt en god, dyktig organisator. Men når De snakker om mennesker som er rede til å omdanne verden, så er disse naturligvis ikke å finne blant dem som med liv og sjel har gitt seg hen til vinning. Vi og disse menneskene står ved motsatte poler. De snakker om Ford. Han er naturligvis dyktig til å organisere produksjonen. Men kjenner De kanskje ikke til hvordan han stiller seg overfor arbeiderklassen, vet De kanskje ikke hvor mange arbeidere han kaster på gata uten noen grunn? Kapitalisten er lenket til profitten, og ingen makt kan rive ham løs fra den. Og kapitalismen kommer ikke til å bli tilintetgjort av »organisatorer» av produksjonen, ikke av den tekniske intelligensiaen, for det skittede spiller ingen sjølstendig rolle, men av arbeiderklassen. Ingeniøren, produksjonsorganisatoren, arbeider jo ikke slik han gjerne vil, men slik han får befaling om, slik som interessene til arbeidsgiveren krever. Det finnes naturligvis unntak, det finnes folk i dette skittede som har befridd seg fra kapitalismens bedøvende innflytelse. Den

tekniske intelligensiaen kan under bestemte vilkår gjøre »undere», og gjøre menneskeheten enorm nytte. Men de er også i stand til å gjøre stor skade. Vi sovjetmennesker har vår egen ikke ringe erfaring med den tekniske intelligensiaen. Etter Oktoberrevolusjonen ville en bestemt del av den tekniske intelligensiaen ikke ta del i oppbygginga av det nye samfunnet, ytte motstand mot denne oppbygginga, saboterte den. Vi umaket oss på alle måter for å trekke den tekniske intelligensiaen med i denne oppbygginga, og forsøkte på forskjelligste vis å imøtekomme dem. Det var ikke noen kort tid som gikk før vår tekniske intelligensia trådte inn på veien med aktiv støtte til den I dag står den beste delen av den i første rekke i oppbygginga av det sosialistiske samfunnet. Ettersom vi har disse erfaringene er vi langt fra å undervurdere både de positive og de negative sidene ved den tekniske intelligensiaen, og vi vet at den både kan gjøre skade og gjøre »undere». Naturligvis ville det være noe annet om en med ett slag kunne rive den tekniske intelligensiaen åndelig løs fra den kapitalistiske verden. Men det er en utopi. Vil det kanskje finnes mange mennesker i den tekniske intelligensiaen som vil ha bestemt seg for å bryte med den borgerlige verden og gå løs på å omdanne samfunnet? Tror De at det f.eks. i England eller i Frankrike er mange slike mennesker? Nei, det er få som har lyst til å bryte med sine herrer og gå løs på å omdanne verden!

Dessuten: Kan en se bort fra at for å omforme verden må en ha *makta*? For meg ser det ut som De, hr. Wells, undervurderer spørsmålet om makt sterkt, at dette er blitt helt borte fra Deres forestillinger. Men hva kan sjøl mennesker med de beste hensikter klare, når de er ute av stand til å stille spørsmålet om makterobringa og når de ikke har noen makt i hendene? De kan i beste fall støtte den nye klassen som vil gripe makta, men å forandre verden sjøl kan de ikke. Til det trengs en stor klasse, som makter å erstatte kapitalistklassen og sjøl bli en like uinnskrenket herre som den. En slik klasse er arbeiderklassen. Sjølsagt må en ta imot hjelpen fra den tekniske intelligensiaen, og en må også gi den hjelp. Men en må ikke tro at den, den tekniske intelligensiaen, er i stand til å spille noen sjølstendig historisk rolle. Å omforme verden er en stor, komplisert og smertefull prosess. Til denne store oppgaven trengs en stor klasse. Et stort skip kan legge ut på en lang reise.

WELLS: Ja, men til en lang reise trengs en kaptein og en navigatør.

STALIN: Det stemmer, men til en lang reise trengs det først og fremst et stort skip. Hva er en navigatør uten skip? Et menneske som ikke kan ta fatt på noe som helst.

WELLS: Det store skipet, det er menneskeheten og ikke en klasse.

STALIN: De, hr. Wells, går øyensynlig ut fra den forutsetning at alle mennesker er gode. Men jeg glemmer ikke at det finnes mange onde mennesker. Jeg tror ikke på borgerskapets godhet.

WELLS: Jeg gjenkaller i erindringen hvordan det sto til med den tekniske

intelligensiaen for noen årtier siden. Den gangen var den tekniske intelligensiaen lite tallrik, det fantes mye arbeid for den, og hver ingeniør, hver tekniker, hver intellektuell fant anvendelse for kunnskapen sin. Av den grunn var det den minst revolusjonære klassen. Men i dag kan en se en overflod på teknisk intelligens, og stemninga i den har endret seg brått. En utdannet intellektuell, som tidligere overhodet ikke hadde øre for revolusjonære taler, er i dag svært interessert i dem. Nylig var jeg innbudt til et festmåltid i Royal Society, som er vårt største engelske vitenskapsselskap. Formannens tale var en tale til fordel for samfunnsplanlegging og vitenskapelig drift. For tretti år siden ville dette selskapet slett ikke ha hørt til blant dem jeg snakker om. Men i dag står det en mann med revolusjonære oppfatninger i spissen for dette selskapet, en mann som går inn for en vitenskapelig omorganisering av det menneskelige samfunnet. Deres klassekamppropaganda tar ikke hensyn til disse kjensgjerningene. Stemningene endrer seg.

STALIN: Ja, det vet jeg, og det må en forklare ut fra at det kapitalistiske systemet nå befinner seg i ei blindgate. Kapitalistene søker en utvei fra denne blindgata, men kan ikke finne noen utvei som er forenlig med denne klassens verdighet, med denne klassens interesser. De kan til dels hjelpe seg ut av krisa på alle fire, men en utvei som de kan gå med løftet hode, som ikke vil angripe kapitalismens interesser i røttene, kan de ikke finne. Breie kretser i den tekniske intelligensiaen føler naturligvis dette. En betraktelig del begynner å erkjenne fellesskapet mellom sine interesser og den klassen som kan vise vei ut av blindgata.

WELLS: Hr. Stalin, De vet bedre enn noen annen hva revolusjon er, og De vet det fra praksis. Reiser massene seg noen gang av seg sjøl? Betrakter De ikke den kjensgjerninga at alle revolusjoner blir gjort av et mindretall som en fastlagt sannhet?

STALIN: For en revolusjon trengs det et ledende revolusjonært mindretall, men sjøl det mest begavede, oppofrende og energiske mindretall vil være hjelpeløst, om det ikke støtter seg på om så bare passiv støtte fra millioner av mennesker.

WELLS: Om så bare passiv? Kanskje på en underbevisst?

STALIN: Delvis også på en halvt instinktiv, på en halvt bevisst støtte, men uten støtte fra millioner er også det beste mindretall maktesløst.

WELLS: Jeg følger med i den kommunistiske propagandaen i Vesten. For meg ser det ut som denne propagandaen lyder veldig gammeldags under moderne forhold, for det er en propaganda for voldelig handling. Denne propagandaen om en voldelig omstyrting av samfunnsordenen var passende på ei tid da det dreide seg om det uinnskrenkede herredømmet til ett eller annet tyranni. Men i de moderne samfunn, hvor det herskende systemet i alle fall bryter sammen og dessuten befinner seg i oppløsning, burde man ikke legge

vekta på opprøret, men yteevnen, på sakkunnskapen, på produktiviteten. På meg virker biklangen av opprør foreldet. Fra standpunktet til et konstruktivt tenkende menneske skaper den kommunistiske propagandaen i Vesten en hindring.

STALIN: Naturligvis er det gamle systemet i ferd med å bryte sammen og befinner seg i oppløsning. Det stemmer. Men det stemmer også at det blir gjort nye krampaktige anstrengelser for å forsvare, å redde dette systemet som er i ferd med å gå under, med andre metoder og med alle midler. Etter å ha slått fast noe riktig, trekker De en gal slutning. De slår riktig fast at den gamle verden bryter sammen. Men De har ikke rett når De mener at den vil bryte sammen av seg selv. Nei, å erstatte en samfunnsorden med en annen samfunnsorden er en komplisert og langvarig revolusjonær prosess. Det er ikke ganske enkelt en spontan prosess, men det er en kamp, det er en prosess som er knyttet sammen med et sammenstøt mellom klassene. Kapitalismen er råtten, men en må ikke helt enkelt sammenlikne den med et tre, som er så oppråtnet at det må styrte til jorda av seg sjøl. Nei, revolusjonen, å avløse en samfunnsform med en annen, har alltid vært en kamp, en smertefull og grusom kamp, en kamp på liv og død. Og hver gang en ny verdens mennesker har kommet til makta, har de måttet forsvare seg mot forsøk fra den gamle verden på å gjenopprette den gamle ordninga med vold. Den nye verdens mennesker har alltid måttet være på vakt og rede til å tilbakevise anslag fra den gamle verden mot den nye ordninga.

Javel, De har rett, når De sier at den gamle samfunnsorden er i ferd med å bryte sammen, men den vil ikke bryte sammen av seg sjøl. La oss for eksempel ta fascismen. Fascismen er en reaksjonær kraft som prøver å opprettholde den gamle verden med vold. Hva vil De gjøre med fascistene? Snakke til dem? Overbevise dem? Men det vil ikke ha noen som helst virkning på dem. Kommunistene idealiserer absolutt ikke den voldelige metoden. Men kommunistene vil ikke la seg overrumple, de kan ikke regne med at den gamle verden av seg sjøl vil tre ned av scenen, de ser at den gamle ordninga forsvarer seg med vold. Og derfor sier kommunistene til arbeiderklassen: Forbered dere på å svare vold med vold, gjør alt for at ikke den gamle ordninga som går under skal trække dere ned, tillat den ikke å legge lenker på hendene deres, som dere skal bruke til å styrte denne ordninga. Som De ser er prosessen med å avløse en samfunnsorden med en annen ikke ganske enkelt en spontan og fredelig prosess for kommunistene, men en komplisert, langvarig og voldelig prosess. Kommunistene kan ikke annet enn å regne med kjensgjerningene.

WELLS: Men se nøye på det som nå foregår i den kapitalistiske verden. Det er ikke ganske enkelt at den gamle samfunnsorden bryter sammen. Det er et eksplosivt utbrudd av en reaksjonær vold, som utarter til direkte gansterverelde. Og for meg ser det ut som, når det gjelder konflikten med disse

reaksjonære tåpelige voldsmenneskene, at sosialistene bør appellere til loven, og i stedet for å se på politiet som en fiende bør støtte det i kampen mot de reaksjonære. For meg ser det ut som en ikke ganske enkelt bør gå fram med metodene til den gamle, uelastiske, opprørske sosialismen.

STALIN: Kommunistene går ut fra de rike historiske erfaringene, som lærer at klasser som har overlevd seg sjøl, ikke frivillig går ned fra den historiske scenen. Husk på Englands historie i det 17. hundreåret. Sa kanskje ikke mange at den gamle samfunnsordninga var råtten? Men var det ikke likevel nødvendig med en Cromwell for å gjøre det av med den?

WELLS: Cromwell handlet med støtte i forfatninga og i navnet til den forfatningsgyldige ordninga.

STALIN: I navnet til forfatninga grep han til vold, lot han kongen henrette, drev han parlamentet fra hverandre, arresterte han den ene og halshogde han den andre!

Men la oss likevel ta et eksempel fra vår historie. Var det kanskje ikke gjennom lang tid klart at det tsaristiske regimet råtnet opp, at det var i ferd med å bryte sammen? Men hvor mye blod trengtes det ikke likevel for å styrte det!

Og Oktoberrevolusjonen? Var det kanskje få folk som visste at bare vi, bolsjevikene, viste den eneste riktige utveien? Var det kanskje vanskelig å forstå at den russiske kapitalismen var oppråttnende? Men De vet hvor stor motstanden var, hvor mye blod som måtte utgytes for å forsvare Oktober-revolusjonen mot alle indre og ytre fiender?

Eller la oss ta Frankrike på slutten av det 18. hundreåret. Lenge før 1789 var det klart for mange i hvor stor grad kongemakta, livegenskapsregimet, var råtnet opp. Likevel gikk det ikke av, og kunne det ikke gå av uten en folkeoppstand, uten et sammenstøt mellom klassene.

Hva kommer av dette av ? Det kommer av at klasser som må gå ned av den historiske scenen er de siste som blir overbevist om at rollen deres er utspilt. Å overbevise dem om det er umulig. For dem ser det ut som en kan utbedre sprekke i den oppråttnende bygninga til den gamle ordninga, som en kan reparere og redde den sammenbrytende bygninga til den gamle ordninga. Derfor griper klasser som går under til våpen og tar til å forsvare sin eksistens som herskende klasse med alle midler.

WELLS: Men i spissen for Den store franske revolusjonen sto det ikke så få advokater.

STALIN: Benekter De kanskje intelligensiaens rolle i revolusjonære bevegelser? Var kanskje Den store franske revolusjonen en advokatrevolusjon, og ikke en folkerevolusjon som seiret ved at den førte enorme folkemasser til opprør mot føydalismen og forsvarte tredjestandens interesser? Og de advokataene som var blant de ledende kretsene i Den store franske revolusjonen,

handlet de kanskje etter lovene til den gamle ordninga? Innførte de ikke en ny, en borgerligrevolusjonær legalitet?

Den rike historiske erfaringa lærer oss at hittil har ikke en eneste klasse frivillig gitt fri vei for en annen klasse. I verdenshistorien er det ikke noe tidligere tilfelle av det slaget. Og kommunistene har gjort denne historiske erfaringa til sin. Kommunistene ville hilse en frivillig avgang fra borgerskapets side velkommen. Men som erfaringa lærer oss er en slik vending i sakene usannsynlig. Derfor vil kommunistene også være forberedt på det verste, og maner arbeiderklassen til å være på vakt og forberedt på kamp. Hvem har bruk for en feltherre som dysser vaktomheten i hæren sin i søvn, en feltherre som ikke begriper at motstanderern ikke vil overgi seg, at en må gjøre det av med ham? Å være en slik feltherre betyr å bedra og forråde arbeiderklassen. Derfor mener jeg at det De synes er gammeldags, i virkeligheten er et hensiktsmessig revolusjonært tiltak for arbeiderklassen.

WELLS: Jeg tviler slett ikke på at vold er nødvendig. Men jeg mener at kampformene skal komme så nær som mulig opp til de mulighetene som blir budt av de bestående lovene, som det er om å gjøre å forsvare mot reaksjonære anslag. Allerede av den grunn trenger ikke den gamle ordninga først å bli desorganisert, fordi den i tilstrekkelig grad desorganiserer seg selv. Også av den grunn ser det for meg ut som en kamp mot ordninga, mot loven, er foreldet, gammeldags. Forøvrig overdriver jeg med hensikt, for å la sannheten komme klarere fram. Jeg kan formulere standpunktet mitt som følger: For det første er jeg for orden, for det annet angriper jeg det bestående systemet så langt som det ikke garanterer orden, for det tredje tror jeg at propagering av ideene om klassekamp kan isolere fra sosialismen nettopp de utdannede kretsene som er nødvendige for sosialismen.

STALIN: For å gjennomføre et stort, alvorlig samfunnsmessig arbeid, er det nødvendig at hovedkrafta, støtten, en revolusjonær klasse, er gitt. Videre er det nødvendig at det blir organisert en stønad for denne hovedkrafta ved hjelp av en hjelpekraft, som i det gitte tilfelle er partiet, som også de beste kreftene i intelligensiaen slutter seg til. De snakket nettopp om de »utdannede kretsene». Men hvilke utdannede folk mente De? Var det kanskje få utdannede folk som sto på samme side som den gamle ordninga såvel i det 17. hundreåret i England som i slutten av det 18. hundreåret i Frankrike og i Oktober-revolusjonens epoke i Russland? På sida til det gamle regimet og i tjeneste hos det sto mange høyt utdannede folk, som forsvarte det gamle regimet og var mot det nye regimet. Utdanning er et slikt våpen at hvor virksomt det er avhenger av hvem det er i hendene på og hvem som skal bli rammet av dette våpenet. Naturligvis trenger proletariatet, sosialismen, høyt utdannede folk. Men det er innlysende at ikke hva for dumskaller som helst kan hjelpe proletariatet i kampen for sosialismen og i oppbygginga av det nye samfunnet.

Jeg undervurderer ikke på noen måte den rollen intelligensiaen spiller, tvert imot, jeg legger vekt på den. Det kommer bare an på hva for intelligensia det er snakk om, for det fins forskjellige slags intellektuelle.

WELLS: Det kan ikke være noen revolusjon uten en grunnleggende endring av folkeutdanningssystemet. Det er nok å peke på to eksempler: Eksemplet med den tyske republikken, som ikke antastet det gamle utdanningssystemet og derfor aldri ble til noen republikk, og eksemplet med det engelske Labour Party, som mangler besluttomhet til å holde fast ved en grunnleggende endring av folkeutdanningssystemet.

STALIN: Det er en treffende bemerkning. Tillat meg nå å svare på de tre punktene Deres.

For det første er hovedsaka for revolusjonen at det finnes en sosial støtte. Denne støtten for revolusjonen er arbeiderklassen.

For det andre er det nødvendig med en hjelpekraft, det som kommunistene kaller parti. Hit hører også intelligente arbeidere og de elementene i den tekniske intelligensiaen som er knyttet nær sammen med arbeiderklassen. Sterk kan intelligensiaen bare være når den forener seg med arbeiderklassen. Når den går mot arbeiderklassen, forvandler den seg til ingenting.

For det tredje trengs makta som hevstang i omdanninga. Den nye makta skaper en ny legalitet, en ny ordning, som er en revolusjonær ordning.

Jeg går ikke inn for hvilken som helst ordning. Jeg går inn for ei ordning som uttrykker interessene til arbeiderklassen. Kan en imidlertid utnytte mange av det gamle regimets lover for å tjene kampen for den nye ordninga, er det riktig å utnytte den gamle legaliteten også. Jeg kan ikke innvende noe mot Deres tese at det gjelder å angripe det bestående systemet i den utstrekning det ikke garanterer den orden som er nødvendig for folket.

Og til slutt har De ikke rett når De tror kommunistene er forelsket i volden. De ville med glede gi avkall på metoden med vold dersom de herskende klassene var klar til å rømme plassen for arbeiderklassen. Men den historiske erfaringen taler imot å vente noe slikt.

WELLS: I den engelske historien er det likevel et eksempel på at en klasse frivillig har gitt fra seg makta til en annen. I perioden mellom 1830 og 1870 ble det uten noen som helst forbitret kamp fullført en prosess med frivillig maktovergang fra aristokratiet, som mot slutten av det 18. hundreåret ennå hadde svært stor makt, til borgerskapet, som av sentimentale grunner var en støtte for monarkiet. Denne maktovergangen førte lenger fram til opprettinga av finansoligarkiets herredømme.

STALIN: Men De har umerkelig gått over fra spørsmålet om revolusjon til spørsmålet om reform. Det er ikke ett og det samme. Tror De ikke at Chartist-bevegelsen spilte en stor rolle ved reformene i England i det 19. hundreåret?

WELLS: Chartistene gjorde lite og er sporløst forsvunnet.

STALIN: Jeg er ikke enig med Dem. Chartistene og den streikebevegelsen som ble organisert av dem spilte en stor rolle. De tvang de herskende klassene til å gå med på en rekke innrømmelser på området med valgordninga, på området med likvidering av de såkalte »råtne flekkene», virkeliggjøringa av enkelte av punktene i »charteret». Chartismen spilte ikke noen liten historisk rolle og en del av de herskende klassene sørget for enkelte innrømmelser, sørget for å gå med på reformer, for å unngå større rystelser. Overhodet må det bli sagt at av alle herskende klasser har de herskende klassene i England, både aristokratiet og borgerskapet, vist seg å være de klokeste og smidigste, ut fra klasseinteressene sine, når det gjelder å opprettholde herredømmet sitt. La oss bare ta et eksempel fra nyere historie: generalstreiken i England i 1926. Ethvert annet borgerskap ville overfor denne hendingen først og fremst arrestert fagforeningslederne når generallrådet til fagforeningene oppfordret til streik. Det engelske borgerskapet gjorde ikke dette, og handlet klokt, ut fra sine interesser. Verken i Amerikas forente stater eller i Tyskland eller i Frankrike kan jeg tenke meg en så smidig klassestrategi fra borgerskapet. For å opprettholde sitt herredømme har de herskende klassene i England siden sin første dag aldri avstått fra små innrømmelser og reformer. Men det ville være feilaktig å tro at disse reformene vil føre til en revolusjon.

WELLS: De har høyere tanker om de herskende klassene i mitt land enn jeg. Men er i det hele tatt forskjellen mellom en liten revolusjon og en stor reform stor, er ikke reformer en liten revolusjon?

STALIN: Som en følge av press nedenfra, et press fra massene, kan borgerskapet mange ganger gå med på denne eller hin delreform, uten å gå fra basis for den bestående sosiale og økonomiske ordninga. De gjør det i den mening at disse innrømmelsene er nødvendig for å opprettholde klasseherredømmet deres. I dette består reformenes vesen. Revolusjonen betyr derimot at makta går over fra en klasse til en annen. Derfor kan en ikke kalle noen reform for revolusjon, hvordan den enn arter seg. Derfor kan en ikke regne med at skifte av samfunnsordning kan skje på den måten, med en umerkelig overgang fra en samfunnsordning til en annen ved hjelp av reformer, ved hjelp av innrømmelser fra den herskende klassen.

WELLS: Jeg er Dem svært takknemlig for denne samtalen, som har hatt veldig betydning for meg. Mens De lot meg få del i Deres forklaringer, tenkte De vel på hvordan De pleide å greie ut grunnlaget for sosialismen i de illegale sirkelene før revolusjonen. For øyeblikket er det bare to personer i hele verden som millioner lytter til meningene og ordene til: De og Roosevelt. Andre kan preke så mye de lyster, en vil verken trykke det eller høre på dem. Jeg kan ennå ikke vurdere hva som er utrettet i Deres land, som jeg først kom til i går. Men jeg så straks de lykkelige ansiktene til friske mennesker, og jeg vet at hos

Dem blir noe svært betydningsfullt utført. Kontrasten i sammenlikning med 1920 er forbausende.

STALIN: Det kunne nok vært utrettet mye mer om vi bolsjeviker var klokere.

WELLS: Nei, om i det hele tatt det menneskelige vesen hadde vært klokere. Det kunne ikke skade å tenke ut en femårsplan for rekonstruksjon av den menneskelige hjernen, som hos mange åpenbart mangler deler som er uunnværlige for en fullkommen sosial ordning. (*Munterhet*)

STALIN: Har De ikke til hensikt å besøke kongressen til sovjetforfattere?

WELLS: Jeg har dessverre forskjellige forpliktelser, og jeg kan bare bli i Sovjetunionen en uke. Jeg har kommet hit for å treffe Dem, og jeg er meget tilfreds med samtalen vår. Men jeg har tenkt å snakke med de sovjetforfattere som jeg kan treffe, om muligheten for at de slutter seg til PEN-klubben. Det er en internasjonal forfatterorganisasjon som er grunnlagt av Galsworthy, og etter hans død ble jeg formann. Denne organisasjonen er ennå svak, men den har i hvert fall seksjoner i mange land, og hva viktigere er, kunngjøringene fra medlemmene blir slått stort opp i pressen. Denne organisasjonen forfekter retten til fritt å gi uttrykk for alle meninger, innbefattet opposisjonelle. Jeg håper å kunne snakke med Maxim Gorkij om dette emnet. Men jeg vet ikke, om en så omfattende frihet kan bli innrømmet her.

STALIN: Det kaller en »selvkritikk« hos oss, hos bolsjevikene. Det er mye brukt i Sovjetunionen.

Hvis De har noen ønsker, så vil jeg gjerne være til hjelp.

WELLS: Takk.

STALIN: Takk for samtalen.

(Skrevet ned av K.Umanski)

INNHOLD

FORORD FRA FORLAGET	5
OM LENINISMENS GRUNNLAG	
Forelesninger ved Sverdlovuniversitetet i begynnelsen av april 1924	7—79
<i>Innledning</i>	7
I. <i>Leninismens historiske røtter</i>	8
II. <i>Metoden</i>	13
III. <i>Teorien</i>	18
IV. <i>Proletariatets diktatur</i>	30
V. <i>Bondespørsmålet</i>	39
VI. <i>Det nasjonale spørsmål</i>	48
VII. <i>Strategi og taktikk</i>	55
VIII. <i>Partiet</i>	67
IX. <i>Stilen i arbeidet</i>	77
OKTOBERREVOLUSJONEN OG DE RUSSISKE KOMMUNISTERS	
TAKTIKK	
Forord til boka: «På veien til Oktober»	80—106
I. <i>Stillingen utad og innad for Oktoberrevolusjonen</i>	80
II. <i>To særdrag ved Oktoberrevolusjonen — eller Oktober og Trotskis teori om den permanente revolusjon</i>	82
III. <i>Om noen særdrag ved bolsjevikenes taktikk i perioden da Oktober ble forberedt</i>	93
IV. <i>Oktoberrevolusjonen som innledning til verdensrevolusjonen og forutsetning for den</i>	103
OM SPØRSMÅLENE I LENINISMEN	107—155
I. <i>Definisjon av leninismen</i>	107
II. <i>Det viktigste i leninismen</i>	109
III. <i>Spørsmålet om den «permanente» revolusjon</i>	110
IV. <i>Den proletariske revolusjon og proletariatets diktatur</i>	112
V. <i>Partiet og arbeiderklassen i systemet med proletariatets diktatur</i> ..	119
VI. <i>Spørsmålet om sosialismens seier i et enkelt land</i>	136
VII. <i>Kampen for den sosialistiske oppbyggings seier</i>	146
OM PARTIETS TRE HOVEDPAROLER I BONDESPØRSMÅLET	
Svar til kamerat Jan-ski	156—165
PAROLEN OM PROLETARIATETS OG DE FATTIGE BØNDERS	
DIKTATUR I PERIODEN DA OKTOBER BLE FORBEREDT	
Svar til kamerat S. Pokrovski	166—173
OKTOBERREVOLUSJONENS INTERNASJONALE KARAKTER	
Til tiårsdagen for Oktober	174—180

PÅ KORNFRONTEN

Fra en samtale med studentene ved Instituttet for Den røde professor,
Det kommunistiske akademi og Sverdlovuniversitetet 28. mai 1928 .. 181–190

LENIN OG SPØRSMÅLET OM FORBUNDET MED DE

MELLOMSTORE BØNDER

Svar til kamerat S. 191–199

OM HØYREFAREN I SUKP(B)

Tale på plenumsmøte av Moskva-komiteén og Moskva-kontrollkommi-
sjonen 19. oktober 1928 200–209

OM HØYREAVVIKET I SUKP(B)

Tale på plenumsmøte av Sentralkomiteén og Den sentrale kontrollkom-
misjon for SUKP(b) 1. april 1929. Stenografisk referat 210–273

- I. *En linje eller to?* 211
- II. *Klasseforskyningene og meningsdivergensene mellom oss* 215
- III. *Meningsdivergensene i samband med Komintern* 221
- IV. *Meningsdivergensene i samband med den indre politikk* 226
 - a) Om klassekampen 226
 - b) Om skjerpningen av klassekampen 230
 - c) Om bøndene 233
 - d) Om den nye økonomiske politikk og markedsforholdene 235
 - e) Om den såkalte «tributt» 238
 - f) Om utviklingstempoet i industrien og de nye former for
sambandet 243
 - g) Bukharin som teoretiker 250
 - h) Femårsplan eller toårsplan? 256
 - i) Spørsmålet om åkerarealet 258
 - j) Om korninnsamlingen 260
 - k) Om valutareservene og kornimporten 264
- V. *Spørsmål i samband med partiets ledelse* 266
 - a) Om Bukharingruppas fraksjonsvesen 266
 - b) Om lojalitet og kollektiv ledelse 268
 - c) Om kampen mot høyreavviket 271
- VI. *Slutninger* 272

ÅRET MED DET STORE OMSVING

- Til tolvårsdagen for Oktoberrevolusjonen 274–284
- I. *Arbeidsproduktiviteten* 274
 - II. *Oppbyggingen av industrien* 275
 - III. *Oppbyggingen av jordbruket* 278
 - Slutning* 284

OM DE AGRARPOLITISKE SPØRSMÅL I SOVJETUNIONEN

- Tale på konferansen av marxistiske agrarteoretikere 27. desember 1929. 285–303
- I. *«Likevekts»-teorien* 286
 - II. *Teorien om at den sosialistiske oppbyggingen går «automatisk»* .. 288
 - III. *Teorien om småbondebrukets «stabilitet»* 290
 - IV. *By og land* 294
 - V. *Om kollektivbrukenes natur* 296
 - VI. *Klasseforskyningene og vendingen i partiets politikk* 299
 - VII. *Slutninger* 302

OM POLITIKKEN Å LIKVIDERE KULAKENE SOM KLASSE 304–307

SVIMMELHET AV FRAMGANG

(Om spørsmålene i samband med kollektivbruk-bevegelsen) 308–313

SVAR TIL VÅRE KAMERATER KOLLEKTIVBØNDENE 314—330
OM BEDRIFTSLEDERNES OPPGAVER

Tale på den første unionskonferanse av funksjonærene i den sosialistiske industri 4. februar 1931 331—339

**NYE FORHOLD — NYE OPPGAVER I DEN ØKONOMISKE
OPPBYGGINGEN**

Tale på bedriftsledernes konferanse 23. juni 1931 340—357

- I. Arbeidskraften 340
- II. Arbeidslønnen 342
- III. Organiseringen av arbeidet 345
- IV. Spørsmålet om produksjonsteknisk utdannede intellektuelle fra arbeiderklassen 348
- V. Tegn til et omsving blant de gamle produksjonsteknisk utdannede intellektuelle 350
- IV. Om rentabilitetsprinsippet 353
- VII. Arbeide på et nytt vis — lede på et nytt vis 355

OM NOEN SPØRSMÅL I BOLSJEVISMENS HISTORIE

Brev til redaksjonen for tidsskriftet «Proletarskaja Revolutsia» 358—368

RESULTATENE AV DEN FØRSTE FEMÅRSPLANEN

Beretning på fellesplenium av Sentralkomiteén og Den sentrale kontrollkomisjon for SUKP(b) 7. januar 1933 369—402

- I. Femårsplanens internasjonale betydning 369
- II. Femårsplanens viktigste oppgave og veien vi må gå for å gjennomføre den 375
- III. Resultatene av femårsplanen på fire år i industrien 379
- IV. Resultatene av femårsplanen på fire år i landbruket 386
- V. Resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder bedringen av arbeidernes og bøndernes materielle stilling 390
- VI. Resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder vareomsætningen mellom by og land 394
- VII. Resultatene av femårsplanen på fire år når det gjelder kampen mot restene av de fiendtlige klasser 397
- VIII. Alminnelige slutninger 400

OM ARBEIDET PÅ LANDSBYGDEN

Tale på fellesplenium av Sentralkomiteén, og Den sentrale kontrollkomisjon for SUKP(b) 11. januar 1933 403—414

**TALE PÅ DEN FØRSTE UNIONSKONGRESS AV STØTARBEIDERE FRA
KOLLEKTIVBRUKENE**

19. februar 1933 415—427
- I. Kollektivbrukenes vei er den eneste riktige vei 415
- II. Vår nærmeste oppgave — å gjøre alle kollektivbrukere velstille .. 420
- III. Spredte bemerkninger 423

**BERETNING PÅ PARTIETS 17. KONGRESS OM ARBEIDET I
SENTRALKOMITEEN FOR SUKP(B)**

26. januar 1934 428—488

- I. Den vedvarende krise i verdenskapitalismen og Sovjetunionens utenrikspolitiske stilling 428
1. Gangen i den økonomiske krisen i de kapitalistiske land 429
2. Skjerpningen av den politiske situasjon i de kapitalistiske land 433
3. Forholdet mellom Sovjetunionen og de kapitalistiske stater .. 438

II. <i>Det vedvarende oppsvinget i folkehusholdningen og den indre stilling i Sovjetunionen</i>	442
1. Oppsvinget innenfor industrien	445
2. Oppsvinget innenfor jordbruket	450
3. Oppsvinget i det arbeidende folks materielle og kulturelle stilling	460
4. Oppsvinget i vareomsetningen og transportvesenet	463
III. <i>Partiet</i>	467
1. Spørsmål i samband med den ideologisk-politiske ledelse	468
2. Spørsmål i samband med den organisatoriske ledelse	478
IV. <i>Istedenfor sluttord</i>	488
TALE PÅ KREML TIL AVGANGSKANDIDATENE VED AKADEMIENE	
FOR DEN RØDE ARMÉ	
4. mai 1935	489–493
TALE PÅ DEN FØRSTE UNIONSKONFERANSE AV STAKHANOV-ARBEIDERE	
17. november 1935	494–506
1. <i>Stakhanov-bevegelsens betydning</i>	494
2. <i>Stakhanov-bevegelsens røtter</i>	498
3. <i>Nye mennesker — nye tekniske normer</i>	501
4. <i>De nærmeste oppgavene</i>	504
5. <i>Noen få ord til slutt</i>	505
OM UTKASTET TIL SOVJETUNIONENS FORFATNING	
Beretning på den ekstraordinære 8. sovjetkongress 25. november 1936. 507–532	
I. <i>Forfatningskommisjonen blir nedsatt — dens oppgaver</i>	507
II. <i>Forandringene i Sovjetunionens liv i perioden fra 1924 til 1936</i> ..	508
III. <i>Forfatningsutkastets viktigste særegenheter</i>	514
IV. <i>Den borgerlige kritikk mot forfatningsutkastet</i>	518
V. <i>Endrings- og suppleringsforslag til forfatningsutkastet</i>	523
VI. <i>Betydningen av Sovjetunionens forfatning</i>	531
OM DEN DIALEKTISKE OG HISTORISKE MATERIALISME	
(September 1938)	533–559
BERETNING PÅ PARTIETS 18. KONGRESS OM ARBEIDET I SENTRALEKOMITEEN FOR SUKP(B)	
10. mars 1939	560–603
I. <i>Sovjetunionens internasjonale stilling</i>	560
1. Den nye økonomiske krise i de kapitalistiske land, den skjerpede kampen om avsetningsmarkedene, om råstoffkildene, for nyoppdeling av verden	560
2. Den internasjonale politiske situasjon skjerpes, etterkrigstidas system av fredstraktater bryter sammen, den nye imperialistiske krig begynner	564
3. Sovjetunionen og de kapitalistiske landene	568
II. <i>Sovjetunionens indre stilling</i>	570
1. Det fortsatte oppsving i industrien og jordbruket	571
2. Den fortsatte høyningen av folkets materielle og kulturelle stilling	580
3. Den videre konsolidering av sovjetsystemet	583
III. <i>Den videre konsolidering av SUKP(b)</i>	586
1. Tiltak for å forbedre partiets sammensetning. Oppdelingen av organisasjoner som var for store. De ledende organer knyttes nærmere til arbeidet i de lavere organisasjoner	587
2. Utvelgingen av kadrene og forfremmelsen og fordelingen av dem	588
3. Partipropagandaen. Den marxistisk-leninistiske oppfostringen av partimedlemmene og partikadrene	591
4. Noen teoretiske spørsmål	593

TILLEGG

SAMTALE MED DEN FØRSTE AMERIKANSKE ARBEIDER-
DELEGASJON

9. september 1927 604

SAMTALE MED DEN ENGELSKE FORFATTEREN H. G.
WELLS

23. juli 1934 634

NORGES ENESTE

MARXIST-LENINISTISKE ARBEIDERFORLAG!

**LES OGSÅ DISSE AKTUELLE
OKTOBER-BØKENE:**

MARXISMENS KLASSIKERE

Marx/Engels: **DET KOMMUNISTISKE PARTIS MANIFEST** 56 s., kr. 8,—. Den vitenskapelige sosialismens største programdokument. Lenin skreiv om det: »Denne lille brosjyra veier mer enn store verker: til denne dag inspirere dets ånd hele den siviliserte verdens organiserte og kjempende proletariat.»

Karl Marx: **LØNN, PRIS, PROFITT** 64 s., kr. 7,—. Den mest kjente populære framstillinga av marxismens politiske økonomi Marx har laget.

V. I. Lenin: **DEN PROLETARISKE REVOLUSJON OG RENEGATEN KAUTSKY** 168 s., kr. 28,50. Boka er kommet i to opplag siden juni. Her finnes et av Lenins skarpeste angrep på opportunisme utkledd som marxisme. Ei bok som viser klart hvorfor det »borgerlige demokratiet» må styrtes og erstattes av proletariatets diktatur.

SOVJETUNIONENS KOMMUNISTISKE PARTIS (BOLSJEVIKENES) HISTORIE 380 s., kr. 39,50. Bolsjevik-partiets historie, skrevet under vegledning av Josef Stalin. »Det er den beste syntesen og oppsummeringa av den kommunistiske verdensbevegelsens i løpet av de siste hundre åra, et mønstereksempel på forening av teori og praksis» (Mao Tsetung).

Josef Stalin: **MARXISMEN OG SPRÅKVITENSKAPEN. SOSIALISMENS ØKONOMISKE PROBLEMER I SSSR** 143 s., kr. 28,—. Boka omfatter de viktigste artiklene fra Stalins siste år og den berømte talen på den 19. partikongressen, og viser Stalins kamp mot revisjonisme og forfalskning av marxismen.

Mao Tsetung: **SKRIFTER I UTVALG** 380 s., kr. 32,50. Alle som er opptatt av vår tids historie og politikk trenger denne boka. Nå: 9.000.

Mao Tsetung: **TALER PÅ YENAN-KONFERANSEN OM LITTERATUREN OG KUNSTEN** 31 s., kr. 7,—. Mao Tsetungs viktigste skrift om problemene med å lage en revolusjonær litteratur og kunst bygd på arbeiderklassen og folket.

Mao Tsetung: **SITATBOKA** kr. 5,—.

SKJØNNLITTERATUR

Aleksandr Serafimovitsj: JERNSTRØMMEN 192 s., kr. 32,50. Denne revolusjonsromanen er et av den tidlige sovjetlitteraturens klassiske verker.

Dag Solstad: KAMERAT STALIN ELLER FAMILIEN NORDBY 139 s., kr. 24,50. Skuespillet om en NKP-familie er blitt mer solgt og lest enn noe annet norsk skuespill i etterkrigstida.

VÅR EGEN JORD. NOVELLER FRA VIETNAM ca. 200 s., kr. 36,—. Også på kulturens område har Vietnam gitt hele verden et eksempel. Novellene er skrevet under den tretti år lange motstandskampen mot imperialismen.

Johan Simensen: MENNESKER UNDERVEIS 262 s., kr. 32,50. Romanen som skildrer en arbeiderfamilies kår i mellomkrigstida har vært »glømt». Men nytutgaven viser at boka er en av de beste norske romanene fra vår tid, — fordi den skildrer arbeiderklassens liv fra klassens eget standpunkt.

LA HUNDRE BLOMSTER BLOMSTRE 200 s., kr. 38,50. Nærmere 5.000 er hittil solgt av Oktobers store lyrikkantologi.

Rudolf Nilsen: RULLE FORTELLER! 288 s., kr. 34,50. Rudolf Nilsens prosa var ukjent for de fleste inntil den ble samlet av Jon Michelet og Martin Nag og gitt ut på Oktober.

Dhimiter Shuteriqi: HAKKA OG GEVÆRET 242 s., kr. 32,50. Forteljingar frå »sosialismens fyrstårn i Europa» — Albania.

Per Sivle: STREIK ca. 150 s., kr. 28,—. Den første norske arbeiderromanen, nå i Oktober-utgave.

Ismael Kadare: BRYLLUPET 224 s., kr. 27,—. Ei spennende fortelling fra livet og klassekampen til den albanske arbeiderklassen i dag. Nå: 5.000.

STUDIEBØKER/PROGRAMMER

MARXISMEN-LENINISMEN — MAO TSETUNGS TENKNING — ARBEIDERKLASSENS TEORI: Studiebok fra AKP(m-l). KURS 1. 176 s., kr. 28,—. Inneholder klassikertekster og studievegledning om de viktigste emnene i den kommunistiske teorien. Studieopplegg for sirkler og sjølstudium.

KURS 2, første del. 247 s., kr. 32,50. Studieboka behandler emnene filosofi og politisk økonomi. Inneholder klassikertekster og artikler om norske forhold. Studieopplegg for sirkler og sjølstudium.

ARBEIDERNE KOMMUNISTPARTI (M-L). PROGRAM OG VEDTEKTER FRÅ 1. LANDSMØTET 165 s., kr. 18,50. 2. utgave, med nynorsk tekst, av »partiboka». Samla opplag til no: 9.000!

VÅG Å KJEMPE! VÅG Å VINNE! 110 s., kr. 14,—. Rød Ungdoms nyeste studiesirkel. Gir ei bra første innføring i marxismen-leninismen og den revolusjonære ungdomsbevegelsens politikk i dag.

RØD UNGDOM. PROGRAM, VEDTEKTER. Hefte kr. 7,—. Uunnværlig for alle som vil studere RU's politikk.

NORGES KOMMUNISTISKE STUDENTFORBUND. BERETNING. PLATTFORM 132 s., kr. 20,—. For alle som vil sette seg inn i den kommunistiske studentpolitikken.

DEBATT OG HISTORIE

SOSIALIMPERIALISMEN. SOVJET I DAG 240 s., kr. 34,50. Oktobers viktigste bok i 1975. Legger fram det grundigste materialet som finnes på norsk om de indre forholdene i Sovjet og Sovjets politikk overfor andre land. Forklarer hvorfor Sovjet også truer Norge. Inneholder vedtak fra AKP(m-l)s landskonferanse om kampen mot sosialimperialismen.

REVOLUSJONÆR OPPOSISJON I SOVJET 100 s., ca. kr. 27,—. Den første boka på norsk som presenterer materiale fra den revolusjonære opposisjon i Sovjet. Med program og dokumenter fra de underjordiske organisasjonene Sovjetunionens Revolusjonære Kommunistar (bolsjevikene) og Stalin-gruppa om kampen mot det nye borgerskapet i Kreml.

M. Sayers og A. E. Kahn: **DEN STORE SAMMENVERGELSEN** 428 s., kr. 39,50. Boka om »den hemmelige krigen mot Sovjetunionen» i tida fra Oktober-revolusjonen fram til etter 2. verdenskrig er blitt en bestselger i ny-utgave.

SOLDATEN SOM IKKJE VILLE TEIE 264 s., kr. 15,—. Boka om saka mot Narve Trædal og om militærøvingane mot det norske folket.

Peder Martin Lysestøl: **PALESTINERNE — HISTORIE OG FRIGJØRINGS-KAMP** 272 s., kr. 24,50. Borgerskapet har rettet harde angrep mot boka for »anti-semittisme» — som den sjølsagt ikke inneholder et fnugg av. Men den retter seg mot den rasistiske og ekspansjonistiske sionismen. 5.000 er snart solgt!

Terje Valen: **DE TJENTE PÅ KRIGEN** 264 s., kr. 32,50. En av fjorårets mest diskuterte bøker. Valen tar et oppgjør med mytene om hjemmefronten, og peker på at den tjente kapitalens interesser.

Joshua S. Horn: **FEI VEKK ALLE SKADEDYR!** En engelsk kirurg i Folkets Kina 331 s., kr. 32,50. »Det er en av de beste innføringer i kinesisk dagligliv og politisk praksis som er kommet, og den har krav på interesse langt utover fagmedisinernes og 'Kina-kjennernes' rekke.» Lege Per E. Børdahl i *Dagbladet*.

PRESIDENTEN VÅR. HO CHI MINH 144 s., kr. 27,—. Historia om leiaren for det vietnamsiske folket og dimed historia om den vietnamsiske revolusjonen frå mellomkrigstida til 1960-åra. Nyttig for alle som vil vita meir om måla og vegen for revolusjonane i den tredje verda i dag.

KVINNEKAMP

REIS KAMPEN BLANT ARBEIDERKVINNENE 150 s., ca. kr. 36,—. Behovet for ei studiebok om kvinnefrigjøring, skrevet på et marxistisk grunnlag, har lenge vært stort. AKP(m-l)s kvinneutvalg har skrevet og redigert denne boka om kvinnes stilling under kapitalismen, med vekt på arbeiderkvinnenes kamp for frigjøring og sosialisme.

POLITISK ØKONOMI

POLITISK ØKONOMI. LÆREBOK 428 s., kr. 39,50. Dette er ei bok alle arbeidsfolk har bruk for i ei tid da krisa i kapitalismen rammer Norge. Den gir den beste innføringa i marxismens politiske økonomi som finnes på norsk.

FAGBEVEGELSEN

STYRK FAGBEVEGELSENS KAMPKRAFT 205 s., kr. 34,50. Faglig studie-bok fra AKP(m-l). Boka legger mest vekt på å forklare spørsmål en møter i den daglige kampen når en fører en faglig politikk på klassekampens grunn.

Filip Kota: TO LINJER I VERDENS FAGBEVEGELSE 156 s., kr. 30,—. Den internasjonale sekretæren i Albanias fagbevegelse tar først for seg fagorganisasjonens internasjonale historie. Så tar han et oppgjør med reformismen og revisjonismen, han tar et rivende oppgjør med Sovjets rolle i fagbevegelsen de siste 20 åra og legger opp et program for en revolusjonær fagbevegelse.

STREIK! OM ØKONOMISK OG POLITISK KAMP 48 s., kr. 7,—. Artikler av Engels, Lenin og Stalin og utdrag fra de berømte »Strasbourg-tesene» fra 1928. Et hefte som har vært brukt i en rekke av de viktigste streikene i Norge i 1970-åra.

HELSE OG ARBEID

Hans Husum og Ebba Wergeland: KAMP MOT HELSEFARLIG ARBEID 520 s., kr. 57,—. Den første handboka på norsk til daglig bruk i kampen mot gift og gass, røyk og stress. Årsakene til helsefarlige arbeidsforhold tas grundig opp, og boka griper rett inn i diskusjonen om arbeidsmiljøet. Den tar parti for arbeidsfolks egen kamp, mot samarbeidslinja overfor kapitalen. Grundig stikkordregister, tabeller og et vell av illustrasjoner. »Et medisinsk leksikon for garderobeskapet».

FOLKEKRIG

Mehmet Shehu: FOLKEHÆR MOT FASCISMEN 112 s., kr. 30,—. Korleis kunne vesle Albania jage armeane til Mussolini og Hitler på sjøen under motstandskrigen mot fascisme og nazisme? Den noverande statsministeren, Mehmet Shehu, fortel om organiseringa av kampen. Han var sjølv ein av partisanleiarane. Boka er bra å lesa for den som ynskjer kunnskap om korleis små land kan forsvare seg mot imperialismen.

Truong Chinh: FOLKEKRIGENS VEI 135 s., kr. 24,50. En klassiker om folkekrig av en av lederne i Vietnams Arbeiderparti.

Bøkene får du kjøpt i Oktoberbokhandlene og de fleste andre bokhandlere. Er det umulig å skaffe bøkene på annen måte kan du også bestille direkte fra Oktober:

Forlaget Oktober A/S, boks 6875, St. Olavs plass, Oslo 1.

Be gjerne om mer informasjon om hefter, tidsskrifter og bøker som ikke er med i denne oversikten.

Fra:

Navn:

Adresse:

Poststed:

JOSEF STALIN

—en stor marxistisk teoretiker

Dette store Stalin-bindet har vært nesten umulig å få tak i siden Khrustsjov satte det på svarteliste etter 1956.

I denne boka finner du artikler av Stalin om blant annet:

—Hva er kjernepunktene i Lenins teorier om imperialismen, om den sosialistiske revolusjonen, partiets rolle, proletariatets diktatur?

—Hvorfor kunne revolusjonen seire i det ene, tilbakeliggende landet Russland i 1917?

—Hva slags politikk må arbeiderklassen følge overfor bøndene i revolusjonen og i den sosialistiske oppbygginga?

—Hvordan blei sosialismen bygd i Sovjet under Lenin og Stalin?

—Hva var grunnlaget for at kommunistpartiet i Sovjet måtte gjøre opp med Trotski?

—Hva består sosialistisk planøkonomi i?

—Hvordan analyserte kommunistene utviklinga fram mot den 2. verdenskrigen?

Boka inneholder viktige artikler og taler fra 1924 til 1939. Den har vært ei lærebok for millioner av kommunister og revolusjonære over hele verden i titalls år.

ISBN 82-7094-118-2

Pris kr 64,-